

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

026000334680

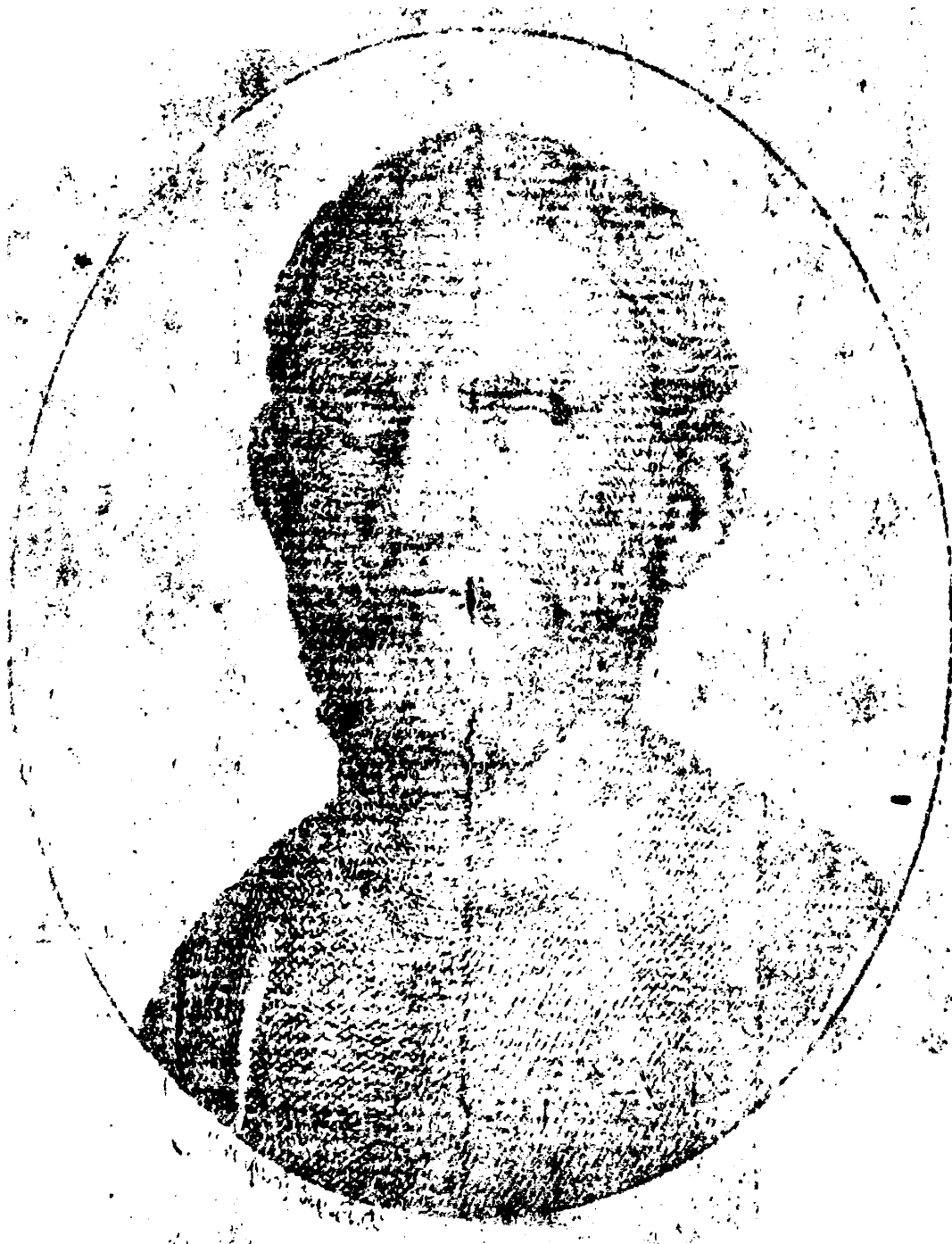

Handwritten signature or initials, possibly "AR", on a dark, textured background.

BKL
D.38

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολίτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΦΛΑ

Ex aere Herculanensi.

D. Demosthenes

D E M O S T H E N I S

O R A T I O

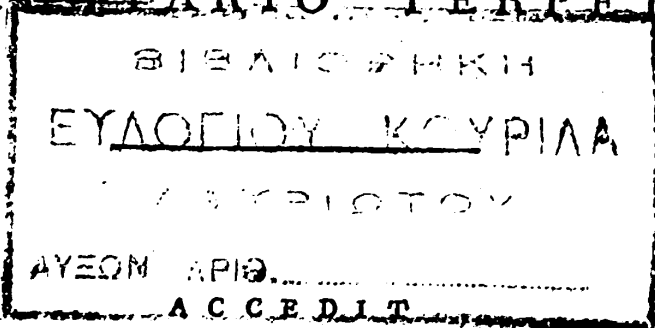
A D V E R S U S L E P T I N E M

C U M

S C H O L I I S V E T E R I B U S

E T

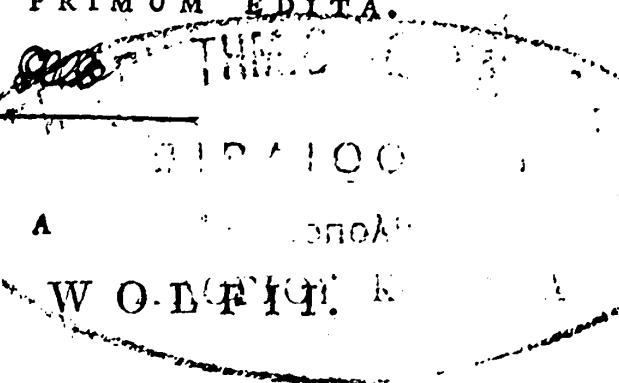
C O M M E N T A R I O P E R P E T U O .

A E L I I A R I S T I D I S

D E C L A M A T I O E I U S D E M C A U S S A E ,

IN GERMANIA NUNC PRIMUM EDITA.

C U R A

F R I D . A U G . W O L F I I .

H A L I S S A X O N U M ,

E L I B R A R I A H E M M E R D E A N A ,

C I D I O C C L X X I X .

1789

Αριθ. ειλ. 140.992

E P I S T O L A

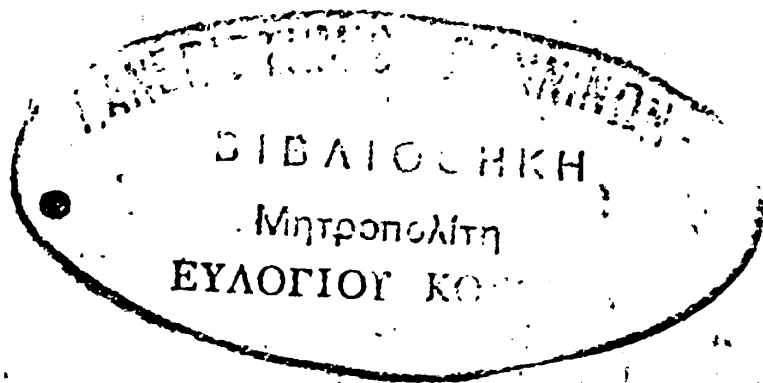
E D I T O R I S

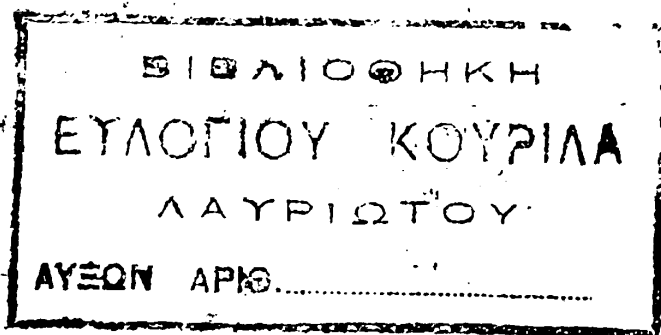
A D

FRID. VOLG. REIZIUM

PROF. PUBL. ORD. LIPS.

VIRUM CELEBERRIMUM.

Non ignoras, REIZI, Vir celeberrime, quantum ego temporis hoc ferme quadriennio Oratoribus graecis, et principi eorum, Demostheni, tribuerim. Eum cursum lectionis principio quidem ingressus eram hoc uno consilio, ut ea, quae ad Rempublicam Atheniensium universam, ad civitatis statum, ad legum, iudiciorum, vectigalium, institutorum denique civilium rationem pernoscendam pertinerent, inquirerem atque exsignarem, ne in harum rerum doctrina apud auditores explicanda ad turbidos recentiorum rivulos confugere cogerer. Sed paulatim, ut fit, mirum in modum mihi amor suscepti laboris crescebat. Itaque factum est, ut cursum peractum saepius renovarem, nonnullas

autem Orationes, quae mihi accuratius cognitae, praeter ceteras placuissent, ad ediscendum usque repeterem; neque nunc, quum haec ad Te scribebam, Demosthenes, principium idemque finis legendi, plane depositus erat. Etenim consilio illi, quod me initio ad hunc Oratorem legendum invitarat, accedebant subinde nova quaedam, quae perseverantiam studii afferrent. Erat in his, praeter ipsam praestantiam capitalis ingenii, imprimis illud, quod mihi singulis prope paginis perspicere videbar, ab iis, qui criticam ei operam navassent, haudquaquam tantum, quantum vulgus putaret, in eo negotio actum, sed aliquanto etiam minus, quam oportuisset; necdum ita omnia esse occupata, ut novis curis locus deesset. Quod iudicium ne Tibi vanum videatur, aut arrogans, non metuo: lenius et infra rem expressum ne videretur, id ego metuendum putarem, nisi Tuum, Vir optime, morem iudicandi nossem. De antiquiore turba editorum nihil dicam, quanquam crimina, in cognominem meum a multis congesta, saepe animum tentarunt, ut hominem accurate defenderem, et liberatum, si possem, iniuria praestarem. Qua tamen defensione ei nihil opus est apud Te, qui librorum vitia didicisti cum bonis compensare, tempori etiam,

quo quisque scripsit, aliquid remittere. Sed fuit sane Hieron. Wolfius ipse a critica subtilitate paullo alienior, ut qui laudem editoris potius ex latina translatione quaereret. Anterioribus illis qui successit longo intervallo, Ioan. Taylorus, quantum in critica castigatione auctoris aliis reliquerit, quantum in explicatione, alius erit locus demonstrandi. Immane tamen quantum a iudicio Reiskii absum, quod ad locum quendam Aeschinis prodidit, iniquum nimis et atrox, quum virum appellat in vere duris et inexplicabilibus mutum, in vulgaribus disertum, in vitiosis cernendis obtusum, in emendandis parum felicem, in tricis nectendis mirifice sollertem et ὑπερκριτικόν. Immo vero dicendus ille nobis esset vel colligendis tot emendandi subsidiis de Demosthene praeclare meruisse, etiam si nihil unquam e doctrina antiquarum rerum, qua polluit, attulisset, si diffidentia sui praepeditus nullum usquam locum sanasset. At ita audaces agere solent cum timidis et religiosis. Illius autem religio, saepe ne dubitare quidem licet, quin longe sit huius vel temeritati vel festinationi praeferenda. Satis Tu nosti civis olim Tui naturam et morem singularem. Eruditionis, quae in eo erat summa, apparatus nimio plus

in editore spernebat, critici acuminis laudem sibi gratiorem esse semper professus; idemque commisit infinitis in locis, ut qui multo minus valerent et ingenio et doctrina, acumen et eruditionem in eo requirere possent. Quod quum saepius docti homines in aliis scriptoribus con-
 questi sint, si id minus adhuc animadversum est in Oratoribus, ea fortasse causa est, quod illi a paucioribus evolvi solent. Attamen ne sic quidem esset, cur quisquam viro succenseret propterea, quod in Annotationibus suis tot res effudit parum cogitatas, quippe qui ubique tam verecunde de opera sua iudicavit, qui materiem tantum futuro editori congerere videri voluerit, qui insuper gravem imbecillitatem corporis et animi potuerit excusare, qui denique in Praefatione primi voluminis (quam quum lego, auctor simplex, ingenuus, nihil reconditi habens, tanquam mihi ipse coram adest) criticam temeritatem labem sibi dicat innatam atque intimis fibris infixam: nemini, inquam, aequo hic talis vir propter temeraria et falsa quamlibet multa gravius videretur notandus, modo commentis et coniecturis suis alibi, quam in textu, locum fecisset, nec sua labe optimum scriptorem contaminasset. Nunc illud accidit, ut ei, qui ali-

quando Demosthenem denuo edere aggredietur, prope plus molestiae devorandum, supersit in decessoris huius coniecturis tollendis, quam in alia ulla parte interpretationis. Quid? quod recipio spondeoque, facile me victurum, in Wolfiano exemplo, universe posito, manum auctoris nobis fidelius expressam dari, quam in hoc novo, tot melioribus adiumentis castigato.

Itaque etsi Oratoris lectio esset a me nullo edendi consilio suscepta: nam cur privati studii fructum quemque in publicum protrudamus? fateor tamen, inter legendum me non raro cupidinem eiusmodi incessisse. Neque inutile arbitrabar, in una alterave Oratione ostendere, quae quis ratione materiam ab editoribus collectam adhibere deberet ad Demosthenem et emendandum et explanandum, quum id ab alio nemine adhuc factum esset. Ac videbatur eadem opera simul eo valitura, ut scriptor, cuius assidua tractatio et ingenium alere, et doctrinam locupletare multis modis potest, denuo commendatus a neglectu nostrorum hominum vindicaretur. Nam quod vulgo nullam huic aetati relictam volunt eloquentiam, in quo^{hæc} mihi videntur eius artis vim et usum male angustis terminis circumscribere; ideo in Oratorum veterum lectione

nihil magnopere inesse opinantur, quod hodie in commune prosit. Sic Demosthenem, etiam post nuperam repetitionem, in eorum scriptorum numero habeas, quibus praecones quidem et admiratores ex auditione et fama plurimi sunt, lectores paucissimi.

Verum haec ita a Te accipi nolo, REIZI, quasi eam lectionem commendarim pueris, aut in scholas introduxerim. Omnino haud scio, an hic numerus veterum scriptorum, in scholis legendorum, tam ambitiose auctus, scholasticae disciplinae commodis officiat. Pertinet scilicet hoc quoque ad emendatam formam institutionis publicae, ut indices pensorum, quos magistri in vulgus emittunt, exquisitis ad splendorem titulis exornentur. Nocent autem aetati, rerum imperitae, ii scriptores maxime, qui obviis verbis, facilique ac dilucida oratione complectuntur res eiusmodi, quibus capiendis multa antiquitatis doctrina opus est. Talis oratio quum saepe etiam doctum deludat, fit plerumque illud, quo nihil nocentius esse potest, ut qui immature legunt, multum legendo nihil plene et accurate intelligere discant. Quin plane velim, rerum in scholis tractandarum ambitum circumseribi potius, quam proferri: ut pueri, qui nunc,

leviter degustatis omnis generis literis et artibus, Musas cunctas uno complexu tenere sibi videntur, posito tandem, qui ex tali studio nascitur, tumore, ac velut crapula excussa, ad se redeant, et nonnulla audeant nescire malle, quam caecutire in omnibus. Nam constat, hos qui in Academiam delati nihil nisi magna et nobilia nomina scriptorum loquuntur, quos cognosse sibi, si diis placet, in scholis contigerit, eosdem fere reperiri inscientissimos, et in primis doctrinarum elementis rudes. Isti ergo ut uno nobili nomine per me ditiores fiant, non committam. Atque adeo quis fortasse non male iudicet, qui hoc totum genus lectionis dicat ad virilem aetatem rectius reservari. Verum tamen si quis adolescens optimorum Graeciae historicorum lectione finita, historiaeque et antiquitatum quodam usu contracto, longius in his literis progredi velit, quid obstat, quo minus et talem ad haec studia Oratorum invitemus? Nusquam melius, quam in Demosthene, quem tanquam legem orandi nobis antiquitas tradidit, assuescere ingenium potest solutae orationis elegantis et artibus iudicandis; ad quod ipsum mihi quidem maior quaedam maturitas iudicii videtur opus esse, quam ad virtutes poetarum sentiendas.

Talium igitur iuvenum usui aptata ut ex-
 staret quarundam Orationum graecarum editio,
 consenties Tu mecum, REIZI, optabile fuisse.
 At vero quid amicum Tuum, quem paucis ab-
 hinc mensibus alia omnia videras agentem, im-
 pulerit, ut ei desiderio aliqua ex parte ipse oc-
 curreret, haud parum Te mirari arbitror. Scito
 igitur, id fortuito magis, quam consilio quodam
 meo, factum. Sed exponam Tibi rem omnem,
 novumque ad Te deferam institutum literarium,
 quod Tibi atque aliis quam primum innotesce-
 re, et librarii redemptoris, qui cepit, nec minus
 mea, qui illi adiutorem et auctorem me pro-
 misi, interest. Vides, quam loquacem episto-
 lam miner.

In optatis saepe fuit tum aliis auctoritate
 praestantibus viris, tum etiam Tibi, ut libri ve-
 terum ederentur habili forma, commentariorum
 mole non onusti, omninoque tali habitu, ut eme-
 re eos valerent non nimis numati, et vero tra-
 ctare vellent ii, qui magna volumina exhorre-
 scerent, vel ipsos tantum scriptores quaererent,
 non eorum enarratores, et, uti Tu in Herodoto
 Tuo dicis, in altum Philologiae evehi nollent.
 Cui desiderio in Latinis iam potest satisfactum
 videri multorum curis, quum prostant ex eo ge-

nere plurimi et optimi, et parvo. Quod idem ut aliquando contingat in Graecis, quam multa agenda erunt, quot quam ponderosa volumina in arctum cogenda, quot etiam, quae, si forte hodie reperiuntur, propter raritatem auro veneunt, typis repetenda et frequentanda! ne de iis libris loquar, qui, quum semel modo vel iterum prelum subierint, prorsus evanuerunt, et quasi a morte erunt revocandi. In hoc toto genere sese elaborare velle, mihi abhinc biennium narravit redemptor huius libri, meque auctorem rei et curatorem expetiit. Ego vero, cupide hanc occasionem bonas literas adiuvandi amplexus, hortari hominem, consilium obfirmare, meam operam in designandis auctoribus polliceri, universam rem, quantum per alias curas liceret, monendo et cavendo regendam recipere. Sed mire quam lentum negotium fuit, obiectis undique impedimentis, quae commemorare nihil attinet. Inprimis parandae typographo fuerunt novae literarum formae, quae oculis lectorum propter exilitatem non infestae essent, et sua quadam elegantia placerent, aliaque item multa, quae ad opus feliciter faciendum necesse esse viderentur. Quid quaeris? Omnia prompta, confecta, expedita sunt. Iam auspicandi causa, ut

que ne auctoritatem meam publice defugere viderer, hunc libellum tanquam praecursorem quendam praemisi.

Erat forte mihi tum, quum illud agebatur, Demosthenes in manibus, adeoque unice in mente inhaerebat, ut alio me abstractum doluissem. Poscebat vero typographus duntaxat aliquid, in quo operas certae omnium rerum legi assuescere, et diversi simul moduli formis uti posset. Ergo quum nihil referret, in quo potissimum libro rudimentum poneretur, particulam Demosthenis tradidi. Licebat in hac Scholia iungere, minoribus illa literis describenda, et latinas quoque Observationes; quo plura instrumenta officinae una opera exercerentur. Sed minorum literarum graecarum formae a primo statim mihi parum placebant, et nunc quum maxime in iis diffingendis artifex laborat. In hoc Care tamen, Ulpiano, quin periculum earum fieret, non morabar. Tanto magis oculis blandiuntur tum maiores formae graecae, tum latinae omnes, utpote artificiose ad Didotii modum factae.

Ita hic praecursor meus simul adfert specimen typographicum, quale urbs nostra nondum viderat apud se natum. Quod si Tibi, etiam huius artis eleganti spectatori, non displicuerit, nobis

nobis inde totius instituti praeiudicium et omen capere licebit. Primum autem hoc periculum esse, pro facilitate Tua cogitabis, sicubi in peccatum, vel typhothetae, vel correctoris, incideris. Non fugit Te, quam sit molesta res, cum novis operis agere, praesertim ubi et ipsa instrumenta nova sint; quam multa tum ubique interveniant monenda minuta et tenuia, et quae (veniam dabis amici Tui verbo) oculum totum fallant; denique quam facile sit operis iuxta atque exactori, in his minutiis a proposito aberrare, relinquendo, quae erant tollenda, nunc tollendo id, quod recte habebat, nunc variis modis mutando. Adde, quod res cito erat profliganda, festinante librario mercem exponere in mercatu vestro celeberrimo, qui instabat. Unum hoc boni haec celeritas habuit, quod cavet calumniam, qua interdum contra nosmet ipsi agimus, si vacat, et negotium cordi est: quam culpam, si qua est, nemo omnium hominum Te melius novit, qui Te non ignoras, Vir optime, et quam ut in me maximam facile sero, atque adeo amo, ita, quoties Tuam esse cogito, subirascor, quod divini ingenii Tui et exquisitissimae doctrinae fructus vel spe omnium extrahit longius, vel plane nobis subtrahit.

Sed haec hactenus. Redeo ad universum inceptum et consilium auctorum graecorum eo quo dixi, modo parandorum. Quod consilium ut Tibi approbem, REIZI, cui mea probar omnia vehementer cupio, tum ut ipsum Te, si possim, in quandam societatem, negotii traham singulatim omnem Tibi aperiam rationem, sicut designata a me est et instituta. Tui iudicis esto, utrum inde pro laboris ac sumptus magnitudine satis fructus his artibus nostris redituum videatur. Sin minus; amabo Te, novi consiliis me adiuva.

Eorum igitur, qui manuales, quas vocant editiones veterum quaerunt, ordines quidem videmus diversos esse, non tamen ita diverso ipsorum desiderio. Inprimis multi sunt magistri scholarum, et antiquarum literarum studiosi, qui per velint modico pretio sibi parare auctores, quotquot exstant, ne, quum eo ab aliis scriptoribus aut in lectionibus publicis remittantur, ad thesaurum quendam defossum amandari sibi videantur. Saepe id cogito, apud auditores testem cunctans veterum aliquem illorum, qui vulgo in manibus non sunt, quam durum et molestum descendendi cupidis esse debeat, remitti ad libros quos in maxima adeundi voluntate non magis

adire possint, quam Cratinum, aut Chrysippum, aut Theopompum, aliosve, qui sunt in deperditis. Volunt autem eos adire, non commentariorum caussa, sed ut suis ipsi oculis aut rerum, quas legerunt, argumenta in fonte inspiciant, aut quod a magistris audierunt notatum, privatim pro sua facultate explorent. Et sane nihil studiosis fructuosius est, quam mature discere in talibus sibi credere, non ex aliena fide pendere. Hoc vero illi coguntur saepissime, praesertim in Graecis, si paucos, qui saepius ad usus scholarum editi sunt, exceperis. Etiam magis nos miseret tot bonorum et strenuorum magistrorum, qui plerumque aegerrime carent iis veterum operibus, quae usum vel maxime necessarium habent. Nam talia sicubi adhuc in taberna latent, aut offeruntur in auctionibus, enormi pretio cupiditatem facile avertunt. Etenim artem, quam isti exercent, nosti, REIZI, quam parum pecuniosa sit, et quam vere id hodieque locum habeat, quod olim dixit M. Seneca, parvas mercedes accipere eos, qui hermeneumata docerent. Nostra vero aetate multo magis crumenam eorum exhauriunt tot aliae res et instrumenta disciplinae, quandoquidem praeter initia humanitatis in Gymnasiis artem technologicam, politi-

cam, medicam, docent, et iam periculum est, ne denique et tacticam et veterinariam. Quidquid erit, utrique classi, in literis antiquitatis vel docendis vel discendis occupatae, vix aliter consuli hac parte poterit, quam curandis antiquorum scriptorum editionibus, aptis ad quotidianum usum, minimo parabilibus, nulla omnino aut brevi annotatione instructis, modo correctis ad criticam rationem, aut, si id minus liceat, ad exemplaria, quae nunc habentur optima, summo studio impressis emendatissime.

Verum praeter hos utrosque alii, ni fallor, multi reperiuntur in aliis classibus popularium, eodem affecti desiderio. Nam, ut ne eos memorem, qui veteribus illis pro tapetibus utuntur, et editiones eorum coemunt propter externam formam et nitorem: sunt, quos, etsi aliis studiis et artibus addictos, iuvat tamen nonnunquam antiquum scriptorem evolvere, sive relaxandi animi causa, seu ut locos passim excitatos cognoscant, seu ut in scriptis suis ipsi laudent. Neque etiam plane apud nos desunt antiquitatis amatores, qui, satis ab utraque lingua instructi, otium suum his auctoribus legendis impendant. Sed hi fere, quamvis rem graviter agant, tamen non tam operosae eruditio-

nis, quam ingenii causa legunt, parum curiosi, quid singulis locis doctus aliquis interpres adscripserit. Immo gratius horum multis erit, nuda tractare veterum opera, praesertim ea, in quibus maxime ars scribendi spectatur, sicuti nudum contemplari amant Apollinem Vaticanum, nullis commentariorum velamentis obvolutum. Quodsi quando necesse habuerint, ad interpretem recurrere, scient illi, ubi sitim restinguant. Sed interpres quum semel legatur a plerisque, auctores ipsi saepius repetantur, opus est editionibus, ad usus commoditatem aptatis, in quibus repetita illa lectio et meditatio sine molestia institui queat. Adeo vota plerorumque, opinor, huc redeunt, ut parabilis suppetat copia scriptorum, quam diligens imprimis, et nitida descriptio textuum commendet. Quodsi quid bonae animadversionis additum erit, haud dubie id homines de schola in lucro ponent; verum illud omnes curant, desiderant, urgent praeter cetera, neque ii spernent ipsi, quorum plutei maioribus editionibus abundant, quas tamen nec legentes in lectulo tractare, nec viarum comites circumferre possunt. Esset ergo, quod sibi multi gratularentur, seque ad studium harum literarum nonnihil adiutos putarent, si quis nihil

aliud quam scriptores graecos graece imprimendos curasset. Ac forsitan etiam rationibus plurimum conduceret, omnem rem his finibus coerceri. Atqui non una et eadem debet esse cuiusque scriptoris edendi conditio, neque hanc totam rem uno quodam modulo et pede metiri licet. Alia, puto, sibi editio deposcit librorum, qui iam saepius ad optimas membranas castigati, atque ad integritatem propius adducti sunt; alia ceterorum, qui, criticam manum vix semel experti, scatent vitiis et erroribus. In illis ut nemo aequo animo ferat, aliquem propter decem proprias animadversiones novos commentarios moliri; ita hoc in genere nemo non aegre caruerit admonitionibus de vulgati textus vitiis, aut remediis, si qua ab editore adhiberi potuerunt. Istos autem scriptores, qui toti adhuc sunt ulceribus foede inquinati, nisi quis eos vel ex codicum comparatione vel ex ingenio sanare ausus fuerit, plane excludendos arbitror, ne vitia novis typis latius celebrentur, neu iusta recensio retardetur. Itaque omnino ad emendatam descriptionem textuum omne institutum a me deductum est, idque in eo opus praecipue navabo. Quam ob rem tum quoque, ubi annotatio accedet, scriptoris verba dabimus separatim. Tali modo iam nunc

in eo est ut Diodorus Sic. his formis chartisque imprimatur, nulla re addita, praeter notationes temporum, et brevia argumenta, qualia et aliorum editiones nonnullae habent, et Herodotus Tuus. Wesselingii notas, si id librarius e sua re fore duxerit, ipse subinde per alium virum doctum curabit singulari volumine addendas; equidem nihil morabor. Neque dubito futuros esse, apud quos etiam commentariis huiusmodi, qui non minus rari sunt, denuo et vili pretio edendis gratia ineatur, simulque ipsum adiuvetur doctius studium antiquitatis. Sed illo modo, mi REIZI, adornatos, praeter Diodorum, mox a nobis exspecta Hesiodum, Isocratem, Arrianum, Lucianum, Apollonium Dyscolum, Galeni libros aliquot, inprimis praeclarum illum, qui est de usu partium. Omnino ut quisque scriptor est ad usum aptior, magisque necessarius studiosis, aut minus frequentatus, ita deinceps citius subsequetur. Differam autem, vel plane excludam eos, quorum sunt ab aliis simili consilio exemplaria parata; qua de causa Thucydidem continuo reieci, ubi mihi commoda eius et parvo venalis editio, ab Altero ante hos quatuor annos Vindobonae emissa, in manus venit. Ceterum illae editiones omnes, ad huius similitu-

dinem, in fronte meam curam promittent, non eam quidem omnes huic primae parem, at curam tamen. Quidquid enim variabitur diverso edendi consilio, apparatu librorum, otio quoque meo; nunquam committam, ut ea promissio vana fiat, aut in omni instituto, id quod in similibus accidit, editoris maior, quam communis commodi ratio ducta videatur. Promiserunt etiam duo amici mei, se in partem negotii venturos, quorum uterque in suo scriptore instruendo elaborabit. Quod utinam Tu, REIZI, tertius accedere velis! Novi occupationes Tuas, et infirmam valetudinem, quae Te interdum a rebus animo Tuo gratissimis abstrahit: idcirco nolo nunc a Te aliquid impensius flagitare. Sed, mihi crede, nihil est, quod ego arbitrer vel suscepto operi, ad auctoritatem amplius, vel mihi iucundius contingere posse.

Iam vide, quid ego hoc tempore solus egerim, et quas in hac editione rationes, sim secutus. Nam abhorret ea aliquantum a formula hactenus descripta, et ultra id, quod in reliquis instituiam, procedit. Primum cur Demosthenes ad partes vocatus sit, supra scripsi. Quod autem hanc Leptineam Orationem potius, quam aliam celebriorem sumsi, Tu facile intelliges non

ideo factum, quia novo editori in illa amplius quid, quam alibi, agendum restaret. Immo est haec ipsa Oratio inter eas, quibus praecipuum quoddam studium dicarunt priores, qui Oratorem ediderunt, praesertim Taylorus, quippe qui eam ante ceteras divulgavit, idque loco speciminis. Praeoptavi hanc potius propterea, quia nullam omnium noram nostrorum hominum sensui, hisque moribus, et huic de eloquentia iudicio magis accommodatam. Qua in re, non dubito, quin Tu mihi accessurus sis. De argumento Orationis nihil dico, quod quum legentem non admodum implicet rebus illo tempore publice gestis, oritur grata facilitas intelligendi: sed forma dicendi, quae ibi regnat, aequabilis illa et quieta, vel inprimis eas habet virtutes, quas nostro saeculo, quod tantopere statarios oratores amat, placere necesse est. Similes huius sunt ab hac parte Orationes Ciceronis pro Cn. Plancio et pro L. Murena, et paucae aliae. Ac si bene Te novi, REIZI, ipse quoque prae talibus divinas Philippicas utriusque negligis. Quapropter spero futurum, ut Oratio Tibi non minus voluptatis asserat per occasionem huius editionis relegenti, quam mihi attulit interpretanti. Equidem certe, dum penitus me in cuiusque loci sen-

sum insinuabam, subtilitate illa, iam olim a Demosthene Latinorum laudata, tum admirabili veritate et sententiarum et verborum, tum urbanitate et arte, qua Orator adversarii rationes diluit et infirmat, homini parcit, sic saepe sum affectus, vix ut unquam me ex prosa eloquentia meminerim maiorem voluptatem percepisse.

Atque haec causa est, cur talem Orationi adiectum a me commentarium videas, hoc est, tam longum, tam curiosum. In initio animus erat, non nisi criticis notulis de iis locis monere, in quibus a nupera recensione Lipsiensi discessissem: feci id autem tantum non ubique, et ad principum editionum fidem me contuli: sed sensus ille meus, cuius et alios participes fieri cupiebam, scribentem me, nescio quomodo, in aliud genus annotationis trahebat, ut nunc, ecce, iustus et perpetuus commentarius exierit. De quo Tecum plura agerem, nisi parcere deberem et Tuo tempori et meo. Ita plane sit Tuum, et si qui alii sunt in Oratorum graecorum lectione versati, iudicare, ideone commentarius suo nomine dignus sit, quod perpetuo aliquid notarum adscripserim, nulla pagina atque adeo nulla paene paragrapho intacta relicta, an propter aequabilem diligentiam et sollertiam interpretandi. Nam

nunquam explicationi non maius studium adhibui, quam censurae variarum lectionum. Quamvis enim bona pars notarum occupetur in rebus criticis, tamen non temere ullam lectionem dignam relatu habui, nisi quae aut optimorum interpretum iudiciis probata, aut a Reiskio illata in contextum esset. Quippe mendorum, quae in veteribus exemplis insunt, universam crambem repetere, neque otii, nec stomachi mei erat, nec ullo modo fructuosum videbatur. Et hanc partem Reiskiana editio habet imprimis diligenter curatam. Quas vero attuli codicum scripturas, doctorumque emendationes, ita earum iudicium feci, ut eo ipso locorum intelligentiam iuarem. Qua ratione mihi aliquo modo videor ariditatem vitasse, quae multos hodie ab illo genere notarum deterrere solet. Quodsi copiam notarum maiorem quam pro modo Orationis vides; et pluribus in locis me longius immoratum; sic existima, quaeso, aliud esse, librum explicare, a paucis adhuc iisque imparatis editum; aliud, versari in scriptore, qui a plurimis et doctissimis editoribus ornatus, atque omni luce explicationis circumfusus, novo editori nihil negotii facit, adeo ut ei saepe defungi liceat sententiis priorum ad compendium collatis, suoque modo

expositis. Sed omnes Orationes huius auctoris ad eandem normam ipse edere nolim, nec temere aliis, ut id instituant, suadeam. Satis erit unum et alterum interpretationis exemplum exstare, unde discant, qui volent, quas in res animus hoc genus scriptorū legentis intendi debeat.

Paene oblitus sum de auctario meo scribere, opusculo Aristidis. Illud igitur quum rarum in his terris esset, quippe semel modo, ut scis, et in Italia editum, non dubitavi ei hunc locum concedere. Mihi autem perquam vile et contemnendum visum est. Et sane quoniam nec rebus antiquitatis, nec Demosthenicae Orationis argumento quidquam lucis affundit, etiam illa utilitate caret, quam unam alias eiusmodi scripta habent vel infimi saeculi, et ipsa per se levissima. Nihilominus gratum arbitrabar fore nonnullis, si libellum per hanc occasionem nanciscerentur. Poterunt iam ex eo alii utilitatem comparationis capere, alii criticum acumen experiri in eo emendando, et cum reliquis scriptis huius Sophistae conferendo. His ea provincia per me integra manet. Nihil ego nisi in minutis rebus a Veneto exemplo discessi, ut considerare possint, textum sibi exhiberi ipsius codicis,

nullis coniecturis mutatum, nisi quae sunt Morellii, principis editoris, quae perpaucae sunt. Omnino me meus Genius avertet, spero, ab hoc toto genere imitatorum, donec meliores et meliorum saeculorum scriptores supererunt, qui vel emendari vel illustrari possunt. Admiror eos, qui omnia legunt, ut emendent; sed nunc quidem satius puto esse emendari optima quaeque et utilissima, ut eo utilius legantur.

Tanto plus mihi sumsi in mutando contextu Demosthenico, cuius nulla fere pagina est, quae non semel aut saepius ab Reiskii recensione discrepet. In quo ne ipse, qui Reiskium audaciae et temeritatis accuso, iisdem nominibus Tibi aliisque videar culpandus, omnino nolo textum meum cum illius contendere, sed cum Lambiniano, Wolfiano, aut aliquo superiorum editorum. Hinc plerumque patebit, non Reiskium deseruisse me, sed nihil aliud quam codicum scripturas revocasse, sublatis novis coniecturis et commentis. Nihil vero quidquam in textu reliqui, quod ullo modo mihi vitiosum visum esset, praeter pauca, de quibus dicere volebam in commentario. Passim tamen imprudenti, quum omnia manu mea describerem, exciderunt quaedam ex eo genere, in quo difficile est non peccare, in signis accen-

tuum. Quorum peccatorum alios quidem reprehensores minus metuo; Te metuo, REIZI, quo nemo has res melius tenet, et qui difficillimam partem earum prodidisti egregiis tribus libellis, docuistique, quomodo de doctrina tam tenui et spinosa utiliter philosophandum sit. Quos libellos si aliquando in manum resumseris, et novis observationibus adiectis totum argumentum subtili iudicio Tuo explicaris, habebimus per Te hanc partem literaturae graecae plene castigatam atque perpolitam.

At quando id sperare nos iubes, Vir eruditissime? Quando reliqua, quae Tibi nunc in manibus sunt, confecta dabis? Quando Plautum, cuius modo tam praeclarum specimen dedisti, reddes Bentleiana arte recreatum? Quando Herodotum? Nae Tu iam diu omnibus nimis comprobare videris Thucydidium illud, ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄγκον φέρει. Sed vide, REIZI, ne singularis Tua modestia et erudita cunctatio intercipiat nobis ea, quae vix quisquam hodie praeter Te expedire, in lucemque proferre valeat. Quin Tu, qui in intimos recessus literarum graecarum et latinarum penetrasti, maxima, minima in iis pari acumine ad obrussam exigere solitus, et qui memoria scientiaque com-

prehendis eas res, quae etiam a doctissimis ignorantur, a ceteris de more saeculi magnifice contemnuntur, ipse nobis ius dedisti exspectandi a Te plura, quorum gratiam multis aliis facimus libentissime. Verum non repetam hoc loco, quae Tecum hac de re saepe coram locutus sum, nec commonefaciam, quam ista cunctatio non sit horum temporum, quibus, ut ille ait, audacia pro sapientia uti licet, quantumque Tibi ipse detrahas gloriae, ex abditarum rerum illustratione ad Te perventurae. Nihil ista Te movent, qui nulla in re consuesti rationes agendi ex vulgi iudiciis suspensas habere, ac studio laudis multo minus quam virtutis conscientia duceris. Hoc autem Tibi semper in animo versari velim, esse quam plurimos, et eos, quorum Tu vota minime contemnis, qui praestantia scriptorum Tuorum excitati, Te ducem ad accuratam cognitionem antiquitatis desiderent, seque in eo magis in dies differri doceant.

Eius rei admonitorem hunc librum habe, Tibi ab amantissimo Tui dicatum. Quem inter eos libros, qui propius ab oculis Tuis absunt, repositum quoties adspicies, toties ego et meo et aliorum nomine Te tacitus appellare videbor, memoria simul apud Te vigeat mei, et Demosthe-

XXX

nem singularis ac perpetui amoris, quem officiis
Tuis, candori et amicitiae iam pridem debeo,
disertum a me datum testem cogitabis. Quod
ut saepissime facias, vehementer opto, ac, si
id assequor, voluptatem, quam ex hac Oratione
explicanda summam cepi, cumulo quodam mihi
per Te auctam putabo. Vale, Vir eruditissi-
me, et, quod ego non minoris aestimo, opti-
me et integerrime. Vale. Scribebam Halis,
d. XXI. April. CIÖIÖCCCLXXXIX.

PRO.

ΚΝ

DEMOSTHENIS

ORATIONEM LEPTINEAM

PROLEGOMENA.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΑΠΕΡΙΟΤΟΥ
ΑΥΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΙ
PROLEGOMENA.

Quas in hunc librum iunximus Orationes Demosthenis et Aristidis duas, in eodem illae quidem argumento eademque causa versantur, verum stilo scriptae sunt multum dissimili. Sed de argumento dicetur a nobis paullo post, quum prioris Orationis, quam proprie illustrandam sumsimus, occasio, propositum, et alia quaedam, quibus docta interpretatio nititur, attingenda erunt: nunc tamen, ne nihil lucis posterior habeat, paucis stilum eius et quasi formam describamus.

Est igitur haec Oratio, quam, nuper admodum e situ et tenebris protractam ¹⁾, nulla-

¹⁾ Eam una cum *Libanii Declamatione pro Socrate*, et *Aristoxeni rhythmicorum Elementorum fragmentis*, primus e Bibl. D. Marci Veneta protulit, notisque nonnullis et latina interpretatione instruit Bibliothecae illius Custos, vir omni humanitate politissimus, *Iacobus Morellius*, Venetiis, c1515cc1xxxv. 8. Tam diu opusculum Aristidis iacuerat, plane ignotum illud, praeterquam quod auctor ipse exercitationem

dum editio Aristidis habet, ex illo genere, quod Rhetores graeci *μελέτας*, latini declamationes vocant. Id genus fere triplex fuit. Nam alii se in fictis argumentis et quaestionibus infinitis exercebant, ita, ut quas res ingenio suo reperissent, eas vel laudando extollerent, vel affligerent reprehendendo, vel alio quocunque mo-

eiusmodi ad Leptineae Demosthenis modum se scripsisse narrat in Orat. Platon. III. T. II. p. 316. Iebb. Quem locum et Photius habet in Bibl. p. 1267. Roth., et nos partim dedimus in Comment. ad Demosth. Or. §. 83. Codex autem Marcianus quum omni auctoris indicio et titulo Orationis careret, hanc eandem illam Aristidis esse, Morellius sagaciter reperit. In extrema eius parte iacturam fecimus, si ex cetera loquacitate existimare licet, minimum trium quatuorve foliorum. Doleant iacturam, quibus res digna videbitur: nos puncta nostra libenter posuimus. Et sane ante hunc *τριταγωνιστήν* in ea causa satis oratum erat. Duobus enim, Phormioni et Demostheni, qui legem Leptineam impugnant, ille serum quasi subscriptorem se adiunxit, ut Declamatio *τριτολογίας* cuiusdam loco haberi debeat. Eo ipso refer locum ante laudatum: "Ετυχε γάρ μοι λόγος τις πεποιημένος ἐκ τρίτων πρὸς Λεπτίνην ἐξ ἀρχῆς τοιαύδε· εἶχον ἐν χερσὶ τὸν λόγον τὸν τοῦ Δημοσθένους κ. τ. λ. Aliter ibi memoria falsus diductiora duo verba explicat Reiskius in Animadv. ad gr. auctt. T. III. p. 517.

do tractarent. Alii veras sibi res et causas sumebant, ex memoria antiquitatis plerumque petitas, in accusando, in defendendo, in bello aliquo aut foedere seu suadendo seu dissuadendo, in describendis moribus hominum, locis, regionibus, occupati. Sed talibus in rebus quum de suo quisque adderet, demeret, mutaret denique, partim scribendi ardore abreptus, partim metu, ne vetera et vulgata repetendi necessitas laudem ingenii auferret: saepe adeo sub illorum manibus veritas mutabatur, ut dissimilis fieret sui; quo de fonte hodieque splendida quaedam mendacia in historiis resident. Duo autem genera, quae dixi, tametsi tum maxime studiis hominum florebant, quum iam eloquentia, antiquae libertatis alumna, conticuisset ac foro cessisset, dominatu regum de principatu suo detrusa: tamen diu ante id tempus et fuerunt illa, et honorem habuerunt ²⁾). Postea successit

²⁾ Mirum est, at verum tamen, quod iam antiqui Sophistae, Socratis aetate, etiam ludicris et frivolis argumentis ornandis artem ostentarent. Nam de historico genere nulla dubitatio est. Sed iam tum ollae, sal, lapilli, bestiolae quaedam et similia, nec raro praeter communem sensum hominum, propriis scriptis laudabantur. Quid miramur ergo, in istiusmodi rebus Lucianum, Synesium, alios posteriorum, elaborasse? Testantur id, quod de prioribus

nova Rhetorum natio, quae non satis habens, discipulos ad universam imitationem veterum informare, auderet etiam ipsa argumenta, quae ab illis celebritatem accepissent, in certamen quoddam proponere. Confidentes homines dicas, sui que et temporum suorum oblitos, qui putarent, rem in fori luce vi capitalium ingeniorum, Graecia florente, illustratam, inter tironum manus denuo in umbraculo scholae nitescere posse. Sed ipsi hic quoque magistri sese duces praebuerunt, primi certamen artis ingressi; nec defuerunt clari Sophistae, qui animi causa in Philippum Macedonem, in Midiam, in Catilinam intra parietes suos declamarent. Ex eoque genere exemplum hoc est Aristidis, Rhetoris saeculo II. nobilissimi, quod tandem iam illustri, quem dudum affectabat, loco repositum, Orationi Atticae, quam ille aemulari voluerat, comitem adiunxi ³).

scripsi, Plato Sympos. c. 5. Isocrat. Encóm. Hel. p. 304. extr. Aristot. Rhet. I, 9. princ. Alexand. Rhetor in Aldi Rhet. p. 611.

³) Celebre prae ceteris hoc ipsum argumentum in scholis Rhetorum fuisse putes. In eo enim ante Aristidem versatus est etiam Lollianus, imperante Hadriano clarus, id quod narrat Philostratus in Vit. Soph. I. p. 527. Ponam huius verba, quod fragmentum Declamationis habent, in quo quae fulgura inesse dicuntur, ea profe-

At qualem comitem! Nempe mihi quidem, hanc Declamationem cum exemplari suo comparanti, ita interdum visum est, si quis eam talem Athenis olim in suggestum attulisset, futurum fuisse haud dubie, ut is sibilis explosus descendere multo citius cogeretur, quam nunc librario placuit scriptum abrumpere. Adeo nisi quis forte haereat in verbis loquendique formulis, ex imitatione veterum Atticorum tractis, in ostentatione priscae historiae ac doctrinae, in aliquot sententiis passim extra ceterae orationis corpus eminentibus, aut nisi omnino, ut poëta ait, sepultis ingeniis faveat, adeo, inquam, illa ieiuna est et frigida, parumque ad id, quod vult, obtinendum, accommodata. Nihil hoc iudicio detractum volo de fama scriptoris, cuius alia exstant plura, copiose ornateque scripta, neque iniucunda lectu. Immo mirandum puta-

cto talia non sunt, ut extincta doleamus magnopere. Κατηγορῶν τοῦ Λεπτίνου διὰ τὸν νόμον, ἐπεὶ μὴ ἐφοῖτα τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τοῦ Πόντου σῖτος, ὧδε ἤκμασε· Κέκλεισται τὸ στόμα τοῦ Πόντου νόμῳ, καὶ τὰς Ἀθηναίων τροφὰς ὀλίγαι, κωλύουσι συλλαβαί· καὶ ταυτὸν δύναται Λύσανδρος ναυμαχῶν, καὶ Λεπτίνης νομοθετῶν. Argutiis his redditur illud, quod legimus apud Demosthenem §. 25. seqq. Quem locum si contulisset Olearius, nihil de alio Leptine somniasset.

rem, si cuipiam unquam eiusmodi labor melius successisset.

Illud enim primum hoc in loco nobis recte ponere videmur, rem veram, id est, eam quae toto tenore caussarum suarum et eventuum cum nostro tempore, loco, dignitate, omni vita, seu publica seu privata, cohaeret, a quolibet nostrum, vel minus perito, rectius tractari posse, quam eandem pluribus post saeculis ab homine artis peritissimo. Illi materia dicendi in expedito est, quam alter necesse habet ex antiqua memoria tenuibus plerumque vestigiis expromere. Ille in uno tanquam conspectu videt universam argumenti vim, et complexum, quem vocant, circumstantiarum, qua re, quid locus, tempus, personae ferant aut postulent, sponte intelligit, ac facillime reperit modos, quibus finem sibi propositum assequatur. Huic contra quoniam ista omnia obscuro labore indaganda sunt, ac ne sic quidem ex omni parte satis patere queunt, prope necesse est id accidere, ut vel nimius fiat in dicendo, vel infra dignitatem rei subsistat, vel in locos communes lente exspatietur, ubi gravem argumentorum pondere orationem exspectes, denique ut aliis modis multis labatur ⁴⁾. Adde, quod primarii

⁴⁾ Haec et alia vitia singulis exemplis Declamationis nostrae declarari possent, si id opus es-

operis artifex raro imitatori aliud, quam vilia quaedam ramenta materiae relinquit, et quo quisque sollertior est, eo melius ipse summas rerum occupasse reperitur. Ridebitur imitator, si easdem res sumserit, ut invenit: auxerit eas, et novas addiderit, vix sibi ubique a mendacio cavebit: alias fecerit, prorsusque mutarit, nimirum aut inscite fecit prior, aut secundarium opus exhibit exempli dissimillimum. Quid misero reliquum erit, praeter artem quandam callide furandi? Quapropter subit mirari, qua ratione apud tam multos per tot aetates hoc in eadem forma et argumento cum antiquis aemulandi studium viguerit. Siquidem ipsa necessitas eandem rem aliis atque aliis verbis et

esset. Facile enim animadvertet, qui leget. Attendat mihi pro se quisque, quam asperè in ea cum Leptine agatur, quem tam comiter habet Demosthenes; quantum incommoda legis ultra probabilitatem pinguiter augeantur; quam inepto loco vetusta et mythica exormentur, ut §. 40. 64. 92.; quam puerilis lusus sit in verbis iisdem repetendis, scilicet acuminis et gravitatis causa, ut §. 2. 10. 11., ubi auctor etiam subtilitate videtur cum magistro contendere voluisse. Sed ea ars illi ferre in spinas et araneam abit. A tali subtilitate profecto Leptinis legi nihil periculi metuendum fuit.

sententiis explicandi non erigit illa animi vires, sed frangit et debilitat. Atque in artibus iis, quae praecipue sensu pulchritudinis reguntur, ita omnino natura videtur comparatum esse, ut qui primi ad eas ingenium applicaverunt, si modo ab ipsis electio optimorum facta est, spem gloriae ex eodem genere petendae secuturis, quamvis aequae ingeniosis, facillime praecedant. Adeo illi classi antiquiorum suam placendi sortem, suumque principatum obtigisse dicas non ex sola praestantia ingeniorum, sed ex quadam etiam fortuna temporum.

Haec mihi in mentem venerunt, quotiescunque Leptineam Aristidis relegens, quomodo ibi quaeque tractata essent, spectabam. Cuius Orationis, iam in plurimum manus venturae, hanc utilitatem unam praecipuam iudico, quod, quum istius declamatoriae scripturae perpauca ad nos specimina pervenerint, nec ullum hoc ipso exstet insignius, eius cum Demosthene comparatio evidentissime docet, quam infelix ista imitatio sit, quibusque notis dictio fuco et pigmentis oblita discrepet a naturali et incorrupto colore veteris et verae eloquentiae. Et enim quam per omnia diversum ab illo declamatore de ludo sonat Orator Atticus! Est autem Leptinea huius ex genere quietiore, tota in docendo magis quam in permovendo auditore oc-

cupata, nec eam vim et granditatem habens verborum ac sententiarum, quam in Philippicis aliisque nonnullis admiramur; unde fere Demosthenicus character constitui solet ⁵). Hic lenia, summissa, enucleata omnia, aequabili quodam tenore. Sed enim hoc vel summum est oratoriae facultatis, nosse, quomodo pro varietate rerum ad dicendum propositarum stilus variandus sit, ne, ubi vehementem et incitatum res poscat, summisso, neve contra elato utaris. Quam artem nemo unquam melius calluit Oratore nostro, quem quis recte hac una de causa ceteris omnibus, quos et suppar et posterior aetas protulit, anteponendum putet. Ita ille in nonnullis Orationibus, quas in causulis privatorum scripsit, pressus est et tenuis, ita in Philippicis copiosus, gravis et grandiloquus, vix ut in utrisque eandem manum agnoscas ⁶). Sed his duobus generibus interiectum tertium est Orationum earum, quibus ab eo leges aut populiscita impugnantur, prae ceteris illud iam

⁵) Res nota ex Longino, imprimisque Hermogene, et Auctore libelli de Elocutione. Characterem vocarunt Graeci μέγεθος vel δεινότητα.

⁶) Idem passim monuerunt nonnulli veterum, nemo diligentius quam Dionysius Halic. de vi dicendi in Demosth. p. 974. seqq. T. VI. Reisk. edit.

ab antiquis magistris commendatum ⁷). Excellit in eo imprimis nobilis illa de Corona, quanquam grandiori generi propior. Secundum quam, haud scio, an Leptinea nostra proxima ponenda sit. Certe quae sunt ex eadem classe Orationes, contra Androtionem, Aristocratem, Timocratem, Aristogitonem, harum quatuor nulla est, quae nostrae anteferri debeat, una Androtiana, quae cum ea de loco contendere possit.

Non ego omnia, quae in ea placent, huc congeram, praemonebo tamen, quibus maxime rebus praestantia illius cernatur: in quo non tam meis utar, quam veterum iudiciis. Ac primum quidem ipsum genus dicendi tantam habet subtilitatem, vix ut maiorem usquam, praeterquam in Lysia, qui totus subtilis est, invenias. Cuius virtutis qui vim et difficultatem cognovit, neque nescit, quanti eam veteres aestimarint, magnum sane putabit Ciceronis testimonium, nominatim hanc Orationem ab hac parte laudantis ⁸). Sed illa virtus non nisi ab eo ani-

⁷) Theo Progymn. p. 5. Basil. edit. Οἱ κάλλιστοι τῶν δημοσίων λόγων εἰσὶν, ἐν οἷς περὶ νόμου τι ἢ ψήφισματος ἀμφισβητεῖται, λέγω δὲ τὸν τε περὶ στεφάνου κ. τ. λ.

⁸) Orat. ad M. Brut. c. 31. *Multae sunt Demosthenis totae Orationes subtiles, ut contra Leptinem:*

madverti potest, qui tritas notando proprio cuiusque generis sono aures affert: at veritatem et pulchritudinem, et nobilitatem sententiarum etiam indoctior sentiat oportet. Oriuntur autem haec ex communi fonte eorum, quae in eloquentia maxime eminent, animo erecto, liberali, et ea, quae vulgus ampla ducit, contemnite: id quod inprimis ex iis locis intelligitur, ubi Orator sanctitatem fidei atque honorem Reipubl. ceteris rationibus omnibus anteponendam esse docet. Huius vero doctrinae omnia hic plena sunt, ad eamque, quidquid profertur, revolvitur. Quapropter non mirum est, quod Orationem eximie placuisse legimus Panaetio, Stoico, scilicet quem ad honestatem ex praeceptis disciplinae suae omnia retulisse, illam in omni actione, etiam repugnante utilitate, sequendam putasse constat ⁹⁾).

multae totae graves, ut quaedam Philippicae: multae variae, ut contra Aeschinem, falsae legationis; ut contra eundem, pro causa Ctesiphontis. De subtilitate orationis, quam Graeci dicunt λέξιν λιτήν, ισχνήν, ἀφελῆ, videndus a tirone inpr. Cicero Orat. c. 23. seqq. vel Ernest. Init. rhetor. §. 397. quī sua omnia a Cicerone sumsit. Fuerunt olim, qui in ea sola Atticum characterem ponerent. Tanti res videbatur.

⁹⁾ Plutarch. in Demosth. p. 852. A. Παναίτιος, ὁ φιλόσοφος, καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ φησὶν οὕτω γεγρα-

Iam vero quanta vis et gravitas inest argumentis, quibus a Demosthene adversaria ratio refellitur! Commotum te sentires, si iudices non secundum hunc decrevissent, praesertim quum gravitatem illam ubique magna in refellendo lenitate temperarit. Id quod mirabuntur fortasse ii, qui audierunt, rem rari apud hunc exempli esse. Sed Oratorem, qui nihil indecorum, nihil alienum a tempore moliri consuerat, alia nunc fortasse ad moderationem et lenitatem flectere potuerunt ¹⁰), et vero debuit adversarii ipsius persona, et eorum, qui ad eius causam defendendam delecti essent, aetas atque auctoritas ¹¹). Ipse quidem Leptines quis fuerit,

φθαι τοὺς πλείστους, ὡς μόνον τοῦ καλοῦ δι' αὐτὸ αἰρετοῦ ὄντος, τὸν περὶ τοῦ στεφάνου, τὸν κατὰ Ἀριστοκράτους, τὸν ὑπὲρ τῶν ἀτελειῶν, τοὺς Φιλίππικους· ἐν οἷς πᾶσιν οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον ἢ ῥᾶστον ἢ λυσιτελέστατον ἄγει τοὺς πολίτας, ἀλλὰ πολλαχοῦ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν σωτηρίαν οἴεται δεῖν ἐν δευτέρᾳ τάξει τοῦ καλοῦ ποιεῖσθαι καὶ τοῦ πρέποντος.

¹⁰) Verbi causa, quod Leptines reus non erat. Hoc quid sit, postea explicabo.

¹¹) De Syndicis loquor, de quorum munere plura paullo mox, et in Commentar. ad §. 125. seqq. Simul magnitudinem caussae arguunt tales tamque clari viri a Populo ad id munus delecti.

nescimus ¹²⁾): veri tamen persimile puto, hominem in civitate potentem et gratiosum fuisse, ut eius dignitati parcere, eumque humane et placide tractare, Demostheni etiam necesse videri potuerit. Itaque sicubi in hominem invehitur, molli brachio facit; nusquam, nisi me memoria fallit, acerbis aut contumeliosis verbis. Quidquid enim nobis asperius dictum videbitur, de eo ita iudicandum est, longe aliter Graecis auditoribus visum esse, Atticis praesertim, qui, pro prisca sua simplicitate et licentia morum, summos cives in foro acerrimis sese conviciis proscindentes audire assuevissent ¹³⁾. Quod au-

¹²⁾ An is sit *Λεπτίνης ὁ ἐκ Κοίλης*, quem commemorat Demosth. in *Androt.* p. 708. A., aut ille, quem inimicum Aeschini inducit hunc auctorem mentiens *Epist.* 5. extr., nemo dixerit, nisi qui sit divinus. Videri autem potest idem esse, cuius dictum quoddam refert Aristot. *Rhet.* III, 10. med. Quod pertinere coniiicio ad tempora, pugnam Leuctricam insecuta. Sed quod ille fortasse primus dixerat, Athenas et Lacedaemonem ocellos Graeciae esse, id deinde saepe ad alios transiit, unde nunc in vulgaribus libellis legitur. Ceterum ex modo, quo Dio Chrysost. T. I. p. 635. meminit Leptinis nostri, non efficitur, hominem suo tempore obscurum aut ignobilem fuisse. Verba Dionis infra dabimus.

¹³⁾ Sic §. 84. nihil grave se dicere ait, quum dicit, *leges Solonis a Leptine aut non lectas, aut*

tem a talibus pura est Oratio, tanto est aptior nostri saeculi moribus et ingeniis, tantoque plus haec commendatio eius apud studiosos eloquentiae valere debet. Atque ego neminem fore arbitror, qui non diligenter cognita venustate et festivitate illius, excussisque etiam iis artibus, quae primum adspectum fugiunt, multum se hac una lectione non modo ad iudicandum, sed ad scribendum quoque adiutum sentiat ¹⁴).

Unum

certe non intellectas videri. Locus aliquid ridiculi habet, si eum e nostra verecundia et modestia iudices. Omnino Orator versus finem exardescit aliquantum, non tamen eam, quam dixi, moderationem deponit.

¹⁴) Pertinent huc verba Dionysii Halic. Epist. ad Amm. T. VI. p. 724. Ὁ περὶ τῶν ἀτελειῶν λόγος, χαριέστατος ἀπάντων τῶν λόγων καὶ γραφικώτατος. In quibus duae virtutes huius Orat. laudantur. Alteram, χάριν τῆς λέξεως, nemo, opinor, ignorat. De altera, quae designatur voce γραφικώτατος, Dionysius alias non loquitur. Sed aliunde nota est λέξις γραφική, quo spectat imprimis *laevitas verborum* et *bene vincta oratio*. Scriptor de Elocutione §. 193. Γραφικὴ δὲ λέξις ἢ εὐανάγνωστος· αὕτη δὲ ἐστὶν ἢ συνηρημένη καὶ οἴον ἠσφαλισμένη τοῖς συνδέσμοις κ. τ. λ. Ex illo iudicio Dionysii et loco Plutarchi antea laudato fluxit fabula Pauwii, viri eleganter literis tincti, in libro, quem inscripsit *Recherches philosophiques sur les Grecs* P. III. p. 23. ita narrantis: *On disoit*

Unum addam, in quod praeterea lectoris animum intendi velim, ubertatem et copiam rerum, qua Demosthenes hoc argumentum suum dilatavit, in intimos quasi recessus materiae descendendo, nihil tamen, quod vel alienum esset, vel e longinquo petitum, Sophistica arte inculcando, omnibus vero, quae rem clarissima luce circumfundere, et iudices in quam vellet partem movere possent, occupandis et

disoit de Demosthene, qu' il ne fut éloquent que trois fois en sa vie. Lepidissime! Sed aenigmatis explicandi caussa haec addit non minus nova, etsi ex iisdem fontibus hausta, quos dixi: Le philosophe Panétius prétendoit qu' il n' y a de l' éloquence que dans trois harangues de Demosthene, dans celle pour la couronne, celle contre Aristocrate, et celle contre Leptine, que Denys d' Halicarnasse regardoit comme son chef d' oeuvre; mais l' opinion la plus générale a accordé cette prérogative à la harangue pour la couronne. Immo haec Ciceronis (v. Orat. c. 38.) et aliorum opinio fuit eadem Dionysii. Nam est apud eum ita de comp. verbb. T. V. p. 204. Λόγος ὑπὲρ Κτησιφῶντος, ὃν ἐγὼ κράτιστον ἀποφαίνομαι πάντων λόγων. Sed addere licet, τῶν δικανικῶν, ex ipso de Thucyd. iudic. T. VI. p. 949. Testes quidem istarum fabularum non citavit Pauwius; cave tamen credas, alios fuisse, quam illos. Videlicet hoc est, vetera novo modo narrare.

in usum suum convertendis: ita, ut mirum sit, quid de iisdem rebus Phormio attulerit, si ista omnia Demostheni reliquit dicenda, quum hic nemini post se dicturo quidquam reliquisse videatur.

Est enim haec Oratio ex genere δευτερολογιῶν, et is, quem modo nominavi, Phormio priore loco verba fecerat ¹⁵). Illi generi, re ipsa iubente, summa brevitatis proposita erat, et nonnunquam, si quis rem a decessore suo ab omni parte illustratam putaret, nudo epilogo defungebatur. Cuiusmodi aliquot Oratiunculae apud Lysiam exstant ¹⁶). Quanquam in gravioribus causis etiam satis longae Orationes secundo et tertio loco afferebantur, qualis Nostri est contra Androtionem, et haec Leptinea. At in talibus vix potuit fieri, quin saepe eadem, quae πρωταγωνιστῆς ¹⁷) dixisset, repeterentur,

¹⁵) Quater ille a Nostro commemoratur in Orat. §. 40. 71. 82. 138.

¹⁶) Vid. Lysiae Orationes XVIII. XXI. XXVII. XXVIII. XXIX. ex ordine Taylori. Conf. Hermog. περὶ τῶν στάσεων c. 5. p. 30. et περὶ μέθόδου δεινότη. c. 27. p. 554. ed. Laurent. cum Gregor. Cor. Comment. p. 944. Ulpian. ad Orat. nostrae init.

¹⁷) Scilicet nomina, πρωταγωνιστῆς, δευτεραγωνιστῆς, τριταγωνιστῆς, usu a scena ducto, dicuntur de oratoribus seu caussidicis, qui se in eadem caus.

mutatis tantum verbis, ordine argumentorum, aliis id genus. Cuius rei culpa aliqua, si haec culpa dicenda est, ne hanc quidem Orationem caruisse, ex Hermogene intelligi licet ¹⁸⁾. Quid? quod in ea, quanquam rarius, et multo crebrius in aliis huius auctoris, eadem subinde diversis in locis sententiae resumuntur: id quod

sa dicendo excipiunt et adiuvant. Simili translatione Latini quoque interdum utuntur, quum dicunt *actores primarum, secundarum, tertiarum partium*.

¹⁸⁾ Περὶ μεθ. δειν. c. 24. p. 551. ubi ostenditur, quibus modis Orator ab aliis ante se dicta proferre possit sine offensione: Ἐν τῇ δικανικῇ ιδέᾳ καὶ ἡ τῆς τάξεως μεταβολὴ χώραν ἔχει, ὡςπερ Δημοσθένης ἐποίησεν ἐν τῷ περὶ τῆς ἀτελείας. Φορμίωνος γὰρ προκατηγορήσαντος τοῦ νόμου, καὶ χρησαμένου τοῖς κεφαλαίοις τῆς διαίρεσεως, τῷ δικαίῳ, τῷ συμφέροντι, τῷ καλῷ, τῷ τῆς ἀξίας, ἀνέστρεψε τὴν τάξιν μεταβαλὼν. Πῶς δὲ τοῦτο ἐποίησεν, ἐν τοῖς περὶ τοῦ λόγου διεξήλωμεν. Hinc obiter discimus, Rhetorem proprium quiddam in hanc Orationem, fortasse commentarium rhetoricum, scripsisse. Sed ad illa verba, ἐν τῇ δικανικῇ ιδέᾳ, ita Gregor. Cor. in Explicatione Hermog. p. 938. Ἀπορῆσαι μοι πρότερον ἔπεισι, πῶς προθέμενος ὁ τεχνικὸς διδάξει, ὅτι ἐν τῷ δικανικῷ ἀλλάσσεται καὶ ἡ τάξις, παράδειγμα ἤγαγε τὸν περὶ ἀτελείας λόγον· εὐδὴλον γὰρ, ὅτι ὑπὸ τὴν πραγματικὴν οὗτος ἀνάγεται· ἡ δὲ πραγματικὴ τοῖς τοῦ συμβουλευτικοῦ κεφαλαίοις τέμνεται, καὶ ὑπὸ τὸ συμ-

PROLEGOMENA.

miretur aliquis, qua ratione aures Atheniensium tulerint tam fastidiosae. Sed ego sic omnino statuo, aliter oratione affici legentem, aliter audientem. Nimirum alterum, cui vacat prima cum mediis, media cum extremis conferre, omniaque secum composite revolvere, talis res suboffendere potest; alterum, qui incitate cursum praeuentis sequitur, non potest;

βουλευτικὸν εἶδος ἀνάγεται μόνῃ τῶν ἄλλων στάσεων, δικανικῶν οὐσῶν. Ἔστιν οὖν εἰπεῖν, ὅτι ἀπὸ τοῦ σκοποῦ λέγεται δικανικός· ἐπεὶ γὰρ σκοπὸν ἔχει κατηγορεῖσθαι τοῦ νόμου τοῦ ὑπὸ Λεπτίνου τεθέντος, ἡ δὲ κατηγορία μέρος ἐστὶ τοῦ δικανικοῦ, διὰ τοῦτο λέγεται καὶ δικανικός ὁ λόγος, εἰ καὶ ἡ κατηγορία τοῖς τοῦ συμβουλευτικοῦ κεφαλαίοις κατασκευάζεται· ὁ δὲ Φορμίων ἐξήτωρ ἦν, καὶ κατηγοροῦσε καὶ οὗτος τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου, συνηγορῶν τῷ Ἀφεψίω, υἱῷ Βαθίππου, τοῦ προκατηγορήσαντος τοῦ νόμου, καὶ πρὸ τοῦ τέλους τῆς δίκης ἀποθανόντος. Κατηγοροῦσε δὲ καὶ Κτησίππος, υἱὸς Χαβρίου, ὃς συνηγορεῖ Δημοσθένος. Ἡ δὲ ζήτησις ἐστὶ πραγματικὴ ἔγγραφος. Ὁ μὲν οὖν Φορμίων πρῶτον τῷ δικαίῳ ἐχρήσατο· ὁ δὲ Δημοσθένης τῷ τῆς ἀξίας, εἶτα τῷ καλῷ, εἶτα τοῖς λοιποῖς κ. τ. λ. Locum huc transscripsi propter illa, quae habet de genere Orationis nostrae. Haec autem eo pertinent, quod veteres magistri singulas Orationes in aliquod horum trium generum, deliberativi, iudicialis et epidictici, includere solebant. Quam id plerumque temere et parum utiliter factum sit, constat, etiam ex hoc loco. Nihil ergo ista quaestio ad nos.

sed latet eum, aut, si minus latet, etiam iuvat. Quin apud auditores, quales Athenis fere essent, in foro atque in iudiciis, id est, homines mire inter se ingenio, moribus et peritia rerum dispares, saepe adeo opus esse potuit, gravissima momenta rationum animis et memoriae impensius inculcare, et hoc pacto negligentium quoque ac reluctantium assensum extorquere. Qui pro concione ibi voluisset Thucydidius esse, nae illi intempestivum studium magno stetisset ¹⁹⁾. Verum, ut dixi, hic haud facile ulla sententia iteratur, quam non alio atque alio colore inductam novitatis quaedam species commendet. Sed haec et his similia quilibet sine ulla doctrina invenire legendo et existimare poterit: nos agamus id, quod proprium est Grammatici, ut lectori viam aperiamus ad causam, in qua Oratio habita est, cognoscendam.

Is, quem Noster in ea adversarium habet, Leptines legem tulerat Athenis, ut quas immu-

¹⁹⁾ Conf. Ciceronis Brut. c. 83. et Orat. c. 9. At octies Thucydidem ipse Demosthenes descripserat, si vera narravit Lucian. adv. Indoct. T. III. p. 102. Conf. Agathiae Hist. II. p. 48. Venet. Nimirum in magnis scriptoribus aliud legit homo ingeniosus, illorum similis, aliud serva natio imitatorum. Id docent rara in Demosthene vestigia imitationis Thucydidiae.

nitates honoris causa adhuc bene meritis civibus concedi usitatum esset, eae pariter omnibus, qui eas accepissent, adimerentur, et plane tollerentur in reliquum tempus. Iam quum in illa Republ. cuique liceret, perlatae ac publice fixae legis latorem reum agere, modo ut id intra eum annum fieret, quo rogatio esset promulgata; accusavit ita illum Bathippus quidam, subscriptoribus duobus ²⁰). Subscriptionis enim mos, quem constat Romae fuisse, idem in Attico foro viguit. Sed Bathippo mortuo ante, quam ea causa in iudicium deducta esset, quum reliqui, (incertum, sponte an consilio Leptinis) ab accusatione destitissent, alii duo postea aliquanto, certe anno illo elapso, exorti sunt, qui legis tanquam vitiosae et perniciosae abrogationem commoverent. Illi duo fuerunt Aphepsio, filius Bathippi, et Ctesippus, Chabriae, clari imperatoris ²¹). Et huic quidem id negotium proprium fuisse propter immunita-

²⁰) Vid. Orat. §. 123. seq. et Argum. graec. Sed nusquam illorum duorum nomina leguntur.

²¹) Sane ex Demosthene de his duobus tantum constat. Auctor tamen brevioris Argumenti, a nobis omissi, quem Libanium ferunt, sic scribit: Φορμίων, καὶ Κτήσιππος, ὁ Χαβρίου παῖς, καὶ τινὲς μετ' αὐτῶν, οἷς συνήγορος Δημοσθένης γίνεται. At homini huius familiae parum fidei habuerim.

tatem patri datam, satis declarat is Orationis locus, qui est de laudibus Chabriae ²²): de Aphepsione nihil tale, neque hic, neque alibi, proditur. Sed omnino huius hominis non magis, quam Bathippi, ulla memoria exstat; alterum tanto novimus melius ²³). . . Maior au-

²²) Vid. §. 61. seqq.

²³) Praecipue ex Plutarch. Phoc. p. 744. E. et ex Athenaeo IV. p. 165., apud quem Diphili, Timoclis, et Menandri versus de Ctesippo proferruntur. Postremi poëtae fragmentum est ex fabula, Ὀφρῆ, quam omnium primam docuit Olymp. 114, 4. ut est apud Euseb. in Chron. Conf. Corsini Fastorum Att. T. IV. p. 54. seq. Fragmentum intulit in Menandrea sua Clericus p. 136. Perditissimus nebulo fuit iste filius herois, et omni generi luxuriae et nequitiae deditissimus. Eo denique processit improbitatis, ut, quum bona sua omnia prodegisset, etiam lapides divenderet de monumento, quod patri Populus Athen. impensa 1000 drachmarum extruxerat. Inde nomen eius apud Comicos, etsi tum modestos et minime maledicos, in proverbium cessit, et quodammodo commune factum est asotorum. Neque vero Phocio, hominis corrigendi cura propter amorem patris suscepta, quidquam videtur valuisse ad eius pervicaciam expugnandam. Sed haec omnia, mea quidem sententia, post tempus huius Orationis acciderunt, cuius tempore, plane non dubito, quin Ctesippus prima adhuc aetate fuerit, et

tem natu, Aphepsio, *συνήγορόν* habuit Phormionem, Oratorem ²⁴): minor, Ctesippus, Demosthenem, qui causam receperat vel propter Rempubl., vel mercede, qui tum mos erat, vel vinculo nescio quo cum illo coniunctus ²⁵). In quo id mirabile accidit, quod in tam longa

ambigui ingenii. Huc et alia me deducunt, et anni poetarum, quos citavi. Ceterum ipsum quoque patrem, Chabriam, nomine *ἀσελγείας* notavit Theopomp. in Philippicis, teste Athen. XII. p. 532. B., quod, ut alia eiusdem Theopompi, in libellum suum transtulit Cornelius Nepos.

²⁴) Itaque propter ordinem aetatis, in foro Attico observatum, et ipsi Aphepsioni et actori eius debebatur prior locus dicendi, *ἡ πρωτολογία*. Vid. Argum. nostrae Orat. et Androtianae, et conf. Hotom. ad Cic. Divin. in Caecil. c. 15. De Phormione, dubito, an ullus praeter Nostrum vetus auctor mentionem habeat. Et quis miretur, in tanta turba Oratorum, quam illa aetas tulit, plurium, neque tum obscurorum, nomina vel obscurata esse, vel prorsus intercidisse? praesertim si qui nihil scripto mandassent. At hoc posterius an ad Phormionem et hanc eius Orationem pertineat, ambigere licet propter Hermogenem, tali modo loquentem l. c., ut ipsa illi prae manu fuisse videatur.

²⁵) Id vinculum olim nonnulli putarunt, amorem matris Ctesippi fuisse. Rem narrat Plutarch. in Vita Demosth. p. 853. A. *Τὸν κατὰ Ἀριστογείτονος αὐτὸς ἠγωνίσαστο, καὶ τὸν περὶ τῶν ἀτε-*

Oratione ne semel quidem clientis nomen legimus: sicubi nominandus erat, Chabriæ filius vocatur ²⁶). Sed eius rei, quæ propter causam hodie prorsus ignotam fieri potuit, si modo ulla de causa, et non fortuito potius facta est, eius, inquam, rei rationes operose exquirere velle, alienum duco et prope ineptum ²⁷).

λειῶν, διὰ τὸν Χαβρίου παῖδα; Κτήσιππον, ὡς φησιν αὐτός· ὡς δ' ἔνιοι λέγουσι, τὴν μητέρα τοῦ νεανίσκου μνώμενος· οὐ μὲν ἔγημέ ταύτην, ἀλλὰ Σαμία τινὶ κ. τ. λ. Conf. Ulpian. ad Orat. §. 54. p. 65, At nihil huius rei habet Dinarchus Or. contra Demosth. p. 74., ubi orationes a Nostro dicit mercede conscriptas esse ὑπὲρ Κτησιππου καὶ Φορμίωνος καὶ ἐτέρων πολλῶν. Quem locum huc potissimum refero, nihil moratus Reiskii animadversionem, tametsi non negarim, forsitan in aliis quoque causis, quas ignoramus, Ctesippo eidem Demosthenem se *συνήγορον* praeuisse. Quid autem? Nihilne causæ fuit Dinarcho, cur duos istos ex tot aliis nominarit? Immo putem fuisse. Certe Phormionis, qui Pasionis fuit libertus, et diversus haud dubie ab eo, qui in Or. ὑπὲρ δανείου compellatur, Phormionis igitur illius patrociniū dedecori fuisse Nostro, patet ex Plut. l. c. p. 852. F., et probabile nobis fit ex ipsa Orat. pro Phormione p. 958. et duabus seqq. in Stephanum.

²⁶) Vid. §. I. 61.

²⁷) Apud Athen. IV. p. 166. B. est suspicio, iuvenis nomen ab Oratore celatum de industria

Sufficit tenere, quod ex Ulpiano et aliunde cognoscimus, Ctesippi nomen homini fuisse ²⁸⁾; Et quidquid est, ab ipso auctore, Demosthene, habitam Orationem esse, non a filio Chabriae, sicut alteram a Phormione, non ab Aphepsione, id ex iis, quae hactenus passim diximus, planissime apparet ²⁹⁾.

Sed ante omnia breviter docendum, quo tempore actio a duobus illis instituta, et haec Oratio habitata sit. Qua de re partim apud ipsum, partim alibi indicia sunt eiusmodi, ut de ipso quoque anno liqueat. Ac primum quibus

esse ob eius publicam ex moribus infamiam. Non id equidem arroganter reiicio, sed admodum dubitare me fateor propter ea, quae paullo ante de temporibus scripsi. Penitus suspicionem reiicit Ulpian. p. 6. Qui quam ipse affert rationem, ea satisfacere fortasse videbitur iis, qui rem forte fieri potuisse negarint. Nam et alibi legimus pueros et adolescentes, nullodum suo merito claros, vulgo non suis, sed patrum nominibus appellatos.

²⁸⁾ Iis, quos testes dedi in antecedentibus notis, accedit Aristid. Declam. Lept. §. 107. Etsi ibi *καλλιππώ* est in Cod. Marc. Recte vidit Morelius, quid librario ante oculos fuerit.

²⁹⁾ Animadvertere id operae putavi propter Androctianam, Timocrateam, Aristocrateam, alias in privatis causis a Nostro scriptas, quas constat in suggestum attulisse eos, quibus scriptae

dem ex eo locō, ubi Lacedaemoniorum et Thebanorum meminit ³⁰), facile intelligitur, Athenienses tum hostili publice in hos animō, cum illis autem iunctos amicitia fuisse, sive ea vera fuerit, sive temporis causa simulata. Quippe ibi manifesto studio res et instituta Lacedaemoniorum excusantur, omnique modo quasi colorantur, quum Thebani, tanquam Populus omnis humanitatis expers et improbitate infamis, notentur acerbissime. Quo modo Populi iudicia prodi, non Oratoris, quis dubitet? Itaque si trium illarum civitatum, de principatu inter se certantium, vel civiles, vel bellicas res et harum tempora attenderis, utrumque iudicium reperias optime ad id temporis congruere, quod Leucetricam pugnam proximo intervallo secutum est ³¹). Quoniam enim per

essent. In tali genere cavendum, ne temerē ea, quae sunt aliorum et diversorum hominum, ad Demosthenem, eiusque res ac vitam referamus. Nonnunquam id a viris doctis factum vidiūus.

³⁰) Vid. §. 89. seq. Conf. §. 140.

³¹) Summatim hic a studiosis repetenda sunt, quae hunc tractum temporis notabilem secerunt. Primum est proelium, apud Leuctra factum Olymp. 102, 2. Ea prima causa fuit odii Atheniensium in Thebanos, inflammati deinde horum superbia et imperandi libidine. Vid. Demosth. de Cor. p. 475. C. Mox Megalopolis

hos annos Lacedaemonii, gravissima clade afflicti, Atticae civitati aemuli potentiae desierant esse, Thebani contra, ad summum imperium celeriter gradum facientes, omni Graeciae impotentem dominatum minabantur; horum odium et metus, ipsa vicinitate Thebarum auctus,

in Arcadia conditur, et Messenii, auctoribus Thebanis, in Peloponnesum redeunt Olymp. 102, 3. Iam Thebani, tum bellum in Thessalia gerentes, deserui coepti sunt a sociis, gravate ferentibus illorum dominationem: Athenienses autem contra Thebanos cum Lacedaemoniis societatem et foedus faciunt, quo imprimis imperium maris recuperant Olymp. 102, 4. Dein Olymp. 103, 2. Thebani, auxilium Persarum expetentes ad potentiam suam augendam, ad Artaxerxem legatos mittunt, Pelopidam et Ismeniam. Olymp. 103, 3. occupatur a Thebanis Oropus, oppidum in confinio Atticae et Boeotiae situm. Olymp. 104, 2. pugna fit ad Mantineam, qua penitus concidunt Spartanae vires, nec ipsi tamen multum iuvantur Thebani, praesertim orbi consiliorum suorum omnium principibus; Pelopida et Epaminonda. Ex adversa fortuna utriusque populi iam vires colligit Resp. Attica, validior etiam novis copiis navalibus, receptaque multitudine sociorum, tributa pendendum. Ac sane Resp. ad pristinam magnitudinem redisset, magnorum quorundam civium adiuta consiliis, si non duos insidiatores peraeque infestos aluisset, morum publicam pravita-

Athenienses callidos rerumque peritos facile eo perduxit, ut ad illorum amicitiam se applicarent, cum iisque societatem coniungerent. At haec nimirum nimis vaga sunt. Neque etiam magis certa ratio iniri potest ex iis, quae Orator de publica inopia Athenarum et exhausto aerario queritur ³²). Opportune alia sunt in

tem, et Philippum Macedonem. Hic, regno Olymp. 104, 4. occupato, primum artes suas callide tegere, amicitiam quoque cum Atheniensibus pangere. Olymp. 105, 2. Idem tamen paullo post amicis Pydnam et Potidaeam eripit Olymp. 105, 3., aliaque mox in Graecorum libertatem machinatur, quae non sunt huius loci. Interea socii, novo iugo Atheniensium nimium pressi, Chii, Rhodii, Coi et Byzantii, bellum movent, (τὸν πόλεμον συμμαχικόν,) quod grave imprimis exstitit vectigalibus Reipubl. Ducitur illud per tres fere annos, neque pax insecta Ol. 106, 1. opes statim reddidit. Hinc proximis annis querelae de afflictata conditione rerum Atticarum. Et tantum quod profligatum bellum sociale erat, quum aliud exarsit, quod sacrum vocant, omni Graeciae funestissimum. Quanquam eius calamitates Attica minus sensit. Sub huius belli initia Demosthenem ad Reipubl. accessisse, a Dionysio et aliis memoriae proditum est. Sed hactenus haec.

³²) Orat. §. 21. 95. Continuo tamen haec faciunt, ut versari tibi videaris in tempore belli socialis vel proxime insecto. Sic vero mireris

promptu; quae nos ad illud, quod quaerimus, propius ducant. Nam res memorantur Olympiadis 105, Pydna videlicet et Potidaea, a Philippo occupatae, et interitus Chabriae, qui in

Oratorem, si de classibus (*περὶ συμμοριῶν*) oravit Olymp. 106, 3., quae Dionysii Halic. sententia est, qua tandem ratione ibi p. 136. C. Atticas opes ceteris civitatibus prope omnibus equiparare potuerit. Sed ita saepe Oratores temporis causa de Republ. sua elatius dicunt, quam pro vera conditione rerum. Quamquam ne illud quidem omnino falso dictum videtur. Illo autem tempore quam summam quotannis in Rep. Attica reditus publici confecerint, neque ex Oratoribus, nec, quod sciam, aliunde liquet. Certe locus in Philipp. IV. p. 100. E., ubi vectigalia civitatis summam 130 talentum non superare dicuntur, ad superiora tempora pertinet, si qua omnino fides est Orationi illi, quam Orationem Valckenarius, plane me probante, suspectam habet in Not. ad Orat. suam de Philippo Maced. p. 251. Multo potius fidem habendam putem auctori inter Plutarchea de Vitis X. Orr. T. II. p. 842. E., qui narrat, reditus a Lycurgo auctos esse ad 1200 talentum, quum prius fuissent 60. Nam coniecturae Meursii de Fort. Att. c. 7. non multum tribuo. Id vero mihi non dubium est, Lycurgi, qui Orator per 12 annos aerario praefuit, administrationem hanc temporis assignandam esse Oratione nostra posteriori, ita ut bona vota Demosthenis eventum

primum annum belli socialis incidit ³³). Tum alia proximae Olympiadis succurrunt, Dionysius, filius, e regno expulsus a Dione, et Leuco, tyrannus Bospori, ut quum maxime opibus florens atque imperio ³⁴). Atqui hunc principem Olymp. 106, 3. mortem obiisse, apud Diodorum perspicue traditum est. Iam in cumulum accedit locus Dionysii Halicarnassei ³⁵),

suum potissimum per hunc virum habuisse videantur. De eius cura vectigalium, Reipubl. fructuosissima, vide quamvis diverse narrata apud Plutarch. l. c. p. 841. B. et 852. B. coll. Taylori Praef. ad Lycurgi Orat. et Wesseling. ad Diod. Sic. XVI, 88.

³³) Vid. §. 50. et 66. et ibi Comment.

³⁴) Vid. §. 141. et 25 seqq. Ibi in Commentario legantur, quae de hoc Leucone cognita habemus. "Ἀρχοντα eum Demosthenes appellat, non τύραννον, quippe hominem gratiosum, et eum, cuius in Rempubl. merita extollere studet, gratiore Atticis auribus, et liberae conditionis nomine commendans. Ita saepius faciunt Oratores.

³⁵) Locum, quo et superius utebamur, nunc totum damus ex Epist. ad Ammaeum p. 724. Οὗτος ἐγεννήθη μὲν ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς Ὀλυμπιάδος· ἄρχοντας δὲ Τιμοκράτους, εἰς ἔτος ἦν ἐμβεβηκῶς ἑπτακαίδέκατον· δημοσίους τε λόγους ἤρξατο γράφειν ἐπὶ Καλλιστράτου ἄρχοντας, εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἔχων ἔτος. Καὶ ἔστιν αὐτοῦ πρῶτος τῶν ἐν

lis post mortem primi accusatoris esse dilatam, aut segniter actam? Etiam hoc amplius. In tota Oratione nullus locus est, qui nos cogat ademptionem immunitatum e Leptinis lege iam tum perfectam, aut quenquam praemio suo iam tum spoliatum putare. Immo nonnullis in locis Demosthenes ita loquitur, ut solemus, quum imminentis, nondum factae, rei malis proponendis homines ab ea facienda avertimus; nec usquam, quod solet in hoc genere, legis incommoda ullo argumento, ab experientia ducto, demonstrat. His igitur de caussis veri mihi videtur simile, legein Elpine Archonte, h: e. Olymp. 106, 1. latam esse, statimque insequenti anno hac actione petitam ³⁷).

Ipsum argumentum et capita legis ex nullo veterum, praeterquam ex hoc Nostro, cognita habemus; etsi ne ipse quidem totam sen-

³⁷) Pro Elpine plerique male scribunt Elpinicen.

Ipsa opinio mea de anno latae legis non est nova, ut nunc video Petitem tractans LL. AA. p. 381. Sed is non habet, quo eam confirmet, nisi verba Argum. graeci p. 2., μετα τὸν ἐνιαυτὸν

ἐπέστη κατήγορος Ἀφεισίων, υἱὸς Βαδίππου κ. τ. λ.

Quodsi quis illa, μετα τὸν ἐνιαυτὸν, aliter accipit non posse putat, omninoque Anonymo isti aliquid in hoc auctoritatis tribuit, certam rem esse sibi persuadeat. Ego probabilem opinionem atulisse satis habeo.

tentiam eius uno tenore retulit. Opus est ergo coagmentari ea, quae pluribus in locis sparsa leguntur, tanquam verba Leptinis. Unde efficitur, si modo ab Oratore nihil omissum est, conceptam legem fuisse hisce verbis ⁸⁸):

Λεπτίνης εἶπεν· ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα ἀτελεῖν εἶναι, μήτε τῶν πολιτῶν, μήτε τῶν ἰσοτελεῶν, μήτε τῶν ξένων, ἀπλῶς μηδένα, πλὴν τῶν ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος· μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῷ Δήμῳ αἰτηθέντι τὴν ἀτέλειαν δοῦναι. Ὃς δ' ἂν αἰτήσῃ, ἄτιμος ἔστω, καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ δημοσία, ἔστωσαν δὲ καὶ ἐνδείξεις καὶ ἀπαγωγαί· ἐὰν δὲ ἄλλῳ, ἔνοχος ἔστω τῷ νόμῳ, ὃς κεῖται, ἐὰν τις ὀφείλων ἄρχῃ τῷ δημοσίῳ.

Patet, per hanc legem immunitate fraudari, quoscunque ea unquam Populus Athen. donasset, excepto nemine praeter posteros Harmodii et Aristogitonis. His duobus enim honores sui integri a Leptine relinquuntur, prudenti illud consilio. Ita celebrata et sancta et.

⁸⁸) Vid. §. 2. 25. 106. 135. Ex iisdem locis, non ex alio fonte, sua hausit auctor Argum. graeci, sed minus fideliter in nonnullis; ita, ut ex eo legem augeri nolim. Sic nihil est in Oratore de Archontibus lege solutis; etsi hoc non est improbable. Alia passim habet Aristides in Declamatione, quae Morellius ad legem referenda putat, velut §. 23. Sed ne hoc quidem ausim.

iam tum erat tyrannidarum illorum memoria apud bonum quemquē et patriae amantem, ut verendum esset, si quis vel ipsos, vel aliquem ex posteris eorum, ullo genere iniuriae afficere voluisset, ne eum omnes malum hominem, ne dicam proditorem libertatis, iudicarent. Meruerant autem illi plurima et amplissima praemia, statuas aeneas, honoratiorem in publicis consessibus locum, victum Prytanei, immunitatem, alia, partim novo exemplo, ex quibus pleraque etiam posteris propria manebant ³⁹). Sed ceteros omnes, ut dixi, lex Leptinea alligat, plane rigideque vetans, immunem esse quenpiam μήτε τῶν πολιτῶν, μήτε τῶν ἰσοτελῶν, μήτε τῶν ξένων. Quibus vocabulis tribus comprehenduntur, quotquot liberos incolas habuit regio Attica. Primum πολῖται sunt illi, qui, vere et optima conditione cives, omnibus iuribus et commodis Reipubl. fruebantur. Vulgo iidem vocantur ἀστοί. Contra ξένοι vel ii sunt, quos proprie dixerunt, peregrini, Athenis commorantes aliquamdiu, vel qui alias nominantur μέτοικοι, latine hodie vertunt *inquilinos* seu

³⁹) Statuae H. et A. in foro positae ad sera tempora manserunt. Nám quum ablatae essent a Xerxe, instauratae postea sunt Olymp. 75, 4. Vid. Meursii Pisistr. c. 14. et Corsini Fast. Att. T. III. p. 171.

inmunicipes, utrumque minus congruenter, ut fit in his rebus. At quaeri potest de voce ξένος, utro sensu in lege dicatur. De quo vix nostrum esset iudicare, si Leptines, quod in Oratione innuitur, ex ambiguo fallaciam quaesivisset. Verum non nimis tamen dubitem, quin vocem praecipue ad μετοίκους referri voluerit ⁴⁰). Fuerunt autem μέτοικοι illi vel ipsi, vel illorum progenies, qui, relicto patrio solo, in Atticam

⁴⁰) Haud scio an nulli antea hoc observatum sit, simplici nomine ξένων vocari μετοίκους. Scripsi id autem Aristophanis auctoritate Equitt. v. 347., ubi est κατὰ ξένου μετοίκου, et ipsius Demosthenis, cuius locum notavi in Comment. p. 238. At distinguuntur alibi ab Atticis diserte ξένοι et μέτοικοι, ut a Xenoph. Hellen. V, i, 12. Nimirum alia potestas nominis ξένου latior est, alia angustior. Hanc vulgo sequitur usus loquendi: illa et locis, quos indicavi, confirmatur et ratione. Res quodammodo illustrari potest collato latino nomine *peregrini*. Et hactenus non male Diodorus Sic. XIII, 97. videri debet scripsisse, τοὺς μετοίκους καὶ τῶν ἄλλων ξένων τοὺς βουλομένους συναγωνίσασθαι. Etiam ξενίας γραφή in iure Attico potissimum ad μετοίκους pertinet. Similiter μέτοικοι duplicis generis sunt, alii, quos dixerunt proprie, alii ἰσοτελεῖς μέτοικοι. Nam sic plene dicuntur peregrini, qui Populi beneficio ornati sunt ἰσοτελεῖα. De qua continuo exponam.

migraverant, non ad tempus illi quidem, sed ita, ut fide publica domicilium ibi ac sedem fortunarum constituerent; fuitque haec turba utilissima Civitati. Nam exercebat praecipue praeter ceteros opificia, artes et mercaturam, sequebatur militiam, inprimis navalem, Reipubl. quotannis pendebat decem, vel, quod probabilius est, duodecim drachmas *μετοικίου* nomine, et quasdam praeterea operas praestabat ⁴¹⁾. Atque erant in hoc numero, quem constat saepe magnum fuisse, familiae ditissimae et honestissimae ⁴²⁾: nihilo tamen secius illi plane exclusi

⁴¹⁾ Drachmas 12 posui tum aliis de causis, tum propter notam auctoritatem Isaei, quae difficilius corrumpi potuit, quam loci Ammonii et Hesychnii. Quod propter Valckenarium monebam. Et idem, Ammonium explicans, non meminerat fortasse loci Xenoph. de Vectig. II, 2., unde clare apparet, et terra et mari *μετοίκους* stipendia fecisse. Sed sananda sunt Xenophontis verba Wesselingii ad Petitem LL. AA. p. 654. emendatione, *μέγας μὲν γὰρ ὁ κίνδυνος αὐτῶν*, pro eo, quod vulgatur, *ἀπῶν*. Alia nunc omitto de conditione *μετοίκων*, etiam locum Demosth. in Androt. p. 708. B: a nemine notatum, notabilem tamen. Ceterum de operis eorum, ex quibus *σκαφιδόροι* vocantur et rel., nota sunt omnia.

⁴²⁾ In recensu incolarum Atticae, quem Demetrius Phalereus egit, inventi sunt *μέτοικοι* 10 000,

erant a Republ. administranda, atque adeo civium, quorum quisque, ut in libero Populo, videbatur sibi rex esse, indignis vexationibus obnoxii. Media inter hos utrosque et eximia conditione fuerunt *ισοτελεῖς*. Nec raro *μέτοικοι*, qui genere, opibus, bona fama eminent, vel facto aliquo gratiam apud Populum iniissent, *ισοτελείας* honore dignabantur ⁴³). Id praemium solvebat eos operis omnibus, quas in *μετοικία* praestiterant, neque iam *μετοίκιον* pendebant, at tanto plus tributi, utpote hac in re prope aequati civibus optima lege; ut honorem illi suum magno pretio emisse videantur. Tametsi nihil causae reperio, cur iis ipsa vi huius

cives 21 000, servi 400 000. Ctesicles in illustri loco Athenaei VI. p. 272. C. Ergo non mirum est, Xenophontem eos maiore cura dignos censuisse l. c. Cephalus, vir bonus et locuples, idem quem Plato in sermone de Republica induxit, Athenis vixit *μέτοικος*, eiusque filius, Lysias, *ισοτελής*. Vid. Lysiae Orat. XII. et Plut. Vit. X. Oratt. p. 836. A.

⁴³) Fuit, quum omnes simul *μέτοικοι* civitate donarentur, quod Olymp. 94, 3. factum narrat Diod. Sic. l. c. Idem antea fecerat Clisthenes, qui *μετά τήν τῶν τυράννων ἐκβολήν πολλούς ἐφυλέτευσε ξένους καὶ δούλους μετοίκους*. Aristot. Polit. III, 1. p. 141. Conring. Sed ibi, nisi quod gravius vitium subest, cum Lambino scribendum censeo, inserta copula, *δούλους καὶ μετοίκους*.

praemii suffragium impertitum esse, aut omnino ad curam Reipubl. accedere licuisse neges, si modo a magistratibus et similibus honoribus discesseris ⁴⁴).

Fuit harum trium classium, Civitati munera quaedam praebere, idque privato sumtu, quas Attici λειτουργίας ⁴⁵) vocabant, de quarum ra-

⁴⁴) Immo rem ita fuisse docerem, si alienis proposito tractandis lectorem ducere vellem. Miror enim, cur Valckenarius cum reliquis, qui haec tractarunt, plane neglexerit Ammonii sui verba, hausta e perito auctore, in v. *ισοτελής*. Πάντα ἔχων τὰ αὐτὰ τοῖς πολίταις, πλὴν τοῦ ἄρχειν. Ne τὸ δικάζειν quidem Grammaticus excepit. Quam vere, nescio. Nec tamen id nescio, ex hac classe ab ipsis civibus *δαιτητάς* sumtos esse, qualem Theodotum *ισοτελή* apud Demosthenem legimus in Phorm. p. 943. B. Ceterum conf. ad haec Pollux III, 56. et VIII, 155. Harpocrat. vv. *μετοίχιον*, *προστάτης*, *ισοτελής*. Petit. LL. AA. p. 246. seqq. Valcken. Anim. ad Ammon. p. 112. Ruhnken. ad Timaeum p. 110. Zeunii Not. ad Xenoph. I. c. Quamquam post haec omnia vis et ratio *ισοτελείας* non satis clara est, partim veterum ipsorum culpa. At prorsus diversam eam fuisse ab *ἀτελεία*, apertum est. Confudit has res Potterus Archaeol. gr. lib. I. c. 10., qui plura ibi falsa docet, aut e Petito suo trahit.

⁴⁵) Vocabulum interdum latinis literis scriptum servavi, exemplo Latinorum, qui nomina, Ar-

tione postea pluribus exponemus. Nunc unum illud explicandae legi animadverti debet, vacationem horum munerum nonnunquam Populiscito vel lege datam esse iis, qui nimium se eo onere premi, aut beneficii in Populum collati pretium meruisse viderentur. Haec ferme illa est *immunitas*, ἀτέλεια, in qua defendenda Orator laborat ⁴⁶). Minimum id vulgo habitum

chon, *strategus*, *ephebus* etc. servarunt; alias dixi *munera solennia*, et contra *extraordinaria*. Nam duplex eorum genus fuit, ut postea videbimus.

⁴⁶) Etiam ἀτελείας duo inprimis genera sunt, alterum, de quo nunc diximus, quod vacationem dabat a choragia, gymnasiarchia et ἐστιάσει; alterum, ad quod pertinebant immunitates portorii, reliquorumque vectigalium, aliae. Bene haec et similia docent Intpp. ad Pollucem VIII, 140. et Vandal. Dissertatt. Antiqq. et Marmor. illustr. p. 781. Unum tamen ab his omissum est, ἀτέλεια ἱερῶν, quam Noster tangit §. 105., brevius, quam velles in re, quam nullus veterum nobis exposuit. Coniectura ergo quum utendum sit, nisi me mea fallit, Oratoris sententiam pressequens, pertinuit *immunitas sacrorum* eo, quod cives debuerunt victimas et alias res, fortasse pecuniam quoque erogare in templa, sacrificia et alia eiusdem generis: ac de his ipsis, vel parte eorum, accipiam etiam τὰ γέρα, Aeschini memorata in loco insigni Orat. in Ctesiph. p. 430. C. Confirmatur hoc quodammodo

inter praemia solennia ⁴⁷⁾, quae Athenis ex vetere consuetudine et sapienti consilio constituta erant. Etenim ampliora et illustriora erant εἰκῶν, προεδρία, σίτησις, στέφανος. Sed haec omnia, dici vix potest, quam rara fuerint prioribus aetatibus, quum Populus, de sua libertate

ab Aristotele, qui de magnificentia loquens in

Ethica Nicom. IV, 5. suntus in templa, anathematata et sacrificia coniungit cum choragia, trierarchia et ἐστιάσει. Sed alterum illorum generum, quae superius posui, vel utrumque Graeci

dicunt, quum simpliciter dicunt ἀτέλειαν. Et

hinc quoque intelliges ἀτέλειαν ἀπάντων apud Atticos. Nam nihil ad nos Herodian. II, 4. Ita-

que si vectigalium immunitas continetur nomine ἀτελείας, vere Leptines illa ratione potuit

muti, quam Noster carpit, ne dicam calumniatur §. 20. seq. Iam ex iis, quae disputavi, varie

explicari debent immunitates, quas legimus seu civitati a civitate, seu privato concessas, ut in

Inscriptt. ap. Chandlerum p. 20. Herodot. I, 54.

Xenoph. Hellen. I, 2, 7. Psephism. Byzant. in

Demosth. Or. de Cor. p. 487. E., ubi ἀλειτούργητοι dicuntur, qui Atticis sunt ἀτελεῖς. Adde

Diodorum Sic. XI, 43. Nondum enim video,

cur ἀτελεῖς docto interpreti ibi scriptum videatur pro ἰσοτελεῖς: nisi forte in animo habuit locum

cum Xenoph. de Vectig. IV, 12.

⁴⁷⁾ Colligere id mihi recte videor ex iis, quae

Orator habet §. 101. Apud alios rem non me-

mini me legere.

et maiestate tuenda unice sollicitus, et nimium suspiciosus, omnem gloriam rerum publice gestarum sibi vindicaret, civibus, qui res gesserant, maligne detraheret ⁴⁸). Itaque statuae honor, quantum accepimus, ante tyrannidas nemini contigit praeter Solonem ⁴⁹), neque eo proximis temporibus dignati sunt Miltiades, Themistocles, alii, quamvis maxima fama meritorum inter suos conspicui. Aequè raro προεδρία, id est, honoratior locus sedendi in ecclesia, theatris, aliisque popularibus consessibus, illa aetate dabatur: nam ad hunc quoque honorem decreto Populi opus erat ⁵⁰). Verum Periclis saeculo, si Comico credimus, invasit omnes vanae gloriolae amor, et alios praecedendi primamque sedem occupandi cupiditas, praemia autem obsolescere coeperunt; quum, quae antea essent summis meritis negata, saepe indignissimus quisque auferret. Dein Populi impotens levitas amplissima quaeque, et ipsam civita-

⁴⁸) Conf. scriptores, quos laudavi in Commentar. p. 288. et 330. Sed illi rem paullo aliter interpretantur. His addat tiro Nepotem suum Miltiad. c. 6.

⁴⁹) Vid. Meursium de Ceram. gem. c. 16.

⁵⁰) De iure προεδρίας conf. Casaub. ad Theophrast. Charact. 5. et Hemsterhus. ad Pollucem VIII, 133.

tem ⁵¹), effudit in primum quemque, civem, peregrinum, Graecum, Barbarum; qua de re Oratores passim graviter conqueruntur ⁵²). Tum

⁵¹) Quantum pretium olim, florente disciplina, Athenienses iuri civitatis suae statuerint, notum est in vulgus, et docent exempla negati vel potentibus regibus, qualia libelli Antiquitatum suggerunt. Sed eximendum iis exemplis est illud, quod Potterus alique inde a Sigonio repetunt, de Menone, Pharsalio, et Perdicca, Macedonum rege, tractum ex Demosth. de Rep. ordin. p. 126. D. Qui ambo enim hoc in loco sola immunitate ornati tesse dicuntur, eosdem Orator alio loco, ubi illa eadem et iisdem verbis recurringunt, sola civitate ornatos dicit, nec ibi de immunitate ne γού quidem. Quod utrum ad exempla fidei oratoriae referamus, quae passim leguntur? an ipsum dicamus, meliora edoctum, in altera Oratione se revocasse? Mihi neutro inclinatus animus. Nam si quid video, Oratio, quae inscribitur *περί συντάξεως*, seu de Republ. ordinanda, Demosthenis non est, sed ex aliis eius, maxime Olynth. III. et Aristocratea ab aliquo Declamatore consutis pannis confecta. Ceterum plures posteriore tractu temporum immunitatem habuerunt principes, ut praeter Leuconem Dionysius cum filiis, Sitalces, rex Thracum, Evagoras, Cyprius, alii; ac plures item privati, alibi habitantes. Conf. Cic. pro Corn. Balbo c. 12.

⁵²) Ut Demosth. in Aristocrat. p. 758. Sed vide, quam huic ipsi, qui alios accusat talium

inprimis frequentata *σίτησις*, seu *σίτησις ἐν Πρυτανείῳ*, id est, victus quotidianus in Prytaneo, quae res nemini ignota est per historiam Socratis; et coronae, non insignia regiae dignitatis apud veteres quidem, sed ornamenta eiusmodi, quibus Civitates vel se invicem, vel cives suos afficerent ⁵³). Plura autem ex his ea legedari solebant, ut ad filios et posteros tanquam hereditatis iure cederent ⁵⁴). Certe immunitatis dandae, quod donum pervulgatius a bello Peloponnesiaco factum videtur, vix fuit alia conditio. Itaque quum plures nunc superstites essent posterii eorum, qui immunitatem olim meruissent, plures deinceps eam facili Populo consequerentur; nonnulli etiam, in his improbi homines, nulloque suo merito noti, dolo et fraude usurparent ⁵⁵), publice vero summa esset inopia: Leptines videri potuit e Republ. facere;

decretorum auctores, dicam impingat Dinar-chus in Orat. contra eum habita p. 33. seq.

⁵³) Vid. Petium LL. AA. p. 377. Quanquam, perlectis Aeschinis et Nostri contrariis Oratt. de Corona, illum auctorem parum desiderabis.

⁵⁴) Inprimis *σίτησις*, interdum et *προεδρία*. Eadem ratio fuit *προξενίας* et *εὐεργεσίας*, de quibus v. Comment. p. 282. et 355.

⁵⁵) Vid. §. 110. seq. Et alios eiusdem notae homines fortasse addidit Leptines aut Syndici.

quod pravam consuetudinem lege ferenda aboleret.

Sed age, quo melius statim totius caussae constitutio pateat, inseramus huic loco argumentum Orationis. In quo sic versabimur, ut primum eas rationes, quas Leptines ipse, vel ii, qui eius partes sequerentur, videantur attulisse, deinde adversarias Oratoris nostri brevi in conspectu ponamus. Non omnia enim persequemur, sed libabimus res summas, quae maxime caussam faciunt, nec plane eo ordine, quo apud Demosthenem leguntur, sed saepe ad arbitrium nostrum mutato. Ceterum operae pretium faciet, qui, quo loco quaeque ab illo prolata sint, diligenter spectarit, qua in re artis plurimum reperiet. Sed iam prodeat (nam obliqua narratione non utemur, perspicuitatis causa) prodeat, inquam, ipsum celebre par, contra positis argumentis certans. Primum Leptines:

„Videntur brevi tempore defuturi esse, qui liturgiis fungantur, quandoquidem nimis multi, immunitate ornati, ab hac functione et cura se subtrahunt. „

„Iam munera fere ad inopes reciderunt, ditissimo quoque ea defugiente. Quare lege opus est, quae inopi multitudini onus levet, divites cogat opes suas in usum Reipubl. conferre. „

„Neque enim decet privatos ex immunitatibus divitias quaerere, quum Respubl. in summa difficultate numaria sit. „

„Sunt inter eos, quibus Populus hoc praemium impertiit, multi parum eo digni, sive quod illud omnino praeter meritum acceperunt, sive quod acceptum vita et moribus dedecorant. „

„Quod quoniam saepe nobis extortum est fraude malisque artibus, quo res certius caveatur in posterum; ita sanciri legem oportet, ut sibi ipse Populus in perpetuum interdicit immunitatum dationem, ac poenae proponantur, si qui petat. „

„Ignotum est hoc praemii genus Lacedaemoniis et Thebanis, nec apud hos tamen non boni viri exstiterunt, deque patria praeclare merentes. Neque opus omnino hac invitatione ad bene de Respubl. merendum esse, maximo est argumento, quod ne ipse quidem Populus Athen. eius olim usum habuit. Immo tum, quum Respubl. maxime florebat civium studiis, praemia erant tenuissima. „

„Cetera, quae apud nos usitata sunt, statuas, victum Prytanei, alia, integra et intacta reliqui rogatione mea; unum et minus illis sustuli, immunitatem: ne quis mercedem virtuti a me detractam calumniatur. „

„Denique liturgiae illae, quarum immunitas esse solet, spectant quodammodo ad sacra. Sacris autem muneribus quenuquam vacare, nefas est. „

Plura ex his sane speciosa sunt et apta ad persuadendum. Sed Demosthenes opponit ea, quae vel nuda, omnique oratorio ornato detracto, hodie legentem sollicitare possint, ornata autem *Populum nullius rei praeter laudem avarum* plane in contrariam sententiam deflectere debuerint. Sunt enim haec fere:

„Turpe est fidem violare, praesertim publice datam, et in ea Republ., qua illustrior nulla unquam fuit exemplis liberalitatis et cuiusque generosae virtutis, quae Civitas gloriae causa nullo tempore nec sumtibus pepercit, neque ad atrocissima pericula expavit. Violamus autem fidem gravissime, si revocamus praemia, quae olim dedimus, Populiscitis sanximus, insculpenda columnis curavimus. Itaque si vel maxime immunitas sublata Reipubl. opes auget, tamen ne sic quidem Leptinis lex tenenda esset. Omni enim compendio maius detrimentum infligit ea nomini Attico, notasque infamiae inurit nobis, tam singulis, quam universis. Ac monumenta illa, quibus fides nostra inscripta est, si auctoritas iis integra manebit, monumenta nobis erunt praeclari moris publici: sin autem — eadem illiberalitatem, invidiam

invidiam et improbitatem nostram apud omnes homines testabuntur. „

„Sed leve compendium est, quod tanta fraude commutare sustinemus. Multo sunt pauciores, quam Leptines putat, quos, praemio illo adhuc usos, in posterum ad munera obeunda adigere liceat. Ditissimus quisque enim trierarchia et tributis bellicis faciendis distinetur: at hi de vetere more solennibus muneribus vacant. Inopes vero inopiam suam habent ultimum et acerrimum telum, quo se a nova lege defendant. Sic relictis nobis sunt mediae sortis homines, qui numero pauci sunt. Atque omnino qui ex civibus immunitate fruuntur, ii sunt vix quinque vel sex; et ex inquilinis, ad summum decem ⁵⁶). Sed sumite, ex utraque classe confici posse triginta. Quid lucri erit? aut quantum levamenti tantulus numerus multitudini praestare poterit? praesertim quum illos ne in singulos quidem annos lucremur, sed universe. „

⁵⁶) Dubites, an haec computatio a Demosthene bona fide facta sit, maxime de civibus. Nam si ipsam Orationem sequamur in iis, quae de immunibus civibus habet, horum maior numerus colligetur. At esset mirum tamen, in tali re fallere velle Populum.

„Respubl. nihilo fit opulentior immunitatibus tollendis. Non enim aerarium attinent impensae, quae in solennia munera fieri solent. Quid? quod, si qui ex immunitate sibi divitias pararunt, ea res etiam in commodum cedit Reipubl., quoniam, quidquid lucri fecerunt, ad rei bellicae necessitates conferre queunt. Adeo ex hoc dono Respubl. nihil damni contrahit, ut ipsa inde magnum fructum percipere videri debeat. „

„At multi sunt indigni. Audio. Sed primum dignus aliquis sit dono nostro, an minus, nunc sero quaeritur; quaerendum id fuit tum, quum quisque donabatur. Nam prudentis est, nihil omnino dare, quod olim poenitere possit; inconsiderati ac maligni, ea, quae semel dederit, sine magna causa repetere. Deinde ipsum hoc, an quis dignus praemio sit, publice secus iudicandum, quam privatim in communi vita solet. Si quis enim Civitati sua opera utilitatem vel salutem attulit, sit ille ignobilis, sit cetera vitiosus, tamen publice ipsi honor et remuneratio debetur. Facto hominis merces redditur, non vitae, non moribus. Praeterea per se iniustum est, propter malos quosdam aut indignos, quibuscum iudicio experiri licet, praemia omnibus auferre, et iis quoque, quos omni ex parte dignissimos esse nemo negarit. Tales autem inter eos, qui immu-

mitate a Leptine fraudantur, plures sunt, seu olim de Republ. praeclare meriti, seu etiam nunc merentes. Nam quod nonnulli ex numero illorum iam non vivunt, nihil id nostram fidem mutare potest. Vivunt eorum liberi aut posterii, quibus quae a nobis iniuria imponitur, ea non ad hos minus, quam ad ipsos parentes, pervenire putanda est. Ita ista lege iniuria afficiuntur viri summa gloria meritorum clari, a quibus restitutum et auctum insigniter hoc imperium est: in his Conon, haud minor ipso Themistocle, et Chabrias, tot tropaeorum de hostibus nostris auctor, dux felicissimus, et alienae vitae in periculis providus, idem suae prodigus gloriose. Tum etiam non desunt, quibus nuper demum immunitas coepit fructuosa fieri, quando donum, patribus olim honoris ergo datum, sorte mutata, ad vitam tolerandam factum est necessarium. Denique est, qui vivit adhuc, et prope videt ea, quae agimus, Leuco, Bospori rex, cuius in Rempubl. nostram maxima merita exstant et augentur in dies. Quid, si ille, quum fractam a nobis fidem audierit, ipse suam quoque liberam putabit? Quid, si immunitatem, si alia, quorum usus nobis necessarius est, revocabit? „

„Populus huius doni tribuendi ius sibi interdicare nullo pacto potest, nisi forte simul alia omnia, quorum potestatem habet, sibi ere-

pta vult. Nam per eandem speciem, qua Leptines ad illud utitur, nulla Reipubl. pars est, quae non Populo prima quaque die eripi possit cum summo detrimento libertatis. „

„Nihil efficitur exemplis aliarum Civitatum, nedum talium, quarum instituta a libertate abhorrent. Nec plus valet ipsorum maiorum nostrorum consuetudo. Nam quum eos satis constet adversus suorum merita non ingratos fuisse, si alia, ac nos, si etiam minora dederunt, fecerunt illi ex ea, quae tum erat, institutorum et morum ratione; neque omnino verum est, nihil illos nisi parva dedisse. Unum eorum hoc est dignum imitatione nostra, quod honorem nullum revocarunt, quem semel dederant. „

„Quod Leptines praemium immunitatis tenuit esse, vere dicit. Perexiguum quiddam est immunitas; sed propter hanc ipsam causam revocanda non est. Praeterea quod obvertit, cetera praemia a se relinquere, unum tolli: primum nihil id iuvat eos, qui forte hoc uno affecti sunt. Deinde non minus laborabit fides publica, si unum genus tollatur, quam si omnia. Denique Reipubl. id ipsum expedit, alia aliis praemia proposita esse, ut virtutibus et beneficiis civium minus splendidis, qualia vel optatissima nobis esse debent, sua merces ne desit. „

„Captiosum atque Sophista dignum est argumentum, quo liturgiae solennes cum muneribus sacris confunduntur. Nam harum rerum diversam esse rationem, palam est: immo ex universo tenore legis ad liquidum confessumque perduci potest, Leptinem hoc proferre, non quia id verum putet, sed ad tempus, et ut nomine religionis praetexendo iudicium fallat. „

His quidem, quae ita a me collocata sunt, ut facilius cum rationibus adversarii, quibus quidque respondet, comparari possint, his igitur Demosthenes plura et ad persuadendum potentia momenta interponit, ex iure Attico fere petita, ut haec:

„Vitiosa est Leptinea lex primum ideo, quod auctor in ea roganda legum novarum ad Populum ferendarum formulas legitimas et praescriptum ius migravit: „

„Secundo, quod vel manifesto repugnat receptis legibus, vel certe sententiae earum et consilio. Huiusmodi v. c. sunt, quae sancuntur de poena irroganda ei, qui sibi praemium petat. „

„Etiam ex alia parte lex vitiosa est in hoc, quod Harmodii et Aristogitonis progeniem excipit. Oportet enim legem, praesertim latam in libera Civitate, aequa conditione de omni cive statuere, nec secus vetera aut praeterita, atque nova aut futura iudicare. Et quis

hanc Reipublicae nostrae fortunam adeo stabilem propriamque praestet futuram, ut nunquam quisquam eadem sibi deposcere queat, quae duobus illis olim data sunt? „

„Sed nimirum habebat factio adversaria, cur talem legem ferret. Exercet ea simultates cum pluribus ex numero immunium, hisque praemia sua ereptum ibat. At turpe est, ut privatas iniurias perseguare, auctoritate publica abuti, et inimico tuo lege eripere, quod accusatione et iudicio conflato eripere non audeas. „

„Syndici, quos Populus delegit legi Leptineae defensores, partim suspecti sunt, partim reiiciendi propterea, quod idem ministerium illi iam ante in aliis caussis fecerunt. „

„Antiquanda igitur lex Leptinis, et in eius locum substituenda talis, quae tum receptis legibus non repugnet, tum bonae famae Civitatis nostrae consulat, tum incommodis, si qua ex immunitatibus orta sunt, medeatur ⁵⁷⁾ etc.

⁵⁷⁾ Demosthenicae legis, quae Leptineae opponitur, nec verba tenemus, nec totam sententiam. Petitus quidem in LL. AA. p. 382. haec verba posuit, quae in Argumento graeco Anonymi leguntur p. 3. Τὰς δυσρεάς, ὅσας ὁ Δῆμος ἔδωκε, κυρίας εἶναι κ. τ. λ. At auctor indicat ipse, ver-

Satis diximus de argumento Orationis et statu caussae: itaque videmur nobis eos quoque adiuvasse, qui forte a graecae linguae cognitione imparatiores ad hanc lectionem accesserint. Patet iam, quo in orbe rerum et sententiarum versetur Oratio: in quo multum adiuventi est ad melius intelligendum. Attamen ut ea a nobis, qui legimus, quoad eius fieri possit, eodem modo intelligatur, quo intellecta quondam est ab iis, qui Oratorem coram audierunt: imprimis cognoscenda est ratio, quae Athenis obtinuit, publicorum munerum curandorum, nec non legum ad Populum ferendarum abrogandarumque. Quibus de rebus, nondum ab omni parte aliorum cura illustratis, longa esset disputatio nostra, si eas propter ius Atticum tractaremus: nunc satis erit persequi ea, quae huius descriptionis institutum poscere videbitur ⁵⁸).

Iam primum illud constat, libertatem suam, tantopere iactatam celebratamque, olim civem Atticum, ut Romanum, et ut quisque in

ha legis a se non dari. Quippe sic praefatur:

τι γὰρ ὁ Δημοσθένης βούλεται νόμος;

⁵⁸) Tractarunt priorem partem de muneribus Sigonius in libro de Republ. Athen. IV, 4. et Petrus LL. AA. III, 4. p. 349. seqq., alique plures: et difficillimum locum de trierarchia, etiam

simillima Republ. vixerit, haud parvo redemptam habuisse. Nam uti is, qui civitate Attica fruebatur, summi erat consilii publici particeps, atque summorum honorum aditum patentem habebat, aequato omnium iure et potestate imperandi; ita eundem praeter ipsius publicae curae molestias multa et magna negotia, impensae et ministeria onerabant, in commune facienda. In quo genere sunt, ut alia praeter eam, minus cum hoc loco coniuncta, αἱ λειτουργίαι ἐγκύβλιαι, quarum crebra hic mentio fit apud Oratorem nostrum. Latine non incommode interpreteris *munera solennia, stata, ordinaria* ⁵⁹⁾. Haec enim in urbe nullo tempore

G. Budaeus de Asse et partibus eius lib. V. p. m. 531. seqq. Scheffer. de Milit. nav. II, 4. et Tourrellius in Notis ad Demosth. Or. de Corona gallice a se versam in Oeuvres de M. Turreil, Paris, 1721. 8. T. IV. p. 501. seqq. Qui, quae virtus est Gallorum paene propria, dilucide, multoque, quam Petitus et alii, aptius ad communem intelligentiam de ea re scripsit. Sed nos passim ea asseremus, quae ostendant, libros istos lectos a nobis esse, non exscriptos.

⁵⁹⁾ Ulpian. ad Orat. §. 104. Λεῖτον ἐκάλεον οἱ παλαιοὶ τὸ δημόσιον, ὅθεν λειτουργεῖν τὸ εἰς τὸ δημόσιον ἐργάζεσθαι ἔλεγον. Ad hoc conf. Herodot. VII, 197. Etymol. M. Ammon. et Moerid. in v. λειτουργός vel λειτουργεῖν, et ibi Valcken. et Pierson.

I. I' ἐργασίας ἐγκύβλιαι.

intermittebantur, curatione per tribus eunte in orbem. Cuiusmodi sunt χορηγία, γυμνασιαρχία, ἐστίασις. Et belli tempore duo accedebant nova, εἰςφορὰ et τριηραρχία ⁶⁰). Sed ad horum

Scilicet voces sunt sola forma diversae, utpote a λαός et λαός ductae, λάϊτος, λείτος, λείτος, λήϊτος, λήϊτος, popularis, publicus. E postrema formatum λειτουργεῖν recte Piersonus veteribus Atticis vindicat, simul in Plutarchi Romulo p. 34. B. scite reponens, λήϊτον γὰρ τὸ δημόσιον. Altera et generalis notio, qua λειτουργία dicitur de quacunq̄ue opera publicis usibus praestata, minus frequentatur apud Atticos. Brevem historiam verbi, Theologo praeter ceteros legendam, dedit Casaub. Exercitt. in Baron. Annal. p. 470. seqq. Ceterum quod latine verti munera, cogitandum est de Romanorum muneribus aediliciis et aliis eiusmodi. Minime vero λειτουργίαι ini-scendae sunt cum ἀρχαῖς h. magistratibus, quod a nonnullis factum vidi. Temere id collegerunt ex Demosth. de Cor. p. 515. E.

⁶⁰) Demosth. ipse §. 18. Οἱ κατ' ἐνιαυτὸν τὰς ἐγκυκλίους λειτουργίας (conf. §. 109.) λειτουργοῦντες ἡμῖν, χορηγοὶ καὶ γυμνασάρχου καὶ ἐστίατορες. Idem adv. Boeot. I. p. 1002. D. Οὐκοῦν Μαντίθεου Μαντίου Θεορίκιον οἴσουσί με, ἂν χορηγὸν ἢ γυμνασάρχου ἢ ἐστίατορα ἢ ἄλλο τι τῶν ἄλλων φέρωσι. (Scil. οἱ φυλέται seu ἡ φυλή. Nam tribuum erat, eos, qui munera praeberent, nominare sive edere, quod est φέρειν, ἐνεργεῖν. Conf. Comment. ad §. 109.) Xenoph. Oecon. II, 6. "Ἐτι δὲ καὶ τὴν

duorum posterius, quod sumtus erat plurimi, non fere nisi opulentissimus quisque adigebatur, ceteri perpetua eius muneris immunitate fruebantur: itemque vicissim, quod damno levando esset, trierarchis licebat immunibus esse a priori genere statarum functionum. Εἰσφορὰ αὐτὴν ἦν ἐπιβουλή, nisi qui in nota testataque inopia vitam degerent ⁶¹). Iam explicato dicendum de singulis.

ὅτι πόλιν αἰσθάνομαι τὰ μὲν ἤδη σοι προστάττουσαν με-
 γάλῃ γάλα τελείν, ἵπποτροφίας τε καὶ χορηγίας καὶ γυ-
 μνασιαρχίας καὶ προστατείας· ἣν δὲ δὴ πόλεμος γέ-
 νηται, οἶδ' ὅτι καὶ τριηραρχίας μισθοὺς καὶ εἰσφορὰς
 προστάτας σοι προστάξουσιν, ὅσας σὺ οὐ ξαδίως ὑποί-
 κσεις· ὅπου δ' ἂν ἐνδεῶς δόξης, τὲ τούτων ποιεῖν, οἶδ'
 ὅτι σὲ τιμωρήσονται Ἀθηναῖοι· οὐδὲν ἤττον· ἢ εἰ τὰ
 αὐτῶν λάβοιεν κλέπτοντα. Aristot. Ethic. Nicom.
 lib. IV, 5. "Ἔστι δὲ τῶν δαπανημάτων, οἷα λέγομεν τὰ
 εὐφροσύνη· οἷον τὰ περὶ τοὺς θεοὺς ἀναθήματα καὶ κατα-
 σκευαὶ καὶ θυσιά· ὁμοίως δὲ καὶ ὅσα περὶ πᾶν τὸ
 εὐφροσύνη· καὶ ὅσα πρὸς τὸ κδινὸν εὐφιλοτιμητὰ ἐστίν,
 οἷον εἰ που χορηγεῖν οἴονται δεῖν λαμπρῶς, ἢ τριηρα-
 ρχεῖν, ἢ καὶ ἐστιᾶν τὴν πόλιν. Idem philosophus,
 vel potius ignotus scriptor, in Oeconom. II. p.
 502. G. de Hippiae tyranni temporibus: "Ὅσοι
 τριηραρχεῖν, ἢ φυλαρχεῖν, ἢ χορηγεῖν, ἢ τινὰ εἰς
 ἄλλοτέραν λειτουργίαν τοιαύτην ἡμελλον δαπανᾶν, τίμη-
 ματάξας μέτριον κ. τ. λ. Ubi sine dubio ver-
 bum φυλαρχεῖν inprimis ad ἐστίασιν pertinet.
 61) Vid. Orat. §. 22. seqq.

Ac primum nomen χορηγῶν et inde ducta, solenni Atticis sensu, propria sunt de eo, qui a tribu sua editus sumtum praebebat choris instruendis et adornandis ⁶²). Res in speciem levis est, at magna, si eam ex institutis Graecorum spectes. Notum est enim, Athenienses, quibus nulla unquam gens gratius feliciusque virilem gravitatem cum ludorum iuveniliu hilaritate coniunxit, per omne florentis Reipubl. tempus scenae spectaculis et magnificentiae fuisse deditos, ac tantas in haec impensas fecisse, quae saepe etiam aerarium et privatorum facultates exhaurirent ⁶³). Sed res, ex primis aetatibus populi ducta, servata eo constantius et studiosius est, quod partem religionum con-

⁶²) Usitatissima haec notio est verborum, χορηγός, χορηγία, χορηγεῖν, in Atticis. Apud alias gentes sumebantur potius de eo, qui choream ducit. Vid. Athen. XIV. p. 633. B. et Pollucem IX, 41. Hic notes simul, verba illa, proprie unum excellentius genus notantia, dici etiam de reliquis duobus stas muneribus. Conf. notam primam ad §. 16. Similiter ipsum λειτουργεῖν nunc de solis ministeriis pacis ponitur, nunc ita, ut bellica complectatur. Hoc imprimis notandum.

⁶³) Vid. Xenoph. de Mag. equit. off. c. 1. extr. Demosth. Philipp. I. p. 52. C. Plutarch. Belleone an pace cl. f. Ath. p. 349. A. alios.

tinere putabatur. Fuerunt autem chori varii generis. Agebantur alii in theatro, coniuncte cum fabulis scenicis, quo in genere frequenter legitur χορηγεῖν τραγωδοῖς vel κωμωδοῖς ⁶⁴). Alii ad eiusmodi spectacula pertinebant, et ad eos dies festos, in quibus fabulae non darentur, quum choris certaretur ἀνδρικοῖς, παιδικοῖς, πυρρῆχιστῶν, reliquis ⁶⁵). Iam vero in his omnibus eum, qui partes choragi receperat, primo loco oportebat deligere, quos producere in sce-

⁶⁴) Dicuntur in hac locutione actores pro fabulis, plane ut in illa celebri, Διονυσίοις, τραγωδοῖς καινοῖς, de qua multa notavit Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 166.

⁶⁵) Huc pertinet munus in pompis sacris, et munus ἀρχιδεωρίας, cuius mentionem habent Lysias Orat. XXI. p. 700. Andocid. de Myst. p. 65. Aristot. Ethic. Nicom. IV, 4. et auctt. ap. Vandal. Dissertatt. laudd. VI, 4. Valcken. ad Ammon. p. 94. et Ernest. ad Xenoph. M. S. III, 3, 12. Fabulae autem, sive tragicae, sive comicae, sive satyricae, tribus tantum festis Bacchicis dabantur, Dionysiis urbanis magnificentissime, et illo tempore plures quam alias, interdum ad sedecim. De qua tota re vid. egregiam Diss. Bartholemii in Mem. de l'Ac. d. Inscr. et d. B. L. T. XXXIX. Itaque ubi commemorantur choragi in Panathenaeis utrisque, in Thargeliis, in aliis solennibus, ibi de altero genere chororum, non de scenico, cogitandum est.

nam vellet, et eos per artificem, quem χορο-
 διδάσκαλον vocabant, erudiendos et exercendos
 curare in iis artibus, in quibus sibi certatio
 esset futura, tum chorum vestibus ac coronis
 ad solennitatem ludorum aptis ornare, et omne
 choragium, id est instrumenta, quaecunque seu
 fabulae docendae seu alii spectaculo necessaria
 essent, privato sumtu praebere. Nihil enim
 dubitandum, quin eiusdem, qui choris sceni-
 cis sumtum suggereret, commissio totius ludi
 esset. Nam omnino chorum, tanquam fabulae
 primariam partem, et eam, unde antiquitas
 omnis ratio scenae effloruit, ita Graeci usur-
 pare consueverunt, ut verbi vis ad universam
 fabulam spectet. Sed satis de choragia ⁶⁶).

⁶⁶) Accuratio tractatio rei huius loci non est.
 Nihil igitur dixi de certatione choragorum, ni-
 hil de ἀντιχορηγοῖς (h. e. iis, a quibus certa-
 men fiebat, cuique pro tribu sua) quod ver-
 bum rari usus legimus apud Andocid. in Alcib.
 p. 121. et Nostrum in Midiam p. 612. D. 613.
 C., nihil denique de praemiis, quorum honor
 ad ipsas tribus pertinebat, de tripodibus, a vi-
 ctore cum magna caerimonia consecratis etc.
 Tamen conferre operae pretium erit Aristoph.
 Ran. v. 94. eiusque Schol. ad v. 406. Antiphont.
 Orat. ult. περὶ τοῦ χορευτοῦ, Demosth. Midianam
 passim cum Argumm. gr., adv. Phaenipp. p.
 1025. D. Isaei Or. de Dicaeog. hered. p. 113.

Alterum, *γυμνασιαρχία*, pertinet ad ludos gymnicos, in quibus iuventus exercebatur, et similiter publice in Panathenaeis, Hephaesteis, Prometheis et aliis solennibus commissiones fiebant. Praecerant his *γυμνασιάρχοι*, eodem fere, quo choragi, modo a tribubus delecti in certum tempus, modo longius illud, modo brevius, nonnunquam in unum mensem. Mandata iis erat gymnasii alicuius aut ephebei cura summa et potestas, ipsique exercere se volentibus oleum, pulverem palaesticum, atque alia, quae usus posceret, suppeditabant, omninoque ludos apparabant ⁶⁷). Tertium munus, paullo rarius a veteribus commemoratum, eius est, qui *ἐστιάτωρ* appellatur. Talem oportebat in sacris festorumque dierum laetitia tribulibus suis epulum dare; quod in illa vilitate rerum venalium, quam Athenis fuisse scimus, nisi forte mensa lautitiis opipare exstruenda erat, haud magnae

De Apollod. hered. p. 187. et ex recentioribus, praeter libros notos, Vandal. l. c. p. 675. seqq.

⁶⁷) De discrimine *γυμνασιάρχου* et *γυμναστοῦ* nota est admonitio Perizonii ad Aelian. V. H. II, 6. Ad reliqua conf. Schol. ad Orat. §. 24. Vandal. p. 584. seqq. et Corsin. Fast. Att. II. p. 133. Ex coniectura oleo adieci pulverem, de cuius genere vide loca, quae designat Casaub. ad Theophr. Char. 5.

impensae esse potuit. Id munus qui faceret, ex sua tribu sorte ducebatur, nisi si quis sponte se facturum ostendisset ⁶⁸). Iam quaerere libeat, quae fuerit ratio sumtus, in unamquamque harum rerum necessario faciendi. Sed equidem nihil usquam legi relatam, nisi hoc, choragi fuisse munus sumtuosissimum, praesertim in tragoedia et Dionysiis magnis, sumtuosius etiam in certamine tibicinum, quam in aliis ⁶⁹). Et narrat nescio quis apud Lysiam, triginta minas se choragum tragoedis, comoeidis sedecim, Prometheis porro gymnasiarchum duodecim, rursus choro pyrrhichistarum Panathenaeis magnis octo, parvis in eodem cer-

⁶⁸) Conf. Pollux III, 67. Harpocrat. v. ἐστιάτωρ. Salmas. Observatt. ad Ius Att. et Rom. p. 72. Hinc ἐστιζῶν τὴν φυλὴν, apud Demosth. in Midiam p. 628. c. et alibi.

⁶⁹) Demosth. in Midiam l. c. Τραγωδοῖς κεχορηγήγηκέ ποτε οὗτος; ἐγὼ δ' ἀύληταῖς ἀνδράσι· καὶ ὅτι τοῦτο τὸ ἀνάλωμα ἐλείνης τῆς δαπάνης πολλῶ πλειόν ἐστιν, οὐδείς ἀγνοεῖ ὑήπου. Mirum est, quid intenderit pretium posterioris certaminis. Possunt fuisse rei aliae caussae, quas ignoramus. Unam coniecerim fuisse hanc, quod, quum fabulis agendis cives gratuitam operam darent, ad illud peregrini artifices conducendi essent. Et omnino apud veteres parva mercede contenti non erant tales artifices.

tamine septem, et cyclio choro tres impendisse ⁷⁰). Ex quo intelligitur, tantum uni tragico muneri potuisse impendi, quantum quatuor aliis honeste sufficeret.

Pergamus ad alterum genus munerum, temporarium et extraordinarium, εἰσφορὰν et τριηραρχίαν. Quorum nominum prius significat pecuniam ad necessitates belli conferendam, unde praecipue stipendium militi persolveretur ⁷¹). Collationis huius descriptio fiebat ex censu, varie pro usu rerum ac temporum. Strategorum cura erat, hoc et alterum munus bellicum ordinare, ad eaque vocare cives, ac lites et causas forte de iis ortas iudicare ⁷²). Qua in re
non

⁷⁰) Lysias Orat. XXI. princ. Locus est classicus ac varii usus. Quare posthac eum apponemus αὐτολεξεί.

⁷¹) Solennia hic sunt εἰσφέρειν χρήματα, εἰσφέρειν εἰς τὸν πόλεμον, εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως, εἰσφορὰς εἰσφέρειν, et de hominibus, qui id munus faciunt, οἱ εἰσφέροντες. Vide, ut unum ex numero antiquiorum citem, Lysiae Orat. XII. p. 396. ibique Markl.

⁷²) Vid. Orat. adv. Phaenipp. passim, et adv. Boeot. I. p. 1002. D. ubi Mantitheus, actor, ita ait: Τίνα οἱ στρατηγοὶ τρόπον ἐγγράψουσιν, εἴαν εἰς συμμορίαν ἐγγράφωσιν; ἢ εἴαν τριήραρχον καθιστῶσιν; ἢ, ἂν στρατεία τις ᾗ, τῷ δῆλον ἔσται, πότερος ἔσθ' ὁ κατειληγμένος; Formulae huius, εἰς συμμορίαν ἐγγρά-

non raro haec fraus versata est, ut qui cui-
piam incommodare vellet, seum suffragiis suis
in numerum ditissimorum aut superiorem clas-
sem adscriberet. Id quod ex Cleonis commi-
natione quadam apud Aristophanem apparet ⁷³).
Mox, Oratorum nostrorum saeculo, hoc omne
onus legimus solis mille ac ducentis civibus im-
positum, tali ordine ⁷⁴). Singulae tribus (de-

ἐγγράφειν, gemina illa est apud Aristophanem,
εἰς τοὺς πλουσίους ἐγγράφειν, versibus mox po-
nendis. Omnino potestas Strategorum nota est,
etiam hoc, quod illis idem ius fuit, ac Pryta-
nibus, in urbe conciones et ecclesias habendi.

⁷³) Equitt. v. 923.

Δώσεις ἐμοὶ καλὴν δίκην,

ἰπούμενος ταῖς εἰσφοραῖς.

ἐγὼ γὰρ εἰς τοὺς πλουσίους

σπεύσω σ' ὅπως ἂν ἐγγραφῆς.

⁷⁴) Unus nobis hic sequendus est Ulpianus in his
verbis (primam enim partem Scholii omitto,
alienae manus laciniam, et minus antiquam, ut
opinor) ad Demosth. Or. Olynth. II. p. 33. E.

*Δέκα οὐσῶν φυλῶν καὶ ἐκάστης προβαλλομένης ἀπὸ
ἐκατὸν εἴκοσι, συνέβη τοὺς πάντας εἶναι λειτουργοὺς
χιλίους διακοσίους. Ἐμέριζον οὖν αὐτοὺς ἀπὸ ἑξακο-
σίων ἀνδρῶν, ὃ ἐστίν, ἀπὸ δέκα συμμοριῶν· πάλιν δὲ
ἐκατέραν τῶν δύο μερίδων τούτων ἕτερον εἰς δύο, ὃ
ἐστίν, εἰς τριακοσίους μὲν ἀνδρας, κατὰ πέντε δὲ συμ-
μορίας. Οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ τριακόσιοι οἱ πάντες πλού-
σιοι, οἱ πρῶτοι· οἵτινες προεἰσέφερον τῶν ἄλλων τε*

cem autem tribus erant Athenis) centenos vicenos, qui ditissimi essent, de suo corpore probabant. Hi omnes in partes binas dispertiti efficiebant viginti classes, *συμμορίας*, sexagenorum capitum singulas, et in singulis tribubus binas. Ita collecti mille ducenti rursus in duas partes dividebantur, sexcentorum hominum utramque; easque rursus in binas, ut essent quatuor, unaquaeque trecentorum. Isti vero trecenti, divitiis ceteram turbam anteeuntes, principes erant in conferendo, et urgente bello pecuniam repraesentabant, quam deinde minus iniquo tempore a tenuioribus redigerent: quare eos dicto *audientes* habebant in rebus omni-

καὶ εἶχον αὐτοὺς ὑπακούοντας εἰς πάντα, ὥστε συμβαίνειν εἰς δύο μερίδας εἶναι τοὺς πάντας· εἶγε οἱ τῶν ἐκατέρωθεν ἦσαν ὡς περ ἡνωμένοι τοῖς ἐκατέρωθεν τριακσίαις, τοῖς πλουσιωτέροις. Εἶχε δὲ ἐκάστη μερίς τῶν τεσσάρων ἴδιον στρατηγὸν καὶ ἴδιον ῥήτορα· ὁμοίως δὲ πάλιν τῶν δευτέρων καὶ οἱ ῥήτορες καὶ οἱ στρατηγοὶ ὑπεῖκον τοῖς προτέροις. Quod h. l. est προτελεῖν vel προεισφέρειν τῶν ἄλλων, id habes etiam in Midiana p. 627. F. adv. Phaenipp. p. 1026. A. adv. Polycl. p. 1085. A. Et inde προεισφοραί. Plane autem sentio cum Vales. ad Harpocrat. p. 73., ultima ista de Strategis et Oratoribus utrorumque falsa esse, et exsculpta ex verbis auctoris male intellectis. De toto Scholio intelligi non vult Valesius.

bus ⁷⁵). Ex quo factum erat, ut omnes in duas partes divisi essent: siquidem qui ab utraque erant parte, quodammodo trecentis ditissimis, qui utrinque erant, adhaerebant. Ceterum istae classes habebant singulae suos principes, ἡγεμόνας συμμοριῶν, itemque curatores, ἐπιμελητὰς συμμοριῶν ⁷⁶). Horum alteri, copia

⁷⁵) Horum trecentorum in Republ. Demosthenes Olynth. II. p. 25. C., ubi Scholion illud legitur, clare meminit: Πρότερον μὲν γὰρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! εἰσφέρετε κατὰ συμμορίας· νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. Ἰγὴ τῶν ἡγεμῶν ἐκατέρων, καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ, καὶ οἱ βογδυσόμενοι οἱ τριακόσιοι· οἱ δὲ ἄλλοι προσενέμησθε, οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δὲ ὡς ἐκείνους. Quae ad verbum repetuntur ab auctore Orat. περὶ συντάξεως p. 126. A. Meminit eorundem etiam Isaeus, qui aetate paullo antecedit Nostrum, atque ille primus, ni fallor, in Orat. de Philoctem. hered. p. 154. Ubi quod est ἐν τοῖς τριακοσίοις εἰσφέρειν, ab eodem alibi dicitur ἐν πρώτοις, de Apollod. hered. p. 187. Lysias, quamvis saepe de omni genere munerum loquatur, nusquam nec trecentorum, nec symmoriarum mentionem intulit.

⁷⁶) Vid. Harpocr. v. ἡγεμῶν συμμορίας, et Pollux III, 53. Decem annos eum locum tenuit Demosthenes, quem vid. de Cor. p. 489. F. et 523. E. in Mid. p. 628. C. in Aphob. II. p. 906. A. alibi. Rarius alterum vocabulum occurrit, ἐπιμελητὴς συμμορίας, ut in Everg. et Mnesib. p. 1055. B. et in sola trierarchia.

divitiarum ceteris omnibus praestantes, videntur *συμμορίτας* suos ad muneris partes vocasse, et, si quis inter illos minus valeret, eius ipsi partes sustinuisse: curatores autem in classibus eodem ministerio videntur functi esse, quō aliud notum genus curatorum, in tribubus, *ἐπιμεληταὶ τῶν Φυλῶν*, videlicet ut classes ad conventus convocarent, atque ad eas de communibus rebus referrent.

Haec tota descriptio civium talis, qualem nunc retuli, quo tempore primum in *εἰσφοραῖς* sit. inducta, nullus Oratorum nos docet. At vero Philochori fragmentum servatum est ex Atthide ⁷⁷⁾, quod docet simpliciter, Populum in *symmorias* divisum esse Nausinico Arch.

⁷⁷⁾ Apud Harpocr. et alios in v. *συμμορία*. Petitus et eius asseclae hoc fragmentum ad solam trierarchiam trahunt, neque omnino quidquam de *symmoriis* dicunt in *εἰσφοραῖς*, velut in illis talis descriptio nulla fuerit. Inde plura turbata sunt in hac disputatione. Ego accuratius distinctis locis, quae alterius utrius generis *symmoriarum* mentionem habent, non dubitavi, quin ratio, initio usitata in *εἰσφοραῖς*, serius demum migrarit in trierarchiam. Putes etiam, rem deinde obsolevisse in *εἰσφοραῖς*, quum Orator dicat in Olynth. II. l. c. *Πρότερον εἰσεφέρετε κατὰ συμμορίας· νυνὶ δὲ κ. τ. λ.* Oratio autem haec habita est Olymp. 107, 4.

Olymp. 100, 3. Quae res licet illum unum auctorem habeat, tantumque universe prodita sit, et eo modo, quo Grammatici abuti solent, id est, non disertis verbis auctoris, sed per compendium; veri tamen per est simile, Philochori narrationem ad εἰςφορὰς pertinere, praesertim quum in iis novum ordinem quendam illo Archonte inductum ipse Orator noster non obscure significet ⁷⁸). Adde praeterea, quod ante Olymp. 100, 3. apud nullum veterum, qui supersunt, ne nomen quidem symmoriae in neutro genere bellici muneris occurrit ⁷⁹). Ceterum vehementer cives pressit hoc onus. Nam quodam tempore reperimus eos quintam partem annuorum reddituum contulisse; quin etiam, si quis plures domos fundosve possidebat, eum probabile est totidem nominibus in classẽm esse adscriptum ⁸⁰).

⁷⁸) In Androt. p. 705. E. Ubi in transcurso attinguntur εἰςφορὰι αἱ ἀπὸ Ναυσινίκου. Quas propter Philochori locum potius intellexerim esse *collationes Nausinico Arch. institutas*, quam Nausinicum quaestorem quendam, ut apud Reisk. est in Ind. Demosth. histor. Conf. Taylorum in Not. p. 679. et Corsini F. A. T. III. p. 301.

⁷⁹) Unus locus est, qui huic sententiae obstare videatur, apud Isaeum. Vid. notam 96.

⁸⁰) Propter posterius vid. Orat. adv. Polycl. p. 1085. B. Prius illud factum est certe circ.

Sequitur trierarchia, onus olim molestius et sumtuosius ceteris omnibus, etiã hodie, quanquam sine sumtu, molestissimum, si quis rationem eius penitus cognoscere cupiat. Quippe quae passim veteres de ea dixerunt, diligenter in unum conducta caecam faciunt molem rerum, cui lucis aliquid afferre difficillimum est. Nam quum aliam aliis temporibus trierarchiae rationem fuisse, totumque ordinem identidem immutatum esse constet, harum immutationum vel nulla, vel tenuissima nobis in libris veterum vestigia relictã sunt. In his autem rebus nemo ignorat, quam parum sciatur, nisi quis tempora sciat, et ad annum suum quodque redegerit. Quod ni fiat, ne id quidem bene explicari poterit, quid sit trierarchus. Nihil enim nos iuvat, si quis cum vulgo narrat, civem esse, qui navem bellicam,

Olymp. 103., teste Orat. I. in Aphob. p. 896. A., cuius loci causa Orationem eam laudat Harpocr. l. c. Discimus inde, et ex II. in Aphob. p. 906. A., collatas tum Demosthenis nomine a tutoribus eius esse de minis vicenis quinis drachmas quingenas, quae est, ut dixi, quinta pars. Apponitur, non plus dedisse Timotheum Cononis, et ditissimos. Orationes illae omnium primae fuerunt Nostro, habitae Olymp. 104, 1. Utile erit in his rebus, quoad poterit, ubique auctoritatum tempora annotare.

armamenta navalia, remiges, alia eius generis praeberit. Nos igitur disputationem nostram ita instituemus, ut primum paucis quaeramus de antiquiore aetate, tum ordine enarremus, quae nostri Oratoris saeculo mutata esse videantur.

Iam quadringentos olim ad functionem trierarchiae esse delectos, apud unum Xenophontem legimus ⁸¹). Sed nihil hic de ratione deligendi, nihil, quantae illis curae classis fuerit. Itaque advocandi sunt supparis aetatis testes, Aristophanes et Thucydides ⁸²). Quorum fide hoc ponere, certum licet, belli Peloponnesiaci tempore trierarchos naves accepisse de publico aedificatas, nihilque aliud, ab ipsis exactum esse, nisi ut naves remigio et armamentis instruerent, tuerenturque. Ne victum quidem aut stipendium classiariis dare videtur trierarchus debuisse: si quis haec, vel etiam alia

⁸¹) De Republ. Athen. III, 4. Τριήραρχοι καθίστανται τετρακόσιοι ἐκάστου ἐνιαυτοῦ, καὶ τούτων τοῖς βουλομένοις διαδικάσαι ὅσα ἔτη.

⁸²) Alter in Equitt. v. 913. ibique Schol. et Ran. v. 1096. Thucyd. VI, 31. Conf. Isocrat. adv. Callim. p. 565. A. Ad idem tempus, aut antiquius etiam, spectant fortasse, quae Pollux VIII, 108. et Hesych. v. ναύκλαροι habent de naucrariis. Ibi vid. Intpp. Sed de hac tota re parum habemus explorati.

plura ex privato addebat, liberalitas ea erat, non munus lege impositum. Verum hic quoque interdum factum est, ut cives cogerentur plus, quam praescriptum et imperatum esset, impendere. Scilicet Strategis, qui malevoli essent in aliquem, navem ei attribuere solebant vitiosam et mutilatam, quae quamprimum refici, ac tantum non de integro fabricari deberet. Omnino putes, iam tum trierarchiam magni sumtus fuisse ⁸³).

Demosthenis autem aetate res plures commutationes habuit, variis legibus alio atque alio modo comparata ⁸⁴). Inprimis saepe numerus hominum uni navi attributorum variavit, pro eo ut temporis difficultas ferebat, quum pauciores in dies fierent, qui opibus valerent, et tantos sumtus tolerare possent. Primum bini tantum una navi adornanda occupabantur, quo modo rem apud Oratorem reperimus constitutam Olymp. 104, I. et 4. ⁸⁵). Neque ta-

⁸³) Is certe, qui munera magnificentissime a se obita iactat apud Lysiam l. c., septem annis narrat sex talenta a se in hoc munere effusa.

⁸⁴) Demosth. de Cor. p. 490. E. *Καίτοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους κ. τ. λ.* Ita is et alibi loquitur de pluribus legibus propter rem trierarchicam latis. Nulla harum superest.

⁸⁵) Orat. in Midiam p. 628. A. *Κἀγὼ κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἐτρηιάρχουν, εὐθὺς ἐκ παίδων ἐξέλ-*

men intra hunc numerum substitit, sed nonnunquam advocati ad unam navem sunt terni, quini, seni, deni, etiam quinideni ⁸⁶). Coibant tales societates permixti opulentiores cum minus opulentis, ea conditione, ut omnes ae-

θών, ὅτε σύνδυο ἦμεν οἱ τριήραρχοι. Atqui Demosthenes in album civium relatus est Olymp. 103, 3. anno aetatis XIX. Ergo illud, εὐθύς ἐκ παιδων ἐξελθών, pertinet ad Olymp. 103. exeuntem, vel ineuntem 104. Praetuli autem Olymp. 104, 1. propter ea, quae narrantur in Or. II. adv. Aphob. p. 908. De altero numero conf. Orat. adv. Polyclem p. 1089. E. et ad hunc locum Petit. LL. AA. p. 359.

⁸⁶) Ulpian. ad Orat. Mid. p. 681. G. Πολλὰ περὶ τὰς τριήραρχίας ἐγίνοντο μεταβολαὶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀναλώματος. Καὶ ὅτε μὲν σύνδυο ἦσαν ὅτε δέ, σύντρεις· καὶ ὅτε δέ, καὶ δέκα τριήραρχοι ὅτε δέ χίλιοι. Ὁ γοῦν Δημοσθένης ὕστερον δυοῖν τριήρων ἓνα τριήραρχον ἐποίησε. Καὶ ὅτε μὲν ἡ πόλις τὴν κατασκευὴν καὶ τοὺς ναύτας ἐδίδου, καὶ μόνον τὴν ναῦν ὁ τριήραρχος παρεῖχε· ὅτε δέ σύμπαντα οἰκοδεν οἱ τριήραρχοι παρεῖχον. De trinīs etiam sequens Scholion loquitur, cetera ineptum: Τὴν τριήραρχον ἐπλήρου ἢ σύντρεις, ἢ ὅσοι δήποτε. In prioribus Petitus reiicit verba, ὅτε δέ χίλιοι, omnino me probante, saltem in illo contextu. At quod idem in iis, quae proxime praecedunt, emendat, ὅτε δ' ἑκαίδεκα, illud non imiter. Plura huc spectantia vetus scriptor scire potuit, quorum auctores hodie deficiunt. Ceterum cum Ulpiani

qualiter conferrent, ne nimium premerentur ii, qui singuli per se parandae navi impares essent, aut videri vellent. Omnino videtur trierarchia ab opulentioribus saepius ad suum compendium ordinata esse, et eo quidem tempore, in quo nunc versamur, prope liberum cuique arbitrium permissum, in quam portionem impensae venire vellet. Itaque factum est aliquando, ut plane viderentur defore, qui munus ex ordine obirent. Id quod colligi puto posse ex eo, quod Olymp. 105, 3. exstitisse primum traduntur voluntarii trierarchi ⁸⁷). Sed horum quae ratio fuerit ac descriptio, non traditur, immo ne id quidem constat, an forte illi operam suam duntaxat ad unius belli Euboici necessitatem obtulerint.

Utut est, proximo statim intervallo mutatio placuit. Constituti sunt ad trierarchiam,

auctoritate coniunxi verba Hyperidis ap. Harpocr. v. *συμφορία*. Nam ibi quoque de coniecturis Petiti, pessimi coniectoris, consentio cum Wesseling. Temerarium est, in dubiis et incertis testimonia refingere. Id qui facit, ipse quasi regulam, qua utendum est, incurvat.

⁸⁷) Tribus verbis rem, tanquam notam auditoribus, tangit Demosth. de Cor. p. 489. B. Nobis adeo de tempore dubitare liceret, absque Diodoro Siculo si essemus XVI, 7. Conf. A. Schotti Vit. Demosth. ad Olymp. 105, 3.

quod iam prius in εἰσφοραῖς factum erat, mille ac ducenti cives ex numero eorum, qui domos, fundos, alia quae moveri non possent, numosque, seu fenore seu apud mensam publicam occupatos, possidebant ⁸⁸). Id corpus autem non puto omnino ex iisdem compositum fuisse, qui essent in classibus εἰσφερόντων: videntur potius ex iis, quibus modicae divitiae essent, plures in solis εἰσφοραῖς contulisse, vacasse contra a trierarchia ⁸⁹). Constitutae igitur ad hanc quoque viginti symmoriae, sexa-

⁸⁸) Haud scio, an constitutio facta sit νόμῳ τῷ τοῦ Περιάνδρου, καὶ ὃν αἱ συμμοριαὶ συνετάχθησαν, cuius obiter his verbis meminit Noster adv. Everg. et Mnesib. p. 1055. B. Sed desero coniecturam, dum cogito, plures leges de trierarchia affuisse. Id vero non video, quare nonnulli Periandri legem, non aliunde notam, ad illam descriptionem symmoriarum, quam Nausinico Arch. factam vidimus, referre, vel ipsum Periandrum descriptionis illius auctorem facere voluerint. Scilicet putarunt, symmorias pertinere ad solam trierarchiam. Quod, nisi me omnia fallunt, falsissimum est.

⁸⁹) Non videor mihi abuti verbis Orat. nostrae §. 24. Οὐκοῦν οἱ μὲν ἐλάττω κεκτημένοι τοῦ τριηραρχίας ἄξια ἔχειν, ἐν ταῖς εἰσφοραῖς συντελοῦσιν εἰς τὸν πόλεμον· οἱ δ' ἐφικνούμενοι τοῦ τριηραρχεῖν, εἰς ἀμφοτέρω ὑμῶν ὑπάρξουσιν χρήσιμοι, καὶ τριηραρχεῖν καὶ εἰσφέρειν.

genorum hominum singulae, ex quibus etiam plures, quam ante, unius navis causa iungebantur; dubium tamen an manente illo delecto ordine trecentorum ⁹⁰). Atque haec ratio trierarchiae faciendae vocata est *συντέλεια*, id est *contributio*, et *συντελεῖς*, ex quibus societates istae fiebant ⁹¹). Cuius rationis, etsi quasi praetereundo, ita tamen Orator in hoc li-

⁹⁰) Dubitatio mea tum alias causas habet, tum hanc, quod in Orat. *περὶ συμμοριῶν* nihil legitur de trecentis. Quanquam silentii huius vim haud magnam puto, quum nihil in eo insit, unde illos non fuisse intelligatur. At meminit trecentorum Oratio in Phoenippum. Meminit sane; nusquam tamen certum indicium habet, utro de munere agatur, de trierarchia, an de *εἰσφοραῖς*. Legimus quidem ibi in Argum. graeco haec: Ἦν σύνταγμα παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις τριακοσίων ἀνδρῶν κατὰ τὸν πλοῦτον ἐξελεγμένων, οἷς ἀνεκείντο τῶν λειτουργιῶν αἱ μείζονες h. e. *liturgiae extraordinariae*. Sed quis nos doceat, de quo tempore hic scriptor loquatur, quum Orationis ipsius tempus incertum sit?

⁹¹) Etymol. M. et eodem fere modo Harpocr. v. *συντελεῖς*. Οἱ τριηραρχοῦντες νεὸς μιᾶς ἅμα ἐπιμελοῦντο, συντελεῖς ἐλέγοντο. Τὸ δὲ πρῶγμα συντέλεια καλεῖται. Quodsi Antiphontis auctoritas, quam Harpocr. addit, loco suo posita est, pertinet ea ad aliud genus *συντελείας*. Idque ipsa inscriptio Orationis probabile facit.

bro ⁹²⁾ mentionem facit, ut eam Olymp. 106, 2. plane receptam putari oporteat. Quod quidem eo facere licebit confidentius, quia in alia Oratione, quam insequenti anno de ordinandis symmoriis habuit, eiusdem contributionis in trierarchia receptae et viginti symmoriarum nominatim meminit ⁹³⁾. Accedit etiam Oratio Midiana, in qua tale est indicium rei, ut ea haud multo ante, quam ista caussa ageretur, instituta videri debeat ⁹⁴⁾. Pertinet vero caus-

⁹²⁾ Vid. §. 19.

⁹³⁾ Animadvertenda ibi inprimis sunt haec p. 135. B. Οἴμαι δεῖν ποιῆσαι συμμορίας εἴκοσιν, ὡς περ νῦν εἰσιν, ἐξήκοντα σώματα ἔχουσαν ἐκάστην. Quod Orationem refero ad Olymp. 106, 3., in eo sequor Dionysium Halic. Ep. ad Ammaeum §. 4., ubi primam illam ponit publicarum Oratt., et habitam Diotimo Arch.

⁹⁴⁾ Orat. in Mid. p. 628. A. Οὗτος (ὁ Μειδίας) γεγονώς ἔτη περὶ πενήκοντα ἴσως ἢ μικρὸν ἐλάττω οὐδέν ἐμοῦ πλείους λειτουργίας ὑμῖν λειτούργηκεν, ὅς δύο καὶ τριάκοντα ἔτη γέγονα. Καὶ γὰρ μὲν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐτριηράρχουν, εὐθύς ἐκ παιδῶν ἐξελθών, ὅτε σύνδυο ἦμεν οἱ τριηράρχοι, καὶ τὰ ἀναλώματα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων, καὶ τὰς ναῦς ἐπληροῦμεν αὐτοί· οὗτος δέ, ὅτε μὲν κατὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν ἦν, καθ' ἣν ἐγὼ νῦν, οὐδέπω λειτουργεῖν ἔρχετο, τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ πράγματος ἦπται, ὅτε πρῶτον μὲν διακοσίους καὶ χιλίους πεποιήκατε συντελεῖς ὑμεῖς.

CVIII PROLEGOMENA.

sa Midiana ad Olymp. 106, 4. ⁹⁵). "Iam annum si quaeras, quo contributio trierarchica fieri coeperit, nihil diserte de eo relatum invenias; tamen quum id institutum primis annis Olympiadis 106. valuisse, ea, quae modo scripsi, luculenter monstrent, Oratio autem adversus Polyclem fidem faciat, Olymp. 104, 4. id nondum in usu fuisse: relinquitur una Olymp. 105., in qua initia latere videantur. Atque huic computationi forsitan etiam aliunde probabilitas addi possit ⁹⁶).

⁹⁵) Sic scribendo, effugimus necessitatem quaerendi de anno Orationis, sive scriptae modo, sive etiam habitae. Namque id ipsum dubitatur, an habitata sit; et merito. Causa autem assignari debet Olymp. 106, 4, si Demosthenes recte locutus est, quum dixit l. c., annum aetatis se agere XXXIII. At Dionys. Halic. Ep. ⁹⁶) ad Ammaeum l. c. Orationem refert scriptam esse Callimacho Arch. Olymp. 107, 4. Quae diversitas nihil nos moveret propter illud, quod supra de calculis Dionysii dixi in nota 35., nisi Orator ibi res gestas commemoraret, quas de mum post Olymp. 106. gestas historia ponit. Sed hoc in loco nihil interest nosse, quo anno scripta sit Oratio: id interest, quo anno eius causa sit ponenda. Scilicet haec duo diversa sunt non parum.

⁹⁶) Tentavit hoc facere ex Orat. adv. Evergum et Mnesibulum Petitus p. 366. Isti tamen argu-

Hac igitur ratione ac descriptione pro fundamento usus est Demosthenes in novis consiliis, quae in ea Oratione, quam vulgo *περὶ συμμοριῶν* inscribunt, proposuit tum, quum Ar-

mento non considerem, nisi alia essent et maiora. Sed locus est apud Isaeum de Apollod. hered. p. 184., qui locus acutiori lectori nostram rationem nonnihil turbare possit videri. Ὁ μὲν γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τὰς τε ἄλλας ἀπάσας λειτουργίας λελειτούργηκε, καὶ τριηραρχῶν τὸν πάντα χρόνον διέτελεσεν· οὐκ ἐκ συμμορίας τὴν ναῦν ποιησάμενος, ὡς περ οἱ νῦν, ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτοῦ δαπανῶν· οὐδὲ δεύτερος αὐτὸς ἦν, ἀλλὰ καταμόνας· οὐδὲ δύο ἔτη διαλιπῶν, ἀλλὰ συνεχῶς κ. τ. λ. Ita h. l. symmoriarum ordo memoratur, tanquam nuper institutus. Isaei autem aetas paullo superior est, quippe quem Demosthenis magistrum fuisse tradunt. Universe aliquis respondeat, et illius Orationis, et aliarum plurimarum eiusdem auctoris, dubia et incerta tempora esse. Sed melior responsio parata est ex eo, quod plura fidem faciunt, Isaeum adhuc primis annis Philippi regnantis, id est Olymp. 105., non modo superstitem fuisse, sed et caussis soribendis operam dedisse. Vid. Ionesii Not. ad Isaeum. anglice translatum p. 162. seq. Alter locus ex Demosth. adv. Boeotum in mentem recurrit, ante prolatus ille in nota 72., qui et ipse offensione non caret. Nam si quis premat particulam disiunctivam ἢ, aut, facile inde extricet, tum temporis nihil- dum symmoriis commune fuisse, cum trierar-

taxerxes Ochus expeditionem in Athenienses facturum dicebatur. Quando enim Populus ad istum rumorem tumultuari coeperat, quasque ducem quaerere, qui instructo exercitu Persis ultro obviam procederet, Orator temerarium id esse videns, nec tamen aperte dissuadere aut damnare ausus, prius censuit de bellico apparatu cogitandum, et quonam modo copiae suppetere propulsando tanto bello possent ⁹⁷). Itaque de classe et trierarchia quaerit potissimum. Sed nihil fere aliud agit, nisi ut rationem, quam descripsimus, corrigat, turbatam restituat, restitutam novo modo ordinet. Nam quum nimis multi ex illis mille ac ducentis excusationes obeundi muneris haberent ⁹⁸), postulare

trierarchia. Atqui licet nec huius Orationis annum exploratum habeamus, tamen probabile est, eum incidere in Olymp. 108. Vid. Dionys. Hal. de Dinarcho T. V. p. 665. bene correctum a Corsino F. A. T. IV. p. 30. Quid ergo? Aut illo anno symmoriarum descriptio prorsus a trierarchis neglecta est, aut, aliter accepto loco, vis particulae minus est premenda. Omnino hoc praeceptum teneamus in historia, ut testimonia scriptorum obscuriora ex iis, quae clara et perspicua sunt, explicemus.

⁹⁷) Conf. Dionys. Halic. Art. rhet. §. 7. et 10.

⁹⁸) Varias fuerunt illae. Partem profert Orator p. 135. A. Quare non est mirum, si vulgaris usus

stulare coepit, ut legerentur, omnino duo milia. Ex his, demta multitudine excusandorum, vix plures quam pristinum numerum mille ac ducentorum superfore, at certum illum, paratumque. Eos porro describendos esse in viginti symmorias, sexagenorum capitum singulas, hasque rursus in quinas decurias, unamquamque duodenorum. In eas decurias pro modo census ita cives referendos esse, ut ditissimo cuique tenuissimi subiungerentur. Ab his centum decuriis comparari facile posse classem trecentarum triremium, si ternas singulae decuriae darent, singulae symmoriae quinasdenas. Sed reliqua melius apud ipsum auctorem legi poterunt ⁹⁹).

Quae vero ibi leguntur omnia, non eo disputata sunt modo, quo solet id, quod in formulam legis redigi debet. Neque latam legem in illam sententiam reperiri arbitror. Immo res trierarchica paullo post Olymp. 106. rursus coepta est perturbari ¹⁰⁰). Inprimis in-

usus loquendi pro mille ducentis olim usurpavit mille. Quod ex deperditis Orationibus notavit Harpocr. v. χίλιοι διακόσιοι.

⁹⁹) Orat. περὶ συμμοριῶν p. 135. Potiora ex ea excerpit G. Budaeus l. c. p. 532. seqq.

¹⁰⁰) Iuvabit comparare Demosth. Philipp. I. p. 52. cum eo loco, quem mox laudabo ex Orat.

valēscit, lēgibusque adeo firmatur consuetudo; ut sedeni ad unam navem conferant, sine ullo discrimine census, et ut omnes cives ab anno aetatis vicesimo quinto in quadragesimum ad partes veniant, decimam sextam sumtuum praebendo¹⁰¹). Qua ratione *συντελείας* nihil iniquius fuit, nihil publice incommodius. Primum pauper iure queri poterat, sese ditissimis aequari, velut ii, quibus hodie a principibus tributum in capita aequaliter imperatur. Tum divites simul illud detrectare, quod pro habitu opum sustinere debuissent, saepeque adeo hanc tantulam partem impendere gravari, et onus variis artibus omnino a se in tenuiores

de Cor. Nempe Philippica illa habita est
Olymp. 107.

¹⁰¹). Loco classico uti coepimus ex Oratione de Corona, et nunc quidem lege seu catalogo p. 490. C. Quae verba utinam ab omni parte clara essent. Nunc laboramus maxime in his, *ἐκ τῶν ἐν τοῖς λόχοις συντελειῶν*, in quibus vellem minus muti essent Intpp. Neque iis difficultas tollitur, quae habet auctor Miscell. Defens. ad Ius Att. et Rom. p. 135. seq. Nihil tamen illa res ad nos et nostrum institutum. Magis attinet, legis illius, a Demosthene abrogatae, tempus scire. Sed ne hoc quidem, nisi coniecturis incertis, assequi licet. Vid. Petitem p. 360.

transferre ¹⁰²). Ita res, divitibus utilissima, inutilis Civitati existit et perniciosa. Etenim si quod subito bellum ineundum aut periculum propulsandum erat, vel prorsus deficiebant, qui naves instruerent, vel classis male ac post tempus comparata exhibat; unde factum, ut Respubl. occasiones gerendarum rerum praetermittere deberet, et detrimenta acciperet. Adeo laborare pessimo publico rem navalem, Demosthenes non amplius ferendum ratus, novam descriptionem excogitavit, per quam contributio sedenorum sublata, itemque nomen *συντελών*, quo se trierarchi adhuc vocabant, usurpari desitum est. Factum id est lege, quam, licet acriter obnisis divitibus et principibus symmoriarum, pertulit tamen ille. Olymp., ut videtur, 109, 3. ¹⁰³). Ea ex lege, qui divites adhuc exiguum deci-

¹⁰²) Vid. Orat. de Cor. p. 489. E. seqq. et in Midiam p. 628. B.

¹⁰³) Dubitanter locutus sum. Nam qui Archon a Demosthene p. 490. B. ponitur, Polycles, nullus apparet in fastis. Pessime illum Meursius de Archont. IV, 14. eundem habuit ac Philoclem, qui magistratum gessit Olymp. 114, 3. quo anno mortuus est Orator. Istius rationem refellens Petitus p. 362. Polyclem pseudeponymum Archontem facit Olymp. 110, 2. rationibus non plane futilibus. Corsinum tamen potius sequor, qui pseudeponymum Arch. ponit

mae sextae partis sumtum, aut ne hunc quidem, toleraverant, non raro singuli coacti sunt unam navem soli, vel etiam plus una instruere ¹⁰⁴). Namque ad censum nunc perducta res, aetatis nulla ratio habitâ. Videlicet opibus civium tanquam in unum collatis, decem cuique triremi talenta assignabantur, ita, ut qui decem talentis census esset, eum solum oporteret triremem suam apparare; qui viginti talentis, duas: quibus vero maior erat census, eorum nemini, quantumvis opulento, plus quam tres triremes et una scapha imperaretur. Contra illorum, quorum minor census erat decem talentis, modo bini, modo terni, modo plures in unum corpus iungebantur, usque dum decem talentum summa conferret ex pecunia, quam quisque pro rata portione numeraret. At vero quam multi ex hac lege ad trierarchiam vocari potuerunt? Tacet Demosthenes, ut est omnino paullo brevior, ubi de hoc merito suo loquitur, in iis praesertim, quae ad declarandum novum ordinem pertinent. Sed Hyperides

Olymp. 109, 3. anno, quo verus Archon fuit Sosigenes. Vid. Corsini F. A. T. I. p. 351. T. IV. p. 36.

¹⁰⁴) Huc pertinent verba Scholii ad Orat. in Midiam, supra prolata: Ὁ γοῦν Δημοσθένης ὕστερον δυοῖν τριήρων ἓνα τριήραρχον ἐποίησε.

apud Harpocratonem et Pollux ¹⁰⁵) testantur, ab Oratore nostro trecentos lege lata ad trierarchiam vocatos. Saepe multumque dubitavi, quatenam ista esset lex, eademne nostrae, an alia. Nihil enim in eo loco Demosthenis, quo nunc utimur, de trecentis. Ne quem tamen hoc postea fallat, uti me diu fefellit: primum nihil legimus in eo loco, quod adversetur Hyperidis auctoritati: immo divites isti, quos gravatos dicit lege sua, quod defunctis antea exiguo sumtu in posterum onus pro censu subeundum esset, isti, inquam, facile pro trecentis illis haberi possunt. Deinde quum nusquam ullius legis, praeter illam a se de re trierarchica latae, meminerit, nostri loci ea est ratio, ut, si quam alias tulisset, id non videatur sane silentio transiturus fuisse. Ita sponte eo nos coniectura fert, ut Hyperidem de ipsa hac lege, Olymp. 109, 3. lata, non de alia loqui dicamus ¹⁰⁶). De illa autem παρανόμων accu-

¹⁰⁵) Harpocr. v. συμμορία, et Pollux VIII, 100. Ibi quid sibi Kuhnius velit, non in omnibus assequor.

¹⁰⁶) Addi ad haec potest Dinarchus Orat. in Demosth. p. 33., adversario probri loco obiiciens legem, quam nemo dubitet eandem esse, qua ipse de Cor. gloriatur. Εἰσὶ τινες, inquit, ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν ἐν τοῖς τριακοσίοις γεγέννημένων, ὃς οὕτως ἐτίθει τὸν περὶ τριεράρχων νόμον.

satus Demosthenes est a Patrocle quodam ¹⁰⁷⁾. Verum is caussa cecidit, narrante auctore in eadem Oratione de corona, quam Olymp. 112, 3. habitam constat, ubi tota legis commemoratio talis est, qualem quisque intelligat non nisi de recepta et valente esse potuisse. Iam ab hoc inde tempore quid factum sit de trierarchia, nos fugit, destitutos omnibus testimoniis auctorum.

Non minus autem variatum est in parte impensarum, quam trierarchi ferre debebant. Primo tempore quum quadringenti essent, vidimus triremes publico sumtu aedificatas, illos nihil addidisse de suo, praeter *πληρώματα* et *σκεύη*. Tum vero illorum quisque fere navem praefectus conscendebat, et militiam ipse sequebatur. Posthac quando duo vel tres ad unius navis societatem coibant, sumtum inter se ita partiebantur, ut nihil Respubl. erogasse videa-

Οὐ φράσετε τοῖς πλησίον, ὅτι τρία τάλαντα λαβὼν, μετέγραφε καὶ μετεσκεύαζε τὸν νόμον κατ' ἐκάστην ἐκκλησίαν; Vix Dinarchus sic meminisset *trecen-*
torum, nisi lex ad illos onus transtulisset.

¹⁰⁷⁾ Etiam Aeschinem, perpetuum suum in Re-
publ. adversarium, narrat Demosth. *ibid.* p. 523.
E. subornatum fuisse a principibus symmoria-
rum, ut legem dissolveret. Fortasse ergo is in
subscriberibus Patroclis fuit. Nam de eadem
lege ibi Demosthenem intelligendum arbitror.

tur ¹⁰⁸). Mox mille ducenti successere, ex quo societas quaeque solam navem praebat aedificatam, publice addebantur armamenta, nautae et *σκεύη τριηραρχικά*: quas res, exacto munere, quisque vel ei, qui successurus erat, vel Reipubl. reddere debebat ¹⁰⁹). Sed trierarchi vocabulum antiquam et propriam potestatem, qua praefectum triremis signarat, iam tum exuisse putandum est. Nam qui contribuerant, saepe domi residebant, alio quopiam ad navem aman-

¹⁰⁸) Vid. Orat. in Midiam p. 628. A. et ibi Schol. p. 682. A. et paullo ante eundem Schol. p. 660. F.

¹⁰⁹) Vid. *ibid.* p. 628. B. et Orat. in Everg. et Mnesib. *passim*. Interdum factum est, ut ultra praescriptum conferrent, qui studium suum in Rempubl. vellent ostentare, ut Apollodorus se fecisse narrat apud Demosth. de Cor. trierarch. p. 1095. A. *Τὰ σκεύη, ὅσα δεῖ παρέχειν τὴν πόλιν τοῖς τριηράρχοις, ἐγὼ μὲν ἐκ τῶν ἰδίων ἀνήλωσα, καὶ τῶν δημοσίων ἔλαβον οὐδέν· οὗτοι δ' ὑμετέροις κέχρηται, καὶ τῶν σφετέρων οὐδέν εἰς ταῦτα προεῖνται.* Omnino insignis materia fuit laudis et gratiae apud multitudinem, si quis munera liberaliter et magnifice fecerat; contra magnum probrum, si quis ea defugerat, aut fecerat sordide. Vid. Lysiae Or. VII. p. 285. XVIII. p. 603. Isaei Or. de Dicaeog. hered. p. 109. de Philoctem. hered. p. 154. Demosth. in Cherson. p. 82. D. et *passim* alibi.

dato. Scilicet in morem venerat locatio trierarchiae, haudquaquam utilis Civitati res. Unus *συντελών*, otiosus forte aut aliqua de caussa expeditionem quaestui habiturus, pecuniam a sociis exigebat, eaque collecta solus militabat. Ita vero de iis, quae male facta aut curata in munere essent, non redemptori erat ratio reddenda, sed illis, qui locaverant ¹¹⁰).

Ex his, quae disputavi, facilis est existimatio, quam onerosa munera fuerint, quantumque tum periculi habuerit, divitem esse. Et postulabat Civitas quasi iure suo, uti facultates quisque suas in publica commoda et ornamenta profunderet, non laborans illa, quin quis choragiis aut trierarchiis ad egestatem redigeretur ¹¹¹). Itaque apud Oratores legimus

¹¹⁰) Vid. Or. Mid. l. c. et p. 616. B. cum Schol. et Or. adv. Polycl. seu *περὶ τοῦ ἐπιτριηραρχήματος* p. 1091. E. de Cor. trierarch. l. c. etc. Talento fere locabatur trierarchia in annum. Unde magnitudo muneris cognosci potest.

¹¹¹) Vid. Xenoph. de Rep. Athen. I, 13. Saepe igitur cives querebantur in iudiciis, se bona sua *καταλειτούργησαι, καταχορηγήσαι* et rel. Conf. *facetos* versus Antiphanis ap. Athen. III. p. 103. F. Sed ne quaeras, a quo censu aliquis in numerum *τῶν λειτουργούντων* receptus sit, et quinam sint in Orat. §. 16. *οἱ ἐλάττω τῶν ἱκανῶν κεκτημένοι*: unus huc spectat locus ex Orat. I. in

accidisse non raro, ut qui opibus valeret, opes, quacunque arte posset, dissimularet. Contra non deerant florente Republ., qui, popularis aurae captandae, quam opum, cupidiores, munera libenter reciperent, et vel multo plus insumendo, vel saepius repetendo, quam opus esset, suum in cives studium iactarent ¹¹²).

Aphob. p. 904. C. Unde saltem hoc intelligitur, non temere quenquam, cuius census non excederet summam 2 talentum, ad munera encyclia seu solennia adigi potuisse. De hisce inuneribus solis ibi capienda vox, λειτουργεῖν.

¹¹²) Nam nemo nisi annis alternis ad liturgiam adigi poterat, ἐκ νόμων πάλαι κυρίων. Vid. Orat. §. 7. et Isaei locum, appositum in nota 96. Notabile hic imprimis est exemplum eius, qui a Lysia defenditur in ἀπολογία δωροδοκίας Orat. XXI. Is paucis annis enormem summam variis muneribus obeundis impenderat, tantam, ut ne quartam quidem partem legibus se debuisse dicat. Verba, unde iam ante profecimus, ipsa huc transcribam, additis rationibus pecuniae nostrae. Ἐγὼ γὰρ, inquit, ἔδοκιμάσθην μὲν ἐπὶ Θεοπόμπου ἄρχοντος, καταστάς δὲ χορηγὸς τραγῳδοῖς, ἀνήλωσα τριάκοντα μναῖς. (637 imperial. 12. gr. convent.) καὶ τρίτῳ μηνὶ Θαργηλίοις νικήσας ἀνδρικῶν χορῶν, διςχιλίας δραχμάς. (425. imp.) ἐπὶ δὲ Γλαυκίππου ἄρχοντος, εἰς πυρρῆχιστάς Παναθηναίοις τοῖς μεγάλαις ἄκτακοσίαις. (170. imp.) ἔτι δ' ἀνδράσι χορηγῶν εἰς Διονύσια ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος ἐνίκησα, καὶ ἀνήλωσα σὺν τῇ τοῦ τρίποδος ἀνα-

Neque verò occasiones omnes enumeravimus, ubi numi in Rempubl. erogandi erant. Nam, ne alias memorem, factum est interdum difficilibus temporibus, ut, Senatu concionem habente de inopia aerarii, voluntaria collatio fieret, quum boni cives certatim modo pecuniam, modo naves, modo alia, quae usui fore puta-

θέσει πεντακισχιλίας δραχμάς· (1062 imp. 12 gr.) καὶ ἐπὶ Διοκλέους Παναθηναίοις τοῖς μικροῖς κυκλιῶ χορῶν τριακοσίας. (63 imp. 18 gr.) Τὸν δὲ μεταξὺ χρόνον ἐπιτηράρχουν ἑπτὰ ἔτη, καὶ ἕξ τάλαντα ἀνήλωσα (7650 imp.) Καὶ τοσαύτας δαπάνας δαπανώμενος, καὶ καθ' ἡμέραν ὑπὲρ ὑμῶν κινδυνεύων καὶ ἀποδημῶν, ὅμως εἰσφορᾶν, τὴν μὲν τριάκοντα μνᾶς, (637 imp. 12 gr.) τὴν δὲ τετρακισχιλίας δραχμάς, (850 imp.) εἰσενήνοχα. Ἐπειδὴ δὲ κατέπλευσα ἐπὶ Ἀλεξίου ἀρχοντος, εὐδύς ἐγυμνασιάρχουν εἰς Προμήθεια, καὶ ἐνίκων, ἀναλώσας δώδεκα μνᾶς. (255 imp.) Καὶ ὕστερον κατέστην χορηγὸς παιδικῶν χορῶν, καὶ ἀνήλωσα πλέον ἢ πεντεκαίδεκα μνᾶς· (318 imp. 18 gr.) ἐπὶ δὲ Εὐκλείδου ἀρχοντος κωμωδοῖς χορηγῶν Κηφισοδότῳ, ἐνίκων, καὶ ἀνήλωσα σὺν τῇ τῆς σκευῆς ἀναθέσει ἑκκαίδεκα μνᾶς, (340 imp.) καὶ Παναθηναίοις τοῖς μικροῖς ἐχορήγουν πυρῆρισταις ἀγενοίσις, καὶ ἀνήλωσα ἑπτὰ μνᾶς. (148. imp. 18 gr.) Νενίκηκα δὲ τριῆρι μὲν ἀμιλλώμενος ἐπὶ Σουνίῳ, ἀναλώσας πεντεκαίδεκα μνᾶς· (318 imp. 18 gr.) χωρὶς δὲ ἀρχιθεωρίας καὶ ἀρξήφορίας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐμοὶ δεδαπάνηται πλέον ἢ τριάκοντα μναῖ. (637 imp. 12 gr.) Καὶ τούτων, ὧν κατέλεξα, εἰ ἐβουλόμην κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ λειτουρ-

rent, pollicerentur ¹¹³). In his dubitatio superest, utrum ad solos cives, et quidem habitatores Atticae, an ad alios quoque homines iste liturgiarum orbis pertinuerit. Paucis defungar. Nam prius illud de civibus plane compertum habendum puto (ex loco quodam Antiphontis ¹¹⁴), etiam eos, qui alibi habitarent quam in Attica, quoad cives essent, ad soleunia illa munera perinde esse adactos, ac si domicilium Athenis haberent. Quod nisi ita fuisset, sane, quicumque vellet, peregrinando potuisset effugere. Deinde illud quoque, quin et *μετοίκοις* et *ἰσοτελέσει* suae munerum partes fuerint, nullo modo dubium esse potest propter ipsam legem Leptinis, et alia indicia, per

γείν, οὐδ' ἂν τὸ τέταρτον μέρος ἀνήλωσα. Summa summarum est 13515 imp.

¹¹³) Est hoc ἐπιδιδόναι, ἐπίδοσις, de qua saepe Attici, ut Noster in Midiam p. 628. F. seqq., quem locum diligentius expenderem, si vacaret; ut adv. Phorm. p. 946. A. Plut. in Alcib. p. 195. E. Conf. Casaub. ad Theophr. Char. 22.

¹¹⁴) In Orat. de caede Herod. p. 744. ubi verum vidit Reisk. Antiphonti adiungo Demosth. Leptin. §. 25. et 31. Hic quae dicuntur Leuconi *κρήματα* esse Athenis, vel pecunia est ad mensam trapezitae data, vel rex in urbe domum habuit aut aliud quidpiam.

Orationem nostram sparsa ¹¹⁵). Quanquam a nemine, quod sciam, disertius proditur, quo modo utraque classis hominum in eo negotio versata sit, et qua tandem re illorum functiones discreparint a civium. Illud traditum vidi a Grammatico quodam, unis Lenaeis *μετοίκους* choragia functos esse, nec minus actores ex corpore peregrinorum in illa solennitate scenam adiisse ¹¹⁶), quod alias, nominatim Dio-

¹¹⁵) Vide mihi modo diserta verba: *εἰσὶ γὰρ δῆ-
που παρ' ἡμῶν αἱ τε τῶν μετοίκων λειτουργίαι, καὶ αἱ
πολιτικαί* §. 15. cum seqq. et §. 50. In prioribus vero putandum est nomen *μετοίκων* pertinere etiam ad *ισοτελεῖς*. Praeterea huc refer praeclarum locum Lysiae Or. in Eratosth. p. 396., quam ille Orationem habuit, uti mea fert conjectura, paullo post, quam *ισοτελής* factus erat. In eo igitur loco se *μέτοικον* gloriatur omnibus choragiis functum, et saepe *εἰσφορὰς* contulisse. Minus certum est illud Isaei de Cleonymo, Cretensi, in Or. de Dicaeog. hered. p. 111. Non longe tamen abest, quin priori parti Reiskianae notae subscribam.

¹¹⁶) Vid. Schol. ad Aristoph. Plut. v. 954. et ibi Hemsterhus. in Notis p. 334. Etsi non videtur mihi vir magnus tum recens fuisse ab Oratorum graecorum lectione, quum ista scriberet. Scholio fides accedit ex eo, quod in nostra Oratione legitur de muneribus et immunitatibus *μετοίκων*. Ac si populus Athen. illos homines, quibus alias

nysiis urbanis, non licuisse scimus. Sed haec sufficiant in rebus, de quibus non omnia, quae exquirere libeat, certa auctoritate veterum explorari possunt ¹¹⁷).

Et addendum est aliquid de antidosi ¹¹⁸). Ne quis enim excusatione tenuitatis onus suum defugere posset, neve id accideret, ut qui cupiam ex tribulibus negotium facessere, eumque

parum honoris tribuebat, quadam in re ita honoravit, ut eorum crumenam sibi faceret tributariam, nihil profecto alienum ab ingenio suo fecisse videri debet.

¹¹⁷) Ex hoc genere et illud est, quod Demosth. §. 18. dixit de 60 hominibus, quibus opus esset quotannis ad encyclia munera. Quidni tamen ipsi vel uni in eo fidem habeamus? Putida est et nimium quam inepta Petiti emendatio LL. AA. p. 372. in illis, ἐξήκοντα ἴσως, ἢ μικρῶ πλείους σύμπαντες οὗτοι. Occurri praecipuo errori hominis in tertia nota ad §. 18., ipsam coniecturam non dignam memoratu duxi, ut similes alias aliorum.

¹¹⁸) Duae exstant Oratt. *περὶ ἀντιδόσεως* inscriptae, una Isocratis, composita, ut opinor, Olymp. 106, quum a Lysimacho quodam ad antidosin vocatus erat. Sed in hac *μελέτῃ* plura reperias de Oratoris vita et studiis, quam de instituto illo. Altera inter Demosthenicas legitur, adversus Phaenippum habita, quae tota versatur in eo instituto, et iucunda lectu est. Verbum proprii usus hic notabis, *ἀντιδοῦναι ἀλλήλοις*.

ad paupertatem redigere vellet, minus opulentum suffragio suo ad choragiam, trierar-
chiam aut aliud quid¹¹⁹⁾ designaret; prospec-
tum erat veteri lege *περὶ τῶν ἀντιδόσεων*, cu-
ius auctoritatem ad Solonem referunt. Res
ridicula, et, ut verum dicamus, subabsurda.
Nam is, qui designatus erat; si quem praeter-
itum esse opulentiorem putabat, poterat, quem-
cunque vellet, nominare, ab eoque petere, ut
aut ipse munus reciperet, aut secum facultates
permutaret. Ita nominatus alterutrum facere
cogebatur. Si detrectabat munus, pernegans se
ditiozem esse, aedibus et omnibus rebus eius
sigillum imponebatur, ne quid inde alio expor-
tare posset. Tum ambo litigantes, interposito
iureiurando, bona sua omnia, praeterquam ea,
quae in argentifodinis erant, commentario¹²⁰⁾
consignata edere debebant; causa in iudicium
deducebatur. Mirum est, quod per hanc anti-
dosin etiam civiles actiones eius, unde peteba-
tur, ad alterum transire consuerant. Sed plu-

¹¹⁹⁾ Videtur antidosis locum habuisse in omni-
bus muneribus sumtuosis, non in sola trierar-
chia; quanquam in hac crebrius, quam alibi.
De choragia testes sunt Xenoph. Oecon. VII, 3.
Lysias Or. XXIV. p. 745. Demosth. Leptin. §.
109.

¹²⁰⁾ Ἀπόφασιν dixerunt, nos vulgo *inventarium*.

ra iste mos incommoda habere debuit, in his illud non minimum, quod per eum interdum rebus gerendis moram obiici necesse esset ¹²¹). Mitto privata incommoda. Quis illa non provideat? Sane omnino si haec et alia, quae hactenus scripsimus, cognita haberent ii, qui hodie saepe bellis declamationibus beatam libertatem antiquarum civitatum desiderant, nae illi, puto, tali votorum temeritate abstinerent.

Alterum, de quo explicandum nobis esse diximus, est de modo legum ferendarum, qualis apud Athenienses in usu fuit Oratoris saeculo. Qua in re, si plane rudibus haec scriberemus, id esset praemonendum, sciscendae vel iubendae legis auctoritatem penes Populum fuisse, latoris nullas fuisse partes, nisi ut scriberet et rogaret. Nemo vero est tam imperitus, quin sciat, hoc uno maxime differre liberarum Civitates ab unius aut paucorum imperio, quod, quum apud illas imperium sit legum, non hominum, legibus ipsae sese adstringant, atque eius rei ius ad omnes cives ex aequo pertineat ¹²²).

¹²¹) Vid. Xenoph. de Rep. Athen. III, 4. Demosth. Philipp. I. p. 52. D.

¹²²) Ad sequentia conf. prae ceteris Petitum II, I. p. 171. et Potterum I, 26. Petitum legenti si cui caput dolebit, me sibi socium mali esse

Itaque post Solonem, quum, sublato domi-
 natu Pisistratarum, libertas in pristinum re-
 stituta et insigniter aucta vigeret, licuit civium
 cuique, qui opera sua Rempubl. iuvari posse
 putabat, legem a se excogitatam rogare, anti-
 quam abrogare. Non tam multis difficultati-
 bus, quam Romae, septa erat facultas cum Po-
 pulo agendi, ut in Civitate multo magis ad
 popularem formam composita. Sed de tali ro-
 gatione Populus in ecclesiis iudicabat, utrum
 ea accipienda esset, an reiicienda, vel id iu-
 dicium publica auctoritate agendum mandabat
 cognitoribus quibusdam, quos Nomothetas di-
 xerunt ¹²³). Sed ante tempora belli Pelopon-

nesiaci

sciatis. Incondite ille omnia ordinat. Sed lau-
 danda doctrina eius in multis rebus. Omnino
 ea recte refert, quae claris testimoniis scripto-
 rum constant; non aequae id, quod ex locis re-
 conditoris intellectus subtilitate comparandi erui
 potest, aut diligenti temporum distinctione eget.

23) Hinc pendet usus loquendi in voce νομοθετεῖν.
 Ea adhibetur 1) de cive, qui ad Populum fert
 legem, i. e. rogationem, formulam, etiamsi non
 perferat. Ita saepe iungitur γράφειν καὶ νομοθε-
 τεῖν. 2) De Nomothetis, qui Populi mandato et
 nomine de rogatione iudicant; 3) de ipso Popu-
 lo, κυρίῳ πάντων, cuius auctoritate et nutu in
 Republ. omnia geruntur, et a quo ea quoque
 dicuntur fieri, quae ab aliis fiunt iussu eius, ut

nesiaci paullo rarius a disciplina Solonis et institutis Clisthenis descitum, minusque in legibus novatum est. Belli autem illius occasione

a magistratibus, iudicibus etc. Quod ultimum tenendum est inprimis. Sed *θεῖναι νόμον* Attici prope de eo solo dicunt, qui νόμον ἔγραψε, medium, *θέσθαι νόμον*, de Populo, rogatam legem iubente. Moschopul. *περὶ σχεδῶν* p. 10. *Θεῖναι λέγουσι τὸν νομοθέτην τὸν νόμον. θέσθαι δὲ τὸν Δῆμον, ἔγουν θέξασθαι καὶ κυρῶσαι.* Sic in Or. adv. Timocrat. p. 789. B. activum est de ipso Solone, qui eodem modo dicitur *ὁ νομοθέτης*, sed cum emphasi, ut Homerus, *ὁ ποιητής*. Medium ubique habes eo sensu, quem posui, in Atticis certe. Quare mireris glossam Harpocratonis et aliorum hanc: *θέσθαι ἀντὶ τοῦ προέσθαι καὶ κυρῶσαι. Ἰδημοσθένης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀτελειῶν.* Puto, notatu dignum duxerunt Grammatici, quod formula in Leptinea occurrit de iudicibus, quos Orator alloquitur. Uti §. 76. *οὐδὲ γὰρ ἂν ὑμεῖς ποτε ἐπέισθητε θέσθαι τὸν νόμον.* Quem locum fortasse spectarunt illi. Sed primum iam vidimus, *θέσθαι νόμον* pro *κυροῦν* solenne esse de iudicibus: deinde licet nescias, quos auditores ibi alloquatur, de quo postea quaeremus, licet putes etiam, alios fuisse hos, alios illos, qui legem Leptinis probassent; tamen ne sic quidem usus verbi insolens videatur. Omnes iudices quasi personam Civitatis sustinent: hactenus quod alteri fecerunt, alteris tribui potest. Ita ubique loquuntur Oratores.

constat labefactatam variis modis liberam conditionem Civitatis cessisse denique in tyrannidem Trigintavirorum, a quibus prisca paene omnia dissoluta sunt Olymp. 94, 1. a. Chr. 404. *Ἀναρχίαν* eum annum vocant Attici; quanquam non integrum annum valuit illorum dominatio. Insequens statim annus, Euclide Archonte, recreatam vidit Rempubl., et ex integro multis novis legibus praeclare salubriterque fundatam ¹²⁴). Ex quo tempore, quum res mutatae

¹²⁴) Insignem hunc annum Olymp. 94, 2. fecerunt plura, quae recensere longum est. Nec ignorat, qui ad lectionem Demosthenis accedit, scitum eo anno esse, *τοῖς νόμοις χρῆσθαι ἀπ' Εὐκλείδου ἄρχοντος*, et *ἄκυρα τὰ ἐπὶ τῶν Τριάκοντα καὶ τὰ πρὸ Εὐκλείδου*, quod multarum litium occasiones praecidit, et amnestiam, quam attigi in Comment. p. 228. Sed propter lationem legum, quam nunc tractamus, vid. inpr. Andocid. de Myster. p. 39. et ibi psephisma, quo negotii totius ordo describitur, factum in sententiam Tisameni cuiusdam, illius, ni fallor, cuius Lysias non sine contemptu meminit Or. XXX. p. 864. Eo autem psephismate mihi abuti videntur, qui ad explicandum modum legum ferendarum, qualis postmodum fuit, adhibent. Pertinet illud potius ad Civitatem a tyrannide modo liberatam, quum XXX virorum acta rescinderentur, ac Solonis leges vel revocare, denuoque ratas facere, vel novis ad

mutatas leges poscerent, neque omnia potuissent uno anno provideri, plus paullatim novatum est, subindeque exstiterunt multi, qui leges cupide convellerent et abrogarent, ac novis super novas acervandis rem eo deducerent, ut, si quis per aliquod tempus a Civitate abfuisset, redux eam tantum non aliam factam videre sibi videretur ¹²⁵). In illa scena inprimis se extulit mobile ingenium Atheniensium: por-

novum statum rerum aptis augere visum esset. Totum enim corpus legum usque huc latarum ad censuram vocatum est Euclide Arch. Cura rei a Populo duplicis generis Nomothetis commissa, alteris a Senatu delectis, qui leges conscriberent, alteris in ecclesia, qui promulgatas ab illis communiter cum Senatu spectarent, recognoscerent, iuberentque Populi auctoritate, quas vellent. Cuius posterioris generis Nomothetae quod in psephismate ponuntur CCCC, insequente vero aetate dicuntur CI I fuisse, id eo perduxit Petium et Reiskium, ut verba apud Andocidem transponerent. Humane tamen Reiskius: *Possumus ambo falli, potest vulgata bene habere.* Recte. Omnia docent, illam legum lationem singulare quiddam esse: eandem autem normam fuisse sequentium temporum, quis docuit?

¹²⁵) Demosth. in Timocrat. p. 795. Β. οἱ παρ' ὑμῶν ῥήτορες πρῶτον μὲν ὅσοι μῆνες μικροῦ δέουσι νομοθετεῖν τὰ ἑαυτοῖς συμφέροντα κ. τ. λ. Similes

rexerunt manus, et lex nata est ¹²⁶). Non deerant tamen de iure ac tempore rogandae legis sanctiones, eaeque severae et rigidae, quae tantam libidinem coercerent. De his dicendum est nobis: sed dicemus breviter, et accommodate ad Orationis huius intelligentiam.

Cautum igitur erat primum, ne quis legem receptam tollere conaretur, neve ageret abrogando, derogando, obrogando, nisi continuo novi quid surrogaret. Tum similiter ei, qui novam legem ferebat, receptae contrariam, ab hoc initio erat ordiendum, ut veterem infirmaret, et tollendam vinceret ¹²⁷). Scilicet

querelae sunt alibi, et in Orat. nostra §. 74. Conf. Westeling. ad Petit. p. 185.

¹²⁶) In usum converti Ciceronis verba de psephismatis Atticis ex Or. pro L. Flacco c. 7.

¹²⁷) Vid. Orat. §. 73. et 78. Sed subiiciam hic statim legem ex Demosth. Timocratæ p. 778. D. Etsi ea Oratio tota cognoscenda est, si quis rationem legum apud Athenienses accurate discere velit. Accusatur ibi a Diodoro (nam huic scripta est) vir legis perniciosae lator, adhuc *ἔνοχος ὢν τῇ γραφῇ καὶ τιμωρίᾳ*, in quo genere haec una causa ex antiquitate superest. Verba legis haec sunt: *Τῶν νόμων τῶν κειμένων μὴ ἐξεῖναι λῦσαι μηδὲνα, εἰὰν μὴ ἐν νομοθέταις· τότε δ' ἐξεῖναι τῷ βουλευμένῳ τῶν Ἀθηναίων λύειν, ἕτερόν τι τιθέντι (corr. ἕτερον ἀντιτιθέντι) ἀνθ' ὅτου ἂν λύῃ. Διαχειροτονίαν δὲ ποιεῖν τοὺς προέδρους περὶ τούτων τῶν*

noluerunt Athenienses, nec corpus legum suarum ulla parte temere mutilari, nec plures de una eademque re leges inesse, quae sententia dissonae essent vel inter se contrariae. Ita enim vulgus iuris ignarum conturbari, et rudem innocentiam a peritioribus circumveniri et opprimi, neque ipsum iudicem servare posse iusiurandum, ex quo sententiam ferre ad praescripta legum deberet; omnibus oblatam plana iura discendi facultatem unice convenire liber-

νόμων, πρῶτον μὲν περὶ τοῦ κειμένου, εἰ δοκεῖ ἐπιτήδειος εἶναι τῷ Δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, ἢ οὐ· ἔπειτα περὶ τοῦ τιθεμένου· ὁπότερον δ' ἂν χειροτονήσωσιν οἱ νομοθέται, τοῦτον κύριον εἶναι. Ἐναντίον δὲ νόμον μὴ ἐξεῖναι τιθέναι τῶν νόμων τῶν κειμένων μηδενί. Ἐάν δέ τις, λύσας τινα τῶν νόμων τῶν κειμένων, ἕτερον ἀντιτιθῆ μὴ ἐπιτήδειον τῷ Ἀθηναίων Δήμῳ, ἢ ἐναντίον τῶν κειμένων τῶν γραφῶν εἶναι κατ' αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον, ὅς κεῖται, εἰ τις μὴ ἐπιτήδειον θῆ νόμον. Simul notentur formulae aliquot solennes. Νόμος κύριος, *lex rite perlata, recepta, obtinens*; contra ἄκυρος, *usu non stabilita*: ἐπιτήδειος τῇ πόλει, *bona, probabilis, ideoque iubenda*: εἰσφέρειν νόμον, *rogare legem aut ferre*; παρχεισφέρειν seu ἀντεισφέρειν, *rogare novam, in locum veteris et repudiandae ponendam, lat. legi obrogare*; quo et ἀντιθεῖναι pertinet. Denique λύειν νόμον, *dissolvere legem, vel de Populo, vel de rogatore*: liceat enim nobis interdum hac voce prisca moris latini uti de eo, qui rogationem fert ad Populum.

tati ¹²⁸). In quo multo illi aliter fecerunt, quam Romani, callide impeditis formulis et laqueis usi, quo difficilior iuris scientia fieret. Verumtamen quum nullo pacto satis caveri posset Athenis, ne leges irreperent *παράνομως* scriptae; nonnunquam viris extra ordinem delectis negotium datum est recognoscendi omnes, et contrarias inter se seligendi ¹²⁹). Et alia recognitio legum annua fuit, de qua paullo post dicendi locus erit.

Non autem is solum *παράνομα* rogasse arguebatur, qui legem legi veteri, necdum sublatae, repugnantem tulerat, sed etiam is, qui

¹²⁸) Vid. Orat. §. 75. Timocrateam singulis in locis citare nihil opus est.

¹²⁹) De tali recognitione accipio Orat. §. 74., quanquam res alio teste caret. Nec ipse hic locus Demosthenis ab omni parte clarus est. Ut nihil dicam de verbo, *χειροτονεῖτε*, quod in Comment. notavi; quid illa sibi volunt: ἐπὶ πάμπόλυν ἤδη χρόνον? An haec trahamus ad tempus, recognitoribus ad gerendam rem concessum? Abnuit adiecta particula, ἤδη. Et notum est, formulam ἐπὶ πολὺν χρόνον saepius apud Atticos esse, *per longum tempus*, et ἐπὶ χρόνον, *aliquandiu*. Ita Aeschin. in Ctesiph. p. 428. C. de Strategis queritur: οἱ ἐπὶ πολὺν ἤδη χρόνον συνεργοῦντες τισὶ τῶν ῥητόρων λυμαίνονται τὴν πολιτείαν. At non minus ex hac ratione verba iunges cum participio, *διαλέξοντας*.

vel in parte aut capite novae legis quidquam posuerat contra ea, quae veterem auctoritatem haberent ¹³⁰). Nec minus curiose videndum erat rogatori, ne quid proprii sui paucorumve commodi causa poneret, ne quid per se iniustum, Reipubl. indecorum, utilitati eius alienum, ne quid omnino accusandi ansam malevolis habiturum; denique ne quid peccaret in tempore, locis, toto ordine agendi. Nam habebant haec omnia cautiones suas, erantque antiquis legibus sancita. Nec iniuria. Certarum enim in tali re formularum usus eo valere solet, ut Populum tutiorem a fraudibus et insidiis praestent, et temeritatem arceant. Itaque hic ordo rei praefinitus erat ¹³¹). Si quis civium legis formulam domi conceperat, primo debebat eam in albo scriptam per aliquod tempus publice proponere, vetere illa, quam abrogabat, adiecta, ut omnibus copia fieret saepius legendi utramque, consultandi cum amicis, iudicandique, utra alteri praeferenda esset. Locus promulgandi erat ante statuas Eponymorum ¹³²). Secundo legis recitatio semel

¹³⁰) Hoc in promptu est ex Orat. §. 78.

¹³¹) Vid. §. 75. seqq. et ibi passim Schol.

¹³²) Vocantur sic simpliciter heroes, unde decem tribus, a Clisthene institutae, nomina acceperunt, quibus statuae erant positae prope cu-

iterumque in ecclesia fiebat per scribam publicum ¹³³). Quo facto, an prius (incertum enim) Senatusconsulto erat opus, si quis actionem in forum deducere vellet, et Populum rogare. Nam nihil ex veteribus institutis Reipubl. ad Populum ferri in ecclesia licuit ἀπροβούλευτον, id est, de quo non antea S. C. factum esset ¹³⁴). Iam rogator legem suam oratione pro suggestu habita suadebat, ac si qua simul vetusta delenda esset, hanc primum ut

riam Quingentorum et tholum, in Ceramico ur-
bico. Eos enumerat Pausan. I, 5. Conf. Ulpian. ad Timocrat. p. 809. A. et ad nostram §. 75. et scriptores ap. Meurs. Att. Lectt. V, 5. ac Corsin. F. A. T. I. p. 121. Propter reliqua hae notandae sunt locutiones: νόμον ἀναγράφειν εἰς λεύκωμα, εἰς σανίδα· παραγράφειν νόμον νόμῳ· ἐκδεῖναι πρόσθεν τῶν Ἐπωνύμων, πρὸς τοὺς Ἐπωνύμους· παραδοῦναι τῷ γραμματεῖ.

¹³³) Demosth. I. c. Ἴνα ἕκαστος ὑμῶν ἀκούσας πολλάκις κ. τ. λ. Sed id ita accepisse videtur Ulpianus, ut prima recitatio ante promulgationem facta sit. Scripsit enim hoc modo: Δεῖ προαναγνωσθῆναι τῷ Δήμῳ, ἔπειτα προτεθῆναι, εἶτα λαβεῖν τὸν γραμματέα.

¹³⁴) An semper hoc servatum sit in legum latitione, incertum est nobis. Nihil de eo in Orat. nostra. Posui id tamen ex Timocrat. p. 781. A., quia haud dubie ad legitimum ordinem pertinuit.

vitiose latam, aut ceteroqui malam Reique publicae incommodam monstrabat abiici debere, mox novam contra ponebat, omni ope praestantiam eius docere annisus ¹³⁵). Dein suffragium inibatur, χειροτονία. At vero haec ratio, in psephismatis faciendis solennis, plane exoleverat tempore Oratorum in legibus. Ad iudices tum vocata res est, sive quis veterem legem seu latorem accusabat, sive nova erat iubenda ¹³⁶). Neque enim uno iudicio utrumque videtur factum esse. Iubendi autem et antiquandi auctoritas dabatur Nomothetis, ita quidem, ut, quidquid illi probassent, ius ratumque esset, quidquid repudiassent, nulla daretur ad Populum provocatio. Sorte ducebantur hi iudices ex Heliaea, ut operam iurati navarent, sed potestate extraordinaria, quippe nec ultra id temporis valente, ad quod creati essent, nec nisi ad eas leges, quas Populus eis designasset ¹³⁷). Quoniam vero instituta vetera

¹³⁵) Hoc fundamento nititur partitio huius Orationis nostrae. Prima in parte lex Leptinis impugnatur, in quo est caput caussae; in altera parte adversarius suam opponit, inde a §. 72.

¹³⁶) Quinctilian. I. O. II, 4, 33. *Apud Graecos lator legum ad iudicem vocabatur: Romanis pro concione suadere ac dissuadere moris fuit.*

¹³⁷) Loquitur de his Nomothetis Orator etiam in Olynth. III. p. 36. C. Eorum numerum con-

in universum bene habere putabantur, (nec inmerito in tali Civitate, in qua saepe res novae fraudem tegunt,) legi cuique, in iudicium adductae, quinque viri publice patroni dabantur, quos illi Syndicos appellabant ¹³⁸). Ii quasi dissuasores quidam erant legis novae, ornabantque dicendo, quaecunque in altera laudari posse viderentur, ut iudices, audita atque subducta utriusque partis ratione, sententiam ferrent.

stissime $\kappa\iota\omicron\iota$, supra dixi, scilicet uno super $\kappa\iota\omicron$ adiecto, ne unquam pares essent calculi suffragiorum. Vid. Petit. p. 177. An tamen, omni tempore tot numero ducti sint, dubito, nec id video effici illo psephismate Timocrateo p. 777. D., quo uno hic nitimur. Nam constat omnino, iudices pro caussarum magnitudine ex Heliaca delectos esse modo plures, modo pauciores. Ordinarius numerus fuit CCCC. Sed duplicatum habemus, uno item adiecto, in causa, quae non ad leges pertinet, in ead. Orat. p. 774. E. ubi v. Schol. Et triplicatum in Dinarcho adv. Demosth. p. 72. Conf. Harpocr. v. *Ἡλιαία*, et Pollux VIII, 123. et 101. Quo posteriori loco simpliciter traditur: *Νομοδέται ἦσαν χίλιοι*. At is totus locus non est eiusmodi, ut vera et certa inde peti possint.

¹³⁸) Bene Ulpian. ad Timocrat. p. 811. A. *Εἰκόσ, ὅτι βελτίους ἦσαν οἱ πρότεροι νόμοι τοῦ εἰσαγομένου, καὶ χρεῖα τῶν λεγόντων ὑπὲρ αὐτῶν ἐνομιζοντο εἶναι φαῦλοι*. Idemque paullo post: *Πέντε ἄνδρας κατ'*

Horum omnium quidquam si omissum erat aut neglectum in ferenda lege, latorem accusare poterat, quisquis vellet. Causa fuit publica et magna, γραφή παρανόμων. Idque periculum illi non depulit Populi suffragium, quo rogationem pertulerat, atque omnino mali sciti poena unus auctor tenebatur. Nomen deferre moris erat ad Archontes, qui exploratam antea et instructam causam ad iustum certamen apud iudices devocarent. In eo iudicio omnia prope eodem modo et tenore fiebant, quo in

ἕκαστον νόμον ἐχειροτόνουν. Sed hoc, quod de numero virorum dicit, maiorem auctoritatem habet a lege ex Demosth. infra apponenda. Hi universe dicuntur συνηγορεῖν, συναπολογεῖσθαι τοῖς νόμοις, proprie συνδικῆσαι τοῖς νόμοις. Creabantur vero Syndici vel publice vel privatim: publice, per χειροτονίαν, non propter leges tantum, sed ad defendendam domi aut foris quamcunque partem Reipubl., in causis Civitatem universam spectantibus; hique sunt χειροτονηθέντες ὑπὸ τοῦ Δήμου, et dicuntur συνδικῆσαι τῷ Δήμῳ, ut ap. Aeschin. in Timarch. p. 363. D. privatim autem a tribu vel collegio, vel universitate quadam, et hi erant privati iuris defensores. Publice autem nemini iterum Syndicum fieri licuit, idque ideo, ne munus ob publicam utilitatem inventum, cederet in quaestum privatorum. Locus class. hac de re infra est §. 131. ubi vid. Schol. et Comment.

aliis caussis publicis. Accusator in actionis formula addebat aestimationem poenae, (nam erat fere is ἀγὼν τιμητός,) tum orando certabat utraque pars, deinde a iudicibus sententiae ferebantur, et quae sunt reliqua. Neque vero hoc in genere accusationis, quantum ex Timocratea suspicari licet, lege opus erat accusatae obrogata: satis habebatur illam dissolvisse, ut antiqua contraria, si qua esset, vim reciperet; sin talis nulla esset, eo, puto, certamen pertinebat, ut nulla opus esse videretur ¹³⁹). Ceterum eiusmodi accusatio nec ipsa caruit periculo. Nam actor, sicut in aliis caussis publicis, quintam partem calculorum tulisse debebat; alioquin ei multa imponebatur. Reus contra si causa ceciderat, interdum gravissimam poenam subibat, nec supplicii extremi in γραφῇ παρανόμων sumti exempla desunt ¹⁴⁰).

¹³⁹) Ulpian. ad §. 72. Ὅπου μὲν οὖν κύριος, ἀντεῖς φέρειν δεῖ· ὅπου δὲ οὐ, λύειν μόνον. Hic et aliis plerisque in locis vocabulum κύριος de lege accipi debet, iam calculis Nomothetarum perlatam, et primi anni periculum elapsa. Qua de re paullo post.

¹⁴⁰) Vid. Timocrat. p. 794. D. Quam varii tamen modi esse debuerint ex hoc crimine elabendi, insigni exemplo docet Ἀριστοφῶν ἐκεῖνος, ὁ Ἀζγνιεύς, ὃς ἐτόλμα ποτὲ σεμνύεσθαι, λέγων, ὅτι γραφὰς παρανόμων πέφευγεν ἔβδο-

Verum ut modus esset ac finis accusandi, nemini haec actio dabatur elapso anno, ex quo lator praescriptionis, quam Iuris consulti vocant, beneficio fruebatur. Quae res tamen non obstabat, quo minus ipsam legem, quicumque vellet et quoquo tempore, in iudicium revocare, infirmare, dissolvere posset ¹⁴¹): et in hoc genere haec versatur Oratio. In qua quoad ad formam et ordinem iudicii spectant notatu digniora, quanquam haud multum abhorrentia ab altera actione, haec ferme sunt. Primum illud maxime interest, quod Orator nusquam cum Leptine agit tanquam cum reo, etsi is praesens in iudicio adest, mox legem ipse quoque suam defensurus ¹⁴²). Secundo nunc rem ab actoribus delatam reperimus ad Thesmothetas, ultimos sex Archontum; eorundemque permissu novam legem Demosthenis Leptineae in albo adscriptam, παραγεγραμμένην ¹⁴³). Id ve-

μήκοντα καὶ πέντε ap. Aeschin. in Ctesiph.
p. 459. F.

¹⁴¹) Iam γραφή ἦν οὐ κατὰ τοῦ νομοθέτου, ἀλλὰ κατὰ τοῦ νόμου, seu, ut Noster ait §. 123., περὶ τοῦ νόμου πᾶς ἦν ὁ λόγος, τῷ δὲ νομοδότη οὐδεὶς κίνδυνος. Conf. Argum. graec. Orat.

¹⁴²) Comparanda hanc ob caussam studioso est Orat. in Timocrat.

¹⁴³) Ante dicebam universe, Archontes nomina tecepisse in γραφαῖς παρανόμων, nunc ex Orat. §.

ro quamvis nulli interpretum curam movit, non caret tamen dubitatione, quos ad iudices hæc causa delegata, aut apud quos Oratio habita sit. De quo ita statuo, iudices nec universam ecclesiam esse, nec Senatum, nec Thesmothetas, neque etiam Nomothetas, verum selectos ex iudicio ordinario, Heliaea, aut simili quodam ¹⁴⁴). At apud hos Orator simul veterem,

80. solos dixi Thesmothetas. Illud suadet Aeschinis γραφή κατὰ κτησιφῶντος ap. Demosth. de Cor. p. 481. C. hoc præter istum locum scriptor Or. II. in Aristogit. p. 845. E. Ὅταν τις ψηφίσματος ἢ νόμου γραφὴν ἀπενέγκῃ πρὸς τοὺς δεσμοθέτας κ. τ. λ. Quodsi rem ex cetero ordine iudiciorum existimes, Archontibus aliis alia genera παρανόμων tributa conieceris. Nam ex nomine *Thesmothetarum* et prima institutione eorum, ex quo dicuntur §. 73. et alibi ἐπὶ τοὺς νόμους κληρούμενοι, nihil certi colligi potest. Sed quod apud eos fieri solebat, erat tantum quaedam *postulatio*, ut verbo fori Romani utar. Sequebatur apud eosdem domestica ἀνάκρισις seu προαγωγή, ut aliis in caussis. Tum iidem εἰσῆγγον τὰς τῶν παρανόμων γραφὰς εἰς τὸ δικαστήριον, uti bene Pollux VIII, 87. et Ulpian. ad §. 80. Ex his apparet, opinor, quo modo iam ante hanc actionem Leptines aliquid dicere potuerit apud Thesmothetas: ἃ δὲ πρὸς τοῖς δεσμοθέταις ἔλεγε, ταῦτ' ἴσως λέγων παράγειν ὑμᾶς ζητήσῃ.

¹⁴⁴) Eadem difficultas etiam in aliis Orationibus interpretem premit, quo quaeque causa agatur

quam impugnat, legem abrogandam esse contendit, simul propriam affert in illius locum iubendam. Sed ad posterius hoc singulari iudicio, et quidem Nomothetarum, opus fuisse, vero mihi simile visum dixi, idque feci quodam Orationis loco, licet ambiguo et subob-

loco, curiosius quaerentem. In hac autem primum illud clarum est, legitimos iudices appellari. Nusquam ἄνδρες δικασταὶ ad Populum pertinet universum, nusquam ad Senatum. Nec de Senatu dici ista poterant, παρ' οἷς περ καὶ τᾶλλα κυροῦνται §. 75. Κύρωσις omnium rerum in Republ. est vel Populi, vel eorum, quibus eam potestatem Populus delegavit, iudicium inprimis. Adde, quod reliqua, quae l. c. et §. 98. leguntur, plane iusiurandum iudicium designant. At Thesmothetas ita commemorat Orator §. 80. seqq., ut de his cogitare non magis liceat. Et illi tantum εἰσῆγον τὴν γραφὴν εἰς τὸ δικαστήριον, ut monitum est. Nomothetas igitur solos nobis putes relictos. Neque ego acrius pugnem, si cui actum ab illis hoc iudicium esse videatur, propter illud, τῶν νόμων τῶν κειμένων μὴ ἐξεῖναι λῦσαι μηδένα, εἰ μὴ ἐν νομοθέταις. Expendenti tamen alium locum Orat. §. 115, de quo mox coniecturam expromam, secus debet videri. Ac verba legis, quae modo laudabam, omnino sic accipi malim, ut ad veterem legem abrogandam accedente post primum iudicium auctoritate Nomothetarum opus fuerit, utpote ἀντεῖσφερομένην proban-

scuro, adductus ¹⁴⁵). Praeterea illud quoque notabile est, quod in eadem Oratione legitur,

tium atque iubentium. Conf. not. seq. Unus, si Heliaeam intelligas, scrupulus residet ex iis, quae §. 98. de iureiurando iudicum dicuntur. Nam ea verba in ὄρκω ἡλιαστῶν non inesse, animadverti. Sed tenue quiddam hoc est. Nam illa talia sunt, quae ad cuiusvis iudicis officium pertineant, minime propria Heliastarum. Ad Heliaeam autem nos ducit illius temporis mos, quo plurima alicuius momenti ad id iudicium pertracta esse constat.

¹⁴⁵) Est is §. 115. in verbis: ὅταν πρῶτον γίνωνται νομοθεταί. De quibus ita Reiskius, veloci stilo interrogans: *Quinam? Leptinesne et socii eius? An alii quidam? Dubitavit hoc ipsum iam dudum Wolfius. Totus hic mihi locus obscurus est ideo, quod rationem creandorum legislatorum haud teneo. Non poterat, quo quisque tempore vellet, eo legem ferre? Expectandusne erat aliquis ordo temporis ad locum in legislatoribus obtinendum? Eratne perpetuus magistratus τῶν νομοθετῶν, penes quem promulgatio atque explicatio, item emendatio legum esset? Quo a collegio qui abesset, eine legem ferre non licebat? Pepercissem ego quidem horum nonnullis: fateor tamen impeditum eum locum esse, et soli coniecturae obnoxium; quod et Ulpiani obscurae gerrae docent. Ergo si opus est denuo hanc aleam experiri, verba universe et ita ceperim: *quum primum in Republ. creati erunt Nomothetae.* Non dubito vero,*

tur, novam legem quodammodo valuisse statim post, quam altera abrogata et reiecta es-

vero, cogitandum esse de Nomothetis, solenni more sub anni cuiusque initia creari solitis, uti deinceps videbimus. Quodsi cui haec levior videatur auctoritas ad probandum duplex iudicium illud, pensitet, velim, mihi ea, quae Orator §. 82. clarius profert: Ἐγγυώμεθα ἡμεῖς θεῖν τὸν νόμον. Ἐγγυώμεθα, ὑπισχνούμεθα· οἱ δεσμοδέται ταῦτα γραφόντων· ἐπὶ τούτοις τὸ πρᾶγμα γιγνέσθω κ. τ. λ. Num ita Demosthenes loqui potuisset, nisi alia actione posthac opus fuisset, ut lex sua acciperet auctoritatem? Numne futuri temporis verbo, θεῖν, esset usus? Nihil igitur reiectae alterius legis iudicium videri potest fuisse, nisi praeciudicium novae. Atque etsi haud dubium est, quin, quo quisque tempore vellet, novam legem posset proponere: (alia enim omnia, quam Reisk. suspicatur, docuit nota 125. supra:) tamen plura in eam me sententiam trahunt, ut putem, omnes leges, quotquot per annum propositae essent, tandem in prima prytanea novi anni ad legitimum iudicium Nomothetarum vocari debuisse, eoque demum secundum latorem facto, νόμον fuisse κύριον. Addo hoc quoque, quod lator legis videtur mihi nonnisi ante secundum iudicium fuisse ὑπεύθυνος aut ἔνοχος τῇ τῶν παρανόμων γραφῇ. Quare cavi, ne cum Petito et reliquis, quos vidi, hoc in genere dicerem, *latorem indemnem fuisse exacto a lege lata anno.* Nam haec alium sensum habent, quem vellem

set. ¹⁴⁶). Id autem fortasse eo institui debuerat, ne quis, quod saepius in proclivi fuisset, hac uteretur fallacia, ut legem, sibi vel suis damnosam, tantummodo reiectam vellet, idque vinceret nova promittenda, quam de industria deinde non rogaret ¹⁴⁷). Atque hac in re non minus alius quispiam videtur legem *παρεισφερομένην* pro sua usurpare potuisse, ac perferendi periculum loco alterius viri ingredi ¹⁴⁸). Denique etiam in iudicio nostro lex Leptinis suos habet Syndicos, de quibus Demosthenes ita loquitur, ut se et Phormionem dicendo excepturi esse videantur ¹⁴⁹). Atqui loquitur ibi de quatuor tantum; cuius rei causa non constat:

illi uno antiquo teste praestassent. De reliquo lectores harum rerum minus periti a nobis monendi sunt, ut iustam lucem earum ab iis, quae sequentur, exspectent.

¹⁴⁶) Orat. §. 81. Τοῦ νόμου λυθέντος, τὸν παρεισφενεχθέντα κύριον εἶναι, σαφῶς ὁ παλαιὸς κελεύει νόμος. Itaque σαφῶς sancitum de eo erat. Sequitur tamen: ἵνα μὴ περὶ τούτου τίς ἀντιλέγη μοι. Aut ergo lex illa iam tum erat oblitterata, aut omnino multis ambagibus cautionum septa, ut Orator ea non magnopere sibi utendum duxerit.

¹⁴⁷) In hanc sententiam accipe verba §. 72. et §. 81. ubi vid. Comment.

¹⁴⁸) Suspicionem hanc movent ea, quae leguntur §. 83. Alibi idem legere non recordor.

¹⁴⁹) Vid. §. 125. seqq.

quare haec forsā non displicuerit opinio. Nimirum in numero illorum ipse potuit esse Leptines, idcirco fortasse in eo loco, ubi fides Syndicorum suspecta redditur, praetermissus, quod illum tota paene Oratio persecuta esset. Ac quum plura loca doceant, et ipsum Leptinem pro suggestu esse dicturum ¹⁵⁰), qua id ille alia, quam Syndici, persona facere potuerit, haud facile dixerim. Pervellem quidem, haec et alia quaedam auctoritate certa firmari possent: verum ubi illa defecerit, quid vetabit modestam fidem coniecturis habuisse?

Hactenus scribendo ea sum potissimum secutus, quae ad hanc Leptineam causam partim illustrandam valere, partim disci ex ea queant. Non negligendus tamen nobis est insignis locus Orationis in Timocratem, sub idem tempus ab eodem Oratore conscriptae, qui est de annua censura legum in Republ. Iatarum, atque in universum de novarum ferendarum modis solenni usu receptis. Sed ne longior sim, omisis omnibus iis, quae ex doctrina Antiquitatum graecarum lecturo iam pridem innotuisse debent, ut illa sunt de ecclesiis, de prytaneis ¹⁵¹),

¹⁵⁰) Vid. §. 100. seqq. et passim aliis locis, ab ipso inde exordio Orat.

¹⁵¹) Unum hoc placet subnotare de πρυτανείαις, quod a Taylora, Augerio et aliis perperam tra-

de Prytanibus, de Proedris; nudum expromam locum latine translatum. Habet is plures leges aut potius fragmenta legum, ita totum ordinem rei ob oculos ponentium, ut ipsae nos commentandi labore liberent ¹⁵²). Sunt autem eae huiusmodi:

Primae prytaneae undecimo die (qui dies idem est undecimus primi mensis, Hecatombaeonis) in ecclesia, post praeconis solennem praecationem Prytanes ad Populum referunt de legibus, eumque in suffragium mittunt; primo loco de iis, quae pertinent ad Senatum Quingentorum, secundo de iis, quae ad Rempubl.

ditur, tametsi iam olim vera docuerat Sigon. de R. A. II, 4. et inpr. Petit. p. 277. In decem *πρυτανείας* civilis annus Atticorum divisus erat, unamquamque 35 dierum, divisione mensem varie intersecante. Habuit autem *πρυτανεία* quaeque 4 ecclesias *κυρίας*, i. e. *statas* seu *ordinarias*, quarum prima incidebat in diem 11, secunda in 20, tertia in 30, quarta in 33 *πρυτανείας*. Itaque qui tres tantum ecclesias numerant, saluntur in eo, quod *πρυτανείας* confundunt cum mensibus. Rectius hactenus Ulpian. ad §. 75. Τρεῖς ἐγίνοντο ἐκάστου μηνὸς ἐκκλησίαι.

¹⁵²) Nec graeca subiicere opus, quae leguntur p. 776. ubi conf. Schol. p. 810. Ad ea primus Taylorus p. 759. bene docuit, variarum tantum legum partes ab Oratore dari, compositas pro consilio suo, non unam legem et continuam.

universam, tertio, quae ad novem Archontes, denique, quae ad reliquos magistratus. Ita autem hoc fito, ut de singulis generibus legum Populus in suffragium eundo decernat ante omnia, utrum quodque sufficiat, an minus. Cuius rogationis idem plane modus esto, idem ordo, quem in reliquis rogationibus leges sanxerunt antiquitus latae.

Si quasdam legum receptarum Populus repudiari iusserit, Prytanes, id temporis munere fungentes, providento, ut de iis legibus, quas maior pars suffragiorum repudiassit, in tertia ecclesia consilia ineantur; et Proedri quidem eius tertiae ecclesiae post sacra utique agunto cum Populo de Nomothetis deligendis, de legibus eorum iudicio permittendis, et omni potestate regunda, simul de mercede iis iudicibus publice comparanda.

Nomothetae sunt ex numero eorum, qui ius dixerunt in Heliæa, et iusiurandum dederunt, quod ab Heliastis exigi solet.

Id vero clarissime ipse innuit, non νόμον promittens, sed νόμους. Alia dubitatio est, an omnino ita locum ipse consignarit, ut nunc legitur. Nimis saepe in istis publicis literis, apud Oratores insertis, serior manus lectorum mihi videtur grassata esse, interpolando, addendo, detrahendo. In interpretatione mea denique affectavi priscum sermonem latinum.

Si secus Prytanes faxint, neque ecclesiam habessint secundum ordinem, in legibus praescriptum; vel si Proedri neglexerint cum Populo agere: unusquisque Prytanum mille drachmas Minervae dare damnas esto; et Proedrorum unusquisque quadraginta drachmas ¹⁵³). Exin utrorumque nomina ad Thesmothetas deferuntur, non aliter, atque quum quis magistratum gessit, quum aerario debet. Thesmothetae autem eius rei iudicium constituunt ex lege. Contra si faxint, adscensus eis ad Areopagum occluditor, ut qui emendationem legum pro virili parte perverterint.

Ante ecclesiam vero tertiam, quisquis Atheniensium voluerit leges ferre, publice primum, quas laturus sit, ante statuas Eponymorum proscribito, ut pro numero propositarum legum Populus spatium temporis praestituere possit Nomothetis ad negotium suum curandum.

¹⁵³) Iniqua haec videbitur proportio, Prytanum et Proedrorum poenas comparanti; unde est Reiskii correctio, τετραράκοντα μνᾶς pro δραχμάς, non inepta illa. Tamen in tali re hodie non satis clare dispicimus. Et periculum errandi auget Scholiastes, illam unam lectionem ob oculos habens, eiusque rationem aperire conatus. Hunc unum Scholiastam designat Petitus p. 177., ubi de iuris Attici consultis loquitur.

Rogaturus novam legem in albo scriptam proponito ante statuas Eponymorum, idque singulis diebus ad diem tertiae ecclesiae usque.

Hecatombaeonis die undecimo, in prima statim ecclesia, quinque viri suffragio Populi eliguntur ex civibus universis, leges defensuri, quae apud Nomothetas abrogentur.

Iungendam denique cum his puto auctoritatem Aeschinis ex Oratione contra Ctesiphontem, quamvis ibi simul aliarum rerum quarundam mentio fiat, quas in illis legibus non reperias ¹⁵⁴). Quamobrem vulgo quidem videmus a viris doctis de utroque loco seiunctim exponi; nec id ego, re saepius pensitata, peni-

¹⁵⁴) Locus Aeschinis hic est p. 433. E. Διαρρή-
 θην προστέτακται τοῖς θεσμοθέταις καθ' ἕναστον ἐν-
 αὐτὸν διορθοῦν ἐν τῷ δημοσίῳ (leg. ἐν τῷ Δήμῳ)
 τοὺς νόμους, ἀκριβῶς ἐξετάσαντας, καὶ σκεψαμένους,
 εἴ τις ἀναγέγραπται (id est κείται, ἔνεστι, ἐστί,) νόμος ἐναντίος ἑτέρῳ νόμῳ, ἢ ἄκυρος ἐν τοῖς κυρίοις,
 ἢ εἴπου εἰσὶ νόμοι πλείους ἐνὸς ἀναγεγραμμένοι περὶ
 ἑκάστης πράξεως· καὶν τι τοιοῦτον εὐρίσκωσιν, ἀνα-
 γεγραφότας ἐν σανίσιν (alibi ἐν λευκάμασι) ἐπι-
 θέναι κελεύει (subaud. ὁ Σόλων, ὁ νόμος Σόλωνος)
 πρόσθεν τῶν Ἐπωνύμων· τοὺς δὲ πρυτάνεις ποιεῖν ἐκ-
 κλησίαν, ἐπιγράψαντας νομοθέτας, τὸν δ' ἐπιστάτην
 τῶν προέδρων διαχειροτονίαν διδόναι τῷ Δήμῳ, καὶ
 τοὺς μὲν ἀναρεῖν τῶν νόμων, τοὺς δὲ καταλείπειν,
 ὅπως ἂν εἷς ἢ νόμος, καὶ μὴ πλείους, περὶ ἑκάστης

tus damnare ausim. Contra quum reputo mecum, apud Aeschinem non minus agi de annua emendatione legum; priscis legibus constituta, nihilque ab illo dici, quod cum loco Demosthenis pugnet, quumque istis legum fragmentis vix omnis ratio negotii plane descripta videri queat, pronior sum in eam partem, ut Aeschinem, quamvis breviorum, tum de eadem re vel eius rei praeparatione loqui, tum adeo nonnihil novi ab eo nobis afferri arbitrer.

Ad Leptineam redeamus. In paucis, quas hic Orator dixit, caussis noti hodie sunt eventus iudiciorum: id quod saepe ingratum legenti accidere debet. Nec de hac Oratione quidquam esset nobis compertum, nisi testimonium

πράξεως. In postremis obscurius est, ἐπιγράψαντας νομοθέτας, seu quod Markl. malit, τοὺς νομοθέτας. Nullo sensu Wolfius vertit, *inscriptis legumlatoribus*; nec melius ceteri, quos vidi. Attendere debuerant ad id, quod eodem loco apud Aeschinem sequitur de Prytanibus, ἀποδιδόναι νόμους τοῖς νομοθέταις. Nempe utrobique νομοθέται sunt iudices illi a Populo constituti, non rogatores legum: ἐπιγράφειν vero, ut ἀποδιδόναι, est *attribuere, designare, constituere*, quod Populi fuit proprie, non Prytanum. Sed his, tanquam ecclesiam habentibus, id commode tribui potuit. Saepe haec me torserunt. Alii ignorantiam suam silentio tegunt.

Dionis Chrysostomi exstaret ¹⁵⁵). Atque id testimonium aperte prodit, (talìa enim Sophistae non mentiuntur:) vicisse Demosthenem causam suam, sublatamque esse legem Leptinis.

Iam quod unum reliquum est, nos in Orationis huius inscriptione secuti sumus morem vulgatorum librorum, qui summo consensu hanc tenent, ὁ πρὸς Λεπτίνην λόγος. Nec sane eum morem novum esse, praeter alios ¹⁵⁶) monstrat anonymus Argumenti graeci scriptor, admonens, quid intersit inter κατὰ Λεπτίνου et πρὸς Λεπτίνην. Scilicet prius quasi domicilium

¹⁵⁵) Verba Dionis, etiam a Taylora adhibita, sunt in Rhodiaca, Or. XXXI. T. I. p. 635. ed. Reisk. Λεπτίνης τις εἰσήνεγκε νόμον, ὡς χρῆν τὰς ἀτελείας ἀφελέσθαι τοὺς ἔχοντας παρὰ τοῦ Δήμου, δίχα τῶν ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, καὶ μηκέτι τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι διδόναι μηδενὶ τῆν δωρεάν ταύτην. Τί οὖν; ἔσθ' ὅπως παρεδέξαντο τὸν νόμον; Οὐ μενοῦν· ἀλλ' ἐάλω γραφῆς. In ultimis his inepte Reiskius, iniecto vocabulo, legendum censet, ἐάλω παρανόμων γραφῆς. Ratio patet ex superioribus.

¹⁵⁶) Ut Philostrat. de Vit. Soph. II. p. 601. unde sua repetiit Eudocia Ion. p. 57. Adde Theonem Progymn. p. 9. et 16. Tiberium Rhet. p. 168. et 176. Apsin. in Aldi Rhet. p. 695. 697. et alios. Ipse Cicero quodammodo huc trahi potest Orat. c. 31. Contra ultimae aetatis auctor, Thomas Magister v. παρανόμων.

habet in accusatione, posterius tantum *praesentem in iudicio* signat, non *reum factum* ¹⁵⁷). Sed antiquior aetas Graecorum frequentius ita citare solet: *περὶ τῶν ἀτελειῶν, περὶ τῆς ἀτελείας*, rarius etiam *ὑπὲρ τῶν ἀτελειῶν*. Docent haec plures loci, quos alibi adscripsimus. Omnes auctores, a quibus haec Oratio laudetur, huc constipare, obscuram et inutilem diligentiam puto.

Demosthenem laudat *ἐν τῷ περὶ ἀτελείας*. At verba, quae apponit, non leguntur ibi, sed in Orat. de Cor. p. 493. A.

¹⁵⁷) De hoc usu particulae *πρὸς* conf. Mureti V. L. VII, 9. et Tayl. ad Demosth. adv. Eubulid. p. 965. Ad plures Orationes ea observatio pertinet. Latine in his omnibus *πρὸς* vertendum, *adversus*, non *in*, quod est *κατά*.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ

ΛΟΓΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΔ

ΠΑΤΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΕΩΝ ΑΡΙΩ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΛΟΓΟΥ.

Ο πρὸς Λεπτίνην λόγος ἐπιγραφὴν ἔχει τοιαύτην· ἐπειδὴ περ παρελθόντος τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ὑπεύθυνος ἦν κρίσει καὶ τιμωρίᾳ γραφᾶς τις νόμον, ἐφαίνετο Λεπτίνης ἀκίνδυνος· ὄθεν πρὸς αὐτόν, ἀλλ' οὐ κατ' αὐτοῦ ὁ λόγος· Ἡ δὲ ὑπόθεσις οὕτως ἔχει. Σύνηδες ἦν τῇ πόλει τῶν Ἀθηναίων, τιμᾶν τοὺς εὐεργέτας μάλιστα πόλεως καὶ διαφόροις τιμαῖς, καὶ δὴ καὶ ἀτελείαι. Πολλῶν δὲ εἰληφόντων, καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, ἐπέλειψαν οἱ λειτουργήσαντες. Καὶ διὰ τοῦτο σχεδὸν τῶν λειτουργῶν περιισταμένων εἰς τοὺς ἀπόρους, Λεπτίνης, τῶν πολιτευομένων ἀνὴρ οὐκ ἀδόκιμος, ἔγραψε νόμον αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτως ἔχοντα·

Ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα ἀτελεῆ εἶναι, πλὴν τῶν ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, καὶ τῶν ἐννεεῶν ἀρχόντων, μηδέ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῷ δήμῳ αἰτηθέντι δίδοναι· εἰ δέ τις ἄλλῳ αἰτιῶν, ἀτιμῶν αὐτόν εἶναι, καὶ γένος καὶ οἰκίαν, καὶ ὑποκεῖσθαι γραφαῖς καὶ ἐνδείξεσιν· εἰ δὲ καὶ ἐν τούτοις ἄλλῳ, ἔνοχον εἶναι τοῖς αὐτοῖς, οἷσπερ οἱ δικάζοντες, ὅταν ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ δικάζωσι.

Α

Τοῦ νόμου οὖν οὕτως ἔχοντας, ἐγράψατο μὲν τὸ πρότερον Βαθίππος Λεπτίνην· ὃς ἀπέθανε, πρὶν εἰσελθεῖν τὴν γραφήν. Κατὰ διετρίβη χρόνος, καὶ γέγονε Λεπτίνης ἀνεύθυνος. Νόμος γὰρ ἦν, τὸν γράψαντα νόμον ἢ ψήφισμα μετὰ ἐνιαυτὸν μὴ εἶναι ὑπεύθυνον. Ὅμως ἐπειδὴ καὶ οὕτω κατὰ τῶν νόμων ἐξῆν ποιεῖσθαι τὰς κατηγορίας, καὶ οἱ γράψαντες ἔξω κινδύνων ᾧσι, μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐπέστη κατήγορος Ἀφεψίων, υἱὸς Βαθίππου, ᾧ συνηγόρει Φορμίων ὁ ῥήτωρ, καὶ Κτήσιππος, ὁ υἱὸς Χαβρίου, ᾧ συνηγόρει Δημοσθένης. Τούτων οὖν κατηγόρων ἐπιστάντων, κατὰ τοῦ νόμου πεποιήνται τὴν γραφήν. Ἡ δὲ στάσις, πραγματικὴ ἔγγραφος· κεφάλαια δὲ τοῦ λόγου, τὸ νόμιμον, τὸ συμφέρον, τὸ δίκαιον.

Ἀναγκαῖον δὲ εἰπεῖν τὰς δικαιολογίας ἑκατέρων. Καὶ ὁ μὲν Λεπτίνης ἰσχυρίζεται τῷ συμφέροντι, διὰ τὸ περιποιεῖν λειτουργούς, ὅτι ἀσύμφερον ὑμῖν γίνεται, εἰάν οἱ πένητες μόνοι λειτουργῶσιν· ἀπορήσουσι γὰρ τῷ χρόνῳ, καὶ οὐχ' ἔξετε τοὺς λειτουργοῦντας· ἀλλὰ καὶ τῷ δίκαιῳ, ὅτι δεινὸν ἐστὶ τοὺς μὲν ἀδεῦς πλουτεῖν, τοὺς δέ, λειτουργοῦντας αἰεὶ, πένεσθαι. Ὁ δὲ κατήγορος ἰσχυρίζεται τῷ νομίμῳ, τῷ δίκαιῳ καὶ τῷ συμφέροντι. Καὶ ἔστι τὸ νόμιμον διπλοῦν, περὶ τε τὸ πρόσωπον καὶ τὸ πρᾶγμα. Καὶ περὶ μὲν τὸ πρόσωπον, ἀφ' ᾧ αὐτὸν ἐχρῆν ποιῆσαι, οὐκ ἐποίησε· παρέβη γὰρ τὸν δεσμόν. Θεσμὸς δὲ ἐστὶ νόμος, παρακελευόμενος πῶς δεῖ νομοθετεῖν. Ἔδει γὰρ αὐτὸν γράψαντα τιθέναι ἔμπροσθεν τῶν Ἑπωνύμων, καὶ ἐν νομοθέταις κυρῶσαι· τοῦτο δ' οὐκ ἐποίησε. Περὶ δὲ τὸ πρᾶγμα, ὅτι παρέβη ὁ νόμος οὗτος παλαιὸν νόμον, τὴν λέγουσα, τὰς τοῦ Δήμου δωρεὰς εἶναι βεβαίας. Ὑπεναντίος οὖν τῶν νόμων οὗτός ἐστιν, ὅτι κελευόντων ἐκείνων, ὅσας ὁ Δῆμος δέδωκε δωρεάς, κυρίας εἶναι, οὗτος ἀφαιρεῖσθαι τὰς δεδομένας βιάζεται. Τῷ δὲ δίκαιῳ ἰσχυρίζεται, ὅτι οὐ δεῖ

τοὺς εὐεργέτας ἀποστερεῖν δωρεῶν. Τῷ δὲ συμφέροντι τριχῶς
 ἰσχυρίζεται· πρῶτον μὲν, ὅτι ἀσύμφορον ὑμῖν γενήσεται, ἐὰν
 τοὺς εὐεργέτας ἀφαιρῆσθε τὴν δωρεάν· οὐκ ἔτι γὰρ ὁ Λεύκων
 πέμψει τὸν σῖτον ὑμῖν ἐκ τοῦ Βοσπόρου· δεύτερον δέ, ὅτι
 ἀσύμφορον ὑμῖν ἔσται· οὐκ ἔτι γὰρ εὐεργετήσῃ τις τὴν πόλιν,
 στερουμένους τῆς δωρεᾶς ὄρων τοὺς ἄλλους· τρίτον δέ, ὅτι
 ἀδοξήσετε· δόξετε γὰρ ἀγνούμενες εἶναι. Ἔστι δὲ ὁ λόγος
 οὗτος δευτερολογία· ὁ Ἀφεψίων γὰρ, ὡς πρεσβύτερος, ἔλαβε
 τὴν πρωτολογίαν. Οὐκοῦν ὁ Λεπτίνης προηγουμένως τῷ συμ-
 φέροντι χρῆται, φάσκων ἐν σπάνει καθεστάναι τὴν πόλιν τῶν
 λειτουργούντων· δευτέρῳ δὲ τῷ δικαίῳ, ὅπερ ἀπὸ τῆς ἰσότη-
 τος θεωρεῖται. Πάνυ γὰρ, Φησί, δεινόν ἐστι, τινὰς μὲν
 πλουτεῖν, ἀτελείας ἐπειλημμένους, τὴν πόλιν δὲ μηδὲ τῶν λει-
 τουργούντων εὐπορεῖν. Προβάλλεται δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ μὲν δο-
 κεῖν, τὴν κατηγορίαν τοῦ νόμου· συνυποδύεται δὲ καὶ κατα-
 σκευάζει καὶ τὴν σύστασιν τοῦ οἰκείου νόμου. Ἐν γὰρ τῷ
 νομίμῳ κεφαλαίῳ καθίστησιν αὐτόν, ἀνταναγινώσκων καὶ ἀν-
 τιτιθεῖς καὶ ἀντεξετάζων ἀμφοτέρους τοὺς νόμους, καὶ τὸ
 διάφορον ὅσον δεικνύς. Ἴνα δὲ μὴ ἐξαίφνης μηδὲ ἀναρμόστως
 παρέχεται τῶν νόμων τὴν σύστασιν, ἐκ πολλοῦ παρεσκευάσασε.
 Καὶ ἡ πρώτη γε ἀντιθεσις τοῦ λόγου, τῷ μὲν δοκεῖν, ἔστι
 παρὰ Λεπτίνου· τῇ δ' ἀληθείᾳ, πρὸς σύστασιν τοῦ οἰκείου
 συμφέροντος ἐξεύρηται, ἵνα φαίνηται ὁ ἀντίδικος τὸν Δημοσθέ-
 νους εἰσάγων νόμον. Τί γὰρ ὁ Δημοσθένους βούλεται νόμος;
 Τὰς δωρεάς, ὅσας ὁ Δῆμος ἔδωκε, κυρίας εἶναι· τοὺς δὲ
 ἔχοντας κρίνεσθαι, ἴν', εἰ μὲν ἀξιοί, ἔχωσιν, εἰ δὲ ἀναξίως
 ἔχειν δοκοῖεν, ἐλεγχθέντες ἀφαιρεθῶσιν. Οὐκοῦν αὐτὸς ὁ Λε-
 πτίνης τὸν Δημοσθένους νόμον κεκύρωκε. Τί γὰρ; αἰτιᾶται
 κατ' ἀρχὰς εὐθύς, ὅτι πολλοὶ τῶν εἰληφότων εἰσὶν ἀνάξιοι.
 Οὐκοῦν ἔχει τὸν Δημοσθένους νόμον, τοὺς ἀναξίους ἐκκρίνον-

ταί και τοῦτο δια πάντων κατέσπαρται. Ὁ γάρ πολὺς περὶ αὐτοῦ λόγος ἐθίζει τοὺς δικαστάς πρὸς τὴν τοῦ νόμου μετὰ μικρὸν ἀνάγνωσιν. Ἰδὼν δέ, ὅτι Λεπτίνης ἐκείνον ἔχει τὸν ἰσχυρότατον λόγον, ὡς, ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα ἀτελῆ εἶναι, οὐ ταύτην ἔθηκε προηγουμένην ἀντίθεσιν, ἀλλὰ τὴν ὑλιστελοῦσαν αὐτῷ, καὶ τὴν μέλλουσαν εἰσφέρειν τὸν παρ' αὐτοῦ νόμον. Ὅταν γὰρ λέγη, καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ, σοφίζεται τοὺς ἀκούοντας. Οὐ γὰρ τῷ περὶ τῶν ἀναξίων πολλῷ χρήσεται τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τῷ δηλονότι σπανίζειν τὴν πόλιν τῶν λειτουργούντων, καὶ τῷ συμφέρεν μετατιθέναι τὰς λειτουργίας ἀπὸ τῶν ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους.

Ἔστι δὲ τὸ μὲν εἶδος τοῦ λόγου δικανικόν, εἴ γε κρίσις ἐστὶν ἐπὶ τὸν νόμον. Ἡ δὲ γε ὕλη πᾶσα ἔστι διπλῆ· καὶ ταύτης ἢ μὲν ἐστὶ δικανικὴ, ἢ δὲ συμβουλευτικὴ. Εὐροῖς δ' ἂν οὐδὲ πανηγυρικῆς ιδέας ἀμοιροῦντα τὸν λόγον, ἐν οἷς πειρᾶται σεμνύνειν ἕκαστον τῶν εὐεργετῶν· καὶ γὰρ ἐνταῦθα εὐρήσεις ἄξια τῶν ἀνδρῶν ἐγκώμια, καὶ λόγους εὐφήμως ἀρμόττοντας ταῖς ἐκείνων πράξεσιν, οἷον, ὡς ὅταν ἐμπομπεύῃ τοῖς Κόνωνος καὶ Χαβρίου κατορθώμασι, καὶ τοῖς Ἐπικέρδους, καὶ τῶν ἐκ Θάσου καὶ Κορίνθου, καὶ Λεύκωνος. Ἰτίον δὲ ἐπὶ τὴν μεταχείρισιν τοῦ λόγου.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ

ΛΟΓΟΣ,

"**Α**νδρες δικασταί! Μάλιστα μὲν εἴνεκα τοῦ νομίζεῖν συμφέρεῖν τῇ πόλει λελῦσθαι τὸν νόμον,

ΣΧΟΛΙΑ.

Οὗτος ὁ λόγος τὰ δύο εἶδη ἔχει, τὸ τε συμβουλευτικὸν καὶ τὸ δικανικόν· τὰχος δὲ καὶ τὸ πανηγυρικόν. Ἔστι δὲ δευτερολογία. Πᾶσα δὲ δευτερολογία ἐπ' ἔλαττον ἀσχολεῖται περὶ τὰς προοιμιακὰς ἐννοίας· ἐπεικῶς γὰρ τὰ λυποῦντα θεωραπέυεται παρὰ τῶν λαγχανόντων τοῦ λέγειν τὴν πρώτην χώραν. Τῶν δὲ δευτερολογιῶν ἐστὶ διαφορὰ. Αἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσὶν ἐπίλογοι μόνον, ὥσπερ οἱ κατὰ Ἀριστογείτονος, πρωταγωνιστοῦντος Λυκούργου, καὶ μικρὰ, μᾶλλον δὲ οὐδὲν καταλιπόντος εἰς ἀπόδειξιν τῶν πραγμάτων τῷ ῥήτορι. Αἱ δὲ ἐπ' ἔλαττον μὲν ἔχουσι τὸν ἀγῶνα, ὥσπερ ὁ κατὰ Ἀνδρωτίωνος· διὰ τὸ μὴ πολὺ διαφέρειν κατὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις ὑπόληψιν Διοδώρου Εὐκλήμονα. Ἡ δὲ νῦν ἐξεταζομένη δευτερολογία σχεδὸν τὰ ἀναγκασιότατα τοῦ ἀγῶνος συμπεριλαβοῦσα ἔχει, ὡς δείκνυται ἐκ τῆς ἐργασίας. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν βραχὺ καὶ τὸ προοίμιον ὄν, ἐμφαντικὸν γέγονε τῶν ἀναγκασιότατων δύο κεφαλαίων, τοῦ τε συμφέροντος καὶ τοῦ δικαίου· ἃ δὴ καὶ κατωνόμασε. Τὸ μὲν οὖν συμφέρον, ἐν οἷς ἔλεξεν· ἔνεκα τοῦ νομίζεῖν συμφέρεῖν τῇ

εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς εἵνεκα τοῦ Χαβρίου, ὠμολόγησα

πόλει· τὸ δὲ δίκαιον, διὰ τῆς συνηγορίας τῆς ὑπὲρ Χαβρίου παιδὸς δεδήλωκεν. Ἐμνημόνευσε δὲ καὶ τοῦ νομίμου ἐν ταυτῶ. Διὰ μὲν οὖν τοῦ νόμου, τὸ νόμιμον· διὰ δὲ τοῦ συμφέροντος, τὸ λυσιτελοῦν τῇ πόλει· διὰ δὲ τοῦ Χαβρίου παιδός, τὸ δίκαιον.

Εἶτα καὶ τοῦ παιδός — Ἀπολαυέτω, Φησί, τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ ὁ παῖς τοῦ εὐεργέτου. Ὀνίνησιν ἢ γραφῇ τὴν πόλιν ὅλην, καὶ τοῦ στρατηγοῦ τὸν υἱόν. Τὸν δὲ Χαβρίαν ὀνομάζει, κρύπτων τοῦ παιδὸς τὴν προσηγορίαν· ἦτοι ὅτι νέος ἦν κομιδῆ, καὶ οὐδὲν τέως ἔπραξε, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἦν αἰδέσιμος τοῖς ἀκούουσι. Καὶ εἰκότως αὐτὸν ἀπὸ τοῦ γεγεννηκότος κόσμει, καθάπερ τινὰ κληῖρον προσάπτων, ἢ συμπλάττων τὸ γέρας αὐτῶ. Πρέπον οὖν ἠγήσατο ἀπὸ τοῦ στρατηγήσαντος, καὶ κεκοσμημένου ταῖς παρὰ τῆς πόλεως τιμαῖς, καὶ ἐνδοξότερον τὴν συνηγορίαν ποιήσασθαι. Διὰ γὰρ τὸν πατέρα καὶ ὁ παῖς λαβεῖν ἀγωνίζεται. Ὅτε μὲν οὖν οἱ παῖδες ἐνδοξότεροι τῶν πατέρων εἰσιν, ἀπὸ τῶν παιδῶν πολλάκις ἐπὶ τοὺς πατέρας ἢ φιλοτιμία χωρεῖ· ὅτε δὲ οἱ πατέρες διδάσκει τοῖς παισὶ σεμνύνεσθαι, τότε ἀπὸ τῶν ἐνδοξότερων ἐπιχειρητέον. Οὕτω γὰρ στρατηγὸς ὁ Κτήσιππος, οὐδὲ λαμπρὸς ἦν κατορθώμασιν. Εἰκότως οὖν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον ἢ μνήμη. Οὐ γὰρ ὅτι ἄσωτος ἦν ὁ παῖς, ὡς Φασίτινες, ἔκρυψε τὴν προσηγορίαν. Εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν ὅλως ἦγεν εἰς ἔψιν· νῦν δὲ νομοθετεῖ καὶ παρέστηκε. Καὶ πάντως ὄψις ἀκοῆς ἐναργεσττέρα.

Ὁμολόγησα τούτοις — Τοῖς περὶ τῆς ἀτελείας κινδυνεύουσιν, ἢ, ὡς Φασίτινες, Κτησίππῳ καὶ Ἀφεψίῳ, ἀντεισφύρουσι τὸν ἀμείνω νόμον. Υἱὸς δὲ Βαθίππου ὁ Ἀφεψίων, ἐλόμενος τὴν γραφὴν, ὡς διάδοχος τοῦ πατρὸς· εἶτα, ἰδιώτης ὢν, ἠσπύχου τὸν Φορμίωνα ἐκάλεσεν.

τούτοις, ὡς ἂν οἴός τε ᾧ, συνερεῖν. Ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τοῦθ', ὅτι Λεπτίνης,

Ὡς ἂν οἴός τε ᾧ — τὸ κατὰ δύναμιν εἰσφέρω, Φησί· μὴ ζήτηί τὸ πλεόν.

Ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον — Τεχνικὸν θεώρημα παρέδωκεν ἡμῖν ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατ' Ἀνδροτίωνος, ἐν τῷ περὶ στεφάνου, κήνταῦθα. Εὐθύς γὰρ μετὰ τὰς προοιμιακὰς ἐννοίας ἄρχεται τῶν ἀντιθέσεων. Διὰ μὲν δὴ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐκ τῶν ἀντικειμένων ἄρχεται. Δύο δὲ προκειμένων κεφαλαίων, τοῦ τε δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος, ἀπὸ τοῦ συμφέροντος ἄρχεται· χωρεῖ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὸ δίκαιον, ὅτι λυπεῖ μᾶλλον αὐτὸν τὸ συμφέρον, πλείστην ἰσχὺν παρέχον Λεπτίνη, συναγωνίζεται δὲ αὐτῷ τὸ δίκαιον. Διὰ τοῦτο φυγῶν τὴν πρὸς ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον μάχην, πλέκεται τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ οὐ διὰ τοῦτο μόνον τὸ θεώρημα, ἀλλὰ καὶ δι' ἕτερον. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμος αὐτός, ὃν εἰσφέρει Δημοσθένης ὑπὲρ Κτησίππου καὶ Ἀφειψίανος, τοῦτ' ἐπαγγέλλεται, τὸ κρίσεις εἶναι κατὰ τῶν ἀναξίως δοκούντων εἰληφέναι τὰς δωρεάς· εὐθύς ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τὴν σύστασιν τοῦ νόμου προὔθηκεν, ἵνα μὴ φαίνεται αὐτὸς εἰσάγων τὸν νόμον, ἀλλὰ παρὰ Λεπτίνου φαίνεται τῷ περὶ αὐτοῦ νομοθετεῖν ἀδικούμενος αὐτός. Δοκῶν δὲ συντρέχειν, δείκνυσιν ἄτοπον ὄν, διὰ τοὺς ὀλίγους ἀναξίους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς πλείονας. Ὅταν γὰρ φιλονεικῆ, δεῖν τοὺς ἀναξίους μὴ ἔχειν, τότε μάλιστα συνίστησι τοὺς δικαίως ἔχοντας δεῖν ἔχειν. Δείκνυσι δὲ τὴν πόλιν μὴ περὶ τούτου κινδυνεύουσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ πάσης τῆς πολιτείας καὶ ἀξίας. Σύνηδες γὰρ αὐτῷ ταράττειν τὸν ἀκροατὴν, ἐν οἷς ἂν φοβῆται τὴν ὑπόθεσιν, καὶ μετάγειν ἐπὶ μείζονας καὶ παραδόξους φόβους· ὡς ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοκράτους ὑπὲρ Χερξάνησου· ὡς ἐν τῷ περὶ εἰρήνης ὑπὲρ πολέμου κοινῷ τῶν Ἑλλήνων· ὡς ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους·

ἂν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἔρεϊ περὶ αὐτοῦ, φήσει δ' ἀναξίους τινὰς ἀνθρώπους, εὐρομένους ἀτέλειαν, ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας· καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ.
 2 Ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν τινῶν κατηγοροῦντα πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεάν τῶν ἀδίκων ἐστίν, ἐάσω· καὶ γὰρ εἴρηται τρόπον τινά, καὶ ὑφ' ὑμῶν ἴσως γιγνώσκεται· ἀλλ' ἐκεῖνο ἂν ἐροίμην ἠδέως αὐτόν, τίνας εἴ-

ὅτι ὑπὲρ Ἀνδροτίωνος καὶ Γλαυκέτου καὶ Μελανώπου τίθεται, καὶ οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν ὁ νόμος. Ἐκεῖ μὲν ἐκφαυλίζων τὴν προαίρεσιν, ἐνταῦθα δὲ ὑπὲρ τῶν κυριωτάτων φοβῶν.

Κἂν τις ἄλλος — Ἴσως τοὺς συνηγόρους καὶ τοὺς συνδίκους λέγει.

Εὐρομένους ἀτέλειαν — περιποιήσαντας ἑαυτοῖς καὶ λαβόντας ἀφ' ὧν ἐποίησαν. Ἔθος δὲ ἦν παρὰ Ἀθηναίοις, τοὺς εὐεργέτας τῆς πόλεως λαμβάνειν διαφόρους τιμὰς, ἢ χαλκῆν εἰκόνα, ἢ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ, ἢ ἀτέλειαν, ἀλλ' οὐ πασῶν τῶν λειτουργιῶν. Οὐδέποτε γὰρ ἐλάμβανον οὔτε τριηραρχιῶν, οὔτε τῶν εἰσφορῶν τοῦ πολέμου ἀτέλειαν.

2. Ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν τινῶν — Κατ' ἐπίκρισιν τῆς ταῦ ῥητοῦ κατηγορίας ἀντιλαμβάνεται· ὅτι διαβάλλων ὀλίγους βλάπτει τοὺς πάντας.

Καὶ γὰρ εἴρηται — ὑπὸ Φορμίωνος πάντως. Καὶ ἵνα μὴ ὡς κατήγορος ὑποπτεύηται, προστίθῃσιν· ὅτι καὶ ὑμεῖς ἅπαντες, καὶ μὴ λέγοντος ἑτέρου, γνωρίζετε.

Τίνος εἶνεκα — Κατὰ συγχώρησιν συνδραμῶν συγκροεῖ τοῖς δικάσταῖς τὸν Λεπτίνην, πόλεμον αὐτῷ πρὸς

νεκα, εἰ τὰ μάλιστα μή τινες, ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἀνάξιοι, τῶν αὐτῶν ἡξίωσεν ὑμᾶς τε καὶ τούτους; Ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι, μηδένα εἶναι ἀτέλη, τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν· ἐν δὲ τῷ προσγράψαι, μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι, ὑμᾶς τὸ δοῦναι. Οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἔνεστιν εἰπεῖν, ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν δωρεάν, ἀνάξιους νομίζων, οὕτω καὶ τὸν Δῆμον ἀνάξιον ἡγεῖτο κύριον εἶναι τοῦ δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ, ἐὰν τῷ βούληται. Ἀλλὰ, νῆ Δία, ἐκεῖνο ἂν

τοὺς καθημέρους ἐγειρών. Σύνηδες γὰρ αὐτῷ ταράττειν τὸν ἀκροατὴν. Ἐκ τούτων γὰρ εὖνοιον διὰ τὸ δέος ποιεῖ καὶ προσεκτικώτερον, περὶ πάσης τῆς πολιτείας ἐμβάλλων φροντίδας. Οὐκέτι γὰρ πρὸς κινδυνεύοντα ἀφορᾷ, ἀλλὰ ζητεῖ πρῶτον, ὅπως ἂν φύγῃ τὴν ἐπιβουλήν, τῆς ἐξουσίας ἀποστερούμενος.

Ἐν μὲν γὰρ τῷ — Ἀναστρέφουσα περίοδος.

3. Οὕτω καὶ τὸν Δῆμον — Οὐ γὰρ ἐπ' ἀμφοῖν, φησί, δυνήσεται προβάλλεσθαι τὸ ἀνάξιον, καὶ ἐπὶ τῶν εὐεργετῶν καὶ ἐπὶ τοῦ Δήμου. Ἀνάξιοί τινες, ὦ Λεπτίνη, τῶν εἰληφότων εἰσίν; ἔστω! δέχομαι τὴν ἀπολογία· στερισκέσθωσαν οἱ ἀνάξιοι. Τί δέ σοι κατὰ τοῦ Δήμου τὴν τοιαύτην ὕβριν κινήθηκεν; ἀφαιρῆ τῆς πατρίδος τὴν ἀδειάν· λύεις τὴν ἐξουσίαν αἴης πόλεως.

Ἀλλὰ νῆ Δί' ἐκεῖνο — Πολλή τις ἔμφασις καὶ δεινότης, καὶ πολὺ τὸ πικρόν. Μετενήνεκται γὰρ ὁ Λεπτίνης ἐφ' ἕτερον ἀπὸ τοῦ συμφέροντος. Οὐκέτι γὰρ, ἵνα λειτουργήσωσιν οἱ πλουσιώτατοι, τέθεικε τὸν νόμον· ἀλλ' ἵνα μὴ ἐξαπατᾶτο ὁ Δῆμος. Ἴνα ὁ Δῆμος, φησίν, ἀποστᾶς τῆς περὶ τῶν λειτουργιῶν ζητήσεως, κατὰ τὸν ἀνδρὸς τὴν δυσμέ-

ἴσως εἴποι πρὸς ταῦτα, ὅτι διὰ τὸ ῥαδίως ἐξαπατᾶσθαι
 4 τὸν Δῆμον, διὰ τοῦτο οὕτως ἔθηκε τὸν νόμον. Τί οὖν
 κωλύει πάντα ἀφηρῆσθαι καὶ ὅλως τὴν πολιτείαν ὑμᾶς,
 οὐ τοῦ κατα τοῦτον τὸν λόγον; Οὐ γὰρ ἐστὶν ἐφ' ὅτι τοῦτο

νειαν· καὶ ὡς ὀλιγαρχίαν προδιμάζεται, τοσούτων ἀγαθῶν
 αὐτοὺς ἀποστερεῖν ἐπειγόμενος. Πεπανούργηται δὲ σφόδρα
 τῆς ἐπιχειρήσεως ἢ εἰσοδος. Ἴνα γὰρ μὴ τῆς τῶν ἀπατώντων
 δεινότητος εἴη τὸ ἔγκλημα, ἀλλὰ τῆς τῶν ἀπατωμένων εὐη-
 θείας σημεῖον ὑπάρχει τὸ ὄνειδος, ἐπὶ τὸν Δῆμον μετέστησε,
 διὰ τὸ ῥαδίως ἐξαπατᾶσθαι φήσας. Λύει δὲ τῶ
 ἐξ ἀκολουθίας ἀτόπῳ, τῶ κατ' ἐρώτησιν ἐλέγχῳ τὴν πλῆξιν
 αὐξήσας. Τί οὖν κωλύει, φησί, πάντα ἀφηρῆσθαι; Οὐδὲν
 γὰρ ἐστὶ τῶν πάντων, ἐν ᾧ τὸ ἀπατᾶσθαι πεφεύγαμεν.
 Ἰστέον δέ, ὅτι ἡ δευτέρα ἀντίθεσις ἀπὸ τῆς ἐργασίας ἀνέ-
 κλυψε, καὶ ἐστὶν ἀνδυποφορᾶ. Διαφέρει δὲ ἀντίθεσις ἀνδυ-
 ποφορᾶς, τῶ τὴν μὲν ἐξ αὐτῶν ἀντικεῖσθαι τῶν πραγμάτων
 ἡμῖν· τὴν δὲ ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἐπιχειρημάτων εὐρί-
 σκεσθαι. Ἡ μὲν οὖν πρώτη ἀντίθεσις αἰτιᾶται, ὅτι ἀνά-
 ξιοί τινες εἰλήφασιν· τούτους δὲ ὁ Δημοσθένους νόμος ἐκκρί-
 νει· ἡ δὲ δευτέρα φησὶν ἐξαπατᾶσθαι τὸν Δῆμον. Διὰ
 τοῦτο δὲ ἐξ ἀντιθέσεων ἄρχεται, ἵνα, τῶ μὲν δοκεῖν, ἀντί-
 θεσιν λύη, τῶ δ' ἀληθείᾳ προκατασκευάσῃ τῶ ἑαυτοῦ νόμῳ
 τὴν εἰσοδον. Ἄ γὰρ Λεπτίνης ἐν ταύταις μέμφεται, ἀντι-
 κρυς ὁ τοῦ Δημοσθένους λίλυκε νόμος,· δούς κρῖσιν, καὶ
 τοὺς ἀναξίους ἐκβαλῶν· οὔτε τὸν Δῆμον ἐξαπατᾶσθαι συγ-
 χωρεῖ, καὶ τοὺς ἀναξίους ἐκβάλλει. Οὐκ ἠδύνατο δὲ εὐθὺς
 ἀπὸ τῶν ἰδίων ἄρξασθαι κεφαλαίων, μὴ προκατηγορήσας
 τοῦ Λεπτίνου νόμου.

4. Τί οὖν κωλύει, — Λύσις κατὰ συνδρομὴν, ἐξ
 ἀντιπαραστάσεως.

οὐ πεπόνθατε τῶν πάντων· ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα πολλὰ πολλάκις ἐξαπατηθέντες κεχειροτονήκατε, καὶ συμμάχους ἤδη τινὰς ἥπτους ἀντὶ κρείττωνων ἐπέισθητε ἐλέσθαι· καὶ ὅλως ἐν, οἶμαι, πολλοῖς, οἷς πράττετε, καὶ τοιοῦτό τι συμβαίνειν ἀνάγκη. Ἄρ' οὖν θησόμεθα νόμον διὰ ταῦτα, μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῇ Βουλῇ, μηδὲ τῷ Δήμῳ, μήτε προβουλεύειν, μήτε χειροτονεῖν μηδέν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. Οὐ γὰρ ἐσμὲν ἀφαι-

Ἄρ' οὖν θησόμεθα — Καλὸν γε! Οὐ γὰρ θησόμεθα νόμον ἐπὶ καθαιρέσει τῶν νόμων. Κινδυνεύει γὰρ τίς περὶ τοῦ παντός ἀπατῶμενος· κόλαζε τὸν ἀπατῶντα, μὴ τὸν φενακίζόμενον τιμωροῦ. Ἔχει δὲ ταῦτα τὴν ἀναφορὰν ἴσως πρὸς τοὺς δύο νόμους, τὸν τε Λεπτίνου καὶ τὸν παρεισφερόμενον. Ὁ μὲν γὰρ Λεπτίνου ἀπλῶς ἀφαιρεῖται· ὁ δὲ ἀντεισφερόμενος διδάσκει τάληθές, δικαστήριον καθίζων, καὶ ἀτιμάζων τοὺς ἀπάτη εἰληφότες. Ἀψίνης δὲ καὶ Ἀσπάσιος κατὰ τὴν εἰς ἄτοπον ἀπαγωγὴν φασὶ τὸ ἐγχείρημα· ἡμεῖς δὲ λέγομεν, ὅτι ἡ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγή γίνεται, ὅταν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθῇ τὰ ἄτοπα τοῖς προηγουμένοις· ὅταν δὲ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων μὴ τοιοῦτον δεικνύῃ τὸ γινόμενον, τηλικαῦτα οὐ ῥητέον τὴν εἰς ἄτοπον ἀπαγωγὴν. Ἐνταῦθα οὖν τὸ ἀκόλουθον ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ ὁμοίου κατ' ἐρώτησιν, ἔπειτα ἀνέτρεψεν ὡς ἔχειν τί καὶ ἄτοπον τὴν ἐρώτησιν· οὐ μὲν ἀποδεικνύμενον διὰ τῶν ἐπομένων.

Οὐ γὰρ ἐσμὲν ἀφαιρεθῆναι — Ἐσχημάτισθαι πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς νόμους τὴν ἔννοιαν· πρὸς μὲν τὸν Λεπτίνου νόμον, τί ἀφαιρεῖται· πρὸς δὲ τὸν οἰκεῖον, τί διδάσκει, πῶς ἂν ὁ Δῆμος ἔτι μὴ ἀπατῶτο· δείκνυσι γὰρ χρῆνεσθαι δεῖν τοὺς εἰληφότες.

ρεθῆναι δίκαιοι, περὶ ὧν ἂν ἐξαπατηθῶμεν, ἀλλὰ δι-
 δαχθῆναι; ὅπως τοῦτο μὴ πεισόμεθα· καὶ θέσθαι νό-
 μον, οὐχ ὅς ἀφαιρήσεται τὸ κυρίους ὑμᾶς εἶναι τῆς δω-
 ρεᾶς; ἀλλὰ δι' οὗ τὸν ἐξαπατῶντα τιμωρησόμεθα.

5 Εἰ τοίνυν τις, ἔασας ταῦτα, αὐτὸ καθ' αὐτὸ
 ἐξετάσειε, πότερόν ποτε λυσιτελέστερόν ἐστι, κυ-
 ρίους μὲν ὑμᾶς εἶναι τῆς δωρεᾶς, ἐξαπατηθέντας δέ
 ποτε καὶ φαῦλῳ τινὶ δοῦναι, ἢ, διὰ τὸ παντελῶς ἀκύ-
 ρους γενέσθαι, μὴδ', ἂν ἀξιόν τινα εἰδῆτε, ἐξεῖναι τι-
 μῆσαι, εὐροίτ' ἂν μᾶλλον ἐκεῖνο λυσιτελοῦν. Διὰ τί;
 Ὅτι ἐκ μὲν τοῦ πλείονος, ἢ προσῆκε, τιμᾶν, πολ-
 λούς εὔ ποιεῖν προκαλεῖσθε ὑμᾶς· ἐκ δὲ τοῦ μηδενί'
 μηδέν, μὴδ' ἂν ἀξιός ἢ, δίδοναι, πάντας ἀπείρξετε
 τοῦ φιλοτιμεῖσθαι. Πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ δι' ἐκεῖνο,
 ὅτι οἱ μὲν ἀνάξιόν τινα τιμήσαντες εὐηθείας τινὰ δόξαν

Καὶ θέσθαι νόμον — Ὅρα, πῶς ἐν τῷ δοκεῖν
 λύειν καὶ τίθειν, συμπλέκων ὁμοῦ τὰ κεφάλαια, καὶ τὸ
 δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον. Ἔχεις γὰρ ἐν τούτοις ἀμφοτέρων.
 τῶν νόμων εἰκόνας· τοῦ μὲν Λεπτίνου νόμου, διὰ τῆς ἀφαι-
 ρέσεως· τοῦ δὲ Δημοσθένους, διὰ τῆς τῶν ἀπατώντων τιμω-
 ρίας. Ὁ μὲν γὰρ ἀφαιρεῖται τελείως ἅπαντας· ὁ δὲ τοὺς
 παρ' ἀξίαν λαβόντας ἐξελεγχθέντας τιμωρεῖσθαι προστάττει.

5. Πότερόν ποτε — Κατὰ παράθεσιν ἄλλος λο-
 γισμὸς ἐκ τοῦ καθ' ἑκάτερον ἀποβαίνοντος· ἵνα δειχθῇ βέλ-
 τιον ὃ εἶπε Λεπτίνης ὡς φαῦλον, λέγω δὴ τὸ δίδοναι τινὲ
 καὶ ἀνάξιῳ τὸν Δῆμον ἐξαπατημένον· καὶ ὅτι ἦττον αἰσχροῦ,
 εἰς εὐηθείαν σκώπτεσθαι, ἢ πονηρίαν.

ἔχοιεν ἂν· οἱ δὲ τοὺς ἀγαθὸν τι ποιοῦντας ἑαυτοὺς μὴ τοῖς ὁμοίοις ἀμειβόμενοι, κακίας. Ὅσω δὴ κρεῖττον εὐχθή δοκεῖν, ἢ πονηρὸν εἶναι, τοσούτω λῦσαι τὸν νόμον κάλλιον, ἢ θέσθαι. Οὐ τοίνυν ἔμοιγε οὐδὲ ἐκεῖνο εὐλογον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖσι! σκεπυμένῳ φαίνεται, καταμεμψόμενόν τινος ἐπὶ ταῖς ὑπαρχούσαις δωρεαῖς, τοὺς χρησίμους ὄντας τῶν τιμῶν ἀποστερεῖν. Εἰ γὰρ, ὑπαρχουσῶν τούτων, φαῦλοι καὶ ἀνάξιοί τινες κατὰ τὸν τούτου λόγον εἰσὶ, τί χρὴ προσδοκᾶν ἔσεσθαι τότε, ὅταν παντελῶς πλέον μέλλῃ μηδὲν εἶναι τοῖς χρη-

6. Οὐ τοίνυν ἔμοιγε — Ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀντίθεσιν πάλιν ἐπανήγαγε τὸν λόγον. Πῶς ἀκόλουθόν, φησί, τὴν αὐτὴν τοῖς τε κακοῖς μέμψιν, καὶ κατὰ τῶν ἀμέμπτων καὶ ὅλως εὐεργετῶν προχωρεῖν; ἀποστερεῖ γὰρ καὶ τοὺς κακίους ὁμοίως. Ἐξ οὗ πάντες ἔσονται, πονηροί, μηδεμίαν τιμὴν τῆς ἀρετῆς ἐχούσης. Τὸν γὰρ ἐκ χάριτος μὴ δοκοῦντα εἶναι χρηστόν, οὐκ ἐνὶ δῆπουθεν, ἀτιμασθέντα γενέσθαι σπουδαῖον. Ἐκαινοτόμησε δὲ τὴν μέθοδον. Ἄνωθεν μὲν γὰρ ἐξήτασε τοὺς ἀνάξιους καὶ τοὺς ἀξίους, ἐνταῦθα δὲ κατὰ μόνων τῶν ἀναξίων πληροῖ τὴν ἔννοιαν· ἀφελῶν μὲν τὴν τῶν ἀξίων ἐξέτασιν, τοὺς φαύλους δὲ αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάζων· καὶ γέγονεν ἡ ἔννοια συμπέρασμα τῶν ἀντιθέσεων ἀμφοτέρων. Ἄλλως. Συγκρούσας ἱκανῶς διὰ τῶν προειρημένων καὶ τὴν ἀντίθεσιν Λεπτίνου, καὶ τὴν γένεσιν τῆς ἀνθυποφορᾶς χρησίμην εὐρών, καὶ προικονομήσας διὰ τούτων ἱκανῶς τὴν οἰκειάν νομοθεσίαν, ἐπανήγαγεν ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀντίθεσιν. Καινοτομεῖ δὲ τὴν μέθοδον, κατὰ μόνων τῶν ἀναξίων πληρῶν τὴν ἔννοιαν.

Γ. 13. Codd F. 7. 2. 5 et cetera. Σ.
 ἔκτῃ αὐτοῦ 7. 7. 13. 14.
 pag. 414.

7 στοῖς οὖσιν; Ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι δεῖ, ὅτι ἐκ τῶν νῦν ὑπαρχόντων νόμων καὶ πάλαι κυρίων, οὓς οὐδ' αὐτὸς οὗτος ἀντεῖποι ἂν μὴ οὐχὶ καλῶς ἔχειν, ἐνιαυτὸν διαλιπὼν ἕκαστος λειτουργεῖ ὥστε τὸν ἥμισυν ἔστ' ἀτελής τοῦ χρόνου. Ἔῖτα ἥς πᾶσι μέτεστι

7. Ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο — Πληρώσας τὸ δικαίον, ἄρχεται τῆς ἐννοίας τοῦ συμφέροντος. Ἐπεὶ δὲ οὔτε στρατηγοῦ οὔτε λόγων τεχνίτου πρὸς τὰ ἰσχυρὰ τῶν ἀντιτεταγμένων χωρεῖν, ἀλλὰ μεθοδεύειν, ὡς ἐνὶ μάλιστα, καὶ ταῖς μεταχειρήσεσι περιγίνεσθαι· κλέπτει ἐντεῦθεν ἤδη τὴν εἴσοδον, ἵνα λάθῃ τὸν ἀκροατὴν ἐπ' αὐτὰ τὰ πράγματα ἀσθενῆ γεγενημένα ἄγων· ἵνα, ὅταν ἡ ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ συμφέροντος τεθῆ, ὁ ἀκροατὴς καταγνῶ τῆς ἀντιθέσεως, ἐκ τῶν ξηρημένων ἠγμένος. Τοῦ γὰρ Λεπτίνου πειρωμένου λέγειν, ὡς αἱ λειτουργίαι νῦν μὲν εἰς πένητας ἀνθρώπους περιήκουσι, τότε δὲ λειτουργήσουσιν οἱ πλουσιώτατοι· προλύων καὶ προοικονομῶν δείκνυσιν, ὅτι οὔτε πολλοὺς περιποιήσει, καὶ ὅτι ὁ νόμος ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν ἀτέλειαν· ὥστε μηδὲν ἔχειν τοὺς ἀκούοντας εὐρίσκειν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως ὄφελος.

Ὡστε τὸν ἥμισυν — Σμικρύνει τὸ γέρας, καὶ εἰς εὐτέλειαν κατὰγει τὴν σεμνὴν ὀνομαζομένην ἀτέλειαν, μέρος μὲν αὐτῆς καὶ τοῖς οὐκ οὖσιν εὐεργέταις διδούς, μικρὸν δ' ἔτι λοιπὸν προστεθῆναι φάσκων τοῖς εὖ ποιήσασιν.

Ἔῖτα, ἥς πᾶσι μέτεστιν — Εἰς αἰδῶ τῶν εἰληφότων τοὺς ἀκούοντας ἐκκαλεῖται, ἵνα τὴν ἀτοπίαν τῆς ἀφαιρέσεως δείξῃ. Ἠθικῶς δὲ πρὸς τὸν Λεπτίνην διαλέγεται. Πολύτροπος γὰρ ὁ ἀνὴρ, καὶ πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν συμμεταβάλλεται. Ὅταν μὲν γὰρ δέῃ συγκροῦσαι τῷ δήμῳ, τότε πικρῶς διαλέγεται· ὅταν δὲ πρὸς αὐτόν, τότε δῆθεν ὑφειμένως. Καὶ πρὸς τοὺς ἀκροατὰς δὲ παραπλησίως,

τὸ ἥμισυ, καὶ τοῖς μηδοτιοῦν ἀγαθὸν πεποιηκόσιν ὑμᾶς, ταύτης τοὺς εὖ ποιήσαντας, ὃ προστεθείκαμεν αὐτοῖς, τοῦτο ἀφελώμεθα; μηδαμῶς! Οὔτε γὰρ ἄλλως καλόν, οὔτε πρέπον ὑμῖν. Πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν, 8 ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! κατὰ μὲν τὴν ἀγορὰν ἀψευδεῖν νόμον γεγράψθαι, ἐφ' οἷς οὐδέν ἐστι δημοσία βλάβος εἴ τις ψεύσεται· ἐν δὲ τῷ κοινῷ μὴ χρῆσθαι τῷ νόμῳ τούτῳ τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν ἐπιτάξασαν τοῖς ἰδιώταις, ἀλλὰ τοὺς ἀγαθὸν τί πεποιηκότας ἐξαπατῆσαι, καὶ ταῦτα οὐ μικρὰν ζημίαν ὀφλήσειν μέλλουσιν; Οὐ γὰρ, εἰ μὴ χρήματα ἀπόλλυτε, μόνον σκεπτέον, ἀλλ' εἰ

ἐπειδὴ εἰς αὐτοὺς ἤκει τὸ κεφάλαιον τῆς συγκρίσεως· καὶ βιάσασθαι μὲν οὐ δύναται, ἐκκαλέσασθαι δὲ εἰς αἰδῶ τῶν εἰληφότων βούλεται. Οὕτω τὸ συμβουλευτικὸν ἐμπλέκεται πανταχοῦ, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐγκωμίοις, ἐν οἷς τὰ συμπεράσματα ἠθικά. Οὔτε τῇ φύσει καλὸν φησιν, οὔτε τῷ ἦθει τῆς Ἀττικῆς ἀρμόττον. Εἰ γὰρ μέλλομεν ὠφελεῖσθαι, ἀλλὰ τό γε ψεύδεσθαι ἀλυσιτελές εἰς δόξαν.

8. Πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν — Ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ ἐλάττους, δι' οὗ αὖξαι τὸ ὄνειδος. Πολιτεῖαν γὰρ ἀψευδῆ μέχρι καὶ τῶν ὠνίων διώκοντες, πῶς δολερῶς κατασκευάζετε τὰς τιμὰς; ἐπὶ μὲν τῶν οὐκ ἐχόντων τί βλαβερόν, τὸ δεινὸν φυλακτόμενοι· ἐπὶ δὲ τοῦ ζημίας μεστοῦ τὴν πρᾶξιν τολμῶντες.

Οὐ γὰρ, εἰ μὴ χρήματα — Τοῦτο ἀπὸ τοῦ μείζονος ἐστι. Φιλεῖ γὰρ ἀκολουθεῖν ἀλλήλοις ἄμφω τὰ ἐπιχειρήματα, τῷ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐλάττους τὸ ἀπὸ τοῦ μείζονος, καὶ κείνῳ τοῦτο ὁμοίως. Μὴ ἔχων δὲ ἀντιθεῖναι τῷ συμ-

καὶ δόξαν χρηστὴν· περὶ ἧς μᾶλλον σπουδάσετε ἢ περὶ χρημάτων, καὶ οὐ μόνον ὑμεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόγονοι.

9 Τεκμήριον δέ· χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστά ποτε κτησάμενοι, πάντα ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσαν, ὑπὲρ δὲ δόξης οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστησαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας προσαναλίσκοντες διετέλουν. Νῦν τοίνυν οὗτος ὁ νόμος ταύτην ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν τῇ πόλει περιάπτει, καὶ οὔτε τῶν προγόνων, οὔτε ὑμῶν ἀξίαν. Τρία γὰρ τὰ μέγιστα ὀνειδῆ κτᾶται, Φθονε-

10 ρούς, ἀπίστους, ἀχαρίστους εἶναι δοκεῖν. "Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἔστιν ἄλλως, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τοῦ ἡθους τοῦ ὑμετέρου, κύριον ποιῆσαι τοιοῦτον νόμον, καὶ τοῦτο πειράσομαι δεῖξαι διὰ βραχέων, ἐν τι τῶν πρότερον πεπραγμένων τῇ πόλει διεξελθών. Λέγονται χρήματα οἱ Τριάκοντα δανείσασθαι παρὰ Λακεδαιμονίων ἐπὶ τοὺς

φέροντι ἕτερον συμφέρον ἐκ χρημάτων καὶ κέρδους, τὴν εὐκλειαν καὶ τὴν εὐδοξίαν τῶ τῶν χρημάτων κέρδει πειρατᾶται ἀντιθεῖναι. Δείξει δὲ μετὰ μικρόν, ὅτι οὐδὲ κέρδος προσγίνεται.

10. "Ὅτι τοίνυν — "Ἄλλος τόπος εἰς αὐτὸ τὸ ἐπιχειρήμα ἀπὸ τοῦ μείζονος. "Ὅταν δὲ πλειόνων εὐπορῇ τάπων, οὐ φεῖδεται. "Ἔστι δ' ὁ μὲν πρότερος τόπος ἐξ ἐνθυμήματος· ὁ δὲ ἐντεῦθεν ἐκ παραδείγματος.

Λέγονται χρήματα — "Ἔστι μὲν τὸ παράδειγμα ἱστορικόν, πρὸς πίστιν τῶν προειρημένων εἰλημμένον. "Ὅσπν δὲ ἔχει καὶ δεινότητα καὶ χάριν, ἄξιον συνιδεῖν. Πρόσωπον δὲ ἔλαβε τῶν Τριάκοντα τῶν λελυπηκότων, ἵνα φαίνηται ἡ πόλις

τούς ἐν Πειραιεῖ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἰς ἐν ἤλθε, καὶ τὰ πράγματα ἐκεῖνα κατέστη, πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ χρήματα ταῦτα ἀπήτουν.

ἡ πόλις πολλάκις καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν πολεμίων αἰρουμένη προίεσθαι. Καὶ τὸ δριμύ τοῦ ἐπιχειρήματος, ὅτι ἔδανείσαντο κατὰ τῆς πόλεως, καὶ παρά τινων πολεμίων ἐτέρων ἐπὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ, τοῦτο δέ ἐστι, κατὰ τῶν δημοτικῶν τῶν κατειληφόντων τὸν Πειραιᾶ. Καὶ προσέθηκε τὸν καιρὸν καὶ τὸν τόπον, ἵνα καὶ τὴν χρεῖαν δηλώσῃ· ὅτε ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ὁ Δῆμος ἐκ Πειραιῶς ἠγωνίζετο. Οὕτω πανταχόθεν ἡ αὐξήσις, ἐκ τῶν τόπων, ἐκ τῶν πράξεων, ἐκ τοῦ προσώπου.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἰς ἐν ἤλθε — μιᾶς ἐγένετο γνώμης· διπλῆ γὰρ ἦν στασιάζουσα. Ἐκρυψε δὲ τὰ δεινὰ τῶν γεγενημένων, μὴ βουληθεῖς ἐμπομπεῦσαι ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς· (οὐδὲ γὰρ τοῦτο πρόκειται·) ἀλλ' ἐπίδειξιν ποιήσασθαι βούλεται τοῦ τῆς πόλεως ἥθους, καὶ ὅπως ἐν ἀπάσαις ἐστὶν αἰεὶ κρείττον χρημάτων. Τὴν δὲ αἰτίαν εἶρηκε, τὸ μὴ ἐκ δέους παρεσχηκέναι τὸν Δῆμον, ἀλλ' ὅμως ἀδικηθεῖς καὶ τὴν ζημίαν αἰρεῖται. Οὐ γὰρ ἀνάγκη καὶ φόβῳ φαίνεται ὁ Δῆμος δίδου, ἀλλὰ προαιρέσει νικώμενος. Εἰ γὰρ καθεστηκότων τῶν πραγμάτων ἀπήτουν τὰ χρήματα, τίς ἦν ἀνάγκη τὸν Δῆμον δίδοναι, μὴ ὀρθῶδοῦντα; Οὕτως οὐ χρημάτων πύποτε πλεονεκτεῖν, ἀλλὰ δόξης βούλεται.

Καὶ τὰ πράγματα ἐκεῖνα κατέστη — τὰ τραγικὰ καὶ φρικώδη, τὰ τυραννικά, ὧν εὐλαβοῦμαι τὸν ζῆλον, καὶ τὴν μνήμην ἀπεύχομαι.

Πρέσβεις πέμψαντες — Ἀπλοῦν τὸν λόγον πεποίηται, ἵνα μὴ φαίνεται παρὰ Λακεδαιμόνιων τις φόβος. Ἐν ἧθει δὲ τὸ τοῦ λόγου, πέμψαντες ἀπήτουν· ὡς περ ἰδιωτῶν πρὸς ἰδιώτας ὄντος τοῦ συναλλάγματος.

II Λόγων δὲ γιγνομένων, καὶ τῶν μὲν τοὺς δανεισαμένους ἀποδοῦναι κελευόντων, τοὺς ἐξ ἄστεος· τῶν δὲ τοῦτο πρῶτον ὑπάρξαι τῆς ὁμοιοῦσας σημεῖον ἀξιούντων, τὸ κοινῇ διαλύσαι τὰ χρήματα· φασὶ τὸν Δῆμον ἐλέσθαι συνεισενεγκεῖν αὐτὸν καὶ μετασχεῖν τῆς δαπάνης, ὥστε μὴ λῦσαι τῶν ὁμολογημένων μηδέν. Πῶς οὖν οὐ δει-

II. Λόγων δὲ γιγνομένων — Οὕτως ἡ πόλις ἦγεν ἄδειαν καὶ πόρρω τῶν φόβων ἦν· καὶ ἡ τῶν παραδανεισαμένων δὲ ἦττα παντάπασιν ἀναιρεῖ τοῦ φόβου τὴν ὑπόνοιαν.

Τοὺς ἐξ ἄστεος — τοὺς τυραννικούς· αὐτοὶ γὰρ εἶχον τὸ ἄστυ . . . Εἶτα διὰ ζημίας χρημάτων οὐκ ἀνεχόμενοι ψεύσασθαι, νῦν ἄνευ δαπάνης ψευσόμεθα; Κακεῖ μὲν τοὺς ἀδικοῦντας προσέθηκεν, ἐνταῦθα δὲ τοὺς εὐεργέτας ὠνόμασε.

Τῶν δὲ τοῦτο πρῶτον — Οὕτως ὑπὲρ αὐτῶν ἐφοβοῦντο μᾶλλον, καὶ ὁ Δῆμος οὕτως αὐτοῖς φοβερός. Οὐ γὰρ, προσδοκῶντες παρὰ Λακεδαιμονίων τὴν ἰσχυρίαν, ἤξιον τὸν Δῆμον πίστιν δοῦναι τῆς εἰς αὐτοὺς εὐνοίας, τὴν καταβολὴν τοῦ δανείσματος.

Φασὶ τὸν Δῆμον ἐλέσθαι — Οὕτως ἐκ προαιρέσεως, καὶ οὐ διὰ φόβον, εἴλετο κοινωνεῖν τοῦ δανείσματος. Διὰ δὲ τοῦ συνεισενεγκεῖν καὶ ἐλέσθαι, τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ Δήμου προαίρεσιν ἐπέδειξε, διὰ τῶν ὀνομάτων. Οὐκ ἀνάγκης, φησὶν, ἐπειγούσης οὐδεμιᾶς ὁ Δῆμος εἰσῆνεγκεν οἴκοθεν· οὐκ ἐξ Ἀκροπόλεως ἐκ περιουσίας λαβῶν.

Ὡστε μὴ λῦσαι τῶν ὁμολογημένων — Ἴνα φαίνεται μὲν πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἐλκομένη χρησίμως ἡ ἔννοια· περὶ γὰρ τοῦ μὴ δεῖν λύειν τὰς δεδομένας δορεὰς ὁ ἀγών.

νόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! εἰ τότε μὲν τοῖς ἡδίκηκόσιν ὑμᾶς, ὑπὲρ τοῦ μὴ ψεύσασθαι, τὰ χρήματα ταῦτα εἰσφέρειν ἠθέλησατε· νῦν δὲ, ἐξὸν ὑμῖν ἄνευ δαπάνης τὰ δίκαια ποιῆσαι τοῖς εὐεργέταις, λύσασι τὸν νόμον, ψεύδεσθαι μᾶλλον αἰρήσεσθε; ἐγὼ μὲν οὐκ ἀξιῶ. Τὸ 12 μὲν τοίνυν τῆς πόλεως ἦθος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, καὶ ἐψ' ὧν εἶπον, ἴδοι τις ἂν τοιοῦτον, ἀψευδὲς καὶ χρηστόν, οὐ τὸ λυσιτελέστατον πρὸς ἀργύριον σκοποῦν, ἀλλὰ τί καὶ καλὸν πρᾶξι· τὸ δὲ τοῦ θέντος τὸν νόμον, τὰ μὲν ἄλλα ἔγωγε οὐκ οἶδα, οὐδὲ λέγω Φλαῦρον οὐδέν, οὐδὲ σύνοιδα· ἐκ δὲ τοῦ νόμου σκοπῶν, εὐρίσκω πολὺ τούτου κεχωρισμένον. Φημὶ τοίνυν ἐγὼ κάλλιον εἶναι, τοῦτον ὑμῖν ἀκολουθεῖσαι περὶ τοῦ λύσαι τὸν νόμον, ἢ ὑμᾶς τούτῳ περὶ τοῦ θέσθαι· καὶ λυσιτελέστερον εἶναι καὶ ὑμῖν καὶ τούτῳ, τὴν πόλιν πεπεικέναι Λεπτίνην, ὅμοιον αὐτῇ

12. Τὸ μὲν τοίνυν τῆς πόλεως — Τὸ ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. Δείκνυσι δέ, ὅτι οὐ λυσιτελεῖ ὁ νόμος, ὁ τὸ φυλακτῆριον τῆς πόλεως διαφθεύρων· καὶ διορίζεται, ὅτι ἐν μὲν ταῖς δυναστείαις κολακείας ἄθλόν ἐστὶν ἢ τιμὴ· ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις καθαρῆς τοῦ αἰσχροῦ. Κακεῖ μὲν ὁ φόβος μείζων τῆς χάριτος· παρ' ἡμῖν δὲ ἢ δωρεὰ παντὸς δέους ἀπήλλακται.

Τὸ δὲ τοῦ θέντος τὸν νόμον — Ὑφιεμένῳ ἔοικεν, οὐ μὴν ἀπήλλακται τοῦ πικρὸν εἶναι. Οὔτε γὰρ τὸν ἔπαινον καθαρῶς ἀποδίδωσιν, οὔτε ψέξει τετόλμηκεν. Οὔτω τὸ ἦθος τῆς πραγματικῆς συμπλέκεται.

γενέσθαι δοκεῖν, ἢ αὐτὴν ὑπὸ τούτου πεπεῖσθαι,
 ὁμοίαν εἶναι τούτῳ. Οὐδὲ γὰρ, εἰ πάνυ χρηστός
 ἐστίν, ὡς ἐμοῦ γε ἔνεκα ἔστω, βελτίων ἐστὶ τῆς
 13 πόλεως τὸ ἦθος. Νομίζω τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες δι-
 κασταί! ἀμεινον ἂν περὶ τοῦ παρόντος βουλευσασθαι,
 εἰ καὶ κείνο μάθοιτε· ὅτι, ὦ μόνῳ μείζους εἰσὶν αἱ πα-
 ρὰ τῶν Δήμων δωρεαὶ τῶν παρὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν
 δίδομένων, καὶ τοῦτο ἀναιρεῖται νῦν τῷ νόμῳ. Τῇ
 μὲν γὰρ χρεῖα τῇ τῶν εὐρισκομένων τὰς δωρεάς οἱ
 τύραννοι, καὶ οἱ τὰς ὀλιγαρχίας ἔχοντες, μάλιστα
 δύνανται τιμᾶν· πλούσιον γὰρ, ὃν ἂν βούλωνται,
 παραχρῆμα ἐποίησαν· τῇ δὲ τιμῇ καὶ τῇ βεβαιότητι
 τὰς παρὰ τῶν Δήμων δωρεάς εὐρήσετε οὔσας βελτί-
 14 ους. Τό τε γὰρ μὴ μετ' αἰσχύνης, ὡς κολακεύοντα,
 λαμβάνειν, ἀλλ' ἐν ἰσηγορίᾳ, δοκοῦντα ἀξίον τινος

13. Νομίζω τοίνυν ὑμᾶς — Τὸ ἐπιχειρήμα
 ἐντεῦθεν ἀπὸ τοῦ ἴσου. Ὅρα δέ, πῶς ἐφ' ἐκάστῳ προσι-
 μιάζεται. Εἰ γὰρ καὶ διὰ μικρῶν τῶν ἐνοιῶν, ἀλλ' οὖν γε
 ὅμως προσιμιάζεται. Ἡ δὲ ἰσότης· ὅτι δίδομεν δωρεάς·
 καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ πολιτεῖαι δίδουσι, καὶ τάχα διαφερούσας
 τῇ τῶν χρημάτων περιουσίᾳ. Ὡς δὲ πλεονεκτεῖν δοκοῦμεν
 ἡμεῖς, τῇ πίστει λέγω, τοῦδ' ὁ νόμος ἀφαιρεῖσθαι βιάζεται.
 Ὅρα δὲ ὅτι διὰ πάντων τούτων τῶν ἐπιχειρημάτων, καὶ ἂν δοκῇ
 τὸ δίκαιον ἐργάζεσθαι, πρὸς τὴν ἀντίθεσιν ἀγωνίζεται· ὅτι
 οὐ δεῖ τὰ δεδομένα ἀφαιρεῖσθαι, ἵνα, καὶ ἂν φαίνηται τὸ συμ-
 φέρον ἐπαγγελλόμενος ὁ Λεπτίνης, ἀλλ' οὖν γε ὁ Δῆμος διὰ
 τὸ εὐλογον ἀφίησι.

εἶναι, τιμᾶσθαι τῶν καλῶν ἐστὶ· τό τε ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἐκόντων θαυμάζεσθαι, τοῦ παρὰ τοῦ δεσπότου λαμβάνειν ὅτιοῦν, κρεῖττον εἶναι δοκεῖ. Παρὰ μὲν γὰρ ἐκείνοις μείζων ἐστὶν ὁ τοῦ μέλλοντος φόβος τῆς παρούσης χάριτος· παρὰ δ' ὑμῖν ἀδεῶς, ἂν λάβῃ τις, ἔχειν ὑπῆρξε, τὸν γοῦν ἄλλον χρόνον. Ὁ τοίνυν τὴν πίστιν ἀφαιρῶν τῶν δωρεῶν, νόμος οὗτος, ᾧ μόνῳ κρείττους εἰσὶν αἱ παρ' ὑμῶν δωρεαί, τοῦτο ἀφαιρεῖται. Καίτοι τῶν ἀπασῶν ἡστυνοσοῦν πολιτείας τὸ κομίζεσθαι τοὺς εὐνοὺς τοῖς καθεστῶσι χάριν ἂν ἀφέλης, οὐ μικρὰν φυλακὴν αὐτῶν ταύτην ἀφῆρηκῶς ἔση.

Τάχα τοίνυν ἴσως ἐκεῖνο λέγειν ἂν ἐπιχειρή- 15
σειε Λεπτίνης, ἀπάγων ὑμᾶς ἀπὸ τούτων, ὡς αἱ

15. Τάχα τοίνυν ἴσως — Προανήρηνεν ἐν ταῖς κατασκευαῖς τῆς ἀντιθέσεως τὴν ἰσχύν· ἐξέλυσε δὲ πλεον τῷ δισταγμαῷ αὐτήν, πρὸς δέ, καὶ κατακερματίσας εἰς μέρη πολλά. Μέγα γὰρ εἰς καθαίρεσιν τὸ καταμερίσαι· εἶγε καὶ ἀδραιοσμός ἐγείρει τὴν αὐξήσιν. Εἶτα κακουργεῖ τοῖς ὀνόμασιν, ἵνα δείξῃ τὸν Λεπτίνην ψευδόμενον. Διαβολὴν γὰρ πρὸ τῆς ἀντιθέσεως κενήνηκεν, ἵν' ὁ ἰσχυρότατος Λεπτίνου λόγος ὑποπτος γένηται. Καὶ ἡ εὐρεσις· ὁ γὰρ ἕτερον μὲν γράφων, ἕτερον δὲ φθεγγόμενος, ἀνίσχυρος. Τοῦ γὰρ Λεπτίνου λέγοντος ἐν τῷ νόμῳ διαρρήδην, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι· καὶ διὰ τοῦτο σημαίνοντος, ὅτι πλούσιοι μὲν λειτρυροῦσιν ἴσως, οὐ μὴν οἱ πλουσιώτατοι, διὰ τὸ τὰς ἀτελείας ἔχειν· τοῦδ' ὁ ῥήτωρ

λειτουργίαι νῦν μὲν εἰς πένητας ἀνθρώπους ἔρχονται, ἐκ δὲ τοῦ νόμου τούτου ^{πιπνετα μὲν βλίσια} λειτουργήσουσιν οἱ πλουσιώτατοι. Ἔστι δὲ τοῦτο, οὕτως μὲν ἀκού-

μεταβαλῶν, οὐ κατὰ τὸ ὑποκείμενον λέγει, πένητας ἀντιπλουσιῶν λαβῶν, ἵνα φαίνεται τὴν ἰσχὺν ἐξελέγχων τοῦ νόμου· λέγω διὰ τῆς τῶν πλουσιῶν προσηγορίας. Ἐναντία γὰρ πρὸς τὸ συμφέρον εὐρίσκει, ἵν' ἐκ ταύτης ἰτῆς ἐννοίας καὶ τῆς προσηγορίας ὁ ἀκρατής ψευδόμενον Λεπτίνην λάβῃ, νῦν μὲν εἰς πένητας ἀνθρώπους τὰ τῶν λειτουργιῶν ἔρχεσθαι λέγοντα, νῦν δὲ πάλιν ὑπερβετικῶς, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι. Ἀντίκεινται γὰρ οὐκ ἀκολουθῶς ὁ τε πένης καὶ ὁ πλουσιώτατος· ἀλλ' ὁ μὲν πένης πρὸς τὸν πλούσιον, ὁ δὲ πλούσιος πρὸς τὸν πλουσιώτατον. Ἔστι τοίνυν ἡ ἀντίθεσις ἀπὸ τοῦ συμφέροντος κεφαλαίου· καὶ ταύτη μάλιστα Λεπτίνης ἰσχύει, καὶ ἡ ταραττουσα μάλιστα τὸν Δημοσθένην τῶν ἀντιλογιῶν ἢ παροῦσά ἐστι. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ μεθόδοις πολλαῖς ἐχρήσατο, νῦν μὲν προλύων, νῦν δὲ διαβάλλων, νῦν δὲ τεχνικῶς τιθεὶς τὰ ὀνόματα. Ἐἰ γὰρ ταύτην λύσειεν, ἰσχυρὰ τὰ λοιπὰ τοῦ λόγου. Εἰς γὰρ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ταύτην τὴν ὑπόσχεσιν ὁ ἀκρατής ἀπιδύων, ἐδέξατο τὸν νόμον· ἀλλ' οὐχ ὡς ᾤθησάν τινες, ἐκείνην τὴν ἀντίθεσιν συνέχειν τὸν λόγον, ἢν πολλαχοῦ τίθησιν· ὅτι ἀνάξιοι τινες τῶν εἰληφότων τυγχάνουσιν. Ἐκείνην μὲν γὰρ εἰσάγει τοῦ οἰκείου χρησίμου ἕνεκα, προοικονομῶν τὸν οἰκεῖον νόμον· ταύτην δὲ μόνην χαλεπὴν καὶ ἀνταγωνιζομένην ἔχει. Διόπερ οὐκ ἐθάρρησεν αὐτὴν πρωταγωνιστοῦσαν θεῖναι.

Ἔστι δὲ τοῦτο — Οὐκ ἠδυνήθη τὸ ἰσχυρὸν εὐθὺς ἀφελῆσθαι· συγκατατίθεται οὖν καὶ αὐτὸς τοῖς λεγόμενοις, οὐκ ἔχων ῥαδίως ἀντιλέγειν, ὅτι μεταστήσονται εἰς

σαι, λόγον τινὰ ἔχον·· εἰ δέ τις αὐτὸ ἀκριβῶς ἐξετάσειε, ψεῦδος ἂν ὄν Φανείη. Εἰσὶ γὰρ δύο πρὸς ἡμῖν αἱ τε τῶν μετοίκων λειτουργίαι, καὶ αἱ πολιτι-

τούς πλουσιωτάτους αἱ λειτουργίαι. Οὕτω πιθανὸν ἐδόκει τὶ καὶ συμφέρον προτείνεῖν Λεπτίνης. Διὸ καὶ μέθοδος δεῖται ἰσχυρᾶς πρὸς τὴν λύσιν. Τίς οὖν ἡ μέθοδος; Μεριζεῖ τὰς λειτουργίας κατὰ πρόσωπον δίχα, τοὺς τε μετοίκους ἰδίᾳ καὶ τοὺς πολίτας τιθεῖς. Μέγα γὰρ εἰς καθαιρέσιν ὁ τοῦ πλήθους μερισμός, ὡς περ αὔξεισιν ὁ ἀδραιοσμός περιέχει· ὡς καὶ πάλιν ἐν ταῖς παραβολαῖς χρησίμον ἡμῖν τὸ θεώρημα. Καὶ γὰρ κἀκεῖ μερίζοντες τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν, μεγαλοποιεῖν δυνάμεθα. Κἀνταῦθα δὲ μεριζόμενα τὰ τῶν λειτουργιῶν καθαιρέσιν φέρει. Καὶ οὐδὲν κωλύει, τὸ αὐτὸ θεώρημα καθαιρεῖν καὶ αὔξειν, κατὰ διάφορον λόγον· καὶ γὰρ ἡ πηλικότης οἶδεν αὔξειν τε καὶ μειοῦν. Λύει δὲ τῶ κατὰ συνδρομὴν θεωρήματι, ὅπερ καλοῦσιν ἀντιπαράστασιν. Συγκατατιθέμενος γὰρ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ Λεπτίνου, βούλεται δῆθεν διὰ τοῦ μερισμοῦ τὴν ἀκριβείαν τοῦ λόγου λαθεῖν, εἰ καὶ μὴ φαινόμενός ἐστιν, ἀλλ' ἀληθὴς ὁ λόγος.

Εἰσὶ γὰρ δύο πρὸς ἡμῖν — Ἀλέξανδρος μὲν ἐξηγούμενός φησιν· ἔδει πανηγυριζούσης τῆς πόλεως μῆτε τοὺς ξένους, μῆτε τοὺς μετοίκους προξενώσασθαι τῶν ἀπολαύσεων καθεστάναι. Ἐχορήγουν τοίνυν καὶ αὐτοὶ δηλονότι, καὶ ἐστῶν ἀλλήλους, ἵνα μηδεὶς ἄμειρος ἢ κατὰ τὴν πόλιν τῆς μετουσίας τῶν ἐορτῶν. Δόξειε δ' ἂν μᾶλλον ὁ Δημοσθένης διὰ τῆς ἐπαγομένης ἐννοίας πρὸς τὴν ἀντίθεσιν ἀπαντῶν, ἰσχυροτέραν αὐτὴν ποιεῖν. Τί γὰρ ἕτερον εἶπε Λεπτίνης, ἢ ὅτι πολλοὶ τῶν μετοίκων καὶ τῶν πολιτῶν ἔξω λειτουργιῶν καθεστᾶσι, τὴν ἀτέλειαν ἔχοντες; Οὐ μὲν οὕτως ἔχει. Ἀλλ' εἰς τὸν μερισμὸν μεταβιβάζει τὸν ἀχροατὴν, ἵνα καθ'

καί· ὧν ἑκατέρων ἐστὶ τοῖς εὐρημένοις ἡ ἀτέλεια, ἣν οὗτος ἀφαιρεῖται. Τῶν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως πασῶν εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν, ὀρθῶς καὶ δικαίως, οὐδεὶς ἔστ' ἀτελής ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων, οὐδέ, οὓς οὗτος ἔγραψε, τοὺς ἀφ' Ἰβ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. Σκεψώμεθα δὴ, τίνας ἡμῖν εἰσποιεῖ χορηγούς· εἰς ἐκείνας τὰς λειτουργίας, καὶ πόσους, εἰ μὴ τούτῳ προσέχωμεν, ἀφ' ἑκάτερον μέρος ἢ ἀπόδειξις εὐμαθεστέρα γένηται· εἴτα καὶ διὰ τῶν μετοίκων τὴν ἐκ περιουσίας λειτουργίαν δείκνυσι. Ζητεῖ γὰρ ἡ πόλις, οὐκ εἴ τις μέτοικος χορηγήσει, ἀλλ' εἴ τις πολίτης τῇ πόλει.

Ὡν ἑκατέρων ἐστὶ τοῖς εὐρημένοις — Ὡς ἀντικαταλλαξαμένης τῆς πόλεως πρὸς τοὺς εὐεργέτας τὴν χάριν. Εὐρέσθαι γὰρ ἐστὶ τὸ λαβεῖν, ἀνδ' ὧν τις ἔδωκεν.

Τῶν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον — Δύο διὰ τῆς ἐννοίας ταύτης ἀνύει· ἐν μὲν, ὅτι οὐδεὶς ἀτελής τῶν εἰς τὸν πόλεμον, ὥστε χρησίμους φαίνεσθαι ταύτῃ τοὺς εἰληφότας τὴν ἀτέλειαν, περὶ οὗν ὁ πολὺς λεπτίνου λόγος· ἕτερον δέ, ἵνα μὴ τις οἴηται, τὰς λειτουργίας τὰς αὐτὰς εἶναι ταῖς εἰσφοραῖς καὶ τριηραρχίαις. Τὸ δὲ ἦν οὗτος ἀφαιρεῖται τεθὲν, τοῦ βιαίου καὶ τῆς ἀδικίας πλείστην ἔμφασιν ἔχει· ἀφαιρεῖται γὰρ τις ἐμείνων, ὧν μὴ ἐστὶ κύριος, οὐ κατὰ νόμον λαμβάνων, ἀλλὰ πολεμίων τρόπῳ χρώμενος.

Οὐδέ, οὓς οὗτος ἔγραψε. — Πρὸς σύστασιν τοῦ οἰκείου νόμου τοῦτό φησιν. Εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ Λεπτίνης τούτους ἀνῆκε τῷ νόμῳ· εὐδὴλον, ὡς οὐχὶ λειτουργίαι τῶν πολεμίων γίνονται.

σει. Οἱ μὲν τοίνυν πλουσιώτατοι τριηραρχοῦντες αἰὲ τῶν χορηγιῶν ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν· οἱ δ' ἐλάττω τῶν ἱκανῶν κεκτημένοι, τὴν ἀναγκαίαν ἀτέλειαν ἔχοντες, ἔξω τοῦ τέλους εἰσὶ τούτου. Οὐκοῦν τούτων μὲν οὐδετέρων οὐδεὶς διὰ τὸν νόμον ἡμῖν προσέσται χορηγός. Ἄλλὰ, νῆ Δία, εἰς τὰς τῶν μετοίκων λειτουργίας εἰσποιεῖ πολλούς. Ἄλλ' εἰάν δείξῃ

16. Οἱ μὲν τοίνυν πλουσιώτατοι — Μερίσας τὰς λειτουργίας εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς μετοίκους, καὶ ταύτην κατ' ἐρώτησιν ἐργασάμενος, ζητεῖ καθ' ἑκάτερον μέρος, πόσους εἰσποιεῖ Λεπτίνης, καὶ πόσους τῶν πενήτων ἀφίησιν· εἴτ' ἐπὶ τούτοις ἐξαίρει τοὺς πάνυ πλουσιωτάτους, ὡς εἰς τὰς τριηραρχίας νενεμημένους· οὐκοῦν τὸ μέσον ὑφαίρεθήσεται, τῶν πλουσίων ὑψημένων. Οὐκοῦν εὐθὺς ἐξελέγχει τοῦ νόμου τὸ πρῶτον νόημα, ἐν ᾧ τὸ μέγιστον τῆς ὅλης νομοθεσίας. Λέγοντος γὰρ τοῦ Λεπτίνου, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσιν, αὐτὸς ἀφαίρειται τοὺς πλουσιωτάτους, νέμων ταῖς τριηραρχίαις· ὥστε εὐθὺς ἀλίσκεσθαι ψευδῆ τὸν Λεπτίνην. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀπαντῶν τῷ νόμῳ, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, λέγει. Δείκνυσι δὲ ἡ πολιτεία ψεῦδος ὄν, τὸ τοὺς πλουσιωτάτους λειτουργεῖν, νέμουσα ταῖς τριηραρχίαις αὐτούς· ὥστε πῶς ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργήσαιεν; Ἡ λύσις δὲ τῆς ἀντιθέσεως κατὰ μείωσιν γέγονε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν μὲν τὸν ῥήτορα ἀνατρεπτικὴν ἀντιλογία, βιάζεσθαι δὲ ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων εἰς τοῦτο καταφέρεσθαι. Εἶτα καὶ τὴν βλάβην εὐθὺς τῆ λύσει συνάπτει, προσθεῖς, τοὺς ἅπαντας ἀπίστους πρὸς αὐτοὺς μέλλοντας γενεσθαι.

17 πέντε, ἐγὼ ληρεῖν ὁμολογῶ. Θήσω τοίνυν ἐγὼ μὴ τοιοῦτον εἶναι τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τῶν μετοίκων πλείονας ἢ τοσοῦτους, εἰάν ὁ νόμος τεθῆ, τοὺς αἰεί λειτουρگوῦντας ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολιτῶν μηδένα ἐκ τριηραρχίας ὑπάρξειν ἀτελεῖ. Σκεψώμεθα δὴ, τί τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει, εἰάν ἅπαντες οὔτοι λειτουρگوῦσι. Φανήσεται γὰρ οὐδέ, πολλοῦ δεῖ, τῆς γενησομένης ἄξιον αἰσχύνης. Ὅρατε δὲ οὕτωςί. Εἰσὶ τῶν ξένων ἀτελεῖς, δέκα θήσω· (καὶ, μὰ τοὺς θεούς, ὅπερ εἶπον ἀρτίως, οὐκ οἶμαι πέντε εἶναι) καὶ μὴν τῶν γε πολιτῶν οὐκ εἰσὶ πέντε ἢ ἕξ· οὐκοῦν ἀμφοτέρων ἐκκαίδεκα. Ποιήσωμεν αὐτοὺς εἴκοσιν· εἰ

18 δὲ βούλεσθε, τριάκοντα. Πόσοι δὴ ποτ' εἰσὶν οἱ κατ' ἐνιαυτὸν τὰς ἐγκυκλίους λειτουργίας λειτουρگوῦντες ἡμῖν, χορηγοὶ καὶ γυμνασάρχαι καὶ ἐστιάτορες; Ἐξήκοντα ἴσως, ἢ μικρῶ πλείους σύμπαντες οὔτοι. Ἴνα οὖν τριάκοντα ἄνθρωποι ἢ πλείους παρὰ πάντα τὸν

17. Θήσω τοίνυν ἐγὼ — Μετὰ τὴν ἀναίρεσιν συνδρομῆ. Ἐκ περιουσίας γὰρ ταῦτα λέγει λοιπόν.

Φανήσεται γὰρ οὐδέ, πολλοῦ δεῖ — ἀντὶ τοῦ, οὐδὲ αὐτῆς τῆς αἰσχύνης ἄξιον· οἷον, οὐδὲ ἰσόρροπον τῆς αἰσχύνης, ἀλλ' ἔλαττον κέρδος· ὥστε λεπτίνης εἰς δόξαν ζημιῶν, οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ πονηρεύεται.

18. Ἴνα οὖν τριάκοντα ἄνθρωποι — Οὐ λέγει τῶν τριάκοντα πλείους· ἀλλ', εἰάν πολλοὺς δῶμεν, ἔσμεν τριάκοντα.

χρόνον λειτουργήσωσιν ἡμῖν, τοὺς ἅπαντας ἀπίστως
 πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαθῶμεν; Ἄλλ' ἴσμεν ἐκεῖνο δὴ-
 που, ὅτι λειτουργήσουσι μὲν, ἄνπερ ἢ πόλις ἢ,
 πολλοί, καὶ οὐκ ἐπιλείψουσιν· εὖ δὲ ποιεῖν ἡμᾶς
 οὐδεὶς ἐθελήσει, τοὺς πρότερον ποιήσαντας· εἰάν ἡδι-
 κημένους ἴδῃ. Εἶεν! Εἰ δὲ δὴ τὰ μάλιστα ἐπέλι- 19 —
 πον οἱ χορηγεῖν οἴοί τε, πρὸς Διός, πότερον κρεῖτ-
 τον ἦν εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν τὰς χορηγίας, ὡσπερ
 τὰς τριηραρχίας, ἢ τοὺς εὐεργέτας ἀφελῆσθαι τὰ
 δοθέντα; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. Νῦν μὲν γε, τὸν
 χρόνον ὃν ἂν τούτων ἕκαστος λειτουργῇ, δίδωσι τὴν
 ἀνάπαυσιν αὐτοῖς· μόνον, μετὰ ταῦτα δὲ οὐδὲν ἔλατ-
 τον ἕκαστος αὐτῶν ἀναλώσει· τότε δ' ἂν, μικρᾶς

† καὶ οὐκ
 ἀπὸ τῆς
 ἀνάπαυσης
 ἀναλώσει
 τὸν χρόνον
 ἀπὸ τῆς
 ἀνάπαυσης

"Ἄνπερ ἢ πόλις ἢ, πολλοί — Πολὺ τῷ φιλο-
 πόλιδι, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς εὐνοίας ἦθος. Οὐ γὰρ ἢ δεξιὰ τύ-
 χη τῆς πόλεως σπάνιν ἐάσει γενέσθαι λειτουργιῶν, σωζομέ-
 νης τῆς πόλεως.

19. Εἶεν! εἰ δὲ δὴ — "Ἄλλος τρόπος λύσεως ἐν-
 τεῦθεν, ὅτι βέλτιον εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν τὰς λειτουργίας.
 Καὶ τῷ κατ' ὑπόθεσιν κέχρηται σχήματι, ἵν' ἐκ περιουσίας
 καὶ τούτῳ χρώμενος φαίνεται. Εἶτα συνάπτει πάλιν τῷ
 κατὰ μείωσιν συγκριτικῷ· ἀντεξετάζει γὰρ τὸ κατὰ συντέ-
 λειαν τοῦτο τοῖς ἐπαγγέλμασιν.

Εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν — "Ἄλλος τρόπος τὴν
 ἔνδειαν διορθούμενος κατὰ μετάληψιν· ὡς ἐν ταῖς τριηραρ-
 χίαις, ποιῆσαι καὶ ταῖς χορηγίαις· καὶ τῇ παραδέσει τὸ
 βέλτιον εὐρίσκει. Βέλτιον γὰρ τοῦτό φησιν, ὅτι τῇ βραχύ-
 τητι τὴν αἴσθησιν ὑποκλέπτει.

^{ταύτων}
 συντελείας ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ἐκάστῳ γίγνομένης,
 οὐδὲν ἔπασχε δεινὸν οὐδεὶς, οὐδ' εἰ πάνυ μικρὰ κε-
 20 κτημένος ἦν. Οὕτω τοίνυν τινές, ὧ ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι! σφόδρα ἔχουσιν ἀλογίστως, ὥστε ἐπιχειροῦσι
 λέγειν, πρὸς μὲν ταῦτα οὐδέν, ἀλλὰ δὲ τοιαδί' ὡς
 ἄρα δεινόν, εἰ ἐν κοινῷ μὲν μηδοτιοῦν ὑπάρξει τῇ
 πόλει, ἰδίᾳ δὲ τινες πλουτήσουσιν, ἀτελείας ἐπει-
 λημένοι. Ἔστι δὲ ταῦτα ἅμα ἀμφότερα οὐχὶ δί-
 καιον λέγειν. Εἰ μὲν γάρ τις ἔχει πολλά, ^{οὐδὲν} μηδὲν
^{ἀδικῶν} οὐχὶ δεῖ δήπου τούτῳ βασκαίνειν· εἰ
 δ' ὑψηλόμενον φήσουσιν, ἢ ^{κατὰ} τίνα ἄλλον, οὐχ ὄν προσ-
 ἡκει, τρόπον κερτῆσθαι, εἰσὶ νόμοι, καθ' οὓς προσ-
 ἡκει κολάζειν. Ὅτε δὲ τοῦτο μὴ ποιοῦσιν, οὐδὲ τὸν

20. Οὕτω τοίνυν τινές — Ἐπαινον ἔχει τῶν
 ἰδίων πίστεων, ὡς οὐδεὶς ἀναίρειν αὐτὰς ἰσχύει. Μάχεται
 δὲ ἑτέρα τινὶ ἀντιθέσει, ὡς ἄρα πλουτοῦσιν τινες, ἀτελείας
 ἐπειλημένοι, ἢ δικαίως ἢ ἀδικῶς· ἢν λύει κατ' ἀμφω, φι-
 λανθρώπως καὶ δικαίως. Εἰ μὲν ἀδικῶς καὶ κλέψαντες ἔχου-
 σιν, ἔδει κατηγορεῖν· εἰ δὲ οὐδὲν παρανομήσαντες, συκοφαν-
 τεῖς, τὴν μέμφιν ποιοῦμενος. Εἶτα, ὡς οὐδ' ἔσονται εὐπο-
 ρώτεροι, δείκνυσιν, ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως· τοῦτο γὰρ ἦν ἄλλο
 τῆς ἀντιθέσεως μέρος.

Ἰδίᾳ δὲ τινες πλουτήσουσιν — Καὶ τοῦτο
 πάλιν μερίζει. Ἰδίᾳ πλουτοῦσι γὰρ· πῶς; πότερον ὑψηλόμε-
 νοι τὰ τῆς πόλεως, ἢ ἀδικοῦντες οὐδένα; εἰ μὲν ὑψηλόμε-
 νοι, κατηγορεῖν καὶ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ· (καὶ γίνεται ἡ λύσις
 τούτου μεταληπτικῆ·) εἰ δὲ οὐδὲν ἀδικοῦντες, οὐ χρὴ βασ-
 καίνειν.

λόγον αὐτοῖς τοῦτον λεκτέον. Καὶ μὴν περὶ τοῦ γε 21
μὴ εἶναι χρήματα κοινὰ τῇ πόλει, ἐκεῖνο ὑμᾶς δεῖ
σκοπεῖν, ὅτι οὐδὲν ἔσσεσθε εὐπορώτεροι, τὰς ἀτελεί-
ας εἰάν ἀφέλησθε. Οὐ γὰρ κοινωνεῖ ταῖς δημοσίαις
προσόδοις καὶ περιουσίαις ταῦτα τὰναλώματα οὐδέν.
Χωρὶς δὲ τούτων, νυνὶ τῇ πόλει δυοῖν ἀγαθοῖν ὄν-

21. Καὶ μὴν περὶ τοῦ γε μὴ εἶναι χρή-
ματα — Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος μεταβαίνει τῆς
ἀντιθέσεως, καὶ λύει τοῦτο κατὰ τρόπον διαφορᾶν. Οὐ
γὰρ ἐξ ὧν ἂν τις λειτουργήσειεν, αἱ προσόδοι τῆς πόλεως
αὐξάνονται, φησὶν, ἀλλ' ἐτέρωθεν ἔχει ταύτας ἡ πόλις. Εἴτα
εὐθὺς πάλιν μεταβαίνει ἐφ' ἑτέραν λύσιν· (ἔστι δὲ καὶ αὕτη
κατὰ σύγκρισιν·) πότερον εὐδοξίαν αἰροῦνται μᾶλλον ἢ χρή-
ματα; Λέγει δὲ τοῦτο πρὸς Δῆμον Φιλότιμον καὶ πατρῖου
μεγαλοφροσύνης γέμοντα. Ὁ γὰρ ἀντιθεῖναι ἰσχυρότατον
πρὸς τοὺς Λεπτινοὺς λόγους ἔχει, τοῦτό ἐστι τὸ τῆς εὐδα-
ξίας, διὰ τὸ ἦθος τῶν ἀκουόντων.

Χωρὶς δὲ τούτων, νυνὶ τῇ πόλει δυοῖν —
Σύνηδες καὶ τούτῳ τὸν πλοῦτον ἀγαθὸν καλεῖν, καὶ ἰσο-
κράτει, καὶ τοῖς παλαιοτάτοις. Συγκρίνει δὲ τὸν πλοῦτον
πρὸς εὐνοϊαν. Αἱ δὲ συγκρίσεις ἐξ ὁμογενῶν γίνονται· εἰάν
δὲ τίς ποτε πολέμου καὶ εἰρήνης, ἢ κακῶν καὶ ἀγαθῶν,
ἑτερογενῶν ὄντων, δόξῃ ἀντεξέτάσεις ποιῆσθαι, οὐ φήσο-
μεν εἶναι σύγκρισιν τὸ γινόμενον, ἀλλ' ἀντεξέτασιν μόνον.
Ἐχουσι μὲν γὰρ αἱ συγκρίσεις καὶ ἀντεξέτάσεις· οὐ μὴν αἱ
ἀντεξέτάσεις πανταχοῦ εἰσὶ συγκρίσεις. Ἐνταῦθα δὲ σύγ-
κρισιν εἶναι φήσομεν τὸ γινόμενον, διὰ τὸ ὁμογενῆ τυγχά-
νειν ἀμφοτέρω. Συγκρίνει δὲ τῷ πλούτῳ τὴν δόξαν, πρὸς
Φιλότιμον Δῆμον διαλεγόμενος· καὶ κρείττον δείκνυσι τὸ

τοιν, πλούτου τε καὶ τοῦ πρὸς ἅπαντας πιστεύε-
σθαι, μείζον ἐστὶ τὸ τῆς πίστεως ὑπάρχον ἡμῖν.
Εἰ δέ τις οἶεται δεῖν, ὅτι χρήματα οὐκ ἔχομεν, μη-
δὲ δόξαν ἔχειν ἡμᾶς χρηστήν, οὐ καλῶς φρονεῖ.
Ἐγὼ μὲν γὰρ εὐχομαι τοῖς θεοῖς, μάλιστα μὲν ἡμῖν
καὶ χρήματα πολλὰ γενέσθαι· εἰ δὲ μή, τό γε πι-
22 στοῖς εἶναι καὶ βεβαίαις δοκεῖν διαμένειν. Φέρε δὴ,
καὶ τὰς εὐπορίας, ἅς ἀναπαυομένους τινὰς εὐπορή-

θαυμάζεσθαι. Ἐχει δὲ τινα καὶ κατὰ τὴν λέξιν ἀσάφειαν.
Οὐ γὰρ λέγει, ὅτι τῇ πόλει πρόσεστι δύο, καὶ ὁ πλοῦτος
καὶ τὸ θαυμάζεσθαι· ἀλλὰ, δυοῖν ὄντων ἀγαθοῖν παρὰ
πᾶσιν ἀνθρώποις, τῇ πόλει τὸ κρεῖττον ὑπάρχει.

Εἰ δέ τις οἶεται, δεῖν — Τοῦτο εἰς Λεπτίνην
ἀπέρριψεν· ἠδικῶς μὲν, οὐ μὴν πόρρω καὶ τὸ πικρὸν ἐνδεί-
ξασθαι. Διαβάλλει γὰρ τὸν οὕτω διακείμενον, ὥστε τοιαῦ-
τα ἄτοπα λέγει· δι' ἐνὸς προσώπου παιδεύων τοὺς ἅπαντας.
Καίτοι τὸ ἐξῆς ἠδικώτερόν ἐστι τό· ἐγὼ μὲν γὰρ εὐ-
χομαι τοῖς θεοῖς.

22. Φέρε δὴ, καὶ τὰς εὐπορίας — Ἦκει
πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς ἀντιθέσεως. Εὐποροῦσί τινες·
οὐκοῦν ὑπὲρ τῆς πόλεως τὸν πλοῦτον συλλέγουσιν ἐν τε ταῖς
ἱερομηνίαις καὶ ταῖς πανηγύρεσιν. Εἴτ' ἐπιτίθησιν, ὅτι ἅπαν-
τες εἰσφέρουσιν εἰς τὸν πόλεμον οἱ τὴν ἀτέλειαν εἰληφότες·
ἐξ οὗ καὶ ἡ σύγκρισις αὐτῶν συναύζεται, καὶ τὸ τῇ πόλει
τὸν πλοῦτον συλλέγεσθαι δείκνυται. Εἶτα παρέχεται νόμον,
καὶ σοφίζεται περὶ αὐτόν. Δύο γὰρ προτείνας, τὸ μὲν ἕτε-
ρον ἀποδείκνυσι, τὸ δ' ἕτερον συλλογίζεται. Ὅτι μὲν γὰρ
τριηραρχίας οὐδεὶς ἀτελής, συνομολογεῖται διὰ τοῦ νόμου·

σειν οὔτοι φήσουσιν, εἰς μέσον ὑμῶν γιγνομένης δείξω.
 Ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδείς
 ἔστ' ἀτελής, οὐδὲ τῶν εἰσφορῶν τῶν εἰς τὸν πόλε-
 μον. Οὐκοῦν ὁ πολλὰ κεκτημένος οὗτος, ὅστις ἂν
 ᾗ, πολλὰ εἰς ταῦτα συντελεῖ, πᾶσα ἀνάγκη. Καὶ
 μὴν ὅτι δεῖ τὴν εὐπορίαν εἰς ταῦτα ὑπάρχειν πλεί-
 στην τῇ πόλει, πάντες ἂν ὁμολογήσειαν. Παρα-
 μὲν γὰρ τὰς ἐπὶ τῶν χορηγιῶν δαπάνας μικρὸν ἡμέ-
 ρας μέρος ἢ χάρις τοῖς θεωμένοις ἡμῶν ἐστί· πα-
 ρὰ δὲ τὰς τῶν εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῶν ἀφθο-
 νίας πάντα τὸν χρόνον ἢ σωτηρία πάσῃ τῇ πό-
 λει. Ὡςθ', ὅσον ἐνθάδε ἀφίετε, ἐκεῖ κομίζεσθε· 23

ὅτι δὲ καὶ εἰσφέρειν εἰώθασιν εἰς τὸν πόλεμον οἱ τὴν ἀτέλειαν
 ἔχοντες, συλλογίζεται ὡς ἐν εἶδει τῆς τοῦ συλλογισμοῦ με-
 ταστάσεως. Τὸ γὰρ μὴ γεγραμμένον εἰς αὐτόν, τῷ ἐγγρά-
 φῳ συλλογίζεται, οὐδαμοῦ τοῦτο προσθέντος τοῦ νόμου. Τὴν
 δὲ πίστιν τοῦ λόγου προῦθῃκε πρὸ τῆς ἐννοίας, εἰς τὴν μαρ-
 τυρίαν τῶν ἀκούοντων αὐτὴν ἀναγαγών. Τί γὰρ φησιν;
 Ἴστε δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν τριηραρχιῶν καὶ
 ἐξῆς, ὡς τῆς μαρτυρίας ἀρκούσης αὐτῶ. Παραμὲν γὰρ
 τὰς ἐπὶ τῶν χορηγιῶν δαπάνας καὶ χάριν ὁμολογεῖν πειρᾶ-
 ται τοῖς πλουτοῦσι, τῇ παραδέσει τῶν καιρῶν τὴν προσθή-
 κην ἐπινοῶν. Ἄν εὐρεθῇ, φησί, χορηγός, ἵψυκαγωγεῖ τοὺς
 θεωμένους ὑμᾶς ἐν βραχεῖ μορίῳ τῆς ἡμέρας· ἐν δὲ ταῖς
 τριηραρχίαις ἀντὶ τῆς ἡδονῆς ἢ σωτηρίας, καὶ οὐ κατὰ μι-
 κρὸν μέρος, ἀλλ' ὅλον τὸν χρόνον· καὶ οὐκ ὀλίγοις ὑμῶν,
 τοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ φανεῖσιν, ἀλλ' ὅλη τῇ πόλει.

καὶ δίδοτε ἐν τιμῆς μέρει ταῦτα, ἃ καὶ μὴ λαβοῦ-
σιν ἐστὶν ἔχειν τοῖς τοῦ τριηραρχεῖν ἄξια κεκτημέ-
νης. Ἀλλὰ μὴν, ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδεὶς ἔστ'
ἀτελής, οἶμαι μὲν ὑμᾶς εἰδέναι πάντας· ὅμως δὲ
καὶ τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν ἀναγνώσεται. Λάβε τὸν
περὶ τῶν τριηραρχιῶν νόμον, καὶ λέγε τοῦτο αὐ-
τοῖς. Λέγε!

Ν Ο Μ Ο Σ .

ΑΤΕΛΗ ΔΕ ΜΗΔΕΝΑ ΕΙΝΑΙ ΤΡΙΗΡΑΡ-
ΧΙΑΣ, ΠΛΗΝ ΤΩΝ ΕΝΝΕΑ ΑΡΧΟΝΤΩΝ.

24. Ὅρατε, ὡς σαφῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! μὴ δέ-
να εἶναι τριηραρχίας ἀτελῆ, διεῖρηκεν ὁ νό-
μος, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων. Οὐκοῦν οἱ μὲν
ἐλάττω κεκτημένοι τοῦ τριηραρχίας ἄξια ἔχειν, ἐν
ταῖς εἰσφοραῖς συντελοῦσιν εἰς τὸν πόλεμον· οἱ δ'
ἐφικνούμενοι τοῦ τριηραρχεῖν, εἰς ἀμφοτέρω ὑμῖν
ὑπάρξουσι

23. Καὶ δίδοτε ἐν μέρει τιμῆς — Τί κομπά-
ξεις, φησὶν, ὡς ἐν ταῖς δωρεαῖς τοὺς εὖ ποιοῦντας νικῶν;
Ματαίαν χαρίζῃ τιμὴν· φιλότιμος εἶ κενῶς· καὶ μὴ δῶς,
αὐτὸς ἔχω τριηραρχῶν τῆς κορηγίας ἀτέλειαν.

24. Ὅρατε, ὡς σαφῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι — Ἀναγνώσκει τὸν νόμον· διὸ εἶρηκεν, ὡς οὐδεὶς
τῶν πλουσιῶν τριηραρχίας ἀτελής· ἵνα γένηται φανερόν, ὡς
οἱ πλουτοῦντες ἐκ τῶν ἀτελειῶν ἐποιοῦν συντελείας ἐν τοῖς
πολέμοις· τριηραρχοῦντες δὲ οὐκέτι κορηγοῦσιν, οὐ γὰρ ἀμ-
φότερα δύναται.

ὑπάρξουσιν χρήσιμοι, καὶ τριηραρχεῖν καὶ εἰσφέρειν.
 Τίνα οὖν ῥαστώνην τοῖς πολλοῖς ὁ σὸς, ὦ Λεπτίνη,
 ποιήσει νόμος, εἰ μιᾶς ἢ δυοῖν φυλαῖν ἓνα χορηγόν ^{καὶ} _μ _ε

Τίνα οὖν ῥαστώνην τοῖς πολλοῖς — Ὅτε εἰσῆρξεν τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς εἰρημένοισι, τότε πρὸς τὸν Λεπτίνην ἐλεγκτικῶς διαλέγεται. Καὶ περὶ τίνος; Περὶ τοῦ μὴ τοὺς πένητας ἀνάπαυλαν ἔχειν· ἵν' ὁ ἐλεγκτικὸς λόγος ἐπὶ τῶν πενήτων γενόμενος μᾶλλον ἀληθεύοντα δείξῃ τοῦτον, ψευδόμενον δὲ τὸν Λεπτίνην ἀπελέγξῃ. Ἐνδείκνυται γὰρ διὰ τοῦ· τίνα γὰρ ῥαστώνην καὶ ἐξῆς, ὅτι τοὺς πολλοὺς ἀπατᾷ, ῥήμασι μόνοις τὴν ἀνάπαυλαν αὐτοῖς χαριζόμενος, ἕτερον ἀντ' ἑτέρου ποιῶν. Ὁ μὲν γὰρ Λεπτίνης φησὶν· ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσιν· ὁ δὲ Δημοσθένης, ὡσανεὶ λέγοντος Λεπτίνου, ὅτι τοὺς πένητας ἀφήμι, οὕτω τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν μάχην ποιεῖται. Ἐξαπατᾷ, φησὶ, τὸν Δῆμον, καὶ λόγους ἐπαγγέλλῃ μόνον τοῖς πένησι, κέρδος οὐδὲν περιποιῶν τοῖς πολλοῖς. Δοκεῖ δὲ διασύρειν καὶ εἰς ταπεινότητα κατὰγειν τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου δεικνύμενον.

Μιᾶς ἢ δυοῖν φυλαῖν ἓνα χορηγόν — Τεῦτο ὡς ἀσαφές δῆθεν ζητεῖται, καὶ ἐξηγήσαντό τινες, ὡς ἐν τοῖς Θαραγγηλοῖς δυοῖν φυλαῖν εἰς μόνον κατὰστάτο χορηγός· τοῖς δὲ μεγάλοις Διονυσίοις, ἄνθεστηριῶνος μηνός, πλείονος αὐτῷ γενομένης τῆς δαπάνης, εἰς χορηγός ἐκάστης φυλῆς κατὰστάτο. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ σοφιστικῶς εἰρῆσθαι σχήματι Θουκυδιδεῖω. Εἶπε γὰρ ἐκεῖνος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ἱστοριῶν· τὴν τε γὰρ Ποτιδαίαν διδραχμοὶ ὀκλίται ἐφροῦρουν· ἐκυτῷ γὰρ καὶ τῷ ὑπηρέτῃ μισθὸν δραχμὴν ἐλάμβανεν. Καὶ λείπει ἢ πρὸς πρόθεσις, ἵν' ἢ, πρὸς δραχμὴν ἐλάμβανεν. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα εἰρῆσθαι χρή· εἰ μιᾶς ἢ δυοῖν φυλαῖν

καθίστησιν, ὅς ἀνθ' ἑνὸς ἄλλου τοῦθ' ἅπαξ ποιή-
 σας ἀπαλλάξεται; ἐγὼ μὲν οὐχ ὄρω· τῆς δέ γε
 αἰσχύνης ὅλην ἀναπίμπλησι τὴν πόλιν καὶ τῆς ἀπι-
 στίας. Οὐκοῦν, ὅτε πολλῶ μείζονα βλάπτει τῶν
 ὠφελειῶν, ὧν ἔχει, προσήκει λελῦσθαι παρὰ τοῖσδε
 αὐτόν; ἔγωγ' ἂν Φαίην.

πρὸς ἓνα χορηγὸν καθίστησι. Τίνος δ' ἔνεκα οὕτως συνέ-
 στείλεν; Ἴνα μηδὲ φαίνεται πολλῶν χορηγίαν εὐρίσκων Λε-
 πτίνης.

Ὅς ἀνθ' ἑνὸς ἄλλου τοῦθ' ἅπαξ — Ὁ γὰρ
 ἅπαξ χορηγήσας δηλαδὴ ἀπηλλάγη τοῦ χορηγεῖν. Ἔστι δὲ
 ἄλλο μὲν χορηγία, ἄλλο δὲ εἰσφορὰ, καὶ τριηραρχία. Τριή-
 ραρχος μὲν γὰρ ἔστιν ὁ ναῦν παρεχόμενος πολεμικῆν, καὶ
 σκευὴ τῆ νηΐ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Χορηγὸς δέ, ὁ τοῖς Διο-
 νυσίοις καὶ τοῖς Παναθηναίοις τῶ χορῶ τὴν τροφὴν παρέχων,
 καὶ στεφάνους, καὶ κόσμον, καὶ ὅσα περὶ τὴν τοιαύτην
 πανήγυριν. Ἐστιάτωρ δέ, ὁ τὴν φυλὴν εἰς δεῖπνον καλῶν.
 Γυμνασίαρχος δέ, ὁ παρέχων τοῦλαιον τοῖς γυμναζομένοις.
 (γυμνάσιον γὰρ τὴν παλαιστραν ἐκάλουν.) καὶ κρατῆρας
 ἐπίμπλασαν τοῖς βουλομένοις δημοσίᾳ χρίεσθαι. Εἰσφέρειν
 δὲ λέγουσιν εἰς τὸν πόλεμον, ὅταν ἔξανον διδῶ τις τοῖς ὑπὲρ
 τῆς πατρίδος παραταττομένοις. Αὐταὶ ἦσαν παρ' αὐτοῖς αἰ
 λειτουργίαι· αἰ μὲν, πρὸς εἰρήνην· αἰ δέ, πρὸς πόλεμον.

Τῆς δέ γε αἰσχύνης — Ὅτε τοίνυν τὸ μὲν κρή-
 σιμον ἄπεστι, πληροῖς δὲ τῶν αἰσχίστων τὴν πόλιν, ἄφες!
 Λυθῆτω θᾶπτον ὁ νόμος τῆ τῶν καθημένων ψήφῳ! Καὶ σοὶ
 μὲν μέτεστι τῆς αἰτίας, ὁ Δῆμος δὲ τῆς βλασφημίας ἐλεύ-
 θερος. Οὐκ ἀφίσταται δὲ τῆς ἐννοίας, πῆ μὲν τὸ ἔνδοξον
 κατασκευάζων, πῆ δὲ τὸνναντίον· ἐν ᾧ καὶ πλείοσι κέχρη-

Ἔτι δέ, ὧ ἄνδρες δικασταί! διὰ τὸ γεγράφθαι 25
 ἐν τῷ νόμῳ διαρρήδην αὐτοῦ, μηδένα μήτε τῶν
 πολιτῶν, μήτε τῶν ἰσοτελῶν, μήτε τῶν
 ξένων εἶναι ἀτελεῖ· μὴ διηρῆσθαι δέ, ὅτου
 ἀτελεῖ, χορηγίας, ἢ τίνος ἄλλου τέλους, ἀλλ' ἀπλῶς

ταί, ὡς ἐν καταφορᾷ, τοῖς ὀνόμασιν, αἰσχύνην καὶ ἀπι-
 στίαν λέγων καὶ ἀδοξίαν.

25. Ἔτι δέ, ὧ ἄνδρες — Τοῦτό τινες οἴονται
 τοῦ νομίμου κεφαλαίου· μᾶλλον δὲ ἀποφαίνειν ὁ ῥήτωρ πει-
 ρᾶται, πολλὴν ἐσομένην σιτοδείαν καὶ βλάβην, ἐκ τῆς ἀσα-
 φείας τὸ ἀποβαῖνον πολυπραγμονῶν. Ἄει γὰρ ὁ ῥήτωρ τὸ
 δοκοῦν ἀσαφές ἐπὶ τὸ συμφέρον ἀνάγει, τὴν ἀπ' αὐτοῦ
 βλάβην δηλῶν.

Μήτε τῶν ἰσοτελῶν, μήτε τῶν ξένων —
 Ἰσοτελεῖς μὲν λέγει τοὺς ξένους, τοὺς τετυχηκότας τῆς ἴσης
 τιμῆς τοῖς πολίταις. Τέλος γὰρ καὶ τὴν τῶν ἀρχόντων τι-
 μὴν ὀνομάζουσιν, ὡς περὶ καὶ Θουκυδίδης λέγει, Λακεδαιμο-
 νίων καταλέγων τὰ τέλη, τοὺς ἀρχοντας ὀνομάζων αὐτῶν.
 Ξένους δὲ λέγει τοὺς οὐκ ἐγχωρίους. Διὰ μὲν οὖν τῶν
 προειρημένων ἐπιχειρημάτων κατεσκεύασεν, ὅτι οὐδὲν ὄφελος
 παραγίνεται τῇ πόλει, κειμένου τοῦ νόμου· διὰ δὲ τοῦ πα-
 ρόντος ἐπιχειρήματος, ὅτι καὶ βλάπτεται ἡ πόλις. Τί γὰρ
 ἂν καὶ γένοιτο μείζον βλάβος σιτοδείας; περὶ ἧς ὁ παρῶν
 αὐτῷ κελίηται λόγος.

Μὴ διηρῆσθαι δέ, ὅτου ἀτελεῖ — Τῷ ἐλλεί-
 ποντι κέχρηται, μὴ διηρῆσθαι λέγων, τὸ ἀδιάκριτον τῆς λέ-
 ξεως ἐπισημαίνόμενος. Πολλὰ δ' ἐπισημαίνεται, ὡς παραλε-
 λειμμένα, καὶ ἀορίστως εἰρημένα τῷ νομοθέτῃ. Πρῶτον δὲ
 ἐκεῖνο, ὅτι τῶν ξένων εἰπὼν οὐ δεδήλωκε, πότιρον τῶν οἰ-
 κούντων Ἀθηναίων, ἢ περὶ τῶν ἀλλαχόθεν· δεύτερον δέ, ὅτου

ἀτελῆ μηδένα, πλὴν τῶν ἀφ' Ἀρμοδίου
καὶ Ἀριστογείτονος· καὶ ἐν μὲν τῷ μηδένα
πάντας περιλαμβάνειν τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ τῷ τῶν

ἀτελῆ. Οὐ γὰρ εἶπε τὸ εἶδος τῆς ἀτελείας, πότερον τῆς
χορηγίας ἢ ἄλλου τινὸς τέλους λέγων, κἀνταῦθα τὰς κατα-
βολὰς, καὶ τελωνείας, τὰς παρὰ τῶν ἐμπόρων· καὶ τό,
εἰς ὅπερ αὐτὸν δεῖ συντελεῖν χορηγοῦντα τῇ πόλει, ὥστε καὶ
περὶ τὸ τέλος εἶναι τὴν ἀσάφειαν. Πῆ μὲν γὰρ λέγεται
ἡ τελωνεία· πῆ δὲ καὶ τὸ λειτουργεῖν τῇ πόλει. Ἐπεὶ οὖν
συνέβαινε τὸν Λεύκωνα εἶναι ἀτελῆ, πῆ μὲν διατιθέμενον πυ-
ρὸν ἐν τῷ Πειραιεῖ, πῆ δὲ αὐτὸν μὴ χορηγεῖν, ξένον ὄντα·
αἰτιᾶται ὡς δίδοντας τοῦ νόμου, κατὰ τὴν ἀσάφειαν ταύ-
την, καιρὸν τῷ βουλομένῳ καλεῖν εἰς χορηγίαν τὸν Λεύκωνα,
καὶ μὴν καὶ ἐπηρεάζειν εἰς τελωνείαν. Ὄθεν καὶ ζητεῖ, κα-
τὰ ποῖον τέλος ὁ Λεπτίνης λέγει, πότερον κατὰ τὸ μηδένα
ἀτελῆ τῶν χορηγιῶν τυγχάνειν, ἢ κατὰ τὸ μὴ δεῖν αὐτὸν
τελωνεῖσθαι· κατακλείων εἰς τὸ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ τελω-
νεῖν, καὶ καλεῖν εἰς χορηγίαν τὸν Λεύκωνα. Ἐχρήσατο δὲ
καὶ τοῖς τρισὶν ὀνόμασι, τῷ τῶν πολιτῶν, καὶ τῶν ἰσοτε-
λῶν καὶ τῶν ξένων, τῷ τὸν Λεύκωνα τῶν τριῶν μετέχειν
δύνασθαι· πολίτης μὲν γὰρ ἐστὶ τῇ ποιήσει, ἰσοτελῆς δὲ τῇ
τιμῇ, ξένος δὲ τῷ μήτε γένοι μήτε φύσει πολίτης εἶναι. Λυ-
πεῖ δὲ τούτῳ τῷ μέρει σφόδρα· τί γὰρ ἂν γένοιτο μείζον
ταραχῆς αἴτιον τῇ πόλει, τῆς σπάνεως καὶ τῆς σιτοδείας;
Ὄθεν καὶ εἰς τὸ τῆς βλάβης μέρος τοῦτο ἐξετάζει τὸ ἐπι-
χειρήμα. Ἴνα δὲ καὶ δοκῇ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός,
μέλλοντος ἀποστερεῖν τὸν πυρὸν, τῇ πόλει δίδωσι τὴν αἰ-
τίαν καὶ ἀνάγκην τοῦ συμβησομένου περὶ τὴν πόλιν· εἴτα
ποιεῖ πρεσβευόμενον καὶ μεμφόμενον καὶ ὀνειδίζοντα· εἴτα
ἐπὶ τούτοις ἀφαιρούμενον μόλις τὴν ἀτέλειαν, ὥστε μηκέτι
εἶναι τοῦ Λεύκωνος, ἀλλὰ τοῦ Δήμου τὴν κατηγορίαν.

ξένων μὴ διορίζειν τῶν οἰκούντων Ἀθήνησιν· ἀφαι-
 ρεῖται† καὶ Λεύκωνα, τὸν ἄρχοντα Βοσπόρου, καὶ ^{† λέρι}
 τοὺς παῖδας αὐτοῦ, τὴν δωρεάν, ἣν ὑμεῖς ἔδοτε αὐ-
 τοῖς. Ἔστι γὰρ γένει μὲν δήπου ὁ Λεύκων ξένος,
 τῇ δὲ παρ' ὑμῶν ποιήσεται πολίτης· κατ' οὐδέτερον δ'
 αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔστ' ἔχειν ἐκ τούτου τοῦ νόμου.
 Καίτοι τῶν μὲν ἄλλων εὐεργετῶν χρόνον τινα ἕκα-
 στος ὑμῖν χρήσιμον ἑαυτὸν παρέσχε· οὗτος δ', ἂν
 σκοπῆτε, φανήσεται συνεχῶς ἡμῶν εὖ ποιῶν· καὶ
 ταῦτα, ὧν μάλιστα ἡμῶν ἢ πόλις δεῖται. Ἴστε 26
 γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι πλείστῳ τῶν ἀπάντων ἀνθρώ-
 πων ἡμεῖς ἐπεισάκτω σίτῳ χρώμεθα. Πρὸς τοίνυν
 ἅπαντα τὸν ἐκ τῶν ἄλλων ἐμπορίων ἀφικνούμενον ὁ

Λεύκωνα, τὸν ἄρχοντα Βοσπόρου — Ὁρᾶς,
 ὅσῃ καὶ τὴν ἔμφασιν συνεισένηγεν; εἶτα προσθεῖς καὶ τὸ
 Βοσπόρου, μονοῦ βλέπειν αὐτούς ἐποίησε τοῦ σίτου τὰς ὀλ-
 κᾶδας μεστάς· ὥστε λιμοῦ παραίτιος ὁ Λεπτινὴς γενήσεται,
 δι' ὧν ἀφαιρεῖται τῆς ἀτελείας τὸν ἄνθρωπον.

Κατ' οὐδέτερον δ' αὐτῷ — οὔτε ὡς πολίτη,
 οὔτε ὡς ξένῳ· στερίσκονται γὰρ ἀμφοτέρω.

26. Ἴστε γὰρ δήπου — Αὕξει τὴν εὐεργεσίαν
 τοῦ Λεύκωνος, ἐκ τῶν ἐναντίων τὴν σπάνιν προφέρων. Ἐν
 γὰρ ταῖς ἐνδείαις καὶ τὰ μικρὰ τῶν κερδῶν μεγάλα εἶναι
 δοκεῖ. Ὅταν δὲ καὶ τοῦτο μέγιστον ᾖ, ποῖαν λοιπὸν ὑπο-
 λείπει τοῖς ἀκούουσιν ὑπερβολήν; Εἶτα καὶ συγκρίνει τὸν
 ἀπὸ τοῦ Πόντου σίτον πρὸς ἅπαντα τὸν ἀπανταχόθεν αὐ-
 τοῖς κομιζόμενον.

ἐκ τοῦ Πόντου σῖτος εἰσπλέων ἐστίν. Εἰκότως· οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ τὸν τόπον τοῦτον σῖτον ἔχειν πλεῖστον τοῦτο γίγνεται, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κύριον ἔντα τὸν Λεύκωνα αὐτοῦ τοῖς ἄγουσι τὸν σῖτον Ἀθήναζε ἀτέλειαν δεδωκέναι, καὶ κηρύττειν, πρώτους γεμίζεσθαι τοὺς ὡς ἡμᾶς πλέοντας. Ἐχων γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτῷ καὶ τοῖς παισὶ τὴν ἀτέλειαν, ἅπασι δέδωκεν ὑμῖν. Τοῦτο δὲ ἡλίκον ἐστὶ, θεωρήσατε. Ἐκεῖνος πράττεται τοὺς παρ' αὐτοῦ σῖτον ἐξάγοντας τριακιστήν. Αἱ τοίνυν παρ' ἐκείνου δεῦρο ἀφικνούμεναι σίτου μυριάδες περὶ τετταράκοντά εἰσι· καὶ τοῦτο

οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ τὸν τόπον — Ἐπειδὴ καθαιρέσιν εἶδε παραπεμπομένην τῷ θεωρήματι· (δοκεῖ γὰρ αὐτὸς μᾶλλον ὠφελεῖσθαι ὁ πέμπων τὸν σῖτον, ἢ τὴν πόλιν ὠφελεῖν·) ἀνῆρχε καὶ τοῦτο τὸ ἀντιπίπτον, καὶ ὑπετέμετο. Ὡς γὰρ τῶν ἀκούοντων λεγόντων, ὅτι διὰ τὸ πλεῖστον γίνεσθαι σῖτον ἐν τοῖς τόποις τοῦτο ποιεῖ, κατὰ συνδρομὴν ἀνῆρχε, τῷ εἰπεῖν· Οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ τὸν τόπον τοῦτον σῖτον πλεῖστον ἔχειν τοῦτο γίγνεται, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀτέλειαν ὑμῖν αὐτὸν δεδωκέναι, διὰ τὸ προτιμᾶν τῶν ἄλλων ἐμπόρων τοὺς Ἀθηναίους.

Ἐχων γὰρ ἐκεῖνος — Συλλογίζεται τὸ κέρδος τῆ ποσότητι τὴν φιλοτιμίαν ἐγείρων· ἀπὸ τοῦ συνήθους τεταγμένου τέλους τὸ κέρδος δηλοῦν.

Τοῦτο δὲ ἡλίκον ἐστὶ — Τῆ πηλικότητι κερηται· ἵνα μὴ μόνον ἀπὸ τοῦ πράγματος αὐξήσῃ, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῆς τῆς ποσότητος.

ἐκ τῆς παρὰ τοῖς σιτοφύλαξιν ἀπογραφῆς ἂν τις ἴδοι. Οὐκοῦν παρὰ μὲν τὰς τριάκοντα μυριάδας, μυρίουσ δίδωσι μεδίμνους ἡμῖν· παρὰ δὲ τὰς δέκα, ὡσπεραν- εἰ τρισχιλίους. Τοσούτου τοίνυν δεῖ ταύτην ἀπο- στερῆσαι τὴν δωρεὰν τὴν πύλιν, ὥστε προσκατά- σκευάσας ἐμπόριον Θεοδοσίαν, ὃ φασὶν οἱ πλείοντες οὐ χεῖρον εἶναι τοῦ Βοσπόρου οὐδοτιοῦν, κἀνταῦθα δέ- δωκε τὴν ἀτέλειαν ἡμῖν. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πολλὰ ἂν ἔχων εἰπεῖν, ὅσα εὐεργέτηκεν ὑμᾶς οὗτος ἀνὴρ, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ πρόγονοι· ἀλλὰ προπέρου- σι σιτοδείας παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γενομένης, οὐ μόνον ὑμῖν ἰκανὸν σῖτον ἀπέστειλεν, ἀλλὰ τοσοῦ- τον, ὥστε πεντεκαίδεκα ἀργυρίου τάλαντα, ἃ Καλ-

27. Ἐμπόριον Θεοδοσίαν — Τὸ μὲν ὄνομα τῆς ἐμπορίας ἢ ἀπὸ τῆς ἀδείφης, ἢ ἀπὸ τῆς γαμετῆς· διαφωνεῖ- ται γάρ. Δείκνυσι δὲ καὶ οὕτω τὴν εὐνοίαν, ὅτι ἀμιλλᾶ- ται πρὸς ἑαυτὸν ἐν ταῖς εὐποιαῖς ὑμῶν· διὰ τοῦτο γὰρ αὐ- ζει καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον, ἵνα μὴ φαύλη τις ἢ προσθή- κη φανῇ.

Προπέρουσι σιτοδείας — Τὴν μνήμην ἀνακαινοῖ, τὰ ἀρχαῖα παραδραμῶν· ἔτι γὰρ ἔχουσι τῆς εὐεργεσίας τὴν αἴσθησιν. Ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο, φησὶν, ὅτι τῆς οἰ- κουμένης ἀπύσης τῆς λιμῆς πιεσθείσης, μετέστησεν ὑμῖν τῆς εὐπορίας τὴν συμφορὰν. Τότε πρῶτον εἶδομεν σιτοδείαν ποι- οῦσαν καὶ πλοῦτον καὶ κόρον. Ἠκέτω Καλλισθένης, μάρ- τυς ἀληθῆς τῆς φιλοτιμίας τῆς Λεύκωνος· λεγέτω τῶν τα- λάντων τὸν ἀριθμὸν ὅσον τῆ πατρίδι προσεποίησε.

28 λισθένης διώκησε, προςπεριγενέσθαι. Τί οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τοῦτον, τὸν τοιοῦτον περὶ ὑμᾶς γεγενημένον, εἰ ἀκούσῃ νόμῳ τὴν ἀτέλειαν ὑμᾶς ἀφηρημένους αὐτόν, καὶ μὴδ', ἂν μεταδόξῃ ποτέ, ψηφισαμένους ἐξεῖναι δοῦναι; Ἄρ' ἀγνοεῖτε, ὅτι ὁ αὐτὸς νόμος οὗτος ἐκεῖνόν τε ἀφαιρήσεται τὴν ἀτέλειαν, κύριος ἂν γένηται, καὶ ὑμῶν τοὺς παρ' ἐκείνου σιτηγοῦντας; Οὐ γὰρ δήπου τοῦτό γε ὑπέιληφεν οὐδεὶς, ὡς ἐκεῖνος ὑπομενεῖ, ἑαυτῷ μὲν ἀκύρους εἶναι τὰς παρ' ὑμῶν δωρεάς, ὑμῖν δὲ μένειν τὰς παρ' ἑαυτοῦ. Οὐκοῦν πρὸς πολλοῖς, οἷς ἂν ὁ νόμος βλάψων ἡμᾶς φαίνεται, καὶ προσαφαιρεῖται τι τῶν ὑπαρχόντων ἤδη. Εἴθ' ὑμεῖς ἔτι σκοπεῖτε, εἰ χρὴ τοῦτον ἐξαλεῖψαι, καὶ οὐ πάλαι βεβούλευσθε; Ἀνά-

28. Ἄν μεταδόξῃ — Εὐδιόρθωτα ποιεῖ τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πλημμελήματα· ἤμαρτεν ὁ Δῆμος, κακῶς βουλευσάμενος· ἄφες, τῇ μετανοίᾳ λύσει τὰ πταίσματα· γέγραπται δ' ἐν τούτῳ τῷ νόμῳ, μὴδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι.

Τοὺς παρ' ἐκείνου σιτηγοῦς — Συναδικεῖς, Λεκτὴν, τὴν πόλιν μετὰ τοῦ Λεύκωνος. Πρὸς πολλοῖς γὰρ ἄλλοις βλάπτεις καὶ εἰς δόξαν· ἡ δὲ ζημία τῶν πραγμάτων παγχάλεπος.

Εἴθ' ὑμεῖς ἔτι σκοπεῖτε — Αἰξήσας τὴν κατηγορίαν, παροξύνει πρὸς τὴν ἀναίρεσιν· οὐ δεῖ περὶ τῶν ὁμολογουμένων σκοπεῖν, φθασάτω τοὺς λόγους ἢ λύσις.

γνωθι λαβὼν αὐτοῖς τὰ ψηφίσματα αὐτά, τὰ πε-
ρὶ τοῦ Λεύκωνος.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ . . .

Ὡς μὲν εἰκότως καὶ δικαίως τετύχηκε τῆς 29
παρ' ὑμῶν ἀτελείας ὁ Λεύκων, ἀκηκόατε ἐκ τῶν
ψηφισμάτων, ὧ ἄνδρες δικασταί! Τούτων δ' ἀπάν-
των στήλας ἀντιγράφους ἐστήσασθε ὑμεῖς τε καὶ κεῖ-
νος· τὴν μὲν ἐν Βοσπόρῳ, τὴν δ' ἐν Πειραιεῖ, τὴν
δ' ἐφ' Ἱερῶ. Σκοπεῖτε δὴ, πρὸς ὅσης κακίας ὑπερ-
βολὴν ὑμᾶς ὁ νόμος προάγει, ὅς ἀπιστότερον τὸν

Λαβὼν αὐτοῖς τὰ ψηφίσματα — ἵνα αἰ-
σχυνθῶσιν ἐναντία τοῖς δεδομένοις ποιεῖν. Εἰπὼν δὲ τὰς
εὐεργεσίας ἤδη τῷ λόγῳ, βούλεται καὶ ἐγγράφως αὐτὰς
ἀναγνῶναι.

29. Ὡς μὲν εἰκότως — Ὅρα, πῶς δριμέως ὡς
μισθὸν κεκομισμένον δείκνυσιν· ἀνδ' ὧν γὰρ δέδωκεν, ἀντὶ
τούτου μετέληψε· καθαιρῶν ἐν τούτῳ τὸ περὶ τούτου φρό-
νημα τοῦ Δήμου, μᾶλλον δὲ μαρτύριον μέγιστον παρεχόμε-
νος διὰ τούτου, ὅτι μεγάλα εὐεργέτηται ὁ Δῆμος.

Ἀντιγράφους — τὰ ἴσα ἐχούσας, καὶ τὰ αὐτὰ
βρώσας.

Τὴν δ' ἐν Πειραιεῖ — Διτῶς ἐκεῖνος, ἐπειδὴ
καὶ ἐν ἐμπορίοις δύο εὖ ποιεῖ· ἔπειτα τὸ αἰσχρὸν ἐπάγει
καθ' ὑπερβολὴν· νενίκηται ὑφ' ἐνὸς ἀνδρὸς ὅλη πόλις εἰς πί-
στιν, ἠττήθη Δῆμος αὐτόχθων εἰς εὐγνωμοσύνην τοῦ Λεύ-
κωνος.

Τὴν δ' ἐφ' Ἱερῶ — Ἱερὸν οὕτω καλούμενον, διὰ
τὸ τοὺς Μινύας Ἱερὸν Ἦρας ἰδρύσασθαι, τῶν ἡρώων σταλ-

Δῆμον καθίστησιν ἑνὸς ἀνδρός! Μὴ γὰρ οἴεσθε ὑμῖν ἄλλο τι τὰς στήλας ἐστάναι ταύτας, ἢ τούτων ἀπάντων, ὧν ἔχετε, ἢ δεδώκατε, συνθήκας· αἷς ὁ μὲν Λεύκων ἐμμένων φανεῖται, καὶ ποιεῖν αἰεὶ τι προθυμούμενος ὑμᾶς εὖ, ὑμεῖς δ' ἐστώσας ἀκύρους ἔσεσθε πεποικηότες· ὁ πολὺ δεινότερον τοῦ καθελεῖν ἐστίν. Αὗται γὰρ οὕτωςι τοῖς βουλομένοις κατὰ τῆς πόλεως βλασφημεῖν τεκμήριον, ὡς ἀληθῆ 30 λέγουσιν, ἐστήξουσι. Φέρε, εἰάν δὲ δὴ πέμψας ὡς ὑμᾶς Λεύκων ἐρωτᾷ, τί ἔχοντες ἐγκαλέσαι, καὶ τί μεμφόμενοι, τὴν ἀτέλειαν αὐτὸν ἀφῆρησθε, τί πρὸς

λομένων ἐπὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας· τοῦτα δὲ ἐστὶ κατὰ τὸ στόμα τοῦ Πόντου.

Συνθήκας — Σεμνὸν τῶν συνθηκῶν τὸ ὄνομα· διὸ καὶ ὁ παραβάς ἐπονείδιστος.

Δεινότερον τοῦ καθελεῖν — Θέλεις κυρῶσαι, Λεπτίνη, τὸν νόμον· μικρὸν ἐπίσχεσ, ἄφες· καθελεῖν τὰς στήλας, τὸν ἔγγραφόν μου καὶ δῆλον κατήγορον. Αὗται κυρῶσι τὰς μέμψεις, βεβαιοῦσι τὰς διαβολὰς τὰς ματαιὰς ταυτασί, τὸν ἐπιλήσμονα τῶν εὐεργεσιῶν ἐξελέγχουσαι.

30. Φέρε, εἰάν δὲ δὴ πέμψας — Εὐκαιρῶς κέχρηται τῇ πλάσει· ἐναργέστερος γὰρ ὁμοῦ καὶ ἐμψυχότερος ὁ λόγος γίνεται· χάρειν δὲ τὸ νόημα. Μόνον γὰρ οὗ διαδικασίαν πρὸς τὸν Δῆμον καθίστησιν· εὐπρόσωπος δ' οὗτος ὁ λόγος· οὐ γὰρ τῇ παρ' ἑαυτοῦ συνηγορίᾳ, τοῖς δὲ ἑαυτοῦ δικαίοις νενικηκῶς ὁ Λεύκων φανεῖται.

θεῶν ἐροῦμεν; ἢ τί γράφει ποτὲ ὁ τὸ ψήφισμα ὑπὲρ ὑμῶν γράφων; Ὅτι, νῆ Δία, ἤσάν τινες τῶν εὐρημένων ἀνάξιοι; Ἐὰν οὖν εἶπη πρὸς ταῦτα ἐκεῖνος· καὶ γὰρ Ἀθηναίων τινὲς εἰσὶ Φαῦλοι ἴσως, καὶ οὐ διὰ ταῦτ' ἐγὼ τοὺς χρηστοὺς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τὸν Δῆμον νομίζων χρηστὸν πάντας ἔχειν ἐῷ· οὐδὲν δικαιοτέρ' ἡμῶν ἐρεῖ; ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. Παρὰ πᾶσι

Ὅ τὸ ψήφισμα ὑπὲρ ὑμῶν γράφων — ὁ τὴν ἀπόκρισιν ὑπὲρ ὑμῶν διδούς.

Ἡσάν τινες τῶν εὐρημένων — Οὐκ ἐπιλέλησται τοῦ οἰκείου θεωρήματος, ἀλλ', ἵνα δῶ τῷ οἰκείῳ νόμῳ παρείδουσιν, αὐτὸν τὸν Δῆμον ὁμολογοῦντα ποιεῖ τὴν ἀντίθεσιν· νῆ Δία, ἤσάν τινες τῶν εὐρημένων, ὡς μηδενὸς ἄλλου λυποῦντος τὴν πόλιν, ἢ τούτου· ἵνα ὁ νόμος τοῦ Δημοσθένους, μετὰ μικρὸν ἀναγινωσκόμενος, καὶ τοῦτο λύων φαίνεται.

Ἀθηναίων τινὲς — Ἐτέρῳ μὲν περιάπτει τὴν βλασφημίαν· οὐ μὴν οὐδὲ ἐνταῦθα ταύτην ἀκόλαστον τίθεισιν, ἀλλὰ προσέθηκεν εἰς θεράπειαν, τινὰς εἰπών, ἀλλ' οὐ πάντας, καὶ ἴσως, ἵνα καὶ τῷ ἐπιρρήματι καὶ τῷ διασταγμῷ μὴ πάντως ἀποφαίνεται κατὰ τῶν πολιτῶν, ὅτι πονηροὶ τυγχάνουσι. Καλῶς δὲ ἐπιμένει τῇ ἐξεργασίᾳ τοῦ πράγματος, ἵν' ἐναργέστερος αὐτοῖς ἔλεγχος γένηται, καὶ διὰ βραχέων ἢ ἀντίθεσις ἀνερῆσθαι δοκῇ.

Οὐδὲν δικαιοτέρ' ἡμῶν ἐρεῖ — Μετὰ τῶν κατηγορημένων καὶ αὐτὸς εὐρίσκεται, καὶ συνομολογεῖ, ὅτι ἀδικεῖται, ὁ Λεύκων. Εἶτα τοῖς κοινοῖς ἔδεσι καὶ λογισμοῖς ἐπικυροῖ τὸ ἐπιχείρημα· ὡς μᾶλλον φιλοῦσιχ ἅπαντες αἰδοῖ

γὰρ ἀνθρώποις μᾶλλον ἐστὶν ἔθος, διὰ τοὺς εὐεργέτας, καὶ ἄλλους τινὰς εὖ ποιεῖν τῶν μὴ χρηστῶν, ἢ διὰ τοὺς φαύλους, τοὺς ὁμολογουμένως ἀξίους χάριτος τὰ δοθέντα ἀφαιρεῖσθαι. Καὶ μὴν οὐδ', ὅπως οὐκ ἀντιδώσει τῷ Λεύκωνί τις, εἴαν βούληται, δύναμαι σκοπούμενος εὐρεῖν. Χρήματα μὲν γὰρ ἐστὶν αἰεὶ παρ' ὑμῖν αὐτοῦ· κατὰ δὲ τὸν νόμον τοῦτον,

τῶν χρηστῶν φαύλους τινὰς ἀγαπᾶν, ἢ μίσησι τῶν ποτηρῶν καὶ τοὺς ἀγαθούς ἀποστρέφεισθαι.

31. Καὶ μὴν οὐδ', ὅπως — Ἄχρι τούτων συμπερανάμενος τὸν λόγον τὸν περὶ τῆς τελωνείας, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸ ὁμώνυμον. Ὅτι γὰρ κατὰ τὸ πρότερον μέρος τὴν τελωνεῖαν ἐξήτασεν, ἐκεῖθεν δῆλον· ἐλογίσαστο γὰρ, τίνα καρποῦται τέλη ἐκ τοῦ μὴ τελωνεῖσθαι. Εἴτα ἔδειξεν αὐτοὺς ἀφαιρούμενους τὴν δωρεὰν τοῦ Λεύκωνος· εἴτα τὸν Λεύκωνα λοιπὸν ἀνταφαιρούμενον. Οὐκοῦν τοῦτο περὶ τῆς τελωνείας εἴρηται. Μεταβαίνει δὲ ἐφ' ἕτερον τέλος καὶ τὴν ὁμωνυμίαν, λέγω δὲ τὸ κατὰ τὴν λειτουργίαν· καὶ τὸ ἐπιχείρημα διὰ τῆς διαβολῆς σημαίνει τὸ βούλημα. Ἄλλως· Ὡς κοινωτέρου τινὸς ἐπιχειρήματος ἀρχὴν ποιούμενος, λέγω δὴ τοῦ περὶ τῆς κορηγίας. Διὰ τί δὲ οὐκ ἐκ τοῦ προδήλου καὶ προφανοῦς εἰσήγαγεν, ὅτι ἀντιδώσει τις, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου κατὰ ἀναίρεσιν; Ὅτι εἴ βουληθῆ τις ἀντιδοῦναι, οὐκ εὐρίσκω ὅπως λυθήσεται, καὶ οὐκ ἀντιδώσει. Ὅτι τὸ μὲν ἐκ τοῦ προφανοῦς λέγειν, οὐκ ἐστὶ πιθανόν· τὸ δὲ κατὰ ἀναίρεσιν σημαίνει τὴν τοῦ φιλονεικοῦντος προαίρεσιν. Σχέδον γὰρ μιμεῖται τὸν τοῦ φιλονεικοῦντος τρόπον διὰ τῆς τοῦ ἐνθυμήματος μεταχειρήσεως.

ἐάν τις ἐπ' αὐτὰ ἔλθῃ, ἢ στερήσεται τούτων, ἢ λειτουργεῖν ἀναγκασθήσεται. Ἔστι δ' οὐ τὸ τῆς δαπάνης μέγιστον ἐκείνω, ἀλλ' ὅτι τὴν δωρεὰν αὐτὸν ὑμᾶς ἀφῆρῆσθαι νομιεῖ.

Οὐ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! μὴ Λεύκων³² ἀδικηθῆ, μόνον δεῖ σιωπεῖν, ὦ Φιλοτιμίας ἕνεκα ἢ περὶ τῆς δωρεᾶς σπουδὴ γένοιτ' ἂν, οὐ χρείας· ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν ὑμᾶς εὖ πράτ-

Ἐπ' αὐτὰ ἔλθῃ — Κατὰ τὴν ἀντίδοσιν, φησὶν, ἐπιλάβηται.

Ἔστι δ' οὐ τὸ τῆς δαπάνης — Ἀπὸ τῆς περιουσίας καὶ δυναστείας τοῦ Λεύκωνος ἀντέπεσεν· ἀλλὰ πλούσιος ὢν οὐκ αἰσδάνεται τῆς δαπάνης· ναί, ἀλλ' ἢ ἀφαιρέσις ἐπονείδιστος.

32. Οὐ τοίνυν — Τί δήποτε, ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐπὶ τὰ μείζονα τρέπων τὸν λόγον, ἐνταῦθα τουναντίον πεποίηκεν, καὶ ἀπὸ τῶν μείζονων ἐπὶ τὰ ἐλάττονα ἦλθε; Λεκτέον, ὅτι, ὁ μᾶλλον ἐτάρακτε τοὺς ἀκούοντας, τοῦτο καὶ προὔταξε. Ποδεῖ γὰρ ὁ Δῆμος τὸν σίτον, καὶ στερισκόμενος ἄχθεται. Ἀφ' οὗ οὖν ἔμελλε κείθειν μᾶλλον, τούτου τὸν φόβον προὔβάλλετο.

Εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν — Θαῦμα πολὺ τῆς εὐεργεσίας τοῦ Λεύκωνος ποιησάμενος, ἐνταῦθα καὶ οἶκτον ἐντίθησιν τοῦ Ἐπικέρδους, τῇ μεταβολῇ τῆς τύχης τὴν παιδίῳ προσαγόμενος. Ὁ γὰρ πάλαι, φησὶν, εὐημερῶν, ὁ τῶν Ἀθηναίων πόλιν εὐεργετεῖν ἀξιῶν, οὗτος νῦν ἐπίκουρον ἔχει τοῦ ζῆν τὴν ἀτέλειαν, βεβλημένος ἀπὸ τῆς τύχης. Φασὶ δὲ τοὺς παῖδας μεταστῆναι τοῦ Ἐπικέρδους ἀπὸ

34 Σκέψασθε δὴ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι! πῶς ἂν ἄνθρωπος μᾶλλον φανερός γενεῖτο
 εὖνους ὢν ὑμῖν, ἢ πῶς ἦττον ἄξιός ἀδικηθῆναι,
 ἢ πρῶτον μὲν εἰ, παρῶν τῷ τῆς πόλεως ἀτυχί-
 ματι, μᾶλλον ἔλοιτο τοὺς ἀτυχοῦντας καὶ τὴν πα-
 ρὰ τούτων χάριν, ἥτις ποτ' ἐμελλεν ἔσεσθαι, ἢ
 τοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ κεκρατηκότας, καὶ παρ'
 οἷς ἦν· δεύτερον δ', ἑτέραν χρεῖαν ἰδῶν, εἰ Φαί-
 νοιτο δίδους, καὶ μὴ, ὅπως, ἰδίᾳ τὰ ὄντα σώσει,
 προνοούμενος, ἀλλ' ὅπως τῶν ὑμετέρων μηδὲν ἐν-
 35 δεῶς ἔξει, τὸ καθ' αὐτόν; Τοῦτον μέντοι, τὸν
 τῷ μὲν ἔργῳ παρὰ τοὺς μεγίστους καιροὺς οὕτως
 κοινὰ τὰ ὄντα τῷ Δήμῳ κεκτημένου, τῷ δὲ ῥήματι
 καὶ

ἰδῶν, αὐθαίρετος ἐφιλοτιμήσατο, αὐτὸς προσεπινοήσας τὴν
 αὐξήσιν.

34. Σ κ έ ψ α σ θ ε — Εἰπὼν διὰ τῶν προειρημένων
 τὰς εὐεργεσίας, καὶ αὐξήσας εἰς ὅσον εἶχεν, ἐντεῦθεν ἐπεν-
 θυμεῖται τοῖς προειρημένοις. Τοιοῦτος ὁ ῥητὴρ ἀπανταχοῦ
 μετὰ τὰ διηγήματα πάλιν ἐπενθυμούμενος. Οὐχ ἀπλοῦν δέ
 ἐστι τὸ διήγημα ἐνταῦθα, ἀλλὰ δεικτικόν.

Τὴν παρὰ τούτων χάριν. — Καὶ τῆς καλοκα-
 γαθίας ἐπίδειξις. Οὐ γὰρ ἐλπίδι τῆς ἀμοιβῆς ἐποίησεν εὖ.
 ἄδηλος γὰρ αὕτη· ἀλλ' εὖνοια καὶ φιλοστοργία τοὺς ἦττη-
 μένους ἀντὶ τῶν κεκρατηκότων ἠσπάσατο· καὶ οὐ μόνον νε-
 πικηκότων εἶπεν, ἀλλὰ καὶ παρ' οἷς ἦν· ὅτι καὶ συνηθείας
 κατεφρόνησε, καὶ φιλίας ἠμέλησε, καὶ φοβεῖσθαι τοὺς κρα-
 τοῦντας οὐκ ἠνέσχετο, προδόμενος ἐν πᾶσιν ὑμᾶς.

καὶ τῆ τιμῇ τὴν ἀτέλειαν ἔχοντα, οὐχὶ τὴν ἀτέλειαν ἀφαιρήσεσθε, (οὐδὲ γὰρ οὕση χρώμενος φαίνεται) ἀλλὰ τὸ πιστεύειν ὑμῖν· οὐ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον; Τὸ τοίνυν ψήφισμα ὑμῖν αὐτὸ ἀναγνώσεται, τὸ τότε ψηφισθὲν τῷ ἀνδρί. Καὶ θεω-

35. Οὐδὲ γὰρ οὕση χρώμενος φαίνεται — Ἡ ἀτέλεια διττή· ἢ γὰρ κατ' ἐμπορίαν ἐστίν, ἢ κατὰ λειτουργίαν. Οὐχὶ δὲ οἷόν τε λειτουργεῖν ξένον ὄντα, καὶ Λιβύην οἰκοῦντα, οὔτε τελωνεῖσθαι μὴ ἐμπορευόμενον· οὐδὲ γὰρ ἐμπορευόμενος φαίνεται, ὥσπερ ὁ Λεύκων, μὴ φερομένων αὐτῷ ἀπὸ Λιβύης φορτίων, ἀφ' ὧν κερδαίνειν ἔμελλε. Ἀλλως. Ὁ μὲν Ζήνων, λύων τὸ προκείμενον, φησὶ μὴ χρήσασθαι τῇ δωρεᾷ τὸν Ἐπικέρδην, διὰ τὸ ἐκόντα ἐπιδοῦναι μυᾶς ἑκατόν. Ἡμεῖς δὲ φαμὲν μὴ τοῦτο βούλεσθαι τὸν Δημοσθένην σημαίνειν· οὐδὲ γὰρ ἐπιδόσεως, οὐδὲ φιλοτιμίας ἐστὶν ἀτέλεια, ἀλλὰ τῶν κατ' ἀνάγκην γινομένων λειτουργιῶν. Πῶς οὖν φαίνεται Ἐπικέρδης μὴ χρώμενος; Οὐχ ὅτι ἐπιδέδωκεν, ἀλλὰ τῷ μὴδ' ἐμπορίαν ποιήσασθαι, μηδὲ κληθῆναι εἰς λειτουργίαν μηδεπώποτε· διὰ τὸ ἀπειναί τε φαίνεται τῇ δωρεᾷ μὴ χρήσασθαι· ὅτι γὰρ οὐκ ἂν ἐκλήθη ἀπὸν εἰς λειτουργίαν, δῆλον ἐκ τῶν κατὰ Λεύκωνα. Ἐκεῖ γὰρ φησι, χρήματα ὑπάρχειν τῷ Λεύκωνι ἐνταῦθα, ὧν λάβοιτο ἂν τις· Ἐπικέρδους δὲ μὴ ἔχοντος μηδεμίαν ἐμπορίαν ἐν τοῖς λιμέσι, πῶς ἂν τις λάβηται; Χρώμενος ἀντὶ τοῦ χρησάμενος· οὐ γὰρ περὶ τῶν παιδῶν ἐνταῦθα τέως ὁ λόγος ἐστίν, ἀλλὰ περὶ τοῦ πατρός· ὅτι δὲ καὶ τὸ συντελεῖν εἰς πόλεμον οὐκ ἦν παράβασις ἀτελείας, δῆλον ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα. Καὶ γὰρ εἰληφότες ἀτέλειαν ὅμως ἐχορήγουν εἰς πόλεμον· ὥστε, εἰ Ἐπικέρδης εἰς πόλεμον ἐπιδέδωκεν, οὐ δῆπου τὴν δωρεάν ἀνῆρθεν· ἀλλὰ καὶ αὐ-

Ἰ

ρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ὅσα ψηφίσματα ἄκυρα ποιεῖ ὁ νόμος, καὶ ὅσους ἀνθρώπους ἀδικεῖ, καὶ ἐν ὁποίοις καιροῖς χρησίμους ὑμῖν παρασχόντας ἑαυτούς! Εὐρήσετε γὰρ τούτους, οὓς ἤκιστα προσῆκεν, ἀδικοῦντα. Λέγε!

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α Τ Α . . .

36 Τὰς μὲν εὐεργεσίας, ἀνθ' ὧν εὔρετο τὴν ἀτέλειαν ὁ Ἐπικέρδης, ἀκηκόατε ἐκ τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί! Σικσπεῖτε δὲ μὴ τοῦτο, εἰ μινᾶς ἑκατὸν καὶ πάλιν τάλαντον ἔδωκεν· (οὐδὲ γὰρ τοὺς λαβόντας ἔγωγε ἠγοῦμαι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων θαυμάσαι·) ἀλλὰ τὴν προθυμίαν, καὶ τὸ αὐτὸν ἐπαγγειλάμενον ποιεῖν, καὶ τοὺς καιροῦς, ἐν οἷς. Πάντες μὲν γὰρ εἰσιν ἴσως ἄξιοι χάριν ἀνταπολαμβάνειν, οἱ προϋπάρχοντες τῷ ποιεῖν ὑμᾶς εὔ· μάλιστα δ' οἱ παρὰ τὰς χρείας· ὧν εἷς οὗτος

τὸς παρέχεται νόμον τοιοῦτον, τὸν κελεύοντα μηδένα ἀτελῆ εἶναι τῶν εἰς τὸν πόλεμον. Φαίνεται· οὐ φαίνεται γὰρ ἐν ταῖς τῶν ἐμπόρων ἀπογραφαῖς.

Οὓς ἤκιστα προσῆκεν — οὓς οὐδαμῶς ἀδικεῖν ἐχρῆν.

36. Τὴν προθυμίαν — Τῇ κρίσει τῶν πατέρων σεμνύνει τὸν ἄνθρωπον.

Οἱ προϋπάρχοντες — Οἱ τὴν ἀρχὴν τῆς εὐπορίας ποιησάμενοι. Πλέον δὲ θαυμάσειεν ἂν τις τοὺς ἐν ταῖς χρείαις ὑπηρετήσαντας.

ἀνὴρ ὧν φαίνεται. Εἴτ' οὐκ αἰσχυρόμεθα, ὦ ἄν-37
δρες Ἀθηναῖοι! τοὺς τοῦ τοιούτου παιῖδας εἰ, μηδε-
μίαν ποιησάμενοι τούτων μηδενὸς μνεῖαν, ἀφηρημέ-
νοι φανούμεθα τὴν δωρεάν, μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέ-
σαι; Οὐ γὰρ, εἰ ἕτεροι μὲν ἦσαν οἱ τότε σωθέντες
ὑπ' αὐτοῦ, καὶ δόντες τὴν ἀτέλειαν, ἕτεροι δ' ὑμεῖς,
οἱ νῦν ἀφαιρούμενοι, ἀπολύει τοῦτο τὴν αἰσχύνην·
ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ τὸ δεινὸν ἐστίν. Εἰ γὰρ οἱ
μὲν εἰδότες καὶ παθόντες ἄξια τούτων ἐνόμιζον εἶ
πάσχειν, ἡμεῖς δ' οἱ λόγῳ ταῦτ' ἀκούοντες, ὡς
ἀναξίων ἀφαιρησόμεθα, πῶς οὐχ ὑπέρδεινον ποιή-
σομεν; Ὁ αὐτὸς τοίνυν ἐστὶ μοι λόγος οὗτος καὶ 38

37. Οὐκ αἰσχυρόμεθα — Χαριέντως τῷ αἰ-
σχυρόμεθα συνῆψεν εὐθύς τό, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι·
ἵνα τῇ ποιότητι τῆς πόλεως μείζον φανῇ τὸ αἰσχρόν.

Μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι — Δίδαζόν με
τινὰ τῆς ἀφαιρέσεως ἀπολογίαν· προσέστω τις εὐπρόσωπος
τόπος τῷ σφάλματι, ἂν καλέσῃ μέ τις τῶν παιδῶν ἀχά-
ριστον. Ποῖον ἔγκλημα προφέρων λύσω τὴν μέμψιν; τί
πραχθέν ὑπαίτιον ἐπενεγκῶν αὐτοῖς, τὴν αἰσχύνην ἐκφεύ-
ξομαι;

Οὐ γὰρ, εἰ — Τῇ τῆς ἀπαντήσεως περιτροπῇ τὴν
ἀντίθεσιν ἀνεῖλε, φάσκων· οὐκ ἀπολύει τοῦτο τῆς αἰσχύ-
νης, ἀλλὰ προσθήκην ἀδοξίας ποιήσει· λυμαίνῃ τὴν τῶν προ-
γόνων ψῆφον· λύεις προπετῶς, ἃ ἐκεῖνοι κεκρίκασι. Καὶ
ἢ προσθήκη βεβαιοῖ τὴν ἀλήθειαν· ὅσα κρείττων ἢ τῶν ἐρών-
των καὶ παρόντων μαρτυρία τοῦ τὴν γνώσιν ἐξ ἀκοῆς εἰλη-
φότος.

περὶ τῶν τοὺς Τετρακοσίους καταλυσάντων, καὶ πε-
 ρὶ τῶν, ὅτ' ἔφευγεν ὁ Δῆμος, χρησίμους αὐτοὺς
 παρασχόντων. Πάντας γὰρ αὐτοὺς δεινότατ' ἂν
 ἠγοῦμαι παθεῖν, εἴ τι τῶν τότε ψηφισθέντων αὐ-
 τοῖς λυθεῖη. Εἰ τοίνυν τις ὑμῶν ἐκεῖνο πέπεισται,
 πολὺ τοῦ δεηθῆναί τινος τοιούτου νῦν ἀπέχειν τὴν
 πόλιν, ταῦτα μὲν εὐχέσθω τοῖς θεοῖς, καὶ γὰρ συν-
 εὔχομαι· λογισέσθω δέ, πρῶτον μὲν, ὅτι περὶ νό-

38. Τοὺς Τετρακοσίους — Ἐγένετο γὰρ τις
 ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ Τετρακοσίων ὀλιγαρχία, ἣν
 οἱ καταλύσαντες ἐτίμηθησαν.

Ὅτ' ἔφευγεν ὁ Δῆμος — Ἐπὶ τῶν Τριάκον-
 τα λέγει· τότε γὰρ οἱ δημοτικοί, μὴ φέροντες τὴν κα-
 κίαν τῶν Τριάκοντα, ἔφυγον, καὶ οἱ ὑποδεξάμενοι ἐθαυμά-
 σθησαν.

Εἰ τοίνυν τις ὑμῶν — Τὰς τῶν ἔξωθεν ἐπι-
 σωρεύσας εὐεργεσίας, τὴν ἐκ τῆς ἀκολούθου νοήσεως ὑπο-
 βάλλει πρότασιν. Ἐλέγομεν δέ, ὅτι τὸ κατὰ τὸν Ἐπι-
 κέρδην ἐπιχείρημα τῆς μελλούσης ἐστὶ βλάβης· τοῦτο τοί-
 νυν ἐπισφραγίζεται κατὰ τὸ νῦν προκείμενον ἐννόημα. Ἄν-
 τέπεσε γὰρ ἐκ τῶν λεγομένων· ἀλλ' οὐκ ἂν δεηθῆμεν τοῦ
 τὴν πόλιν εὐεργετήσοντος· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ πόλεμος. Πρὸς
 ὅπερ ἀγωνιζόμενος, λύει ἐκ τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων φύ-
 σεως καὶ τῶν κοινῶν λογισμῶν· ὡς ἄδηλον τὸ μέλλον,
 καὶ πάντα χρὴ προσδοκᾶν. Οὕτως ἐπισφραγίζεται διὰ
 τούτων τὴν γενησομένην ἐκ τοῦ νόμου βλάβην, εἰ γένοιτο
 κύριος.

Καὶ γὰρ συνεύχομαι — Τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐνοίας
 δηλοῖ, κοινωῆσαι τῆς εὐχῆς οὐκ ὀκνῶν.

μου μέλλει φέρειν τὴν ψῆφον, ἢ μὴ λυθέντι δεή-
 σει χρῆσθαι, δεύτερον δέ, ὅτι βλάπτουσιν οἱ πονη-
 ροὶ νόμοι καὶ τὰς ἀσφαλῶς οἰκεῖν οἰομένους πόλεις.
 Οὐ γὰρ ἂν μετέπιπτε τὰ πράγματα ἐπ' ἀμφοτέρα, 39
 εἰ μὴ τοὺς μὲν ἐν κινδύνῳ καθεστηκότας καὶ πράξεις
 χρῆσται, καὶ νόμοι, καὶ ἄνδρες χρηστοὶ καὶ πάντα
 ἐζητασμένα ἐπὶ τὸ βέλτιον προῆγε· τοὺς δὲ ἐν πά-
 σῃ καθεστάναι δοκοῦντας εὐδαιμονίᾳ πάντα ταῦτα
 ἀμελούμενα ὑπέρξει κατὰ μικρόν. Τῶν γὰρ ἀνθρώ-
 πων οἱ πλείστοι κτῶνται μὲν τὰγαθὰ τῷ καλῶς
 βουλευέσθαι, καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν· φυλάττειν
 δὲ οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς τούτοις. Ὁ μὴ πάθη-
 τε νῦν ὑμεῖς, μηδὲ οἴεσθε νόμον τοιοῦτον θέσθαι
 δεῖν, ὅς καλῶς τε πράττουσαν τὴν πόλιν ὑμῶν πο-

ᾧ μὴ λυθέντι δεήσει χρῆσθαι — Κυρίου
 ὄντος, εἰκὸς ἐστὶ γενέσθαι καὶ χρεῖαν εὐεργετῶν· ἄγουσι
 γὰρ τὰς εὐδαιμονούσας πόλεις ἐπὶ τὸ χεῖρον οἱ πονηροὶ νό-
 μοι. Τοῖς μὲν γὰρ ἀγαθοῖς ἀνδράσι, καὶ τοῖς ἀμείνοσι νό-
 μοις, ἀκολουθεῖ τὸ πράττειν καλῶς· τοῖς δ' ἐναντίοις, πρὸς
 τὸ φαῦλον ἢ μεταβολή.

39. Ὑπέρξει κατὰ μικρόν — κατὰ μικρόν
 ὑπεχώρει καὶ ἀπώλλυτο· ῥεῖν γὰρ τὸ φθείρεσθαι. Ἐπεὶ
 καὶ οἱ ἄνθρωποι κτῶνται μὲν εὐβουλίᾳ τὰ χρήσιμα, ξίπτοῦ-
 σι δ' ἐξ ἀβουλίας κτώμενα.

Καλῶς πράττουσαν τὴν πόλιν — Κατ' ἀμ-
 φότερον δείκνυσιν ἄχρηστον καὶ ἀλυσιτελεῆ τὸν νόμον· ἐν
 ἀσφαλείᾳ τε γὰρ ζῶσιν ἡμῶν ἢ τοῦ πράγματος ἀδοξία πρὸς-

νηρᾶς δόξης ἀναπλήσει, ἐάν τέ τι συμβῆ ποτε, ἔρημον τῶν ἐφελησόντων ἀγαθόν τι ποιεῖν αὐτὴν καταστήσει.

40 Οὐ τοίνυν μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τοὺς ἰδίᾳ γνόντας εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, καὶ παρασχόντας χρησίμους αὐτοὺς ἐπὶ τηλικούτων καὶ τοιούτων καιρῶν, οἷων μικρῷ πρότερον Φορμίων διεξελέλυθε, καὶ γὰρ νῦν εἴρηκα, ἀξιόν ἐστίν εὐλαβηθῆναι ἀδικῆσαι· ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους, οἱ πόλεις ὅλας, τὰς ἑαυτῶν

ἐστίν· ἑτέρου δέ τινος καὶ φαύλου συμβαινόντος, τὸν ἐπικουροῦντα οὐχ ἔχομεν.

40. Οὐ τοίνυν μόνον — Ἄλλο ἐπιχείρημα τοῦ αὐτοῦ τόπου, διαφορὰν δὲ ἔχον οὐ μικράν. Περὶ μὲν γὰρ εὐεργέτου πάλιν μέλλει ποιῆσθαι τὸν λόγον, δεικνύς, ὅσον βλάβη τὴν πόλιν, καὶ ὅσων ἀποστερήσει εὐεργετῶν, εἰ καιρὸς γένοιτο· διαφέρει δὲ τοῦ περὶ Ἐπικέρδους ἐπιχειρήματος. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἴδιον, τοῦτο δὲ κοινόν· ὅτι καὶ πόλεις ὅλας τὰς ἑαυτῶν πατρίδας συμμάχους κατέστησαν τῷ Δήμῳ. Ἀπὸ γὰρ τοῦ κατὰ πρόσωπον μεταβέβηκεν ἐπὶ τὰς πόλεις· ἰδίᾳ μὲν θεῖς τὸν Λεύκωνα, ἰδίᾳ δὲ τὸν Ἐπικέρδην· μετὰ δὲ ταῦτα πλῆθος τῶν τὰς πατρίδας τὰς ἑαυτῶν παρασκευασάντων συμμαχεῖν τῷ Δήμῳ. Δύο δὲ ἀνύει διὰ τῶν τοιούτων ἐπιχειρημάτων, ἐν μὲν, ὅτι τῶν ἀτοπωτάτων ἐστὶν ἀποστερεῖν τοὺς εὐεργέτας, ἕτερον δὲ, ὅτι κωλύσομεν δι' ὧν ἀποστεροῦμεν καὶ τοὺς βουλομένους εὐεργετεῖν ἐπὶ τηλικούτων καὶ τοιούτων καιρῶν· ἐν σιτοδείᾳ μὲν ὁ Λεύκων, ἐν συμφοραῖς δὲ ὁ Ἐπικέρδης· τελεία δ' ἡ εὐεργεσία καὶ ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις.

πατρίδας, συμμάχους ἡμῖν ἐπὶ τοῦ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου παρέσχον, καὶ λέγοντες ἅ συμφέρει τῇ πόλει τῇ ὑμετέρᾳ, καὶ πράττοντες ὧν ἔνιοι διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς εὐνοίαν στέρονται τῆς πατρίδος. Ὡν ἐπέρχεται μοι πρῶτους ἐξετάσαι τοὺς ἐκ Κορίνθου. Φυγόντας ἀναγκάζομαι δὲ λέγειν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα, ἃ παρ' ὑμῶν τῶν πρεσβυτέρων αὐτὸς ἀκήκοα. Τὰ 41 μὲν οὖν ἄλλα, ὅσα χρησίμους ἡμῖν ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι παρέσχον, εἶσω. Ἄλλ', ὅθ' ἡ μεγάλη μάχη πρὸς Λακεδαιμονίους ἐγένετο, ἡ ἐν Κορίνθῳ τῶν ἐν τῇ πόλει βουλευσαμένων μετὰ τὴν μάχην, μὴ δέχεσθαι τῷ τείχει τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπικηρυκεύεσθαι, ὀρῶντες ἡτυχηκυῖαν τὴν πόλιν, καὶ τῆς παρόδου κρατοῦντας Λακεδαιμονίους, οὐχὶ προὔδωκαν, οὐδ' ἐβουλεύσαντο ἰδίᾳ περὶ τῆς

Ἄ παρ' ὑμῶν τῶν πρεσβυτέρων — Ἰκανὸν ποιεῖται τὴν κειθῶ τῷ λέγειν ὡς ὑμεῖς μετὰ τοιαῦτα ἐδιδάξατε.

41. Ὅθ' ἡ μεγάλη μάχη ἐγένετο — Περὶ ταύτης τῆς μάχης Ὑπερίδης εἴρηκεν ἐν τῷ πρὸς Δίωνα καὶ παρὰ Ἐφόρῳ καὶ Ἀνδροτίωνι ἱστορεῖται, ὡς ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους Λακεδαιμόνιοι σφόδρα.

Ἐπικηρυκεύεσθαι — διὰ κηρύκων σπονδὰς περὶ φιλίας ποιήσασθαι.

Τῆς παρόδου κρατοῦντας — Ὡς καὶ τὴν ἀναχώρησιν καὶ τὴν φυγὴν ἐπικίνδυνον εἶναι.

αὐτῶν σωτηρίας· ἀλλὰ πλησίον ὄντων, μεθ' ὀπλων, ἀπάντων Πελοποννησίων, ἀνέωξαν τὰς πύλας ἡμῖν βία τῶν πολλῶν, καὶ μᾶλλον εἴλοντο μεθ' ὑμῶν τῶν τότε στρατευσαμένων, εἴ τι δέοι, πάσχειν, ἢ χωρὶς ὑμῶν ἀκινδύνως σεσῶσθαι, καὶ εἰσέφρουν τὸ ^{βίον} στρατεύμα, καὶ ^{την} διέσωσαν ^{ταυ} καὶ ὑμᾶς καὶ ^{τι} τοὺς συμ-
42. μάχους. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνη μετὰ ταῦτα ἐγένετο, ἢ ἐπὶ Ἀνταλκίδου, ἀντὶ τῶν ἔργων τούτων ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐξέπεσον. Ὑποδεξάμενοι δ' ὑμεῖς αὐτούς, ἐποιήσατε ἔργον ἀνθρώπων καλῶν καὶ γαθῶν. Ἐψηφίσασθε γὰρ αὐτοῖς ἀπανθ' ὧν ἐδέοντο. Εἶτα ταῦτα νῦν εἰ χρὴ κύρια εἶναι σκοποῦμεν; Ἄλλ' ὁ λόγος πρῶτον αἰσχροῦ τοῖς σκοποῦμένοις, εἴ τις ἀκούσειεν, ὡς Ἀθηναῖοι σκοποῦσιν, εἰ

Πλησίον ὄντων, μεθ' ὀπλων — Αὐξήσιν ἔχει τῆς εὐνοίας· οὐκ ἔδεισαν τὸ πλῆθος οὐδὲ τὰ ὄπλα, οὐδὲ τοὺς πολίτας ἠσχύνθησαν· ἀλλὰ βιασάμενοι τοὺς ἔνδοι, καταφρονήσαντες τῶν ἔξω, εἰσέφερον τὸ στρατεύμα, τὸν μεθ' ὑμῶν κίνδυνον τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς προτιμήσαντες.

42. Ἡ ἐπὶ Ἀνταλκίδου — Οὗτός ἐστιν ὁ τὴν αἰσχροῦ εἰρήνην πρὸς βασιλέα τὸν μέγαν σπείσάμενος, ἐν ἧ' τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ κατοικοῦντας Ἕλληνας ἐνδότες τῷ Βαρβάρῳ πεποίηκε. Τότε οὖν, φησὶν, ἐφυγάδυσαν αὐτοὺς Λακεδαιμόνιοι· ὑμεῖς δὲ ὑπεδέξασθε, καὶ προσηκόντως ἐστέρξατε κατὰ πάντα.

Εἴ τις ἀκούσειεν, ὡς Ἀθηναῖοι σκοποῦσιν — Σχέπτεται τις ἤδη περὶ τῶν κεκυρωμένων πάλιν.

χρῆ τοὺς εὐεργέτας ἔχον τὰ δοθέντα ἔχειν. Πάλα γὰρ ἐσκέφθαι ταῦτα καὶ ἐγνώσθαι προσῆκεν. Ἀνάγνωθι δέ μοι καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα αὐτοῖς!

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α . . .

Ἄ μὲν ἐψηφίσασθε τοῖς Φεύγουσι δι' ὑμᾶς Κο-43 ρινθίων, ταῦτ' ἐστίν, ὧ ἄνδρες δικασταί! Ὅρατε δ', εἴ τις ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἰδὼν, ἢ παρῶν ἢ τινος εἰδότος καὶ διεξιόντος ἀκούσας, ἀκούσαι τοῦ νόμου τούτου, τὰς τότε δωρεὰς δοθείσας ἀφαιρουμένου, ὅσῃν ἂν κακίαν τῶν θεμένων τὸν νόμον καταγνοίη! Οἱ παρὰ μὲν τὰς χρείας οὕτω Φιλάνθρωποι καὶ πάντα ποιῶντες, ἐπειδὴ δὲ ἐπράξαμεν πάντα ὅσ' ἂν εὐξαίμεθα, οὕτως ἀχάριστοι καὶ κακοὶ φανησόμεθα, ὥστε τοὺς τε ἔχοντας ἀφηγήμεθα, καὶ τὸ λοιπὸν μηδε-

καὶ ἀναίρει τῶν ἐψηφισμένων τὴν πίστιν, ἀλλότριον τῶν Ἀθηναίων τὸ νόημα, ξένον τῆς Ἀττικῆς τὸ ἐλάττωμα.

Ἀνάγνωθι δέ μοι — Ἀναγινώσκει τὸ ψήφισμα, καταιδέσαι βουλόμενος.

43. Ἡ παρῶν ἢ τινος ἀκούσας — Οἱ γὰρ μὴ τῆ ἔψει μαθόντες παρὰ πᾶν εἰδότων διηγουμένων τὴν γνώσιν ἔξουσιν. Ἄρ' οὖν, φησὶν, ὁ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἢ θεῶν ἢ ἀγοῆ καταμαθῶν, ἐξεταζέτω τὰς χάριτας· οὐκ οὖν ἔσται πάντως τῆς κακίας κατήγορος. Μισῶ γὰρ Φιλανθρωπίαν διὰ τὴν χρείαν συμβαίνουσαν. Ὁ φιλότιμος ἐν ταῖς συμφοραῖς, παρελθόντων τῶν δεινῶν, καὶ τῆς εὐχῆς πληρωθείσης, ἐπιλήσμων τῶν εὐεργεσιῶν καὶ ἀχάριστος.

44νὶ δοῦναι ταῦτ' ἐξεῖναι νόμον τεθείκαμεν. Νῆ Δία, ἀνάξιοι γάρ τινες τῶν εὐρημένων ταῦτ' ἦσαν· τουτὶ γὰρ παρὰ πάντ' ἔσται τὸν λόγον αὐτοῖς. "Ἐπειτ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν φήσομεν, ὅτι τὴν ἀξίαν, ὅταν διδῶμεν, δεῖ σκοπεῖν, οὐ μετὰ ταῦθ' ὕστερον χρόνῳ παμπληθεῖ; Τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τι μὴ δοῦναι,

44. Νῆ Δία, ἀνάξιοι — Πληκτικῶς εἰσάγει, διασύρων ὡς ὀχληρὸν καὶ βάσκανον, εἰ ἄνω καὶ κάτω τοῦτο καὶ οὐδὲν ἄλλο προΐσχετο. Τὸ γὰρ σύμπαν διὰ τὸν οἰκεῖον νόμον οὕτως ἐμεθώδευσεν, ἵν' ἐκ τῆς συνεχοῦς μνήμης ὁ Δῆμος ἠγμένος τὸν ὑπὲρ τοῦ νόμου δέξηται λόγον. Ἀπαγαγεῖν γὰρ ἀπὸ τοῦ Λεπτίνου νόμου καὶ τοῦ συμφέροντος τὸν ἀκροατὴν βουλόμενος, μετατίθησιν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν εἰς τὸ κατηγόρημα τῶν εἰληφότων, ὡς εἶεν ἀνάξιοι. Καὶ οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἔλεγε Λεπτίνης, ὅτι ἀνάξιοί εἰσιν· ἀλλ' ὅτι καὶ οὐκ εἰσὶ λειτουργοί, δίκαιον δέ, τοὺς πλουσίους λειτουργεῖν. Ὁ δὲ ὡς ἰσχυρὸν αὐτῷ δίδωσιν ἐν παντὶ τῷ νόμῳ, τοῦτο σαφρότατον δεικνύει καὶ ἄδικον, καὶ ἐπίους καὶ πάντας ἀδικεῖν. Οὕτως ἡμᾶς ὁ ῥήτωρ ἐδίδαξε, τὰ μὲν ἰσχυρὰ τῶν ἀντιδίκων παραλείπειν, μεθωδεύειν δὲ ἐφ' ἕτερα τοὺς δικάζοντας.

"Ἐπειτ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖν φήσομεν — Ταύτην τὴν ἀντίθεσιν λύει μεταληπτικῶς, πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ χρόνου, εἶτα ἀπὸ τοῦ τρόπου· ἀπὸ χρόνου μὲν, ὅτι, ὅταν μὲν διδῶμεν, τὴν ἀξίαν δεῖ σκοπεῖν, οὐ μετὰ ταῦτα· τρόπον δέ, ὅτι οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξεταστέον ἰδιώτῃ καὶ πόλει. Ἄλλως. Παραγραφικῶς λύει τὴν ἀντίθεσιν. Ἐχρῆν σέ, φησί, τοῦτο αὐτὸ ἐξετάζειν, ὅτε καὶ ἐτιμῶντο, εἰ ἀξιοί εἰσιν· οὐ νῦν μετὰ τὸ λαβεῖν, χρησάμενον λόγῳ εὐπροσώπῳ καὶ ἀπολογίαν ἔχοντι, ὅτι ἀνάξιοι ἦσαν.

γνώμη χρησαμένων ἔργον ἀνθρώπων ἐστί· τὸ δὲ τοὺς
 ἔχοντας ἀφαιρεῖσθαι, φθονούντων. Τοῦτο δ' οὐχὶ
 δεῖ δοκεῖν ὑμᾶς πεπονθέναι. Καὶ μὴν οὐδὲ ἐκεῖ- 45
 νο ὀκνήσω περὶ τῆς ἀξίας αὐτῆς πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν.
 Ἐγὼ γὰρ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω πόλει τὸν
 ἀξιὸν ἐξεταστέον εἶναι καὶ ἰδιώτῃ· οὐδὲ γὰρ περὶ
 τῶν αὐτῶν ἡ σκέψις. Ἰδίᾳ μὲν γὰρ ἕκαστος ἡμῶν
 σκοπεῖ, τίς ἀξιός ἐστιν ἐκάστου κηδεστής ἢ τῶν τοι-
 ούτων τι γίνεσθαι· ταῦτα δὲ καὶ νόμοις τισὶ καὶ
 δόξαις διώρισταί· κοινῇ δ' ἡ πόλις καὶ ὁ Δῆμος, ὅς-
 τις ἂν αὐτὸν εὖ ποιῇ καὶ σώσῃ[†] τοῦτο δ' οὐ γένοι
 καὶ δόξῃ κρινόμενον ἴδοι τις ἂν, ἀλλ' ἔργῳ. Ὅταν 46
 μὲν σὺν εὖ πάσχειν δέῃ, τὸν βουλόμενον εὖ ποιεῖν

Ἡ δὲ κοινὴ βουλὴ τῆς πόλεως καὶ τοῦ δήμου, ἡ δὲ πόλις καὶ ὁ δήμος, ὅς τις ἂν αὐτὸν εὖ ποιῇ καὶ σώσῃ τοῦτο δ' οὐ γένοι καὶ δόξῃ κρινόμενον ἴδοι τις ἂν, ἀλλ' ἔργῳ.
 Η δὲ κοινὴ βουλὴ τῆς πόλεως καὶ τοῦ δήμου, ἡ δὲ πόλις καὶ ὁ δήμος, ὅς τις ἂν αὐτὸν εὖ ποιῇ καὶ σώσῃ τοῦτο δ' οὐ γένοι καὶ δόξῃ κρινόμενον ἴδοι τις ἂν, ἀλλ' ἔργῳ.

"Ἐργον ἀνθρώπων ἐστίν — ἀντὶ τοῦ, οὐ κα-
 κῶν, φρονίμων δέ.

Τοῦτο δ' οὐχὶ δεῖ δοκεῖν ὑμᾶς πεπονθένε-
 ναι — τὸ τῶν φθονούντων πάθος.

45. Ἐγὼ γὰρ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον — τὸ
 νόημα τοιοῦτον· ὅτι ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων, ὅτε βούλεται
 δοῦναι θυματέρα αὐτοῦ τινὶ ἢ λαβεῖν, ἐξετάζει, πότερον
 ἀξιός ἐστιν, ἢ οὐ; καὶ πῶς δοξάσουσι περὶ αὐτοῦ; καὶ πό-
 τερον νόμιμον ἢ οὐ; καὶ τὸ γένος καὶ τὸν βίον. Ἐπὶ δὲ
 τῶν εὐεργετῶν οὐκέθ' ὁμοίως· ἀλλὰ καὶ δυσγενῆς ἢ, δέ-
 χονται, παρὰ τὴν χρεῖαν τὴν πρᾶξιν ἀποδεχόμενοι, καὶ
 ὁποῖός τις ἂν ἢ.

46. Ὅταν μὲν σὺν εὖ πάσχειν δέῃ — Συμ-
 πέρασμα τοῦ ἐνθυμήματος. Παρενέβαλε δὲ ταῦτα εἰς μύ-

ἡμᾶς ἐάσομεν· ἐπειδὴν δ' εὖ πάθωμεν, τότε τὴν ἀξίαν τοῦ ποιήσαντος σκεψόμεθα; οὐκ ἄρ' ὀρθῶς βουλευσόμεθα!

47. Ἄλλα, νῆ Δία, οὔτοι μόνοι τοῦτο πείσονται, καὶ περὶ τούτων μόνων ποιῶμαι τοσοῦτον λόγον; πολλοῦ γε καὶ δέω. Ἄλλα πάντα μὲν οὐδ' ἂν ἐγχειρήσαιμι ἐξετάζειν, ὅσοι πεποικηότες ὑμᾶς εὖ, διὰ τὸν νόμον, εἰ μὴ λυθήσεται, τὰ δοθέντα ἀφαιρεθήσονται· ἐν δὲ ἢ δύο δείξας ἔτι ψηφίσματα, 48 ἀπαλλάττομαι τοῦ περὶ τούτων λέγειν. Τοῦτο μὲν τοίνυν, Θασίους, τοὺς μετ' Ἐκφάντου, πῶς οὐκ ἀδικήσετε, εἰ ἀφέλησθε τὴν ἀτέλειαν; εἰ παραδόντες ὑμῖν Θάσον, καὶ τὴν Λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων ἐκβαλόντες, καὶ Θρασύβουλον εἰς-

σον τοῦ μεμνησθαι τῶν εὐεργετῶν, ἵνα μὴ ὑπτιος καὶ προσκορῆς ὁ λόγος γένηται.

47. Ἐν δὲ ἢ δύο δείξας ἔτι ψηφίσματα — Περὶ τῶν ξένων φησὶν· ἐπειδὴ πάμπολλα ἐφεξῆς ἐρεῖ περὶ τῶν πολιτῶν ἐξετάζων.

48. Τοῦτο μὲν τοίνυν — Θάσος καταντικρῦ τῆς Θράκης· ὅπου ἦν καὶ τὰ μέταλλά ποτε τῶν Ἀθηναίων. Ἐπανῆλθε δὲ εἰς τὰ ὁμογενῆ τῶν ἐπιχειρημάτων· καὶ τὸ κατὰ Ἀρχέβιον καὶ Ἡρακλείδην τοῦ αὐτοῦ τύπου, οἱ, ὡς φασιν, οὐδὲ φαίνονται ἀτέλειαν εἰς τὰς Ἀθήνας ἔχοντες.

Τὴν Λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων — Ὅτι οὐ λόγοις ἔπεισαν, ἀλλ' ὅπλων ἐδειξθησαν πρὸς τὴν δίωξιν. Ἐκφάντος δὲ στρατηγὸς τῶν Θασίων· Θρασύβουλον δὲ

αγαγόντες, καὶ παρασχόντες Φίλην ὑμῖν τὴν εἰρήνην τῶν πατρίδα, αἵτιοι τοῦ γενέσθαι σύμμαχον τὸν περὶ Θράκην τόπον ὑμῖν ἐγένοντο· τοῦτο δ', Ἀρχέβιον καὶ Ἡρακλείδην; οἱ Βυζάντιον παραδόντες Θρασυβούλῳ, κυρίου ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ Ἑλλησπόντου, ὥστε τὴν δεκάτην ἀποδόσθαι, καὶ, χρημάτων εὐπορήσαντας, Λακεδαιμονίους ἀναγκάσαι τοιαύτην, οἴαν ὑμῖν ἐδόκει, ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην. Ὡν, ὦ 49 ἄνδρες Ἀθηναῖοι! μετὰ ταῦτα ἐκπεσόντων, ἐψηφίσασθε, ἅπερ, οἶμαι, Φεύγουσιν εὐεργέταις δι' ὑμᾶς προσῆκε, προξενίαν, εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν ἀπάντων. Εἶτα τοὺς δι' ὑμᾶς Φεύγοντας, καὶ δικαίως τι παρ' ὑμῶν εὐρομένους, ἐάσομεν ἀφαιρεθῆναι τὰ δοθέντα, μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι; ἀλλ' αἰσχρὸν ἂν εἴη. Μάθοιτε δὲ τοῦτο μάλιστα ἂν, ἐκείνως εἰ λογίσαισθε 50 πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς. Εἴ τινες τῶν νυνὶ ἐχόντων Πύ-

τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν λέγει. Τὸ δὲ εἰσαγαγόντες μετὰ τὴν μάχην λέγει.

Ὡστε τὴν δεκάτην ἀποδόσθαι — Δεκάτην ἐν τῶν φορτίων τῶν ἐμπόρων τοῦ Ἑλλησπόντου ἐλάμβανον. Ἐπώλουν οὖν τὰ τέλη, καὶ ἐποίουν χρημάτων εὐπορεῖν τὴν πόλιν. Εἶτα τὸ χρήσιμον τῶν χρημάτων λέγει· ὅτι Λακεδαιμόνιοι ὀρῶντες ἐφοβήθησαν, καὶ, ὡς ἠδελήσαμεν, ἐσπίσαντο. Πρόξενοι δὲ λέγονται οἱ ἐν ὑπερορίοις πόλεσι τοὺς ἐπιδημοῦντας δεχόμενοι, φίλοι τυγχάνοντες καὶ κοινῆ καὶ ἰδίᾳ.

δναν, ἢ Ποτίδαιαν, ἢ τι τῶν ἄλλων χωρίων, ἃ Φιλίππῳ μὲν ἐστὶν ὑπήκοα, ὑμῖν δ' ἐχθρὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἢ Θάσος ἦν τότε καὶ τὸ Βυζάντιον, Λακεδαιμονίοις μὲν οἰκεῖα, ὑμῖν δὲ ἀλλότρια, παραδώσειν ταῦτ' ἐπαγγεῖλαντο, ἀν' αὐτοῖς τὰς αὐτὰς δῶτε δωρεάς, ἄσπερ Ἐκφάντῳ τῷ Θασίῳ, καὶ Ἀρχεβίῳ τῷ Βυζαντίῳ· καὶ τινες τούτων ἀντιλέγοιεν αὐτοῖς, ταῦτα λέγοντες· ὡς δεινόν, εἴ τινες μόνοι τῶν ἄλλων μετοίκων μὴ χορηγοῖεν· πῶς ποτ' ἀν' ἔχοιτε πρὸς τοὺς ταῦτα λέγοντας; Ἡ δὴλον, ὅτι Φωνὴν οὐκ ἀν' ἀνάσχοισθε, ὡς συκοφαντούντων.

Οὐκοῦν αἰσχρόν, εἰ, μέλλοντες μὲν εὖ πάσχειν, συκοφάντην ἀν' τὸν ταῦτα λέγοντα ἠγοῖσθε· ἐπὶ τῷ δ' ἀφελῆσθαι τὰς τῶν προτέρων εὐεργετῶν δωρεάς, (;) 51 ταῦτα λεγόντων ἀκούσασθε. Φέρε δὴ καὶ κείνο ἐξετάσωμεν. Οἱ προδόντες τὴν Πύδναν, καὶ Ποτίδαιαν, καὶ τὰ ἄλλα χωρία τῷ Φιλίππῳ, τῷ ποτ' ἐπαρθέντες ἡμᾶς ἠδίκουν; Ἡ πᾶσι πρόδηλον τοῦτο, ὅτι ταῖς παρ' ἐκείνου δωρεαῖς, ἄς διὰ ταῦτα ἔσεσθαι σφίσιν ἠγοῦντο. Πότερον οὖν μᾶλλον ἔδει σέ, ὡς Λεπτίνῃ, τοὺς ἐχθρούς, εἰ δύνασαι, πείσαι, τοὺς ἐπὶ τοῖς πρὸς ἡμᾶς ἀδικήμασι γιγνομένους ἐκείνων εὐεργέτας μὴ τιμᾶν, ἢ θεῖναι νόμον ἡμῖν, ὅς τῶν

50. Ὡς συκοφαντούντων — οὐκ ἐχόντων οὐδὲν ἀληθές ὡς πρὸς τὸ συμφέρον.

τοῖς ἡμετέροις εὐεργέταις ὑπαρχουσῶν δωρεῶν ἀφαι-
ρεῖται τι; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. Ἄλλ', ἵνα μὴ
πόρρω τοῦ παρόντος γένωμαι, λάβε τὰ ψηφίσματα,
ἃ τοῖς Θασίοις καὶ Βυζαντίοις ἐγράφη. Λέγε!

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α Τ Α . . .

Ἦκούσατε μὲν τῶν ψηφισμάτων, ὧ ἄνδρες δικα- 52
σταί! Τούτων δὲ ἴσως ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν οὐκ ἔτ' εἰ-
σὶν· ἀλλὰ τὰ ἔργα τὰ πραχθέντα ἐστίν, ἐπειδήπερ
ἅπαξ ἐπράχθη. Προσῆκει τοίνυν τὰς στήλας ταύ-
τας κυρίας ἔσθ' ἅν τὸν πάντα χρόνον, ἵν', ἕως μὲν ἄν
τινες ζῶσι, μηδὲν ὑφ' ὑμῶν ἀδικῶνται· ἐπειδὴν δὲ
τελευτήσωσι, ἐκεῖναι τοῦ τῆς πόλεως ἠθους μνημεῖον
ᾧσι, καὶ παραδείγματα ἐστῶσι τοῖς βουλομένοις τι
ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν, ὅτι τοὺς εὖ ποιήσαντας ἡ πόλις
ἀντευπέποιήκε. Καὶ μὴν μὴδ' ἐκεῖνό γε ὑμᾶς, ὧ ἄν- 53
δρες Ἀθηναῖοι! λανθανέτω, ὅτι τῶν αἰσχίστων ἐστί,
πάντας ἀνθρώπους ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι τὰς μὲν συμ-

52. Τούτων δὲ ἴσως ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν —
Ἐτεθνήκεισαν γὰρ τινες· ἀλλ' εἰ καὶ ἐκεῖνοι ἀπέθανον, καὶ
αἱ εὐεργεσίαι οὐκ ἀπώλοντο. Τινες δὲ καὶ ζῶσιν. Ἔλεγε δ'
ὁ Λεπτίνης, ὅτι οἱ πλείστοι αὐτῶν τεθνήκασιν, καὶ οὐ πολ-
λοὺς βλάψομεν. Ὁ δὲ ἐκ περιτροπῆς αὐτὸ ἔλαβε καὶ λέ-
γει· Μᾶλλον ὀφείλομεν μὴ στερίσκειν αὐτοὺς διὰ τοὺς λοι-
ποὺς· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ πάντας τιμῶντες ὀφθήσεσθε, καὶ
ἡ πόλις δόξειεν εἶναι καλή.

53. Τὰς μὲν συμφοράς — Θέλει εἰπεῖν· εἰ
ἔτυχε κινδυνεῦσαι καὶ ἀποθανεῖν τοὺς εὖ ποιήσαντας ὑμᾶς,

Φοράς, αἷς δι' ὑμᾶς ἐχρήσαντο οἱ ἄνδρες οὗτοι, πάντα τὸν χρόνον κυρίας αὐτοῖς γεγενημένας, τὰς δὲ δωρεάς, ἃς ἀντὶ τούτων ἔλαβον παρ' ὑμῶν, καὶ δὴ λελυμένας. Πολὺ γὰρ μᾶλλον ἤρμοττε, τὰ δεθέντα ἐῶντας τῶν ἀτυχημάτων ἀφαιρεῖν, ἢ, τούτων μενόντων, τὰς δωρεάς ἀφαιρεῖσθαι. Φέρε γὰρ, πρὸς Διός, τίς ἐστὶν ὅστις εὖ ποιεῖν ὑμᾶς βουλήσεται, μέλλων, ἂν μὲν ἀποτύχη, παραχρῆμα δίκην δώσειν τοῖς ἐχθροῖς· ἂν δὲ κατορθώσῃ, τὰς χάριτας παρ' ὑμῶν ἀπίστους ἔξειν;

54 Πάνυ τοίνυν ἀχθοίμην ἂν, ὧ ἄνδρες δικασταί! εἰ τοῦτο μόνον δέξαιμι δίκαιον κατηγορεῖν τοῦ νόμου, ὅτι πολλοὺς ξένους εὐεργέτας ἀφαιρεῖται τὴν ἀτέλειαν· τῶν δὲ πολιτῶν μηδένα ἄξιον δοκεῖν ἔχειν δεῖξαι τῶν εὐρημένων ταύτην τὴν τιμὴν.

Καὶ

καὶ δὴ ἀπώλοντο, καὶ διὰ παντὸς ἐκέχρητο τῇ συμφορᾷ. Ἄδικον οὖν κινδυνεύειν μὲν ὡς ἐπὶ φανεροῖς· σωθέντας δὲ στερίσκεσθαι τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς τιμῆς.

54. Πάνυ τοίνυν ἀχθοίμην ἂν — Ὡς φιλόπολις συνάχθεται, εἰ σπανίζει γενναίων ἀνδρῶν ἢ πόλις. Ἄξιον δὲ τὸ ἦθος τῆς ἐννοίας ἄγασθαι. Τὸ γὰρ ἀχθοίμην ἂν εἰπεῖν, εἰ μὴ φαίνοιτο ἔχουσα γενναίους εὐεργέτας ἢ πόλις, ἐνδεικνυμένου ἐστὶ τὴν εὐνοίαν, ἣν ἔχει τῇ πόλει· ἄλλως τε καὶ βαρυνομένου, τὸ διάθεσιν ἔχειν αὐτοὺς τοὺς πολίτας, ὡς μηδὲ ἐθέλειν ὑπερ τῆς ἐνεγκούσης κινδυνεύειν.

Καὶ γὰρ καὶ τᾶλλα ἀγαθὰ εὐξαίμην ἂν ἔγωγε παρ᾽ ἡμῖν εἶναι πλεῖστα, καὶ ἄνδρας ἀρίστους, καὶ πλείστους εὐεργέτας τῆς πόλεως πολίτας εἶναι. Πρῶτον μὲν τοίνυν Κόνωνα σκοπεῖτε, εἰ ἄρα ἄξιον καταμεμφαμένους ἢ τὸν ἄνδρα, ἢ τὰ πεπραγμένα αὐτῶ, ἀκυρὸν τι ποιῆσαι τῶν ἐκείνω δοθέντων.

15. α.

Καὶ γὰρ καὶ τᾶλλα ἀγαθὰ — Τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἐννοίας κατασκευὴ τοῦ ῥήτορος. Ἐπειδὴ δὲ συνέβαινε, καὶ ἐν κακῇ πόλει ἓνα εἶναι ἄριστον, διὰ τοῦτο εἶρηκε πλείστους, ἀρίστους δέ, ἵνα τὸ μὲν ἢ τοῦ πλήθους, τὸ δὲ τῆς ἀρετῆς.

Πρῶτον μὲν τοίνυν Κόνωνα — Ἀπὸ τῶν ξένων ἀρξάμενος ἐπὶ τὸν περὶ τῶν πολιτῶν ἐλήλυθε λόγον. πρῶτον μὲν, ἵνα δείξῃ τὸ πλῆθος τῶν οὐκ ἐγχωρίων εὐεργετῶν, καὶ ὅσων ἐν χρεῖα γέγονε ξένων ποτέ. Εἷς δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν ἐστὶν οὗτος, Τιμοδέου πατήρ, οὗ μέμνηται καὶ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς. Τί δήποτε τὸν Κόνωνα τοῦ Χαβρίου προέταξε; καίτοι περὶ ἐκείνου πᾶς ἦν ὁ λόγος αὐτῶ. Λέγομεν δέ, ὅτι ὑποπτεύετο, ὡς διὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἠγωνίζετο, καὶ οὐ διὰ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως, καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὡς Φασί, συνῆν. Ἴνα οὖν μὴ ἐπίτηδες δόξῃ καὶ ὡς περ ἐκ συντάγματος αὐτὸν προφέρειν, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν τὸν λόγον ποιῆσθαι. τούτου χάριν τὸν Κόνωνα πρῶτον ἔθηκεν.

Ἡ τὸν ἄνδρα, ἢ τὰ πεπραγμένα αὐτῶ — Καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις διέρχεται. Συμβαίνει γὰρ τινα βίον καλὸν μὲν ἔχειν, μηδὲν δὲ διακεχειρικῆναι κοινόν. διὰ τοῦτο τὰ δύο ὁμοῦ ἔλαβεν, τὰς δύο ποιότητας ἐξετάζων ἐν τῷ αὐτῶ, καὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν

55 Οὗτος γὰρ ἀνὴρ, ὡς ὑμῶν τινῶν ἐστὶν ἀκοῦσαι, τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ὄντων, μετὰ τὴν τοῦ Δήμου κάθοδον τὴν ἐκ τοῦ Πειραιῶς, ἀσθενοῦς ἡμῶν τῆς πόλεως οὔσης, καὶ ναῦν οὐδεμίαν κεκτη-

πραγμάτων. Ἔστι μὲν γὰρ προσώπου κατηγοροῦντα μὴ μέμφεσθαι πρᾶξιν· ἔστι δὲ πρᾶξιν ἀποδεχόμενον τὴν ποιότητα διαβάλλειν· νῦν δὲ ἐξ ἑκατέρων ἐργάζεται τάνδρῃ τὸν ἔπαινον.

55. Ὡς ὑμῶν τινῶν ἐστὶν ἀκοῦσαι — τῶν πρεσβυτέρων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔφη ἀκοῦσαι, ἢ ἀκοή δ' οὐκ ἦν πιστή, προσέθηκε τοὺς θρασυμένους ἀπαγγείλαντας.

Ἀσθενοῦς ἡμῶν τῆς πόλεως οὔσης — Περὶ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν Ἀργινοῦσαις· ἔστι δὲ τῆς Λέσβου χωρίον· οὐ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν· καὶ δὴ συνέβη Ἀθηναίοις νικῆσαι· τῶν δὲ πεπτωκότων τὰ σώματα ἐκ τῆς θαλάττης Ἀθηναῖοι διὰ τὸν χειμῶνα ἀνελέσθαι οὐκ ἠδυνήθησαν· ἦσαν γὰρ ναυμαχῆσαντες. Οἱ οὖν συγγενεῖς τῶν πεσόντων, ὑπό τινων συκοφαντῶν ἀναπεισθέντες, προσῆλθον τῷ Δήμῳ μελανειμοῦντες, καὶ ἐπεσπάσαντο τοῦτον εἰς εὐνοίαν. Κατεψηφίσατο οὖν ὁ Δῆμος τῶν δέκα στρατηγῶν, τῶν μὲν φυγῆν, τῶν δὲ θάνατον. Καὶ οἱ μὲν πρὸ τῆς κρίσεως ἔφυγον, εἰδότες τὸ ἐσόμενον αὐτοῖς κακόν· ὧν ἦν καὶ Κόνων, ὃς καὶ ἀπῆλθε πρὸς Εὐαγόραν, τὸν τῆς Κύπρου ἄρχοντα. Ὁ δ' Εὐαγόρας πεποίηκε φίλον τὸν Κόνωνα τῷ Περσῶν βασιλεῖ· ἦν γὰρ ἔχων πρὸς αὐτὸν φιλίαν. Τὸ τῆνικαῦτα δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι σχολὴν ἄγοντες κακῶς ἐποίουν τὰ τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ Κόνων, καιροῦ λαβόμενος, ἐπηγγείλατο περιγενέ-

μένης, στρατηγῶν βασιλεῖ, παρ' ὑμῶν οὐδ' ἤντι-
νοῦν ἀφορμὴν λαβῶν, κατεναυμάχησε Λακεδαιμονί-
ους, καὶ τοὺς πρότερον τοῖς ἄλλοις ἐπιτάττοντας
εἶθισεν ἀκούειν ὑμῶν, καὶ τοὺς ἀρμοστάς ἐξήλασεν
ἐκ τῶν νήσων· καὶ μετὰ ταῦτα δεῦρ' ἐλθὼν ἀνέ-
στησε τὰ τείχη· καὶ πρῶτος πάλιν περὶ τῆς ἡγε-
μονίας ἐποίησε τῇ πόλει τὸν λόγον πρὸς Λακεδαι-

σθαι αὐτῶν, εἰ λάβοι παρ' αὐτοῦ στράτευμα. Καὶ δὴ λα-
βῶν καὶ συμβαλὼν ἐν Κνίδῳ τῆς Καρίας, τοὺς Λακεδαιμο-
νίους ἐνίκησε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, οὐκ ἀποστρα-
φεὶς καταγνούσας αὐτοῦ.

Οὐδ' ἤντινοῦν ἀφορμὴν λαβῶν — Μηδε-
μίαν, Φησίην, ἀφορμὴν λαβῶν παρὰ τῆς πόλεως, κατεναυ-
μάχησε Λακεδαιμονίους, στρατηγὸς ἀποδειχθεὶς παρὰ βα-
σιλείως.

Τοὺς πρότερον τοῖς ἄλλοις ἐπιτάτ-
τοντας — Οὐκ εἶπεν εἶθισεν ὑπακούειν
ὑμῶν· καίτοι γε ἠκολούθει τῷ λέγειν ἐπιτάττοντας τοῖς
ἄλλοις τὸ ὑφ' ὑμῶν ἐπιτάττεσθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο
οὐκ εἶχε παρὰ τῆς ἱστορίας, εἶθισεν ἀκούειν
ὑμῶν εἶπεν· ἐπειδήπερ προσεδέξαντο τὸν περὶ τῆς εἰρήνης
λόγον.

Ἀνέστησε τὰ τείχη — Ἄ Λακεδαιμόνιοι κα-
τέστρεψαν, ταῖς Ἀθηναίων χερσὶν ἀναγκάσαντες, πάλαι
Θεμιστοκλέους οἰκοδομήσαντος μετὰ τὰ Μηδικά. Ἀρμο-
στάς δὲ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας τῶν Λακεδαιμο-
νίων λέγει· ἐκάλουν δὲ αὐτοὺς οὕτω διὰ τὸ ἀρμόζειν τὰ
ἔθνη τῶν πολιτῶν τοῖς τῶν Λακεδαιμονίων. Νήσων δέ, οὐ
τῶν Κυκλάδων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων.

56 μονίους εἶναι. Καὶ γάρ τοι μόνω τῶν πάντων αὐτῷ τοῦτ' ἐν τῇ στήλῃ γέγραπται· ἐπεὶ δὴ Κόνων, Φησίν; ἠλευθέρωσε τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους — "Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ γράμμα, ᾧ ἄνδρες δικασταί! ἐκείνω μὲν Φιλοτιμία πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, ὑμῖν δὲ πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας. "Οτου γὰρ ἂν τις παρ' ἡμῶν ἀγαθοῦ τοῖς ἄλλοις αἴτιος γένηται, τούτῳ τὴν δόξαν τὸ τῆς πόλεως ὄνομα καρποῦται. Διόπερ οὐ μόνον αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔδωκαν οἱ τότε, ἀλλὰ καὶ χαλκῆν εἰκόνα, ὥσπερ Ἀρμυδίου καὶ Ἀριστογείτονος, ἔστησαν πρώτου. Ἡγοῦντο γάρ, οὐ μικρὰν τυραννίδα καὶ τοῦτον, τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν καταλύσαντα, πεπαυκέναι. "Ἰν' οὖν μᾶλλον οἷς λέγω προσέχητε, τὰ ψηφίσματα ὑμῖν αὐτὰ ἀναγνώσεται, τὰ τότε ψηφισθέντα τῷ Κόνωνι. Λέγε!

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ . . .

57 Οὐ τοίνυν ὑφ' ὑμῶν μόνον ὁ Κόνων, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τὸτ' ἐτιμήθη, πράξας ἃ διεξῆλθον ἐγώ,

56. Μόνω τῶν πάντων — Μόνω μετὰ τὸν Ἀρμυδίου καὶ Ἀριστογείτονα.

Ἐκείνω μὲν Φιλοτιμία — Ἀνακοινοῖ τὴν Φιλοτιμίαν, ἵνα ἀποστεροῦντες καὶ ἑαυτοὺς βλάβωσιν.

Ἀγαθοῦ τοῖς ἄλλοις αἴτιος γένηται — Θέλει εἰπεῖν· πολίτης ἂν τις ἄλλους εὖ ποιήσῃ, καὶ ἡ πόλις κοινωνεῖ τῶν κατορθωμάτων.

ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν, οἱ δικαίως, ὧν εὐηργέτηντό, χάριν ὦντο δεῖν ἀποδιδόναι. Οὐκοῦν αἰσχρόν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! εἰ αἱ μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις δωρεαὶ βέβαιοι μένουσιν αὐτῶ, τῆς δὲ παρ' ὑμῶν μόνης τοῦτ' ἀφαιρεθήσεται. Καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο καλόν, ζῶντα μὲν αὐτὸν οὕτω τιμᾶν, ὥστε τσοσύτων, ὅσων ἀκηκόατε, ἀξιοῦν· ἐπειδὴ δ' ἐτελεύτησε, μηδεμίαν ποιησαμένους τούτων μηδενὸς μνείαν, ἀφελῆσθαι τὶ τῶν δοθέντων τότε. Πολλὰ 58 μὲν γάρ ἐστιν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τῶν ὑπ' ἐκείνου πραχθέντων ἄξια ἐπαίνου, δι' ἃ πάντα προσήκει μὴ λύειν τὰς ἐπὶ τούτοις δοθείσας δωρεάς· ἀλλήλιστα δὲ πάντων, ἢ τῶν τειχῶν ἀνάστασις. Γνοίη δ' ἂν τις, εἰ παραθεῖη, πῶς Θεμιστοκλῆς, ὁ

57. Καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν — Οὐ πάντι γὰρ μέγιστον, τὸν πολίτην τὴν πόλιν τιμᾶν· διὰ τοῦτο προσέδηκε τὸ ὑπ' ἄλλων.

Οἱ δικαίως — Τί οὖν, εἰ φόβῳ αὐτὸν ἐτίμησαν, ἢ ἀνάγκῃ; Διὰ τοῦτο πρόσκειται τὸ δικαίως, ἵνα κἀδαρὰ ἢ φιλοτιμία.

Τῆς παρ' ὑμῶν μόνης τοῦτ' ἀφαιρεθήσεται — Τὸ τοῦτο δηλωτικόν ἐστι τοῦ μὴ πάσας ἀφαιρεῖσθαι τὰς δεδομένας τιμὰς τῶ Κόνωνι, ἀλλὰ τὴν ἀτέλειαν μόνην.

58. Γνοίη δ' ἂν τις, εἰ παραθεῖη — Οὐχ ὅλον τὸν Θεμιστοκλέα παραβάλλει ὅλῳ τῶ Κόνωνι, ἀλλὰ τειχοποιίαν τειχοποιίᾳ. Οὐχ ἀπὸ πάντων οὖν τῶν τόπων

τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀπάντων ἀνδρῶν ἐνδοξότατος, ταῦ-
 59 τὸ τοῦτ' ἐποίησε. Λέγεται τοίνυν ἐκεῖνος, τειχίζειν
 εἰπὼν τοῖς πολίταις, καὶ ἀφικνῆται τις ἐκ Λακεδαί-
 μονος, κατέχειν κελύσας, οἴχεσθαι πρεσβέων αὐ-
 τὸς ὡς τοὺς Λακεδαιμονίους· λόγων δὲ γιγνομένων
 ἐκεῖ, καὶ τινων ἀπαγγελλόντων, ὡς Ἀθηναῖοι τει-
 χίζουσι, ἀρνεῖσθαι, καὶ πρέσβεις πέμπειν τοὺς σκε-
 ψομένους κελεύειν· ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἦγον οὔτοι, πέμ-
 πειν ἑτέρους παραινεῖν — Καὶ πάντες ἴσως ἀκη-

συγκρίνειν ἐπιχειρεῖ τῷ Θεμιστοκλεῖ τὸν Κόνωνα· (οὐδὲ γὰρ
 αἱ πράξεις ἀμφοῖν παραπλήσιαι·) ἀλλὰ ἀπὸ τῆς τειχοποι-
 ῖας μόνης. Οὐ γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἐν ταῖς συγκρίσεσι
 πάντα πᾶσι παραβάλλειν. Καὶ Ἰσοκράτης γὰρ ἐν τῷ τῆς
 Ἑλένης ἐγκωμίῳ συγκρίνων τὴν Ἑλένην τῷ Ἡρακλεῖ, οὐκ
 ἀπὸ τῶν πράξεων αὐτῶν ἐγνώρισεν, ἀλλὰ τὴν ἰσχὺν καὶ
 τὴν εὐμήνη μόνην ἀντέθηκε τῷ κάλλει. Καὶ διδάσκει ἡμῖν
 οἱ παλαιοὶ θεωρήματα, μὴ φιλονεικεῖν πρὸς τὰ ἰσχυρὰ,
 μηδὲ μάχεσθαι· μηδὲ μὴν ὀκνεῖν ἀφ' ἑνός τινος τὸ πρᾶγμα.
 θεωρούμενον τὴν σύγκρισιν ἐργάζεσθαι. Οὐδὲ γὰρ μέγεθος
 πρὸς μέγεθος τῶν τειχῶν συγκρίνει, ἀλλὰ τὸν τρόπον μόνον
 τῆς τειχοποιίας· παρέλιπε δὲ τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ πλείστη δια-
 φορὰ. Τότε μὲν γὰρ ἠγοῦντο πάντων Ἑλλήνων Λακεδαιμό-
 νιοι· νυνὶ δὲ ἤττηντο περὶ Ῥόδον ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ὡστε
 τὸν καιρὸν κλέψας, ἐν ᾧ τούτων τὴν πόλιν ἑκάτερος τειχι-
 ζεῖν ἔδοξεν, αὔξει τὸ κατὰ Κόνωνα.

ςθ. Λέγεται τοίνυν ἐκεῖνος — Συντέμνει τὸ
 διήγημα θαυμαστῶς, ἅτε δὴ παλαιόν, καὶ ἵνα ὑποκλέψῃ
 τῇ συντομίᾳ τοῦ Θεμιστοκλέους τὴν μνήμην.

κίσατε, ὃν τρόπον ἐξαπατῆσαι λέγεται Λακεδαιμονίους. Φημί τοίνυν ἐγώ· (καὶ πρὸς Δίος, ᾧ ἄν-βοδρες Ἀθηναῖοι! μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ, ἀλλ', ἂν ἀληθὲς ᾖ, σκεπείτω!) ὅσω τὸ φανερώς τοῦ λάθρα κρεῖττον, καὶ τὸ νικῶντας τοῦ παρακρουσαμένους πράττειν ὀτιοῦν ἐντιμότερον, τσοῦτω κάλλιον Κόνωνα τὰ τεῖχη στήσαι Θεμιστοκλέους. Ὁ μὲν γὰρ λαθῶν, ὁ δὲ νικήσας τοὺς κωλύσοντας ταῦτό τοῦτο ἐποίησεν. Οὐ τοίνυν ἄξιον, τὸν τοιοῦτον ὑφ' ὑμῶν ἀδικηθῆναι, οὐδ' ἔλαττον σχεῖν τῶν ῥητόρων, τῶν διδασκόντων ὑμᾶς, ὡς ἀφελέσθαι τι χρὴ τῶν ἐκείνῳ δοθέντων.

Εἶεν! Ἀλλὰ, νῆ Δία, τὸν παῖδα τοῦ Χαβρί-βιου περιίδωμεν ἀφαιρεθέντα τὴν ἀτέλειαν, ἣν ὁ πα-

Ἵον τρόπον ἐξαπατῆσαι λέγεται Λακεδαιμονίους — ἦγουν· ἴστε, πῶς ἀνέστησεν ἀπάτη τὰ τεῖχη.

βο. Μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ — Ἐπειδὴ τοῦ Θεμιστοκλέους αὐτὸν ἀποφαίνει κρεῖττονα, εἰκότως θεραπεύει τὸ μέλλον τῷ λόγῳ.

Οὐδ' ἔλαττον σχεῖν τῶν ῥητόρων — Οὐκ οὖν, φησί, δίκαιον, ἠττηθῆναι τὰς πράξεις αὐτοῦ τῷ λόγῳ τῶν συκοφαντῶν.

βι. Εἶεν! Ἀλλὰ τὸν παῖδα τοῦ Χαβρίου — ἀντὶ τοῦ, ἄγε δὴ. Λείπεται τῷ λόγῳ· ἵνα ἐξ ἀνάγκης δόξῃ ἐπὶ τὸν Χαβρίαν ἔρχεσθαι, καὶ οὐκ ἐκ προνοίας,

τῆρ αὐτῶ, δικαίως παρ' ὑμῶν λαβῶν, κατέλιπεν;
ἀλλ' οὐδένα ἀνθρώπων εὖ φρονοῦντ' ἂν οἶμαι ταῦ-
τα φῆσαι καλῶς ἔχειν. Ἴστε μὲν οὖν ἴσως καὶ
 ἄνευ τοῦ παρ' ἐμοῦ λόγου, ὅτι σπουδαῖος Χαβρίας
 ἦν ἀνὴρ· οὐ μὴν κωλύει γε οὐδὲν καὶ μετὰ βραχέ-
 62 ὶων ἐπιμνησθῆναι τῶν πεπραγμένων αὐτῶ. Ὅν μὲν
 οὖν τρόπον, ὑμᾶς ἔχων, πρὸς ἅπαντας Πελοπόν-

ἀλλ' ἐπόμενος τῷ λόγῳ. Ἀφείλετο γὰρ τὴν ὑπένοιαν,
 τοῦ δοκεῖν πρὸς χάριν ὑπὲρ τοῦ Χαβρίου παιδὸς λέγειν·
 πανταχοῦ δὲ τὸν παῖδα συμπλέκει τῷ τοῦ πατρὸς ὀνόμα-
 τι, καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς ἀπόδειξιν κέχρηται· (δη-
 λονότι διὰ τὸ πατρὸς ἀξίωμα τὴν δωρεάν ὁ παῖς ἔχειν δο-
 κεῖ), δεικνύς ἐκ τούτων τῆς ἀτοπίας τὸν ἔλεγχον, εἰ ἐπὶ
 τούτοις καὶ τηλικούτοις τοῖς εὐεργετημένοις ἀφέλοιτο τὴν
 ἀτέλειαν.

Ἴστε μὲν οὖν ἴσως καὶ ἄνευ τοῦ παρ'
 ἐμοῦ λόγου — Προκατέλαβε τὸν ἀκούοντα, μάρτυρα
 τῶν ἑαυτοῦ ποιησάμενος λόγων· ἵνα, εἰςβάλλων εἰς τὰ τοῦ
 Χαβρίου ἐγκώμια, μὴ χάριτι δοκῇ τὸν λόγον ποιεῖσθαι.
 Συναγορεύσουσι δὲ καὶ αὐτοί, ὅτι σπουδαῖος ἦν ὁ ἀνὴρ·
 ἵνα καὶ, εἰ τι ἀμάρτημα περὶ τὸν παῖδα τυγχάνοι, μὴ τῆς
 τούτου προσαγωγῆς τὸ κατηγορήμα γένηται. Οὐκ ἀπολογεῖ-
 ται δ' ὑπὲρ τῆς ποιότητος τοῦ παιδός, ἵνα μὴ δοκῇ ὡσπερ
 κνίζειν εὐθύς ἐν ἀρχῇ τοὺς ἀκούοντας· προϊόντος δὲ τοῦ λό-
 γου τὴν ἀπολογίαν πεποιήται, εἰπὼν· ἐν ὀρφανία τέθρα-
 πται, διὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν· ὥστε εἶναι μεταστατι-
 κὴν τὴν ἀπολογίαν. Εἰ γὰρ ὑπὲρ Ἀθηναίων ἀπώλετο, διὰ
 τὸν Δῆμον ὁ παῖς τοιοῦτος γέγονε.

νησίους παρετάξατο ἐν Θήβαις, καὶ ὡς Γοργώπαν ἀπέκτεινεν ἐν Αἰγίνῃ, καὶ ὅσα ἐν Κύπρῳ τρώπαια ἔστησε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὅτι, πᾶσαν ἐπελθὼν ὀλίγου δέω λέγειν χώραν, οὐδαμοῦ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα, οὐδ' αὐτὸν κατήσχυνεν· οὔτε πάνυ ρᾶδιον κατὰ τὴν ἀξίαν εἰπεῖν, πολλή τε αἰσχύνη, λέγοντος ἐμοῦ, ταῦτα ἐλάττω Φανῆναι τῆς ἐν ἐκάστῳ νῦν περὶ αὐτοῦ δόξης ὑπαρχούσης. Ἄδ' οὐδαμῶς ἂν εἰπὼν οἶμαι μικρὰ ποιῆσαι, ταῦθ' ὑπομνήσαι πειράσομαι. Ἐνίκησε μὲν τοίνυν Λακεδαιμόνιους ναυμαχία, καὶ πεντήκοντα μιᾶς δεούσας ἔλαβεν αἰχμαλώτους τριήρεις· εἴλε δὲ τῶν νήσων τούτων τὰς πολλὰς, καὶ παρέδωκεν ὑμῖν, καὶ Φίλας.

62. Καὶ ὡς Γοργώπαν ἀπέκτεινεν — Στρατηγὸς ἦν Λακεδαιμόνιων, ὃν κτείνει Χαβρίας ἐν Αἰγίνῃ, ἀπιὼν βοηθῆσαι Εὐαγόρῃ.

Ἐν Αἰγύπτῳ — πρὸς τοὺς Πέρσας.

Πολλή τε αἰσχύνη — Ἐκοὺν ἠτᾶται, ἵνα νικήσῃ καθ' ἐκάτερον.

63. Ἐνίκησε μὲν τοίνυν — Ταῦτὰ λέγων, ἐτέρῳ σχήματι προσποιεῖται ἄλλα διηγείσθαι.

Μιᾶς δεούσας — ὥστε πλήρεις εἶναι πρὸς ἀναπλήρωσιν.

Εἴλε δὲ τῶν νήσων τούτων — ὅτι καὶ ἐνίκησε καὶ ἔσωσεν. τούτων ἵνα εἰς φεμισίμην καὶ παρκελίη γεμισίη εἰς θαλάσσειον εἰς τὸν Ἄρκτου δόχον, ἵνα καὶ τὸν Ἄρκτου δόχον, ἵνα καὶ τὸν Ἄρκτου δόχον.

ἐποίησεν, ἐχθρῶς ἐχούσας πρότερον· τριςχίλια δὲ αἰχμάλωτα σώματα δεῦρ' ἤγαγε· καὶ πλεόν ἢ δέκα καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνεν ἀπὸ τῶν πολεμίων· καὶ τούτων πάντων ὑμῶν τινες, οἱ πρεσβύτατοι, 64 μάρτυρες εἰσὶ μοι. Πρὸς δὲ τούτοις ἄλλας τριήρεις πλεόν ἢ εἴκοσιν εἶλε, κατὰ μίαν καὶ δύο λαμβάνων· ἅς ἀπάσας εἰς τοὺς ὑμετέρους λιμένας κατήγαγεν· ἐνὶ δὲ κεφαλαίῳ, μόνος τῶν πάντων στρατηγῶν οὐ πόλιν, οὐ Φρούριον, οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην ἀπώλεσεν οὐδένα, ἠγούμενος ὑμῶν· οὐδ' ἐστὶν οὐδενὶ τῶν ὑμετέρων ἐχθρῶν τρόπαιον οὐδὲν ἀφ' ὑμῶν τε καὶ κείνου· ὑμῖν δ' αὖ ἀπὸ πολλῶν πολλά, ἐκείνου στρατηγοῦντος. Ἴνα δὲ μὴ λέγων παραλείπω τι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ἀναγνώσεται γεγραμμένας ὑμῖν τὰς τε ναῦς, ὅσας ἔλαβε, καὶ οὐ ἐκάστην, καὶ τῶν πόλεων τὸν ἀριθμὸν, καὶ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν τροπαίων, οὐ ἑκαστον. Λέγε!

Ἐχθρῶς ἐχούσας — Τί γάρ, εἰ καὶ λόγοις ἐπίσθησαν, εἶτα μετεβάλλοντο.

64. Ἴνα δὲ μὴ λέγων παραλείπω τι — Ἔθος ἐστὶ τῷ ῥήτορι τοῖς ἰσχυροτέροις ἐνδιατρίβειν, καὶ μὴ ῥαδίως αὐτῶν ἀπαλλάττεσθαι, ἵνα δὲ τὸν κόρον φεύγη, ἐξαλλάττειν εἴωθε τὰ σχήματα τῆς ἐννοίας. Ἀναγιώσκει δὲ ἐξ ὑπομνήματος τὰς Καβρίου πράξεις.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΧΑΒΡΙΟΥ . . .

Δοκεῖ τισιν ὑμῶν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! οὐτοσί 65
 ὁ τοσαύτας πόλεις λαβών, καὶ τριήρεις τῶν πολε-
 μίων ναυμαχίᾳ νικήσας, καὶ τοσούτων καλῶν αἴτιος
 ὢν, αἰσχροῦ δ' οὐδενὸς τῇ πόλει, ἄξιος εἶναι ἀπο-
 στερηθῆναι τὴν ἀτέλειαν, ἣν εὔρετο παρ' ὑμῶν, καὶ
 τῷ υἱεῖ κατέλιπεν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶομαι. Καὶ γὰρ
 ἂν ἄλογον εἶη, μίαν μὲν πόλιν εἰ ἀπώλεσεν, ἢ ναῦς
 δέκα μύνας, περὶ προδοσίας ἂν αὐτὸν εἰσῆγγελον οὐ-
 τοι, καὶ, εἰ ἐάλω, τὸν ἅπαντα ἂν ἀπολώλει χρό-
 νον· ἐπειδὴ δὲ τούναντίον ἑπτακαίδεκα μὲν πόλεις
 εἶλεν, ἐβδομήκοντα δὲ ναῦς ἔλαβε, τρισχιλίους δ'
 αἰχμαλώτους, δέκα δὲ καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφη-
 νε, τοσαῦτα δὲ ἔστησε τρόπαια, τηνικαῦτα δὴ οὐκ
 ἔσται κύρια αὐτῷ τὰ δοθέντα ἐπὶ τούτοις! Καὶ 66
 μὴν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ ζῶν πάνθ' ὑπὲρ ὑμῶν
 φανήσεται πράξας Χαβρίας, καὶ τὴν τελευταίην αὐ-
 τὴν τοῦ βίου πεπονημένος οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινός·
 ὥστε δικαίως ἂν οὐ μόνον διὰ τὰ ζῶντι πεπραγμέ-

65. Δοκεῖ τισιν ὑμῶν — Τῷ κατ' ἐρώτησιν
 προῆχθαι τὸν ἔλεγχον τῆς ἀτοπίας ἐμφαίνει. Ἡθικὴ δὲ
 κἀνταῦθα ἡ ἔννοια, δύο δὲ διὰ τῆς αὐτῆς ἐννοίας παρέστη-
 σε· πρῶτον μὲν τὴν τοῦ Χαβρίου εὐνοίαν, δεύτερον δὲ τὴν
 περὶ τοῦ παιδὸς ἀπολογία. Ἐπειδὴ δὲ ἀντέπιπτεν, ὅτι,
 ἑαυτὸν σῶσαι μὴ δυνηθεὶς Χαβρίας, πῶς οἶός τε ἦν σώζειν

να φαίνοισθε εὐνοϊκῶς διακείμενοι πρὸς τὸν υἱὸν αὐ-
 τοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ ταύτην. Ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄν-
 δρες Ἀθηναῖοι! καὶ κεῖνο σκοπεῖν, ὅπως μὴ φανούμε-
 θα φαυλότεροι Χίων περὶ τοὺς εὐεργέτας γεγενη-
 μένων. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν, ἐφ' οὓς μεθ' ὅπλων
 ἦλθεν ἐν ἐχθροῦ τάξει, μηδὲν ὧν ἔδωσαν πρότερον,
 οὐκ ἀφήρηται, ἀλλὰ τὰς παλαιὰς χάριτας μείζονα
 τῶν καινῶν ἐγκλημάτων πεποιήνται· ὑμεῖς δ', ὑπὲρ
 ὧν ἐπ' ἐκείνους ἔλθων ἐτελεύτησεν, ἀντὶ τοῦ διὰ
 ταῦτα ἔτι μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν, καὶ τῶν ἐπὶ ταῖς
 προτέραις εὐεργεσίαις τι δοθέντων ἀφήρημένοι φανή-
 67 σασθε· πῶς οὐκ εἰκότως αἰσχύνην ἔχετε; Καὶ μὴν
 καὶ κατ' ἐκεῖνο ἀνάξια ἂν εἴη πεπόνθως ὁ παῖς, εἰ
 τῆς δωρεᾶς ἀφαιρεθείη, καθὸ πολλάκις ὑμῶν στρα-
 68 τηγήσαντος Χαβρίου, καὶ οὐδενὸς πώποτε υἱὸς ὀρ-
 φανὸς δι' ἐκεῖνον ἐγένετο, αὐτὸς δ' ἐν ὀρφανίᾳ τέ-
 θραπταὶ διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν τοῦ πατρὸς.
 Οὕτω γάρ, ὡς ἀληθῶς ἔμοιγε φαίνεται, βεβαίως
 πῶς ἐκεῖνος ἐγένετο Φιλόπολις, ὥστε δοκῶν καὶ
 ὧν ἀσφαλέστατος στρατηγὸς ἀπάντων, ὑπὲρ μὲν

ἑτέροις; ἰδὼν λυποῦσαν αὐτὸν τὴν ἔννοιαν, ὑποτέμνεται λέ-
 γων· ἥνικα μὲν τὴν τοῦ σώζειν ἀξίαν εἶχεν, αὐτὸς στρατη-
 γὸς ἀσφαλῆς ἦν τοῖς συστρατευομένοις· ἥνικα δὲ ἔδει, ὡς
 στρατιώτης παραταξάμενος, ἐθελουτῆς ἔπεσεν ὑπὲρ τῆς πα-
 τριδος.

ὑμῶν, ὅποτε ἠγοῖτο, ἐχρῆτο τούτῳ· ὑπὲρ αὐτοῦ
 δ', ἐπειδὴ τὸ καθ' αὐτὸν ἐταχθη κινδυνεύειν, πα-
 ρεῖδε, καὶ μᾶλλον εἴλετο μὴ ζῆν, ἢ καταισχύσαι
 τὰς παρ' ὑμῶν ὑπαρχούσας αὐτῷ τιμὰς. Εἶτα ὑπὲρ
 ὧν ἐκεῖνος ᾔετο δεῖν ἀποθνήσκειν ἢ νικᾶν, ταῦθ'
 ἡμεῖς ἀφελώμεθα τὸν υἱὸν αὐτοῦ; Καὶ τί φήσομεν,
 ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ὅταν τὰ μὲν τρόπαια ἐστήκη
 δῆλα πᾶσιν ἀνθρώποις, ἂ ὑπὲρ ὑμῶν στρατηγῶν
 ἐκεῖνος ἔστησε· τῶν δ' ἐπὶ τούτοις δωρεῶν ἀφηρε-
 μένον τι φαίνεται; Οὐ σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι! καὶ λογιεῖσθε, ὅτι νῦν οὐχ ὁ νόμος κρίνεται,
 πότερόν ἐστιν ἐπιτήδειος, ἢ οὐ· ἀλλ' ὑμεῖς δοκιμά-
 ζεσθε, εἴτ' ἐπιτήδειοι πάσχειν ἐστὲ εὖ τὸν ἐπίλοι-
 πον χρόνον, εἴτε μὴ; Λάβε δὴ καὶ τὸ Χαβρίου
 ψήφισμα ψηφισθέν! — Ὅρα δὴ καὶ σκόπει· δεῖ
 γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθα εἶναί που —

Ἐγὼ δ' ἔτι τοῦτ' εἰπεῖν ὑπὲρ Χαβρίου βούλομαι.
 Ἔμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τιμῶντές ποτε

68. Οὐ σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι —
 Τῷ μὲν δοκεῖν ὁ νόμος ἐστὶν ὁ κρινόμενος, τῇ δὲ ἀληθείᾳ
 ὁ τρόπος τῆς πόλεως βασανίζεται. Σκέψαι γὰρ, ὦ βέλ-
 τιστε, καὶ φρονῶν ἀνθρωπίνως ἀπόβλεψον εἰς τὸ μέλλον·
 ἂν ἐμπέσῃ τις χρεῖα, ποῦ τὸν εὐεργέτην ὀψόμεθα;

Ὅρα δὴ καὶ σκόπει — Ἵποκρίνεται μὴ εὐρί-
 σκειν τὸν γραμματέα, ἵνα δόξῃ αὐτοσχεδιάζειν ἂ λέγει,
 καὶ μὴ ἐσκέφθαι.

Ἐπειδὴ τὸ καθ' αὐτὸν ἐταχθη κινδυνεύειν, πα-
 ρεῖδε, καὶ μᾶλλον εἴλετο μὴ ζῆν, ἢ καταισχύσαι
 τὰς παρ' ὑμῶν ὑπαρχούσας αὐτῷ τιμὰς.

Ἰφικράτην, οὐ μόνον αὐτὸν ἐτιμήσατε, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκεῖνον, Στράβακα καὶ Πολύστρατον. Καὶ πάλιν Τιμόθεον διδόντες τὴν δωρεάν, δι' ἐκεῖνον ἐδώκατε καὶ Κλεάρχῳ καὶ τισιν ἄλλοις πολιτείαν. Χαβρίας δ' αὐτὸς ἐτιμήθη παρ' ὑμῖν μόνος. Εἰ δὴ τότε, ὅτε εὐρίσκετο τὴν δωρεάν, ἤξιωσεν ὑμᾶς, ὡσπερ δι' Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον εὖ τινὰς πεποιθήκατε, οὕτω καὶ δι' αὐτὸν εὖ ποιῆσαι τούτων τινὰς τῶν εὐρημένων τὴν ἀτέλειαν, οὓς νῦν οὗτοι μεμφόμενοι πάντας ἀφαιρεῖσθαι κελεύουσιν· ὁμοίως οὐκ ἂν ἐδώκατε ταύτην αὐτῷ τὴν χάριν; ἔγωγε ἡγοῦμαι. Εἴθ' οἷς δι' ἐκεῖνον ἂν τότε ἐδώκατε τὴν δωρεάν, διὰ τούτους νῦν αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφαιρήσεσθε τὴν ἀτέλειαν; ἀλλ' ἄλογον. Οὐδὲ γὰρ ὑμῖν ἀρμόττει δοκεῖν παρὰ μὲν τὰς εὐεργεσίας οὕτω προχείρως ἔχειν, ὥστε μὴ μόνον αὐτοὺς τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνων φίλους· ἐπειδὴν δὲ χρόνος διέλθῃ βραχύς, καὶ ὅσα αὐτοῖς δέδωκατε, ταῦτα ἀφαιρεῖσθαι. —

69. Οὓς νῦν οὗτοι μεμφόμενοι — Τουτέστι, ὡς ἀναξίους τῆς δωρεᾶς.

Ἐγωγε ἡγοῦμαι — Ὡς γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ καὶ ἐψηφίζετε.

70. Εἴθ' οἷς δι' ἐκεῖνον ἂν τότε — Θέλων δεῖξαι τοῦτό φησιν, ὅτι, εἰ διὰ τοὺς ἀξίους καὶ τοὺς μὴ

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΩΝ ΧΑΒΡΙΟΥ
ΤΙΜΩΝ . . .

Οὓς μὲν τοίνυν ἀδικήσετε, εἰ μὴ λύσετε τὸν 71 νόμον, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, οἷς ἀκηκόατε, εἰσὶν οὗτοι, ὧ ἄνδρες δικασταί! Σκοπεῖτε δὲ καὶ λογίσασθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, εἴ τις τούτων τῶν τετελευτηκότων λάβειεν τρόπον τινὶ τοῦ νυνὶ γιγνομένου πράγματος ἀίσθησιν, ὡς ἂν εἰκότως ἀγανακτήσειαν! Εἰ γὰρ ὧν ἔργον πεποίηκεν ἕκαστος αὐτῶν ὑμᾶς εὔ, τούτων ἐκ λόγου κρίσις γίγνεται, καὶ τὰ καλῶς πραχθέντα ὑπ' ἐκείνων, ἂν ὑφ' ἡμῶν μὴ καλῶς ῥηθῆ ^{καὶ πᾶσι γινώσκουσιν} τῷ λόγῳ, μάτην τοῖς πονήσασιν εἰργασται, πῶς οὐ δεινὰ πάσχουσιν;

Ἴνα τοίνυν εἰδῆτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ὅτι 72 ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίους ποιούμεθα τοὺς λό-

ῶντας ἐτιμήσατε, διὰ τοὺς ἀναξίους νῦν τοὺς ἀξίους ἀφαιρήσετε.

71. Οὓς μὲν τοίνυν ἀδικήσετε — Πληρώσας τὸν περὶ τῶν εὐεργετῶν σύμπαντα λόγον, τῶν ἐπιλόγων ἄπτεται· ἐπιλόγων δὲ οὐ τῆς ὑποθέσεως πάσης, ἀλλὰ τοῦ του τοῦ μέρους.

Εἰ γὰρ ὧν ἔργον πεποίηκεν — Συμπέρασμα ἔστι τῶν εἰρημένων.

Ἄν ὑφ' ἡμῶν μὴ καλῶς ῥηθῆ — ὑπὸ τῶν συνηγόρων, φησὶν.

72. Ἴνα τοίνυν εἰδῆτε — Ἐντεῦθεν ἄρχεται πάλιν τοῦ νομίμου κεφαλαίου, ἀκολουθῶν ποιῶν. Ἐδει γὰρ

γους πάντας, ὅσους λέγομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐδὲν
 ἐστ' ὅ τι τοῦ παρακρούσασθαι καὶ φενακίσαι λέγε-
 ται παρ' ἡμῶν εἴνεκα· ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν,
 ὃν παρῆρα φέρομεν γράψαντες ἀντὶ τούτου, ὃν οὐκ
 ἐπιτήδειον εἶναι φάμεν. Γνώσεσθε γὰρ ἐκ τούτου
 πρόνοιάν τινα ἔχοντας ἡμᾶς, καὶ ὅπως ὑμεῖς μηδὲν
 αἰσχρὸν ποιῆσαι δόξετε, καὶ ὅπως, εἴ τινα τις κα-
 τὰ μὲν φέται τῶν εὐρημένων τὰς δωρεάς, ἀν δίκαι-
 ον ἢ, κρίνας παρ' ὑμῖν, ἀφαιρήσεται, καὶ ὅπως,
 οὐς οὐδεὶς ἀν ἀντεῖποι μὴ οὐ δεῖν ἔχειν, ἔξουσι
 τὰ δοθέντα. Καὶ τούτων πάντων οὐδὲν ἐστὶ και-
 ρόν, οὐδ' ἡμέτερον εὖρημα· ἀλλ' ὁ παλαιός, ὃν
 οὗτος παρέβη, νόμος οὕτω κελεύει νομοθετεῖν·
 γράφασθαι μὲν, ἀν τις τινα τῶν ὑπαρ-
 χόντων νόμων μὴ καλῶς ἔχειν ἠγῆται,

κατηγορῆσαι τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου, ὡς ἀδίκου καὶ ἀσυμ-
 φόρου, εἴθ' οὕτως ἀντεῖνεχθῆ ὁ αὐτοῦ, ἐκ συγκρίσεως καὶ
 ἀντιπαραθέσεως.

Ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν — Ὁ Σόλων
 προσέταξε, τὸν λυόντά τινα τῶν κυρίων νόμων τιθέναι ἕτε-
 ρον. Ὅπου μὲν οὖν κύριος, ἀντεῖφέρειν δεῖ· ὅπου δὲ οὐ,
 λύειν μόνον. Ὁ νόμος δὲ, ὃν εἰσέφερεν, εἶχε τὰς δωρεάς
 τὰς παλαιὰς κυρίας, καὶ, εἰ ἀνάξιοί τινες εἴησαν, τὸ δικά-
 ζεσθαι.

73. Γράφασθαι μὲν — Γραφή λέγεται κυρίως,
 ἢ κατὰ τὸν νόμον κατηγορία. Διδάσκει δὲ διὰ ταύτης τῆς
 διανοίας, ὅτι χρὴ πρότερον δεικνύναι τοὺς παλαιούς νόμους·

οὐκ

παρειςφέρειν-δέ αὐτὸν ἄλλον, ὃν ἂν τι-
θῆ, λύων ἐκεῖνον, ὑμᾶς δὲ ἀκούσαντας
ἐλέσθαι τὸν κρείττω. Οὐ γὰρ ὤετο δεῖν ὁ
Σόλων, ὁ τοῦτον τὸν τρόπον προστάξας νομοθετεῖν,

οὐκ ἔχοντας κατὰ τι καλῶς, εἶτα ἀντείσφerein ἕτερον.
Τούτοις ἀκολουθήσας, μετὰ τὴν κατηγορίαν τοῦ νόμου τοῦ
Λεπτίνου τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ οἰκείου παρέχεται, ὃν ἀναγι-
νῶσκει, καθ' ὃν δεῖ νομοθετεῖν· ὅτι ἐν τοῖς δικασταῖς νομο-
θετεῖν δεῖ· ὅτι πρὸ τῶν Ἐπωνύμων ἐκτιθέναι· τὸν δὲ μὴ
ταῦτα ποιοῦντα ὑπεύθυνον εἶναι γραφῆ. "Ἄλλως. "Α μὲν
δεῖ ποιεῖν τὸν νομοθετοῦντα, εἶρηκε· διὰ τούτου ἐπισημαί-
νων, ὅτι οὐ δεῖ κυρωθῆναι αὐτοῦ τὸν νόμον, ἕως ἂν τὰ τῶν
νόμων γένηται. "Α δὲ δεῖ πάσχειν τὸν παραβαίνοντα, οὐ
προσέθηκε, διὰ τὸ μὴ ὑπεύθυνον εἶναι τῇ κατηγορίᾳ Λεπτί-
νου. Μετὰ τοῦτο τίθησι τὸν νόμον τοῦ Λεπτίνου, ἐπιση-
μαινόμενος ὡς ἐπιλαμβάνεται· εἶτα ἀναγινῶσκει κατὰ τὸ
συνεχές καὶ ἕτερον νόμον ἀρχαῖον, ἐν ᾧ κεῖται, τὰς δω-
ρεάς, ἃς ὁ Δῆμος ἔδωκε, κυρίας εἶναι, ὥπερ ἐναντίος ἐστὶν
ὁ τοῦ Λεπτίνου νόμος· εἶτα καὶ ἕτερον, τὸν κελεύοντα,
ὑπεύθυνον εἶναι γραφῆ τὸν ἐναντίον εἰσφέροντα τοῖς ὑπάρ-
χουσι νόμοις· ἵνα διὰ μὲν τούτου τὸν οἰκεῖον ἀκολουθῶς
ἔχοντα δείξῃ, καὶ ὅτι οὐκ ἐναντίος ἐστὶ· κατηγορῆ δὲ τοῦ
Λεπτίνου, ὡς παραβεβηκότος.

Οὐ γὰρ ὤετο δεῖν ὁ Σόλων — Τὴν γνώμην
τοῦ νομοθέτου φησί. Θεσμοθέται δὲ ἐκλέγονται ἐξ τοῦ
ἐνιαυτοῦ, οἱ τῶν ἐννέα ἀρχόντων εἰσί, δι' ὧν τὰ πολλὰ
διοικεῖται πράγματα. Νομοθέται δέ, οἱ αἰρούμενοι δικα-
σταί, τὸν εἰσαγόμενον νόμον ἢ λύοντες, ἢ κυροῦντες. Οἱ
θεσμοθέται οὖν τὸν ἐνιαυτὸν ἤρχον· δεύτερον δὲ ἐδοκιμά-
ζοντο, διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἰς τὸν Ἄρειον πάγον ἔρχεσθαι, εἰ

non legum causa ut scilicet in iustis

τούς μὲν θεσμοθέτας, τούς ἐπὶ τοὺς νόμους κλη-
ρουμένους, δις δοκιμασθέντας ἄρχειν, ἐν τε τῇ Βου-
λῇ, καὶ παρ' ὑμῖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ· τούς δὲ νό-
μους αὐτούς, καθ' οὓς καὶ τούτοις ἄρχειν, καὶ πᾶσι
τοῖς ἄλλοις πολιτεύεσθαι προσήκει, ἐπὶ καιροῦ τεθέν-
τας ὅπως ἔτυχον, μὴ δοκιμασθέντας κυρίους εἶναι.

74 Καὶ γὰρ τοι τότε μὲν τέως τὸν τρόπον τοῦτον ἐνο-
μοθέτουσαν· τοῖς μὲν ὑπάρχουσι νόμοις ἐχρῶντο, και-
νοὺς δ' οὐκ ἐτίθεσαν. Ἐπειδὴ δὲ τῶν πολιτευομέ-
νων τινὲς δυνηθέντες, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, κατε-

σκέυασαν αὐτοῖς ἐξεῖναι νομοθετεῖν, ὅταν τις βού-
ληται, καὶ ὃν ἂν τύχη τρόπον· τοσοῦτοι μὲν οἱ

μή τις μεταξύ διεβέβλητο· ἕως δὲ θανάτου ἔμενον οἱ ἄρειο-
παγίται.

Τοὺς δὲ νόμους αὐτούς, καθ' οὓς καὶ
τούτοις — Ἀποκόν φησι, τοὺς νομοθέτας πολλάκις βα-
σανίζεσθαι· τοὺς δὲ νόμους, καθ' οὓς εἰσι καὶ οὗτοι ἄρ-
χοντες, καὶ πάντες, ὡς ἔτυχε, τίθεσθαι.

Ἐπὶ καιροῦ τιθέντας — Πρὸς γὰρ τὴν χρείαν
εἰσέφερον οἱ πολιτευόμενοι νόμους, ἢ ἐν ὀξύτητι καιροῦ, ὡς-
τε λαθεῖν. Ἀπὸ ἐλάττονος τὸ ἐπιχειρήματα.

74. Ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι — Τὴν ἀρχὴν λέγει,
καθ' ἣν τὸν τρόπον τοῦτον ἤροῦντο νομοθετεῖν. Διὰ τοῦτο
δὲ εἶπεν, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἵνα φύγη τὸ συνειδέ-
ναι, τῇ ἀκοῇ δὲ τὴν γνώσιν παραδίδωσι, καὶ ἵνα μὴ δόξῃ
διαβάλλειν αὐτόν.

Τοσοῦτοι μὲν οἱ ἐναντίοι — Ὅτι, φησι, το-
σοῦτοι ἀντικείμενοί εἰσιν, ὑμεῖς μαρτυρεῖτε· ἐξ ὑμῶν γὰρ

ἐναντίοι σφίσιν αὐτοῖς εἰσὶ νόμοι, ὥστε χειροτονεῖτε ὑμεῖς τοὺς διαλέξοντάς τοὺς ἐναντίους ἐπὶ πάμπαν ἤδη χρόνον, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδὲν μᾶλλον δύναται πέρασ σχεῖν· ψηφισμάτων δ' οὐδοτιοῦν διαφέρουσιν οἱ νόμοι, ἀλλὰ νεώτεροι οἱ νόμοι, καθ' οὓς τὰ ψηφίσματα δεῖ γράφεσθαι, τῶν ψηφισμάτων αὐτῶν ὑμῖν εἰσίν. "Ἰν' οὖν μὴ λόγον λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν νόμον αὐτόν, ὃν φημι, δείξω. Λάβε μοι τὸν νόμον, καθ' ὃν ἦσαν οἱ πρότερον νομοθέται. Λέγε!

Ν Ο Μ Ο Σ . . . . .

Συνίετε, καθ' ὃν τρόπον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! 75 ὁ Σόλων τοὺς νόμους, ὡς καλῶς κελεύει τιθέναι· πρῶτον μὲν παρ' ὑμῖν, τοῖς ὁμωμοκόσι, παρ' οἷς-

νομοθέτας ἐκλέγεσθε, καὶ μέχρι νῦν πέρασ οὐκ ἔχει τὸ πρᾶγμα, διὰ τὸ πλείστους εἶναι τοὺς ἐναντίους νόμους.

75. Συνίετε, καθ' ὃν τρόπον — Ἐξέτασις τοῦ νόμου, ἐπειδὴ καὶ περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος ἦν.

Πρῶτον μὲν παρ' ὑμῖν, τοῖς ὁμωμοκόσι — "Ὡμνουν γὰρ οἱ δικάζοντες. Πρῶτον δέ, οὐ τῇ τάξει, ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι καὶ τῷ κυροῦν· δεῖ γὰρ προαναγνωσθῆναι τῷ Δήμῳ, ἔπειτα προτεθῆναι, εἶτα λαβεῖν τὸν γραμματέα, καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς δικάζοντας ἀκοῦσαι. Πῶς οὖν εἶπε πρῶτον παρ' ὑμῖν; Οὐδεὶς γὰρ πρὸ αὐτῶν ἄλλος ἦν, οὐδὲ ἐκύρου τοὺς εἰσφερομένους νόμους, εἰ μὴ οἱ νομοθέται, οἵτινες ἐκληροῦντο δοκιμάζειν τοὺς νόμους.

περὶ καὶ τὰλλα κυροῦνται, ἔπειτα λύοντα τοὺς ἐναν-
τίους· ἴν' εἷς ἢ περὶ τῶν ὄντων ἐκάστου νόμος, καὶ
μὴ τοὺς ἰδιώτας αὐτὸ τοῦτο ταράττη, καὶ ποιῇ
τῶν ἅπαντας εἰδότην τοὺς νόμους ἕλαττον ἔχειν·
ἀλλὰ πᾶσιν ἢ ταῦτ' ἀναγνῶναι, καὶ μαθεῖν ἀπλᾶ
καὶ σαφεῖ τὰ δίκαια. Καὶ πρὸ τούτων γε ἐπέτα-
ξεν ἐκθεῖναι πρὸςθεν τῶν Ἐπωνύμων, καὶ τῶ
γραμματεῖ παραδοῦναι· τοῦτον δὲ ἐν ταῖς ἐκκλη-
σίαις ἀναγινώσκειν, ἵνα ἕκαστος ὑμῶν ἀκούσας πολ-
λάκις, καὶ κατὰ σχολὴν σκεψάμενος, ἂν ἢ καὶ
76 δίκαια καὶ συμφέροντα, ταῦτα νομοθετῇ. Τούτων

ἴν' εἷς ἢ περὶ τῶν ὄντων ἐκάστου νό-
μος — Αὐτὸ γὰρ τοῦτο, τὸ δύο νόμους περὶ ἐνὸς εἶναι
πράγματος, βλαβερόν· ποιεῖ γὰρ τοὺς ῥήτορας ἐξαπατᾶν
διὰ τοῦτου τοὺς ἰδιώτας· ἐνὸς γὰρ ὄντος τοῦ νόμου, οὐκ
ἠδύναντο ἐξαπατᾶν τοσοῦτον.

Πρὸςθεν τῶν Ἐπωνύμων — Ἀνδριάντες ἦσαν
τῶν ἡρώων, ἀφ' ὧν καὶ αἱ φυλαὶ ἐπωνύμοι ἦσαν· (κατὰ δὲ
πρόσταξιν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐγένοντο·) παρ' οἷς ὁ βουλόμενος
νομοθετεῖν προετίθει, ἵνα πάντες Ἀθηναῖοι ἴδοιεν, πότερον
ἀρέσκει ἢ οὐ· ἐν ἐπισήμῳ δὲ τόπῳ εἰστήκεισαν.

Τοῦτον δὲ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις — Τῷ Δήμῳ
λέγει· ἐκεῖ γὰρ συνήγето ὁ ὄχλος. Τρεῖς δὲ ἐγένοντο ἐκά-
στου μηνὸς ἐκκλησίαι. Ἀνεγινώσκετο δὲ τῷ Δήμῳ ὁ νόμος,
ἵνα πάντες ἀκούσωσι, καὶ ὁ βουλόμενος ἀντιλέγῃ.

Ταῦτα νομοθετῇ — Οὐχ ὅτι ἐν τῷ Δήμῳ ἐνο-
μοθετοῦν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ νομοθετεῖσθαι ἐάσῃ. Δύο δὲ πα-
ρανομῶν τρόποι· εἷς μὲν παρὰ τὸν χρόνον, ὅταν παρὰ τὸν

τοίνυν τούτων δικαίων ὄντων τὸ πλῆθος, εὐτοσί
 μὲν οὐδοτικῶν ἐποίησε Λεπτίνης· οὐδὲ γὰρ ἂν ὑμεῖς
 ποτε ἐπείσθητε, ὡς ἐγὼ νομίζω, θεῖσθαι τὸν νό-
 μον· ἡμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! πάντα, ^{καὶ πα-} και πα-
 ρεῖςφύρομεν πολλῶ κρείττω, καὶ δικαιοτέρον τούτου
 νόμου. Γνώσεσθε δὲ ἀκούσαντες. Λάβε καὶ λέγε,
 πρῶτον μὲν, ἃ τούτου τοῦ νόμου γεγράμμεθα, εἶ-
 τα, ἃ φάμεν δεῖν ἀντὶ τούτων τεθῆναι. Λέγε!

ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ . . .

Ταῦτα μὲν ἐστίν, ἃ τούτου τοῦ νόμου διώ-77
 κομεν, ὡς οὐκ ἐπιτήδεια. Τὰ δ' ἐφεξῆς λέγε, ἃ
^{κατὰ}
^{τὴν κατὰ βιβλίον}

ἄριστον χρόνον γράφεται· ἕτερος δέ, ὅταν αὐτὸς ὁ νόμος
 κακῶς ἔχη, καὶ ἐναντίως τοῖς παλαιοῖς. Τὸν οὖν κατὰ τὸν
 χρόνον τέως διεξέρχεται.

76. Οὐδὲ γὰρ ἂν ὑμεῖς τότε ἐπείσθη-
 τε — Ἰνά καὶ εὐλόγως δόξωσιν ἠπατησθαι, τοῦ Λεπτί-
 νου λάθρα τεθεικότος αὐτόν, καὶ αὐτοῦ ἢ μόνον τὸ ἔγ-
 κλημα.

Ἡμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι — Τὰ δίκαια
 ἐγράψαμεν ἐν τῷ νόμῳ ἡμῶν, φησί, καὶ παρεῖςφύρομεν
 πολλῶ κρείττονα τούτων.

Λάβε καὶ λέγε — Ἐπὶ τὸν νόμον ἦλθε, πληρώ-
 σασ τὸ κατὰ τὸν χρόνον.

Ἄ τούτου τοῦ νόμου γεγράμμεθα — Μέρη,
 οὐ γὰρ ὅλον.

77. Τὰ δ' ἐφεξῆς λέγε — Οὐκ αὐτοῦ τοῦ νό-
 μου Λεπτίνου, ἀλλὰ μετὰ τὸν ἐκείνου τὸν ἑαυτοῦ λέγει ὁ
 Δημοσθένης.

τούτων εἶναι βελτίω φαρμέν. Προσέχετε, ᾧ ἄνδρες δικασταί! τούτοις ἀναγιγνωσκομένοις τὸν νοῦν! Λέγε!

ΝΟΜΟΣ ΑΝΤΕΙΣΦΕΡΟΜΕΝΟΣ . . .

78 Ἐπίσχεσ! Τοῦτο μὲν ἐστὶν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις κυρίοις ὑπάρχον καλόν, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ σαφές, τὰς δωρεάς, ἃς ὁ Δῆμος ἔδωκε, κυρίας εἶναι· δίκαιον, ᾧ Γῆ καὶ Θεοί! Χρῆν τοίνυν Λεπτίνην μὴ πρότερον τιθέναι τὸν ἑαυτοῦ νόμον, πρὶν τὸν παλαιὸν τοῦτον ἔλυσε γραψάμενος· νῦν δὲ μαρτυρίαν ἑαυτοῦ καταλείπων, ὅτι παρανομεῖ, τουτονὶ τὸν νόμον, ὅμως ἐνομοθέτει· καὶ ταῦτα, ἑτέρου κελεύοντος νόμου, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον εἶναι τῇ γραφῇ, εἰ ἐναντίος ἦ τοῖς πρότερον κειμένοις νόμοις. Λάβε δ' αὐτὸν τὸν νόμον!

Ν Ο Μ Ο Σ . . .

79 Οὐκοῦν ἐναντίον, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τῷ κυρίας εἶναι τὰς δωρεάς, ἃς ὁ Δῆμος ἔδω-

Προσέχετε τὸν νοῦν — Θαρρῶν παροξύνει αὐτοὺς ἀκριβῶς ἐπισκοπεῖν· μηδὲ γὰρ ἂν λαθεῖν ἐσπούδασεν.

78. Τοῦτο μὲν ἐστὶν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις — τὸ τοὺς εὐεργέτας ἔχειν τὰς δωρεάς.

Πρὶν τὸν παλαιὸν — τὸν ἐναντίον νόμον.

Μαρτυρίαν — κατηγορίαν.

Καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον — Θέλει εἰπεῖν, ἄξιον τιμωρίας. Εἰ γὰρ καὶ ὁ νόμος ἦν κα-

κε, τὸ μηδένα εἶναι τούτων ἀτελῆ, οἷς ὁ Δῆμος ἔδωκε; σαφῶς γε οὕτωςί. Ἄλλ' οὐκ ἐν ᾧ νῦν ὅδε ἀντεῖσφέρει νόμῳ· ἀλλ' ἅ τε δεδωκάτε, κύρια, καὶ πρόφασις δικαία κατὰ τῶν ἢ παρακρουσαμένων, ἢ μετὰ ταῦτα ἀδικούντων, ἢ ὅπως ἀναξίων, δι' ἣν, ὃν ἂν ὑμῖν δοκῆ, κωλύσετε ἔχειν τὴν δωρεάν. Λέγε τὸν νόμον!

ΝΟΜΟΣ ΑΝΤΕΙΣΦΕΡΟΜΕΝΟΣ . . .

Ἄκούετε, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ καταμαν- 80
θάνετε, ὅτι ἐνταῦθα ἐνὶ καὶ τοὺς ἀξίους ἔχειν τὰ

λός, τὸν ἐναντίον δ' οὐκ ἔλυσε, κατ' αὐτὸ τοῦτο παρανομεῖ.

79. Σαφῶς γε οὕτωςί — Ὅτι ἀκύρους τὰς δωρεὰς λέγει, ἅς ἔδωκεν ὁ Δῆμος.

Ἄλλ' οὐκ ἐν ᾧ νῦν ὅδε — Ἀφεψίων· οὕτω γὰρ βέλτιον. Σαφές δὲ τοῦτο ἐν οἷς ἐξῆς ἐγγυητὴν δίδωσι Φορμίωνα τῆς νομοθεσίας.

Καὶ πρόφασις δικαία — Ἐν ᾧ γὰρ εἰσέφερον νόμῳ οἱ περὶ Δημοσθένην ἐστὶ, τοὺς ἀναξίους δοκιμασθέντας κρίσει ἀφαιρεῖσθαι. Οὐκ ἔμελλεν οὖν συμβλάπτεσθαι ἡ πόλις. Ἡ γὰρ κρίσις τοὺς ἀναξίους ἐστέρισκε τῆς ἀτελείας.

80. Ἄκούετε, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι — Ἀναγνοὺς τὸν οἰκεῖον νόμον, ἐπιδείκνυστιν, ὡς ἔστιν ἀκόλουθας τῷ πρὸ μικροῦ παρασχεθέντι νόμῳ· εἶτα τίθησιν ἀνθυποφορὰν πρὸς τὸν παρ' αὐτοῦ εἰσαγόμενον νόμον. Λέγει γάρ, ὡς φησι Λεπτίνης, ἐξαπάτης ἕνεκα παραγεγραφέαι τόνδε τὸν νόμον· δεινότητι πολλῇ χρώμενος. Ἴνα γὰρ καὶ

δοθέντα, καὶ τοὺς μὴ τοιοῦτους κριθέντας, ἐὰν ἀδίκως τι λάβωσιν, ἀφαιρεθῆναι, καὶ τὸ λοιπὸν ἐφ' ὑμῖν εἶναι, πάνθ', ὡσπερ ἐστὶ δίκαιον, δοῦναι καὶ μὴ. Ὡς μὲν τοίνυν οὐχὶ καλῶς οὗτος ἔχει καὶ δικαίως ὁ νόμος, οὐτ' ἐρεῖν οἶμαι Λεπτίνην, οὐτ', ἐὰν λέγῃ, δεῖξαι δυνήσεσθαι· ἃ δὲ πρὸς τοῖς θεσμοθέταις ἔλεγε, ταῦτ' ἴσως λέγων παράγειν ὑμᾶς **81** ζητήσει. Ἐφη γὰρ ἐξαπάτης εἴνεκα παραγεγράφαι

τούτον τὸν νόμον· ἐὰν δ', ὃν αὐτὸς ἔθηκε, λυθῆ,

Και ὁ Ν. λέγειν ἐπιχειροῦντες· τί αὐτὸν ἐπιχειροῦμεν ἵνα καταλείψωμεν, ἀπορροῦμεν, καὶ μεταστήσωμεν. ὡς ἡμεῖς ἀπιστοῦμεν, ἵνα μὴ γινώσκωμεν, ἀλλὰ ὡς οἱ ἄλλοι γινώσκουσι, ἵνα μὴ γινώσκωμεν. ὡς οἱ ἄλλοι γινώσκουσι, ἵνα μὴ γινώσκωμεν. ὡς οἱ ἄλλοι γινώσκουσι, ἵνα μὴ γινώσκωμεν. ὡς οἱ ἄλλοι γινώσκουσι, ἵνα μὴ γινώσκωμεν.

τὸν ἀντίδικον συνομολογούντα λάβῃ πρὸς τὸν ἔπαινον τοῦ νῦν ἀντεισφερομένου νόμου, τοῦτον τὸν τρόπον μετεχειρίσατο.

Οὔτε δεῖξαι δυνήσεσθαι — Καὶ ἀναισχυτῆ, φησὶν, οὐχ ἔξει ἀποδειξαι· ἠττάται γὰρ τῆς ἀληθείας.

Ἄ δὲ πρὸς τοῖς θεσμοθέταις — Τοὺς εἰσάγοντας τὰς γραφὰς καὶ προδιαγινώσκοντας, ὅτι τῆν τῶν παρανόμων γραφῆν εἰσηγον. Λέγει οὖν τοὺς προαγῶνας· εἰώθασιν γὰρ ἔξω τοῦ δικαστηρίου παλλάκις λέγειν τινά.

81. Ἐφη γὰρ ἐξαπάτης εἴνεκα — Ἀντίθεσις ἐκ τοῦ νόμου, οὐ τῆς ὅλης ὕλης. Ἡ μὲν γὰρ ἀντίθεσις ἐκ τῆς ὑποθέσεως πάντως ἐστίν· ἡ δὲ ὑποφορὰ μέση τῆς ἀντιθέσεως καὶ τοῦ ἀντιπίπτοντος· μετέχει γὰρ καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τοῦ λόγου, ἐξ οὗ τὸ ἀντιπίπτον· τὸ γὰρ ἀντιπίπτον τῆ ἐργασίᾳ τοῦ λόγου συμβαίνει, οὐκ ἐκ τῆς ὑποθέσεως. Τὸ δὲ ἐξαπάτης ἀπτικόν, ἄντι τοῦ ἀπάτης· πρὸς ἔμφασιν δὲ μείζονα ἢ παράθεσις.

τοῦτον οὐ τεθήσεται. Ἐγὼ δ', ὅτι μὲν τῇ ὑμετέ-
 ρα ψήφῳ τούτου τοῦ νόμου λυθέντος, τὸν παρεις-
 ενεχθέντα κύριον εἶναι, σαφῶς ὁ παλαιὸς κελεύει νό-
 μος, καθ' ὃν οἱ θεσμοθέται τοῦτον ὑμῖν παρέγρα-
 ψαν, ἕλω· ἵνα μὴ περὶ τούτου τις ἀντιλέγη μοι·
 ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο εἶμι. Ὅταν ταῦτα λέγη δήπου, 82
 ὁμολογῆ μὲν εἶναι βελτίω καὶ δικαιότερον τόνδε τὸν
 νόμον, οὗ τέθεικεν αὐτός· ὑπὲρ δὲ τοῦ, πῶς τεθή-
 σεται, ποιεῖται τὸν λόγον. Πρῶτον μὲν τοίνυν εἶ-
 σιν αὐτῷ κατὰ τοῦ παρειςφέροντος πολλοὶ τρόποι,
 δι' ὧν, ἂν μὴ βούληται θεῖναι τὸν νόμον, αὐτὸν
 ἀναγκάσει· ἔπειτ' ἐγγυώμεθα ἡμεῖς, ἐγώ, Φορμίων;

Ἐγὼ δ', ὅτι μὲν τῇ ὑμετέρᾳ — Πάντως γὰρ
 λυθέντος ὁ εἰσφερόμενος ἐγένετο κύριος. Τοῦτο οὖν φησι,
 καὶ ἡμεῖς μὴ θέλωμεν, ἔχοντας αὐτὸν ἤδη τοῦ γραμματέως,
 ὑμεῖς κυρώσετε.

82. Κατὰ τοῦ παρειςφέροντος — Λεπ-
 τίνης οὖν ἔλεγε δεδιέναι, μὴ λυθέντος τοῦ νόμου μὴ με-
 ταγράψωσι τὸν ἑαυτῶν, ἴσως μὴ βουλόμενοι ἔχειν αὐτόν.
 Ὁ δὲ φησι, καὶ μὴ θέλωμεν, οὐ δυνασόμεθα· εἰσῆκται
 γὰρ ἤδη διὰ τοῦ γραμματέως· ἄλλως τε καὶ νόμος ἦν,
 τὸν λύσαντά τινα νόμον καὶ μὴ ἀντεισφέροντα κολάζε-
 σθαι.

Ἐγὼ, Φορμίων — Ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς Ἀφεψίων
 ἐστὶν ὁ τὸν νόμον εἰσφέρων, ὡς καὶ ἄνω ἐπεσημηνάμην.
 Εἰ γὰρ ἦν αὐτὸς Φορμίων, οὐκ ἂν ὁ αὐτὸς ἐγγυητὴς ἐγί-
 γνετο.

ἄλλον εἴ τινα βούλεται, ^{καὶ ἄλλοι δὲ βούλονται} φήσειν τὸν νόμον. "Ἔστι
 δέ ^{καὶ ἄλλοι δὲ βούλονται} δήπου νόμος ὑμῖν· ἐάν τις, ὑποσχόμε-
 νός τι, τὸν Δῆμον ἢ Βουλὴν ἢ Δικασ-
 τήριον ἐξαπατήσῃ, τὰ ἔσχατα πά-
 83 σχειν. Ἐγγυώμεθα, ὑπισχνούμεθα· οἱ θεσμο-
 θέται ταῦτα γραφόντων· ἐπὶ τούτοις τὸ πρᾶ-
 γμα γιγνέσθω! Μήθ' ὑμεῖς ποιήσητε μηδὲν ἀνάξιον
 ὑμῶν αὐτῶν· μήτ', εἴ τις φαῦλός ἐστι τῶν εὐ-
 ρημένων τὴν δωρεάν, ἐχέτω· ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τόνδε
 κριθῆτω τὸν νόμον! Εἰ δὲ ταῦτα λόγους καὶ Φλυα-
 ρίας εἶναι φήσει, ἐκεῖνό γε οὐ λόγος· αὐτὸς θέ-
 τω, καὶ μὴ λεγέτω τοῦτο, ὡς οὐ θήσομεν ἡμεῖς.
 Κάλλιον δὲ δήπου, τὸν ὑφ' ὑμῶν κριθέντα καλῶς
 ἔχειν νόμον εἰσφέρειν, ἢ ὃν νῦν ἐφ' ἑαυτοῦ τί-
 θησιν.

"Ἄλλον εἴ τινα βούλεται — Θέλει εἰπεῖν, αὐ-
 τὸς δέξαι τὸν νόμον, καὶ θεῖ, καὶ μὴ ἀμφίβαλλε, ὡς ἡμεῖς
 οὐ θήσομεν.

"Ἔστι δὲ δήπου νόμος ὑμῖν — "Ἴνα γὰρ μὴ
 εἴπῃ, ὅτι ἐγγυᾷ θεῖναι αὐτόν, οὐκ εἰσφέρεις δέ· λέγει, ὅτι
 ἀλλ' εἰσὲ νόμοι οἱ τοὺς ἀπατῶντας κολάζοντες.

83. Ἐκεῖνό γε οὐ λόγος — Τὸ διὰ τοῦ θεῖναι
 τὸν Λεπτίνην τὸν νόμον, ἀλλ' ἀλήθεια. "Ἄλλως. Τὸ δὲ
 οὐ λόγος, ἀντὶ τοῦ, οὐδὲ φροντίς.

Αὐτὸς θέτω — Οὕτως ἐδέξαντό τινες, ὅτι ὑπεύ-
 θηρον ἑαυτὸν καταστήσῃς κυρωσάτω τὸν ἐκντροῦ, εἰ θάρ-
 ξεῖ αὐτῶ.

Ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! δοκεῖ Λεπτίνης 84
 (καί μοι, πρὸς Διός, μηδὲν ὀργισθῆς· οὐδὲν γὰρ
 Φλαῦρον ἐρῶ σε·) ἢ οὐκ ἀνεγνωκέναι τοὺς Σόλωνος
 νόμους, ἢ οὐ συνιέναι. Εἰ γὰρ ὁ μὲν Σόλων ἔθηκε
 νόμον, ἐξεῖναι δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ, ὅτω ἂν
 τις βούληται, εἰ μὴ παῖδες ὦσι γνή-
 σιοι· οὐχ ἴν' ἀποστερήσῃ τοὺς ἐγγύτατα τῷ γένει
 τῆς ἀγχιστείας, ἀλλ' ἵνα εἰς τὸ μέσον καταθεῖς
 τὴν ὠφέλειαν, ἐφάμιλλον ποιήσῃ τὸ ποιεῖν ἀλλή-
 λους εὔ· σὺ δὲ τούναντίον εἰσηγήνοχας, μὴ ἐξεῖ-
 ναι τῷ Δήμῳ τῶν αὐτοῦ δοῦναι μηδενὲ
 μηδέν· πῶς σέ τις φήσῃ τοὺς Σόλωνος ἀνεγνω-
 κέναι νόμους, ἢ συνιέναι; Ὅς ἔρημον ποιεῖς τὸν

84. Ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι — Ἦθει ἐπὶ Σό-
 λων μὲν τυγχάνει τὸ ἐννόημα· προσείληφε δὲ καὶ τὸ πικρόν.
 Τὸ γὰρ μὴ ἀνεγνωκέναι λέγειν τοὺς Σόλωνος νόμους, ἢ οὐ
 συνεῖναι, οὐκ ἀπῆλλακται τοῦ πληκτικῶ.
 Ἦθει καὶ τὸ
 Ἦθει καὶ τὸ

Καί μοι, πρὸς Διός — Τῷ ἦθει δελεάζει αὐτόν.

Ἦ οὐκ ἀνεγνωκέναι, ἢ οὐ συνιέναι — Ἰν'
 ἢ τὸ μὲν τῆς ἐραθυμίας, τὸ δὲ τῆς νωθείας. Ἦ γὰρ οὐκ
 ἀνέγνωσ δι' ἀμέλειαν, εἰ δ' ἀναγνοὺς οὐκ ἐνόησας, νωθῆς εἶ
 κατὰ φύσιν.

Ἐξεῖναι δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ — Ἐπιχείρημα
 ἐκ τοῦ ἐλάττωνος· ἰδίᾳ γὰρ ἕκαστος τοῦ κοινοῦ ἐλάττων.
 Λέγει δέ, ὅτι ἄτοπον, εἰ ὁ μὲν Σόλων ἐξουσίαν ἐνὶ ἐκάστῳ
 δέδωκε τῶν ἑαυτοῦ, σὺ δὲ τὴν πόλιν τὴν μείζονα στερεῖσκεις
 τῶν ἑαυτῆς.

Δῆμον πῶν φιλοτιμησομένων, προλέγων καὶ δεικνύς, ὅτι τοῖς ἀγαθόν τι ποιούσιν οὐδοτιοῦν ἔσται πλεόν.

85 Καὶ μὴν κακείνος τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν νόμων Σόλωνός ἐστι, μὴ λέγειν κακῶς τὸν τεθνεῶτα, μῆδ' ἂν ὑπὸ τῶν ἐκείνου τις ἀκούῃ παίδων αὐτός· σὺ δὲ ποιεῖς, οὐ λέγεις, κακῶς τοὺς τετελευτηκότας τῶν εὐεργετῶν, τῷ δεῖνι μεμφόμενος, καὶ τὸν δεῖνα ἀνάξιον εἶναι φάσκων, ὧν οὐδὲν ἐκείνοις προσῆκεν· ἄρ' οὐ πολὺ τοῦ Σόλωνος ἀποστατεῖς τῆ γνῶμη;

86 Πάνυ τοίνυν σπουδῆ τις ἀπήγγειλέ μοι περὶ τοῦ μηδενὶ δεῖν μηδὲν δίδόναι, μῆδ' ἂν

85. Σόλωνός ἐστι — Ὁ Σόλωνος νόμος ἀπηγόρευσε, τοὺς τεθνεῶτας ἅπαντας λέγειν κακῶς, καὶ ἐρεθίζηται τις ὑπὸ τῶν παίδων τοῦ τεθνηκότος ὑβριζόμενος. Ὁ δὲ φησιν, ἔργῳ σὺ κακῶς ποιεῖς. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ λόγῳ κωλύει, σὺ δὲ καὶ ἐν ἔργοις· κακείνος οὐ τοὺς φίλους, ἀλλ' ἀπλῶς ἀπηγόρευσε μὴ δυσφημεῖν τινά, σὺ καὶ τοὺς εὐεργέτας αὐτοὺς ἀδικεῖς. Ἐπιχείρημα δὲ ἐστὶ καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ ἐλάττουος.

Ἐκείνοις προσῆκεν — τοῖς εὐεργέταις.

86. Πάνυ τοίνυν σπουδῆ τις ἀπήγγειλέ μοι — Ἀντίθεσις ἐστὶν ἐκ τοῦ ἔθους, ὅπερ ἐστὶν ἀγραφον νόμιμον· διαιρεῖται γὰρ τὸ νόμιμον εἰς ἀγραφον καὶ ἔγγραφον· ἐκ τοῦ οὖν ἀγράφου ἀντέπεσεν. Ἐλέγομεν δὲ ἐξ ἀρχῆς, εἶναι διπλοῦν αὐτὸ τὸ νόμιμον, κατὰ τὸ εἶδος τῆς διπλῆς πραγματικῆς. Οὐκοῦν τὸ διπλοῦν ἐδήλωσε διὰ τῆς ἀντεξέτασσεως τῶν νόμων, καὶ διὰ τῶν ἔξωθεν παραναγνω-

ὅτι οὖν πράξῃ, ποιούτῳ τι λέγειν αὐτοὺς πα-
 ρεσκευάσθαι· ὡς ἄρα οἱ Λακεδαιμόνιοι; καλῶς πο-
 λιτευόμενοι, καὶ Θηβαῖοι οὐδενὶ τῶν παρ' ἑαυτοῖς
 δίδουσι ποιούτῳ οὐδεμίαν τιμὴν· καίτοι καὶ παρ'

σθέντων· ὡς οἱ μὲν κατηγοροῦσι τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου,
 οἱ δὲ συμφωνοῦσι τῷ Δημοσθένει· δείκνυσι δὲ οὐδὲν ἥττον
 διὰ τῶν ἀντιθέσεων. Τὴν μὲν γὰρ ὑπὲρ τοῦ οἰκείου νόμου
 κελίνακε, τὴν δὲ δευτέραν νῦν, τὴν ὑπὲρ τοῦ Λεπτίνου νό-
 μου· ἔστι γὰρ ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ αὕτη, εἰ καὶ ξένα, καὶ
 Λακωνικά, καὶ Θηβαίων τὰ νόμιμα εἶναι δοκεῖ. Θαυμαστὴ
 δὲ ἡ μέθοδος· ὡς περὶ γὰρ ἐλεγχόμενου Λεπτίνου, καὶ μηδα-
 μῶς εὐποροῦντος λυτικῶν παραδειγμάτων, οὕτω μνήμην πε-
 ποιήτασι Λακωνικῶν καὶ Θηβαίων. Ἡ δὲ λύσις ἐκ διάφο-
 ρῶν· ὅτι οὐχ ἡ αὐτὴ πολιτεία παρ' ἡμῖν καὶ ἐκείνοις. Εἰς
 δύο δὲ διεῖλε τὰς λύσεις, εἰς τε τὸ κατὰ Λακεδαιμονίους
 πρότερον, εἶτα εἰς τὸ κατὰ Θηβαίους δεύτερον. Ἐπειδὴ γὰρ
 καὶ ἐν ταῖς λύσεσιν ἦν τις διαφορὰ περὶ τε τὰς πολιτείας
 καὶ τὰς ποιότητας τῶν προσώπων· ἠναγκάσθη διπλαῖς ταῖς
 διαφοραῖς χρῆσθαι, ἑτέρα μὲν ἐπὶ Λακεδαιμονίων, ἑτέρα δὲ
 ἐπὶ Θηβαίων· καὶ τὸ οἰκεῖον ἀποδέδωκεν ἑκατέρῃ ποιότητι
 Ἐοίκασι μὲν γὰρ πρὸς μὲν Θηβαίους δυσμενῶς ἔχειν· πρὸς
 δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους οἰκείως. Ἀεὶ γὰρ καὶ τῶν καιρῶν,
 καὶ τῶν προσώπων, καὶ χρειῶν δεῖ στοχάζεσθαι. Ἐπειδὴ
 Πλάτων καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ τὴν ὀλιγαρχίαν καὶ τὴν
 πολιτείαν τὴν Λακεδαιμονίων τῆς δημοκρατίας προκρίνουσι,
 καὶ τῆς παρ' ἑτέροις κρίσεως ἐμνημόνευσε· μάλιστα μὲν
 ἀποδείξας ἐν τοῖς πρώτοις καλλίστην τὴν δημοκρατίαν, εἶτα
 καὶ τὸ κατὰ συγχώρησιν· εἰ ἄρα καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν
 ἐκείνα φανεῖται βελτίω, ἀλλ' οὖν γε τύχης ἕνεκα τὰ τῶν
 Ἀθηναίων κρείττω.

87 ἐκείνοις τινές εἰσιν ἴσως ἀγαθοί. Ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! πάντες οἱ τοιοῦτοι λόγοι πα-
ροξυντικοὶ μὲν εἶναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς
ἀφελῆσθαι πείσαι, οὐ μέντοι δίκαιοί γε οὐδαμῆ.
Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦθ', ὅτι Θηβαῖσι, καὶ Λακεδαι-
μόνιοι, καὶ ἡμεῖς οὔτε νόμοις, οὔτε ἔθεσι χρώμεθα
τοῖς αὐτοῖς, οὔτε πολιτεία. Αὐτὸ γὰρ τοῦτο πρῶ-
τόν, ὃ νῦν οὗτοι ποιήσουσιν, εἰὰ ταῦτα λέγωσιν,
οὐκ ἔξεστι ποιεῖν παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις, πολ-
λοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ἂ τῇ παρ' ἐκείνοις πολιτεία

88 συμφέρει, ταῦτ' ἐπαινεῖν ἀνάγκη καὶ ποιεῖν. Εἴτ' αὖ
καὶ Λακεδαιμόνιοι τῶν μὲν τοιούτων ἐθῶν ἀφεστᾶ-
σιν· ἀλλὰι δὲ τινες παρ' ἐκείνοις εἰσὶ τιμαί, αἷς
ἀπεύξαιτ' ἂν ἀπαξ ὁ Δῆμος ἐνταυθοῖ γενέσθαι.
Τίνες οὖν εἰσὶν αὗται; Τὰς μὲν καθ' ἕκαστον ἐάσω·

87. Τοῦτο πρῶτον, ὃ νῦν οὗτοι ποιή-
σουσιν — Συγκρουστικὸν νόημα. Παροξύνει γὰρ τοὺς
δικαστὰς διὰ τούτων ἐντεῦθεν, ἵνα βεβαιώσῃ, ὅτι ἤκουσεν.

88. Λακεδαιμόνιοι τῶν μὲν τοιούτων —
Τῶν ἐθῶν τῶν παρ' ἡμῖν καὶ τῆς πολιτείας. Θέλει δὲ εἰ-
πεῖν, ὅτι τιμῶσι μὲν Λακεδαιμόνιοι, οὐχ ὁμοίως δὲ ἡμῖν,
ἐπειδὴ οὐδὲ ὁμοίως πολιτεύονται.

Ἄς ἀπεύξαιτ' ἂν — Τὰς παρ' ἐκείνων τιμὰς·
σχεδὸν γὰρ τυραννὶς ἢ τιμῆ.

Τὰς μὲν καθ' ἕκαστον ἐάσω — Σοφίζεται
πρὸς τὸ λυσιτελοῦν ἅπαντα· ἦσαν γὰρ παρ' ἐκείνοις στέ-
φανοι καὶ σιτήσεις, ὡς περὶ καὶ παρ' Ἀθηναίσις σαφεῖς.

μίαν δ', ἢ συλλαβοῦσα τὰς ἄλλας ἔχει, δίδειμι.
 Ἐπειδὴν τις εἰς τὴν καλουμένην Γερουσίαν ἐγ-
 κριθῆ, παρασχὼν ἑαυτὸν οἷον χρῆ, δεσπότης ἐστὶ
 τῶν πολλῶν. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς
 ἀθλον, τῆς πολιτείας κυρίῳ γενέσθαι μετὰ τῶν
 ὁμοίων. Παρὰ δ' ὑμῖν ταύτης μὲν ὁ Δῆμος κύ-
 ριος, καὶ ἀρχαὶ καὶ νόμοι Φυλακαί, ὅπως μηδεὶς
 ἄλλος κύριος γενήσεται· στέφανοι δὲ καὶ ἀτέλειαι
 καὶ σιτήσεις καὶ τοιαῦτά ἐστίν, ὧν ἂν τις, ἀνὴρ
 ἀγαθὸς ὦν, τύχοι. Καὶ ταῦτα ἀμφοτέρω ὀρθῶς 89
 ἔχει, καὶ τὰ ἐκεῖ, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν. Διὰ τί;

Γερουσίαν — Ὄνομα ἀρχῆς παρὰ Λακεδαιμονίοις,
 εἰς ἣν ἔρχονται οἱ καλῶς βιοῦντες· καὶ γέροντες οἱ μετέχον-
 τες, ἀπὸ τοῦ τιμίου τῶν ἡλικιωῶν.

Οἷον χρῆ — Παρὰ Λακεδαιμονίοις ὡς πολιτεύονται.
 Δεσπότης ἐστὶ τῶν πολλῶν — Ἀντὶ τοῦ
 ἀρχῶν, δεσπότης εἶπεν, ἐξ οὗ ἐμφαίνει δουλείαν. Βα-
 ρύ δὲ ὄνομα παρὰ Ἀθηναίοις ἡ δουλεία. Ἐξ ἐλευθερίας
 γὰρ ἡ δημοκρατία γνωρίζεται.

Μετὰ τῶν ὁμοίων — Μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχόντων.
 Στέφανοι δὲ καὶ ἀτέλειαι — Οὐ τοὺς στε-
 φάνους ἢ τὰς σιτήσεις ὁ Λεπτίνης ἐμέμφετο, ἀλλὰ τὴν ἀτέ-
 λειαν, ἵνα λυθῆ.

89. Καὶ ταῦτα ἀμφοτέρω ὀρθῶς ἔχει —
 Πῶς δὲ διαβαλὼν ἄνω τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πολιτείαν,
 ἐνταῦθα ἐπαινεῖ; Ἐκεῖ μὲν, ὡς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ συγκρι-
 νων πολιτείαν διέβαλεν· ἐνταῦθα δέ, ὡς πρὸς τὴν αὐτῶν
 Λακεδαιμονίων ἐπαινεῖ. Ἡ εὐνοία δὲ, φησὶν, ἐκεῖ ἐκ τοῦ

Ἔστι τὰς μὲν διὰ τῶν ὀλίγων πολιτείας, τὸ πάντα
ἔχειν ἴσον ἀλλήλοις, τοὺς τῶν κοινῶν κυρίους, ὁμο-
γοεῖν ποιεῖ· τὴν δὲ τῶν Δήμων ἐλευθερίαν ἢ τῶν
ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀμιλλα, ἣν ἐπὶ ταῖς παρὰ τοῦ
Δήμου δωρεαῖς πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦνται, φυλάττει.

90 Καὶ μὴν περὶ γε τοῦ μηδὲ Θηβαίου μηδένα τιμᾶν,
ἐκεῖνο ἂν ἔχειν εἰπεῖν ἀληθές οἶμαι. Μείζον, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖσι! Θηβαῖοι φρονοῦσιν ἐπ' ὠμότητι
καὶ πονηρίᾳ, ἢ ὑμεῖς ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ, καὶ τῶ
τὰ δίκαια βούλεσθαι. Μὴτ' οὖν ἐκεῖνοί ποτε παί-
σαιντο; εἰ ἄρα εὐξασθαι δεῖ, τοὺς μὲν ἑαυτοὺς

ἀγαθόν

εἶναι πάντας τοὺς ἄρχοντας ἴσους· ἐνταῦθα δέ, ἐκ τοῦ
λαμβάνειν τοὺς ἀξίους τιμὰς. Οὐκοῦν ὅτ' αὖτις ἀφαι-
ρῶν, οὗτος ἀναίρει τὴν πολιτείαν.
90. Περὶ γε τοῦ μηδὲ Θηβαίου — Ζητή-
σειεν ἂν τις, τίνος χάριν ἢ ἀντίθεσις εἶχε μετὰ τῶν Ἀκα-
δαιμονίων ὁμοῦ καὶ Θηβαίους, ἐν δὲ τῇ λύσει διηρημένως λέ-
γει; Ὅτι, διὰ τὴν τῶν προσώπων ποιότητα οὐκ ἠδύνατο ἐξε-
τάζων ἀμφοτέρους εἰπεῖν.

Εἰπεῖν ἀληθές οἶμαι — Οὐ μόνον εἰπεῖν, ἀλλὰ
καὶ μετὰ τῆς ἀληθείας.

Εἰ ἄρα εὐξασθαι δεῖ — Δι' ὧν κατεύχεται
τοὺς πολεμίους μὴ τιμᾶν τοὺς εὐεργέτας, διὰ τούτων τοὺς
ὁμοφύλους προτρέπει φεύγειν τοῦτο, ποιεῖν δὲ τὸ ἕτερον.
Σφόδρα δὲ καχιζει τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, ὅπου γε ἀμ-
φιβάλλει, καὶ ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν εὐξασθαι συμβῆναι αὐτῶ
Τηνικαῦτα δὲ ἐχθροὶ ἦσαν Θηβαῖοι ἐπὶ τῶν Φωκικῶν, ὅτε
καὶ Φίλιππος ἦν ἔτι ταπεινός· μετὰ γὰρ τὰ Φωκικὰ

ἔδοξαν

ἀγαθὸν τι ποιοῦντας μήτε τιμῶντες, μήτε θαυμάζοντες, τοὺς δὲ συγγενεῖς (ἴστε γάρ, ὃν τρόπον Ὀρχομενίους διέθηκαν·) οὕτω μεταχειριζόμενοι· μήθ' ὑμεῖς, τάναντία τούτοις, τοὺς μὲν εὐεργέτας τιμῶντες, παρὰ δὲ τῶν πολιτῶν λόγῳ μετὰ τῶν νόμων τὰ δίκαια λαμβάνοντες. Ὅλως δ' οἶμαι τότε δεῖν θι τοὺς ἐτέρων ἐπαινεῖν νόμους καὶ ἔθνη, τοῖς ὑμετέροις ἐπιτιμῶντας, ὅταν ἢ δεῖξαι βέλτιον ἐκείνους πράττοντας ὑμῶν· ὅτε δ' ὑμεῖς, καλῶς ποιοῦντες, καὶ κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις, καὶ κατὰ τὴν ὁμοιοίαν, καὶ κατὰ τὰλλα πάντα ἀμεινον ἐκείνων πράττετε, τοῦ χάριν ἂν τῶν ὑμετέρων αὐτῶν ἔθῶν ὀλιγωροῦντες, ἐκεῖνα διώκοιτε; Εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ἐκεῖνα φανεῖα βελτίω, τῆς γε τύχης

ἔδοξαν καὶ Φιλίαν τινὰ ἔχειν, ὅτε καὶ Ἐλάτειαν Φίλιππος κατέληψε τῆς Φωκίδος, καὶ Κορώνειαν καὶ Ὀρχομενὸν ἔξηνε δρακοδίσατο, συγγενεῖς ὄντας.

Λόγῳ μετὰ τῶν νόμων — Ὅτι Θηβαῖοι μὲν ὄπλοις ἀπαιτοῦσι τὰς δίκας, ἡμεῖς δὲ λόγῳ καὶ τῶ δικαίῳ.

91. Ἀμεινον ἐκείνων πράττετε — Βέλτιον αἰεὶ ἐκείνων πράττετε, κατὰ τὸ ἴδιον τῶν πολιτειῶν.

Εἰ γὰρ καὶ κατὰ λογισμὸν — Θέλει εἰπεῖν· εἰ κατὰ τὸν κοινὸν λογισμὸν ὑπερβάλλει τὰ τῶν Λακεδαιμονίων, (σχεδὸν γὰρ πάντες τιμῶσιν ὡς ἀριστοκρατίαν αὐτήν·) ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τύχη ἡμῖν πλέον συναίρεται ἐν οἷς ἔχομεν, (δεύτερος δὲ ὁ λογισμὸς τῆς εὐτυχίας, ὡς καὶ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς φησι·) χρηστέον ταύτη μᾶλλον.

92 ^{ἕνεκα}, ἢ παρὰ ταῦτα ἀγαθῇ κέχρησθε, ἐπὶ τού-
των ἄξιον μεῖναι. Εἰ δὲ δεῖ παρὰ πάντα ταῦτ'
εἰπεῖν, ὃ δίκαιον ἡγοῦμαι, ἐκεῖνο ἔγωγ' ἂν εἴποιμι.
Οὐκ ἔστι δίκαιον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τοὺς Λακε-
δαιμονίων νόμους, οὐδὲ τοὺς Θηβαίων λέγειν ἐπὶ τῶ
τούς ἐνθάδε λυμᾶίνεσθαι· οὐδέ, δι' ὧν μὲν ἐκεῖ-
νοὶ μεγάλοι εἰσὶ, κἂν ἀποκτεῖναι βούλεσθαι τὸν
παρ' ἡμῖν τούτων τι κατασκευάσαντ'· διὰ δ' ὧν ὁ
παρ' ἡμῖν Δῆμος εὐδαίμων, ταῦθ' ὡς ἀνελεῖν δεῖ;
λέγοντων τινῶν ἐθέλειν ἀκούειν.

*ὅτι ἐκείνοι
οὐκ ἔστιν
ἐπισημῶς*

93 ^{ἔστιν οὖν} ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος, ὡς ἄρα καὶ
παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῶν προγόνων πολλὰ ἀγαθὰ εἰργασμέ-
να· ἔστι δὲ ἡμῖν (ἡμῶν) ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ ἔχοντες
ἄλλοι τινὲς τῶν παλαιῶν προκρίνουσι τὴν ὀλιγαρχίαν τῶν
Λακεδαιμονίων τῆς δημοκρατίας, διὰ τοῦτο ἐπὶ τὴν τύχην
ἐδράμεν.

*ὅτι ἐκείνοι
οὐκ ἔστιν
ἐπισημῶς*

92. Δι' ὧν μὲν ἐκεῖνοι μεγάλοι — θέλει
εἰπεῖν, ὅτι εἰ τις τὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἀγοὶ ἐνταῦθα ἔθῃ,
δι' ὧν ἐκείνοι τὴν ὀλιγαρχίαν συνέχουσιν, ἀποκτενεῖτε αὐ-
τόν. Ὑπερβατόν δὲ τίθησι τὸ κῶλον.

Κἂν ἀποκτεῖναι — ἀντὶ τοῦ· καὶ ἀποκτεῖναι
ἂν θέλειν τὸν μεταφέροντά τι τῶν ἐκεῖ ἐνταῦθα. Εἶτα τὸν
κατάλυοντα, δι' ὧν ἡμῖν αὖξεται ἡ πολιτεία, λέγω δὴ τὸν
τὴν δώρεάν ἀφαιρούμενον, δι' ἧς ἀμιλλώμενοι αὖξουσιν αὐ-
τήν, οὐ κολάζετε;

93. ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος
Μεταληπτικῶς κέχρηται πάλιν· ἡ δὲ ἀντιθέσις ἐκ τῶν ἐξῶν,
οἰκέτι δὲ τῶν παρ' ἄλλοις· ἔλυσε γὰρ ταύτην. Ἀλλά;

νοι τινές οὐδενός ἤξιοῦντο τοιούτου, ἀλλ' ἀγαπητῶς ἐπιγράμματος ἐν τοῖς ἔρμαῖς ἐτύχανον· καὶ ἴσως τοιοῦτον ὑμῖν ἀναγνώσεται τὶ ἐπίγραμμα. Ἐγὼ δ' ἠγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! κατὰ πολλὰ ἀσύμφορον εἶναι τῇ πόλει λέγεσθαι, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον. Εἰ μὲν γὰρ ἀναξίους εἶναί τις φήσει κακείνους τιμᾶσθαι, τίς ἄξιος, εἰπάτω· [εἰ μήτε τῶν πρότερον μηδεῖς, μήτε τῶν ὕστερον·] εἰ δὲ μηδένα φήσει, συναχθεσθεῖν ἂν ἔγωγε τῇ πόλει, εἰ μηδεῖς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γέγονεν ἄξιος εὖ παθεῖν. Καὶ μὲν εἴγε ὁμολογῶν, ἐκείνους εἶναι σπου-

φησὶν, οὐ βούλει μιμεῖσθαι τοὺς Λακεδαιμονίους, ἢ τοὺς Θηβαίους, ἀλλὰ γε τοὺς προγόνους. Λύει δὲ τὴν ἐκ τῶν ἐξῶν ἀντίθεσιν ἐνστάσει, λέγων· οὐχ ἠγοῦμαι τὸν λόγον τοῦτον εἶναι δίκαιον λέγεσθαι, οὐδὲ συμφέροντα. Εἶτα συζητήσει διὰ τῶν ἐξῆς, καὶ τῶν κατὰ Λυσίμαχον, ὅτι ψευδὴς ὁ λόγος.

Οὐδενός ἤξιοῦντο τοιούτου — Εἰσηκται μὲν ἀφελῶς, κακούργως δὲ αὐτὸ ἔλαβεν· οὐδενός ἐτύχανον, ἀλλὰ τινῶν. Ὁ δὲ φησιν οὐδενός, ἵνα δευροποιήσῃ τὸ πρᾶγμα.

Ἐν τοῖς ἔρμαῖς — Σύλα ἢ λίθοι τετράγωνοι ἦσαν, ἔχοντες ὄψιν Ἑρμοῦ ἐπάνω, κάτω δὲ ἐν τῷ πλατέϊ τὰ ἐπιγράμματα.

Ἀναγνώσεται τὶ ἐπίγραμμα — Ἔως τούτων ἢ ἀντίθεσις.

Ἀναξίους εἶναί τις φήσει — Φησὶ γὰρ ὅτι οὐδὲ οἱ πρόγονοι ἐτίμων.

δαίους, μὴ τετυχηκότας δείξει μηδενός, τῆς πόλεως
 94ὡς ἀχαρίστου δήπου κατηγορεῖ. Ἔστι δ' οὐχ οὐ-
 τῶ ταῦτ' ἔχοντα, οὐδὲ ὀλίγου δεῖ· ἀλλ' ἐπειδάν
 τις, οἶμαι, κακουργῶν ἐπὶ μὴ προσήκοντα πρά-
 γματα τοὺς λόγους μεταφέρει, δυσχερεῖς ἀνάγκη
 φαίνεσθαι. Ὡς δὲ τὰ ληθές τ' ἔχει, καὶ δίκαιόν
 ἔστι λέγειν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. Ἦσαν, ὦ ἄν-
 δρες Ἀθηναῖοι! πολλοὶ τῶν πρότερον σπουδαῖοι,
 καὶ ἡ πόλις ἡμῶν ἐτίμα καὶ τότε τοὺς ἀγα-
 θούς· αἱ μέντοι τιμαὶ καὶ τὰλλα πάντα, τὰ μὲν
 τότε, ἦν ἐπὶ τοῖς τότε ἔθεσι, τὰ δὲ νῦν, ἐπὶ

94. Οὐδὲ ὀλίγου δεῖ — Πολλοῦ γε καὶ δεῖ·
 πάντων, φησὶν, ἀφῆστηκεν.

Ἐπὶ μὴ προσήκοντα πράγματα — ἐπὶ μὴ
 ὄντα ἀληθῆ.

Δυσχερεῖς ἀνάγκη φαίνεσθαι — Ἀντὶ τοῦ,
 δυσφήμους καὶ κακοὺς λόγους. Οὐχ εὐρίσκων γὰρ τῇ ἀλη-
 θεῖα μάχεσθαι, καταφεύγει καὶ εἰς ἔθνη τινὰ καὶ τοὺς
 προγόνους, οὓς διαβάλλει ψευδόμενος.

Ὡς δὲ τὰ ληθές τ' ἔχει — Ἦσαν πολλοὶ
 σπουδαῖοι, οὐχ, ὥσπερ οὗτος φησὶ, μηδὲνα εἶναι· καὶ ἡ
 πόλις ἐτίμα τοὺς ἀγαθούς, καὶ ἦν ἀμίλλα τῶν μὲν εὖ ποι-
 ούντων, τῶν δὲ ἀμειβομένων.

Καὶ τὰλλα πάντα — Ἴνα μὴ ἡμεῖσθαί τῶν
 χρόνων μόνη ἡ τιμὴ δόξῃ, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ πράγμα-
 τα. Θέλει δὲ εἰπεῖν, ὅτι καὶ τότε τοῖς ἔθεσιν ἐτίμων
 τοὺς εὐεργέτας· οὐκ ἦν τότε ἡ ἀτέλεια, ἕτεροι δὲ
 ἦσαν.

ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ.

αὐτῶν γὰρ ἡ πόλις ἐστὶν ἐπισημῶς
 ἰοῖ
 ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς καὶ λαβῆς

τοῖς νῦν. Πρὸς οὖν τί τοῦτο λέγω; Ὅτι φήσαιμ' ἂν ἔγωγε ἐκείνους οὐκ ἔστιν ὅπου παρὰ τῆς πό-
 λεως οὐ τυχεῖν, ἃν ἠβουλήθησαν. Τίνι χρώμενος 95, ἡ
 τεκμηρίω; Ὅτι Λυσιμάχῳ δωρεάν, ἐνὶ τῶν τότε
 χρησίμων, ἑκατὸν μὲν ἐν Εὐβοίᾳ πλέθρα γῆς
 πεφυτευμένης ἔδωσαν, ἑκατὸν δὲ ψιλῆς, ἔτι δὲ
 ἀργυρίου μναῖς ἑκατόν, καὶ τέτταρας τῆς ἡμέρας
 δραχμάς. Καὶ τούτων ψήφισμά ἐστιν Ἀλκιβιάδου,
 ἐν ᾧ ταῦτα γέγραπται. Τότε μὲν γὰρ ἡ πόλις

Ὅτι φήσαιμ' ἂν ἔγωγε — Ὁ λέγει, τοιοῦτόν
 ἐστιν· οὐκ ἦν, φησί, θελήσαι τι καὶ μὴ λαβεῖν παρὰ τῆς
 πόλεως τὸν εὐεργέτην.

95. Ὅτι Λυσιμάχῳ δωρεάν — Ἀριστείδου
 τοῦ δικαίου ἦν υἱός· τοῦ δὲ πάππου εἶχε τὸ ὄνομα· δεδώ-
 κασι δὲ αὐτῷ ταύτην τὴν δωρεάν δι' ἐκεῖνον. Ἐπειδὴ τοί-
 νυν ὅσα ἐχαρίσαντο αὐτῷ ἥττω τῆς τοῦ ἀνδρὸς δόξης ἦν,
 ἵνα μὴ φανῇ ἡ πόλις μικρότερον τῶν εὐεργεσιῶν τιμῶσα τὸν
 υἱὸν αὐτοῦ, εἰσήγαγεν οὐδὲν εὖ ποιήσαντα τὴν πόλιν, ὡς
 κατὰ τὴν ἱστορίαν ἔχομεν, πλὴν ὅτι Ἀριστείδου ἦν υἱός·
 καὶ τοῦτο δὲ ἔκρυψεν, ἵνα μὴ πολλὰ πάνυ εὐεργετήσαντι
 δοκῇ ἡ πόλις τοσαῦτα δεδωκέναι.

Ψήφισμά ἐστιν Ἀλκιβιάδου — Ἀξιοπίστου
 ἀνδρὸς καὶ οὐδὲν πρὸς χάριν ποιῶντος. Ἴνα γὰρ μὴ ἀντι-
 πέση· τί οὖν, εἰ ἀπατηθεῖς ὁ Δῆμος ἐπέισθη δοῦναι ὑπό τι-
 νος, μισθὸν λαβόντος; διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸν ἄνδρα τὸν
 μέγιστον, καὶ μεγίστου φρονήματος, ὅς οὐκ ἂν ἔγραψε τοι-
 οῦτον, οὐ πεφυκῶς κολακεύειν, εἰ μὴ σφόδρα ἐθαύμασε τὰ
 ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα.

ἡμῶν καὶ γῆς εὐπόρει, καὶ χρημάτων· νῦν δὲ
 εὐπορήσει· δεῖ γὰρ οὕτω λέγειν, καὶ μὴ βλασφη-
 μεῖν. Καίτοι, ^{ὡς ἂν οἴεσθε} τιν' οὐκ ἂν οἴεσθε νῦν τὸ τρίτον
 μέρος τούτων ἀντὶ τῆς ἀτελείας ἐλέσθαι; "Ὅτι
 τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὸ ψήφισμα
 τουτί! Λέγε!

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α . . .

96. "Ὅτι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ τοῖς
 προγόνοις ὑμῶν ἔθος ἦν τοὺς χρηστοὺς τιμᾶν, δη-
 λοῖ τὸ ψήφισμα τουτί· εἰ δὲ μὴ τοῖς αὐτοῖς, οἷς-
 περ ἡμεῖς νῦν, ἕτερόν τι τοῦτ' ἂν εἴη. ^{καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος ἄλλος} Εἰ τοίνυν ^{ἐπιτίμη}
 μήτε Λυσίμαχον, μήτ' ἄλλον μηδένα, μηδὲν εὐρή- ^{ῆται}
 σθαι παρὰ τῶν προγόνων ἡμῶν συγχωρήσαιμεν,

Νῦν δὲ εὐπορήσει — Ὡς εὖνους ὧν ἐπηύξατο
 εὐπορεῖν τὴν πόλιν.

Τιν' οὐκ ἂν οἴεσθε — Τῶν ἐχόντων τὴν ἀτέ-
 λειαν, οὐχ ὅλον, ἀλλὰ τὸ τρίτον μέρος λαβεῖν.

Τῆς ἀτελείας — ἧς τότε μείζονα ἐδωρήσαντο.

96. Ὅτι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι —
 Λύσας κατὰ ἔνστασιν, λύει καὶ κατὰ ἀντιπαράστασιν, ἐν-
 τεῦθεν ἀρξάμενος. Ἐγύμνωσε δὲ ἐνταῦθα τὴν αἰτίαν φανε-
 ρώτερον.

"Ἐτερόν τι τοῦτ' ἂν εἴη — Οὐχ ὅτι οὐκ ἔδο-
 σαν, ἀλλ' ὅτι κατ' ἄλλον τρόπον. Οὐ γὰρ ἔχεις δεῖξαι,
 ὅτι οὐκ ἐτίμων παντάπασιν.

Εἰ τοίνυν μήτε Λυσίμαχον — Ἐντεῦθεν ἤρ-
 ξατο τῆς ἀντιπαράστασεως· συντρέχει γὰρ αὐτῷ.

τί μᾶλλον, οἷς ἔδομεν νῦν ἡμεῖς, διὰ τοῦτο δικαίως
 ἀν ἀφαιρεθεῖεν; Οὐ γὰρ οἱ μὴ δόντες, ἀ μὴ δο- 97
 κεῖ, δεινόν εἰσιν οὐδὲν εἰργασμένοι· ἀλλ' οἱ δόντες
 μέν, πάλιν δ' ὕστερον, μηδὲν ἐγκαλοῦντες, ἀφαι-
 ρούμενοι. Εἰ μὲν γάρ τις ἔχει δεῖξαι, κακείνους
 ὧν ἔδοσαν τῷ τι τοῦτ' ἀφηρημένους, συγχωρῶ
 καὶ ὑμᾶς ταῦτό τοῦτο ποιῆσαι· καίτοι τόγε αἰ- 98
 σχρὸν ὁμοίως· εἰ δὲ μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ
 τοῦτ' ἔχει δεῖξαι γενοῦς, τίνος εἵνεκα ἐφ' ἡμῶν
 πρῶτον καταδειχθεῖη τοιοῦτον ἔργον;

Χρῆ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! κακείνο ἐν-98
 θυμεῖσθαι καὶ ὁρᾶν, ὅτι νῦν ὁμωμοκότες κατὰ τοὺς

Τί μᾶλλον, οἷς ἔδομεν νῦν ἡμεῖς — Εἰ καὶ
 μηδένα ἐτίμησαν οἱ πρόγονοι κατὰ τι, νῦν δὲ οὐκ ἀφαιρῶ
 δικαίως, οὐς ἐτίμησας, καὶ ὁ δέδωκας, πάλιν ὕστερον ἀφαι-
 ρούμενος. Εἰ μὲν γὰρ πρόγονοι οὐ δεδώκασι, καὶ συγγνώ-
 μης ἔχονται· ὑμεῖς δὲ δόντες, μηδὲν ἀδικήσαντας ἀποστε-
 ρεῖτε. Ἴνα δὲ μὴ ἀντιπέση· ἀλλ' ἀφαιροῦμαι αὐτόν, κα-
 κὸς γὰρ ὤφθη περὶ τὸν εὐεργέτην· διὰ τοῦτο προαρπάζει
 καὶ λέγει, μηδὲν ἐγκαλοῦντες.

97. Καίτοι τόγε αἰσχρὸν ὁμοίως. — Εἰ καὶ
 μιμήσεσθε τοὺς προγόνους, ἀμαρτήσετε πάλιν· τοῦ γὰρ αἰ-
 σχροῦ οὐκ ἀπήλλαχθε. Κὰν ὧσιν ἐκεῖνοι οἱ προῦπάρξαν-
 τες, ὅμως οὐ συγχωρῶ ἔπεσθαι ὑμᾶς τοῖς προγόνοις· τοι-
 οῦτον δ' ἔργον, ἀχαριστίας γνώρισμα, μὴ πρῶτοι, φησί,
 καταδείξητε.

98. Ὅτι νῦν ὁμωμοκότες — Ἐνθυμεῖσθαι,
 φησὶν, ἐφείλετε, ὅτι δικάσειν ὠμίσατε κατὰ τοὺς Ἀθη-

νόμους δικάσειν ἤκετε, οὐχὶ τοὺς Λακεδαιμονίων, οὐδὲ τοὺς Θηβαίων, οὐδ' οἷς ποτὲ ἐχρήσαντο οἱ πρῶτοι τῶν προγόνων, ἀλλὰ καθ' οὓς ἔλαβον τὰς ἀτελείας, οὓς ἀφαιρεῖται νῦν οὗτος τῶ νόμῳ· καὶ περὶ ὧν ἂν νόμοι μὴ ὦσι, γνώμη τῆ δικαιοτάτῃ κρινεῖν. Καλῶς! Τὸ τοίνυν τῆς γνώμης πρὸς ἀπαντα ἀνεπέ-
 99 κατε τὸν νόμον! Ἄρ' οὖν δίκαιον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν; Δίκαιον! Τί δαί; ὅσ' ἂν δῶ τις ἄπαξ, δίκαιον ἔχειν ἔσθ; Δίκαιον! Ταῦτα τοίνυν αὐτοὶ τε ποιεῖτε, ἵνα εὐορκῆτε· καὶ τοὺς

ναίων νόμους, οὐ κατὰ τοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ἢ ἄλλων τινῶν.

Οἱ πρῶτοι τῶν προγόνων — Τοὺς ἀρχαιοτάτους λέγει.

Καθ' οὓς ἔλαβον — Κατὰ τοὺς νῦν ὑπάρχοντας.

Περὶ ὧν ἂν νόμοι μὴ ὦσιν — Ὅσα νόμοι οὐχ ὄρισται, ταῦτα κατὰ τὸν καιρὸν καὶ δίκαιον λογισμὸν ὠμόσατε δικάσειν.

Τὸ τοίνυν τῆς γνώμης — Οἷον συνάψατε, Φησί, τὸν νόμον Λεπτίνου τῶ κοινῶ δικαίῳ. Εἰ δεῖ τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν, ὁ κοινὸς λόγος σκοπεῖτω· ἀντεξετασάτω δὲ αὐτὸν τῶ ἀφαιρουμένῳ τοὺς εὐεργέτας νόμῳ τὴν ἀτέλειαν· δίκασον αὐτός. Ἐπιψηφίζεται δὲ, ἵνα γένηται ὁ ῥήτωρ κοινὴ τῆς φύσεως φωνή. Τοῦτο γὰρ ἡ φύσις βούλεται ἢ κοινή, τὸ τιμᾶν τούτους.

99. Ταῦτα τοίνυν αὐτοὶ τε ποιεῖτε — Τὰ ὁμολογούμενα καλὰ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ ἀπαιτεῖ

προγόνους, ὀργίζεσθε, ἐὰν μή τις Φῆ ποιεῖν· καὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας παραδείγματα, ὡς ἄρα ἐκεῖνοι, μεγάλα εὖ παθόντες, οὐδένα ἐτίμησαν, καὶ πονηροὺς καὶ ἀπαιδέτους ἠγεῖσθε εἶναι· πονηροὺς μὲν, διότι καταψεύδονται τῶν προγόνων ὑμῶν, ὡς ἀχαριστῶν· ἀμαθεῖς δέ, διότι ἐκεῖνο ἀγνοοῦσιν, ὅτι, εἰ τὰ μάλιστα ταῦθ' οὕτως εἶχεν, ἀρνεῖσθαι μᾶλλον ἢ λέγειν αὐτοῖς προσῆκεν.

Οἶμαι τοίνυν καὶ τοῦτον τὸν λόγον Λεπτί-
 νην ἐρεῖν, ὡς τὰς εἰκόνας καὶ τὴν σίτησιν οὐκ
 ἀφαιρεῖται τῶν εἰληφότων ὁ νόμος, οὐδὲ τῆς πό-
 λεως τὸ τιμᾶν τοὺς ὄντας ἀξίους· ἀλλ' ἐξέσται
 καὶ χαλκοῦς ἰστάναι, καὶ σίτησιν δίδόναι, καὶ ἄλλ'

φύσις. Αὐτοὶ δέ, ἢ πρὸς διαστολὴν τοῦ Λεπτίνου, ἢ ὅτι πλέον ἐχέτωσαν τῶν ἄλλων φρονήσεως οἱ Ἀθηναῖοι.

Ὅργίζεσθε, ἐὰν μή τις Φῆ ποιεῖν — Μὴ
 δυσφύμως χρή μνησθῆναι τῶν προγόνων, ἵνα αὐτοῦ συστή-
 ση τὸν λόγον· ὁ δὲ μεθοδεύει τοῦτο καλῶς, καὶ ἐπὶ ἔτε-
 ρον ἄγει.

100. Οἶμαι τοίνυν καὶ τοῦτον τὸν λό-
 γον — Ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ ἀντίθεσιν κεκίνηκεν. Ἀλλ' ἐξε-
 στί, φησὶν, εἰκόνας δίδόναι καὶ σίτησιν καὶ στεφάνους καὶ
 ἐρμᾶς καὶ ὅσα τοιαῦτα. Λύει δὲ τῶ συμβησομένῳ κατὰ
 τὸ ἀκόλουθον· εἰ ἄπιστον ἢ ἀτέλεια, ἢν ἀφηρήμεθα, ἄπι-
 στοι δηλονότι καὶ αἱ λοιπαὶ δωρεαί. Ἐπειτα ἄτοπον, ὅτι
 τῶν αὐτῶν τιμῶν ἀξιοῦσι τοὺς μεγάλα καὶ μικρὰ τὴν πό-
 λιν εὐεργετηκότας.

ὅ τι ἂν βούλησθε, πλὴν τούτου. Ἐγὼ δ', ὑπὲρ ὧν μὲν τῇ πόλει καταλιπεῖν φήσει, τοσοῦτον λέγω· ὅτι, ἂν ὧν ἐδώκατέ τω πρότερόν τι τοῦτ' ἀφέλησθε, καὶ τὰς ὑπολοίπους ἀπίστους ποιήσετε πάσας δωρεάς. Τί γὰρ ἔσται πιστότερον, τὸ τῆς εἰκόνας, ἢ τὸ τῆς σιτήσεως, ἢ τὸ τῆς ἀτελείας, ἢν πρότερόν τισι δόντες ἀφρημένοι φανεῖσθε; Ἔτι δ', εἰ μηδὲν ἔμελλε τοῦτ' ἔσεσθαι δυσχερές, οὐδ' ἐκεῖνο καλῶς ἔχειν ἠγοῦμαι, εἰς τοιαύτην ἀγειν ἀνάγκην τὴν πόλιν, δι' ἧς ἢ ἅπαντας ἐξίσου τῶν αὐτῶν ἀξιώσει τοῖς τὰ μέγιστα εὐεργετοῦσιν, ἢ, μὴ τοῦτο ποιούσα, χάριν τισὶν οὐκ ἀποδώσει. Μεγάλων μὲν οὖν εὐεργεσιῶν οὐθ' ἡμῖν

Πλὴν τούτου — Πλὴν τῆς ἀτελείας. Τοὺς ὄντας ἀξίους, φησὶν, οὐ πάντα ἀφαιρεῖται ὁ νόμος.

Καταλιπεῖν — Ὡστε χαρίζεσθαι.

Τὰς ὑπολοίπους — Ἐάν τινα ἀφέλησθέ τι, καὶ κί λοιπὰ ἀπίστοι γίνονται δωρεαί.

101. Ἔτι δ', εἰ μηδὲν ἔμελλε — Θέλει εἰπεῖν· ὅτι εἰ καὶ τὸ προειρημένον οὐ βέβλαπται, λέγω τὸ τῆς ἀπιστίας· ἀλλὰ τὸ ἕτερον, ὃ ποιήσει τὴν ἴσην δωρεάν πᾶσι διδόναι τοῖς εὐεργέταις, ὅτι τὴν ἀτέλειαν ἀφρημένοι ἦσαν. Ἡ γὰρ οὐ τιμῶσα τοὺς πάνυ ἀγαθοὺς ἀξίως, (οὐ γὰρ ἦν τηλικαύτη δωρεὰ μετὰ τὴν ἀτέλειαν·) ἀχάριστος ἐγίνετο ἡ πόλις, ἢ ὕβρισε τῷ ἴσῳ.

Μεγάλων μὲν οὖν εὐεργεσιῶν — Θέλει εἰπεῖν· μὴ γένοιτο μεγάλων εὐεργεσιῶν χρῆζειν τὴν πόλιν· δια-

συμφέρει συμβαίνειν πολλάκις καιρόν, οὐτ' ἴσως ῥά-
 διον αἰτίῳ γενέσθαι· μετρίων δὲ καὶ ὧν ἐν εἰρήνῃ
 τις καὶ πολιτεία δύναιτ' ἂν ἐφικέσθαι, εὐνοίας, δι-
 καισύνης, ἐπιμελείας, τῶν τοιούτων, καὶ συμφέ-
 ρειν ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ χρῆναι δίδόναι τὰς τιμὰς.
 Δεῖ τοίνυν μεμερίσθαι καὶ τὰ τῶν δωρεῶν, ἵν',
 ἥς ἂν ἄξιός ὦν ἕκαστος φαίνεται, ταύτην παρὰ τοῦ
 Δήμου λαμβάνῃ τὴν δωρεάν. Ἄλλὰ μὴν ὑπὲρ ὧν 102
 γε τοῖς εὐρημένοις τὰς τιμὰς καταλιπεῖν φήσει,
 οἱ μὲν ἀπλᾶ πάνυ καὶ δίκαια ἂν εἴποιεν, πάνθ',
 ὅσα τῶν αὐτῶν ἔνεκα αὐτοῖς ἔδοτε εὐεργεσιῶν, ἀξι-
 οῦντες ἔχειν· οἱ δὲ, φενακίζειν τὸν ὡς καταλείπε-

γὰρ τῶν μεγάλων κακῶν οὗτοι γνωρίζονται· ὅτι χρεῖα ἐν
 τούτοις μεγίστων εὐεργετῶν. Εἰ δὲ καὶ γένοιτο καιρός, οὐ-
 δεὶς ῥαδίως εὐρεθήσεται. Δύο δὲ διὰ τούτου ἀνύει μεγά-
 λα· καὶ φοβεῖ περὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ παραμυθεῖται λε-
 ληθότως, ὅτι οὐ πολλοῖς δώσετε. Ἀφείλου γὰρ τὴν δω-
 ρεάν, δι' ἧς πάντες ἡμιλλῶντο.

Δεῖ μεμερίσθαι καὶ τὰ τῶν δωρεῶν —
 ἵνα μὴ ἴσας, ἀλλὰ διαφόρους· ἵνα ἕκαστος ἀξίως τιμᾶται.

102. Ἄλλὰ μὴν ὑπὲρ ὧν γε — Οἱ ἔχοντες
 μετὰ τῆς ἀτελείας καὶ ἄλλας δωρεάς, ἀποστερούμενοι λέ-
 ξουσιν· ὅτι, εἶπερ τὰς ἄλλας ἡμῖν καταλίπης, καὶ τὴν
 ἀτέλειαν κατάλιπε. Ὡς εὖ πεποιηκόσι γὰρ δέδωκας κακεί-
 νην καὶ ταύτας· οὐκοῦν ἀμφοτέρω κατάλιπε.

Οἱ δὲ, φενακίζειν — Οἱ δὲ μόνον τὴν ἀτέλειαν
 εἰληφότες φάσκουσιν· ἀπατᾶ, ὡς καταλείπει. Οὐδὲ γὰρ

ταί τι λέγοντα αὐτοῖς. Ὁ γὰρ ἄξια τῆς ἀτελείας
εὖ πεποιημέναι δόξας, καὶ ταύτην παρ' ὑμῶν λα-
βῶν τὴν τιμὴν μόνην, ἢ ξένος, ἢ καὶ τις πολίτης,
ἐπειδὴν ἀφαιρεθῆ ταύτην, τίς ἔχει λοιπὴν δωρεάν,

103 Λεπτίνης; οὐδεμίαν δήπου. Μὴ τοίνυν διὰ μὲν τοῦ
τῶνδε κατηγορεῖν, ὡς Φαύλων, ἐκείνους ἀφαιροῦ·
δι' ἃ δ' αὖ καταλιπεῖν ἐκείνοις φησεῖς, τοὺςδε, ὁ
μόνον λαβόντες ἔχουσι, τοῦτ' ἀφέλη. Ὡς δ' ἀπλῶς
εἰπεῖν, οὐκ, εἰ τῶν πάντων ἀδικησόμεν τινα, ἢ
μείζονα, ἢ ἐλάττονα, δεινόν ἐστίν· ἀλλ' εἰ τὰς τι-
μᾶς, αἷς ἂν ἀντευποιήσωμέν τινας, ἀπίστους κατα-
στήσομεν· οὐδ' ὁ πλεῖστος ἔμοιγε λόγος περὶ τῆς
ἀτελείας ἐστίν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μὴ πονηρὸν ἔθος τὸν
νόμον εἰσάγειν, καὶ τοιοῦτον, δι' οὗ πάνθ', ὅσα ὁ
Δῆμος δίδωσιν, ἀπίστα ἔσται.

104 Ὅν τοίνυν κακουργότατον οἴονται λόγον εὐρη-
κέναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελῆσθαι πει-

ἡμῖν ἀφῆκεν, ἀφείλετο γὰρ ἦν μόνην εἶχομεν· ὥστε δι' ἐτέ-
ρων ἐτέρους ἀδικεῖ.

103. Τῶνδε κατηγορεῖν — Περὶ ὧν λέγει, ὅτι
ἀνάξιοι εἰσιν.

104. Ὅν τοίνυν κακουργότατον — Ἐπειδὴ
πιθανώτατος ὁ περὶ τῶν ἱερῶν λόγος, καὶ ἰκανὸς ἐπάγεσθαι,
φθάσας διέβαλε κακουργότατον ὀνομάσας. Ἔστι δὲ ἀπὸ
τοῦ δικαίου ἢ ἀντίθεσις· εἶγε τὸ δίκαιον, γένος ὄν, περι-

σαι, βέλτιόν ἐστι προειπεῖν, ἵνα μὴ λάθῃτε ἐξαπατηθέντες. Ἐροῦσι γάρ, ὅτι ταῦθ' ἱερῶν ἐστὶν ἅπαντα τὰ ἀναλώματα, [καὶ χορηγίαι, καὶ αἱ γυ-

έχει καὶ τὰ περὶ τὸ θεῖον καὶ τὰ ἀνθρώπινα· διακρούει δὲ ἐν τῇ λύσει τὴν τῆς ἀντιθέσεως πανουργίαν. Διαίρει γάρ, τίνα μὲν χρὴ καλεῖν ἱερὰ ἀναλώματα, τίνας δὲ λειτουργίας. Λεῖτον δὲ ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ τὸ δημόσιον, ὅθεν λειτουργεῖν τὸ εἰς τὸ δημόσιον ἐργάζεσθαι ἔλεγον· ὅθεν καὶ λεία λέγεται ἢ παρὰ τῶν πολεμίων εἰς τὸ κοινὸν τῶν διαρπαζόντων ὠφέλεια. Φάσκει δὲ δεινότατον εἶναι καὶ ἀδικιώτατον, τὸ ἀφαιρεθῆναι τὸ δεδομένον. Οὐ γάρ τὸ μὴ λειτουργεῖν δεινόν, ἀλλὰ τὸ τῶν δεδομένων ἀποστερεῖσθαι· καὶ ὅτι ἐπ' ὀνόματι τῶν θεῶν τὸ δεινὸν ἐργάζονται, τοῦτό ἐστι τὸ δεινότατον. Εἶτα ἐκ διαφορᾶς καὶ διαίρέσεως ἐντεῦθεν ἄρχεται. "Ὅτι οὐκ ἔστι τρυτὸν ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν καὶ λειτουργιῶν· ἐν ᾧ καὶ τὸ συγκριτικὸν ἀπὸ τοῦ νόμου λαμβάνει, ὡς ἕτερα μὲν γεγραφότος Λεπτίνου, ἕτερα δὲ λέγοντος· καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἐκ τῶν γεγραμμένων παρὰ Λεπτίνου λαμβάνει· καὶ διὰ τοῦτο πάλιν ἐδεήθη τῆς ἀναγνώσεως τοῦ νῦν κατηγορουμένου νόμου. Τὸ μὲν οὖν πρότερον δίκαιον τὴν ἀναφορὰν εἰς τοὺς εἰληφότας ἀδίκως ἔχει· τινὲς εἰλήφασιν, οἱ οὐκ εἰσὶν ἄξιοι τῆς δωρεᾶς. Ἐνταῦθα δὲ ἕτερον δίκαιόν ἐστι τὸ πρὸς τὴν πόλιν τῶν λειτουργούντων· ὡς τὸ μὲν πρότερον δίκαιον περὶ τὴν ποιότητα τῶν εἰληφότων θεωρεῖσθαι, τὸ δὲ νῦν δίκαιον περὶ τὴν ποιότητα τῆς πόλεως.

Ἐροῦσιν, ὅτι ταῦθ' ἱερῶν ἐστὶν ἅπαντα — ἀναλώματα λέγεται τὰ εἰς τὰ ἱερὰ ἀναλισκόμενα. Τὰ δὲ ἄλλα λειτουργίαι καὶ χορηγίαι τρόπον τινὰ εἰς τοὺς θεοὺς ἀναλίσκονται. Οὐδεὶς δὲ ἦν ἀτελής τούτων

μνασιαρχίαι·] δεινὸν οὖν, εἰ τῶν ἱερῶν ἀτελής τις ἀφεθήσεται. Ἐγὼ δὲ, τὸ μὲν τινας, οἷς ὁ Δῆμος ἔδωκεν, ἀτελεῖς εἶναι τούτων, δίκαιον ἡγοῦμαι· ὁ δὲ

105 νῦν οὗτοι ποιήσουσιν, εἰ ἄν ἄρα ταῦτα λέγωσι, τοῦτ' εἶναι δεινὸν νομίζω. Εἰ γὰρ ἂ κατὰ μηδένα ἄλλον ἔχουσι τρόπον δεῖξαι δίκαιον ὑμᾶς ἀφελέσθαι, ταῦτ' ἐπὶ τῷ τῶν θεῶν ὀνόματι ποιεῖν ζητήσουσι, πῶς οὐκ ἀσεβέστατον ἔργον καὶ δεινότατον πράξουσι;

Χρὴ γάρ, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, πάνθ' ὅσα τις πράττει τοὺς θεοὺς ἐπιφρονίζων, τοιαῦτα φαίνεσθαι, οἷα

μηδ' ἂν, ἐπ' ἀνθρώπου πραχθέντα, πονηρὰ φα-

νεῖν. † Ὅτι δ' οὐκ ἔστι ταυτόν ἱερῶν ἀτέλειαν

† τῶν ἀναλωμάτων. Διὰ τοῦτο σοφίζεται Λεπτίνης καὶ Φησι, μὴ δεῖν δίδοναι ἀτέλειαν τῶν ἱερῶν λέγων.

Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν τινας — Κατὰ συγχώρησιν λέγων συντρέχει διὰ τοὺς θεοὺς, ἵνα μὴ δόξῃ τραχὺς. Θέλει δὲ εἰπεῖν, εἰ καὶ ἱερῶν ὁ Δῆμος ἀτέλειαν ἐθέλει δίδοναι, οὐ χρὴ ἀντιλέγειν· ἐγγὺς θεῶν αὐτὸν ποιῶν.

105. Εἰ γὰρ ἂ κατὰ μηδένα ἄλλον ἔχουσι τρόπον — Ἐπειδὴ γὰρ ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ οὐ δύναται δεῖξαι ὅτι καλὸν τοῦτο, καταφεύγουσιν ἐπὶ τοὺς θεοὺς, ἵνα αἰδοῖ τούτων νικῆσωσιν.

Οἷα μηδ' ἂν ἐπ' ἀνθρώπου πραχθέντα — Ὁ λέγει, τοιοῦτον ἂν εἴη· ὁ πράττων ἐπὶ ὀνόματι τῶν θεῶν τι, τοιαῦτα ὀφείλει ποιεῖν, ἵνα τὰ πραχθέντα μηδὲ ἐπὶ ἀνδρῶν πονηροτάτων, οἷς ἔθος πλημμελεῖν, ἔχοι λαβὴν διαβολῆς.

ἔχειν καὶ λειτουργῶν, ἀλλ' οὗτοι τὸ τῶν λειτουργῶν ὄνομα ἐπὶ τῶν ἱερῶν μεταφέροντες, ἐξάπατῶν ζητοῦσι, Λεπτίνην αὐτὸν ὑμῖν ἐγὼ παρέξομαι μάρτυρα. Γράφων γὰρ ἀρχὴν τοῦ νόμου, ¹⁰⁶ Λεπτίνης εἶπε, Φησὶν, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα ἀτελεῖ εἶναι, πλὴν τῶν ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. Καίτοι, εἰ ἦν ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν ταῦτό· καὶ λειτουργῶν, τί τοῦτο μαθὼν προσέγραψεν; Οὐδὲ γὰρ τούτοις ἀτέλεια τῶν γε ἱερῶν ἐστὶ δεδομένη. Ἴνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, λάβε μοι πρῶτον μὲν τῆς στήλης τὰ ἀντίγραφα, εἶτα τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου. Λέγε!

ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΣΤΗΛΗΣ . . .

Ἀκούετε τῶν ἀντιγράφων τῆς στήλης, ὧ ἄν· ¹⁰⁷ δρες Ἀθηναῖοι! ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι κελευόντων, ¹⁰⁶ Εἰ ἦν ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν — Εἰ ἀτελεῖς τοὺς ἀφ' Ἀρμοδίου εἶπες, οὐδεὶς δ' ἀτελής τῶν ἱερῶν ἀναλωμάτων, εἶπες δὲ τινὰς εἶναι ἀτελεῖς, πῶς ἱεραὶ αἱ λειτουργίαι;

Πρῶτον μὲν τῆς στήλης — Στήλη ξύλου ἢ λίθος τετραγώνος, εἰς ὃν ἐγέγραπτο τὰ τῶν δωρεῶν.

¹⁰⁷ Ἀκούετε τῶν ἀντιγράφων — Κατασκευή, ὅτι οὐκ εἰσὶν αἱ λειτουργίαι αὐταὶ ἱεραὶ, ὡς Λεπτίνης σοφίζεται.

πλήν ἱερῶν. Λέγε δὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ
Λεπτίνου!

Ν Ο Μ Ο Σ . . .

Καλῶς! Κατάφες! Γράψας, ὅπως ἂν οἱ
πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα εἶ-
ναι ἀτελεῆ, προσέγραψε, πλήν τῶν ἀφ'
Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. Τίνος εἶ-
νεκα, εἶγε τὸ τῶν ἱερῶν τέλος ἐστὶ λειτουργεῖν;

108 Αὐτὸς γὰρ οὕτωςι τάναντία τῇ στήλῃ γεγραφώς,
ἂν ταῦτα λέγῃ, φανήσεται. Ἡδέως, δ' ἂν ἔγωγε
ἐροίμην Λεπτίνην, τίνος αὐτοῖς τὴν ἀτέλειαν ἢ σὺ
νῦν καταλιπεῖν φήσεις, ἢ ἐκείνους τότε δοῦναι, τὰς
λειτουργίας ὅταν εἶναι φῆς ἱερῶν; Τῶν μὲν γὰρ
εἰς τὸν πόλεμον πασῶν εἰσφορῶν, καὶ τριηραρχιῶν
ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων οὐκ εἰσὶν ἀτελεῖς· τῶν δέ
γε λειτουργιῶν, εἴπερ εἰσὶν ἱερῶν, οὐδ' ἔχουσιν.

Ἀλλὰ

Καλῶς — Καλῶς ἔχει! Μὴ ἀναγίνωσκε πλείονα!

Μηδένα εἶναι ἀτελεῆ, προσέγραψεν — Εἰ
οὖν ἱερῶν εἰσιν, οὐδεὶς δὲ ἀτελής τούτων, ἀφώρισας δὲ τοὺς
ἀφ' Ἀρμοδίου· οὐκ ἄρα ἱερά, ἀλλὰ ἐγκύκλια καὶ κοινά.
Τέλος δὲ τὸ ἀνάλωμα.

108. Ἡδέως δ' ἂν ἔγωγε ἐροίμην — Εἰς
ἄπορον αὐτὸν ἄγει. Εἶγε ἱεραὶ αὗται λειτουργίαι, οὐδεὶς
δὲ ἐκτὸς τούτων, δέδωκας δὲ σὺ ἀτέλειαν, τίνος εἶπέ.
Συγκλείει γὰρ αὐτόν, ἀπάγων εἰς ἄπορον.

Ἡ ἐκείνους — Τοὺς προγόνους, τοὺς δεδωκότας.

Ἄλλα μὴν γέγραπται γε, ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι. 109
 Τίνος; ἢ τοῦ μετοικίου; τοῦτο γὰρ λοιπόν. Οὐ
 δήπου· ἀλλὰ τῶν ἐγκυκλίων λειτουργιῶν, ὡς ἢ τε
 στήλη δηλοῖ, καὶ σὺ προσδιώρισας ἐν τῷ νόμῳ, καὶ
 μαρτυρεῖ πᾶς ὁ προτοῦ χρόνος γεγονώς· ἐν ᾧ το-
 σοῦτῳ τὸ πλῆθος ὄντι οὔτε Φυλὴ πώποτε ἐνεγ-
 κεῖν ἐτόλμησεν οὐδεμίᾳ οὐδένα τῶν ἀπὸ ἐκείνων χο-
 ρηγόν, οὔτε ἐνεχθεῖς αὐτοῖς ἄλλος οὐδεὶς ἀντιδου-
 ναί· οἷς, οὐκ ἀκουστέον, ἂν ἐναντία τολμᾷ λέγειν.

Ἔτι τοίνυν ἴσως ἐπισύροντες ἐροῦσιν, ὡς Με- 110
 γαρεῖς καὶ Μεσσήνιοί τινες εἶναι Φάσκοντες, ἔπειτα
 γὰρ καὶ τῶν γράφων Μεσσηνίων τὴν εἰρηστικὴν ἢ εὐφροσύνην ἢ τὴν ἀντι-
 γὰρ καὶ τῶν γράφων Μεσσηνίων τὴν εἰρηστικὴν ἢ εὐφροσύνην ἢ τὴν ἀντι-

109. Τίνος; ἢ τοῦ μετοικίου — Παίζει· τοὺς
 τυραννοκτόνους, φησὶν, οὐκ ἀπαιτοῦμεν τὸ μετοίκιον· γε-
 λοῖον δὲ τὸ τοιοῦτο.

Ἐν ᾧ τοσοῦτῳ τὸ πλῆθος ὄντι — Ἐν ᾧ
 διαστήματι ἐκ τοῦ γενέσθαι τὸν Ἀρμόδιον· καὶ ὅμως οὐδεὶς
 ἐλειτούργει τούτων· ὥστε τούτων εἶχον ἂν σὺ λέγεις ἱερῶν
 ἀτέλειαν· καὶ μαρτυρεῖ πᾶς ὁ χρόνος τοῖς λόγοις.

Οἷς οὐκ ἀκουστέον — Λεγομένοις. Ἄν τάναν-
 τία λέγειν τούτοις τολμήσωσι, μὴ ἀκούετε.

110. Ἔτι τοίνυν ἴσως ἐπισύροντες — Τὸ
 μὲν ἐπισύροντες ἀντὶ τοῦ διασύροντες. Ἔστι δ' ἡ ἀντιθεσις
 αὕτη πάλιν ἀπὸ τῆς ποιότητος τῶν εἰληφότων· διαφέρει δὲ
 τῷ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀορίστως τινὰς αἰτιασθαι τῶν εἰληφό-
 των, ἐνταῦθα δὲ κατ' ὄνομα διαρρήδην προήχθη, ὅτι Μεγα-
 ρεῖς καὶ Μεσσήνιοι· ὅπερ κατ' εἶδός ἐστιν. Ἐπισύρον-
 τες, οἷον εἰς ἔδαφος ἔλκοντες καὶ διαβάλλοντες, οὐδέν.

ἀτελείς εἰσιν, ἀθρόοι παμπληθεῖς ἄνθρωποι· καὶ
 τινες ἄλλοι, δοῦλοι καὶ μαστιγῖαι, Λυκίδας, καὶ
 Διονύσιος, καὶ τοιοῦτοί τινες ἐξηλεγμένοι. Ὑπὲρ
 δὲ τούτων ὠδὶ ποιήσατε. Ὅταν ταῦτα λέγωσι,
 κελεύετε, εἴπερ ἀληθῆ λέγουσι πρὸς ὑμᾶς, τὰ
 ψηφίσματα, ἐν οἷς ἀτελείς εἰσὶν οὗτοι, δεικνύναι.
 Οὐ γὰρ ἐστ' οὐδεὶς ἀτελής παρ' ὑμῖν, ὅτω μὴ ψή-

III Φισμα ἢ νόμος δέδωκε τὴν ἀτέλειαν. Πρόξενοι
 μέντοι πολλοὶ διὰ τῶν πολιτευομένων γεγόνασι
 παρ' ὑμῖν τοιοῦτοι, ὧν εἷς ἐστὶν ὁ Λυκίδας· ἀλλ'
 ἕτερον πρόξενον ἐστ' εἶναι, καὶ ἀτέλειαν εὐρῆσθαι.
 Μὴ δὲ παραγόντων ὑμᾶς· μὴδ', ὅτι δοῦλος ὧν ὁ
 Λυκίδας, καὶ ὁ Διονύσιος, καὶ τις ἄλλος ἴσως, διὰ
 τοῦς μισθοῦ τὰ τοιαῦτα γράφοντας ἐτοίμως, πρό-
 ξενοὶ γεγόνασι, διὰ τοῦθ' ἑτέρους ἀξίους, καὶ ἐλευ-
 θέρους, καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίους, ἃς ἔλαβον
 δίκαιως παρ' ὑμῶν δωρεάς, ἀφελέσθαι ζητούντων.

δ' ἀληθῆς λέγοντες. Μέμνηται δὲ καὶ τῶν ὀνομάτων· οἶδε
 γὰρ, ὅτι οὐ βλάπτει αὐτόν.

Μαστιγῖαι — Κακοί, πονηροί, μαστίγων ἀξιοί.
 Δοῦλοι, Φισί, καὶ οὐδέ οὗτοι χρηστοὶ ἀτέλειαν ἔχουσι.
 Λεπτίνης δὲ ἔλεγεν, ὅτι καὶ δοῦλοι καὶ Μεσσήνιοι ἔχουσιν
 ἀτέλειαν.

III. Πρόξενοι — Οἱ ὑποδεχόμενοι ἀλλήλους ἐν
 ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν· ἦσαν δὲ ἴδια καὶ κοινῆ.

Πῶς γὰρ οὐχὶ καὶ κατὰ τοῦτο δεινότατ' ἂν πε- 112
 πονθῶς ὁ Χαβρίας Φανειή, εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσειε
 τοῖς τὰ τοιαῦτα πολιτευομένοις, τὸν ἐκεῖνου δοῦλον, ^{ὡς καὶ ἴσο}
 Λυκίδα, πρόξενον ὑμέτερον πεποικημένοι· ἀλλ' εἰ
 καὶ διὰ τοῦτον πάλιν τῶν ἐκεῖνω τι δοθέντων ἀφέ- ^{ἰσῆς ἂν}
 λαινο, καὶ ταῦτ' αἰτίαν λέγοντες ψευδῆ! Οὐ γάρ
 ἐστὶν οὐθ' οὗτος, οὐτ' ἄλλος οὐδεὶς, πρόξενος ὢν,
 ἀτελής, ὅτω μὴ διαρρήδην ἀτέλειαν ἔδωκεν ὁ Δῆ-
 μος· τούτοις δὲ οὐκ ἔδωκεν, οὐδ' ἔξουσιν οὗτοι· ^{οὐκ ἔχουσι}
 δεικνύναι· ^{οὐκ ἔχουσι} λόγῳ δ' ἂν ἀναίσχυντώσιν, οὐχὶ καλῶς
^{ἴμην.} ποιήσουσιν.

Ὁ τοίνυν μάλιστα πάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς, 113
 ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! φυλάσασθαι, τοῦτ' εἰπεῖν ἔτι

112. Εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσειε — Τοῖς κατὰ
 δύο, Φησίν, ἂν ἀδικηθεῖη Χαβρίας, ὅτι καὶ τῶν δούλων
 τινὰ αὐτῶ ἴσον ἐποίησαντο πολίτην καταριθμείσθαι· καὶ
 αὐτὸς μὲν τὴν προξενίαν μένει ἔχων, οὗτος δὲ ὁ παῖς διὰ
 τοῦτον ἀφαιρεθήσεται τῆς ἀτελείας. Ἦν δὲ αὐτοῦ ἀπελεύ-
 θερος ὁ Λυκίδας, ξενικῶν δὲ στρατευμάτων ἦν ἡγεμῶν· ὡς
 οὖν χρήσιμος ὢν οὗτος ἠξιώθη τῆς πολιτείας.

113. Ὁ τοίνυν μάλιστα πάντων — Τρέπε-
 ται ἐπὶ τὸν ἐπίλογον ἐντεῦθεν, πληρώσας τὸν ἀγῶνα. Δι-
 αιρεῖ δὲ τὸν ἐπίλογον εἰς τὴν ποιότητα τῆς πόλεως, ὅτι οὐ
 πρὸς Ἀθηναίων καὶ τῆς ἐκεῖνων ἀξίας ἐστίν, ἀφαιρεῖσθαι,
 τὰ δεδομένα· ὅσπερ ἐστὶ τόπος ἀπὸ τοῦ πρέποντος. Γίνε-
 ται δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ πρέποντος τόπος, οὐχ ὅταν τὸ λαμπρὸν
 μόνον καὶ εὐπρεπὲς κατασκευάζωμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἕνα.

Βούλομαι. Εἰ γάρ τις πάντα, ὅσα Λεπτίνης ἐρεῖ
περὶ τοῦ νόμου, διδάσκων ὑμᾶς, ὡς καλῶς κεῖται,
συγχωρήσειεν ἀληθῆ λέγειν αὐτόν, ἔν γε αἰσχρὸν
οὐδ' ἂν, εἴ τι γένοιτο, ἀναιρεθεῖν, ὃ συμβήσεται,
διὰ τοῦ νόμου κυρίου γενομένου, τῇ πόλει. Τί οὖν
τοῦτ' ἔστι; Τὸ δοκεῖν ἐξηπατηκῆναι τοὺς ἀγαθόν
τι ποιήσαντας. "Οτι μὲν τοίνυν τοῦτο ἔν τι τῶν
αἰσχυρῶν ἔστι, πάντας ἂν ἠγοῦμαι φῆσαι· ὅσα δ'
114 ὑμῖν τῶν ἄλλων αἴσχιον ἀκούσατέ μου. "Ἔστιν

τίον, τουτέστι τὸ αἰσχρὸν. "Ἐκαστος γὰρ τόπος ἐκατέρω-
θεν ἔχει τὴν γυμνασίαν. Κάνταῦθα γὰρ ἀπὸ τοῦ αἰσχυροῦ
καὶ ἀπρεποῦς λαμβάνει τὸ ἐπιχειρήμα, εἰς δὲ τοῦτο ἔλαβε
τόπον πρῶτον μὲν ἐκεῖνον, ὅτι ἄτοπον τὸ δοκεῖν ἀπατᾶν
τοὺς εὐεργέτας· δεύτερον δὲ τὸν ἀπὸ τοῦ μαχομένου, ὅτι
τὸν ἀπατῶντα τὸν Δῆμον κολάζετε, εἰ ὑποσχόμενός τι
μὴ ποιήσῃ· οὐκοῦν ὁμοίως αἰσχρὸν αὐτοὺς φαίνεσθαι παρα-
βαίνοντας τὸν νόμον.

Εἰ γάρ τις πάντα — Κατὰ συνδρομὴν τοῦτο
φησι.

Κυρίου γενομένου — Καὶ κύριός ἐστι, καὶ λῦ-
σαι αὐτὸν ζητοῦσιν· ἀλλὰ καὶ λέγουσι μετὰ τὴν κρίσιν
ταύτην, ὅτι εἰ καὶ ὁ νόμος καλός φησιν, ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνο
αἰσχρὸν ἔχει, ὅτι ἀπατεῶνάς ὑμᾶς τῶν εὐεργετῶν ποιεῖ·
ἀφαιρεῖ γὰρ τὴν δωρεάν.

"Ὅσα δ' ὑμῖν τῶν ἄλλων αἴσχιον — Διὰ
τὴν ποιότητα τῶν Ἀθηναίων. Πρὸς ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο ἔλα-
βε τὸν αὐτὸν νόμον· ἐκεῖ μὲν πρὸς τὴν ἐγγύην, ἐνταῦθα δὲ
πρὸς τὴν ἀπάτην τῶν εὐεργετῶν.

ὑμῖν νόμος ἀρχαῖος, τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν·
 εἴαν τις, ὑποσχόμενός τι, τὸν Δῆμον
 ἐξαπατήσῃ, κρίνειν· καὶ ἄλλῳ, θανάτῳ
 ζημιούῃν. Ἔειπ' οὐκ αἰσχύνησθε, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι! εἰ, ἐφ' ᾧ τοῖς ἄλλοις θάνατον τὴν ζημίαν
 ἐτάξατε, τοῦτ' αὐτοὶ ποιοῦντες φανήσεσθε; Καί
 μὴν πάντα μὲν εὐλαβεῖσθαι δεῖ ποιεῖν, καὶ τὰ δο-
 κοῦντα καὶ ὄντα, αἰσχροῦ· μάλιστα δὲ ταῦτα, ἐφ'
 οἷς τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς τις ἔχων ὀράται. Οὐδὲ
 γὰρ ἀμφισβήτησις ἔτι καταλείπεται, τὸ μὴ ταῦτα
 ποιεῖν, ἃ πονηρὰ τις αὐτὸς ἔκρινεν εἶναι πρότερον.

Ἔτι τοίνυν ὑμᾶς καλεῖνο εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ὅπως μη- 115
 δέν, ὧν ἰδίᾳ φυλάξαισθ' ἂν, τοῦτο δημοσίᾳ ποι-
 οῦντες φανήσεσθε. Ἵμῶν τοίνυν οὐδ' ἂν εἰς εὐδέν,
 ὧν ἰδίᾳ τινὶ δοίῃ, τοῦτ' ἀφέλοιτο πάλιν, ἀλλ' οὐδ'
 ἐπιχειρήσειεν ἂν. Μὴ τοίνυν μηδὲ δημοσίᾳ τοῦτο
 ποιήσητε! ἀλλὰ κελεύετε τούτους τοὺς ἐροῦντας

114. Ἐφ' ᾧ τοῖς ἄλλοις — Δεῖ μὲν γὰρ πάν-
 τα τὰ αἰσχροῦ φεύγειν, μάλιστα δὲ ἐκεῖνα, ἃ μὴ ποιεῖν
 αὐτὸς παραινεῖς. Οἶδας γὰρ αὐτός, ὅτι πονηρὰ, διὸ καὶ
 κωλύεις· καὶ ἄλλως οὐκ ἐρεῖς, ὡς οὐκ οἶδας· αὐτὸς γὰρ
 καὶ ἀπηγόρευσας.

115. Ὦν ἰδίᾳ φυλάξαισθ' ἂν — Ἄτοπον γὰρ
 ἰδίᾳ μὲν τι ποιεῖν φυλάττεσθαι ὡς κακόν, κοινῇ δὲ αὐτὸ
 ποιεῖν. Ὅτι δ' ἂν τις δῶ τινὶ φίλῳ ἐκῶν, οὐκ ἀφαιρεί-
 ται αὐτόν.

ὑπὲρ τοῦ νόμου, εἴ τινα τῶν εὐρημέγων τὴν δω-
 ρεάν ἀνάξιον εἶναί φασιν, ἢ μὴ πεποικηκότα ἐφ' οἷς
 εὔρετο, ἔχειν, ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν ἐγκαλοῦσί τινα, γρά-
 φεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὃν παρῆς φέρομεν νῦν
 ἡμεῖς, ἢ θέντων ἡμῶν, ὥσπερ ἐγγυώμεθα, καὶ
 φαρμέν θήσειν, ἢ θέντας αὐτούς, ὅταν πρῶτον γέ-
 γένωνται νομοθέται. Ἔστι δ' ἐκάστῳ τις αὐτῶν, ὡς

ἡ δὲ σύνταξις ἐφ' οἷς εὔρετο ἔχειν — ἢ μὴ μὴ γὰρ ἐκείνου καὶ ἐκείνου
 ἐφ' οἷς εὔρετο ἔχειν — ἢ μὴ μὴ γὰρ ἐκείνου καὶ ἐκείνου

ἐφ' οἷς εὔρετο ἔχειν — Μὴ ὄντα ἄξιον· διότι
 ἠξιώθη τοῦ ἔχειν δωρεάν. Ἡ δὲ σύνταξις· ἐφ' οἷς τὸ ἔχειν
 εὔρετο γράφεσθαι.

Κατὰ τὸν νόμον — Κατὰ τὸν αὐτόν. Ἦν γὰρ
 γεγραμμένον, τοὺς ἀνάξιους κρίσει ἀφαιρεῖσθαι τὴν τιμὴν,
 οὐ νόμῳ.

Ἡ θέντας αὐτούς — Ἀκόλουθον ἦν εἰπεῖν
 ἢ θέντων αὐτῶν· ὁ δ' εἶπεν ἢ θέντας αὐτούς·
 ἢ ἢ πτώσις ἀντὶ πτώσεως.

Ὅταν πρῶτον γένωνται νομοθέται. — Οἱ
 μέλλοντες εἰς ἄλλο δικαστήριον κυροῦν τὸν νόμον· νῦν γὰρ
 ἐδοκιμάζοντο, ὑπευθύνους ποιήσαντες ἑαυτοὺς. Ὡς ἀσαφές
 δὲ τοῦτο φαίνεται. Λέγει δέ· ἐπειδὴν πρῶτον ἡ πόλις νο-
 μοθέτας καθίστη, τότε πρῶτον εἰσαχθήτω ὁ νόμος. Ἔθος
 γὰρ ἦν τῇ πόλει, εἰ γένοιτο χρεῖα νομοθετεῖν, καθίζειν ἕξ,
 ὡς ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους φησὶν· ἀξίων δὲ εὐθὺς καὶ
 παραχρῆμα, εἰ κατ' ἀρχὰς τοῦ ἔτους γένοιτο νομοθέται,
 τοῦτον εἰσάγεσθαι πρῶτον τὸν νόμον ἐν τοῖς πρώτοις νομο-
 θέταις.

116. Ἔστι δ' ἐκάστῳ — Ἐπειδὴ ἐδόκουν ὑπὲρ
 τοῦ κοινοῦ τεδεικέναι τὸν νόμον· ἵνα ἀνέλῃ τὴν ὑπόνοιαν
 ταύτην, δι' ἑαυτοὺς φησι πεποικηκέναι τοῦτο, ἵνα ἀποστε-

ἔοικεν, ἔχθρός· τῷ μὲν Διόφαντος, τῷ δ' Εὐβου-
 λος, τῷ δ' ἴσως ἄλλος τις. Εἰ δὲ τοῦτο Φεύζον-
 ται, καὶ μὴ ἐθελήσουσι ποιεῖν, σκοπεῖτε, ὦ ἄν-
 δρες Ἀθηναῖοι! εἰ καλῶς ὑμῖν ἔχει, ἂ τούτων
 ἕκαστος ὄνει πούς ἐχθρούς ἀφαιρούμενος ἀφ' ἑῶναι,
 ταῦθ' ὑμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀφηρημένους φαίνεσθαι·
 καὶ τοὺς εὖ τι πέποιηκότας ὑμᾶς, οἷς οὐδεὶς ἂν ἐγ-
 καλέσαι, νόμῳ τὰ δρθέντα ἀπολωλεμέναι δι' ὑμῶν
 ἀθρόους· παρὸν, εἴ τις ἄρα ἐστὶν ἀνάξις, εἷς ἢ

ροῦντες τοὺς ἔχοντας τὴν ἀτέλειαν, τοὺς ἐχθρούς ἀμύνων-
 ται. Ἦσαν γὰρ ἀτελεῖς ἐχθροὶ τε ἄλλων καὶ Λεπτίνου,
 ἔχοντες ταύτην τὴν δωρεάν. Καὶ διὰ τοῦ νόμου ἀμύνασθαι
 αὐτοὺς ζητοῦσι, φησί· καὶ ὁ αὐτὸς ἠρήσατο κατὰ τῶν
 ἐχθρῶν, τοῦτο ὑμᾶς κατὰ τῶν εὐεργετῶν πείθει κατεργά-
 σασθαι, τὸ μὴ διὰ κρίσεως, ἀλλὰ νόμῳ στερίσκειν. Ἡ
 γὰρ κρίσις ἠύρισκε τὴν ἀλήθειαν. Ἀντιπίπτου δὲ ἐκ τῆς
 ἐργασίας ἀνακύψαν τοῦτο τῇ προκειμένῃ ἐννοίᾳ ὑποτέμνε-
 ται· ἀλλ' οὐχ αἰροῦνται τινες προσκρούειν καὶ κατηγορεῖν
 τῶν ἀναξίων. Ἐλυσε δ' εἰπών· ἀλλ' εἰσὶ τινες αὐτῶν
 ἐχθροὶ τῶν τὰ μέγιστα δυναμένων ἐν τῇ πολιτείᾳ· ἵνα,
 καὶ ἀντικείσῃ, ἀσθενεῖς δὲ καὶ οὐχ οἷοί τε ἐξελέγχειν,
 προσέθηκε καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἐχθρῶν.

Δι' ὑμῶν ἀθρόους — Διὰ τῶν εὖ πεπονθότων
 παρ' αὐτῶν. Ἀθρόους δέ, πολλούς· ἵνα ἢ κακὸν τοῦ
 πλήθους τὸ ἄτοπον. Ὅτι οὐδ' ὀλίγους ἀδικήσετε, ἀλλὰ
 πολλούς. Καὶ καιρὸν δέ, φησὶν, εὐρίσκουσιν ἀμύνασθαι
 τοὺς ἐχθρούς ἑαυτῶν, ἐπάγοντες αὐτοὺς διὰ τοῦ νόμου εἰς
 κρίσιν.

δύο, ἢ πλείους, γραφῆ δια τούτων ταῦτο τοῦτο παθεῖν, κατ' ἄνδρα κριθέντας. Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὑπολαμβάνω ταῦτα καλῶς ἔχειν, οὐδέ γε ἀξίως ὑμῶν. [Σκοπῶ δὲ καὶ τοῦτο.]

117 Καὶ μὴν οὐδ' ἐκείνου γε ἀποστατέον τοῦ λόγου, ὅτι τῆς μὲν ἀξίας τότε, ὅτε ἐδώκαμεν, τὴν ἐξέτασιν ἦν δίκαιον λαμβάνειν, ὅτε τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπε· μετὰ ταῦτα δ' ἔαν, εἴ τι μὴ πεπόνθατε

Κατ' ἄνδρα κριθέντας — Μὴ ἀθρόους, ἀλλὰ κατ' ἄνδρα· καὶ κρίσει, μὴ νόμῳ.

Ἐγὼ μὲν γάρ — Ἐντεῦθεν τὰ ἐπιλογικὰ δηλοῦνται. Τὰ γὰρ ἑκάστου κεφαλαίου ἰσχυρὰ συνάγει δι' αὐτῶν τούτων, διὰ τῶν πρὸς Λεπτίνην· λέγει δὲ, ὅτι καὶ οὕτω συμβαίνει, εἴγε ἀνάξιοι δι' ὑμῶν τῶν ἔχθρῶν ἀποστεροῖντο τῆς τιμῆς.

117. Καὶ μὴν οὐδ' ἐκείνου γε — Ἐπαγωνίζεται πάλιν τῷ μεταληπτικῷ ἐκ περιουσίας· ὅτι οὐδὲ νῦν κρίνεσθαι δεῖ τοὺς ἔχοντας, ἀλλὰ πάλαι, ἠνίκα ἐλάμβανον. Ἄν δέ τις οἴηται ταῦτα μὴ προσήκειν τοῖς ἐπιλόγοις, ἴστωσαν, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐπιλόγοις οἱ παλαιοὶ ἀγωνίζονται πρὸς αὐτὰς τὰς προτάσεις, τὰς ἐν αὐτοῖς κειμένας.

Ὅτι τῆς μὲν ἀξίας — Παραγραφικὸν ἀπὸ τοῦ χρόνου. Δισσῶς δὲ τοῦτο ποιεῖ· καὶ γὰρ καὶ κατὰ τὸ πρόσωπον αὐτὸ ποιεῖ· ὅτε μὲν γὰρ λέγει, ὅτε ἐδώκαμεν, τὸν χρόνον ἐμφαίνει· ὅτε δὲ οὗτοι, παρόντες, τὸ πρόσωπον.

Τὴν ἐξέτασιν ἦν δίκαιον λαμβάνειν — Ἄντι τοῦ· ἔδει δοκιμάζειν αὐτοὺς τότε.

ὑπ' αὐτῶν ὕστερον κακόν. Εἰ δὲ οὗτοι τοῦτο φή-
σουσι· δεῖξαι μὲν γὰρ οὐχ ἔξουσι· δεῖ κεκολασμέ-
νους αὐτοὺς παρ' αὐτὰ τὰδικήματα φαίνεσθαι· εἰ
δὲ, μηδενὸς ὄντος τοιούτου, τὸν νόμον ποιήσετε κύ-
ριον, δόξετε φθονήσαντες, οὐχὶ πονηροὺς λαβόντες,
ἀφρηῆσθαι. Ἔστι δὲ πάντα μὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, 118
ὅσα ἐστί, τὰ ὀνειδῆ φευκτέον· τοῦτο δὲ πάντων
μάλιστα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! Διὰ τί; Ὅτι παντά-

Εἰ δὲ οὗτοι τοῦτο φήσουσι — Ὅτι ἀνάξιοι·
οὐδὲν κωλύει τῷ λόγῳ αὐτοὺς ἐπαγγέλλεσθαι.

Παρ' αὐτὰ τὰδικήματα — Ἀντὶ τοῦ πα-
ραχρηῆμα. Τότε χρῆν αὐτοῖς, φησὶν, ὅτε ἐλάμβανον,
φαινομένους ἀνάξιους, κολάζεσθαι. Ἄλλως. Παρ' αὐ-
τά — Ἄν δεῖξωσιν ὑμῖν, οἷον προσφόρως τιμωρήσασθαι,
καὶ ἐγγὺς τῶν ἀδικημάτων τῆς φύσεως ἢ τοῦ χρόνου.

Μηδενὸς ὄντος τοιούτου — Κατὰ τοὺς εὐεργέ-
τας κακοῦ, μὴ δὲ ὀφθέντων ἀναξίων.

Δόξετε φθονήσαντες — Τὸ ἐπιχείρημα τοιοῦ-
τόν ἐστιν, ὅτι οὐ πρὸς Ἀθηναίων ἐστὶ τὸ δοκεῖν βασκαί-
νειν· ἐν ᾧ τὸ πρέπον πάλιν κατὰ τὸ ἐναντίον ἐξετάζει.
Ὅτι ὑμεῖς τιμᾶτε τοὺς ἀξιονίκους τῶν ἀθλητῶν μεγίσταις
τιμαῖς· ὑμεῖς δὲ τιμᾶτε τοὺς τεθνηκότας τοῖς ἐπιταφίοις·
οὕτω πόρρω καθεστήκατε τοῦ φθόνου.

118. Ἔστι δὲ πάντα μὲν — Θέλει εἰπεῖν· ὅτι
καὶ κατὰ πάντα τὰ ὀνειδῆ καθαρά τυγχάνει ἡ πόλις, καὶ
πόρρω τούτων τῶν κακῶν· πολὺ δὲ πλέον τῶν ἄλλων, τὸν
φθόνον πέφευγεν.

Ὅτι παντάπασι — Ὁ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ὅτι
ἐν ἄλλοις εἴαν τις ἢ πρὸς τινὰ κακόνους, ἔχει τινὰ ἀπολο-

πᾶσι φύσεως κακίας σημεῖον ἐστίν· ὁ φθόνος, καὶ οὐκ ἔχει πρόφασιν, δι' ἣν ἂν τύχοι συγγνώμης ὁ τοῦτο πεπονθώς. Εἶτα καὶ οὐδέν ἐστιν ὄνειδος, ὅτου πορρώτερον ἐστὶν ἢ πόλις ἡμῶν, ἢ τοῦ φθονε-
ρὰ δοκεῖν εἶναι, πάντων ἀπέχουσα τῶν αἰσχυρῶν.

119 Τεκμήρια δὲ ἡλικία τούτου, θεωρήσατε! Πρῶτον μὲν γὰρ μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημασίαι τὰς ταφὰς ποιεῖσθε, καὶ λόγους ἐπιταφίους, ἐν οἷς κοσμεῖτε τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα. Καίτοι τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἐπιτήδευμα ζηλούντων ἀρετὴν, οὐ τοῖς ἐπὶ ταύτῃ τιμωμένοις φθονούντων.

120 Εἶτα μεγίστας δίδοτε ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου δωρεὰς τοῖς τοὺς γυμνικὰς ἀγῶνας νικῶσι, τοὺς στεφανίτας·

γίαν, φάσκων πεπονθέναι τὶ παρ' ἐκείνου· ἐπὶ δὲ τοῦ φθόνου, ἀσύγνωστον τὸ πάθος. Οὐ γὰρ ἐξ ὧν πάσχει λυπεῖται· εἰ δὲ ἄλλος τις εὖ πράττει, λυπεῖται, καὶ ζημιούσθαι νομίζει· διὸ καὶ πεπονθότα αὐτὸν φησι.

119. Πρῶτον. — Ἀντὶ τοῦ ἀφ' οὗ ἐστὲ δι' ὅλου τοῦ χρόνου.

Ἐν οἷς κοσμεῖτε — Ἐν οἷς λόγοις, λέγει, ὅτι τιμᾶτε τοὺς ἀνδρείους ἀποδνήσκοντας, οὐ καταφρονεῖτε· οὕτως οὐκ ἐστὲ φθονεροί.

120. Τοὺς στεφανίτας — Οἱ μὲν τῶν ἀγῶνων εἰς στεφανίται, οἱ δὲ ἀργυρίται. Δίδονται οὖν μέγισται δωρεαὶ καὶ μετὰ τὸν στέφανον. Ἐπειδὴ γὰρ εἴρηκε περὶ τῶν πολεμικῶν τοὺς ἐπιταφίους, εἴρηκε καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀγωνιζομένους· ἐστεφανοῦντα γὰρ αἱ νικῶντες ἐν ταῦτοις.

καὶ ὁμοιον τῷ πρότέρῳ, ἢ μεθέσταται καὶ λελυ-
·μάνθαι!

122 Πολλὰ δὲ θαυμάζων Λεπτίνου κατὰ τὸν νό-
μον, ἐν μάλιστα τεθαύμακα πάντων· εἰ ἐκεῖνο
ἠγγόηκεν, ὅτι, ὡςπερ ἂν εἴ τις μεγάλας τὰς τιμω-
ρίας τῶν ἀδικημάτων τάττοι, οὐκ ἂν αὐτός γε ἀδι-
κεῖν παρεσκευάσθαι δόξαι, οὕτως, ἂν τις ἀναιρῆ τὰς
τιμὰς τῶν εὐεργεσιῶν, οὐδὲν αὐτὸς ποιεῖν ἀγαθὸν
παρεσκευάσθαι δόξει. Εἰ μὲν τίνυν ἠγγόησε ταῦτα,
(γένοιτο γὰρ ἂν καὶ τοῦτο·) αὐτίκα δηλώσει· συγ-
χωρήσεται γὰρ ὑμῖν λῦσαι, περὶ ὧν αὐτὸς ἤμαρ-
τεν· εἰ δὲ φανήσεται σπουδάζων, καὶ ὑπερδιατεινό-
μενος κύριον ποιῆσαι τὸν νόμον, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω
123 πῶς ἐπαινέσω, ψέγειν δὲ οὐ βούλομαι. Μηδὲν οὖν

122. Πολλὰ δὲ θαυμάζων Λεπτίνου —
Ἀπὸ τῆς ποιότητος τῆς πόλιως, μετέβη ἐπὶ τὴν ποιότητα
Λεπτίνου, διαβολὴν ποιούμενος τοῦ τρόπου αὐτοῦ.

Ὡςπερ ἂν εἴ τις μεγάλας — Δι' ὧν τις κο-
λάζει σφόδρα τὸν μοιχόν, δείκνυσιν, ὡς μισεῖ τὸ πρᾶγμα·
οὐ γὰρ ὃ φιλεῖ τις, τοῦτο τιμωρεῖται. Οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ
ἐναντίου, Λεπτίνης στερίσκων τοὺς εὐεργέτας τῶν τιμῶν,
δῆλός ἐστι, ὡς οὐ δύναται τις εὖ ποιεῖν. Ἴδου γὰρ καὶ
νόμον τίθεισι. Τοῦτο οὖν, φησὶν, ἠγγόησεν ὁ νομοθέτης,
καὶ ὅς ὠφείλεν ἀπάντων εἶναι σοφώτερος, ὃ πάντες ἴσασιν
ἀγνοεῖ. Λέγω δὲ, ὅτι δι' ὧν νομοθετεῖ, ἐλέγχει τὴν γνώ-
μην αὐτοῦ.

ψέγειν δὲ οὐ βούλομαι — Καίτοι ἄξιον ὄντα.
Διὰ δὲ τοῦ ἤθους πλέον αὐτὸν κολάζει.

Φιλονεΐκει, Λεπτίνη! μηδὲ βιάζου τοιοῦτον μηδέν, δι' οὗ μήτ' αὐτὸς δόξεις εἶναι βελτίων, μήθ' οἱ πεισθέντες σοί· ἄλλως τε καὶ γεγενημένου σοι τοῦ ἀγῶνος ἀκινδύνου.

Διὰ γὰρ τὸ τελευτῆσαι Βάθιππον, τὸν τοῦτου πατέρα Ἀφειώνος, ὃς αὐτὸν ἔτ' ὄντα ὑπεύθυνον ἐγράψατο, ἐξῆλθον οἱ τῆς κρίσεως χρόνοι· καὶ νῦν περὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου πᾶς ἐστὶν ὁ λόγος, τούτῳ δ' οὐδεὶς ἐστὶ κίνδυνος. Καίτοι καὶ τοῦτο ἀκούω σε 124 λέγειν, ὡς ἄρα τρεῖς σέ τινες, γραψάμενοι πρότεροι τοῦδε, οὐκ ἐπέξῆλθον. Εἰ μὲν οὖν ἐγκαλῶν αὐτοῖς λέγεις, ὅτι σε οὐ κατέστησαν εἰς κίνδυνον, Φιλοκιν-

123. Μήτ' αὐτὸς δόξεις εἶναι βελτίων — Οἷον, εἰ ὠφελείσθαι γοῦν ἕτερος ἔμελλε, φορητὸν ἦν τὸν ἄλλον ἀμαρτάνειν διὰ τὸν ἕτερον· ὅτε δὲ ἀμφοτέρω βλάπτονται, φευκτὸν πάνυ τὸ πρᾶγμα καθίσταται.

Ἐξῆλθον οἱ τῆς κρίσεως χρόνοι — Καθ' οὗς ἐκινδύνευε κατηγορούμενος. Κατ' αὐτοῦ δὲ τοῦ νόμου, οὐ κατὰ σοῦ ὁ κίνδυνος. Καὶ πῶς ἂν δύναίτο κατηγορεῖν τοῦ μὴ κρινομένου; Ἐντεῦθεν κεκάλυται τῆς συνήθους παρήσιας ὁ ξήτωρ.

124. Καίτοι καὶ τοῦτο ἀκούω — Τὴν περιουσίαν τῶν δικαιωμάτων Λεπτίνου εἰς ἀλαζονείαν διέβαλε· μᾶλλον δὲ περιέτρεψε πικρῶς εἰς ὑπόνοιαν, καθάψάμενος, ὡς ἂν διαλυσαμένου καὶ ἐκόντος ὑποβαλόντος τοῦ ἐπαγγειλαμένου τὴν κατηγορίαν.

Ὅτι σε οὐ κατέστησαν — Πάντως γὰρ εἰ ἐπέξῆλθον τότε οἱ κατηγορήσαντες, ἕάλως ἂν καὶ ἐκινδύνευες.

δυνότατος εἶ πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ τεκμήριον ποιῆ τοῦ τὰ δίκαια εἰρηκέναι, λίαν εὐήθες ποιεῖς. Τί γὰρ εἵνεκα τούτου βελτίων ἔσθ' ὁ νόμος, εἴ τις ἢ τετελεύτηκε τῶν γραφασμένων, πρὶν εἰσελθεῖν, ἢ πεισθεῖς ὑπὸ σοῦ διεγραψατο, ἢ καὶ ὅλως ὑπὸ σοῦ παρεσκευάσθη; ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ λέγειν καλόν.

125. Ἡιρηνται δὲ τῷ νόμῳ σύνδικοι, καὶ μάλιστα οἱ δεινοὶ λέγειν ἄνδρες, Λεωδάμας Ἀχαρνεύς, καὶ Ἀριστοφῶν Ἀζηγιεύς, καὶ Κηφισόδοτος ἐκ Κεραμέ-

Εἴ τις τετελεύτηκε — Τὸν Βάθικπον λέγει.

Πεισθεῖς ὑπὸ σοῦ — Ἀργυρίου δηλονότι· καὶ διὰ τοῦτο ἀπέστη, οὐ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι δεῖξαι κακῶς ἔχοντα τὸν νόμον.

Ἡ καὶ ὅλως ὑπὸ σοῦ παρεσκευάσθη — Ὑπὸ σοῦ ἐπέισθη κατηγορεῖσθαι καὶ ἀποστῆναι, ἵνα δὴ ἔχῃς λέγειν, ὅτι κατηγορήσαν τινες ἤδη, οὐδεὶς δὲ ἐνίκησεν, οὕτω καλὸς ὁ νόμος.

Ταῦτα μὲν οὐδὲ λέγειν καλόν — Ἐπειδὴ καδήψατο αὐτοῦ, κέχρηται τῇ θεραπείᾳ.

125. Ἡιρηνται δὲ τῷ νόμῳ σύνδικοι — Ἐπεται τῇ ποιότητι τοῦ προσώπου καὶ ἐτέρων προσώπων ποιότης. Βούλεται γὰρ περιγράψασθαι τοὺς συνηγόρους τοῦ νόμου· ἔξεστι δὲ τοῦτο ποιεῖν, ὡς ἔοικε, καὶ ἐκβάλλειν τοὺς αἰρεθέντας ὑπὸ τοῦ Δήμου, εἰ παρὰ τὸν νόμον λέγειν δοκοῖεν. Πληρώσας δὲ τὸν περὶ ποιότητος τῶν προσώπων λόγον, μεταβαίνει ἐπ' ἄλλο μέρος τῶν ἐπιλόγων, ὅπερ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νομίμου. Οἱ γὰρ ἐπιλόγοι ἐκ τῶν τελικῶν κεφα-

ων, καὶ Δεινίας Ἐρχιεύς. Ἄ δὴ πρὸς τούτους ὑπολαμβάνοιτ' ἂν εἰκότως, ἀκούσατε, καὶ σκοπεῖτε, ἂν ὑμῖν δίκαια φαίνεται. Πρῶτον μὲν πρὸς Λεω- 126 — δάμαντα· οὗτος ἐγράψατο τὴν Χαβρίου δωρεάν, ἐν ἧ τοῦτ' ἔνεστι, τὸ τῆς ἀπελείας, καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰσελθὼν ἠττήθη. Οἱ νόμοι δὲ οὐκ ἔωσι δις πρὸς τὸν αὐτὸν περὶ τῶν αὐτῶν οὔτε δίκας, οὔτε εὐθύνας, οὔτε διαδικασίαν, οὔτ' ἄλλο τοιοῦτον οὐδὲν εἶναι. Χωρὶς δὲ τούτων, ἀτοπώτατον ἂν πάντων συμβαίη, εἰ τότε μὲν τὰ Χαβρίου παρ' ὑμῖν ἔργα μείζον ἴσχυε τῶν Λεωδάμαντος λόγων· ἐπειδὴ δὲ ταῦτά τε ὑπάρχει, καὶ τὰ τῶν ἄλλων εὐεργετῶν

λαίων λαμβάνονται. Ἐνταῦθα τοίνυν προτερεῖ μὲν ὁ τοῦ δικαίου λόγος· (ὅσα γὰρ περὶ τῆς ἀξίας τοῦ προσώπου διείλεκται, ταῦτα ἂν εἴη τὸ δίκαιον·) ἔπεται δὲ τὸ ἐκ τοῦ νομίμου.

126. Οἱ νόμοι δὲ οὐκ ἔωσι — Παραγραφὴ τελεία τῆς εὐδουδικίας. — Ἐπειδήπερ εἰς τῶν ἀποστερουμένων τὴν δωρεάν ὁ Χαβρίας. Ἦδη δὲ ἐδικάσατο πρὸς αὐτόν, καὶ ἠττήθη. Διὰ τοῦτο τῷ Χαβρίᾳ καὶ τοὺς ἄλλους συλλαμβάνει, καὶ ἐκβάλλει τὸν συνήγορον τοῦ νόμου, λέγων, δις περὶ τῶν αὐτῶν οὐ δεῖ δικάζεσθαι.

Οὔτε διαδικασίαν — Φιλονεικίαν ἀπλῶς καὶ ἀμφισβήτησιν τῶν δύο προσώπων.

Εἰ τότε μὲν τὰ Χαβρίου παρ' ὑμῖν ἔργα — Οἷόν, εἰ Χαβρίας μόνος δικαζόμενος ἐνίκησε τὸν Λεωδάμαντα, νῦν προστεθέντες καὶ οἱ ἄλλοι εὐεργέται ἠττηθήσονται, τοῦτο ἄτοπον.

προςγέγονε, τηνικαῦτα σύμπαντα ταῦτα ἀσθενέστε-

127 ρα τῶν τούτου λόγων γίγνοιτο. Καὶ μὴν πρὸς γε

Ἄριστοφῶντα, πολλὰ καὶ δίκαια ἂν ἔχειν εἶπειν

οἶμαι. Οὗτος εὔρετο τὴν δωρεάν παρ' ὑμῖν, ἐν ἣ

τοῦτο ἐνῆν· (καὶ οὐ τοῦτ' ἐπιτιμῶ· δεῖ γὰρ ἐφ'

ὑμῖν εἶναι δίδοναι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, οἷς ἂν βού-

λησθε·) ἀλλ' ἐκεῖνό γε οὐχὶ δίκαιον εἶναί φημι, τὸ

ὅτε μὲν τούτῳ ταῦτ' ἐμελλεν ὑπάρξαι λαβόντι,

μηδὲν ἠγεῖσθαι δεινόν· ἐπειδὴ δὲ ἑτέροις δέδοται,

τηνικαῦτ' ἀγανακτεῖν, καὶ πείθειν ὑμᾶς ἀφελέσθαι.

128 Καὶ μὴν καὶ Γελάρχῳ πέντε τάλαντα ἀποδοῦναι

γέγραφεν οὗτος, ὡς παρασχόντι τοῖς ἐν Πειραιεῖ

τοῦ Δήμου· καὶ καλῶς ἐποίει. Μὴ τοίνυν, ἃ μὲν

ἦν ἀμάρτυρα, ταῦτ' ἐπὶ τῇ τοῦ Δήμου προφάσει

διὰ σοῦ δεδόσθω· ὧν δ' αὐτὸς ὁ Δῆμος μαρτυρίας

ἔστησεν, ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγράψας, καὶ πάντες συν-

ίσασιν, ταῦτ' ἀφελέσθαι παραινεί· μηδ' ὁ αὐτὸς Φαί-

νου, τὰ τε ὀφειλόμενα ὡς[†] ἀποδοῦναι δεῖ, γράφων,

καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐν Πειραιεῖ, ἵνα ἡ δωρεὰ ἴσως ἂν ἔσται

127. Οὗτος εὔρετο τὴν δωρεάν — Καὶ μὴν οὐκ εἴληφε τὴν δωρεάν Ἄριστοφῶν· ἀλλὰ τῷ ἐθέλειν τὸν Δῆμον δοῦναι τὴν δωρεάν, οὗτος λογίζεται καὶ λέγει· ἔλαβεν ὅσον εἰς τὴν προαίρεσιν τοῦ Δήμου· ἔδωκε μὲν γὰρ ὁ Δῆμος· οὗτος δὲ οὐκ ἠθέλησε, φησί, λαβεῖν ὡς εὔνους.

128. Τοῖς ἐν Πειραιεῖ — Τοῖς δημοτικοῖς. Καὶ οὗτος δὲ, ὡς περ' Ἐπικέρδης, ἐδεδώκει τὰ πέντε τάλαντα χρήζουσιν εἰς τὸν κατὰ τῶν τυράννων πόλεμον.

καὶ ἅ τις παρὰ τοῦ Δήμου κεκόμεσται, ταῦτ' ἀφέ-
 λείσθαι παραινῶν. Καὶ μὴν πρὸς γε Κηφισόδοτον, 129
 τοσοῦτ' ἂν εἴποιμι. Οὗτός ἐστιν οὐδενὸς ἦττον, ὡ
 ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τῶν λεγόντων δεινὸς εἰπεῖν. Πολὺ
 τοίνυν κάλλιον τῇ δεινότητι ταύτῃ χρῆσθαι ἐπὶ τὸ
 τοὺς ἀδικούντας ὑμᾶς κολάζειν, ἢ τοὺς ἀγαθοῦ τι-
 νος αἰτίους ἀδικεῖν. Εἰ γὰρ ἀπεχθάνεσθαι τισι δεῖ,
 τοῖς ἀδικούσι τὸν Δῆμον, οὐ τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦ-
 σιν, ἔγωγε νομίζω δεῖν. Πρὸς τοίνυν Δεινίαν· οὐ-
 130
 τος ἴσως ἐρεῖ τριηραρχίας αὐτοῦ, καὶ λειτουργίας.
 Ἐγὼ δ', εἰ πολλοῦ τῇ πόλει Δεινίας ἀξίον αὐτὸν πα-
 ρέσχικεν, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, νῆ τοὺς θεοὺς, μᾶλλον

† Καὶ τὸν γὰρ γελοῖον ἄς, καὶ, ἡμῶν, ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν εἰ παρέιχε ἢ παρήγον
 (καὶ οὐ δυνάμει (contrast)) καὶ ἐκείνῳ γούνη αὐτὸν ἴσως καὶ ἄλλοι.

129. Καὶ μὴν πρὸς γε Κηφισόδοτον —
 Ἐκείτω τὸ οἰκείον ἀποδίδωσι προσώπων· ἐτι δὲ ἔχεται τῆς
 ἐμβολῆς τῶν συνηγόρων.

Εἰ γὰρ ἀπεχθάνεσθαι — Οἶον, εἰ βεβούλησάι
 τινες λυπεῖν, ὅλως τοὺς ἀδικούντας ὀφείλεις, μὴ μέντοι τοὺς
 τὸ συμφέρον ποιοῦντας τῇ πόλει. Καλὸν γὰρ τῇ δεινότητι εἰς
 τὸ χρήσιμον χρῆσθαι, καὶ μὴ λυμαίνεσθαι τοῖς πράγμασι.

130. Οὗτος ἴσως ἐρεῖ τριηραρχίας αὐ-
 τοῦ — Τὸ ἴσως ἐρεῖ τριηραρχίας δείκνυσιν, ἢ
 ὅτι ὡς οὐκ ἔχων λέγειν προσποιεῖται, ἢ ὅτι ζητεῖ λαβεῖν
 δωρεάν διὰ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως. Ὁ δὲ φησι· κάλλιον
 ἐστὶ τῆς εὐεργεσίας σὲ δωρεάν αἰτεῖν, ἢ στερεῖσκειν ταύτης
 τοὺς εὐεργέτας· ὕστερον μέντοι τιθεῖς τῇ τάξει, ἀσθενέ-
 στερον πεποιήκεν.

Ὡς ἔμοιγε δοκεῖ — Ὁμολόγητο γάρ, καὶ διὰ
 τοῦτο οὐκ ἠναντιώθη, ἵνα μὴ δόξη τῇ ἀληθείᾳ μάχεσθαι.

ἀν παραινέσαιμι αὐτῷ τινὰ τιμὴν ὑμᾶς ἀξιοῦν δοῦναι,
ἢ τὰς ἑτέροις πρότερον δοθεῖσας ἀφελέσθαι κελεύ-

ειν. Πολὺ γὰρ βελτίονος ἀνδρὸς ἐστίν, ἐφ' οἷς αὐ-

τὸς εὖ πεποίηκεν, ἀξιοῦν τιμᾶσθαι, ἢ ἐφ' οἷς ἕτεροι

131 ποιήσαντες ἐτιμήθησαν, φθονεῖν. Ὁ δὲ δὴ μέγιστον

ἀπάντων, καὶ κοινὸν ὑπάρχει κατὰ πάντων τῶν συν-

δίκων· τούτων πολλάκις εἰς ἕκαστος πρότερόν τισι

πράγμασι σὺνδικος γέγονεν. Ἔστι δὲ καὶ μάλα ἔχων

νόμος ὑμῖν καλῶς, οὐκ ἐπὶ τούτοις τεθεῖς, ἀλλ' ἵνα

μὴ τὸ πρᾶγμα ὡς περ ἐργασία τισὶν ᾗ, καὶ συκο-

φαντία· μὴ ἐξεῖναι χειροτονηθέντα ὑπὸ

τοῦ Δήμου πλέον ἢ ἄπαξ συνδικῆσαι.

132 Τοὺς δὲ συνεργοῦντας νόμῳ, καὶ διδάξοντας ὑμᾶς,

ὡς ἐπιτήδειός ἐστιν, αὐτοὺς τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις

δεῖ πειθομένους φαίνεσθαι· εἰ δὲ μή, γελοῖον, νό-

μῳ μὲν συνδικεῖν, νόμον δ' αὐτοὺς παραβαίνειν ἕτε-

ρον. Ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν νόμον αὐτοῖς, ὃν λέγω!

131. Οὐκ ἐπὶ τούτοις τεθεῖς — Οἷον, ἀορί-
στως ἐτέθη καὶ οὐκ ἐπίτηδες ἐπὶ τούτοις· οὐδεὶς γὰρ ᾔδει
ἐσομένους αὐτούς.

Ὡς περ ἐργασία — Κέρδος καὶ συκοφαντία,
ἀφορμὴ τοῦ κακῶς ποιεῖν ἄλλους.

132. Αὐτοὺς τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις — Εἰς
τὸ ἄτοπον ἀπήγαγεν· ὅτι τοὺς συνεργοῦντας νόμῳ πείθεσθαι
καλὸν τοῖς ὑπάρχουσι, καὶ μὴ παραβαίνειν αὐτούς.

Τὸν νόμον αὐτοῖς — Οὗτος ὁ νόμος ἐκέλευσε,
μὴ δεύτερον συνδικεῖν. Καὶ γὰρ ἄπαξ τοῦτο ποιήσας κω-

Ν Ο Μ Ο Σ . . .

Οὗτος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ παλαιὸς ἔσθ' ὁ νόμος, καὶ καλῶς ἔχων· ὃν, εἰάν σωφρονῶσι, φυλάσσονται παραβαίνειν οὗτοι.

Ἐγὼ δ' ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπὼν καταβή- 133
σομαι. Ἔστι γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! πάντα μὲν τοὺς νόμους ὑμῶν, ὡς ἐγὼ νομίζω, σπουδαστέον ὡς κάλλιστα ἔχειν, μάλιστα δὲ τούτους, δι' ὧν ἢ μικρὰν ἢ μεγάλην ἔστ' εἶναι τὴν πόλιν. Εἰσὶ δὲ οὗτοι τίνες; Οἳ τε τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσι τὰς τιμὰς διδόντες, καὶ οἱ τοῖς τάναντία πράττουσι τὰς

λύεται, ἵνα μὴ διὰ τὸ κέρδος ψεύδεσθαι ἐπιχειρῇ· ὁ δὲ τὸ μὴ χρῆναι συνδικεῖν δεύτερον, καδῶλου ἔλαβε, καὶ οὕτως ἐκβάλλει. Εἰ δὲ τις ζητήσῃ, πῶς τὸν νόμον ἐνταῦθα τέθεικε, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἐξετάσει τοῦ νομίμου, λέγομεν, ὅτι οὐδὲ ἐνταῦθα ἐξήτασεν ὡς νόμιμον. Ὅπου γὰρ τὸ νόμιμον κεφάλαιον, ἐξήτασται νόμος· ἐνταῦθα δὲ πρὸς τὸ διαβάλλειν μόνον, τοῦτον εἴληφεν. Ἔστι γὰρ ἐπιλογικὰ ὅλα.

133. Ἔστι γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι — Περὶ τοῦ μέρους τῶν ἐπιλόγων λέγει, ὅπερ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νομίμου· καὶ πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. Ὅτι ἔθος ὑμῶν ἐχούτων τιμῶν τοὺς εὐεργέτας, οὗτος καὶ κολάζειν προστάττει· ἐν ᾧ καὶ ἄλλο ἐστὶν ἐπιχείρημα. Ὅτι ἀναίρειν μὲν ἔξεστι κατὰ τοὺς νόμους, αἰτεῖν δὲ χάριν οὐκ ἔξεστι κατὰ τὸν Λεπτίνου νόμον. Εἶτα τῷ ἀτόπῳ· ἀλλὰ μνησθέντες τῶν καιρῶν, παρ' οὓς εὖ πεπονδότες εὖ πεποιήκατε· εἶτα τῷ ἀπὸ τοῦ μείζονος· ὅτι, νῆ Δία, τουτὶ τοιοῦτον ἐλπίζει πόρον.

τιμωρίας. Εἰ γὰρ ἅπαντες ὡς ἀληθῶς τὰς ἐν τοῖς νόμοις ζημίας φοβούμενοι, τοῦ κακόν τι ποιεῖν ἀποσταῖεν, καὶ πάντες, τὰς ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις δωρεὰς ζηλώσαντες, ἂν χρὴ πράττειν προέλοιτο· τί κωλύει

134 μηδένα εἶναι τὸν πονηρόν; Ὁ τοίνυν νόμος οὗτος ὁ

Λεπτίνου οὐ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τοῦτ' ἀδι-

κειῖ, ὅτι τὰς τιμὰς ἀναιρῶν τῶν εὐεργεσιῶν, ἀχρεῖον

τὴν ἐπιείκειαν τοῖς Φίλοτιμεῖσθαι βουλομένοις καθί-

στησιν, ἀλλ' ὅτι καὶ παρανομίας δόξαν αἰσχίστην τῇ

πόλει καταλείπει. Ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν

τὰ δεινότατα ὑμᾶς ἀδικούντων, ἐν ἐκάστῳ τίμημα

ὑπάρχει διὰ τὸν νόμον, ὃς διαρρήδην λέγει· μηδὲν

ὡς χρὴ τίμημα ὑπάρχειν ἐπὶ κρίσει

πλέον ἢ ἓν, ὁπότερον ἂν τὸ δικαστήριον

τιμήσῃ, παθεῖν ἢ ἀποτίσαι· ἀμφότερα

135 δὲ μὴ ἐξέστω. Ἄλλ' οὐχ οὗτος ἐχρήσατο τού-

τω τῷ μέτρῳ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπαιτήσῃ χάριν ὑμᾶς,

ἄτιμος ἔστω, φησί, καὶ ἡ οὐσία δημοσία

134. Ἐν ἐκάστῳ τίμημα ὑπάρχει — Ἄντι τοῦ καταδίκη τοῖς κακούργοις, μηδὲν πλέον. Οἱ δὲ τὰς δωρεὰς αἰτοῦντες πλέον τῶν κακούργων κολάζονται· καὶ κεί μὲν ἐάν τις δικαίως ἀποκτείνῃ, ἐξέστω, ἐνταῦθα δὲ καὶ δικαίως τις αἰτήσῃ, κολαζέσθω.

135. Καὶ ἡ οὐσία — Ὁ καὶ σύνδεσμος ἀντί τοῦ ἢ διαζευκτικοῦ κεῖται, ἵνα ἢ ἄτιμος ἔστω, ἢ ἡ οὐσία

ἔστω· δύο τιμήματα ταῦτα! εἶναι δὲ καὶ ἐνδείξεις καὶ ἀπαγωγάς· ἐὰν δὲ ἀλῶ, ἐνόχος ἔστω τῷ νόμῳ, ὅς κεῖται, ἐάν τις ὀφείλων ἀρχῇ τῷ δημοσίῳ. Θάνατον λέγει· τοῦτο γὰρ ἔστ' ἐπ' ἐκείνῳ τὸ ἐπιτίμιον· οὐκοῦν τρία τιμήματα ταῦτα! Πῶς οὖν οὐ σχέτλιον, καὶ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! εἰ χαλεπώτερον εἶναι δόξει παρ' ὑμῖν, χάριν εὖ ποιήσαντα ἀπαιτεῖν, ἢ τὰ δεινότερα ἐργαζόμενον ληφθῆναι;

Αἰσχρὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ κακῶς ἔχων 136 ὁ νόμος, καὶ ὅμοιος φθόνῳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ, καὶ τὸ λοιπὸν ἐῷ. Τοιούτοις δὲ τισὶ προσέειπεν ὁ γράφων χρῆσθαι· ὑμῖν δ' οὐχὶ πρέπει τὰ τοιαῦτα μιμεῖσθαι, οὐδ' ἀνάξια φαίνεσθαι φρονούντας ὑμῶν αὐτῶν. Φέρε γὰρ, πρὸς Διός, τί μάλιστα ἀν' ἀπευξαίμεθα πάντες, καὶ τί μάλιστα ἐν ἅπασιν διεσπούδασται τοῖς νόμοις; Ὅπως μὴ γενήσονται οἱ περὶ ἀλλήλους φόνοι· περὶ ὧν ἐξαίρετος ἡ βουλή Φύλαξ ἢ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ τέτακται. Ἐν τοίνυν τοῖς περὶ 137 τούτων νόμοις ὁ Δράκων φοβερὸν κατασκευάζων καὶ δεινόν, τό τινα αὐτόχειρα ἄλλον ἄλλου γίνεσθαι,

Ἐνδείξεις καὶ ἀπαγωγάς — Ἐνδείξεις ὄνομα δίκης κατὰ τῶν ἀτίμων καὶ ἀδικούντων· ἀπαγωγή δέ, κατὰ τῶν κλεπτῶν.

Τρία τιμήματα ταῦτα — Σοφίζεται, τὸ ἐν τρία ποιῶν.

καὶ γράφων χερνίβων εἶργεσθαι τὸν ἀνδροφόνου,
 σπονδῶν, κρατήρων, ἱερῶν, ἀγορᾶς, πάντα τὰλλα
 διελθῶν, οἷς μάλιστα ἂν τινὲς ᾤετο ἐπισχεῖν τοῦ
 τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὅμως οὐκ ἀφείλετο τὴν τοῦ
 δικαίου τάξιν, ἀλλ' ἔθηκεν, ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀπο-
 κτινύναι· καὶ οὕτω τις δράσῃ, καθαρὸν διώρισεν
 εἶναι. Εἴτ' ἀποκτεῖναι μὲν δικαίως, ἐν γὰρ τοῖς
 παρ' ὑμῖν νόμοις ἐξέσται· χάριν δ' ἀπαιτεῖν, οὔ-
 τε δικαίως, οὔθ' ὅπως οὔν, διὰ τὸν τούτου νό-
 138 μον; Μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! μὴ βούλε-
 σθε δοκεῖν πλείω πεποκίσθαι σπουδὴν, ὅπως μηδενὶ
 τῶν εὖ τι ποιούντων ὑμᾶς χάριν ἐξέσται κομίσασ-
 θαι, ἢ ὅπως μηδεὶς φόνος ἐν τῇ πόλει γενήσεται.

137. Χερνίβων — Οὐ τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ τοῦ ἀγ-
 γείου.

Εἴτα ἀποκτεῖναι μὲν δικαίως — Ἐπιχείρη-
 μα ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κατ' ἄμφω· καὶ ὅτι ἔδους ὄντος τοῦ
 εὐεργέτας τιμᾶν, οὗτος καὶ κολάζειν προστάττει, καὶ ὅτι
 ἀναρκεῖν ἔξεστι κατὰ τοὺς νόμους Λεπτίνου.

Οὔτε δικαίως, οὔθ' ὅπως οὔν — Τὸ μὲν ἐπὶ
 τοῦ δικαίου δῆλον· τὸ δὲ οὔθ' ὅπως οὔν, ὡς ἐνίστε
 θαρρῶν καὶ παρὰ τὸ δίκαιον διὰ τὸ συμφέρον αἰτοῦντος
 ἀνάγκη δοῦναι διὰ τὸν κίνδυνον.

138. Μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι — Δεί-
 ξας τῇ παραθέσει τῶν δικαίων τὴν ἀτοπίαν τοῦ νόμου θαρ-
 ρῶν ἀπαγορεύει λοιπόν. Διὰ τοῦτο δὲ ἐγγύς τοῦ μηδα-
 μῶς τὸ ὄνομα κεῖται τῶν Ἀθηναίων· τῇ δόξῃ τῆς πόλεως
 ἐμφαίνων τοῦ πράγματος τὸ παράλογον.

Ἄλλ' ἀναμνησθέντες τῶν καιρῶν, παρ' οὓς εὖ πεπονθότες εὖ πεποιήκατε τοὺς εὐρομένους, καὶ τῆς Δημοφάντου στήλης, περὶ ἧς εἶπε Φορμίων, ἐν ἧ γέγραπται καὶ ὁμώμοσται· ἂν τις ἀμύνων τι πάθῃ τῇ δημοκρατίᾳ, τὰς αὐτὰς δώσειν δωρεάς, ἄσπερ Ἀρμοδίῳ καὶ Ἀριστογεΐτονι· καταψηφίσασθε τοῦ νόμου! Οὐ γὰρ ἔνεστ' εὐορκεῖν, εἰ μὴ τοῦτο ποιήσετε.

Παρὰ πάντα δὲ ταῦτα, ἐκεῖνο ἔτι ἀκούσατέ 139 μου. Οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, ὅς

Ἀναμνησθέντες τῶν καιρῶν — Ἄλλο ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ ἴσου· εἶτα τὸ ἀπὸ τοῦ μείζονος προσέθηκε, κατὰ λόγον τῆ τάξει χρώμενος. Ὅμοιοι γὰρ τοὺς εὐεργέτας, περὶ ὧν ὁ λόγος, Ἀρμοδίῳ καὶ Ἀριστογεΐτονι, συλλογιζόμενος οὕτως· ὁ εὖ ποιῶν τὸ κοινὸν ἐν κινδύνοις, σώζει τὴν πόλιν καὶ τὴν δημοκρατίαν, ὡς οἱ τοὺς τυράννους διαφθείραντες. Οὐδὲν οὖν ἀπεικὸς ἐξισοῦσθαι αὐτοῖς καὶ κατὰ τὰς τιμὰς. Ταῦτα δὲ γέγραπται ὑπὸ Δημοφάντου ἐν στήλῃ· εἴρηται δὲ ὑπὸ τοῦ ῥήτορος Φορμίωνος.

139. Οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς — Βουλόμενος αὐτοὺς τῷ ἀδήλῳ τοῦ μέλλοντος εἰς ἀγωνίαν καὶ τεραχὴν ἐμβαλεῖν, συνάγει τοὺς δύο χρόνους κατὰ τὸν νόμον, ἀρχὴν αὐτῷ τοῦ πράγματος ἐντεῦθεν ποιούμενος. Ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ νομίμου κεφαλαίου τὸ νόημα. Συντρέχει δὲ παρελθόντι δῆθεν, ἵνα μὴ δοκῶν ἄγαν φιλονεικεῖν ἔχη πειθαμένους περὶ τοῦ μέλλοντος, λέγων· μηδ' ἂν τοιαῦτοί τινες γένωνται; Δι' ὧν γὰρ συνέδραμε, τῆ ἀρετῇ αὐτῶν τὰ πρῆσβεῖα δεδωκίς, διὰ τούτων ἀπαιτεῖ τοῖς τὰ ἴσα ἐπιδεικνυμένοις τὸ δίκαιον.

περὶ τῶν παρεληλυθότων καὶ μελλόντων οὐ ταῦτά λέγει· μηδένα εἶναι, Φησὶν, ἀτελεῖν, πλὴν τῶν ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος· καλῶς! μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι. Μηδ', ἂν τοιοῦτοί τινες γένωνται, Λεπτίνῃ; Εἰ τὰ προτοῦ οὐ κατεμέμφου, τί; μὴ καὶ τὰ μέλλοντα ἤδεις; "Οτι, νῆ Δία, πόρρω τοῦ τι τοιοῦτον ἐλπίζειν νῦν ἐσμέν. Καὶ εἴημέν γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! Ἀλλὰ χρὴ γε ἀνθρώπους ὄντας τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ νόμοθετεῖν, οἷς μηδεὶς ἂν νεμεσῆσαι· καὶ τὰγαθὰ μὲν προσδοκᾶν, καὶ τοῖς θεοῖς εὐχέσθαι δίδοναι, πάντα δ' ἀνθρώπινα ἡγεῖσθαι. Οὐδὲ γὰρ ἂν Λακεδαιμόνιοι ποτε ἤλπισαν εἰς τοιαῦτα πρά-

"Οτι, νῆ Δία, πόρρω — Ἀλλ' ἔρεϊ, ὡς οὐκ ἔστι πόλεμος, οὐδὲ καιρὸς παρενοχλεῖ χαλεπός, οὐδὲ κίνδυνος· ὅθεν οὐ δεῖται τοιούτων εὐεργετῶν ἢ πόλις, βαρῦς ὁ λόγος· οὐ γὰρ εἶπε, πόρρω τοῦ τι παθεῖν ἐσμέν, ἀλλὰ τοῦ ἐλπίζειν· ἵνα ἔχη λύσαι τοῖς παραδείγμασιν.

140. Καὶ εἴημέν γε — Ἡὔξατο μὲν διὰ τὸ μέγεθος ὡς φιλόπολις· ἐμφαίνει δὲ ὅτι εὐχῆς οὐ νόμου δύναμις τὰ τῶν λογισμῶν ἐστί.

Χρὴ γε ἀνθρώπους ὄντας — Μετὰ φιλοσοφίας τὰ ἐνδυμήματα καὶ ἀνθρώπων λογισμῶν, ὅταν αἰτοῦντες τὰ ἀγαθὰ, καὶ περὶ τῶν ἐναντίων μὴ ἀπελπίζωμεν. Νεμεσᾷ γὰρ ὁ δαίμων, ὅταν διατεθῶμεν ὡς οὐδέποτε φαῦλον οὐδὲν πεισόμενοι.

Οὐδὲ γὰρ ἂν Λακεδαιμόνιοι — Τοῦτο πρὸς τὸ ἄνω ἔχει τὴν ἀναφορὰν, ἐν ᾧ ἔφη, πόρρω τοῦ τι

γραμματὰ ἀφίξεσθαι· οὐδέ γε ἴσως Συρακούσιοι, τὸ
 πάλαι δημοκρατούμενοι, καὶ Φόρους Καρχηδονίους
 πραττόμενοι, καὶ πάντων τῶν περὶ αὐτοὺς ἄρ-
 χοντες, καὶ ναυμαχίᾳ νενικηκότες ἡμᾶς, ὑφ' ἐνὸς
 γραμματέως, [ὃς ὑπηρέτης ἦν, ὡς Φασι,] τυραν-
 νηθήσεσθαι. Οὐδέ γε ὁ νῦν ὢν Διονύσιος ἤλπισεν 14x

τοιοῦτον ἐλπίζειν νῦν ἐσμέν· ἵνα ἀποκρίνηται·
 οὐδέ γάρ ἂν Λακεδαιμόνιοι κ. τ. λ., ἂ οὐχ ἤρ-
 μοττε διὰ τὴν εὐνοίαν τῆς πατρίδος εὐθὺς ἀποκρίνασθαι,
 διὰ τὸ δὺςφημον. Τοιγαρὺν παρεμβαλὼν ἠδικῶς τὰ πρῶτα,
 τότε τὸ λυποῦν ἐπήγαγε λανθάνων· ἀναμιμνήσκει δὲ τῆς ἐν
 Λεύκτροις συμφορᾶς τῆς κατελοῦσης τὴν Σπάρτην, καὶ τῶν
 κατὰ Συρακουσίους· παντᾶχόθεν δὲ αὖξει καὶ τούτους,
 ἐπειδήπερ ἐπὶ Λακεδαιμονίων, ὡς ὄντων γνωρίμων, οὐκ ἐδεῖ-
 το. Ἡ δὲ αὖξησης ἀπὸ πολλῶν, ἀπὸ τοῦ λαμβάνειν φόρους
 ἀπὸ Καρχηδονίων, ἀπὸ τοῦ ἄρχειν τῶν περὶ αὐτοὺς, ἀπὸ
 τοῦ νικῆσαι συμμαχίᾳ τοὺς Ἀθηναίους· πρόσκειται δὲ καὶ
 τὸ δημοκρατούμενον, ἵνα τὸ ἀληθές τῆς μεταβολῆς καὶ τῆς
 τυραννίδος τὸ πταῖσμα ποιήσῃ σφοδρότερον· εἶτα ἐξάρας
 τὴν τῶν Συρακουσίων ἰσχύν, τὸν κεκρατηκότα λίαν ἠλάτ-
 τωσε, γραμματέα καὶ ὑπηρέτην προσειπών, ὀνόματα παρ'
 Ἀθηναίοις ἀπερῶριμμένα.

Ὡς Φασι — Τοῦτο προσέθηκεν, ἵν' ὑπολάβοι τις
 τῶν διηγησαμένων ὑπάρχει τὸ αἴτιον. Εἴρηται δὲ ὑπὸ τι-
 νῶν, ὡς οἱ παρὰ τοῖς Συρακουσίοις γραμματεῖς σεμνοὶ τέ-
 εἰσι, καὶ ἔνδοξοι, καὶ οὐχ ὡς οἱ παρ' Ἀθηναίοις· ὅθεν
 τὸ ὑπηρέτης συνέζευξεν, ἵνα εἰς εὐνοίαν τῶν παρ' αὐτοῖς
 γραμματέων ἀφίκηται.

141. Οὐδέ γε ὁ νῦν ὢν Διονύσιος — Υἱός
 ἔστιν τοῦ πρώτου· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ Ἑρμοκράτους υἱὸς

ἂν ποτ' ἴσως, πλοίῳ στρογγύλῳ καὶ στρατιώταις
 ὀλίγοις Δίωνα ἐλθόντα ἐπ' αὐτὸν ἐκβαλεῖν τὸν
 τριήρεις πολλὰς καὶ ξένους καὶ πόλεις κεκτημένον.
 Ἀλλ', οἶμαι, τὸ μέλλον ἄδηλον πᾶσιν ἀνθρώποις,
 καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γί-
 γνονται. Διὸ δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις,
 καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι.

142 Πολλὰ δ' ἂν τις ἔχοι λέγειν ἔτι καὶ διεξιέ-
 ναι, περὶ τοῦ μηδαμῆ, μηδὲ καθ' ἓν, τοῦτον ἔχειν
 καλῶς τὸν νόμον, μηδὲ συμφέρειν ὑμῖν· ἀλλ', ἴν'
 ἐν κεφαλαίῳ τοῦτο μάθητε, καὶ γὰρ παύσωμαι λέ-

ἦν· Δίωνος δὲ ἀδελφὴν εἶχεν ὁ πρῶτος Διονύσιος γυναῖκα· οὐ-
 μὴν ἐξ αὐτῆς ἦν ὁ δεύτερος Διονύσιος γεγονώς, ἀλλ' ἐξ ἐτέ-
 ρας γυναικὸς Λοκρίδος. Ἐπεβούλευσεν οὖν τῷ Δίῳ, ὡς
 συμπράττοντι τοῖς ἄλλοις, τοῖς ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ
 παισί· καὶ δὴ ἔφυγεν ὁ Δίων, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ κακῶς
 ἔπασχεν ὑπὸ Διονυσίου. Ὑπὲρ τούτων ἀγανακτήσας ὁ
 Δίων ἀδρόως ἐπῆλθε λαθῶν

Πλοίῳ στρογγύλῳ — φορηγῶ δηλονότι. Μα-
 κρὰ γὰρ τὰ πολεμικὰ ὀνομάζουσιν. Ὅρα δὲ ὅσα πάλιν
 ἀντέθηκε, τριήρεις πολλὰς καὶ ξένους καὶ πόλεις κεκτημέ-
 νον· ὥστε μηδὲ τοὺς Ἀθηναίους, εἰ καὶ πολλὰ πρὸς δύνα-
 μιν κέκτηνται, περὶ τὴν ἀσφάλειαν θαρξέειν.

Οἶμαι, τὸ μέλλον ἄδηλον — Μετὰ τὸν ἀπὸ
 τῶν παραδειγμάτων φόβον, ἦλθεν ἐπὶ τὸ κοινὸν ἐνθύμημα
 λοιπόν, ᾧ πάντες ἀνθρώποι δουλεύουσιν· ὅθεν καὶ παραινεῖ
 φιλοσόφως μετριάζειν, καὶ μὴ λέγειν, ὡς πόρρω τοῦ
 ἐλπίζειν ἐσμὲν τὰ κακὰ.

γων, ὡδὶ ποιήσατε! Σκέψασθε παράλληλα, καὶ
 λογίσασθε πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, τί τε συμβήσεται ^{καταψύσει!}
 καταψηφισμένοις ὑμῖν τοῦ νόμου, καὶ τί μὴ ^{καὶ ὑμῶν} εἶτα ^{καὶ ὑμῶν}
 φυλάττετε καὶ μέμνησθε, ἃ ἂν ὑμῖν ἐξ ἑκατέρου ^{σὺν τῷ νόμῳ}
 Φανῆ, ἵνα ἔλθῃτε τὰ κρείττω. Ἄν μὲν τοίνυν κατὰ ¹⁴³
 ταψηφίσῃσθε, ὡσπερ ἡμεῖς κελεύομεν, οἱ μὲν ἄξιοι
 τὰ δίκαια παρ' ὑμῶν ἔξουσιν· εἰ δέ τις ἔστ' ἀνά- ^I
 ξιος, ὡς ἔστω, πρὸς τῷ τὴν δωρεὰν ἀφαιρεθῆναι,
 δίκην, ἣν ἂν ὑμῖν δοκῆ, δώσει κατὰ τὸν παρεις-
 εννηγεμένον νόμον· ἡ δὲ πόλις πιστή, δικαία, πρὸς

142. Σκέψασθε παράλληλα — Ἀντεξέτασιν
 ποιεῖται καὶ ἀντιπαράθεσιν τῶν ἀποβησομένων ἐξ ἑκατέρου
 μέρους, ἐάν τε λυθῆ ὁ νόμος, ἐάν τε κύριος γένηται· δεδω-
 κὸς δὲ τὴν σκέψιν καὶ τὴν αἵρεσιν, ὅμως πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ
 διορίζεται, καὶ πρὸς τὸ χρήσιμον διοικεῖται ἃ βούλεται.

143. Οἱ μὲν ἄξιοι — Οὐκ ἐπήγαγε, τιμηθῆ-
 σονται, ἀλλά, τὰ δίκαια ἔξουσιν.

Εἰ δέ τις ἔστ' ἀνάξιος — Ἐπειδὴ τοῦτο ἄνω
 καὶ κάτω προφέρει Λεπτινῆς, οὐδ' αὐτὸ ἀφῆκεν ἀδιόρθωτον.

Ὡς ἔστω — Τοιοῦτόν ἐστιν· ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι
 τίνα εἶναι ἀνάξιον· ἔστω δὲ διὰ τὸ φάσκειν τούτους, ἵνα
 μὴ πάντη λυπήσωμεν.

Ἦν ἂν ὑμῖν δοκῆ, δώσει — Ἐχει μετὰ τοῦ
 δικαίου καὶ θεραπείαν ὁ λόγος, τὸ ὑμῖν, μὴ τὸ Λεπτινῆ·
 δοκοῦν κυροῦσθαι· τοῦτο δὲ ὁ ἡμέτερος ὑμῖν χαρίζεται
 νόμος ὁ παρεισφερόμενος.

Ἡ δὲ πόλις πιστή — Πιστή, διὰ τὸ μὴ μετα-
 βάλλεσθαι· δικαία, διὰ τὴν ἀντίδοσιν· ἀψευδής, διὰ τὸ
 μὴ ἠπατηκίναί τοὺς εὖ ποιήσαντας.

ἅπαντας ἀψευδῆς φανήσεται. Ἐὰν δὲ ἀποψηφίσθησθε, ὃ μὴ ποιήσατε, οἱ μὲν χρηστοὶ διὰ τοὺς φαῦλους ἀδικηθήσονται, οἱ δὲ ἀνάξιοι συμφορᾶς ἑτέροις αἴτιοι γενήσονται, δίκην δ' οὐδ' ἠντινοῦν αὐτοὶ δώσουσιν· ἡ δὲ πόλις, πάνταντία ὧν εἶπον ἀρτίως, δόξει ἀπίστος, φθονερά, φαῦλη παρὰ πᾶσιν εἶναι.

144. Οὐκ οὖν ἄξιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τοσαύτην βλασφημίαν ἀντὶ καλῶν καὶ προσηκόντων ὑμῖν ἀγαθῶν ἐλέσθαι. Καὶ γὰρ ἕκαστος ὑμῶν ἰδίᾳ μεθέξει τῆς δόξης τῶν κοινῇ γνωσθέντων. Οὐ γὰρ ἀγνοεῖ γε τοῦτο οὐδεὶς, οὔτε τῶν περιστηκόντων, οὔτε τῶν ἄλλων, ὅτι ἐν μὲν τῷ δικαστηρίῳ Λεπτίνης πρὸς ἡμᾶς ἀγωνίζεται, ἐν δὲ τῇ τῶν καθημένων ὑμῶν ἑνὸς ἐκάστου γνώμῃ Φιλανθρωπία πρὸς φθόνον, καὶ δικαιοσύνη πρὸς κακίαν, καὶ πάντα τὰ χρηστὰ πρὸς 145 τὰ πονηρὰ ἀντιτάττεται. Ὡν τοῖς βελτίοσι πειθό-

Ἐὰν δὲ ἀποψηφίσθησθε — Ἀπεύχεται γενέσθαι τὸ φαῦλον, ὃ διαβάλλει καὶ βλάπτει τὴν πόλιν· εἶτα τὸ ἄτοπον ἐν ὑπερβολῇ, οὐχ, ὅπως γε ἄνω εἰρήκαμεν, οἱ ἀνάξιοι δίκας παρέξουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγαθοῖς συμφορῶν γενήσονται πρόξενοι. Μετὰ ταῦτα, μέγιστα ὄνειδη προσέσται τῇ πόλει, καὶ φθόνου, καὶ ἀπιστίας καὶ φαυλότητος.

144. Οὐκ οὖν ἄξιον — Εἰς ἕψιν αὐτοῖς ἄγων ἀμφοτέρω, λέγει. Τίς οὖν εὖ φρονῶν τάδε μὲν ἀφήσιν, αἰρεῖται δὲ τὰ χεῖρω;

145. Ὡν τοῖς βελτίοσι πειθόμενοι — Δόντες, φησί, τοῖς βελτίοσι τὰ νικητήρια, καὶ μεθ' ἡμῶν γενό-

μενοι, καὶ κατὰ ταῦτὰ ἡμῖν θέμενοι τὴν ψῆφον, αὐτοὶ τε ἂ προσήκει δόξετ' ἐγνωκέναι, καὶ τῇ πόλει τὰ κάλλιστα ἔσεσθε ἐψηφισμένοι· καὶ ἂν τις ἄρ' ἔλθῃ ποτὲ καιρός, οὐκ ἀπορήσετε τῶν ἐθελησόντων ὑπὲρ ὑμῶν κινδυνεύειν. Ὑπὲρ οὖν τούτων ἀπάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς σπουδάζειν, καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως μὴ βιασθῆτε ἀμαρτεῖν. Πολλὰ γὰρ ὑμεῖς, 146 ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! πολλάκις οὐκ ἐδιδάχθητε, ὡς ἔστι δίκαια, ἀλλ' ἀφηρέθητε ὑπὸ τῆς τῶν λεγόντων κραυγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀναισχυντίας· ὃ μὴ πάθοιτε νῦν! οὐ γὰρ ἄξιον· ἀλλ' ἂ δίκαια ἐγνώκατε, ταῦτα φυλάττετε, καὶ μνημονεύετε, ἕως ἂν ψηφίσθησθε, ἵν' εὖορκον θῆσθε τὴν ψῆφον κατὰ τῶν

μενοι, πάντα κομεισθε τὰ συμφέροντα, καὶ νῦν καὶ εἰς ὕστερον.

Ὅπως μὴ βιασθῆτε ἀμαρτεῖν — Φιλονείκους αὐτοὺς πρὸς τὸ μὴ εἶκειν καδίστησιν· οὐ γὰρ ἀνέχονται βιασθῆναι.

146. Πολλὰ γὰρ ὑμεῖς — Θεραπεύει πρὸς τῷ τέλει τὸ δικαστήριον, μετάγων τὴν αἰτίαν τῶν ἀμαρτημάτων ἐπὶ τοὺς ῥήτορας· καὶ ἵνα μὴ εὐάλωτοι δόξωσιν εἶναι, πολλὰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἀπάτης εἰργάσατο, κραυγῆς καὶ βίας καὶ ἀναισχυντίας εἰπών.

Ὅ μὴ πάθοιτε νῦν — Κρατήσατε οὖν τούτων νῦν· οὐ γὰρ ἄξιον, Ἀθηναίους ὄντας ἐν τοῖς οὕτω φανεροῖς ἀπατάσθαι.

Ἄλλ' ἂ δίκαια, ἐγνώκατε — Ὑφαρπάζει τὴν ψῆφον, ὡς ἤδη ἔχων αὐτὴν ἀπὸ τῆς διανοίας τῶν δικαστῶν·

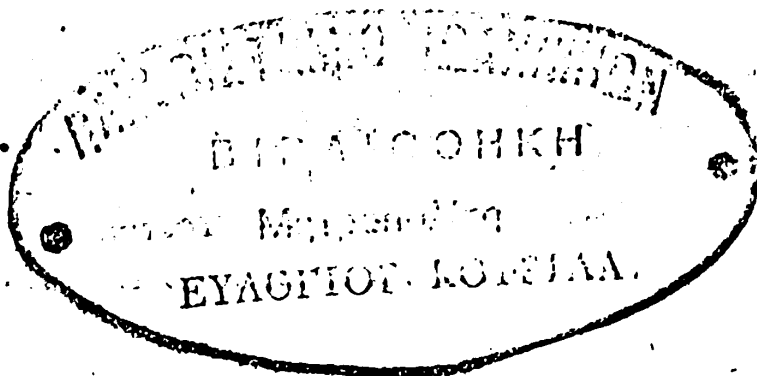
τὰ πονηρὰ συμβουλευόντων. Θαυμάζω δ' ἔγωγε,
εἰ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαφθεῖρουσι θάνατος παρ'
ὑμῖν ἐστὶν ἡ ζημία, τοῖς δ' ὅλην τὴν πόλιν κίβδη-
λον καὶ ἀπίστον ποιοῦσι λόγον δώσετε. Οὐ δῆπου-
γε, ὦ Ζεῦ καὶ Θεοί!

147 Οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείω λέγειν· οἶμαι γὰρ
ὑμᾶς οὐδὲν ἀγνοεῖν τῶν εἰρημένων.

προσποιεῖται δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν φροντίζειν, προσπαρεμβα-
λὼν τὸ εὖορκον.

Θαυμάζω δ' ἔγωγε — Ἐπιχείρημα ἀπὸ τοῦ
ἐλάττωνος· εἰ γὰρ ἐπὶ τῷ νομίσματι θάνατος ἢ ζημία, πῶς
οὐ μισητέον πλέον τοὺς κίβδηλον τῆς πόλεως τὸ ἦθος δει-
κνύντας;

Τὸ νόμισμα — Τὸ ἀργύριον, ὃ ἂν τις, φησί,
παραχαράξῃ, κολάζεται. Καὶ τοῦτο μὲν οὐ ποιεῖ κοινὴν
βλάβην, ὅμως δ' οἱ παραχαράσσοντες τιμωροῦνται· νόμους
δὲ τὸν παραχαράσσοντα οὐ τιμωροῦμεθα; Οὐκοῦν κολα-
ζέσθω· ἐπεχείρησε γὰρ διαφθεῖραι διὰ τοῦ νόμου τὴν πο-
λιτείαν.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ

ΛΟΓΟΣ.

*Kora Christ 15. Edd. Logoi
Krisas, melagrapoudesom, uo lora. X
Krisa z Rodizon, o logos soulos
Dengre zou Logouidou, B'463.*

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΑΥΦΙΛΑ

ΚΑΤΑΧΩΡΗΤΟΥ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

ΠΡΟΣ ΛΕΠΤΙΝΗΝ

ΛΟΓΟΣ.

Εἴπερ τι τῶν πάντων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! πρὸς τὸ κοινῇ λυσιτελοῦν ἔχον τῇ πόλει, καὶ φέρειν ἐπὶ πλεῖστον εἰς δόξαν· καὶ τὸν τοῦ Λεπτίνου νόμον, ὡς οὐ καλῶς ἔχονθ' ἡμῖν, ἐκ ποδῶν πεποιῆσθαι. Εἰ γὰρ ὁ μὲν, δι' ὧν γράφει καὶ νομοθετεῖ, οὕτω παντάπασιν ἀτέλειαν ἀναιρεῖ, ὡς μὴ ὅτι τοὺς ἔχοντας αὐτὴν ἀφελῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς τὸ μηκέθ' οἶσιν τ' εἶναι ταύτης ὄντιν οὖν ἀξιῶσαι· ἡμῖν δὲ δι' αὐτῆς ταύτης τὰ κράτιστα παρὰ πάντων μετὰ τοὺς θεοὺς ἀπαντᾷ· οὐ μόνον ἂ καθ' ἡμῶν ἐστὶν ἀτεχνῶς, τούτοις μηδωπωστιοῦν ἡμᾶς χρῆσθαι προσῆκεν· ἀλλὰ καὶ τὸν ταῦτ' εἰργασμένον κολάζειν τε καὶ μισεῖν, καὶ τῆσι πόλεως ὡσπέρ τινα κῆρα παντάπασιν ἐξελαύνειν. Δεῖ γάρ που δυοῖν θάτερον, μᾶλλον δὲ πᾶσα ἀνάγκη· εἰ μὲν ἡμῶν αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ποιούμεθα λόγον, μηδένα τούτου τοπαράπαν λόγον ποιηῆσθαι,

Κ

μᾶλλον δ' ὅπως αὐτίκα πεπαύσεται πάντα ποιεῖσθαι λόγον· εἰ δ' ὅπως κύριός ἐσται, τοῦτο δ' ἀπείη! ποιησόμεθα λόγον, δόξομεν εὖ οἶδα πᾶσιν, ἡμῶν μὲν αὐτῶν οὐδοντινοῦν λόγον ποιεῖσθαι, τοῦ δ' ὅπως τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἔξει κακῶς, πολὺν τινα λόγον ποιεῖσθαι. Καὶ τίς ἂν ταῦτα φήσειε; Καί τοι εἰ τὸ πρὸς τὴν πόλιν ἐρράστωνεῦσθαι, καὶ μὴ τὴν γιγνομένην ταυτησί πρόνοιαν ἴσχειν, οὐκ ἀγαθοῦ τινος, καὶ δημοτικοῦ φάσκομεν εἶναι πολίτου· ὅταν τις πρὸς αὐτῷ τούτῳ καὶ ἅ ταύτη καθάπαξ λυμαίνεται, ταῦτα γράφειν καὶ νομοθετεῖν ἐκ περιουσίας αἰρεῖται, ποῦ τουτονὶ θήσομεν; Ὡς μὲν οὖν πανοὔργος ἤκιόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ δύσρους καὶ τὰ τοιαῦτα Λεπτίνης, καὶ ὡς τῆς ἀγαθῆς, καὶ τὴν πόλιν ἐξ ἀρχῆς λαχούσης ἀντίπαλος τύχης, ἐν ὑστέρω καὶ δὴ σαφῶς ἐπίδειξω· ὅτι δ' οὐδὲν τῶν δεόντων, καὶ ὧν τοῖς πράγμασι μάλιστα δεῖ, ἀλλ' ἅ μὴ χρῆ, συμβουλεύει, καὶ πρὸς τοὺς κειμένους τῇ πόλει νόμους καινοτομεῖ, καινοὺς τίνας αὐτὸς εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων, νῦν ἐμοῦ λέγοντος εἴσεσθε.

4. Πρῶτον μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ἐκεῖνο μαθεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅτι τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ἀνωθεν, οὐκ Ἀθήνησι μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς Ἑλλησι συμβούλων καὶ νομοθετῶν γεγονότων, τούτων μὲν οὐδεὶς οὐδὲν τι τοιοῦτον πώποτ' οὐτ' ἔγραψεν,

οὐτ' εἰσηγήσατο· μάλιστα ἂν, εἴ γε συμφέρειν εἶδεσαν, καὶ τοῦτ' εἰρηκότες, ὡςπερ καὶ τὰλλα, δι' ὧν ἡμῖν ἡ πόλις, συνθεοῖς εἰπεῖν, ἄριστα ἔχει· μόνος δὲ οὗτος, ὡςπερ ἐκ θεῶν ἤκων, καὶ τὸ συμφέρον ἐκείθεν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους πάντας εἰδώς, ἐπὶ ταῦτα προσῆλθε, καὶ νομοθετεῖν οἶεται δεῖν, ἂ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐντεθυμεῖσθαι προσῆκεν. Ἐπειθ' 5 ὅτι πάντων, ὡς εἰπεῖν, τοὺς νόμους τιθέντων οὐ τὸ συμφέρον μόνον σκοπούντων, ἀλλὰ καὶ ὅπως μετὰ δόξης τοῦτ' ἔσται μάλιστα παρασκευαζόντων· ὡς τὸ μὲν μετὰ δόξης εὖ πράττειν, εὖ πράττειν ὡς ἀληθῶς ὄν, ἄνευ δὲ ταύτης ἐξ ἡμισείας οὔσαν τὴν τύχην· οὕτω πολλοῦ τινος ἐδέησε Λεπτινῆς ἀμφοτέρων τούτων· ποιήσασθαι λόγον, ὡς καὶ ἀμφοτέρων τούτων, δι' οὗ γράφει νόμου, τὴν πόλιν ἀποστερεῖν, ἀτέλειαν ἐκ μέσου τιθείς. Ἀλλὰ μήπω τοῦτο! Ἀλλ' ὅτι δι' ὧν μόνος τῶν πάντων ἀναιρεῖν 6 ταύτην πειρᾶται, καὶ ὅπως μηκέτ' ἔσται τοῦ λοιποῦ πᾶσαν εἰσφέρει σπουδὴν,· διὰ τούτων οὐχ ἥκιστα πάντων συνίστησι ταύτην, καὶ ὅπως εἰς ἅπαν ἔσται κατασκευάζει σαφῶς. Ὅταν γὰρ ταύτη μὲν οὐδηντινῶν μέμψιν ἐπάγη, οὐδ' ἀγορεύειν κακῶς ἀξιοῖ, ἀναξίους δὲ τινὰς φάσκει ταυτησί μετασχόντας τῶν λειτουργιῶν ἀποσχέσθαι, ἀμφω ταυτὶ μαρτυρεῖ· καὶ τὴν ἀτέλειαν ὡς κάλλιστα ἔχειν, καὶ χρῆναι ταύτην ἐσαι παραμενεῖν τῇ πόλει, καὶ πρὸς γε ἔτι τὸ μηδ'.

ἂν αὐτὸς ἐπὶ τὸ νομοθετεῖν κεινῆσθαι, εἰ τοὺς μετέσχοντας ἀξίους ἑώρα. "Ὅτε τοίνυν οὐκ ἂν τοῦτ' ἔδρα, εἰ μηδεὶς ἀνάξιος ἦν, οὐκ εἰκότως, οὐδ' ἐξ ἀνάγκης κατὰ τῆς ἀτελείας χωρεῖ· δέον κατὰ τῶν ἀναξίων μόνον, ὡς οὐ προσηκόντων τῷ πράγματι.

7 Καὶ μηδεὶς εἶπη, ὡς, ἐπειδὴ τινες Φαῦλοι ταύτης μετέσχον, διὰ τοῦτο καὶ ταύτην ἐν τοῖς Φαύλοις θετέον. Ἄλλ' ἐπειδὴ πᾶσιν, ὡς εἶπειν, τοῖς βελτίστοις τῆς ὑπὲρ ἡμῶν προθυμίας δίδοται γέρας· διὰ τοῦτο καὶ ταύτην ἀνάγκη μετὰ τῶν σφόδρα συνεχόντων τὴν πόλιν σπουδῆς ἀξιοῦσθαι· ἄλλως δὲ οὐδ' ἀνάξιος πώποτ' οὐδεὶς, ὡς ἐγὼμαι, ταύτης μετέσχεν, οὐδ' ἐγγύς· ἀλλ' ὅστις τὰ πρὸς ἡμᾶς ἄριστος ὤπται καὶ γεγονῶς ἐν καιρῷ. Τοὺς γὰρ τοιοῦτους μάλισθ' ἢ πόλις πᾶσιν οἷς ἔχει δωρεῖται καὶ τιμᾶ τὰ εἰκότα, καλλίστους ἐξ ὧν ἔδρασε σφᾶς ἠγουμένη· καὶ ἄλλως Φαῦλοί τινες τύχουσιν ὄντες, καὶ μὴ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ἀξιοχρεωδότης· ὥστ' ἀνάξιος ἔστ' οὐδεὶς, ὦ Λεπτίνη! κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. Οὐ μὲν ἀλλ' εἰ καὶ τὰ μάλιστα τοῦθ' οὕτως ἔχει, ὅτι μὲν πολλῶν κάλλιον καὶ φιλανθρωπότερον, διὰ τοὺς ἀξίους δήπου καὶ τοὺς ἀναξίους τιμᾶσθαι, ἢ διὰ τοὺς ἀναξίους ἀποστερεῖσθαι ταύτης καὶ τοὺς ἀξίους, ἐῷ. Ἄλλα καὶ οὕτω σαυτῷ περιπίπτεις· τί γὰρ οὐ τοὺς ἀναξίους μόνους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀξίους ἀπλῶς ἀτελείας ἀπο-

στερεῖς; Εἰ γὰρ τῷ ὄντι μόνοις τουτοῖσι δυσχεραί-
 νεις, ἔδει δήπου τούτων μέμνησθαι μόνων, τῶν δ'
 ἄλλων ἀπέχεσθαι. Νῦν δὲ οἷς πάντας ἀπλῶς ὑπά-
 γεις τῷ νόμῳ, ἔοικας οὐχ οὐς λέγεις μόνους κακί-
 ζων, ἀλλὰ κοινῇ πᾶσι βασκαίνων, πάντας ἀφαιρεῖ-
 σθαι πειραῖσθαι τὰς δωρεάς· μᾶλλον δὲ οὐκ εἰκά-
 ζειν, ἀλλ' εἰδέναι δίδως σαφῶς, μηδοπωστιοῦν ἔχων
 πρὸς ταῦτα ἀντειπεῖν.

Σκόπει δὲ καὶ οὕτω. Εἰ ὅστις ἀνάξιος, ὡς ΙΟ
 αὐτὸς λέγεις, οὗτος καὶ ἀτελείας ἀνάξιος· ἀνάγκη
 πᾶσα, τοὺς ἀξίους ταύτης τυγχάνειν, ἵνα καὶ τὸ
 διάφορον ἐκατέρων σώζηται. Ἄν δὲ καὶ οὗτοι μετὰ
 τῶν ἀναξίων ἐκπέσωσι ταύτης· πρῶτον μὲν οὐκ εἶδ',
 ὅτῳ τῶν ἀναξίων διοίσουσιν· ἔπειτ' ἀνάξιοι δόξουσιν
 εἶναι, τῶν γε ἀξίων ὄντες· μᾶλλον δὲ ταῦτ' ἄμφω
 συμβήσεται, τοὺς μὲν ἀξίους ἀναξίους δοκεῖν τοῦτ'
 εἶναι τὸ μέρος· τοὺς δὲ ἀναξίους ἀξίους, ἐπειδήπερ
 ἄμφω ταύτης ἐξ ἴσης στερηθήσονται. Καὶ μὴν τοὺς
 μὲν ἀναξίους ὄντας, ἀξίους ἢ πόλις οἷς μετέδωκεν
 ἔδειξε· σὺ δὲ καὶ τοὺς ἀξίους παρ' ἑαυτῶν, δι' ὧν
 ἀποστερεῖς, οὕτως ἀναξίους ἐργάζη, καὶ πολλῶν χεί-
 ρους ἐκείνων, ὡς τοῖς μὲν οὐδὲν ἂν γενέσθαι και-
 νὸν ἐκπεσοῦσι τῆς δωρεᾶς· ἀνάξιοι γὰρ κατὰ τὸν
 σὸν τυγχάνοντες λόγον, ἀνάξιοι πάλιν ἔσονται· οἱ
 δ' ἀξιοὶ καὶ πρὸ ταύτης ὄντες, καὶ ταύτης ἀξίως
 τυχόντες, εἰς ἀναξίους τελέσουσι, ταύτης στερηθέν-

τες· καὶ ταῦτ' οὐδὲν ἐγκαλούμενοι τσπαράπαν,
 11 καθάπερ ἐκεῖνοι. Οὐκοῦν καὶ κατὰ τοὺς ἀξίους,
 καὶ κατὰ δήπου τοὺς ἀναξίους εἰς τὸναντίον τὸ
 πρᾶγμα σοι περιίσταται, καὶ σαυτὸν αὐτὸς ἐξελέγ-
 χεις· διὰ μὲν τοῦ τοὺς ἀναξίους μόνους, καὶ μὴ
 τοὺς ἀξίους προϊσχεσθαι, μάτην τοὺς ἀξίους ἴτων
 πρὸς ἀξίαν ἀποστερεῶν, διὰ δ' αὖ τοῦ καὶ τοῖς ἀξί-
 οῖς, καὶ μὴ μόνοις τοῖς ἀναξίοις ἐπηρεάζειν βούλε-
 σθαι, οὐδὲ τοὺς ἀναξίους προϊσχύμενος ἐν καιρῷ,
 οὕτως ἡμᾶς οἷς λέγεις παράγων, οἷς πράττεις, ἃ
 λέγεις, ἐλέγχεις. Καὶ τοὺς ἀναξίους προτείνων, σὺ
 δ' οὐ καὶ τῶν ἀξίων ἀπέχῃ, μᾶλλον δὲ καὶ πάν-
 των ἡμῶν· καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ἡμῶν, ὅσω τοὺς
 μὲν αὐτὸ τοῦτο μόνον ἀτελείας ἀποστερεῖς, ἡμᾶς
 δὲ ἀτυχεῖς μὲν οὐχ ἦττον καὶ τοῦτο τὸ μέρος·
 εἴπερ τάκεινων ἡμέτερα χρῆ λέγειν.

12 Ἄδικεῖς δὲ καὶ οἷς περὶ τοὺς εὐεργέτας ἀγνω-
 μονοῦντας ἡμᾶς φιλονεικεῖς ἀποφαίνειν, καὶ οἷς ἀτέ-
 λειαν οὐθ' ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς, εἴ τῃ ταύτης ἐν τῷ
 τοῦ καιροῦ καλοῦντι δεήσει, οἷοί τ' ἐσόμεθα πεπο-
 ρίσθαι, οὐθ' ἑτέρους οὐστυνασοῦν, οὔτε νῦν οὐτ' εἰς
 αἰθῆρας τουτοισὶ δεδωρεῖσθαι· καὶ τὸ πάντων δεινό-
 τατον, τῆς εἰς ἡμᾶς φιλοτιμίας ἀπείρξομεν πάντας,
 ἐὰν ἃ τοῖς εὖ πεπονηκόσι καλῶς καὶ δικαίως ἀποδε-
 δώκαμεν πάλαι, ταῦτ' αὐτοὺς ἤδη παρὰ πάντας
 ἀφελώμεθα νόμους, διὰ τοὺς νόμους τοὺς σοῦς.

Ὅπερ οὐκ ἄτοπον μόνον, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν ἀσεβές· ἐπειδήπερ εὐνοίᾳ θεῶν εὖ πράττουσιν ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα ἡμεῖς, τὰ μὲν οἴκοθεν εἰσφέροντες καὶ αὐτοί, τὰ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ξυναγωνιστὰς τῆς ἀγαθῆς ἔχοντες τύχης· ὥσπερ αὖ, μὴ βουλομένων ἐκείνων, τὰ τ' ἔνδον τὰ τε θύραζε δυστυχεῖ. Εἰ ταῖνυν τὸ μὲν οὐκ οὐσαῖς σιγήσει χρῆσθαι, καὶ 13 ἂ μὴ προσῆκε συμπλάττειν, ἐφ' ᾧ κοινήν βλάβην εἰργάσθαι, ἀνδρός ἐστι φθόρου καὶ μηδὲν ὑγιούς, τὸ δὲ τοὺς εὖ ποιεῖν αἰρουμένους καθάπαξ ἐπέχειν, τοῖς θεοῖς πολεμοῦντος· σὺ δὲ περιφανῶς πᾶσι τούτοις ἐνέχη· οὐχ ὅσον νόμους εἰσφέρειν, ἰὰλλ' οὐδὲ νόμων ὅλως ἀκροᾶσθαι δίκαιος εἶ, τῷ τοὺς μὲν κωλυτὰς κακουργημάτων τυγχάνειν ὄντας, σὺ δ', εἴπερ τις, τὰ τοιαῦτα τεχνίτης. Ἀμὰ δὲ οὐδὲ νόμον τὸν σὸν τοῦτον ἔγωγ' ἂν φαίην, ἀλλ' ἀνομίαν αὐτὸ τοῦτο, καὶ τῆς πολιτείας ἀνατροπήν, καὶ οὐδὲν ὑγιές· οὐ μόνον τῷ μηδὲν αὐτὸν ἔχειν, ὢν τοὺς ἀγαθοὺς νόμους ἴσχειν εἰκός, οὐς καὶ κοινούς τῶν πραγμάτων σωτῆρας μετὰ τοὺς θεοὺς ἅπαντες ἴσμεν· ἀλλὰ καὶ τῷ τοσούτων καὶ τηλικούτων, ὡς ἔφην, τῇ πόλει δεινῶν, ἐὰν ὑμεῖς, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! πρόσησθ', αὐτὸν αἴτιον ἂν γεγενῆσθαι.

Ὅτι δὲ καὶ Λεπτίνης αὐτὸς οὐ τοσοῦτον οἷς 14 λέγει θαρρῆεῖ, δείκνυσι δήπως δι' ὧν τοῦ τ' εἰσέπειτα πρόνοιαν ἴσχει, καὶ τοῖς ἔχειν ἀτελείας αὐθις

θήσουσι νόμον θανάτου τιμᾶται, οὐδενὸς τῶν νομοθετῶν, ὡς ἅπαντες ἴσασιν, οὐδέν τι τοιοῦτον προσθέντος τοῖς νόμοις. Ναί Φησι· διὰ γὰρ τὸ ῥαδίως ἐξαπατᾶσθαι τὸν Δῆμον, ταῦτ' εἰκότως προσγράψαι. Τί οὖν ἐκώλυεν, εἴπερ τοῦθ' οὕτως εἶχε, Λεπτίνη! μὴ καὶ ζύμπαντας τοὺς ἐξ ἀρχῆς νομοθετικούς ταῦτα τοῖς σφῶν νόμοις προσγράψαι, ἀλλ' 15 ἀπλῶς οὕτως ὑποθέσθαι τὸ δέον; Ἡ τότε μὲν τῆς πολιτείας οἱ κρείττους παθῶν ἐπεστάτουں θεοί, νῦν δ', ἐπεὶ δημαγωγεῖν ἔχουσιν ἄνθρωποι, καὶ ταύτη τὰ κοινὰ διοικεῖται, χῶρην ἴσχει τοῦ φενακισμοῦ; Ἄλλ', οἶμαι, τῷ μηδοσιῶν φλαῦρον, ἀλλὰ πάντα τὰ βέλτιστα ξυνειδέναί τοῖς αὐτῶν νόμοις, τοῖς μὲν οὐδεμιᾶς τινος τοιαύτης ἐμέλησε τῆς προσθήκης· σοὶ δὲ οἷς τῆς ἐμέλησεν, ἔδειξας οὐ σφόδρα τοῖς νόμοις, οἷς λέγεις, θαρρῆεῖν.

16 Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ μὲν οὐδέσιν ἄλλοις, μόνω δ' ἐνῆν τῷ Δήμῳ περὶ πάντων ἔχειν ψηφίζεσθαι· οὐδ' οὕτως ἂν ἦν παράκρουσιν ἄντινῶν ὑφορᾶσθαι, διὰ τὸ τὸν Δῆμον τῶν Ἀθηναίων τῶν παρ' ἄλλοις δικαστῶν εἶναι βελτίω, καὶ οἷον εἰκὸς τὸν τῆς Ἀθηναίων τρέφειν. Ἴσως δ' οὖν καὶ τι τοιοῦτον ἂν ξυνηγέχθη. Ὅτε δὲ καὶ Βουλὴ τις ἡμῖν θαυμαστή, καὶ πάνθ' ἂ προσῆκεν αἰρούμενος Δῆμος, καὶ δικαστῶν πλῆθος καλὸν τε καὶ ἀγαθόν, καὶ τῆ' περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖα καὶ τὸν Ῥαδά-

μανθῦν ἂν παριόντων· πῶς οἶόν τ' ἀπάτην διὰ το-
 σούτων καὶ τηλικούτων χωρῆσαι; ἢ πῶς ἂν ὁμοῦ
 πάντας ἔλαθε γεγονυῖα; Καὶ μὴν εἰ μὲν ἀπάτη 17
 κρατεῖ, καὶ πρὸς τὸ πάθος ἐτοίμως ἔχομεν, ἔδει
 δήπου καὶ τῷ παρόντι τοῦθ' ὑπὸ σοῦ πεπονθέναι.
 Νῦν δὲ περὶ ὧν ἤδη νόμον εἰσάγεις, ἀπατῶν ἡμᾶς
 ἐπιχειρῶν, ὡς ἄρα τῶν βελτίστων ταῦτ' ἐστὶ τῇ
 πόλει, τοσοῦτ' ἀπέχεις ὃ βούλει ῥαδίως εἰργάσθαι,
 ὡς καὶ ὃ μὴ βούλει ῥαδίως περιπεσεῖν, κακουργίας
 καὶ συκοφαντίας ἀτεχνῶς ἀλισκόμενος. Ἔτι τοίνυν,
 εἰ διαρρήδη μὲν παρὰ πάντων ὁμολογεῖται, δεινούς
 τινὰς Ἀθηναίους μάλιστα πάντων τὰ δέοντα ξυνο-
 ρᾶν, καὶ ὃ τούτου κάλλιον, τῶν εὐορώντων ἀμεί-
 νον χρῆσθαι· σὺ δ' οἷς αὐτοὺς φάσκεις πρὸς ἐξαπά-
 την ἔχειν ἐτοίμως, εἰς Μελιτίδας ἐντάπτεις· ἠδέως
 ἂν σε ἐροίμην, ποτέροις δὴ τισιν ἡμῶν προσεκτέον
 τὸν νοῦν, πότερον πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ σοί γε; Οὐ 18
 γὰρ ἀμφοῖν, εἶμαι, φήσεις, οὐδ' οἶόν τε, ἀλλ'
 ἀνάγκη δυοῖν θάτερον· ἢ πάντας ἀνθρώπους οὐκ
 ἀληθῆ περὶ ἡμῶν φάσκειν νομίζειν, εἰ τῶν ἐξαπα-
 τωμένων ῥαδίως, κατὰ τὸν σὸν λόγον, ἡμεῖς· ἢ
 μηδενὸς λόγου τοὺς σοὺς ποιεῖσθαι Φληνάφους· εἴγε
 τῶν ἀπάντων μαρτυρίαν καὶ ψῆφον τοσοῦτον ἔχου-
 σαν ἴσμεν τὸ συγκεχωρηκός, ὡς μὴ μόνον ἑκαστα-
 χοῦ τῶν πραγμάτων ταύτην χρῆναι διώκειν, καὶ
 προτιμότεραν ἐν τῷ ὄντι πολλῷ τῷ ὄντι νομίζειν·

ἀλλὰ καὶ τὴν ἐντεῦθεν φήμην θεὸν προσειρησθαι. Καὶ τούτου μάρτυς αὐτός, οὐχ ἓνα καὶ δύο, ἀλλ' Ἀθηναίους πάντας, καὶ δι' αὐτῶν πάντας ἀνθρώπους συμψήφους καὶ συναγωνιστὰς λαβεῖν ἐθέλων τοῦ νόμου· ὡς τὴν ἐν μέρει μαρτυρίαν οὐδὲν οὔσαν, μὴ παρούσης ἐκείνης. Εἶεν!

19 Εἰ δ' ἡμετέραν ἀπάτην νομίζεις, ἃ γ' ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων τε καὶ ζυμμάχων, καὶ ὅλως ὑπὲρ ὧν πρόκειται σκέψις, ἔστιν ὅτε παρὰ τὸ εἰκὸς ἡμῖν ἀπαντᾷ· ὡς τοὺς μὲν ἀντ' ἀγαθῶν φαύλους ποιεῖσθαι, τοῖς δ' ἐτέρως· ἢ προὔθεμεθα χρῆσθαι· τὰ δ' οὐκ ὄντα δοξάζεις. Διὰ τί; Ὅτι οὐ παρὰ τὴν ἡμετέραν διαγνώμην καὶ ψῆφον, οὐδ' ὅτι περ, ἃ προσῆκε, περὶ τούτων εἰδότες, εἶθ' ἐκόντες ταῦτ' ἀφέντες, ἃ μὴ προσῆκεν εἰλόμεθα· ἀλλὰ ἐπὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἀνωμαλίαν, καὶ τοὺς καιρούς, καὶ ὅ τι τοιοῦτον εἶποι τις ἄν, ταῦθ' οὕτω ζυνέβη. Ὡς ἡμεῖς μὲν ὅπως βέλτιστα ταῦτ' ἔσται, πάντα καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν ᾠήθημεν δεῖν· εἰ δὲ μηδὲν ὧν βουλόμεθα γεγονέναι, τὴν τῶν ζυμπεσόντων ἀνάγκην, μὴ ἡμᾶς, αἰτιῶ! Ὡς περ γὰρ ὁ τοῖς πράγμασι κεχρημένος ἀβούλως, τὴν μὲν ἐντεῦθεν ἀηδῖαν μόνος εἰκότως φέρεται· ἂν δέ τι χρηστὸν ἀπέβη, ἐτέρωθεν δεῖ τὴν αἰτίαν ζητεῖν· οὕτως ὁ μετὰ βουλῆς ὅτι πλείστης ἐπὶ τὰ ἔργα χωρῶν, κατορθοῖ μὲν; ὡς τὸ εἰκὸς, αἰειδήπυτε, καὶ ὧν ἐθέλει τυγ-

χάνει· ἂν δέ τί που καὶ σφαλῆ τύχη τινί, καὶ
 οὕτως ἐπαίνων ἄξιός ἂν εἴη, τοῦ δικαίου νικῶντος·
 τὸ γοῦν εἰς αὐτὸν ἦκον, ἅπαντ' ἔχει καλῶς, καὶ
 προνοίας εἵνεκα καὶ σπουδῆς, καὶ τοῦ μηδὲν τῶν
 γιγνομένων ἐλλείπειν. Ὡστε ἕως ἂν ἦ τὸ τὰ βέλ-
 τισθ' αἰρεῖσθαι, οὐδ' ἂν εἰς ἐκὼν ἀπατώμενος εἴη,
 ὡς γε ἐγὼ νομίζω, καὶν μυριάκις ἀποτύχη τοῦ τέ-
 λους. Καὶ σὺ τοίνυν σκοπῶν, ἂν μὲν ἡμᾶς εὐροῖς 21
 σκέψεως ἀκριβοῦς καὶ βουλής, ἐν οἷς ἔξεστιν, ἀμε-
 λοῦντας, καὶ μὴ λογισμῶ καὶ κρίσει τὸ πᾶν ἐνδι-
 δόντας, ἀλλ' ἀπλῶς οὕτω χρωμένους τοῖς πράγμα-
 σι· τότε ἤδη καὶ ῥαδίους ἡμᾶς εἶναι φάθι, καὶ ἡτ-
 τούς ἀπάτης. Εἰ δὲ πρὸς πᾶσι τοῖς ἄλλοις καὶ
 τοῦτ' Ἀθηναίων ἐπίσημον, βουλαὶ καὶ δίκαι, καὶ τὸ
 μετὰ πλείστων τε καὶ καλλίστων τῶν ψηφισμάτων
 ἐκασταχόσε χωρεῖν· οἷ γε καὶ τοὺς στρατηγούς αὐ-
 τοὺς οὐ μόνον ἐντεῦθεν αἰροῦνται, ἀλλὰ καὶ πεπαυ-
 μένους εἰς εὐθύνας ἄγουσι· πῶς οὐ παραπλήσιον
 ποιεῖς, εἰς εὐκολίαν τουτουσὶ διαβάλλων, ὡςπερ ἂν
 εἰ καὶ τὸν Πύθιον κακίζειν ἠξίους, ὡς οὐδὲν τῶν
 δεόντων ἐπίσταται, ὃς καὶ τοῦτ' εἰ δεῖ ποιεῖν, ἡγε-
 μῶν τοῖς ἄλλοις καὶ σύμβουλός ἐστιν ἀσφαλῆς, καὶ
 ξυμπάσης, ὡς εἰπεῖν, τῆς οἰκουμένης τὰ τοιαῦτα
 δημαγωγός καὶ προφήτης; Οὐκοῦν δι' ὧν νῦν ἡμῖν 22
 εὖ μάλα σαφῶς ἀποδέδεικται, δέδεικται, ὡς ἡμεῖς
 μὲν οὐχ ὅσον ἀπατᾶσθαι ῥάδιοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς

ἀπατῶντας παντός μᾶλλον ἐξελέγχειν δεινοί· σὺ δὲ οἷς λέγεις, οὐ μόνον οὐκ ἀξιοχρεως εἶ τὰ τοιαῦτα πιστεῦσθαι, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰς ἀπατωμένους τελεῖς δίδως εἰκάζειν, οἷς περὶ ἡμῶν τοιαύτην ἔσχηκας δόξαν.

- 23 Καὶ τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο, καὶ οὕτως ἀποφθαρθέν. Σὺ δὲ καὶ ὅταν ἀτέλειαν ἐξελαύνεις τῆς πόλεως, διὰ τὸ τὰς μὲν λειτουργίας ἐντεῦθεν φάσκειν ἐλασσοῦσθαι τῇ πόλει· δεῖν δὲ λειτουργιῶν, εἴπερ τούτου, μᾶλλον δὲ, ὡς οὐδενὸς τούτων πάντων, λειτουργιῶν πόλεσι δεῖν· πρῶτον μὲν εὖ ἴσθι σαυτὸν λανθάνειν αὐτὰς δήπου τὰς λειτουργίας περικόπτων τῇ πόλει, καὶ ταύτη διαφανῶς πολεμῶν. Εἰ γὰρ ἀτέλεια μὲν τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν ἐσπουδαίοσι δίδοται γέρας, οὔτοι δὲ μετὰ τοὺς θεοὺς δι' ὧν δρῶσι συνιστᾶσι τὴν πόλιν· ταύτης δὲ συνισταμένης, καὶ λειτουργεῖν μὲν οὐκ ἔστι πρᾶττειν· ὁ τὴν ἀτέλειαν ἀναιρῶν συναιρεῖ δήπου καὶ ἅπαντα ταῦτα, εἴπερ λειτουργεῖν μὲν οὐκ ἔστι, μὴ τῶν
- 24 πραγμάτων εὖ καθεστῶτων τῇ πόλει. Ἀμύχανον δὲ τοῦτο, μὴ πάντων πᾶσαν ὑπὲρ αὐτῆς σπουδὴν εἰσφέροντων· εἰσφέρουσι μέντοι πρὸςθύμως, ὡς καὶ ἀντενυπέσεισθαι παρ' αὐτῆς αὐτοὶ πρὸςδοκῶντες.
- "Ἐπειτ' εἰ καὶ λειτουργιῶν ἡμῖν δεῖ· δεῖ γάρ, καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ· ἀλλ' ἄρα πολλῶ μᾶλλον τῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐκάστοτε φιλοτιμουμένων, καὶ ὅπως τὰ καθ'

ἡμᾶς ἄριστα ἔχειν σπουδὴν ποιομένων. Καὶ ὡς ἀληθῆ λέγω, δῆλον, ἐξ ὧν τοὺς μὲν τιμῶν ἀξιούμεν, καὶ ὡς εὐεργέτας ἡμετέρους καὶ σωτῆρας καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα καλοῦμεν· τοῖς δὲ ὡς ὀφειλέταις, οὐχ ὅπως ὧν πράττουσιν ἴσχομεν χάριν, ἀλλὰ καὶ ἦν ποτ' ἐλλίπωσι τοῦ δέοντος, νεμεσῶντες ὑπάγομεν δίκην· καὶ ὅτι παρὰ μὲν τῶν αὐτῶ τοῦτο μόνον ὄνησις ἐστὶ τῆς πόλει, οἱ δὲ μετὰ τοῦτου καὶ δόξης οὐ μικρᾶς αἴτιοι γίνονται. Εἴθ' οἱ 25 τοῖς ἅπασιν προὔχουσι καὶ τῆς βελτίονός εἰσι μοίρας, πούτους ἡμεῖς ἐλάττους διὰ σέ νομιοῦμεν; Καὶ πῶς οὐκ ἄτρεπον, εὐεργέτας μὲν ὅπως κτησόμεθα, πάντα ποιεῖν· ἡμεῖς δὲ καὶ οὐ μὲν ἔχομεν, θεῶν δίδόντων, τούτοις φανέντες ἀγνώμονες ἀποστερήσομεν τῶν τιμῶν· οὐς δὲ μέλλομεν ἔξειν, τούτους, ἦν μὴ νῦν ἀγνωμονοῦντες φανῶμεν, τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπεΐρομεν προθυμίας;

Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ἀλλὰ 26 καὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων ταύτη δόξομεν χείρους· μᾶλλον δ' ἐκείνους θαυμαστοὺς τινὰς ἄγαν καὶ μεγαλοψυχὰς χρωμένους ἀποφανοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς τὰ μέγιστα αἰσχυνοῦμεν. Εἴπερ οἱ μὲν καὶ τοὺς δυσμενεστάτους εὖ ποιοῦντες τὸν αἰεὶ διαγεγόνασιν χρόνον, ἡμεῖς δὲ παρ' ὧν εὖ πεπόνθαμεν, τούτους καὶ ὧν ἠξιώκαμεν χαρίτων ἀποστερήσομεν· ὡς τῶ μὲν δοκεῖν, παρ' ἡμῶν, τῆ δ' ἀληθείᾳ παρὰ

σφῶν αὐτῶν ἐκορίσαντό δήπου, τῷ τούτων αἴτιοι
 γεγενῆσθαι δι' ὧν εἰς ἡμᾶς ἔδρασαν ὥστε τὰ μὲν
 παρ' αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς, χάριν ἂν τις δικαίως προσ-
 εῖποι· τὰ δὲ παρ' ἡρώων πρὸς αὐτούς, ἀντίδοσιν καὶ
 27 πρέπουσαν ἀμοιβήν. Καὶ τοίνυν τῆς δεδομένης ἀτε-
 λείας ἐκπεπτωκότες ἂν ἦδη, αὐτοὶ μὲν καὶ οὕτως
 οὐδὲν ἦττον ἔθ' ἔξουσι ταῦτα, ὡς ἀξιοχρεῶ, ἡμεῖς
 δὲ οὐκ ἀγνώμονες μόνου ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ ἀπιστοὶ
 ἄτινες καὶ ἀβέβαιοι τοῦ λοιποῦ δόξωμεν ἅπασιν εἶναι·
 τὸ μὲν ἂν δεδώκαμεν ἀφελώμεθα δήπου, τὸ δ'
 ἂν πρὸς τοὺς εὐεργέτας οὕτωςι μάλιστα σχῶμεν.
 Καὶ σιωπῶ τὴν ἐσαεὶ παραμενοῦσαν αἰσχύνην τῇ πό-
 λει, καὶ τὸ κοινὸν ὄνειδος· ὡς δήπου οἱ πρεσβύτα-
 τοὶ τῶν Ἀθηναίων εὖ ποιοῦντες, οὐκ εὖ πάσχοντες,
 τοὺς φίλους ἐκτῶντο· ἡμεῖς πᾶν τούναντίον, καὶ οὐς
 ἔσχομεν φίλους, ἐχθροὺς καθίσταμεν, τῷ τὰς μὲν
 παρ' αὐτῶν εἰς ἡμᾶς ὀφελείας ἀκινήτους εἶναι κατὰ-
 παξ βούλεσθαι, οἷς δὲ ἡμεῖς αὐτοὺς ἀμειβόμεθα,
 ταῦτ' εὐθύς ἀνατρέπειν· ἀμφοτέρους ἡμᾶς αὐτοὺς
 ὧν εὖ πεπόνθαμεν ἀναξίους ἐντεῦθεν δεικνύντες,
 κακείνους ἀσφαλεστέρους ποιοῦντες πρὸς τὸ μηκέτι
 28 τηλικούτοις ἐθέλειν χαρίζεσθαι. Καὶ πόνων κρημνῶν
 καὶ βαράθρων ταῦτ' ἄξια; ὅταν οἱ τοῦ καλοῦ καὶ
 δικαίου παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὄντες, ἔπειτ'
 ἀγνωμοσύνης καὶ ἀπιστίας, καὶ τοῦ μεταβάλλειν εἰ-
 κῆ καὶ ῥαδίως σχῶμεν αἰτίαν, καὶ δόξωμεν μετ'

Ευρίπου χωρεῖν, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν δια-
 φθεῖρειν, καὶ ὅλως τῶν ἐπὶ σικηνῆς ἢ ψάμμου παι-
 ζόντων οὐδὲν ἄμεινον ἴσχειν, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῶ
 χειρῶν· εἴπερ οἱ μὲν ὁ προὔθεντο δρῶσι· προὔθεντο
 δὲ μήποτε ἐν ταύτῳ μένειν, ἀλλὰ μεταβάλλειν ἐκά-
 στοτε πρὸς τὴν χρεῖαν· ἡμεῖς δ' ἴσοι καὶ παραπλή-
 σιοι διὰ πάντων ὀφειλοῦντες εἶναι, καὶ ταυτὰ διὰ
 τέλους φρονεῖν, ἔπειτ' ἀμέλει κατὰ τὸν Φάριον
 ἐθελήσομεν διαλλάττειν Πρωτέα, καὶ τῇ πρὸς τοὺς
 ἄλλους χρῆσθαι ταῖς γνώμαις. Μήποτε τοσοῦτον
 ἰσχύσειε Λεπτίνης, ὡς τὰ τοιαῦθ' ἡμᾶς ὑπειληφῆθαι
 παρασκευάσαι!

Καὶ μὴν εἰ ὡςπερ μίσθος ἀρετῆς εὐφημία, 29
 οὕτω καὶ κατωρθωμένων ἐστὶν ἀντίδοσις· ἀνάγκη
 θαυμάζεσθαι μὲν ἀρετὴν, τοὺς δ' ὀτιοῦν ἀγαθὸν
 εἰργασμένους τιμᾶσθαι, ἐάν τε ἀτέλειαν ταύτην
 φῆς, ἐάν θ' ὀτιοῦν. Εἰ μὲν οὖν τὴν ἀρετὴν ὅλως
 ἐπαίνων ἔχεις ἀποστερεῖν, καὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπο-
 φανθέντας δικαίους ἀποστερεῖ τῶν ἀθλῶν, καὶ μη-
 δητισοῦν ἔστω φειδώ. Εἰ δὲ τῶν ἀτόπων ἐκεῖνο,
 πῶς λόγον τοῦτό γε σῶζον, συνιδεῖν οὐκ ἔχω. Οὐ-
 δὲ γὰρ οὗτ' ἀρετὴν, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ δόξον, μὴ τῶν
 γιγνομένων ἀπολαύουσιν κρότων, οὔτε τὰ βέλτιστ'
 εἴσεταιί τις τῶν ἔργων, ἀμοιβῶν ἀπορροῦντι. Εἰ 30
 τοίνυν τὸ τὰ μὲν προσήκοντ' ἀμφοτέροις ἀποδιδόναι
 πρὸς ἀγαθοῦ, τόγ' αὐτὰ τούτων ἀποστερεῖν πρὸς

Βασκάνων· σὺ δ' ἐκπεσεῖν μὲν τῶν ὄντων, καὶ ὧν
σοὶ πρόσεστιν ἐστερηῆσθαι, οὐκ ἂν ἀνάσχοιο· ἀλλὰ
μοι δοκεῖς, κὰν ὄναρ τοῦτ' ἰδὼν, τεταράχθαι ἢς
καὶ τοὺς εὐεργέτας ἢ πόλις ἠξίωσεν ἀτελείας, ταύ-
της τούτους ἀπάγων, φορητόν τι νομίζεις, δέον ἀπὸ
σεαυτοῦ καὶ τὰ τούτων εἰκάζειν, καὶ μὴ σφᾶς ἀξι-
οῦν, ὧν αὐτὸς γενομένων, οὐκ ἂν ἠγαπήκεις;

3100. Μᾶλλον δ' ἀνάγκη δυοῖν θάτερον· ἢ καὶ τὴν
πόλιν ἐστερηῆσθαι τῆς παρ' αὐτῶν ὠφελείας, ἐπειδὴ
τούτοις τῶν παρ' αὐτῆς γερῶν οἶει δεῖν· ἢ μηδὲ
τούτοις ὅπωςτιοῦν ἐνοχλεῖν, ἐπεὶ μηδὲ ταύτη. Εἰ
δὲ ταῦτα μὲν ἀξιοῖς ὧν παρ' αὐτῶν εἴληφεν ἀπο-
λαύειν ἐσάπαν, τούτους δὲ μή· ἕοικας οὐκ ὀρθῶς
οὐδὲ δικαίως τοῖς πράγμασι διαντᾶν, καὶ προσέτι
τὴν πόλιν οὐχ ὅπως ὧν ἐχρῆν, ἀλλὰ καὶ ὧν ἀπεύ-
ξαιτ' ἂν τις, ἀτεχνῶς ἀξιοῦν. Θαυμάζεσθαι μὲν
γὰρ αὐτὴν ὀσημέραι, καὶ καλῶς ἀκούειν, καὶ συν-
αγωνιστάς πάντας ἴσχειν τῆς δόξης, ἐν εὐχαίς οἶδ'
ὅτι ποιῆ· εἴπερ μὴ κοινὸς εἶ τῆς πολιτείας ἐχθρὸς·
πράττεις δ' ἐξ ὧν ἂν εἰκότως μισοῖθ' ὑπὸ πάντων.
Οὐ γὰρ δήπου τοὺς εὐεργέτας, οὐδ' ὧν τὰ μέγι-
στα ἀπανάμεθα, οὐ τούτους μόνον ἐκπολεμώσομεν
ἡμῖν αὐτοῖς, ἐάν σοι τὰ τοιαῦτα πεισθῶμεν· ἀλ-
λά καὶ πάντας τοὺς ἄλλους αὐτούς, οὐ διὰ τὴν
πρὸς ἐκείνους τοσοῦτον ἀγνωμοσύνην, ὅσον τὸ πρὸς
ἀπάτην ἡμᾶς τοῖς πράγμασι χρῆσθαι, καὶ κατ'

Εὐρύ-

Εὐρύβατον ζῆν. Καί τοι ὅταν ταῦτ' ᾗ, καὶ πονη-32
 ροτάτην ἡμῖν αὐτοῖς ἐπεισάγωμεν δόξαν, τί πλέον
 ἀπὸ τῶν λειτουργιῶν ἡμῖν ἔσται, εἰ οὐκ Ἀθηναί-
 οὺς λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας ἀνθρώπους κτη-
 σάμεθα λειτουργούς; Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ μὲν
 τοὺς αὐτοὺς οἷόν τ' ᾗ καὶ ἀτελείας ἀποστερηῆσαι,
 αὐτοὶ δὲ πρὸς τῷ καλοκάγαθοί τινες εἶναι, δι' ὧν
 εἰς ἡμᾶς ἔδρασαν, καὶ μεγαλοψυχίας φέροντ' ἀν-
 δόξαν· ὡς οὐκ ἐν οἷς ἠτιμάσθησαν παραχθέντες,
 ἀλλ' ἐφ' οἷς εἶχον μεμενηκότες. Εἰ δ' ἅμα ταύ-
 τῃς στερηθήσονται, καὶ ἡμῖν ἔσονται δύσνοι, ὡς ὑφ'
 ἡμῶν ἀτεχνῶς ὑβρισμένοι· μανία δῆπου σαφής, ἀν-
 τι μικρῶν καὶ φαύλων λειτουργιῶν, τοσούτοις ἡμᾶς
 διαβεβλήσθαι καὶ κακῶς ἀκούειν, καὶ μῖσος ἐν Ἑλ-
 λησι καὶ Βαρβάροις ἔχειν, ἐξὸν πᾶν τούναντίον θαυ-
 μάζεσθαι καὶ φιλεῖσθαι, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν πρὸς
 τούτους αἰδῶ, πάντας ἐπὶ τὰ ἴσα προτρέπειν.

Ἄλλὰ μὴν καὶ περὶ γε αὐτῶν τῶν λειτουρ-33
 γιῶν, ἃς ἀναιρεῖσθαι φησι διὰ τὰς ἀτελείας Λε-
 πτίνης, ἐκεῖνο λέγω· ὡς εἴ τις τὴν ἐσομένην ἐντεῦ-
 θεν ὄνησιν ἀκριβῶς ἐξετάσει, καὶ ᾗ οἱ τὰς ἀτε-
 λείας λαμβάνουσι, τῇ πόλει παρέχουσιν, εὐρήσει
 τὴν μὲν μείζω τοῖς ὅλοις καὶ περιφανεστέραν, καὶ
 ὥστε ταύτης τυγχάνειν, ἀξίαν εὐχῆς· τὴν δ' οὐχ
 ὅσον ἐλάττω καὶ φαύλην παντάπασιν, καὶ οὐδ' αὐ-
 τὸ τοῦτο διὰ σμικρότητα δοκοῦσαν δῆπουθεν ὄνη-

σιν· ἀλλὰ καὶ οἶαν παροραθεῖσαν, μηδοπωστιοῦν ἂν
 34 τῶ κοινῶ λελυμάνθαι. Διὰ τί; Ὅτι οὐ πᾶσι
 μέτεστιν ἀτελείας, οὐδὲ διὰ πάντων ἀπλῶς τοῦθ'
 ἤκει· ἀλλ' οἷς ἄξιον τὰ τοιαῦθ' ὡς εὐεργέταις δι-
 δόναι. Τοσοῦτοι δὲ οὔτοι, ὥςθ' εἴνεκα πλήθους
 οὐχ ὅσον τοῖς λειτουργοῦσιν ἐγγύς εἶναι, ἀλλὰ μὴδ'
 ἂν ἐν προσθήκῃ τουτοισὶ γεγονότες, μηδητινοῦν
 εἰργάσθαι διαφορᾶν, μήτ' εἰς ἀριθμοῦ, μήτ' εἰς
 πραγμάτων ἐπίδοσιν· μᾶλλον δ' ἐπεὶπερ οὐκ εἰς
 ἀριθμοῦ, οὐδὲ πολλῶ μᾶλλον εἰς πραγμάτων ἐπί-
 δοσιν. Ὡςτ' εἴ τις νῦν ἔροιθ' ὑμᾶς, πότερα τῆν
 τῶν μὴδὲν εἰς ἐπίδοσιν τῆς κοινῆς ὠφελείας ξυμ-
 βαλλομένων ἐν ταῖς λειτουργίαις συντέλειαν, ἢ τῆν
 αὐτῶν τούτων εἰς ἡμᾶς μεγαλοψυχίαν αἰρεῖσθαι δεῖ·
 τοῦτ' ἂν εὖ οἶδ' ὅτι φήσετε πάντες, εἴπερ ὑμᾶς
 35 αὐτοὺς προὔργου ποιεῖσθε. Οὐκοῦν ἄτοπον καὶ τῶ
 λυσιτελεῖ πολεμοῦν, παρ' οὗ μὲν δόξα καὶ κέρ-
 δος ὑμῖν, τοῦτ' εἰσφέροντας τουτοισὶ μὴ θαυμάζειν,
 μὴδὲ τοῖς ἴσοις τιμᾶν· παρ' οὗ δὲ μηδητισοῦν ὄνη-
 σίς ἐστι, μὴ τοῦτο ποιοῦντας κακίσειν, καὶ τῆν οὐ-
 δὲν ἔχουσαν κέρδος λειτουργίαν περὶ πλείονος ἄγειν
 τῆς θαυμαστῆς αὐτῶν ὑπὲρ ἡμῶν προαιρέσεως· ἦν,
 ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! μὴ σφῶν αὐτῶν καταψεύδεσθαι
 δόξωσιν, ἀκίνητα βούλονται σφίσιν αὐτοῖς παντάπασι
 καθεστάναι τὰ ἄθλα· οὐ τούτων, ὡς ἐγῶμαι, το-
 σοῦτον δεόμενοι, ὅσον τοῦ καλοὶ κατ'γαθοὶ δοκεῖν

ἅπασιν εἶναι; Μᾶλλον δὲ διὰ τὸ βούλεσθαι καλοὶ 36
 καὶ γὰρ δοκεῖν ἅπασιν εἶναι, τουτωνὶ δέονται δήπου,
 εὖ εἰδότες, ὡς εἰ καὶ τὸ καλοὺς καὶ γαθούς αὐτοὺς
 γεγενῆσθαι, αἰτιώτατον σφίσι τοῦ γερῶν ἡξιῶσθαι,
 ὡς εἰ μὴ τοῦτο παρῆ, οὐδ' ἂν τουτὶ γεγονός·
 ἀλλ' ἐπεὶ τῶν γερῶν ἡξιῶσθαι καλοὺς καὶ γαθούς
 δείκνυσι μᾶλλον, καὶ γνωριμότερους καθίστησι πᾶσι,
 καθάπερ τοὺς Ὀλυμπιονίκας οἱ πομπικοὶ στέφανοι·
 διὰ τοῦτο δεῖ δήπου, μᾶλλον δὲ πᾶσα ἀνάγκη, καὶ
 γερῶν αὐτοὺς ἡξιῶσθαι, ὡς ἂν μᾶλλον καλοὶ καὶ γα-
 θοὶ καὶ εἰσαῦθις πᾶσι καὶ δοκῶσι καὶ ὦσιν· ὡς ἦδη
 τινὲς ἡριστευκότες ἐν μάχαις, ἢ καὶ ὀτιοῦν ἄλλο
 χρηστὸν εἰργασμένοι, ἐπειδὴ περ οὐχ ὧν ἔδει μέτε-
 σχον, οὐδὲ τῆς εἰσέπειτ' ἀπέλαυσαν προμηθείας,
 οὐδ' ὅτι τοιοῦτοί τινες ἦσαν γεγονάσι δήλοι· ἀλλ'
 ἡπιστήθησαν τοῖς πολλοῖς, κατ' αὐτὸν τὸν τῆς ἐπι-
 δείξεως χρόνον μόνοις τοῖς θεαταῖς βοηθέντες.

Καὶ τοίνυν εἰ μὲν τοῦ ἐπὶ τῆς πόλεως τετι- 37
 μῆσθαι λόγος οὐδειςτισοῦν αὐτοῖς ἦν, οὐδ' ἂν ὅλως
 ἡξιῶσαν περὶ αὐτὴν χρηστοὶ γεγονέναι, οὐδὲ τῆς
 πρὸς ἡμᾶς φιλοτιμίας ἀπῆρχθαι. Εἰ δ' ὅπως αὐ-
 τοῦ τύχοιεν πάντ' ἐποίουν ἐκεῖνα, καὶ τῆς χρηστό-
 τητος τὰς ἀφορμὰς ἢ παρ' ἡμῶν ἐλπίς ἐχορήγει·
 ποῦ δίκαιον τὸ μάλιστα αὐτοῖς σπουδασθὲν περικό-
 ψαι, καὶ περὶ τὰ καίρια διορύξαι τὸ πρᾶγμα;
 Καίτοι μετριώτερον ἂν αὐτοῖς ἐδόκει, μηδοτιοῦν τὴν

ἀρχὴν εἰληφέναι, ἢ οὕτω λαμπρῶς εἰληφῶσιν, ἔπειθ' ὑπὸ οὐδεμιᾶς ἀξιολόγου προφάσεως τοῦτ' ἀφηρῆσθαι.

38 Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀγνωμοσύνη τις ἂν ἦν μόνον περὶ τοὺς εὐεργέτας τῆς πόλεως· τὸ δ' ἀμφοτέρων μὲν ὕβρις καὶ ἀδοξία· ἰδίᾳ δὲ ἐπὶ πάντων ὄνειδος καὶ μῖσος τῇ πόλει, καὶ τὸ μὴ παρ' ὠντινωνοῦν ἀξίαν δοκεῖν εἶναι τοπαράπαν ἐπὶ μηδὲν πεπιστεῦσθαι· ἢ τοσοῦτο δόξης καὶ τὸ θαυμάζεσθαι μέτεστι, καὶ οὕτως ἐστὶ διὰ πάντων κρατίστη καὶ τοῖς ὅλοις νικῶσα, ὡς μόνην ταύτην τῶν ὑφ' ἡλίῳ πόλεων, εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, κοινὴν ἐρωμένην τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων καταστῆναι· οἱ μὲν γὰρ οὐ μόνον ἀντὶ πατρίδος, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς πατρίδος ἄγουσι ταύτην, καὶ ὅλως παντὶ πρεσβεύουσι τῷ θυμῷ, ὡς εἰκὸς τὴν κοινὴν ἀπάντων αἰτίαν τε καὶ τροφόν.

39 Πρώτη γὰρ ἀνθρώπων ἠνεγκε, καὶ πρώτη βίου χρῆσιν ἔξευρε, καὶ διὰ τοῦτο μόνη πᾶσιν ἀνθρώποις ἐστὶ καταφυγὴ καὶ προστάτις· καὶ πάντες κατὰ τὸ τῆς χρείας ἐστώς, ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν ὡς ἀληθῶς τὸ τοῦ λόγου, πρὸς ταύτην, ὡς πρὸς μητέρα χωροῦσι, καὶ τυγχάνουσιν ὧν βούλονται κάλλιον ἢ προσεδόκησαν. Οὕτω δ' ἀνθρώποις περισπούδαστος εὖσα, οὕτω καὶ θεοφιλής ἐστὶ καὶ μέλημα τοῖς κρείττοσιν ἐναργῶς, ὡς τοὺς μὲν αὐτῶν πάλαι πρὸς ἀλλήλους περὶ ταύτης ἐρίσαι· τοὺς δ' ὧν πρὸς ἀλλήλους εἶχον διαφορῶν, ἐνταῦθα πεποιῆσθαι τὰς

κρίσεις· πάντας δ' ἀπλῶς κατὰ πάντα δήπου τὸν χρόνον πᾶσαν εἰσφέρειν σπουδὴν, μὴ μόνον τὰ λυσιτελεῖν καὶ συναύξοντ' αὐτὴν ἐκ παντὸς τρόπου περαίνειν· ἀλλὰ καὶ ὅ τι ἂν ἔσθ' ὅτε σφκλῶμεν, ταῦτ' αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον μεθιστάναι.

Οὐκοῦν καὶ περὶ ἀτελείας ταῦτ' εἰκότως ἔχο- 40
μεν λέγειν, καὶ τῆς τῶν θεῶν προνοίας ἀξίως.
Ὡς, εἰ μὲν τῶν λυμαινομένων κατὰ τὸν σὸν ἔστι λόγον αὕτη, Λεπτίνη! οὐκ ἂν ἐπὶ τοσοῦτον εἰσκωμᾶσαι τῇ πόλει ταύτην εἶασαν οἱ θεοί· ἀλλ' ὥσπερ διὰ τοῦ κοινοῦ μάντεως καὶ ἐξηγητοῦ τοῦ πατρῷου τῇ πόλει θεοῦ ἔπαυσαν μὲν τὴν πρὸς Εὐμολπον μάχην, ἔπαυσαν δὲ τὸν λοιμόν· ἐνταῦθα μὲν τοῦ Λεῶ τῶν θυγατέρων ἐκστάντος, τοῦ δ' Ἐρεχθέως ἐκεῖ τῆς παιδός· καὶ πάλιν αὖ ἐν τῷ πρὸς Δωριέας καὶ Πελοποννησίου πολέμῳ περιγενέσθαι τῇ πόλει παρέσχον, οἷς ἐθελοντὴν τὸν Κόδρον ἀποθανεῖν παρεσκεύασαν· οὕτω καὶ τὴν ἀτέλειαν, εἴπερ ἐπιβλαβῆ τῇ πόλει συνείδεσαν, εὐθύς ἂν τὸν αὐτὸν τρόπον ἦραν ἐκ μέσου. Καὶ πάντες μὲν, ὡς εἰ- 41
πεῖν, οἱ θεοί, ἐπεὶ πᾶσιν ἡμῶν μέλει, καὶ πάντων ἡμῖν· πολλῶν δὲ πλέον ἢ τὴν πόλιν ἐξ ἀρχῆς λαχοῦσα Παλλὰς καὶ ὁ προσοικῶν Ἴακχος, ὃς τῆς εἰς ἡμᾶς εὐνοίας καὶ Φιλανθρωπίας πλεῖστα μὲν καὶ κάλλιστα δείγματα ἐξήνεγκεν ἐν παντὶ τῷ παρα-
σχόντι· μέγιστον δὲ καὶ ὅ πάντες ἄδουσιν, οἷς ἐν

τῷ Μηδικῷ πολέμῳ τὰ κράτιστα συνήραθ' ἡμῖν,
καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, καὶ νέφος ταῖς τῶν Βαρβάρων
ναυσὶ ἐγκατασηΐψαι παρασκευάσας, ἅμα τῷ μέλει
42 τῷ μυστικῷ. Ἄλλ' ὅπερ ἔφην, εἰ μὲν τὰ τῆς
ἀτελείας ἡμῖν εἰς βλάβος ἀπήντα, λόγον ἂν εἶχεν,
ὑπὸ τῶν τὰ ἡμέτερα πάντα τρόπον εὖ ποιεῖν βου-
λομένων θεῶν, καὶ ταύτην αὐτίκα πεπαῦσθαι. Οἷς
δ' οὐ χθές καὶ πρώην, ἀλλ' ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς
οὔσαν τῇ πόλει, οὐδενὸς ἠξίωσαν λόγου πρὸς τὸ
ταύτην ἐκτρίψαι, πᾶσαν δὲ μᾶλλον ποιοῦνται σπου-
δὴν, ταύτην ὅσαι ὦραι συνιστάναι τε καὶ συναύξειν,
δι' ὧν ἐκάστοτε πλείστους ἐπὶ τὸ ταύτης τυχεῖν,
εὖ ποιεῖν τὴν πόλιν προτρέπονται· ἄτοπον ἂν εἴη
καὶ τοῖς θεοῖς ἀτεχνῶς πολεμοῦν, ἃ ἐκεῖνοι καλῶς
ἔχειν ἔγνωσαν, ταῦθ' ἡμᾶς διαβάλλειν· ὥσπερ ἢ
τῶν θεῶν ἀμείνους ἀξιοῦντας εἶναι πρὸς τὸ τὰ δέ-
οντα ξυνορᾶν, ἢ ὡς τὰ χεῖρω τιμῶσιν ἐκεῖνοι δει-
κνύντας.

43 Τοσαύτης οὖν καὶ τηλικαύτης, ὧ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι! δόξης ἡμῖν ὑπαρχούσης, καὶ ταύτης οὐ μόνον,
θεῶν βουλομένων, παραπλησίας ἐσάπαν, ἀλλὰ
καὶ περιφανεστέρας πολλῶ καὶ μείζονος ἔθ' ἡμῖν
ἐσομένης, τοῦ εἰκότος αἰεὶ νικῶντος· ἔπειθ' ἡμεῖς
οὐ προτιμήσομεν ταύτην, ἀλλὰ τὰς Λεπτινοῦ λει-
τουργίας ἀσφαλεστέρας νομιοῦμεν, καὶ κάλλιον κε-
χρησθαι, ἅς διὰ τὸ μηδὲν εἶναι πρὸς λόγον λυσι-

τελοῦντος τῇ πόλει, οὐδειςτισοῦν τοπαράπαν ἄχρι τοῦ νῦν ἠξίωκε λόγου; Καὶ πῶς οὐ τοὺς ἄνωθεν 44 ἡμῖν συναγωνιστάς τῶν τοιούτων παροξυνοῦμεν θεοὺς, εἴπερ οἱ μὲν ὅπως ἐκάστοθ' ἡμῖν ἐπὶ μείζον τὰ τῆς δόξης χωροῖή πάντα ποιῶσιν· ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον ὅπως τὴν ἐξ ἀρχῆς προσοῦσαν ἡμῖν αὐξήσαιμεν, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐξαλείψαιμεν ταύτην ἀξιῶσομεν, μαὶ μῖσος ἡμῖν αὐτοῖς ὅτι μάλιστα προστριψαίμεθα, τῆς πρόσθεν εὐνοίας ἀντίπαλον; Πρὸς γὰρ τὰ τελευταῖα ταυτὶ τὰς ψήφους οἴσουσιν ἅπαντες, καὶ δόξομεν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ἐπὶ κενοῖς τισιν ἡμᾶς φιλοτιμεῖσθαι τοῖς πρόσθεν, καὶ μύθοις μᾶλλον ἢ πράγμασιν, οἱ καινότητι καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἔργων, οὐ μόνοις παρεϊκότες ἀπιστεῖσθαι τοῖς μύθοις.

Πάντων δὲ ἀτοπώτατον, εἰ πάλαι μὲν τοῦ 45 Μήδου τοῖς ἡμετέροις προγόνοις πλεῖστα καὶ μέγιστα δῶρα, τὰ μὲν αὐτίκα δίδόντος, τὰ δ' ἐπαγγελλομένου, ἐὰν μετ' αὐτοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος συστῶσιν· ἐὰν δὲ μή, πάντα τὰ πάντων αἰσχίστα αὐτοῖς ἀπειλοῦντος, τούτων οὐδὲν τοπαράπαν εἶλεν αὐτούς, οὐδ' ἐπεισε γενέσθαι κακούς· ἀλλὰ τσσοῦτον ἀπέσχον τοῦ σφῶν αὐτῶν καὶ τοῦ μεγάλου τῶν Ἀθηναίων ὀνόματος ἀνάξια καὶ βεβουλεῦσθαι καὶ δρᾶσαι, ὡς μᾶλλον ἂν ἐλέσθαι καθάπαξ ἀπολωλέναι καὶ αὐτούς καὶ τὰ αὐτῶν, ἢ τῶν ὑπὲρ

τῆς Ἑλλάδος ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς ἐγνωσμένων καὶ ὀπι-
 οῦν καθυφέσθαι· καὶ ταῦτ' οὔσης ἀνάγκης, ἐν ἣ
 καὶ τὸ παρὰ τοὺς νόμους εἰργάσθαι φέρει συγγνώ-
 μην· ἡμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καθ' ἡμῶν αὐ-
 τῶν εἴχομεν ὄτωσιν, καὶ πλέον ἔξει Λεπτινῆς ἢ
 μὴ δεῖ συμβουλεύων, ἢ Εἰρήνης μετὰ πάσης, ὡς
 46 εἰπεῖν, τῆς οἰκουμένης ἡμῖν ἐπιών; Καὶ μὴν, οἷς
 μὲν τούτου γῆν καὶ ὕδωρ διὰ τῶν πρέσβεων αἰ-
 τοῦντος οὐκ ἐπεστράφημεν οὐδοπωστῶσιν, ἀλλ' οὐ-
 τως ἔσχομεν ἐν τῷ παραυτίκῳ τῆς ἀκοῆς, ὥστ'
 ἐπειδὴ τις ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ὡς χρὴ συγχωρεῖν,
 οὐ μόνον αὐτὸν λίθοις εὐθύς ἀνελεῖν, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς πρέσβεις εἰς Φρέαρ ἐμβεβληκότες, ἔπειτ' αὐ-
 τοῖς γῆν ἐπιχωῶσαι, ὡς μόνην ταύτην οὔσαν πρὸς
 εὐψυχίαν παράκλησιν, θαυμαστήν δόξαν ὑπερφουῶς
 μεγαλοφροσύνης καὶ Ἑλλησι καὶ Βαρβάροις ἐν τῷ
 τῆνικαῦτα παρέσχομεν· ἀφορήτῳ δ' ὀνειδεῖ καὶ διη-
 νεκεῖ περιβαλεῖν ἐπιχειροῦντα νῦν τὴν πόλιν Λεπτί-
 νην εἰ μὴ καθέξομεν, ἡμῶν αὐτῶν παντάπασι δόξο-
 47 μεν ἐκπεσεῖν. Καὶ τότε μὲν Ἄρθμιον τὸν Ζελεί-
 την, καὶ προσέτι τὸν ἐρμηνεύσαντα τὰ γράμματα,
 τὸν μὲν ἔξω πάσης ὠήθημεν ἀποκτεῖναι συγγνώμης,
 Ἄρθμιον δ' ἐψηφισάμεθα πολέμιον τοῦ Δήμου τῶν
 Ἀθηναίων, αὐτὸν τε καὶ τὸ γένος ἀτίμους, ὅτι ὁ
 μὲν τῷ βασιλεῖ διακονῶν, χρυσίον εἰς Πελοπόννησον
 ἤγαγεν, ὁ δ' ἔχρησε τὴν γλῶτταν κατὰ τῶν Ἑλ-

λήνων τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ μὴ μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους εἰς αἰσχύνην δι' ὧν νομοθετεῖ καθιστάντα Λεπτίνην τοῦτον, δέον ὑπὲρ ἐκείνους κολάζειν, ἅθ' ὑπὲρ ἐκείνους ζημιοῦντα τὴν πόλιν· ἡμεῖς δι' αὐτοῦ παρῤῥησιαζομένου καὶ λέγοντος ταῦτ' ἀνεχόμεθα, καὶ ψήφου καὶ βουλῆς ἀξιούμεν, εἴτε τοῖς τούτου πείθεσθαι χρή, εἴτε μή;

Χωρὶς δὲ τούτων, τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀδικη-48 μάτων οὐκ ἐν ἅπαντι δήπου τῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἐπὶ μέρος ἐπάγει τὴν βλάβην· ὁ δὲ νῦν οὗτος ἐπιχειρεῖ ποιεῖν, νομοθετῶν ἃ δεδώκαμεν ἀφαιρεῖσθαι, τοὺς τε νῦν ὄντας Ἀθηναίους, τοὺς τε ἐσομένους, πρό τε ὄντας, κατὰ τὸ ἔπος, μάλιστα διαβάλλει. Οὐτε γὰρ ἡμεῖς ἐστῶσιν, ὡς εἰπεῖν, ἔθ' ἔξομεν ὀφθαλμοῖς καθορᾶν, οὐς διὰ τῆς ὧν δεδώκαμεν ἀφαιρέσεως ἀτιμάσομεν, ἀλλὰ τῆς Ἄιδου κυνῆς ἡμῖν δεήσει, φανέντων· τοὺς τ' ἐπιγιγνομένους ἡμῶν καταλελήψεται τοῦνειδος, καὶ ὡς ἀγνωμονούντων παῖδας ἐκτρέψονται καὶ μισήσουσι πάντες. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν προγόνων οὐ μόνον ὑπὲρ τῶν ἀδικούντων θαυμαστὴ καὶ ἀτοπος προθυμία τε καὶ σπουδή, ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἡτυχηκότας καὶ κατὰπεφευγότας εἰς τὴν πόλιν φιλανθρωπία, καὶ τὸ σώζεσθαι, λόγος ἄλλως ἅπαντα ταῦτ' οἶμαι δόξει, ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπιστηθέντα κακίας. Τὸ γὰρ 49 τοὺς εὖ πεποικηκότας ὧν ἀντευπεποιήκαμεν ἀπρσπε-

ρεῖν αὐθις ἐθέλειν, ὥσπερ ἐκ μεταμελείας ἡμᾶς ἄνευ τοῦ τῶν ἀδικωτάτων εἶναι, τεκμήριον ποιήσονται δήπου πάντες, ἢ τοῦ μηδέν ὦν ἔφην τοὺς πρόγονους εἰργάσθαι, ἢ τοῦ μηδέν ἡμᾶς ἐκείνοις κατὰ γένος προσήκειν· διὰ τὸ τοὺς μὲν καὶ τῶν αὐτοὺς ἀδικησάντων, ὥσπερ εὖ πεπονηκότων, ὑπὸ μεγαλοψυχίας πολλάκις προσῆναι, καὶ πᾶσαν ὑπὲρ τούτων εἰσηνηνοχέειν σπουδῆν, ἡμᾶς δὲ καὶ ἅ τοῖς εὐεργέταις δικαίως ἀποδεδώκαμεν, ταῦτ' αὐτούς, ὡς δυσμενεστάτους ἀναφανέντας, ὑπ' ἀγνωμοσύνης ἀφηρηκέναι. Ὅ καὶ θαυμάζω, εἰ μηδέν μὲν αὐτοῖς ἐγκαλεῖν ἔχοντες, οὕτως ἀτιμάζομεν, ὡς ἀφαιρεῖσθαι σφίσι τὰς δωρεάς, κακοὺς δὲ εἰς ἡμᾶς ἀναφανέντας ἔπειθ' ἔξομεν ὀτιοῦν πλεόν εἰργάσθαι.

50 Ἄνευ δὲ τούτων, εἰ ὅταν τις δι' ὦν ἐτέρῳ λυμαίνεται, ἑαυτῷ παρασκευάζῃ τὰ βέλτιστα, αἰτίας οὐκ ἀπῆλλαχται, διὰ τὸ πεπονηρεῦσθαι· οὐδὲ ταύτη μᾶλλον ἐπαινετέος, ἢ κατ' ἐκεῖνο μεμπτέος· ἢπού γε ὅταν τις καὶ ἑαυτὸν καὶ ἕτερον καταβλάπτῃ, μᾶλλον δ' ἐν τῷ δοκεῖν βλάπτειν κακείνον, τοῖς ἑαυτῷ λυσιτελοῦσιν ἐπιεικῶς πολεμεῖ· τίς οὐκ ἂν τῷ τοιούτῳ δι' ἄμφω ταυτὶ νεμεσῆσῃ δικαίως; Ἡμεῖς τοίνυν εἰ μὲν τῆς πρὸς ἄλλους βλάβης χωρίς, ἡμῖν αὐτοῖς τὰ λυσιτελεῖν κατὰ τὸν σὸν πεπορίσμεθα λόγον, Λεπτίνῃ! ζήλωτοί τινες ἂν εἴημεν· νῦν δὲ εἰ ἅς ἰδεδώκαμεν δωρεάς τοὺς ἔχοντας τού-

των ἀποστερήσομεν, ἀποστερήσομεν καὶ ἡμᾶς αὐτούς
τοῦ τε πιστεύεσθαι τοιοῦτον, τοῦ τε προσδοκᾶν ἔτι
παρ' ὠντινωοῦν τὰ βελτίω. Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· 51
ἐὰν μὲν ἂ τοῖς εὐεργέταις ἀπέδομεν, ταῦτ' αὐτοῖς
ἐάσομεν ἔχειν, οὐ μόνον τὰ δίκαια ποιοῦντες ἔσό-
μεθ' αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις πρὸς τούτοις
ἐπὶ τὰ ἴσα προτρέψομεν· ἐὰν δὲ, ὃ μὴ γένοιτο!
ταῦτ' ἀφελώμεθα, οὐ μᾶλλον σφᾶς ἀδικήσομεν, ἢ
ἡμᾶς αὐτούς, τῶν συμφερόντων ἀποστεροῦντες, καὶ
ᾧν ἡκιστ' ἐχρῆν· καὶ προσέτι δόξομεν ἢ τηλικαῦτα
καὶ καλῶς βεβουλευσθαι, ἂ μετ' ὀλίγον ἐμέλλομεν
ἀφαιρεῖσθαι, ταῦτ' αὐτοῖς παρασχόντες· ἢ εἰ κα-
λῶς βεβουλευόμεθα τότε, νῦν οὐ καλῶς ἀφαιρεῖσθαι.
Ἔτι τοίνυν, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! εἰ μὲν ὅλως ἀστά- 52
τω δὴ τινι γνώμῃ πρὸς πάντ' ἐγνώκειτε χρῆσθαι,
καὶ κατὰ τὰς Εὐρίπου στροφᾶς ἐκασταχόσε τῶν
πραγμάτων χωρεῖν· οὐδὲν ἀπεικὸς οὐ μόνον τὴν
ἀτελείας χειροτονίαν ἀνελεῖν ἐθελῆσαι, ἀλλὰ καὶ
πάντων, ὡς εἶπεῖν, τῶν καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς ἡμετέ-
ροις προγόνοις καλῶς ἐγνωσμένων ἐπίπροσθεν θέσθαι
τοὺς τοῦ δεινός ἢ τοῦ δεῖνος Φληγάφους. Εἰ δὲ
τὰ τοιαῦτα νοσεῖν καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς στασιάζειν
ταῖς γνώμαις, οὐδ' ἂν ὄναρ ἐνέγκοιτε· οὐκοῦν
ἕως γ' ἂν εἰς Ἀθηναίους τελεῖτε, καὶ τὸ μέγα
καὶ θαυμαστὸν τουτὶ φρόνημα σώζητε, οὐδ' ἀτε-
λείας πέρι οὐδὲν καινὸν οὐδοπωστιοῦν ποτε ψηφιεῖ-

σθε, καὶ μυριάκις διαρρήγῳσί τινες ἄνω καὶ κάτω λειτουργιῶν μεμνημένοι· ἀλλὰ τοῖς ὡς ἄριστα καὶ λυσιτελῶς δεδογμένοις ἐμμενεῖτε καθάπαξ.

53 Σκοπεῖτε δὲ καὶ κείνως. Τῶν πραγμάτων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τὰ μὲν, οἷς οἴκοθεν παρεσκεύασται, τὴν σύστασιν ἴσχει, καὶ οὐ τσοῦτο δεῖται πρὸς συμμαχίαν τοῦ χρόνου· τὰ δ' εἰ καὶ ἄλλως ἐνδεῖ, ἀλλὰ τὸ πόρρωθεν ἤρχθαι, μέγιστον σφίσι πρὸς τὸ τιμᾶσθαι ξυναιρεῖται. Ἔστι δ' ἂ τούτων μὲν ἀμφοτέρων μετέχει, τοῦ δὲ καὶ τιμᾶσθαι παρὰ πάντων οὐκ ἐξ ἴσης μετέχει· ἀλλ' οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δ' ἔλασσον χρῶνται, καὶ οἱ μὲν, οἱ δ' οὐ.

54 Τὸ δὲ πᾶσιν οἷς ἔξεστι τοὺς εὐεργέτας κοσμεῖν, καὶ μηδὲν τῶν εἰκότων ἐλλείπειν, οὕτως, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! δι' ἀμφο ταῦτα τοῦ παντός ἄξιον χρῆσθαι, ὥστε καὶ ἄνθρωποι πάντες, καὶ οἱ τὸν Ὀλυμπον οἰκοῦντες θεοὶ καὶ δαίμονες τὴν αὐτὴν περὶ τούτου φέρουσι ψῆφον, καὶ ξυγχωροῦσι κατὰ πάντα· οἱ μὲν τοῦ μηδένα μὴ δεῖν τοπαράπαν ἔτ' ἔχειν ἀγνωμονεῖν, παράδειγμα τὸν Ἰξίωνα καὶ τὴν Ἰξίωνος τύχην προθέντες τῷ βίῳ· τοὺς δὲ οὐδὲ λέγειν ἔξεστιν ὅπόσου δὴ τινος τοὺς σφῶν ἀξιοῦσι γονέας καὶ παιδευτάς, καὶ ὅπως καὶ ζῶσι καὶ τελευτήσασιν τὸν ἅπαντα τοῦ βίου κέχρηται χρόνον· οὐ μόνον πλείστας καὶ μεγίστας καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ χάριτας αὐτοῖς ἐκτιννύντες, καὶ σχεδὸν ὑπὲρ κεφα-

λῆς αἴροντες, ἀλλὰ καὶ μετ' αὐτοὺς, ὡς εἰπεῖν, τοὺς θεοὺς ἄγοντες σφᾶς. Ὡςπερ οὖν τοὺς μὲν 55 οὕτω διακειμένους οὐκ ἂν ἀγάσαιτό τις τῆς γνώμης, διὰ τὸ μηδέν τι καινόν, ἀλλ' ἂ τὸ εἰκὸς ἀπαιτεῖ πράττειν αἰρεῖσθαι· ἐὰν δὲ τὴν ἀναγκαίαν ἐλλίπωσι ταύτην φορὰν, τότε ἀδικίας ἐσχάτης ἀλώσονται· ὡς δέ μοι δοκεῖ καὶ περὶ τῶν ἄλλως εὖ πεπονθότων ψηφίζεσθαι χρῆναι. Καὶ ὅπως ἐκεῖ μὴ τὴν φύσιν προΐσχη. Εἰ γὰρ καὶ μείζων ἐπ' ἐκείνοις ἢ δίκη, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀγνωμοσύνης δήπου ταυτόν, ἐὰν τε περὶ φύσιν, ἐὰν τε ἄλλως συμβαίη. Οὐ 56 γὰρ τοῦ στρατηγὸν ἀνελόντος ἤττων ἂν δόξειε Φοινικὸς ὁ τοῦτ' αὐτὸ στρατιώτην ὀντινοῦν εἰργασμένος· οὐδ' αὖ τοῦ τὰ ἱερὰ σεσυληκότος ὁ δημοσία κεκλοφώς· ἐπεὶ μηδὲ νόμον μᾶλλον ἐροῦμεν τὸν τοῖς προδόταις ἐπεξιόντα, ἢ τὸν παρὰ τῶν τοιχωρυχούντων λαμβάνοντα δίκην.

Καὶ νῦν ἡμεῖς οἷς τοὺς εὐεργέτας δωρούμεθα 57 καινὸν οὐδὲν δρῶντες, ἀλλὰ τὰ γιγνόμενα ἀποδιδόντες, οἷς ὧν παρέσχομεν ἀποστερήσομεν σφᾶς, μείζονως ἀδικήσομεν, εὖ οἶδα, ἢ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς εἰσηνέγκαμεν. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀγνωμοσύνης ἂν ᾖ· τὸ δ' ἀδικίας, εἴπερ ἂ παρ' ἡμῶν δικαίως εἰλήφασι, τούτων ἀδίκως ἀποστερήσονται. Τοσοῦτο δι' ἀδικίαν μείζων ἀγνωμοσύνης, ὡς μόριον ἀδικίας τοῦτ' εἶναι· οὐ γὰρ πᾶς ἀδικῶν ἤδη καὶ πρὸς

τούς εὐεργέτας ἐστὶν ἀγνώμων· ἀλλ' ὁ πρὸς τού-
 τοις ἀγνωμονῶν αὐτὸ τοῦτ' ἀδικεῖ μόνον, τὸ μὴ
 τὰ προσήκοντ' αὐτοῖς πράττειν αἰρεῖσθαι. Οὐκοῦν
 τὸ μὲν μισεῖται, ἀδικίας δὲ κολαστὰς ἴσμεν τοὺς
 58 νόμους. Εἴτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ἂ μὴ παρα-
 σχόντες ἠγνωμόνοῦμεν ἄν, ταῦτα μετὰ τὸ παρα-
 σχεῖν ἀφελόμενοι, τοιοῦτον καθ' ἡμῶν βουλευσόμεθα
 λόγον πᾶσι γενέσθαι, ὡς Ἀθηναῖοι τεύλασσαν ὡς
 κακὸν φυλαξάμενοι, ἐκόντες ὄντες τῷ μείζονι περι-
 ἔπεσον; μηδαμῶς! Ἔτι τοίνυν ὁ μὲν παρ' ὧν εὖ
 ἐπεπόνθει, τούτοις οὐκ ἐθέλων τοῖς ἴσοις ἀμείψα-
 σθαι; ἀγνωμοσύνης ἅμα καὶ ἀδικίας ἔγκλημα φέ-
 ρεται· ὁ δ' ἂ δέδωκεν ἀφαιρούμενος, πρὸς τῷ
 τούτοις ἐνέχεσθαι, καὶ τὴν τοῦ μὴ τὰ δέοντα
 πράττειν εἰδέναι δόξαν ἑαυτῷ δήπου προσάπτει, καὶ
 59 προσέτι σκαιότητος καὶ περιεργίας. Δι' ὧν γὰρ ἂ
 δέδωκεν ἀφαιρεῖν αὐθις οἶεται δεῖν, λογίζεσθαι ἰπᾶ-
 σιν ἐξ ἀνάγκης ξυμβαίνει, ὡς ἢ μὴ γνώμης εὐθύ-
 τητι παρέσχεν ἐκεῖνα, ἀλλ' ὅπως μείζονως τούτων
 οἷς ἀποστερήσει λυπήσῃ· ἢ εἰ μὴ, τοῦτο λειπόμε-
 νόν ἐστιν ἐξ ἀνάγκης, ὡς οὐ μετὰ λογισμοῦ τότε
 παρέσχεν, ἐπεὶ πάλιν ἐκτὸς αἰτίας ἀφείλετο. Τὸ
 γὰρ μηδηςτινοσοῦν ἐπειγούσης ἀνάγκης· Ἀνάγκη δὲ
 οὐδὲ θεοί, Φασί, μάχονται· ἐτοίμως ἐφ' ἕτερ' ἄτ-
 τα μεταχωρεῖν, τεκμήριόν ἐστι θαυμαστὸν τοῦ τε
 καθάπαξ ἀβεβαίου τῆς γνώμης, τοῦ τε μηδὲν ἐξ

ἀρχῆς βεβουλευσθαι· ὡςπερ αὖ κραταιᾶς εὖ μάλα
καὶ μετὰ λογισμοῦ καὶ ψήφου τοῖς πράγμασιν ἐγ-
χειρούσης, τὸ μηδὲν εἰκῆ παραβάλλειν, ἀλλὰ τοῖς
ἐξ ἀρχῆς ἐγνωσμένοις ἐμμένειν. Εἶεν, Λεπτίνη!

Σὲ δ' ἂν τις ἔρηται, τοῦ χάριν φυσίαις καὶ βο-
τελαταῖς τοὺς θεοὺς καὶ προσόδοις τιμῶμεν; εἰ μὲν
ὧν παρ' αὐτῶν εὖ πεπόνθαμεν μόνων ἔρεῖς, οὐκ
ὀρθῶς ἔρεῖς. Εἰ δὲ τοῦθ' ἅπασι δῆλον, ὡς ἔφ'
ἐκάτερον ταῦτα βλέπει, καὶ οὐ μόνον τῶν παρελ-
θόντων, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων δι' αὐτῶν ποι-
ούμεθα πρόνοιαν· τὰ μὲν ὅπως ἂν μάλα παρέσται
δεόμενοι, καὶ μετὰ παντὸς αἰεὶ τοῦ βελτίονος, τῶν
δὲ χάριν εἰδότες, καὶ πρὸς τὰ ἴσα καὶ μείζω πα-
ρακαλοῦντες· τί καινόν, εἰ καὶ πρὸς τοὺς εὐεργέ-
τας ταῦτόν τοῦτο ποιεῖν οἴομεθα δεῖν, ἐπεὶ καὶ
πρώτους εὐεργέτας πάντες ἴσμεν θεοὺς, καὶ ὡς ἐξ
ἀρχῆς συστησάμενους τόδε τὸ πᾶν, καὶ ὡς τῇ διη-
νεκεῖ διὰ πάντων προνοία συνέχοντας τοῦτ' αἰεὶ καὶ
κοσμοῦντας, καὶ χαίροντας τῷ προσρήματι τούτῳ
μᾶλλον, ἢ πολυτελείαις ἐναγισμάτων; Ὡστε τοῦ-
τον τὸν τρόπον ταῦτόν ἐστιν εἰς εὐεργέτας καὶ εἰς
θεοὺς ἀμαρτεῖν. Καὶ μὲν, ἂν οἱ μὲν ἀπάντων εἰ-βι-
σὶν ἐνδεεῖς, θεοῖς δὲ εἰ μηδενὸς δεῖ τῶν ἀπάντων,
ἅτ' οὔσι χορηγοῖς τῶν ἀπάντων· ἀλλ' ἦν τὰ παρ'
ἡμῶν ποτ' ἐλλείπη, καὶ μὴ τὴν νομιζομένην ταύ-
την εἰσφέρωμεν εἰςφοράν, ἐναγεῖς εὐθύς ἡμεῖς καὶ

μιαροὶ καὶ προδόται τοῦ Θεοῦ, καὶ κακῶν κάκιστοι, καὶ δεῖ δοῦναι δίκην, κατὰ τὸν Σωφρονίσκου, Σωκράτην. Εἰ τοίνυν τοῖς μηδενὸς δεομένοις θεοῖς τοσούτων ἐσμὲν ὀφειλέται, καὶ πάντων ἀναγκαιότατος οὗτος ἔρανος· πόσον τι χρὴ τοῦτ' εἶναι τοῖς πάντων δεομένοις ἀνθρώποις;

62 Παρὰ πάντα δὲ ταῦτα ἐκεῖνο λέγω, μάλιστα πάντων ἡμῖν διαφέρον· ὡς εἰ καὶ τῶν δικαίων ἥμιστ' ἐτύγχανεν ὄν, τὸ τοὺς εὐεργέτας δήπου τιμᾶν, καὶ ἂν παρεσχόμεθ' αὐτοῖς, ταῦτ' εἰσάπαν ἔχειν. ἔσθ' ἡμεῖς δὲ καὶ οὕτως οὐκ ἂν τῆς συνήθους ἐξέστημεν μεγαλοψυχίας, καὶ τοῦ παντὶ τρόπῳ κοινῇ πάντας ἐκ τῶν δυνατῶν εὖ ποιεῖν προθυμείσθαι. Εἰκότως· οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἡμῖν λόγος χρημάτων οὐδειςτισοῦν, καθάπερ πᾶσι τοῖς ἄλλοις· ἀλλὰ θαυμαστῆς τινος δόξης, καὶ τοῦ φιλανθρώπου ἐκ περιουσίας διὰ πάντων ἅπασιν εἶ-

63 ναι. Τεκμήριον δ' ἐναργές, τὸ πάλαι μὲν ἡμᾶς πάνυ τοις πλείστον εὐπορηκέναι χρημάτων, πάντα δὲ ταῦθ' ὑπὸ φιλοτιμίας προέσθαι, καὶ τοῦ θαυμάζεσθαι βούλεσθαι, μίαν ὡς ἀληθῶς ἡγουμένους περιουσίαν, τὴν ἐν τοῖς τοιούτοις δαπάνην· τὰ τε ἄλλα, καὶ ὅτι χρήματα μὲν ὑπόκειται τύχῃ, φιλοτιμίας δὲ ἀθάνατός ἐστιν ἡ κτῆσις, καὶ τὸ κλέος αὐτῆς οὐποτ' ὀλεῖται· ἥς οὐτ' οὖν τινὲς πω τῶν πάντων οὐδ' ἐπὶ σμικρὸν ἀμφισβητεῖν ἔσχον ἡμῖν,

οὔθ'

οὐθ' ἡμεῖς κινδύνων πώποθ' ὄντινωνοῦν ἐξέστημεν
 ὑπὲρ ταύτης· ἀλλὰ καὶ σωμάτων καὶ χρημάτων
 κοινῶν τε καὶ ἰδίων καὶ πάσης ἡστινosoῦν ἄλλης
 παρασκευῆς δι' αὐτὴν ταύτην ἠφειδοῦμεν ἠδέως.
 Ὅθεν σεσώκαμεν μὲν Ἡρακλείδας κινδυνεύοντας ὑπ' 64
 Εὐρυσθέως παντάπασιν ἐκτετρίφθαι, καὶ δι' ἡμῶν
 εὐρομένους αὐτόν τε ἀμύνασθαι, καὶ τῆς Λακεδαί-
 μονος αὐθις μετὰ πολλοῦ τοῦ κρείττονος ἐπιβῆναι.
 Σεσώκαμεν δὲ οὐ μόνον τὸν περὶ Θήβας ἡτυχη-
 κότα, καὶ τῆς Σφιγγὸς καθαιρέτην Οἰδίποδα τὸν
 Λαίου, ἐξεληλαμένον μὲν Θηβῶν τε καὶ πάσης τῆς
 Βοιωτίας ὑπὸ τοῦ συγγενοῦς Κρέοντος, καταφυγόν-
 τα δὲ ὡς ἡμᾶς, καὶ μεγίστης ἀξιοθέντα προνοίας·
 ἀλλὰ καὶ Θηβαίους αὐτοὺς ὕστερον κακῶς ὑπὸ τῆς
 Φρουρᾶς τῆς Λακωνικῆς διακειμένους. Καὶ μὴν καὶ
 Ταναγραῖοις καὶ Θετταλοῖς, τοῖς μὲν στάσει χρησα-
 μένοις, καὶ πρὸς τὸ μηδὲν ἤδη χωροῦσι, Ταναγραί-
 οῖς δὲ ὑπὸ Θηβαίων ἐξωκισμένοις γεγόναμεν ἐν και-
 ρῷ, τοῦ μὴ διεφθάρθαι καθάπαξ αἴτιοι μετὰ τοὺς
 θεοὺς αὐτοῖς καταστάντες. Ταῦτὸ δὲ τοῦτο Μεσ- 65
 σήνιοι καὶ Πλαταιεῖς ἔχουσι λέγειν, οἱ μὲν ὑπὸ Λα-
 κεδαιμονίων καὶ Θηβαίων κατασκαφέντες, ὑφ' ἡμῶν
 δὲ σωθέντες, οἱ Πλαταιεῖς· τοῖς δ' ὑπὸ Λακεδαι-
 μονίων κατασκαφεῖσιν τὰ μέγιστα ξυνηράμεθ' ἡμεῖς,
 καὶ νῦν εἰσι Μεσσήνιοι διὰ τὴν πόλιν. Καὶ σιωπῶ
 Δρύοπας καὶ Πελαγοῦς καὶ πάντας τοὺς ἄλλους,

οὓς ἐδέξατο μὲν κινδυνεύοντας, οὕτω δ' ἀντ' ἀγα-
θοῦ του δαίμονος σφίσι κατέστη, ὡς ἐπιλελῆσθαι
δι' ὧν εὖ πεπόνθασι, καὶ τῶν συμφορῶν.

- 66 Καὶ οὐχὶ πάλαι μὲν οὕτω πρὸς πάντας θαυ-
μαστῶς καὶ μεγαλοψύχως ἔσχεν ἡ πόλις, νῦν δὲ
ὡς ἑτέρως, καὶ παρὰ πολὺ-τῶν προγόνων καὶ τῆς
ὑποθέσεως ἀνάξιως· ἀλλὰ χθές καὶ πρόην ἐπὶ τῶν
Μηδικῶν, τοῦ μὲν Βαρβάρου μεγάλων, καὶ ὧν οὐκ
ἂν τις ἤλπισεν, ἡμᾶς ἀξιοῦντος, ἐφ' ᾧ συμμάχους
αὐτῷ προσλαβεῖν δεδυνῆσθαι· τῶν δ' αὖ Λακεδαι-
μονίων ἑτέρωθεν ἐν τούτῳ δέους διὰ ταῦτα μάλι-
στα καταστάντων, ὡς καὶ παῖδας ἡμῖν, καὶ γυ-
ναῖκας, καὶ πρεσβύτας, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾗ, διὰ
πάντων εὖ ποιεῖν ὑπεσχῆσθαι, ποίους τινὰς παρέ-
σχομεν ἡμᾶς αὐτούς, καὶ πῶς τουτοισὶ διετέθημεν
δήπου; Τοῖς μὲν γὰρ ὡς ἀνάξια τῆς ἡμετέρας προ-
αιρέσεως καὶ Φιλανθρωπίας δι' ὧν ἐπηγγέλλοντο βε-
βουλευμένοις μεμφάμενοι, τοῦ δ' ὡς ἀδυνάτοις ἐπι-
χειροῦντος, οὐδ' ἀκοῦσαι ὅλως οὐδ' ὅπωςτιοῦν ἀνα-
σχόμενοι· τὸν μὲν αἰσχρῶς ἀναχωρῆσαι παρεσκευά-
σαμεν τῆς Ἑλλάδος, τοὺς δὲ μετὰ τῆς Ἑλλάδος
67 ἐξείλομεθα τῶν κινδύνων. Πάλαι τοίνυν κοινῇ πάν-
τες ξυνεισενεγκεῖν Λακεδαιμονίοις τὰ χρήματ' ᾤθη-
μεν δεῖν, ἅπερ ἐδάνεισαν μὲν παρ' αὐτῶν οἱ Τριά-
κοντα κατὰ τῶν ἐν Πειραιεῖ· ὡς δὲ τὰ πράγματα
κατέστη, καὶ Λακεδαιμόνιοι ταῦτ' ἀπήτουν, οἱ μὲν

ἄλλοι πάντες τοὺς δανεισαμένους ἠξίουσιν καὶ διαλύσασθαι κατὰ τὸ εἶκόσ, αὐτοὶ δ' οὗτοι τοῦτ' ἀνπρῶτον γνώρισμα τῆς ὁμοιοῖας ἐβῶων γενέσθαι, εἰὰν ὁ Δῆμος ἅπας ἐκτίσῃ.

“Ὅτε τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ μηδηςτι-68
νοσοῦν προὔπηργμένης ἀνάγκης, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Φιλαν-
θροποτάτου μόνου τῆς γνώμης, τὰ τοιαῦτα πράτ-
τειν τῶν καλλίστων ἐδόκει, καὶ διαγεγόνάμεν τὸν
ἅπαντα χρόνον τὴν καλλίστην ταύτην καὶ λυσιτε-
λεστάτην καὶ μόνην προσήκουσαν ἀνθρώποις Φιλοτι-
μούμενοι· νῦν ἀμφοτέρων ὄντων, τοῦ τε τὰ δίκαια
πράττειν ἀνάγκην εἶναι, τοῦ τε κεχρηῆσθαι τῇ γνώ-
μῃ, καὶ μὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς θαυμαστὴν ταύτην ἐν-
στασιν ἐγκαταλιπεῖν, ἔπειτ' οὐκ ἐφελήσομεν; Καὶ 69
πῶς οὐκ ἄτοπον, τοῖς μὲν ἡμετέροις αὐτῶν κινδύ-
νοις ἐξαιρεῖσθαι τοὺς ἄλλους ἐφέλειν κινδύνων, ἀμ-
φω δὲ ἐξὸν ἔχειν, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ πάσχειν
ὑπ' ἀλλήλων, καὶ τοὺς ἄλλους ὑφ' ἡμῶν ἀξιοῦσθαι
τῶν ἴσων, εἴτ' ἀμφοῖν ἐστερηῆσθαι δεδέχθαι· καὶ
τοὺς μὲν τὰ δεινότατα πάντων εἰργασμένους τὴν
πόλιν, καὶ μηδηντινοῦν ὑπερβολὴν ἐλλελοιπότηας κα-
κίας, ὡς μὴδ' ἀδακρυτὴ μνημονεύειν ἐξεῖναι, τῶσαύ-
της δὴ· τινος διὰ τὴν ὁμόνοιαν σπουδῆς ἀξιῶσαι,
ὡς καὶ μεγίστην ἔνεκ' αὐτῶν ὑποστῆναι χρημάτων
δαπάνην· τοὺς δ' ἡμετέρους εὐεργέτας, καὶ φίλους,
καὶ οὐς ἀνάγκη δι' αὐτὸ τοῦτο τὰ πλείστου, φα-

σίν, ἄξια χρῆσθαι, τούτους δικαίους ὄντας καὶ μείζονος ἢς νῦν παρ' ἡμῖν ἀπολαύουσι, τυγχάνειν προνοίας, ἡμᾶς δὲ καὶ ἅ σφισι δεδώκαμεν, ὡς μηδενὸς ὄντας ἀξίους, ἀφελεῖν ἐθελῆσαι; Καὶ τίς οὐκ εἶδεν ὡς οὕτω γ' ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς εἰς αἴνιγμα πέσοι, νῦν μὲν οὕτως, νῦν δ' ἐκείνως ἔχοντας, μᾶλλον δὲ οὐδετέρως, ἐπεὶ καὶ οὕτω καὶ κείνως;

70 Καὶ μὴν ἅπας μὲν νόμος, δι' ὧν τοῦ κοινῆ λυσιτελοῦντος διὰ πάντων φροντίζει, εὖ πράττειν τοὺς χρωμένους παρασκευάζει, τὰ τε ἄλλα, καὶ τὸ ταῦτά διὰ τέλους φρονεῖν ὅπερ εὐπραγίας ὡς ἀληθῶς ἴδιον. Οὗτος δὲ μηδένα τούτου ποιούμενος λόγον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ κοινῆ συμφέρον κακοτομῶν ἂ μὴ δεῖ, ἐν τοῖς μεγίστοις καταβλάπτει τὴν πόλιν, οὐ μόνον σύμφωνον αὐτὴν πρὸς ἑαυτὴν καθίστας, ἀλλὰ καὶ τῶν πάνυ τοι προσηκόντων ἀποστερῶν, καὶ ὧν πᾶς τις ἂν αὐτῇ τυγχάνειν εἰς γιᾶπαν συνεύξαιτο. Τί δ' ἂν εἴη κατ' εὐχὴν πόλεσι μᾶλλον, ἢ τὸ φίλους καὶ εὐεργέτας ὁσημέραι κερτῆσθαι; ὧν οὗτος εἰ κύριος ἔσται, ταύτην καθάπαξ ἀπάγων· εἰ μὴ τοῦτ' ἔσται, τούτων αὐτὴν καθάπαξ ἐμπλήσει. Εἰ τοίνυν τὸ μὲν τουτονὶ λευκέναι, συνίστησιν ἡμῖν τοὺς γνωρίμους εἰς ἅπαν, καὶ προσέτι πλείους ποιεῖ· τὸ δ' αὖ σώζειν. ἐθέλειν, ἡμῶν τούτους ἀφίστησι, τοσοῦτω κάλλιον καὶ λυσιτελέστερον καὶ πρὸς αὐτῆς ὡς ἀληθῶς τῆς πό-

λεως, μᾶλλον λύειν τοῦτον, ἢ σώζειν, ὅσω τὸ τυγ-
 χάνειν εὐεργετῶν τε καὶ Φίλων, ἢ τούτων παντά-
 πασιν στέρεσθαι. Οὗτος ὁ σὸς νόμος, Λεπτίνη! 72
 καθάπαξ ἀσύμφορος ὢν, καὶ τὸ ξύμπαν εἶπειν,
 οὐδὲν ὑγιῆς, ἐν τούτῳ μόνῳ πρὸς ὄνησιν ἔσται τῇ
 πόλει, εἰ μὴ κέτ' ἦ τοῦ λοιποῦ· αὐτός τε γὰρ
 ταυτηνὶ δούς τὴν δίκην, μηδὲν χρηστὸν ἔχων ὅλως,
 καὶ παρασκευάσει τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν μὴ ποτ' ἂν
 ἐθελῆσαι τηλικαῦτα.

Χωρὶς δὲ τούτων, σκέψασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθη- 73
 ναῖοι! αὐτοῦ τε τούτου καὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑπαρ-
 χόντων νόμων τὸ διάφορον, ἵν' εἰδῆτε σαφῶς, ὅτι
 τοσοῦτ' οὗτος δεῖ τουτοισὶ παραβάλλεσθαι καὶ φέ-
 ρειν εἰς ἴσα, ὡς μηδὲ δίκαιος ὢν ὅλως νόμος κεκλή-
 σθαι. Εἰ γὰρ οἱ μὲν τοσοῦτον τῶν εὐεργετῶν λό-
 γον ποιοῦνται, ὡς μὴ μόνον τῶν ἴσων αὐτοὺς ἀξι-
 οῦν, ἀλλ' ὡς ὑπάρξαντος ἀγαθοῦ καὶ πλεόν ἢ προς-
 ἦκε τιμῶν, ὁ δὲ πᾶν τρύναντίον, καὶ ὢν εἰλήφεσαν
 ἐκπεσεῖν συμβουλεύει· ἀνάγκη πᾶσα τῷ μὲν, ὡς
 δυσχερῆ καὶ ἀσύμφορα καὶ πρὸς τοσοῦτον ἀτοπίας
 ἴοντα, ὡς μηδ' εἰς ἀκοὴν πώποτ' ἀφίχθαι, νομοθε-
 τοῦντι μηδὲ προσέχειν ὅλως τὸν νοῦν, ἀλλ' αὐτοῖς
 οἷς φάσκει χαίρειν τοῦτον· εἰ μὴ· τοὺς δ', οἷς πάντας
 τοὺς ἐκ τοῦ παντός αἰῶνος ἀνθρώπους καὶ προσέτι
 τὴν φύσιν αὐτὴν συμψήφους ὢν λέγουσιν ἴσχυρσι,
 μὴ μόνον στέργειν τε καὶ θαυμάζειν, ἀλλὰ καὶ

συνήδουσαι σφίσιν, οὕτως ἄριστα πάντων ἔχουσι.
 74 Πρὸς δὲ, καὶ κείνως νόμων ἐξούλης λάχοι τις ἂν εἰ-
 κότος αὐτῷ. Οἱ μὲν γὰρ εἰ καὶ διάφορα καὶ περι-
 ῶν ἂν εἴποι τις φθέγγονται, ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς ἓν
 μόνον πάντες ὀρῶσι τὸ τῶν πόλεων κέρδος, διὰ
 τοῦτο καὶ τῆς αὐτῆς προσηγορίας μέτεστι πᾶσι,
 καὶ τοῦτο κοινὸν κατὰ πάντων κεκράτηκεν ὄνομα,
 νόμοι. Ὁ δὲ μηδενὶ τούτων τὰ τοιαῦτα ξυμβαί-
 νων, πῶς ἂν ἔχοι λόγον καὶ τῷ καταλόγῳ τού-
 των τετάχθαι; μᾶλλον δὲ τοῦτ' ἂν εἴη γε σῶζον
 λόγον, εἰ ὃν τρόπον τοὺς μὲν, ὡς ὑπὲρ ἡμῶν ὄν-
 τας, τιμῶμεν, καὶ σωτῆρας καὶ καθηγεμόνας τοῦ
 βίου μετὰ τοὺς θεοὺς ἄγομεν, τὸν αὐτὸν τρόπον
 καὶ τοῦτον, ὡς καθ' ἡμῶν ὄντα, παντάπασιν παύ-
 75 σομεν. Εἰ γὰρ ἐπανόρθωμα κακῶν ἅπαντες εὖ
 ἔχοντες νόμοι, ὁ μηδὲν τι τοιοῦτον ἰώμενος τοπα-
 ράπαν, ἀλλὰ καὶ στασιάζειν πρὸς τοὺς εὐεργέτας
 παρασκευάζων τὴν πόλιν, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν, καὶ
 αὐτὴν πρὸς αὐτὴν, πῶς οὐκ ἐν Ἐριννύος ἡμῖν ἔσται
 μοίρα, παραβαίνων τῷ βίῳ; Ἐπειτα καὶ πάνδει-
 νόν ἐστιν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τυράννου καὶ νό-
 μων παντάπασιν ἐναντίων ὄντων, καὶ τῶν μὲν τὰ
 δίκαια πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἐκ παντὸς τρόπου ποι-
 εῖν προτρεπόντων, τοῦ δὲ καὶ ἅς εἰλήφεσαν δωρεὰς
 μετὰ καὶ τῶν ὄντων αὐτῶν προσαποστεροῦντος· ὁ
 γὰρ Λεπτινῆς μηδὲν αἰσχυρόμενος γράφει· ἔπειθ'

ἡμεῖς νομοθέτην τουτονὶ προσερούμεν, ἐφ' ὃν τύμ-
πανα καὶ κύφωνα, τὸ τῆς κωμωδίας, διὰ ταῦτ'
ἔδει καλεῖν, ὡς τοῦ τῆς πόλεως καταψευδόμενον
ἥθους, καὶ ταύτην ἐκπολεμοῦντα πρὸς οὓς ἥκιστ'
ἐχρῆν;

Ἡδέως δ' ἂν σου, Λεπτίνη! πυθοίμην· εἴαν ἦν 76
παρά του χάριν εἰλήφεις, ταύτην ἔπειτ' ἀφαιρεθεὶς
δυσχεράνης, ἢ μή; μᾶλλον δέ, εἰ μὲν ὅτε ταύτην
εἰλήφεις, οὐ προσεῖχες ὄλως τὸν νοῦν, πρῶτον μὲν
οὐκ οἶδ' ὅτου χάριν εἰλήφεις· οὐ γὰρ οἶόν τε ταύ-
την λαβεῖν μὴ περὶ πλείστου ποιούμενον. Πλὴν,
εἰ βούλει, δεδόσθω μήτε τότε μηδένα ταυτησί πε-
ποιῆσθαι λόγον, μήτε νῦν ἀφαιρεθέντα δυσχερανεῖν.
Εἰ δ' ἐπὶ τὸ λαβεῖν ἀσμένως εἶχες, ὡςπερ οὖν εἶ-
χες, καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ, καὶ πρὸς τὴν ἀφαίρεσιν,
εὖ οἶδα, δυσχερανεῖς· καὶ μάλιστα εἰ καὶ πρότερος
αὐτὸς εὖ ποιήσας τούτου ἐτύγχανες. Εἶθ' ὦν οὐκ 77
ἂν ποτ' αὐτὸς ἔλοιο πειρᾶσθαι, ταῦθ' ὑφ' ἡμῶν
ἐτέρους παθεῖν ἀξιοῖς, καὶ μόνος τῶν πάντων νομο-
θετεῖν οἶει δεῖν ἃ καὶ εἰ πόρρωθεν ἐτύγχανε νομι-
σθέντα, ὡς μηδὲν ὄλως πρὸς ἡμᾶς ὄντα, διαγρά-
φειν ἔδει καθάπαξ, καὶ μᾶλλον νόμον τιθέναι τῷ
καὶ εἰς αὐτοῖς ἐπιχειρήσονται τούτοις θανάτου τιμᾶν;
Καὶ εἰ μὲν ὑφ' ὅτου οὖν αὐτὸς ὑβρισμένος ἐτύγχα-
νες, οὐκ ἂν ποτ' ἴσως ἠγέσχοι, ἀλλ' ἡμυνας ἂν ἐκ
τῶν ἐνότων σαυτῷ· σὺ δὲ τοὺς τε νῦν ὄντας ἡμῶν

τούς τε ἔσομένους εἰς ὄνειδος δι' ὧν νομοθετεῖς καθιστάς, ἔπειτ' οὐκ ἄγεις ἐν ψήφοις; Ἐὰν γὰρ ἄ τις ἐπαγγειλάμενος τύχοι, ταῦτα μὴ δούς, ὡς εἰς ἀπατεῶνας τελῶν, πολλοὺς ἴσχει τοὺς κατηγοροὺς· ὁ καὶ ἂν δέδωκεν ἀφελόμενος, τίν' οὐκ ἂν παρὰ πάντων δέξαιτο μέμψιν;

78 Ἐχρῆν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ἐχρῆν, ἐπεὶ καὶ φύσει καὶ χρόνῳ συγκεκληρωμένον, ὡς περ ἄνωθεν ἔχομεν πάντες, εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ εὖ πάσχειν αἰρεῖσθαι, καὶ πρὸς τοὺς νῦν ἀτελείᾳ χρωμένους κατὰ ταῦτ' ἀδιακεῖσθαι, καὶ πρὶν ὑπ' αὐτῶν ἡμᾶς εὖ πεπονθέναι, ταύτης αὐτοὺς ἀξιῶσαι. Ὅτε δ' ὑπ' αὐτῶν πρόσθεν ἡμεῖς εὖ πεπονθότες, ἔπειτα ταύτης αὐτοὺς ἠξιώκαμεν, ἐθελήσομεν πάλιν ἂν ταύτην αὐτοῖς ἀφελέσθαι, ὡς περ ἐπὶ ῥητοῖς δεδωκότες, ἢ ἡμῶν αὐτῶν καταγνόντες;

79 Καὶ τίνα περὶ ἡμῶν αὐτῶν τοῖς Ἑλλησι δώσομεν δόξαν, οἱ μεγαλοψυχίας ἐκασταχοῦ γῆς ἴσχοντες ὄνομα, καὶ οὕτω φανερώτατα πάντων ἀνθρώπων δι' ἀρετὴν ὑπὸ θεῶν σπουδασθέντες, ὡς καὶ λιμοῦ ποτε κατεilahφότος τὴν οἰκουμένην πᾶσαν σχεδόν, καὶ Ἑλλησι καὶ Βαρβάροις τὸν Πύθιον ἀνελεῖν, οὐκ ἂν τὸν λιμὸν ἄλλως τε πεπαῦσθαι, εἰ μὴ Ἀθηναίων ὑπὲρ πάντων εἰς οὐρανὸν χεῖρας ἤρκότων; Πρὸς γὰρ τῷ τῆς ἐσχάτης ἀγνωμοσύνης εἶναι τὴν τῶν δικομένων ἀφαιρέσιν, καὶ ἦν ἀτέλειαν νῦν ἴσχουσιν.

οὔτοι, οἴκοθεν καὶ παρ' ἐαυτῶν ἴσχουσι ταύτην, οὐ
 χάριν ἡμετέραν λαβόντες, ἀλλ' ὦν εἰς ἡμᾶς ἔδρα-
 σαν ἀγαθῶν, ὡσπὲρ τινα ταύτην ἀντειληφότες μι-
 σθόν. Οὐκοῦν ἐὰν ἀφέλωμεν ταύτην αὐτοῖς, πρῶ-80
 τον μὲν οὐχ ἂν χαριζόμενοι σφίσι παρέσχομεν, ταῦ-
 τα τούτους ἀφαιρησόμεθα δήπου, ἀλλ' ὦν κατὰ
 τὸν τοῦ δικαίου λόγον εἰσὶ κύριοι, τούτων στερή-
 σονται· ἔπειτα καὶ οἷς ἡμᾶς εὖ πεποιθήσασιν οὔτοι,
 ταῦτ' εἰκότως ἀνταπαιτήσουσι, καὶ πολλῶν δικαιοτέ-
 ρον ἢ ἡμεῖς· εἴπερ ἡμεῖς μὲν μηδὲν ἐγκαλεῖν ἔχον-
 τες τούτοις, μηδὲ μεμφόμενοι, ἀλλ' ἐκόντες ὄντες
 ἐνταῦθ' ἤξομεν, οἱ δὲ καὶ ἄκοντες, καὶ τὸ παρά-
 λογον τοῦτο ἐπικαλοῦντες ἡμῖν. Ὡστε λάθωμεν.81
 ἂν δὲ ἡμῶν αὐτῶν ἐπὶ τουτουσί τὸ ξίφος ὠθοῦν-
 τες· μᾶλλον δ' αὐτοῖς ἐπηρεάζειν ἐθέλοντες, το-
 σοῦτον ἡμᾶς αὐτοὺς καταβλάψομεν, ὅσον οἱ μὲν ἂν
 γ' ἔσχον ἐν δίκῃ, τούτων οὐκ ἐν δίκῃ στερήσονται,
 ἡμεῖς δὲ οὐχ ὅσον ἀπατεῶνες δόξομεν εἶναι, ἀλλὰ
 καὶ ὦν πρόσθεν παρ' αὐτῶν ἀπελάυσασμεν, τούτων,
 διὰ τὴν εἰς αὐτοὺς ἀγνωμοσύνην, ὑφέξομεν δίκην
 δικαίως, τὴν εἰσπραξίν.

Ὅσῳ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τὸ τοῖς καλ-82
 λίστοις ἐπιχειρεῖν ἐν τῷ βελτίονι κεῖται, ἢ τὸ μη-
 δὲν χρηστὸν πράττειν αἰρεῖσθαι· τοσοῦτω δεῖ μᾶλ-
 λον ἡμᾶς τὴν πρὸς αὐτοὺς πίστιν διὰ τέλους φυ-
 λᾶττειν, ἢ κεινηκέναι ταύτην βεβουληῖσθαι. Ἀλλὰ

μὴν εἶγε οὕτω προεισενεγκόντες ἡμῖν, οὕτως ἀτιμα-
σθήσονται, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς τοπαράπαν ἀρκέσει τὸ
γοῦν χαρίτων ὑπῆρχθαι· τί ποτ' ἂν ἐμελλον πεί-
σεσθαι, μηδὲν ὅλως γε προεισενεγκόντες· οὐς ἐχρῆν,
εἰ μὴ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν πρὸς
ἅπαντας μεγαλοψυχίαν, καὶ τὸ πεφυκὸς χαρίζε-
σθαι, μὴ ταῦτα μόνον εἰς τέλος, ἀλλὰ καὶ πλείω
83 πρὸς τούτοις ἔχειν; Τούτων δ' ὁμοῦ συνιόντων,
Ἡράκλεις! εἰς μηδὲν ἐξ αὐτῶν τούτοις ὄνησις ἔσται,
ᾧν θάτερον ἠρκεσεν ἂν; Ἄνευ δὲ τούτων, εἰ ὅτε
παρ' ὑμῶν ἤξιοῦντο τῆς ἀτελείας, ἔφασαν δεδιέναι
μὴ μετ' ὀλίγον αὐτούς ταύτην ἀφέλησθε, οὐ μόνον
ἱεμανίας ἂν εἴλετ' αὐτούς οὕτως ἔχοντας γνώμης,
ἀλλὰ καὶ ὡς τῆς προαιρέσεως ἡμῶν καταψευδομέ-
νοις ἐπετιμᾶτε. Εἴθ' ἂν τουτοισὶ δέουσιν ἐνεκαλεῖτ'
ἂν, ταῦθ' ὑμεῖς ἐκόντες ἔλοισθ' ἂν πεπονθέναι;
84 Καίτοι, οἱ μὲν τοιαυτὶ προῖσχύμενοι τότε, οὐ παν-
τελῶς ἀσύγνωστ' ἂν λέγειν ἐδόκουν· ἡμῖν δ' οὕτω
διατεθεῖσιν οὐδητισοῦν παρ' οὐδενὸς παραίτησις ἔσται,
ἀλλὰ καὶ ἀπιστήσουσιν ἅπαντες, εὖ οἶδα, ὁμοῦ μὲν
τὴν ἡμετέραν μεγαλοψυχίαν, καὶ πρὸς τοὺς πονη-
ροτάτους εἰδότες· ὁμοῦ δὲ καὶ τῶν ἀμηχάνων νο-
μίζοντες εἶναι, τοὺς τῶν δεόντων πᾶσιν ἀπλῶς κα-
θέστηκότας συμβούλους ἡμᾶς, ἔπειτα καθ' ἡμῶν
αὐτῶν συμβούλω τῷ Λεπτίνῃ κεχρῆσθαι, ὡς ταῦτ'
ἔχειν ψηφίζεσθαι.

Ἄλλ' ἐκεῖσε πάλιν ἐπάνειμι· Εἰ ὅτ' αὐτοὺς 85
ἀντευποιεῖν ὤησθε δεῖν, οὗτοι τοῦ μὴ μεταβαλεῖν
ὄρκους ἀπήτουν, πάντως ἂν εἴξατε τῇ προκλήσει·
ἀχθόμενοι μὲν σφίσι τοῦ μὴ πιστεῦεσθαι, ἀπείπειν
δὲ οὐκ ἔχοντες ὅλως, τοῦ μὴ-τὸ-δέος βεβαιῶσαι
καθάπαξ. Οὐκοῦν ἀτοπον, εἰ ἂ τότε τοῖς ὄρκοις
ἐπιστώσασθε ἂν, ταῦτα νῦν ἄνευ ὄρκων μὴ φελη-
σαι φυλάξαι, καὶ ταῦτα τοῦθ' ὡς ἀληθῶς κάλλιον
ὄν, καὶ πρὸς δόξαν μᾶλλον ὑμῖν· εἶπερ τότε μὲν
ὑπὸ τῆς τῶν ὄρκων ἀνάγκης ἐδοκεῖτε φυλάττειν,
νῦν δὲ καὶ χωρὶς τῆς ἀνάγκης τοῦτο ποιῶντες;
γνώμης ἀρίστης καὶ μάλιστα ὑμῖν προσηκούσης· φέ-
ροισθ' ἂν δόξαν. Ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! 86
καὶ θαυμάζειν ἔπεισιν; εἰ διαβαλλόντων μὲν τινων
ἡμᾶς, οὐκ ἂν ἠγεσχόμεθα δήπου, ἀλλὰ καὶ προσ-
ελάχομεν ἂν τούτοις ὕβρεως δίκην· αὐτοὶ δὲ ἡμᾶς
αὐτοὺς τὰ πάντων αἰσχίστα διαβαλεῖν ἐφελήσομεν.
Ὅταν γὰρ τοῖς μὲν ἐν οἷς ἐπηγγείλαντο τὸν Δῆμον
ἠπατηκόσιν, ἔάν, ὡς ὁ νόμος κελεύει, κριθέντες
ἀλῶσι, θανάτου τιμῶμεν· ἡμεῖς δὲ καὶ ἂ δεδώ-
καμεν ἀφελόμενοι, πῶς οὐχ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπιβου-
λεύειν δόξομεν, ἐφ' ἂ τοὺς ἄλλους ἀξιῶμεν θανά-
του, ταῦθ' ἐκόντες ἡμεῖς εἰργασμένοι; Ὁ μάλιστα
πάντων ἡμᾶς φυλάξασθαι δεῖ; οὐ μόνον ὅτι τοῦ
πράττειν ἂ δεῖ μάλιστα πάντων ἡμῖν δεῖ, ὅσω καὶ
θεοφιλεῖς μάλιστα πάντων ἡμεῖς· ἀλλ' ὅτι καὶ τοῦ-

το, μάλιστα πάντων δεῖν συγγνώμης ἀπήλλακται·
 87 καὶ δικαίως. Ὁ μὲν γὰρ ὅτιοῦν ἀδικῶν, κατ' αὐτὸ
 τοῦτο μόνον ἴσχει τὴν μέμψιν· ὁ δ' ἂ παρ' ἄλλοις
 ὡς κάλλιστα τιμωρεῖται, τούτοις ἐκὼν ἐνεχόμενος,
 κατ' αὐτὸς αὐτοῦ φέρει τὴν ψῆφον τοῦ παρὰ πάν-
 των ἂν εἰκότως μισεῖσθαι, καὶ οἷς τοιαῦτα πράτ-
 τειν αἰρεῖται, καὶ οἷς ταῦτ' ἐν ἄλλοις κακίζει, ἄπερ
 αὐτὸς πράττειν αἰρεῖται. Πρὸς ὃν ἔγωγ' ἂν φαίην·
 ὅτι εἰ μὲν τῶν ἐπαινουμένων ταῦτ' ὄντα τυγχάνει,
 πῶς ἐν τοῖς ἄλλοις ἀξιοῖς τιμωρίας; εἰ δὲ τῆς Φαυ-
 λοτάτης πέφυκε μοίρας, πῶς ἂ παρ' ἄλλοις ὄντα
 κολάζεις, τούτοις αὐτὸς ὡς βελτίστοις δεῖν ἔοικε
 χρῆσθαι;

88 Καὶ μὴν εἰ τὸ πρὸς οὐστυνασοῦν ἰδίᾳ γιγνόμε-
 νόν βλάβος μέμψεως ἀξίον· ἦπου τὸ δημοσίᾳ καὶ
 κοινῇ τὴν βλάβην ἐπάγον, οὐδὲ παραίτησιν ἴσχει.
 Ὑμεῖς τοίνυν φαῦλον μὲν ὄντινοῦν τῶν πολιτῶν καὶ
 δόξαν οὐκ ἀγαθὴν κεκτημένον οὕτω μισεῖτε, ὡς καὶ
 τῆς πόλεως τάχιστ' αὐτὸν ἐξελαύνειν, ἐφ' ᾧ μὴ
 καὶ τοὺς ἄλλους ὑπὸ τούτου βεβλάφθαι, καὶ πρὸς
 πολλοὺς ἦκειν τὸ νόσημα. Ἐὰν δὲ τοῦ Λεπτινοῦ
 βεβαιώσωμεν νόμον, οὐ μόνον δόξομεν ἐναγεῖς τὰ
 τοιαῦτα, ἀλλὰ καὶ κοινὸν ἡμῖν αὐτοῖς παρὰ πάντων
 ἐπεγεροῦμεν τὸ μῖσος, καὶ τοὺς εὐεργέτας οὐ μᾶλ-
 λον ἀφαιρησόμεθα τὰ δοθέντα, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς τὸ
 89 πιστεῦεσθαι. Εἰ δὲ τὸ τῆς ἀπάντων εὐνοίας ἐκ-

πεσεῖν, καὶ πονεράν ἄντι χρηστῆς δόξαν λαβεῖν, πολλῷ χαλεπώτερον τοῦ δωρεῶν ὄντινωνοῦν ἐστερηθῆναι· πρῶτον μὲν οὐκ ἂν φθάνοιμεν ἡμᾶς αὐτοὺς μᾶλλον, ἢ τοὺς εὐεργέτας, δι' ὧν ἀφαιρούμεθα, ζημιούντες· ἔπειτα καὶ δεινῶς ἄτοπον καὶ καινόν, οἴκοθεν ἡμῖν αὐτοῖς τὸν πόλεμον ἐπείσασθαι, καὶ τοὺς αὐτοὺς οὐκ ἐκ μέρους, ἀλλ' ὁμοῦ καὶ ἀδικούντας δήπου καὶ ἀδικουμένους ὑπάρχειν, καὶ δημίους καὶ πάσχοντας. Ὁ παρ' ἄλλου μὲν ἂν γεγονὸς εἶχεν ἂν τινα παραμυθίαν ἡμῖν, καὶ προσέτι τοῖς παραδείγμασι φέρειν ἐδόκει· τὸ δ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐπηρεάζοντας ἡμᾶς εἶναι καὶ κακῶς ποιεῖν, καὶ, ὃ τοῦτου δεινότερον, ἐξόν μὴ πάσχειν, εἶτα πάσχειν αἰρεῖσθαι, πᾶσαν κακοδαιμονίαν ἐκβαίνει. Ὅπου γὰρ 90 καὶ πρὸς τοὺς ὑβριστάς τε καὶ συκοφάντας μεγαλοψυχία κενηθῆναι, καὶ ὅπως ἡμῖν ἔπειτ' αὐτοὺς παρασκευάσωμεν εὖνους, πάντα ποιεῖν οἴομεθα χρῆναι· ἤπου μανία περιφανής, ὅταν τοὺς εὐεργέτας καὶ τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν περὶ πάνυ τοι πολλοῦ ποιούμενους, καὶ οὐδὲ παυσομένους ταυτησί τῆς μανίας, εἰάν βουλώμεθ' ἡμεῖς ἄντι τοῦ πάντων ὧν σφίσι προσῆκεν, ἐπιεικῶς ἀξιούν, καὶ πάνυ τοι προσφιλοτιμεῖσθαι· ἡμεῖς δὲ καὶ πολεμίους αὐτοὺς ἐν οἷς ἂν ἀφελώμεθα δείξομεν.

Εἰ τοίνυν ἡμῖν μὲν χρηστῆς οὕτω μέτεστι γνώ- 91
μης, καὶ πρὸς τοσοῦτον ἤκομεν τοῦ πρὸς πάντας

ἀπλῶς εὖ διακειῖσθαι, ὡς καὶ τοὺς ἐχθροὺς εὖνους ἐθέλειν ποιεῖν, καὶ μεταβάλλειν ἐφ' ἃ δεῖ· ὁ δ' ἡμᾶς, δι' ὧν συμβουλεύει, πᾶσι καθάπαξ συγκρούει, καὶ πρὸς ἃ μὴ πεφύκαμεν ἐκβιάζεται· οὐ μόνον ἐστὶ τῆς πολιτείας ἐχθρὸς, ὡς μηδοπωστιοῦν αὐτῷ χρῆναι προσέχειν, ἀλλὰ καὶ ἧς ἴσχομεν φύσεως, πάντ' ἄνω καὶ κάτω στροβίλου δίκην ποιῶν, καὶ τοὺς ἐπιεικιστάτους τὰς φύσεις, καὶ νόμοις καὶ ἔθεσιν ἐντραφέντας χρηστοῖς, τῶν ἀνομωτάτων καὶ ὠμοτάτων ἔλαττον ἔχειν, ᾧ θεοί! παρασκευάζων Βαρβάρων, εἴπερ ἐκεῖνοι μὲν τοὺς εὐεργέτας τιμῶ-
92 σιν, ἡμεῖς δ' αὐτοὺς ἀτιμάζομεν. Καὶ οἱ μὲν ὠμότητι γνώμης παρὰ τὴν κοινὴν ἀνθρώπων φύσιν καὶ κατ' αὐτῶν τῶν οἰκειοτάτων ὁσημέραι χωροῦντες, ἐνταῦθα μόνον ταυτηνὴ δῆπου τηροῦσιν, οὗ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις μέτεστι, λέγω δὲ τοῦ πρὸς τοὺς εὐεργέτας δικαίου· Ἀθηναῖοι δὲ οἱ μὴ μόνον χρηστότητι φύσεως πάντων, ὡς εἰπεῖν, ἀνθρώπων διενεγκόντες, ἀλλὰ καὶ πέρα τῆς ἀνθρωπείου φύσεως οὐκ ὀλιγάκις ἀναφανέντες ταῖς ἀρεταῖς, κινδυνεύουσι νῦν ὑπὸ Λεπτίνου καὶ τοῦ. κατὰ φύσιν ἐκστῆναι. Πάλιν τοίνυν οἱ μὲν Τριάκοντα τὰ τείχη τῆς πόλεως καθελόντες, οὐ συγκαθεῖλον τὸ φρόνημ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐστηκότος πάνυ τοι τούτου, ἀνέστη πάλιν τὰ τείχη· πολλῶν περιφανέστερα καὶ καλλίω. Λεπτίνης δὲ νῦν οὐ καθαιρεῖν τείχη πειρᾶται, ἀλλ'

ὁ μείζον καθάπαξ ἐστί, τὴν τῆς πόλεως μεγαλοψυχίαν καὶ τὸ πιστεῦσθαι. Καὶ τότε μὲν Θρασύβουλος ὀλίγους δὴ τινὰς παραλαβὼν τὴν τυραννίδα καθεῖλεν· ἡμῶν δὲ πάντων εἷς ὅστισοῦν ἀνὴρ περιέσται; Μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι!

Σκοπεῖτε δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ τοῦτο, 93
 ἵν' εἰδῆτε σαφῶς ὡς τάναντία Λεπτίνης ὧν προύθετο λέγει, καὶ τοῖς αὐτὸς αὐτῷ πολεμῶν οὐκ αἰσχύνεται. Ὅταν γὰρ πάντας μὲν τοὺς ἄλλους τὰς δωρεὰς ἀφαιρῆται, μόνους δὲ τοὺς ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ταύτας ἔχειν ἔῃ, μάλιστα μὲν δῆλός ἐστι μήτε χρηστὸν τοῦτο καθάπαξ, μήτε φαῦλον νομίζων, ἀλλ' ἐφ' ἐνὸς τούτου τάναντία φρονῶν. Ἀμήχανον δὲ κατὰ ταῦτὸν ἀμφω συμβῆναι, ἀλλὰ δυοῖν θάτερον. Πλὴν τοῦ γε τὸν ἔλεγχον ἐμφανῆ γεγενῆσθαι, δεδόσθω. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ 94
 μὲν καλόν τι καὶ δίκαιον, ὦ οὔτος! τὸ τῶν δωρεῶν οἶει, καὶ τῇ πόλει συμφέρον· τί μὴ πᾶσιν ἀπλῶς αὐτῶν μεταδίδωσ, ἀλλὰ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐ; Εἰ δ' ἀλυσιτελεῖς εἶναι σοι δοκοῦσι, καὶ κατέγνωνς αὐτῶν, καὶ οὐδὲν ὑγιές εἶναι νομίζεις, τί μὴ καὶ πάντας τούτων ἀποστερεῖς; Νῦν δ' ἔσικας οἷς τοὺς μὲν ἄλλους πάντας τῶν δοθέντων ἀποστερεῖς, τοὺς δ' ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ταύτας ἔχειν ἔῃς· τοὺς μὲν τιμῆς ἀξιοῦν, πάντας δ' ἀτιμάζειν τοὺς ἄλλους, οὐδέτερον τούτων εἰκότως ποιῶν· ἀλλ-

λά λανθάνεις τοὺς μὲν οὐκ ἀξίως τιμῶν, ἐπεὶδὴ μὴ καὶ πάντας· πάντας δὲ ἀτιμάζων ἀδίκως, ἐπεὶδὴ μόνους ἐκείνους τιμᾶν ἀξιοῖς. Δεῖ γὰρ ἀμφοτέροις μεταδιδόναι τῶν ἴσων· οἷς δὲ διαιρεῖς, καὶ ἄκων τούτους συνάπτεις, ὡς δεῖν εἶναι πάντας ἐξ ἴσης τῶν δωρεῶν ἀπολαύειν.

- 95 Ὅτι δὲ καὶ αὗται πολλοῦ τιнос ἀξίαι, δῆλον ἐκεῖθεν. Δι' ὧν γὰρ μόνοις τοῖς ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ταύτας παρέχεις, ἀμφω ταῦτα ψηφίζεσθαι μάλιστα δίδως· τοὺς μὲν δικαίους τούτων ἀπολαύειν ἠγεῖσθαι διὰ τὸ γένος, τὰς δ' οὕτω πολλοῦ τιнос ἀξίας νομίζεις, ὡς μόνοις τουτοισὶν ἐξ ἀπάντων, ὡσπερ τι γέρας, ταύτας δίδοναι. Οὐκ οὖν ὑπερφυῆς καὶ παντάπασιν ἐναντίον, ἐνταῦθα μὲν ὡς βελτίστας χώραν αὐτὰς φάσκειν κεκτῆσθαι· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων γε πάντων, ὡς οὐδενὸς ἀποδοκιμάζειν ἀξίας. Χωρὶς δὲ τούτων, οὐδὲ καθ' ἓνα δήπου τῶν τρέπων τοὺς ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ
- 96 Ἀριστογείτονος μνημονεύειν προσῆκεν. Ἐάν τε γὰρ, ὡς φαύλων, τῶν δωρεῶν ἀπέχεσθαι φάσκεις ἐναντίον οὗτοί σοι καθιστᾶσι τὸν λόγον· ἐάν τε πλείστου ἀξίας, πάντες αὐτῶν ἐπίσης μεθέξουσιν, καὶ οὐχὶ τῶν ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος μόνοι. Ἔτι τοίνυν· Ἀρμόδιον μὲν καὶ Ἀριστογείτονα οὕτω θαυμαστοὺς τινας νομίζομεν ἡμῖν γεγενῆσθαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀμείνους, ὡς καὶ τιμᾶν ἐθέλῃσαι τούτους

τούτους εἰκόσι κατὰ ταῦτ' αὐτοῖς θεοῖς, καὶ πλὴν
 θυσιῶν, μηδενὸς εἰς φιλοτιμίαν ἐλλείπειν· οὐ μὴν
 καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν τῶν ἴσων ἀξιοῦσθαι δώσομεν,
 οὐδ' ἐγγύς. • Οὐτε γὰρ Ὀλυμπιονίκας μεταδεδωκό-
 τας ποτ' ἴσμεν τοῖς παισὶ τοῦ κοτίνου, οὐ μᾶλλον
 γε ἢ τοῦ προσρήματος σφῶν· οὐδ' οἷόν τ' αὐτοῖς
 μετὰ τοῦ γένους καὶ τὴν ἀρετὴν ἐκδέχεσθαι, ἀλλὰ
 καὶ πολλάκις ἐκ διαμέτρου ταῦτα ξυμβαίνει. Πῶς
 οὖν ὡς ὁμολογουμένων ἀγαθῶν τούτων ἐμνήσθης,
 εἰ καὶ ὅλως ἔδει μεμνηῖσθαι; Εἰ γὰρ τῶν ὡς ἀλη-
 θῶς ἀγαθῶν οὐκ ἐχρῆν, δι' ἅπερ ἔφην, μεμνηῖσθαι·
 ἤπου γε τὸ τῶν οὐκ ὄντων μνημονεύειν ὡς ὄντων,
 εἰς γέλωτα φέρει.

Καὶ οὐ λέγω, ὅτι περ ἐν αὐτοῖς τούτοις καὶ 97
 Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτωνα, οὓς τοσοῦτου δὴ τινος
 ἄγεις, ὡς δι' αὐτοὺς τούτους καὶ τοῖς ἐξ ἐκείνων
 τὰς δωρεὰς συγχωρεῖν, λανθάνεις τῶν εἰκόνων ἀπο-
 στερῶν, ἅς ὡς τυραννοκτόνοι γέρας ἴσχουσι, καὶ τῆς
 θαυμαστῆς ταύτης τόλμης ἀξιοχρεῶν δῶρον καὶ μά-
 λα σφίσι προσῆκον. Ποτέρως δ' ἂν ἦσθα καλλίων
 καὶ πιστεῦεσθαι ἀξιώτερος, πότερον καθάπαξ τὰς
 δωρεὰς συνιστάς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις κατὰ τοῦτο
 ξυμβαίνων· ἢ ταύτας ἐκ μέρους μὲν συνιστάς, ἐκ
 μέρους δὲ διαβάλλων, καὶ τοῖς μὲν εἰσάπαν ἀπαγο-
 ρεύων, τοῖς δὲ συγχωρῶν· καὶ οὐ μόνον οὐδέτερον
 τούτων διὰ φάτερον βεβαιῶν, ἀλλὰ καὶ τῇ κοινῇ

98 περὶ τούτων ἐναντιούμενος ψήφῳ; Ἐγὼ μὲν ἐκεί-
 νως ἂν οἶμαι, καὶ πάντες ξυμφαῖεν. Σὺ δ' οἷς περὶ
 τὰς ξυμβουλάς οὕτω χωλεύεις, ἀνδρὸς ἔργον ἐργάζῃ,
 οὐχ οἷς λέγει θαρρόντος, ἀλλ' ἀπιστοῦντος, ὡς
 εἶπεῖν, ἑαυτῷ. Δεῖ δὲ καὶ νομοθέτην καὶ σύμβου-
 λον καὶ πάντα τοιοῦτον καθαρῶς ἀποφαίνεσθαι, καὶ
 μὴ διπλᾶ κρούειν, ὡς λόγος. Καίτοι ὅταν ὁ τοῖς
 ἄλλοις πιστεύεσθαι ἀξίῳ, μὴ τὴν αὐτὴν αὐτὸς οὕ-
 τος περὶ ὧν λέγει δόξαν ἢ κερτημένος, σχολῆ γ'
 ἂν ὁτῶν τῶν ἀπάντων ἀξιόπιστος δόξαι.

99 Ἐμοὶ δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! καὶ Λεπτίνου
 θαυμάζειν ἔπεισεν, ὅπως πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς
 πράγμασι χρῆσθαι, τοῦτ' ἠγνόηκεν, ὅτι περὶ οἷς
 τοῦς ἄλλους ἀφαιρεῖται τὰς δωρεάς, κατ' αὐτὸς
 αὐτοῦ κινεῖ τὸν ἀνάγυρον, ἑαυτὸν ἀποστερῶν τῶν
 μεγίστων, παρρησίας καὶ δόξης, καὶ λόγων καὶ τοῦ
 περὶ ὧν ἂν ἐκάστοθ' αἰρῆται παρελθεῖν εἰς μέσους
 ἐξεῖναι. Οὐ γὰρ ὁ τὴν ἐν Πρυτανείῳ σίτησιν ἢ
 ἀτέλειαν ἢ πλέθρα γῆς, ἢ τι τοιοῦτον λαμβάνων,
 μόνος οὕτος δῶρα λαμβάνει· καὶ ποσοῦτο μᾶλλον
 ταῦτα δεῖ δῶρα καλεῖν, ἢ ἐκεῖνα, ὅσον ἐκεῖνα μὲν
 ἀποδόσεις ἂν μᾶλλον δικαίως καλοῖτο ἢ δῶρα, ταῦ-
 τα δὲ καθαρῶς ἐστὶ δῶρα, μηδὲν προεισενεγκοῦσι
 100 δοθέντα. Ὡστε τοῦτον τὸν τρόπον ἀδικήσομεν μὲν
 τοῦς ἄλλους ἀφηρηκότες τὰς δωρεάς, οὗτος δ' οὐδὲν
 τι τοιοῦτον ἔξει προϊστασθαι· ἀλλὰ χάριν μὲν ἂν

εἰδείη μὴ τοῦτο παθῶν, παθῶν δέ, οὐ δυσχερανεῖ
 δήπου δικαίως, οὐδ' ὡς ἡδίκημένος βοήσεται. Μᾶλ-
 λον δὲ εἰ μὲν οὐδεὶς τῶν δωρεῶν ἐκπεσεῖται, οὐδὲ
 σὺ τῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας προσδῶν· εἰ δ' ἀφαιρεθή-
 σονται ταύτας, καὶ αὐτός, εὖ ἴσθι, παραπολαύσεις
 τοῦ νόμου· ἀπολωλεκώς δὲ τὸ παρρησία κεχρηῆσθαι,
 καὶ ὃν ἐντεῦθεν τέθεικας νόμον συναπολλύμενον
 ἔξεις. Ταύτη δὲ τούτων κεχωρηκότων, σὺ μὲν τὸ
 λοιπὸν ἄτιμος ἔσῃ· πάντες δ' ὡς πρόσθεν, τὰς δω-
 ρεὰς ἔξουσι, πεπαυμένου τοῦ νόμου, καὶ μηδενὸς ἔτ'
 ἐσαῦθις ἐμποδῶν ἐσομένου. Ἐλοῦ τοίνυν δυοῖν θά-
 τερόν· ἢ τὸν νόμον χαίρειν ἐάσας, τῆς προσούσης
 ἔχασθαι δόξης· ἢ τοῦτον στῆσαι ζητῶν, πρὸς τὸ μη-
 δὲν πλέον εἰργάσθαι, καὶ ταύτην ἀπολέσαι καθάπαξ.

Καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὡς ἄρα **ΙΟΙ**
 τῶν εὐρομένων τὰς δωρεὰς οἱ μὲν φαῦλοί τινες ὄν-
 τες, οἱ δὲ μικρὰ ἄττα εὖ πεποιηκότες τὴν πόλιν,
 μειζόνων ἢ προσῆκεν ἡξίωνται. Μάλιστα μὲν γὰρ
 εἰ καὶ διὰ πάντων τοῦτ' ἦν, πρὸς ἡμῶν μᾶλλον ἂν
 ἦν. Διὰ τί; Ὅτι πεφύκαμεν ἐξ ἀρχῆς, ὥσπερ τοῖς
 ἄλλοις πᾶσιν, οὕτω καὶ ταῖς εὐεργεσίαις πάντας
 ἀνθρώπους νικᾶν. Κοινὸς γοῦν εὐεργέτας πάντες
 ἡμᾶς ἄδουσιν. Νῦν δὲ τσαῦτα μὲν ἐστὶ τούτων
 τὰ πλεῖστα, καὶ οὕτω πολλοῦ τινος ἄξια, ὡς εἰ
 καὶ μηδὲν ἦσαν περιφανεῖς οἱ ταῦτ' εἰργασμέ-
 νοι, ἐξαρκεῖν ἂν αὐτοῖς ἐντεῦθεν διαφερόντως τι-

102 μάσθαι. Τριοῦτοι δέ τινες οὔτοι καὶ πρὸς τοσοῦτον ἤκοντες τοῦ θαυμάζεσθαι, ὡς μὴ μόνον τὰς δωρεάς, ἀς παρ' ἡμῶν ἔσχον, μᾶλλον σεμνύνειν, ἢ ὑπ' ἐκείνων οὔτοι σεμνύνεσθαι· ἀλλὰ καὶ εἰ μήπω κατ' ἀνθρώπους νενομίσται τὸ τῶν δωρεῶν, δι' αὐτοὺς ἀν' νενομίσει· οὐς καθ' ἕκαστον μὲν διίενοι, οὐ τοὺς ἐπὶ τῶν ἄνω χρόνων λέγω, ἀλλὰ καὶ πάντας ἰτούς ὑφ' ἡμῶν τουτ' αὖτις, μακρὸν ἀν' εἶη καὶ πέρ' ἴσω τοῦ καθ' ἡμᾶς δυναμένου. Ἐνὸς δὲ μόνου τοῦ χθρῆς καὶ πρώην πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγαθῶν αἰτίου καταστάντος τῇ πόλει μνησθεῖς, ὑμῖν αὐτοῖς καταλείπω τὴν ψῆφον, εἰ ἄρ' ἄξιός ἐστιν ἀνὴρ, οὐκ ἀτελείας μόνον, ἢν ἔδοτ' αὐτῷ καὶ παισίν, οὐδὲ πλείστων ὅσων ἄλλων δωρεῶν καὶ στεφάνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολλοὺς ἀν' ἑτέροισι δι' αὐτὸν εὖ πεποιθέναι.

103. Ἄξιός δὲ καὶ τούτου Χαβρίας, καθάπερ πρόσθεν Τιμόθεος, Κέρκυραν ἡρηνώσας, καὶ τὴν μόραν κεκοφῶς, Ἴφικράτης. Μόνος γὰρ οὗτος τῶν εἰς κοινὸν πολιτευσαμένων πλείστας τε καὶ καλλίστας ἔνεχ' ἡμῶν ἐκάστοτε κτησάμενος νίκας, οὐδαμοῦ δὲ ἠττήθεῖς, οὐδὲ τῆς προσούσης εὐψυχίας οὐδὲ καθ' ἕντινα δήποτε τρόπον ἔλαττον σχῶν, οὐ μόνον παρ' οὐδενὸς ἐπεσπίασθε φθόνου, ἀλλὰ καὶ ὡς τὰ μέγιστα τὴν πόλιν εὖ πεποιτικῶς παρὰ πάντων βραῖται· τούτο μὲν πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, καὶ Λακεδαι-

μονίους οὕτω καταναυμαχήσας ἐν Νάξῳ, ὡς ἐβδομήκοντα δήπου τριήρεις καὶ τρισχιλίους αἰχμαλώτους λαβεῖν· τοῦτο δ' ἑπτακαίδεκα παραστησάμενος πόλεις, δέκα δὲ καὶ ἑκατὸν ἀπὸ τῶν πολεμίων τάλαντ' ἀποφήνας ἡμῖν· καὶ τὸ ζῦμπαν εἶπεῖν, θαυμαστός διὰ πάντων Φανείς. Εἶτα τὸν βέλτιστον 104 μὲν οὕτω τοῖς ὅλοις, ἐπαινούμενον δὲ ὑφ' ἀπάντων, τοσοῦτοις δὲ καὶ τηλικούτοις κοσμηθέντα τροπαίοις; ἀήττητον δὲ διαγεγονότα καθάπαξ, μεγίστας δὲ εἰς εὐπορίαν ἀφορμὰς παρασχόντα τῇ πόλει· τοῦτον τοίνυν τῶν μεγίστων ἀξιοῦσθαι ὄντα, καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους τιμᾶσθαι δίκαιον, ἡμεῖς δὲ καὶ ἥς παρὰ πολὺ τῆς αὐτοῦ δόξης ἠξιώκαμεν ἀτελείας ἀποστερήσομεν; Καὶ πῶς οὐ δόξει καὶ νῦν καὶ τόθ' ὑφ' ἡμῶν τὰ μέγιστα ἀδικεῖσθαι· τότε μὲν τῶν οὐ προσηκόντων τυχῶν, νῦν δ', ὦ θεοί! καὶ τούτων ἐκπεπτωκώς; ὃς εἰ μὴ καὶ τοιοῦτός τις ἐτύχχανεν ὦν, μὴδ' ὦν ἔφην αὐτῷ περιῆν, οἷς οὕτως ἔνεχ' ἡμῶν ἐτελεύτησε, δίκαιός ἐστι καὶ διὰ πάντων, ὡς εἶπεῖν, τῶν ἐγγόνων τιμῆς ἀξιοῦσθαι.

Καὶ γὰρ ἂν εἴη τῶν ἀτόπων, τοὺς μὲν ἐν τῷ 105 πολέμῳ τετελευτηκότας αὐτούς τε καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν λόγοις ἐπιταφίοις τιμᾶν, τοὺς τε παῖδας αὐτῶν δημοσίᾳ μάλιστα τρέφειν, ἕως ἂν ἠύξηκότες εἰς ἡβὴν ἀναχωρήσωσιν οἴκαδε μετὰ τῶν πανοπλιῶν· τὸν δ' ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ζῶντα καὶ μέχρι θανάτου

κεκινδυνευκότα πολλάκις, καὶ τὴν τελευταίην τῆς προαιρέσεως ἀξίαν ἐπιθέντα τῷ βίῳ, αὐτόν τε δήπου καὶ τοὺς υἱεῖς οὐχ ὅσον τῶν ἴσων ἀξιοῦν ἐκείνοις, ἐθέλειν, ἀλλὰ καὶ τῶν δοθέντων ἀποστερεῖν· καὶ τοὺς μὲν οὐκ ὀλιγάκις ἐν ταῖς μάχαις ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότας κακῶς, οὕτω καὶ πάλαι καὶ νῦν ἄνδρα ἀγαθὸν τοῦτον ἠγεῖσθαι καὶ διαφερόντως τιμᾶν, ὡς καὶ συνήδεσθαι μὲν τούτῳ τῶν ἔργων, καὶ τῆς ὑπερφουῶς εὐψυχίας, σφίσι δ' αὐτοῖς τὸ τοιούτου δὴ τινος εὐτυχηκέναι πολίτου συνεύχεσθαι· ἡμᾶς δ' ἔνεχ' ὧν οὕτω λαμπρῶς παρετάξατο, καὶ οὐς μεγάλοις καὶ θυμαστοῖς ἠγάλε τοῖς τροπαίοις, καὶ τὴν ὑπάρχουσαν δόξαν αὐτῷ διαφθεῖρειν, τῷ τοῖς υἱέσιν ἐπηρεάζειν, ὡς περ ἦτοι μηδοτιοῦν ἐκείνου τὴν πόλιν χρηστόν, ἢ τὰ πάντων αἰσχίστα εἰργασμένου.

106 . Καὶ μὴν εἰ μὲν ὅθ' οὕτοσί περιῆν, πᾶσαν ἠντινέου ὑπὸ μεγαλοψυχίας ἀπηξίωσε χάριν, καὶ μηδὲν ὧν εἰς ἡμᾶς ἔδρασεν ἐζήτησε πλέον, ἀλλ' ἀποχρῆν ἰήθη μόνον, τὸ πολλοῦ τινος ἀξίος γεγονέναι τῇ πόλει· ἔδει δήπου τὴν ἀρετὴν ἐκείνου δυσωπηθέντας ἡμᾶς, καὶ τὰς ὑπερφουεῖς αὐτοῦ πράξεις ὡς περ ἔμψυχόν τινα νομίσαντας στήλην, φιλοτιμώτατα νῦν τῷ ἐκείνου χρῆσθαι παιδί, καὶ πρὸς αὐτόν τοῦτον ἀπομνημονεῦσαι τὴν χάριν, καὶ οὐχ ὅσον ἀτελείας, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐτέρων αὐτόν ἀξιώσαι. Νῦν δὲ καὶ αὐτῷ καὶ παιδί τῷ αὐτοῦ πάλαι ταυ-

τησὶ μεταδόντες, νῦν ἕτερόν τι βουλευέσθε; Καὶ ἰοῦ
 πῶς οὐκ ἄτοπον, τὴν μὲν ὠφέλειαν τὴν παρ' ἐκεί-
 νου βεβαίαν καθάπαξ καθεστάναι τῇ πόλει, ἃ δὲ
 τούτου χάριν ἐκείνω διανενοήσθε, ταῦτ' εἰς παλινω-
 δίαν τετράφθαι; Κτησίππῳ μὲν οὖν τῷ Χαβρίου·
 ὅταν δὲ τοῦτον λέγω, πάντας λέγω, καθ' ὧν ὁ νό-
 μος ἔσθ' οὕτως· οὐδὲν ἔσται πλέον ἀτελείας ἐκπε-
 πτωκότι· ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ταύτη περὶ
 τοὺς εὐεργέτας ὑμῶν διακείμενοι, πλείστων δὴ τι-
 νων ἀνδρῶν καλῶν καὶ γαθῶν καὶ δυναμένων εὖ ποι-
 ῆσαι τὴν πόλιν ἐν παντὶ τῷ παρασχόντι στερήσε-
 σθε; Οὐδεὶς γὰρ οἶμαι τῶν πάντων ἔσθ' ὑπὲρ ὑμῶν
 διαγωνιεῖται, οὐδὲ παρακινδυνεῦσαι βουλήσεται, ὁρῶν
 τὴν ἀρετὴν παρ' ὑμῖν ἄμισθον οὔσαν. Ἐν τῷδε
 γὰρ κάμνουσιν αἱ πολλαὶ πόλεις, κατὰ τὴν τραγω-
 δίαν, Ὅταν τις ἐσθλὸς καὶ πρόθυμος ὦν ἀνὴρ
 μηδὲν φέρεται τῶν κακίωνων πλέον.

Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ μὲν εὖ πάσχειν μόνον ἐνῆν, 108
 εὖ ποιεῖν δὲ οὐ προσῆν, οὐδὲν ἂν ἦν πράγμα. Εἰ
 δ' οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν τις εὖ πάθοι παρά του, μὴ
 πρότερον αὐτὸς ἢ τοῦτον εὖ ποιήσας, ἢ προσδοκώμε-
 νός γε ποιήσῃ· οὐδὲ πόλις ἂν εὖ πράξαι ποτέ,
 μὴ τοὺς εὖ πεποιοηκότας τιμῶσα. Οὐκοῦν καὶ ὑμεῖς
 εἰ μὲν εὖ πάσχειν αἰρεῖσθε, εὖ ποιεῖν καὶ αὐτοὶ
 τοὺς ἄλλους αἰρεῖσθε· εἰ δὲ δι' ὧν τὰς δωρεὰς
 ἀφαιρεῖσθε, τοῦτ' ἀνέλοιτε, μὴδ' ὑμεῖς εὖ πάσχειν

αἰρεῖσθε, μηδ' ὅπερ ἐν τοῖς πρὸς τοὺς ἄλλους του
 μηδενὸς ἀξιοῦτε, τοῦτ' ἐν τοῖς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς
 109 τοῦ παντός ἀξιοῦτε. Εἰ γὰρ καὶ μάλιστα πάντων
 εὖ πάσχειν ἡμεῖς δίκαιοι, οὐ μόνον ὅτι μάλιστα
 πάντων ἐθάδες ἐσμὲν τούτου τοῦ μέρους τὸν ἅπαν-
 τα χρόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ πρῶτοι πάντων Φιλανθρω-
 πίας καὶ μεγαλοψυχίας τὰ κράτιστα παρὰ τῶν θε-
 ῶν ἀπολελαυκότες ἡμεῖς, τῆ τε τῶν καρπῶν δόσει,
 τῷ τ' ἔρις καὶ κληῖρος τοῖς πρώτοις τῶν θεῶν γε-
 γενῆσθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ τούτου τυχεῖν οὐχ οἷόν τε
 μὴ παρόντος ἐκείνου, δεῖ δήπου καὶ ἀμφοτέρων ἡμῖν,
 ἵνα μὴ θάτερον ζητοῦντες, οὐ τοῦτο μένου, ἀλλὰ
 καὶ τὸ πᾶν ἀπολέσωμεν· ἐπειδὴ τὸ εὖ ποιεῖν τε
 καὶ πάσχειν, εἰ καὶ ἀλλήλων καθάπαξ διήρηται,
 ἀλλὰ καὶ ἀλλήλων ἐξ ἀνάγκης ὃν ἔφην τρόπον
 ἐξῆπται.

110 Ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο λέγω· ὡς εἰ μὲν εὖ ποι-
 οῦντες οὐκ εὖ πάσχειν ἐμέλλομεν, οὐδ' οὕτως ἂν τὸ
 εὖ ποιεῖν ὑπὸ μεγαλοψυχίας ἔδει παρεῖναι, ἰκανὸν
 νομίζοντας κέρδος τὴν παρὰ τῶν εὖ πασχόντων αἰδῶ
 τε καὶ χάριν· Ὅτε δὲ πρὸς τούτῳ καὶ τὸ ἀντευ-
 πείσεσθαι προσδοκᾶν ἐστίν, ἧπου μανία σαφής,
 ἡμᾶς αὐτοὺς τῶν τοιούτων ἀποστερεῖν. Ἐν μὲν
 γὰρ τῷ τοὺς ἄλλους ὅτ' ἔξεστιν εὖ ποιεῖν προθυ-
 μεῖσθαι, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐστίν εὖ ποιεῖν· ἐν δὲ
 τῷ μηδένα ποιεῖσθαι λόγον, ἐν τοῖς μεγίστοις ἡμᾶς

αὐτοὺς ζημιοῦν. Εἰ δὲ τὸ μὴ βούλεσθαι μὲν εὖ ποιεῖν, μέμψεως οὐκ ἀπήλλακται, οὐδέ γε πολὺ μᾶλλον τὸ μὴ τοὺς εὖ πεποιηκότας ἀντευποιεῖν· τῷ καὶ τὰ διδόμενα σφίσι ἐπιχειρεῖν ἀφελῆσθαι, Ἡράκλεις! πᾶς τις ἂν καθ' ὑπερβολὴν νεμεσήσαι, ὡς μήτε πώποτε παρ' οἰστισινοῦν τῶν ἀπάντων γεγενημένων. Νῦν τε οὐκ ἂν παρ' ἡμῖν ἀρχὴν εἰληφότης, III νόμων ὄντων καὶ δίκης, καὶ τοῦ κοινῆ δια πάντων λυσιτελοῦντος, θεῶν βουλομένων, αἰεδήποτε νικῶντος τῇ πόλει· καὶ προσέθ' ἡμῶν τοσοῦτ' ἀπεχόντων τοῦ ταῦτα ποιεῖν αἰρεῖσθαι, ὡς καὶ τοὺς παρ' ἡμῶν δωρεὰς εἰληφότης, ἐάν ποθ' ἡμῖν ἐθελήσωσι ταύτας πάλιν προσέσθαι, ἐχθροὺς ἂν τῷ ὄντι νομίσαι, ὡς ἀναξίως ἐν τούτοις καὶ τοῦ τῆς πόλεως ἡθους, καὶ τῶν προγόνων βεβουλευμένους. Εἰ δ' οὐκ ἀνεκτόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! τοῦτ' ἤδη, πόσον τι χρὴ νομίζειν ἐκεῖνο . . . . .

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΕΩΝ ΑΡΜΕ

*EXPLICATIO NOTARUM,
CODICIBUS DEMOSTHENIS
SCRIPTIS ET IMPRESSIS SIGNANDIS
USURPATARUM.*

P. A. R. I. 2. etc. Parisiensis bibliothecae Regiae codices, quorum lectiones leguntur in interiore margine editionis Benenati. Vid. de his aliisque MSS. Taylari Conspectum in Reisk. Appar. crit. ad Demosth. T. II. p. 1194.

P. A. N. Codex pretii non ita magni, quem e Pannonia nactus cum Aldina contulit, Vinc. Obsopocus. Lectionem eius habemus in edd. Wolfianis. V. praeter Tayl. l. c. Reiskii Praefat. ad Demosth. p. XXXIII.

I. T. A. L. Italicus, cuius accuratior notitia non adest, adhibitus in Append. Wolfianae Francofurtanae, Vid. Reisk. ibid. p. XLIII.

L. I. N. D. Codex, cuius varietatem lectionum Frid. Lindenbrogius adscripsit orae Hervagianae secundae exemplaris eius, quod exstat in bibliotheca Hamburgensi. Hanc lectionum varietatem in editionem suam retulit Taylorus.

V. I. N. D. MS. Vindobonensis bibliothecae Caesareae. Et huius collationem Tayl. dedit.

V. E. N. Venetus, e quo lectiones olim P. Pithoeus enotaverat ad Aldinae exemplar aliquod, quo exemplari usus est Taylorus. V. hunc l. c. et in Schedis ap. Reisk. Orr. gr. T. VIII. p. 699.

BODL. In Bodleiana bibliotheca servatum exemplum Hervagianae primae, ad cuius margines similiter passim notae variaeque lectiones notatae sunt, usurpatae a Taylora.

CANT. Cantabrigiae in bibliotheca Regia servata editio Aldina cum annotatiunculis lectionum in margine, apud Taylorum.

AUG. I. 2. etc. Augustani, in quibus longe eminent, Reiskii quidem iudicio, primus qui vocatur, excerptus ad H. Wolfii usum a Sim. Fabricio, deinde diligentius a Reiskio, qui et huius et reliquorum Augg. varietatem in materiam suam criticam coniecit. Vid. Reisk. Praef. ad Demosth. p. LIX. seqq.

BAV. Bavaricus, quem primus ad partes vocavit, eiusque lectiones nobis apposuit Reiskius. Huius vide Praef. p. LXX.

IND. ALD. Index Aldinae editionis, paucis in foliis varietatem lectionum exhibens, ex tribus libris congestam, tumultuarie, ut videtur. Eundem fere indicem et Herv. prior habet.

IND. FELIC. Similis appendix in editione Feliciani.

IND. LAMB. Index Lambini, de quo postea.

MARG. VIN. Margo Aldinae, in bibliotheca Ducali Vinariensi servatae, cui inscriptae sunt variantes, notatae in edit. Reiskiana. Vid. Praef. eius p. LXXIII.

MARG. LESS. Margo eiusdem Aldinae, propter variantes similiter adscriptas transmissae a Lessingio ad Reiskium, qui usus est. V. Praef. eius p. LXXIV.

ALD. Editio Aldi Pii Manutii princeps, sed duplex, uti primus bene monstravit Reisk. Praefat. p. IV. et LXXXV., at utraque anni 1504. et in

plurimis plane consentiens, ita, ut distinctio non magnopere utilis sit.

HERV. Ita signo *Hervagianam primam* a. 1532: secundam enim a. 1547. *Felicianae* ubique pedisequam non adhibui: sed et prior illa rarius discedit ab *Aldina*, nec usquam libri novi collati, mentionem habet. In calce accessere in *Orr. Dem. locis* quaedam annotationes, ex *G. Budaei* et *D. Erasmi* aliorumque eruditorum lucubrationibus collectae. Ceterum desideratur etiam in meo huius edit. exemplari id, quod in suo desiderabat *Reisk. Praef. p. XIV.*

FELIC. *Io. Bern. Feliciani* cura prodita editio in officina *Franc. Brucioli, Venet. 1543.*, saepe emendatoris felicis manum experta. Sed curator ille pro incommodo saeculi more de subsidiis emendationis suae nusquam ne ἤτις quidem, nisi quod in dedicatione simpliciter se ait *Orationes* dare, ad quosdam antiquos codices castigatas. Ergo mirum est, unde *Fabricius* in *Biblioth. Gr.* narret, octo ad minimum MSS. collatos esse a *Feliciano*. Sed videtur ille mihi hanc editionem confudisse cum *Benenati*, quam ipsam parum novit. *Conf. Reisk. Praef. p. LXXXIX.*

MAN. *Pauli Manutii* editio *Venet. 1554.* Ea fere repetitio est *Felicianae*, nec nisi operarum correctorem hic egisse *Manutius* videri debet. Itaque ea pusilli momenti est ad crisin, et praeterea mendis operarum corruptissima. *Vid. Reisk. Praef. laudata p. XVIII. aliaque Praef. in Appar. crit. T. II. p. XXVII.*

WOLF. *Hieron. Wolfii* plures exstant editiones textus *Demosthenici*, quarum prima *Basil. 1549.* carui, secunda *Basil. 1572.*, quae una emendatissima est *Wolfianarum*, semper sum usus, ubi eius viri tex-

tum laudo. Nam mortuo eo quae prodierunt editiones; Francof. 1604. et Aureliae Allobr. 1607., eae plurimis vitiis laborant, quae Wolfio non erant imputanda, multo minus repetenda a Taylora. Sed de Wolfianis v. Reisk. Praef. p. XXI. sqq., quanquam iniquius ibi iudicatur, de illius in Oratorem meritis. Nam ut nihil dicam de latina eius interpretatione, quae quamvis multos locos infeliciter exprimat, in universum tamen non spernenda est; contextus ipse, qui habetur in Basileensi illa posteriore, multo est quam antea correctior, ut saepe Orator ibi etiam inoffensius legatur, quam in postrema editione Lipsiensi.

BEN. Limatissima omnium a nonnullis habetur, et est sane in priore parte, haec editio, quam a. 1558. inchoatam a G. Morelio, typographo Regio, post longas moras tandem a. 1570. absolvit Io. Benenatus, illius in officina successor. Et Morelius quidem cum Aldina et Herv. prima contulerat octo codices bibliothecae Parisinae Regiae, eorumque lectiones in marginibus posuerat. Verum haec cura viri, in medio opere intercepti, substitit ante ipsam Leptineam. Hinc Benenatus in resumto labore adiutorem sibi adscivit D. Lambinum, qui reliqua editionis curaret, ita tamen, ut, quum recenti adhuc textus Ciceroniani coniecturis suis corrupti flagraret invidia, nihil fere aliud quam operis praecesset, horumque errores corrigeret. Adeo iam tum mancipia mercatorum librariorum erant viri docti. Satis tamen bene, quod iussus erat, perfecisse Lambinius videtur. Atque hanc editionem suae fundum fecit Reiskius, hac usus professione, ibi semper, ubi nihil de correctione a se facta moneret, illius lectionem accurate expressam iudicari debere. In quo quidem Reiskium verum esse, saepe me collatus Ben. textus docuit: ipsum factum an Demostheni tam salutare fuerit,

non

non quaeram. Ceterum Scholia in hac editione frequenter auctiora sunt, quam antehac; rarius multo emendatiora. Extremo denique operi subiunctae sunt variae lectiones et notae in Orr. Dem. et in Scholia, vulgo Indicem Lambini vocare solent: sed priorum editorum lectiones in eo insunt saepius, quam coniecturae Lambini. Conf. Reisk. in Praef. p. XXII. sqq., ubi huius quoque editionis exemplorum docet duo esse genera, aliquatenus inter se diversa. Equidem unum possideo tale, cuius titulus praefert signum Turnebianum, eoque hic sum usus.

TAYL. Io. Taylorig editio, a. 1748. Cantabr. emitti coepta, sed imperfecta, raro a contextu Francofurtandae istius discedit, quam ille basin praepostero consilio fecerat. Praeter ipsius editoris annotata insunt etiam Ier. Marklandi et Iac. Iurini notae quaedam et emendationes.

REISK. Io. Iac. Reiskii nostri corpus Oratorum graecorum ab a. 1770. ad 1775. editum, cuius operis dimidiam partem, si Apparatus critici, et Indicis volumina numeres, unus facit Demosthenes.

AUGER. Athan. Augerii Annotationes in textum Demosthenicum, h. e. correctiones edit. Francofurtanae, e copiis maxime Reiskii, brevissimis verbis prolatae. Subtexuit eas vir doctissimus Demosthenis et Aeschinis Orationibus in gallicum a se conversis non sine elegantia Paris. 1777. Voll. 4. in 8.

Reliquum est, ut notem, ubicunque in annotatione textum Demosthenis et Aeschinis citavi, factum id esse ad edit. Francofurtanam; ubi ceterorum Oratorum, ad Reiskianam; in Isocrate autem ad Wolfianam maiorem Basil. 1570. fol.

I N
D E M O S T H E N I S
O R A T I O N E M L E P T I N E A M
C O M M E N T A R I U S.

Animadversiones, quas ad Demosthenem illustrandum scribere aggredior, etsi non placet interpretare subinde notandis iis, quae in Scholiis mutata sunt; ante tamen, quam ad Orationem ipsam accedamus, pauca in Argumentum graecum, quod dedi, videntur monenda. E duobus enim Argumentis, quae sunt in editionibus, altero Libanii neglecto, quod in eo plura traduntur parum accurate, alterum recepti, longius illud satisque bene ad Oratoris fidem scriptum. Cuius autem illud sit, frustra quaeris. Nam si vel maxime eundem ponam esse hunc scriptorem et Scholiastam, ne hoc quidem hodie scitur, cui auctori Scholia assignari debeant, quibus partem Orationum Demosthenicarum habemus oppletam. Nomen quod praeferunt ULPIANI, parum nos iuvat, hominis aetatem, locum, reliqua eius omnia plane ignorantes. Neque in Scholiis ipsis invenias quidquam, unde verior coniectura ducatur; ut incertissimum sit, quod posuerunt nonnulli, (v. Suidas voc. Οὐλπιανός Ἀντιοχεύς, ibique Küsterus, et Tayl. in Collectaneis ap. Reisk. Orr. graec. T. VIII. p. 711.) Rhetorem seu Grammaticum ad Constantini Imp. tempora videri demittendum. Etsi meliore vix dignum habeas saeculo, Sane enim quam multa dat

puerilia, falsa, a re et loco prorsus aliena, in dilucidis et verbis et sententiis se iactans verbose, obscuriorum contra enarrator, magis quam interpretes, veritatis lectionum rarissime curiosus, denique novorum postillatorum in modum inanibus circumlocutionibus et dissectionibus Oratorem eneans, adeo ut legenti saepe nauseam moveat ac bilem. Vix viginti locos in toto Demosthene putem reperiri, in quibus ille, quod non horum quoque temporum doctrina possit expedire, suppeditet. Sed eo maxime nomine succenseas homini, quisquis fuit, quod tam pauca excerpserit e commentariis antiquorum, quorum tamen copiam habere debebat, suaque inepta conscribillare maluit, quam bona aliena dare. Verum cogitandum, quod et ipsa subiicit res, et post Casaubonum aliosque bene Valesius observavit ad Harpocrationem, multa in his quoque Scholiis a senioribus assuta esse, viderique ea, qualia nunc leguntur, nihil aliud quam Scholiorum e vero Ulpiano ductorum, admistis et aliorum antiquis et plane novis rebus, factam a Grammatico infimi saeculi et ordinis congeriem. Accedit ad hanc fortunam, quod Ulpianea haec per incuriam editorum adhuc sunt inquinatissima vitis, interdum etiam ipsis verbis, quae explicantur, obscuriora. Itaque saepe prope fuit, ut poeniteret laboris omnis, in quem semel ingressus eram, ut Scholiastam una cum textu mea manu describerem, praesertim quum in editionibus duabus principibus pleraque eodem modo viderem inquinata, quo essent in Wolfianis. In huius tamen viri notulis habui imprimis, quod adiuvaret ingratum laborem. Quae vero sensu plane cassa, ad locos Oratoris planissimos, omnem medelam respuerent, nulla mi-

hi religio fuit, talia prorsus abiicere. Quod haud saepius tamen memini factum, quam tribus quatuor locis. Sic cogitabam mecum, tamne lepidam chartam talibus spurcitiis maculari! Universe autem horridulum magistrum, in hac quidem particula, ita peximus comsimusque, ut cultiorem factum facile sit videre, si quis priores editiones cum hac nostra comparare voluerit. Sed de his satis.

I N

A R G U M E N T U M.

Versu 3. editi habent partim γράφειν τις νόμον, partim γράψαι τὸν νόμον. Hinc feci γράψας τις νόμον, veram haud dubie scripturam. Taylorus correxit ὁ γράφων τὸν νόμον. Sed locus, quem verba tenent, ea vix sinit ad Leptinem trahi. Universe contra si acceperis, nullus in posteriore voce articulo locus est. Etiam posthac in hoc Argumento legimus: νόμος ἦν, τὸν γράψαντα νόμον ἢ ψήφισμα μετὰ ἐνιαυτοῦ τὸν μὴ εἶναι ὑπεύθυνον.

V. 6. Edunt omnes τοὺς εὐεργέτας μάλιστα πολλαῖς καὶ διαφόροις τιμαῖς. Illud vero πολλαῖς hac iunctura ineptum bene notat Taylorus, ex Ital. allata lectione, ἄλλαις τε καὶ διαφόροις τιμαῖς, quae, etsi melior, tamen et ipsa videtur esse a correctore. Vocabuli eius, in quo vitium patet inesse, emendationem meam firmat Demosth. in Orat. §. 54. aliisque locis. Erroris causam habeo καί, quod sequitur, minus a scribis intellectum, cui respondent καὶ δὲ καί. Sic enim καί, vel τέ, ponunt in uno membro in altero ad vim augendam vel καὶ δὲ, vel καὶ δὲ καί, vbi Latini dicunt *quum*, et mox *tum etiam*, tum maxime.

V. 8. *Λειτουργήσαντες* tenui cum Reiskio, qui tamen hic auctoritatem habet nullam, quod criticum in hoc Argumento agere noluit. Wolf. et Tayl. malebant *λειτουρησοντες*. Hos v. seq. secutus pro *παρασταμένων*, quod nihili est, dedi *περισταμένων*, verbum huic rei proprium, ut *περιήκουσι* in Schol. ad §. 7.

V. 20. *Οἷςπερ οἱ δικάζοντες*. Ex Oratore §. 135. scribi hoc loco debebat *οἱ ἄρχοντες, ὅταν ὀφείλοντες τῷ δημοσίῳ ἄρχωσι*. Ad rem tamen minimum interest, quum *τοὺς ἐγγεγραμμένους ἐν ἀκροπόλει* Athenis eadem lex a magistratu et a iudiciis excluserit.

Pag. 2. v. 5. *Κατὰ τῶν νόμων*. Ferant fortasse multi, quod olim constanter legebatur, *κατὰ τὸν νόμον*. At potior Bodl. lectio, nunc restituta, vel ei similis altera, *κατὰ τοῦ νόμου*. Sensus est: *Quandoquidem sic quoque leges ipsas licebat accusare, tametsi latores non amplius obnoxii essent*. Ἐξῆν μετὰ ἐνιαυτὸν ποιεῖσθαι τὰς κατηγορίας κατὰ τῶν νόμων, οὐ κατὰ τῶν γραψάντων. Usus particulae ne quem offendat in formula, *ποιεῖσθαι κατηγορίαν κατὰ τινος*, occurrit statim hic *ποιεῖσθαι τὴν γραφὴν κατὰ τοῦ νόμου*, illaque ipsa formula in Lysiae Or. XXXI. princ. Conf. Xenoph. Hellen. 1, 7, 6., ubi quod scriptum est, scribi etiam debuit ambigui vitandi causa. Omnino id saepius fit, ut praepositiones nominibus, ad quae alias subaudiri solent, apponantur.

P. 3. v. 3. Ἐὰν τοὺς εὐεργέτας ἀφαιρῆτε de Wolfi coniectura certissima scripsi pro vulgato, quod et Reisk. inculcat, *ἐαυτοὺς εὐεργέτας ἀφαιρεῖσθαι*.

V. 15. *Συνυποδύεται δὲ καὶ κατασκευάζει καὶ τὴν σύστασιν τοῦ οἰκείου νόμου*. Orator occulte se insinuans, iam nunc etiam propriae legis commendationem parat. In edd. est *συναποδύεται*, quod, Taylora monente, in illud mutavi ex Ital. et Vind.

I N
O R A T I O N E M.

§. 1. Ἄνδρες δικάσται. Quae primam hanc periodum sequuntur, ea statim ita in causam irrum-
punt, ut nobis, qui adsueti sumus prooemiis, paene
capite truncata Oratio videri possit. Neque tamen
magis prooemium pro necessaria parte habendum,
quam peroratio, praesertim ad auditores, satis iam
alterius Oratione ad argumentum, quod quis tra-
ctat, praeparatos. Vid. Aristot. Rhet. III, 13. et
Quinctil. IV, 2, 72. Verum de exordio nostro ali-
ter antiquos Rhetores iudicasse, docet Photius Bi-
blioth. Cod. CCLXV. p. 1470. Φάσι δὲ τὸν Δημοσθένην
τέσσαρα καὶ εἴκοσι γεγονότα ἔτη τὸν περὶ τῶν
ἀτελειῶν, ἦτοι τὸν πρὸς Λεπτίνην, φιλοπονήσασθαι
λόγον· οὗ τὸ προοίμιον Λογγίνος μὲν ὁ κριτικὸς ἀγωνιστι-
κὸν νομίζει, ἕτεροι δὲ οὐκ ὀρθῶς ἔφασαν τὸ προοίμιον ἡθι-
κὸν εἶναι. Καὶ πολλοῖς οὗτος ὁ λόγος παρέσχεν ἀγῶνα,
κρίνεσθαι προτεθεῖς, ὡς περ καὶ Ἀσπασίῳ τῷ ἔχτρει, ἅτε
μηδ' ἐφιγμένῳ τῆς τοῦ λόγου θεωρίας εἰς ἀκριβείαν. Hoc
ergo unum olim dubitarunt, quam dicendi formam
Demosthenes h. l. adhibuerit. Longinus autem, cu-
ius illa sententia e libro, quem τὸς φιλολόγους in-
scripsit, petita videtur Ruhnkenio de Vita Longini
§. 10., prooemium videri debet inclusisse primis
quatuor §§., eaque praecipue spectasse, quae acrius
contra Leptinis in ferenda lege consilium dicuntur.
De Photii loco conf. Toup. ad Longin. c. 39.

1. Μάλιστα μὲν εἵνεκα — Brevitate, Demostheni
praeter ceteros propria, arctatur sententia: *Duae
sunt causae, quibus commotus ad dicendum surrexi,
altera et ea praecipua, quod abrogationem legis Lepti-
neae (τὸν νόμον, legem de qua nunc agitur) e Rep.*

esse arbitror; altera, quod Ctesippi huius, qui in iudicio adest, causa cupio. Τούτοις iungendum cum *συνερεῖν* h. e. *συνηγορεῖν*, ut *ὡμολόγησα* absolute accipiatur, quod saepe fit: *Recepi. me causam horum defensurum.* Spectat autem τούτοις Aphepsionem et Ctesippum, fortasse etiam subscriptores quosdam. Mox ὡς, omissum vulgo a nonnullis, Tayl. restituit, probandum non ob consensum tantum codicum, sed propter ipsam vim sententiae et usum. Ita Lysias Or. V. p. 186. *Δοκεῖ μοι αἰσχρὸν εἶναι — μὴ βοηθῆσαι Καλλίᾳ τὰ δίκαια, ὅπως ἂν δύνωμαι.* Isaeus Or. III. princ. *Εἰκὸς οὖν μοι δοκεῖ εἶναι, ὡς ἂν οἴός τε ᾧ, συνειπεῖν αὐτοῖς.*

1. *Ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον* — Astuta est ratio oratorum, ut quid adversarius allaturus sit pro sua causa, compertum se habere dicant, qua techna illius saepe firmissima argumenta elevando occupando. *Ἐπιστήμην* vocant Rhetores. Hermogenes *περὶ μεθόδου δεινότητος* c. 23. p. 547. Laur. *Ἐν τῷ περὶ τῆς ἀτελείας ἰσχυρώτατον προτείνων τοῦ Λεπτίνου κεφάλαιον, τὸ τῆς ἀξίας, τῇ ἐπιστήμῃ προέτεινεν οὕτως.* *Ἔστι δ' οὐκ ἄδηλον* κ. τ. λ. Τίς ἄλλος ad *syn-dicos legis* pertinet §. 125. seqq. Deinde *subiunctivum λέγει*, pro vulgato λέγει, a Taylora aliunde probatum, recte dant etiam Apsines p. 697. Tom. I. Rhetorum Ald. et Gregor. Cor. ad Hermog. p. 939.

1. *Δίκαιον ἔμὲν οὐδὲν ἐρεῖ* — *Aequam iustamque esse legem, adversarii nostri vincere dicendo non poterunt; utilem duntaxat civitati esse, inculcabunt.* Τούτῳ πλείστῳ χεῖρεται τῷ λόγῳ. *Hanc rationem urgebit cupidissime, hanc nobis ubique ingeret, ἄνω καὶ κάτω, ut attice loquitur Schol. §. 44.*

ad verba: τουτὶ παρὰ πάντ' ἔσται τὸν λόγον αὐτοῖς.

1. Εὐρομένους ἀτέλειαν. Librorum quorundam, Par. 5. 7. Ital. Bodl. Cant. Aug. 1. Hermogenis l. c. et περὶ ιδεῶν p. 366. et Gregor. Cor. l. c., scripturam εὐραμένους cur Tayl. et Auger. commendarint, receperit Reiskius, non video. Improbat factum et Dawesius Miscell. crit. p. 255., vera tamen non nixus ratione, ideoque reprehensus a Dorvill. ad Chariton. p. 403. nov. ed., qui formam εὐράμενος defendit ex analogia similium, quae leguntur, ut εἰλάμην, ὠνάμην. Recte id quidem: quamquam ex hac observatione nondum constat de usu formae εὐράμενος apud genuinos Atticos. Neque in his ullum certum huius usus exemplum credo reperiri. In Nostro saepius habes promiscue εὐρημένος et εὐρόμενος, posterius etiam infra §. 49. et 138. et in Naecer. p. 878. B., quibus in locis Reisk. nihil mutat; in εὐράμενος consentientes libros nusquam videas.

§. 2. Ὅτι μὲν τινῶν — *Iniustum est, si quis hac caussa abusus, quod quidam immunitate videantur indigni, ad unum omnes dono suo spoliatos velit.* Τινῶν κατηγοροῦντα est τινὰς ἀναξίους νομιζοντα, uti deinde καταμεμφόμενον τινὰς. Ad ipsum κατηγοροῦντα supple τινά, et simplicem structuram cogita hanc esse: Τινὰς κατηγορεῖν τινῶν, εἶτα ἀφαιρεῖσθαι πάντας τὴν δωρεάν. Priore structura nihil est frequentius, et praestat eam hic Dionys. de Comp. Verbb. §. 9., haec laudans in exemplum concinnitatis, e qua brevitatem putat ortam. Ita enim Oratorem scribere debuisse: Ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν τινῶν κατηγοροῦντα, ὡς οὐκ ἐπιτηδειῶν ἔχειν τὴν ἀτέλειαν, πάντας ἀφαιρεῖσθαι καὶ τοὺς δικαίως αὐτῆς τυ-

χόντας, τῶν ἀδίκων ἐστίν, ἐάσω. Alias virtutes plures in hoc exordio miratur Hermogenes π. ἰδεῶν lib. I. extr. Sed locus est longior, quam ut huc transscribi possit.

2. Τῶν ἀδίκων ἐστίν. H. e. ἀδικόν ἐστίν. Ita dicunt ἔστι τῶν καλῶν, τῶν χρησίμων, τῶν χαλεπῶν, τῶν ἀτόπων pro ἓν τι τῶν καλῶν etc., quod est infra §. 113. et ap. Aeschin. in Timarch. princ. Sic Aeschyl. Agam. 1407. accipimus ἦν πρεπόντων pro ἦν πρέπον, ἔπρεπε, ubi erravit Heath. Ceterum a nonnullis perperam scribitur τῶν ἀδικούντων, et antea κατηγοροῦντας πάντα. Melius Tiberius περὶ τῶν παρὰ Δημοσθένει σχημάτων §. 5. "Ὅτι μὲν τινῶν κατηγοροῦντας πάντων ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεάν. Hermogenes autem p. 370. habet πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεάν τῶν ἀτοπωτάτων ἐστίν, quod est a memoriae lapsu. Alio in loco, Π. Μ. Δ. p. 526., ubi de praeteritione agit, et ipse lectionem optimorum librorum tuetur. Tamen ex illo ἀτοπωτάτων Reisk. et Auger. exsculpunt olim in nostro loco lectum videri ἀδικωτάτων. Sine caussa.

2. Ἄλλ' ἐκεῖνο ἂν ἐροίμην — τούτους. *Illud libenter e Leptine quaesiverim, quid caussae sit, cur, si vel maxime non unus forte aut alter, verum omnes indigni viderentur, Populum Atheniensem perinde ut illos tractare voluerit, cur Vos quoque in ordinem putarit cogendos.* Quaestio in speciem simplex est et ingenua, vere subdola et acerba.

2. Μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι, ὑμᾶς τὸ δοῦναι. Haec quin mire varient in MSS., tutissimum putavi optare lectionem ab Obsop. et Wolf. proditam, quae tum nihil habet ab Oratoris mente alienum, nihil, quod non alibi postea repetatur, tum suavitate concinnitatis placet, tum

linguae legibus non adversatur. Hac saltem parte laborat sedulo commendata a Taylora scriptura: μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι ὑμᾶς, τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι. Qua stribligine, etsi ducta e libris optimis et ed. Benenati, merito spreta, Reisk. dedit: μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι, ὑμᾶς τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι. Et hoc Auger. probat. Sanior haud dubie haec lectio est, cui si quis acquiescat, ἀφείλετο ὑμῶς τὸ ἐξεῖναι ὑμῖν δοῦναι erit explicandum: *Abstulit Vobis potestatem donandi*; ad prius ἐξεῖναι vero supplendum e superioribus εἶναι ἀτελεῖ, ut sit: *Quod adscripsit Leptines, ne in posterum quidem cuiquam licere immunem esse, in eo ius et potestatem Vobis abstulit donandi.* Atque hanc rationem, fatendum est, et bonis libris se tueri, et teste etiam Demetrio de Elocut. §. 246., qui tali modo scripta haec laudat pro exemplo δεινόγητος, e scabritie et asperitate sonorum (τῷ δυσφθόγγῳ) orientis. Mihi tamen nondum plane persuasum est, hanc Demosthenis esse manum. Ut omittam, durius ad ἐξεῖναι pertrahi εἶναι ἀτελεῖ, ineptus videtur ipse circuitus, qui est in verbis τὸ ἐξεῖναι ὑμῖν δοῦναι, quando simpliciter τὸ δοῦναι potuerat dici *potestas donandi*, ut est τὸ τιμᾶν §. 100. aliaque id genus alibi. Deinde si cui scriptura nostra videatur immodestior, quam qua Leptines in ipsa rogatione usus credi possit, haud multum ea dubitatio valeat. Prorsus sic, ut dedi, repetuntur verba §. 43. et 86. imprimisque §. 130. Iam videbor certe non sine causa Reiskium deseruisse. Ac ne quis Demetrii auctoritatem mihi opponat, adhuc de hac ipsa nonnihil addubito.

§. 3. Ἀναξίου νομίζων. Sic posterius verbum Tayl. corrigit ad Felic. Man. optimosque codd. Verissime; nisi quis potius utramque vocem ex in-

terpretatione putet intrusam. Ordinem disturbat, quod praeferunt Ald. Herv. Ben. Wolf. et Aug. 1. cum Marg. Bav., ἐνόμιζεν, quod Reisk. ortum suspicatur ex οὐς ἀναξίους ἐνόμιζεν. Ipse in Notis amplectitur haec, quae vix ulli unquam probaverit: Ὅνπερ τοὺς ἔχοντας ἔχειν τὴν δωρεὰν ἀναξίους ἐνόμιζεν, οὕτω κ. τ. λ. Mox male faciunt, qui omittunt τὰ ἑαυτοῦ.

3. Οὕτως ἔθιγε τὸν νόμον. *Istam clausulam in lege posuit.* In Par. 1., Aug. 1. et Apsin. p. 694. legitur ἔθιγα, idque Reisk., insolitarum rerum amans, in textum nobis invexit, ut ipsius Leptinis oratio esset mimica. Sed de hac venustate, valde vereor, ne Orator gratiam fecisset, si quis ei hic obtulisset.

§. 4. Οὐ γὰρ ἐστὶ τῶν πάντων, ἐφ' ὅτῳ — *Nulla est enim pars Reip. Vestrae, in qua parte Vobis hoc non accidat: (τοῦτο h. τὸ ἐξαπατᾶσθαι.) sed scita saepe multa fecistis etc.* Ex Ald. Herv. Ben. reliquis omnibus, editis et scriptis, recte Markl. restituit πολλὰ πολλάκις, quum in Wolf. πολλὰ extritum esset, ut est etiam in Apsin. l. c. ac Minucian. extr. Horum autem locis, ut aliis pluribus ex isto sterquilinio Rhetorum Aldi, vix ulla auctoritas esse potest. Ipsa, quae hoc loco attingitur, Atheniensium δυσβουλία paene in proverbium versa. Iam Eupolis feliciores eos quam prudentiores dixerat lepidis iambis, servatis ab Athenaeo X. p. 425., quibus concinit Demosth. Philipp. I. pag. 49. B. Ἡ τύχη αἰεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελουμένη. Conf. Aeschin. in Ctesiph. p. 465. E. Aristoph. Nubh. 587. et ibi Intpp. et Suidas v. Ἀσχαίων δυσβουλία. Neque minus solenne olim alterum crimen Atheniensium, quod infirmiori se parti ad-

iungere solerent. Satis habeo ad hoc laudare Isocrat. Panegy. c. 14.

4. Καὶ ὅλως ἐν — *Quid multa? In tanta copia rerum, quas publice agitis, tale quid necesse est evenire.* In Graecis sententia haec mollescit per particulam ante τοιοῦτο insertam, hac fere vi: *Saepe optima consilia initis, fraudibus concionatorum non decepti; interdum tamen etiam hoc, ut decepti sciscatis, usu venire debet.* Ὅλως, quod est ἐνὶ λόγῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, poni solet post plura enumerata in ultimo membro, fere ut lat. *denique.*

4. Προβουλεύειν ad Senatum Quingentorum (Βουλὴν, τοὺς Πεντακοσίους) et eius decreta seu auctoritates pertinet; χειροτονεῖν ad Δῆμον eiusque in ecclesiis suffragia et scita, quae niti semper debebant προβουλεύμασι. Talia nota esse debent ad Demosthenem accedentibus.

4. Οὐ γὰρ ἐσμὲν — *Neque enim aequum est, ut quibus in rebus decipi possumus, eae nobis eripiantur.* Nihil tritius hac structura adiectivi δίκαιος, de qua monui ad Platon. Sympos. I, 3. Nostro loco idem sic poterat efferrī: Οὐ γὰρ εἰσιν οὔτοι δίκαιοι ἀφαιρεῖσθαι ἡμᾶς ἐκεῖνα, περὶ ὧν ἂν ἐξαπατηθῶμεν, ἀλλὰ διδάσκειν κ. τ. λ. Mox denuo resumendum καὶ δίκαιοι ἐσμὲν ad θέσθαι νόμον.

4. Ὅπως τοῦτο μὴ πεισόμεθα. Pro μὴ Markl. tentat μηκέτι. Quo nihil opus; et auctoritas, quam vir doctus in Ulpiano quaerit, nulla est. Conf. ad §. 53. Contra de Coron. p. 487. A. οὐκέτ' ἐρωτήσω mutanda sunt in οὐκ ἐπερωτήσω. Maiore audacia Reisk. verba τῆς δωρεᾶς, quae absunt ab Aug. 1., eiici iubet tanquam sensus nimis angusti; quod non de sola donatione, sed omnino de iure quidvis constituendi auctor loquatur.

Nempe id faciet tum, quum probata erit correctio. Nunc postquam universe de re summa locutus est, iterum venit ad eam rem, cuius caussa paullum digressus erat, quae est optimorum scriptorum ratio. Sed vel dura subauditio verborum, τοῦ προβουλεύειν καὶ τοῦ χειροτονεῖν, tali mutationi ad-versatur. Post κυρίου Par. 1. Aug. 1. Bav. Ben. Reisk. dant ἡμᾶς. Vulgatum ὑμᾶς magis placet, licet in reliquis prima persona hic frequentetur.

§. 5. Εἰ τοίνυν τις — Quodsi quis iis rationibus, quas attuli, neglectis ac praetermissis, hoc solum per se apud animum reputet etc. Ad ἀκύρους posthac suppl. τῆς δωρεᾶς. Eodem modo, quo κύριος, et illud ponitur cum casu secundo.

5. Προκλείσθε etsi futurum est, idcirco non debemus cum Taylora προσῆκε mutare in προσήκει. Atticorum est pervulgatus mos, usurpare imperfecta ἐχρῆν, πρόσῆκεν, εἰκὸς ἦν, ubi itidem Latini debebat, oportebat, decebat. De Graecis conf. Dorvill. ad Chariton. p. 610. Προσήκει est tamen in Par. 1. Pan. Ital. Ven. Aug. 1. Bav. Rectius deinde Taylorus cum Markl. post μηδενὶ e Felic. Man. Lind. Aug. 1. Marg. Vin. restituendum vidit μηδέν, nemini quidquam, ne si dignus quidem sit. Atque ita loqui solent, idque et infra occurrit in verbis legis §. 86.

5. Πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ δι' ἐκεῖνο scil. εὔροισ' ἄν τις μᾶλλον ἐκεῖνο λυσιτελοῦν. Sequitur iam ratio altera, ad illud διὰ τί referenda. Nunc autem quam subdole Noster adversarium pungat, vide: *Leptines stultitiam a Vobis haud alienam putare videri debet: stultitiae tamen probrum facilius ferri potest, quam malitiae et improbitatis* etc. Certe hoc sibi vult Orator. Iam si credamus, quod credere li-

cet, non minus quam hodie, iam tum in Populo Atheniensi fuisse, qui improbi, si id vitare non possent, videri mallent quam stulti, ingeniosissime sententia videbitur expressa. Sed venustatem loci magis sentias comparando inepto Aristide, qui rustice impingit §. 17. Noster autem his ac similibus, quasi temere interiectis, iam nunc auditorum animos praeparat ad novam legem suam, qua simul et εὐθείας et κακίας ignominiam amolietur.

§. 6. Τοὺς χρησίμους ὄντας. *Cives de Rep. optime meritos*, qui alibi vocantur *χρηστοί*. Vid. Zeun. ad Xenoph. R. Athen. p. 53. Occurrit tamen et illud, licet rarius, ut in Isaeo ap. Dionys. Iudic. de Isaeo §. 8., ne quis id habeat vitiosum. Ita infra qui §. 95. sunt *χρήσιμοι*, ii paullo post dicuntur *χρηστοί*. Alia ratio est formulae *χρήσιμον αὐτὸν παρασχέιν*, quae passim occurrit in hac Oratione, de quo usu notavit Markl. ad Eurip. Supplicēs 887. At nonne in hac periodo vitiose inculcatur id, quod praeterire se velle antea Orator dixit? "Ὅτι μὲν τινῶν κατηγοροῦντα πάντα ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεὰν τῶν ἀδίκων ἐστίν, ἐάσω. Sane eadem nunc proponitur res, sed modo proponitur non eodem. Illic τὸ ἀδίκον rei respicitur, hic τὸ ἄλογον.

6. Κατὰ τὸν τούτου λόγον. *Ex sententia istius, Leptinis*. Nimirum in graecis Oratoribus pronomen οὗτος notat et iudicem et clientem et adversarium, quum latine *iste* dicatur de adversario, *hic* de cliente et iudice. Vid. Aeschin. et Demosth. Orr. de Corona, Ciceron. pro Rosc. Amerin. et alibi passim. Lectionem autem nostram praefero alteri τούτων, quam dant Par. 1. 5. Aug. 1. Bav. Marg. Less.

β. Ὅταν πλέον μέλλῃ μηδέν εἶναι τοῖς χρηστοῖς οὐ-
σιν. *Quando viris Reip. studiosis nihil praeter cete-
ros praecipui manserit. Quand les bons citoyens n'
auront nul avantage sur les autres; quand ils n'y
gagneront rien du tout.* Usitatissima haec vis est lo-
cutionum, πλέον ἔχω, πλέον ἐστὶ μοι vel ἐκ τινός, vel
πράττοντι τί.

§. 7. Τὸν ἥμισυν τοῦ χρόνου. Formula est pa-
rum adhuc animadversa pro vulgari, τὸ ἥμισυ τοῦ
χρόνου, quod ipsum legitur in Aug. I. et inter
lectiones, sine ullo signo codicis a Lambino in
margine appositas, quas simpliciter *Marg. Ben.* vo-
cabo. Structura est similis Thucydideae isti, qua
dicitur ὁ πλεῖστος τοῦ βίου, ὁ πλέον τοῦ στρατοῦ
lib. I, c. 5. et 73. VIII, 48. eademque plane,
quae affertur in Alexidis verss. ap. Athen. II,
p. 47. D. ὁ ἥμισυς τοῦ βίου. Multo frequentius plu-
raliter οἱ ἥμισυς τῶν ἰππέων, et similia.

7. Εἴτα ἦς πᾶσι μέτεστι τὸ ἥμισυ — Sic ra-
tiocinatur: *Omnes cives, etiam qui immunitate do-
nati non sunt, dimidiata tamen quadam immunitate
fruuntur, ex lege et more, e quo nemo nisi altero quo-
que anno ad liturgias adigi potest. Iam illud, quod
praecipuum habent ii, qui immunitate donati sunt,
haberi debet duntaxat pro dimidio, non pro toto et
solido. Et hoc tantulo dono hos spoliabimus?* Pla-
na est sententia, at argumentatio captiosior, nec
usquequaque vera. Bene rem cepit Taylorus, re-
stituens ἦς pro οἷς, quod ex Ald. et Herv. Wol-
fianas occuparat. Sed ad ἦς et ταύτης ex ἀτελής,
quod prae oculis est, eliciendum ἀτελείας. Mox
pro αὐτοῖς scripturam Aug. I. αὐτοὶ induxit postre-
mus editor. Explicari quidem id posset, iunctum
cum προστεθεικάμεν, sed dativus, si quid video,

huic verbo magis necessarius est. Τοῦτο, ὃ προσ-
τεδείκαμεν αὐτοῖς h. alterum dimidium, quod illis
superaddidimus donatione nostra.

7. Οὔτε γὰρ ἄλλως καλόν, οὔτε πρέπον ὑμῖν. Hoc
enim quum per se turpe est, tum Vobis maxime in-
decorum, Atheniensibus, quorum liberalitatem, fidem,
tot alias virtutes totus orbis celebrat.

§. 8. Πῶς οὐκ αἰσχρόν, κατὰ μὲν τὴν ἀγορὰν
ἀψευδεῖν νόμον γεγραφέαι — Nauci non facio ἀψευ-
δῆ νόμον, etsi ita plurimi et scripti et editi, lau-
doque Wolfium, quod e Felic. nostrum reduxit.
Imposuit librariis infinitivus sic ante νόμον positus.
Tali autem modo fere utuntur Graeci, vel accu-
sativis addito vel etiam solo, quum legis aut pse-
phismatis sententia breviter afferenda est, quo usu
nihil in hoc genere solennius. Ita νόμος ἀψευδεῖν
est νόμος περὶ τοῦ ἀψευδεῖν, nec subaudiri debet δεῖ.
Sed propter Reiskii notam mire ingeniosam appo-
nenda haec videntur latine versa: *Nonne inhone-
stum est, quum lege sit a Vobis cautum, ne quis
in foro et in mercibus emendis vendendisque fraude
ageret, quibus tamen in rebus si qua fraus committi-
tur, Resp. nihil detrimenti accipit, Populum eun-
dem ipsum, qui illud singulis civibus iniunxerit,
in publicis negotiis eam legem non servare, idque
etiam cum magno detrimento suo.* Iam simul vi-
deas, quam loquum enervet Marklandi emendatio,
τὴν πόλιν, τὴν αὐτὸν ἐπιτάξασαν, scil. τὸν νόμον,
etiam si te minus offenderit ἐπιτάττειν νόμον, le-
gem iniungere, praescribere, dare, quod graece be-
ne dici, ego nemini credam, ne Marklando qui-
dem. Porro ipsam legem, quam Noster attingit,
et cuius custodes Athenis erant maxime ἀγορανό-
μοι, ex Hyperide laudat Harpocratio in voc. κατὰ
τὴν

τὴν ἀγορὰν ἀψευδεῖν. Et ut haec generalis erat lex, ita aliae subinde latae, quae ad eandem partem publici ordinis, h. e. ad forum rerum promercalium, spectarent. Sed harum tenues sunt in scriptoribus, quos habemus, reliquiae. Conf. S. Petiti LL. AA. p. 495.

8. Ἐφ' οἷς οὐδέν ἐστι δημοσία βλάβος εἰ τις ψεύσεται. Nimirum si quis in foro fraudatur seu mensura, seu pondere, seu aliqua re, damnum is facit ἰδίᾳ, privatim; δημοσίᾳ, publice, nullum fit. Agitur de cuiusque pecunia privata.

8. Ἄλλ' εἰ καὶ δόξαν χρηστήν. Propter illa, εἰ μὴ κρήματα, Reisk. scribendum censet ἄλλ' εἰ μὴ καὶ δόξαν χρ. Quod sanum loci sensum detorquet. Primum puta totam hanc sententiam adiectam illustrandis verbis, οὐ μικρὰν ζημίαν ὀφλήσειν μέλλουσαν, tum iunge: Οὐ μόνον σκεπτέον, εἰ μὴ ἀπόλλυτε κρήματα, ἀλλὰ καὶ, εἰ ἀπόλλυτε δόξαν χρηστήν. Non enim illud tantum videndum Vobis est, an in aliqua re iacturam nullam pecuniae faciatis, sed hoc quoque, an forte vere faciatis famae, qua optima nunc fruimini. Concedit ergo, pecuniae quidem iacturam publice non fieri immunitatibus tollendis, (declaraturus tamen postea §. 21. seq., etiam nihil Rempubl. ex ea re ditari,) at utique fiet (inquit) famae, fiet gloriae Vestrae. Atque in hoc ipso est ζημία, eaque gravior quam pecuniaria, magisque liberali animo pertimescenda.

§. 9. Τεκμήριον δέ, uti σημείον δέ, φανερόν δέ, in proximo membro plerumque sequente γάρ, interdum tamen omisso, est: *argumentum, unde hoc perspicitur, in promptu est. En voici la preuve.* Conf. Bach. ad Xenoph. Sympos. IV, 17. Utrumque modum loquendi inprimis frequentat Aristoteles.

Iam egregie ad rem suam utitur fama liberalitatis ac fidei maiorum. Cuiusmodi argumentis nihil fingi aptius potest ad ingenium talium hominum, quales Athenienses erant. Quamvis enim paucorum ex illo populo fuisse videatur hic malus fastus, qui in antiquis stemmatis gentilibus nititur, universi tamen maiorum actis et virtutibus ita superbiebant, ut quaecunque de his omninoque de prisca Athenarum nobilitate praedicarentur, ad se quisque pertinere putaret. Cuius utilioris superbiae testes habemus plures praeclaras ῥήσεις in scenicis poetis, et loca aliquot splendida Isocratis, Lycurgi, Nostri in Orat. de Corona et in aliis, et Menexeni Platonici exordium festivitatis atticae plenissimum.

9. Οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστησαν, ἀλλὰ καὶ — Ante οὐδένα cave cuiquam credas quidquam excidisse. Sollemnis usus sic adhibet particulas ἀλλὰ καί, omissis οὐ μόνον, ubi maius quid minori superadditur, qua eadem vi Latini interdum ponunt *sed et*. Exemplis hoc firmavit Hoogev. in Doctrin. Particc. gr. I, 8. *Propter gloriam nullum unquam periculum maiores nostri detrectarunt, sed et facultates suas ipsorum ultro impenderunt.* Ad rem conf. de Cor. p. 483. C. et p. 507. et in Androt. p. 710. E., ut alios locos mittam.

9. Ταύτην ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν τῇ πόλει περιάπτει, scil. δόξαν. In δόξα, sicut lat. *fama*, inest media potestas, unde δόξα κακή, πονηρά, φαύλη. Ταύτην capies de ea, quae statim describitur verbis τρία γὰρ κ. τ. λ. Περιάπτειν, de infamia vel labe, qua quem adspergimus, frequens est, unde ὄνειδος vel αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν. Quanquam verbum in bonam quoque partem sumitur.

§. 10. Ἐν τι τῶν πρότερον πεπραγμένων τῇ πόλει διεξελθῶν. Wolfius vertit minus recte: *Si unum prius nostrae civitatis exemplum attulero. Immo hoc ipso exemplo, quod iam iam lecturi sumus, continetur demonstratio, ὅτι οὐδ' ἔστιν ὅλως τοῦ ἥθους κ. τ. λ.*

10. Λέγονται χρήματα οἱ Τριάκοντα — Rem praeter hunc nostrum memorant brevius quidem Xenoph. Hellen. II, 4, 19. et Plutarch. Lysand. p. 445. B., forsan et Lysias Or. XXX. p. 86c., diligentius Isocrates in Areop. p. 225., cuius verba utiliter a lectore conferentur: Οἱ δὲ κρατήσαντες καὶ μεθ' ὅπλων κατιόντες (οἱ ἐν Πειραιεῖ) αὐτοὺς τοὺς αἰτιωτάτους τῶν κακῶν ἀνελόντες, οὕτω τὰ πρὸς ἀλλήλους (non ἄλλους, quod Auger. posuit in nupera edit. Vulgata idem sonat, quod p. 213. τὰ πρὸς σφᾶς αὐτούς.) καλῶς καὶ νομίμως διάκησαν, ὥστε μηδὲν ἔλαττον ἔχειν τοὺς ἐκβαλόντας τῶν κατελθόντων. Ὁ δὲ πάντων κάλλιστον τεκμήριον καὶ μέγιστον τῆς ἐπιεικειᾶς τοῦ Δήμου· δανεισαμένων γὰρ τῶν ἐν ἄστει μεινάντων ἑκατὸν τάλαντα παρὰ Λακεδαιμονίων, εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν τὸν Πειραιᾶ κατασχόντων, ἐκκλησίας γενομένης περὶ ἀποδόσεως τῶν χρημάτων, καὶ λεγόντων πολλῶν, ὡς δίκαιόν ἐστι διαλύειν τὰ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, μὴ τοὺς πολιορκουμένους, ἀλλὰ τοὺς δανεισαμένους, ἔδοξε τῷ Δήμῳ κοινὴν ποιήσασθαι τὴν ἀπόδοσιν. In hac summa pecuniae et duo ceteri, quos laudavi, concordant. Res acta referri debet ad Olymp. XCIII, 1. et 2. Fuerunt enim post cladem ad Aegospotamos Atheniensibus illatam duae factiones in urbe, altera, *Trigintaviri* et hos qui sequebantur, oligarchiae faventes; altera contraria, popularem rationem amplexa. Haec Piraeum occupatum tenebat, inde primum *Trigintaviros*, mox

Decemviros oppugnans. Prior factio vocatur passim οἱ Τριάκοντα, οἱ ἐν ἄστει, οἱ ἐξ ἄστεος, οἱ τὸν κύκλον ἔχοντες, οἱ τῆς ὀλιγαρχίας ἐπιθυμήσαντες; posterior οἱ ἐν Πειραιεῖ, οἱ ἐκ Πειραιῶς, οἱ τὸν Πειραιᾶ κατειληφότες, οἱ ἐκ Πειραιῶς κατελθόντες, οἱ δημοτικοί, ὁ Δῆμος. Vide Isocratem adv. Callimach. et Lysiam quavis prope pagina. Iam centum talenta ista mutua illi sumserant ad opprimendos adversarios. Notum autem est, post occupatum a Thrasybulo Piraeum victosque *Trigintaviros*, ut Civitas discordiis concussa, quamprimum ad pristinum statum revocaretur, inter utramque partem conventiones factas esse, et *legem oblivionis* (μὴ μνησικακεῖν) iureiurando sancitam. Haec sunt τὰ ὁμολογημένα Nostri, quorum rationem optime docet Andocides de Myster. p. 39. 43. Conf. Isocrat. adv. Callimach. p. 557. aliosque locos signatos in Tylori Vit. Lysiae p. 143. ed. Reisk. Amnestiae primum id exemplum in historiis occurrere, plures animadverterunt, neque obstant, quae Andocides prodit p. 54. de amnestia primi belli Persici temporibus, quod quidem nec publicum esse potuit, et magis oratorium est.

10. Ἐπειδὴ ἡ πόλις εἰς ἓν ἦλθε. *Postquam Civitas ad concordiam redierat.* Reisk. novavit, Augerio probante, συνῆλθε ex Par. 5. 7. Aug. 1. Temere. Nam Harpocratio explicans verba, εἰς ἓν ἦλθεν, ἀντὶ τοῦ ὁμονόησεν, non alium quam hunc ipsum locum spectat, quod acute iam vidit Valcken. ad Euripid. Hippol. p. 192. Satisque vim praepositionis exprimunt adiecta εἰς ἓν, etsi non ignoro, et isto pleniore modo Graecos loqui; v. c. Euripid. Phoen. 472. Aristides vero, ubi eandem rem tangit in Panathen. p. 166. Iebb., dicit ἐπειδὴ συνέβησαν. Mox τὰ πράγματα ἑκεῖνα, *res illae, quas satis*

*nostis, turbulentae, ὧν ἐγὼ οὐδὲν δέομαι μεμνήσθαι, οὐδ' ἀναμιμνήσκειν ὑμᾶς τῶν γεγενημένων κακῶν, ut in eadem re Andocides loquitur l. c. p. 38. Quo in loco, tribus futilibus coniecturis mactato, reliquit tamen Reisk. Πειραιέως, quod ex attico more mutandum fuit in Πειραιῶς. Neque ad τιμωρίας magis opus ibi est adiecto novo verbo, quam in Aeschin. de Cor. p. 430. F. ad vocem πράξεις. Superest ἐπειδὴ τὰ πράγματα κατέστη, quum res ad certum quendam statum redactae essent. Plane καταστήσασθαι τὴν δημοκρατίαν est lat. *constituere, ordinare Remp.**

§. II. Λόγων δὲ γιγνομένων — Puta in ecclesia ad eam rem consultandam convocata. Τῶν μὲν factionem democraticam signat; τῶν δέ, oligarchicam. Quae sequuntur verba, τοὺς ἐξ ἄστεος, facile cuiuspiam possint suspecta videri. At ea his testatur in exemplari suo se habuisse Aristid. Art. rhet. p. 444. et 456., et omnino talia perspicuitatis ergo addita non abhorrent ab optimorum auctorum consuetudine. Τοῦτο est *pecuniam in publicum conferre, ut statim ostendit clausula, τὸ κοινῇ διαλύσαι τὰ χρήματα.* Quae verba si abessent, subobscurum illud τοῦτο et inepte dictum foret. Nempe ita voluit Reiskius, locum codicis cuiusdam ope sic pulchre corrumpens: Τῶν τοῦτο πρῶτον ὑπάρξαι τῆς ὁμοιοίας σημεῖον ἀξιούντων, κοινῇ διαλύσαι τὰ χρήματα φασὶ τὸν Δῆμον ἐλέσθαι, καὶ συνεισενεγκεῖν αὐτὸν, καὶ μετασχεῖν τῆς δαπάνης, ὥστε μὴ λύσαι τῶν ὁμολογημένων μηδέν. Vulgato etiam patrocinator Aristid. Art. p. 456., qui locum totum expressit in Declamat. Leptin. §. 67., sed pueriliter pro more suo.

II. Πῶς οὖν οὐ δεινόν — *Tunc quorum causa tam generose, tam liberaliter fecistis, hostes Ve-*

stri fuerant; nunc qui exspectant similem liberalitatem, fautores sunt beneque de Vobis meriti. Tunc illud fecistis, ne mentiri videremini; nunc idem faciendum, ut grati videamini. Tunc res difficilis fuit, et pecunia privatim eroganda; nunc nihil opus amplius, quam ut novam legem abrogetis. Tot antitheta una hac periodo inclusa sunt admirabili arte, cuius exempla in uno Demosthene exstant plura, quam in reliquis Oratoribus omnibus. Quae ars quantum valeat ad animos pellendos, nemo non sentit. Conf. Minucian. p. 732.

§. 11. Εἰσφέρειν ἠδελύσατε. Perpauci ex iis, qui tunc pecuniam contulerant, huius iudicii tempus per aetatem potuerunt attingere. Nimirum haec est consuetudo Oratorum solennis, Populum tanquam perennem aut perpetuam personam alloqui, eique ut ab ipso facta tribuere, quaecunque prioribus temporibus publice acta essent. Τὸ ὑμεῖς ὅταν εἶπω, τὴν πόλιν λέγω, alicubi dicit Noster.

§. 12. Ἄλλὰ τί καὶ καλὸν πράξειαι. *Sed quid factu sit honestum.* Καί, non iungendum cum ἀλλά, abundat, ut post τί saepe. Vid. H. Steph. de Dialect. post Thes. L. G. p. 34. Nihili est mutatio in Ind. Lamb. prolata, ἀλλὰ πρὸς τὸ τί καλὸν πράξειαι. Nec Reiskium satis intelligo, nisi quod et hic inculcat, τί poni pro ὅ τι, in quem errorem et alios traxit, ut Burghesium ad Dawes. Miscell. crit. p. 39. Verum puto, praesertim in Atticis, quod Reizius edicit Praef. ad Herodot. p. 16.

12. Τὸ δὲ τοῦ θέντος τὸν νόμον. Subaudi ἦθος. Τὰ ἄλλα, cetera, ceteroquin. Οὐκ οἶδα, οὐδὲ σύνσιδα. Multa quis οἶδε de aliquo, fama ad se perlata, de quibus dubitat, aut non audet pronunciare, vera

sint an falsa, quae ipse quidem illi haud *σύννοιδεναι*. Verum alius *σύννοιδεναι* alicui, h. e. conscius ei est eorum, quae certo novit, et testis oculatus est eum perpetrasse, tametsi eorum nihil per famam compererit. Οἶδε, qui *audivit*, *σύννοιδε*, qui *vidit* aut *interfuit*. Ita Reisk. Ad *σκοπῶν* supplendum τὸ τοῦ θέντος ἡθους, ad τούτου autem, τοῦ τῆς πόλεως ἡθους. Post τοῦ νόμου non est quod addas τούτου, licet ita faciant Par. 5. 7. Aug. 1. Marg. Bav. Ceterum iam nunc observes velim, quam timide et leniter Demosthenes adversarium tractet.

12. Φημὶ τοίνυν ἐγὼ κάλλιον εἶναι — *Affirmo igitur pulchrius esse, Leptinem Vestros mores sequi in abolenda lege, quam Vos istius in iubenda; atque etiam honorificentius duco et isti et Vobis, si Vos, Populus, adducatis Leptinem, ut similis Vobis esse videatur, (h. e. ut suos mores ad publicos videatur componere, liberale ingenium Civitatis induens ad hoc quidem tempus) quam si iste Vos adducat, sibi ut similes velit esse.* Locus excellens est urbanitate cavillandi, quam parum sensisse videtur interpretes latinus. Hoc tamen minus mirum: illud profecto mireris, Reiskium etiam post Taylori observationem totum locum tam foede vitiasse, transponendo *δοκεῖν* post *δέσθαι*. Suggesterat scilicet Aug. 1. id vitium, ortum, ut videtur, e duorum versuum similibus clausulis, *δέσθαι* et *γενέσθαι*. Quod quibus artibus vir optimus defenderit, videat in Notis eius, qui volet. Vel ideo post *δέσθαι* verbo *δοκεῖν* locus non est, quod Populus, quum Leptini cedens legem eius ratam habet, tum hominem *vere sequitur et imitatur*, non *videtur imitari*: contra Leptines, si pro lege sua non nimore propugnat, si tolli eam facile patitur, decorae

indoli Civitatis similis ipse *videri* potest; *esse* autem similem unquam posse, id vero Orator oblique negat. Haec luce puto clariora esse; quamvis locus et Augerio fraudi fuerit, ut omnino tollere mallet *δοκεῖν*. Et post Aeschyleum illud, οὐ *δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι* θείλει, nihil apud veteres frequentius oppositione verborum *δοκεῖν* et *εἶναι*. Unum addam, quod ipsum ignoratum fraudem auxit: *λυσιτελέστερον* h. l. est *utilius ad honorem, honorificentius*, quo modo et *συμφέρειν* aliaque ex hoc genere plura leguntur haud raro.

12. Ὡς ἐμοῦ γε ἕνεκα ἔστω. Sit enim sane per me. Particulae ἕνεκα usum hunc, Latinis ferme ignotum, plane Germani imitamur.

12. Βελτίων ἐστὶ τῆς πόλεως τὸ ἦθος. Sermo patrius noster futurum praeferret ἔσται, ex usu Graecorum recte habet illud. τὸ ἦθος absolute intell. κατὰ τὸ ἦθος. Male Ven. βελτίων ἐστὶ τοῦ τῆς πόλεως ἔθους. Quod ut refellat, Taylorus citat Thomam M. voc. ἦθος. Vulgata lectio vera est, etiamsi forte Magister non huc respexerit, sed ad §. 52. aliumve locum quemcunque. ἦθος de Civitate dici, non solum de homine, tralaticium puto.

§. 13. Περὶ τοῦ παρόντος. In Par. 5. et 7. atque Aug. 1. legitur περὶ τοῦ νόμου. E scholio illud et quidem malo. Est enim περὶ τοῦ παρόντος πράγματος.

13. Ὡς μόνῳ μείζους εἰσίν. — Tollitur per hanc legem id ipsum, quo uno dona, profecta a liberis Populis, praestant iis, quae a ceteris imperiis conferuntur. Honestatem dicit et stabilitatem. Perperam loco τῶν Δήμων hic et postea in Par. 5. 7. Aug. 1. est τοῦ Δήμου. Οἱ Δῆμοι sunt αἱ πόλεις δημοκρατούμεναι. Unde iunctā saepe Δῆμος, ὀλιγαρχία, τυραννίς.

Hinc καταλύειν τὸν Δῆμον (de qua formula olim nimio ardore pugnarunt Salmas. Misc. Def. c. 10. et Herald. Animadv. ad I. A. et R. III, 16.). h. e. τὴν δημοκρατίαν, τὴν πολιτείαν. Ipsum enim πολιτεία eodem eminentiore sensu usurpatur. Vide Harpocrat. h. v. Mox forsitan quis femininum διδομενῶν exarare malit, relatum ad δωρεῶν. Sed neutrum genus non abhorret ab usu, eandemque iuncturam, quae h. l. est, habemus plane de Cor. p. 481. C. Ceterum nullam Oratores occasionem negligunt demonstrandi, quanto praestabilior democratia sua sit oligarchiis et monarchiis omnibus. Conf. v. c. de Rhod. libert. p. 146. In Androt. p. 706. E. In Timocrat. p. 798. C. Aeschin. in Ctesiph. et in Timarch. prince.

13. Τῇ μὲν γὰρ χρεία — δύνανται τιμᾶν. Postremam vocem nihili putans Markl. emendat νικᾶν, cui opinioni dicit favere verba, quae sequuntur, τὰς παρὰ τῶν Δήμων δωρεὰς οὔσας βελτίους. Ibi οὔσας βελτίους nihil aliud sonare quam νικώσας. At tamen haec non favent, quod et Reisk. vidit. Τιμᾶν τινα est aliquem donare, seu praemiis afficere qualibuscunque, unde pari vi τιμῆ et δωρεά. Conf. §. 5. 6. 69. 101. Sic illa, οἱ τύραννοι μάλιστα δύνανται τιμᾶν τῇ χρεία τῶν εὐρισκομένων τὰς δωρεάς, accipe: Tyranni suos afficere valent maioribus praemiis, quam liberi Populi; maioribus; si respexeris emolumentum eorum, qui donantur: τῇ χρεία h. e. ὠφελεία, λυσitteλεία, κέρδει. Alio modo eadem efferrī potuerant: καὶ παρὰ τῶν τυράννων τιμαὶ εἰσι μέγιστα τῇ χρεία etc. Nempe quod abundant opibus, et nutu suo omnia regunt, sibi addictis principes munera dare possunt lucrosiora, quam libera Civitas, cuius dona ad speciem qui-

dem honoris splendida sunt, sed fere sine veritate emolumentorum. In animo hunc locum habuit Julian. Or. I. p. 81., ut docte ibi Petavius monuit.

§. 14. Ἐν ἰσηγορίᾳ. Notum est, ἰσηγορίαν esse liberorum Populorum, in quibus παντὸς πολίτου ἐστὶ τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν, ut scribit Demosth. de Cor. p. 474. D. Ideo frequenter iunguntur ἰσηγορία et ἐλευθερία.

§. 14. Ἰπὸ τῶν ὁμοίων ἐκόντων θαυμάζεσθαι. At θαυμάζεσθαι qui aliter fiat, quam ὑφ' ἐκόντων? Scilicet verbo nunc inest notio τοῦ τιμᾶσθαι, quod in proclivi est videre. Ita §. 90. μήτε τιμῶντες, μήτε θαυμάζοντες.

§. 14. Παρὰ μὲν γὰρ ἐκείνοις. H. e. τοῖς τυράννοις καὶ τοῖς τὰς ὀλιγαρχίας ἔχουσι. Nempe, donorum, uti collatio, sic ademptio facilior est, ubi unus imperat aut pauci; difficilior in Rebuspublicis, ubi res a multorum suffragiis pendent. Deinde τὸν γοῦν ἄλλον χρόνον h. e. τὸν παρελθόντα χρόνον, invidiose adiectum. Ita semper, ut puto, ὁ ἄλλος χρόνος de praeterito, non de futuro tempore, ubi est ὁ λοιπός.

§. 14. Καίτοι τῶν ἀπασῶν ἤστινοςοῦν πολιτείας — Verborum, ut putat, traiectionum verum ordinem Wolfus hunc docet esse: Καίτοι ἂν ἀφέλης πολιτείας ἤστινοςοῦν τῶν ἀπασῶν τὸ τοῦς εὔνοους τοῖς καθεστῶσι κομίζεσθαι χάριν. Traiectio non ita magna est; certe verba, τῶν ἀπασῶν, quippe in quibus summa sententiae sit ac vis oppositionis, vix longius ab initio removeri poterant. Τὰ καθεστῶτα status est et constitutio Reipublicae, quae obtinet. Et qui h. l. sunt εὔνοι τοῖς καθεστῶσι, hos Isocrat. Areop. p. 211. dicit τοῦς ἀγαπῶντας, μάλιστα τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν. Iam ad illud καθεστῶτων refer αὐτῶν. Vis propo-

minis ταύτην circumscribendo intelligetur: αὕτη μεγίστη ἐστὶ τῶν καθεστῶτων φυλακῆς, δηλονότι τὸ τοὺς εὐνοὺς τοῖς καθεστῶσι κομιζεσθαι χάριν· ταύτην δὲ φυλακὴν ἀφρηκῶς ἔση. *Quamquam e qualibet civitate, ne de solo populari statu dicam, si illud institutum sustuleris, ut praemiis ornentur, qui sint praesentis status rerum tuendi studiosiores, ipso facto illius firmissimum praesidium sustuleris.*

§. 15. Τάχα ἴσως. *Harum particularum idem valentium iunctura utique rarior est, at obvia tamen, quod propter Markl. moneo. Ut apud Nostrum de fals. leg. p. 313. E. In Midiam p. 633. E. Aristoph. Thesm. 718. Vesp. 280. 284. Platon. Amator. p. 135. E. De Legg. IV. p. 704. A. Frequentior sane hic pleonasmus in similibus particulis, ut αὐδὶς αὐ, εὐδὺς παραχρῆμα, μετὰ ταῦτα ὕστερον, lat. deinde postea, olim quondam etc. etc. Conf. infra §. 44.*

15. Ἀπάγων ὑμᾶς ἀπὸ τούτων. *Vulgaris fallacia rhetorum, τὸ ἀπάγειν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως, Demosth. de fals. leg. p. 330. D. Paulo gravius pro consilio suo Aeschin. in Ctesiph. p. 444. A. ἀπαγαγὼν ὑμᾶς ἄπωθεν ἀπὸ τοῦ κλέμματος. Quae verba, nondum exputo, cur sollicitarit vir summus, Valcken. ad Theocrit. Adon. p. 238. Posthac in verbis, ἐκ τοῦ νόμου τούτου, pronomen excidit apud Felic. et Man. Hinc forsitan Wolf. maluit ἐκ δὲ τοῦ ἑαυτοῦ νόμου. Quam recte, docebit §. 98. et 100., ubi maiori iure requiri poterat ἑαυτοῦ. Quin ipsum τούτου auctor negligere potuisset, qui utatur saepissime simplici νόμος de lege Leptinis. Conf. ad §. 1. p. 214. et alia loca.*

15. Οὕτωςι μὲν ἀκοῦσαι. *Nos vulgo: wenn man es so hört, ut οὕτως negligentius positum sit, re*

nondum accuratius cogitata. Plene οἷς οὕτως ἀκούσαι
ap. Platon. Euthyph. p. 3. B. alibique. XXIII, 9

15. Εἰσὶ γὰρ δήπου — ἀτέλεια. *Quae apud nos
sunt liturgiae, quarum immunitatem nostris imperti-
re solemus, αἱ λειτουργίαι τῶν μετοίκων καὶ αἱ τῶν
πολιτῶν.*

15. Πασῶν ante εἰσφορῶν abest ab Ald. Herv.
Wolf. Tayl. Bav. cod., etsi in voce addenda omnes
conspirant §. 108. Quae hic occurrit syntaxis, οὐ-
δὲ οὐς οὗτος ἔγραψε, τοὺς ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστο-
γείτονος, familiaris est Graecis, neque eam Latini
refugiunt. Sulpicius ad Cic. Epp. IV, 5. *Genus
hoc consolationis miserum est, quia, per quos ea con-
ferri debet, proprioque ac familiares, ipsi
pari molestia afficiuntur.* Nec tantum ibi haec stru-
ctura Graecis in usu est, ubi substantivum, quod
postponitur, pronominis relativi eodem genere po-
siti casum imitatur, sed et tum, quum relativum
neutri generis ad omissum aliquod nomen refer-
tur. Ita Plat. Phaedon. p. 66. E. Τότε ἡμῖν ἔσται
(τοῦτο) οὗ ἐπιθυμοῦμέν τε καὶ φάμεν ἐρασταὶ εἶναι
φρονήσεως. Ubi Fischero non debebat placere le-
ctio φρόνησις.

§. 16. Σκεψώμεθα δὴ, τίνας ἡμῖν εἰσποιεῖ χορηγούς
εἰς ἐκεῖνας τὰς λειτουργίας, h. e. eas, quarum immu-
nitas concedi solet. De solis autem civibus nunc
sermo est, et demum verbis ἀλλὰ νῆ Δία ad με-
τοίκους pergit. Porro in h. l. χορηγός cum deriva-
tis verbis latiore sensu complectitur simul γυμνασι-
αρχίαν et ἐστίασιν; unde deinde commutantur inter
se χορηγεῖν et λειτουργεῖν, uti χορηγία et λειτουργία.
Cuius rei rationem cuivis puto in promptu esse.
Μοχ ἀφήσει, sequens prius εἰσποιεῖ, redit ad Le-
ptinem: *Quot sit dimissurus ut immunes, h. e. quot*

ex iis, quos, antea immunes, nunc ad liturgias adigit, suaque lege quasi *devinctos tenet*. Sic quidem explicando minuatur durities, quam habet tertia persona ἀφήσει. In errorem ducit, quod Scholiastes habet, πόσους τῶν πενήτων ἀφίγσιν.

16. Τριηραρχοῦντες αἰεί. Haec iungas pronunciando. Ditissimi, quod semper sunt trierarchi Reip. liberi sunt ab istis muneribus.

16. Τὴν ἀναγκαίαν ἀτέλειαν ἔχοντες. Demiror, Marklandum auctoris ingenio iudicare convenientius fore, si scripseris τὴν ἀνάγκην ἀτέλειαν ἔχοντες. Quibus *Necessitas est pro immunitate*. Non fugit Demosthenes audacius dicta; verum illud, licet per se affectatum non putes, tamen huius Orationis dictionem, summissam eam et nativi coloris, mire dedeceret. Ἀναγκαία ἀτελεία frui dicuntur pauperes, qui, quod nihil habent, nihil possunt ad Remp. conferre, nec a quibus quidquam potest ne vi quidem redigi. Sic et Reisk.

16. Ἐξω τοῦ τέλους εἰσὶ τούτου. In hunc censum referri non possunt. Non pertinent ad eum hominum ordinem, qui munera publica obire potest.

16. Ἐὰν δεῖξῃ πέντε. Μόνους addit praeter alios Ben., unde est in Lipsiensi, quae editio non raro illius vitia repetit. A pluribus, scriptis et editis, melius abest id scholion, quod alibi quoque in scriptoribus vim sermonis fregit. Conf. ad §. 62.

§. 17. Θήσω τοίνυν. — Sit sane ita, ut Leptines vult: sit, ut aliter res habeat ac modo dixi, (τοῦτο μὴ τοιοῦτον εἶναι,) et lege perlata adsint plures quam quinque. Hoc est πλείονας ἢ τοσοῦτους. Ad arbitrium suum, ut solet, Reisk. recepit ἢ δὶς τοσοῦτους, h. decem, plaudente Augerio, sed ne uno quidem codice addi-

cente, nec sensu iubente, potius, si quid iudico, adversante *progressione sententiarum*, quae solennis figura est Oratorum. Ante istud *πλείονας* MSS. quidam repetunt *εἶναι*, ut est in Ald. Herv. Ben. Wolf. Id quod *profecto verum esse* clamat Taylorus, expungique iubet *ἔσεσθαι*. *Falsum esse* equidem contra iurarem, si iuratis crederetur in re critica.

17. Οὐδὲ πολλοῦ δεῖ vulgo editores connectunt, ut alijs in locis multis, v. c. de Cherson. p. 81. A. Philipp. III. p. 89. A. IV. p. 99. E. De fals. leg. p. 298. C. In Aristog. p. 841. A., ubi semper vertendo peccat Wolf. Nec melius Reisk. explicat elipsi verborum *ἀλλὰ τοῦ παντός*, *non deest multum, sed totum*. Falso. Intervallum pronunciandi post οὐδὲ fieri oportere, docet alia formula negandi ubique obvia, οὐδὲ ὀλίγου δεῖ, nec minus dictio gravior, οὐκ ἔστι ταῦτα, πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. In quibus πόθεν est, quod dicimus, *nihil minus*. Vid. Demosth. de Cor. p. 480. D. 481. B. 496. E. et conf. Hemsterh. ad Lucian. Timon. p. 115. Neque ablu dit locutio οὐδ' ἐγγύς, de qua vid. in Plat. Sympos. XX, 4. Totam sententiam nostram vertes: *Patebit, id emolumentum* (nam *τί τοῦτ' ἔσται* est pro *τι τοῦτο πλέον ἔσται*;) *neutiquam tale tantumque esse, ut dedecus inde ad nos redundaturum aequo animo perferre possimus*.

17. Εἰσὶ τῶν ξένων, h. e. τῶν μετοίκων. Docent hoc verba ὅπερ εἶπον ἀρτίως. Conf. Prolegom. Καὶ — εἶναι interiectam enunciationem esse, voce signandum, uti fecimus scriptura. Et sic alibi quoque καὶ legitur ἐν παρενθέσει, pro καίτοι, at, *quantum*. Qui καίτοι reposuit, Marklandus; debuit idem facere infra §. 84. et de Cherson. p. 79. E. et in Aristocrat. p. 732. B. et multo saepius.

17. Τῶν γε πολιτῶν. Vocabulo civium nunc non continentur ii, quos trierarchiae functio solvebat ordinariis muneribus. Mihi certe id prope exploratum est, et Augerium, alia nos docentem, a vero aberrare puto. Quod deinde Marklando in suspicionem venerunt proxima, οὐκ εἰσὶ πέντε ἢ ἕξ, quum dubitaret, an graece ita loqui liceret, forsitan ego non assequor Critici acumen; sed illud vix dubitem, vel sine exemplis. Ergo opus non arbitror correctione τάχ' εἰσὶ, fortasse sunt quinque vel sex. Tum huic coniecturae, et alteri eiusdem, quam proxime laudavi, repugnat Aristides, vulgata citans in Arte p. 465.

§. 18. Λειτουργοῦντες ἡμῖν. Plerique omnes ἡμῖν, etiam editor novissimus. Sequentibus λειτουργήσωσιν ἡμῖν aptius est, quod dedi cum Wolf. et Tayl., etsi hi cum reliquis paullo post quoque πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς inculcant. Conf. ad §. 30.

18. Ἴνα οὖν τριάκοντα ἄνθρωποι ἢ πλείους. Dicit ἢ πλείους, ut modo dixit ἢ μικρῶν πλείους. Id vero apertum est, nunc subaudiri, praeter eos, qui adhuc liturgias curaverunt; quibus tamen verbis expressis in hac quidem sententia opus non erat. Pari modo §. 24. est ἓνα χορηγόν, ut interpreteris unum choragum novum. Ratio sefellit Reiskium, quum ex Aug. 1. suo arriperet ἄνθρωποι πλείους, eiecto ἢ. Nec verior eiusdem coniectura, λειτουργήσωσιν ἢ νῦν, pro λειτουργήσωσιν ἡμῖν.

18. Παρὰ πάντα τὸν χρόνον. Haec, fuit, quum de luxatura viderentur mihi suspecta et ordinanda tali modo: Ἴνα οὖν τριάκοντα ἄνθρωποι ἢ πλείους λειτουργήσωσιν ἡμῖν, (n. in singulos annos,) τοὺς ἅπαντας παρὰ πάντα τὸν χρόνον (in omne tempus) ἀπίστως πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαδώμεν; Quod erat sen-

tentiam pervertere. Auctor hoc dicit: Qui nobis catalogo τῶν λειτουργούντων novi addi possunt lege Leptinis, ii primum tantum triginta admodum sunt; tum ne hos quidem triginta in singulos lucramur annos, sed universe in omne tempus. Tantulum est lucrum! Atque id ut faciamus, fidem nostram apud omnes gentes periclitabimur? Igitur voce sunt acuenda παρὰ πάντα τὸν χρόνον, et oppositio quaerenda in τριάκοντα ἄνθρωποι et in τοὺς ἅπαντας. Sic lector sibi facile cavebit ab errore meo.

18. Ἀπίστως πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαδῶμεν. Vulgo ἀπίστους πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς male propagarunt usque ad Reisk., et ἀπίστους in Apsine quoque est p. 698. Verissimam mutationem praestant plures MSS. Nec isto sensu aliter ponitur διατιθέναι, quam adverbio iunctum, ut construi etiam solent διατίθεσθαι, διαχεισθαι, et ἔχειν. Adiectivo si uti voluisset Demosthenes, scripsisse debuit ἀπίστους καταστῶμεν. Non adversantur his ea, quae docet Hemsterh. ad Lucian. Nigrin. p. 80.

§. 19. Εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν τὰς χορηγίας. Quid hoc rei sit, intelligetur ex iis, quae de trierarchia praediximus in Prolegomenis.

19. Νῦν μὲν γε — κεκτημένος ἦν. Impeditior periodus culpa auctoris ipsius, ni fallor. Respondent sibi primum νῦν μὲν, h. ex mente Leptinis, et τότε δέ, si mea ratio placuerit, ut choragiae fiant per collationem seu contributionem: tum rursus τὸν χρόνον ὃν ἄν, h. τέως ἕως ἄν, quamdiu, et μετὰ ταῦτα, h. peracta functione. Sic non cogimur cum Markl. accipere τὸν χρόνον ὃν ἄν — δίδωσι, quasi dictum ὁ χρόνος, ὃν ἄν —, δίδωσι, ac verbo δίδωσι multo aptius subiectum ἀπὸ τοῦ κοινοῦ quaerendum est, lex Leptinis. Neque temere omnino ad istam figuram anti-

antiptoseos confugiendum est, licet non infrequen-
tem in optimis auctoribus. Vide VV. DD. lau-
datos a Dorvill. ad Charit. p. 593. Πορο τούτων
ἕκαστος, quisque eorum, quos, antea immunes, nunc
lex ista cogit, ut muneribus fungantur in posterum.
Hactenus satis clarum est τούτων, quippe quod re-
deat ad proximum εὐεργέτας. At αὐτοῖς et αὐτῶν
sane obscurius posita sunt de his, quos quum sem-
per adhuc functio munerum onerasset, eo onere nunc
levatos vult Leptines. Conf. §. 15. et 24. Itaque
loci sententia haec existit: Si vere deficient ci-
ves obeundis muneribus publicis pares, praestare equi-
dem crediderim, rem per contributionem fieri. Hoc
modo parva impensa ad unumquemque pervenit, nec
se quisquam nimis oneratum queri poterit; contra e
Leptinis lege et ratione, quantumvis ea omnibus one-
ris levamentum promittat, ii tamen, quos vult levo-
tos, nonnisi tamdiu vacatione fruuntur, quamdiu hi,
quos novos nunc addemus, in functione erunt, post id
tempus ipsi sumtum facturi nihilo minorem quam an-
tea. Sic videor verum sensum loci constituisse,
ex parte adiutus a Reiskio. Oratorem autem ve-
ritate hic niti, nonnihil dubitem. Multum inter-
est, in annos singulos, an tertio quintove quoque
anno, sumtus erogare cogamur. Verum id video,
sententiam prorsus perimi et a Marklando, qui αὐ-
τοῖς mutabat in ἔτους, ad hoc confirmandum ab-
usus §. 7., et multo magis lectione seu coniectu-
ra Marg. Ben. ἕκαστος αὐ λειτουργῆ.

§. 20. Κεκτῆσθαι abest a Par. 1. Pan. Aug. 1.
detrimento numeri. Sensus liquidus est: εἰ δὲ φή-
σουσι κεκτῆσθαι, ἢ ὑψηλόμενον, ἢ τρόπον τινὰ ἄλλον,
οὐχ ὄν προσήκει. Κολάζειν, poenas repetere ab ali-
quo, de accusatore, sicut latine adhibetur conde-

Q

innare, de quo vide Ernest. Clav. Cic. h. v. et conf. infra quae monebo §. 72. ad verbum κρίνειν.

§. 21. Νυνὶ τῇ πόλει δυοῖν ἀγαθοῖν ὄντων. Inviduo ceteris editoribus, quibus facilis hic locus visus est: me enim nullus in tota Oratione peius vexavit, ut, si forte ipse eum vicissim vexem, nihil mirum sit. Illud evidentissimum est, graeca a me apposita non hoc sibi velle, *Reipublicae nunc duo bona adesse, opes et fidem*. Nam tali sensui, quem tamen Wolfius exprimit, adversatur totus loci contextus et §. 95. Potius ita universe capere licuerit verba, *δυοῖν ὄντων τῇ πόλει ἀγαθοῖν: quum duae res sint et habcantur bona Reip. nostrae. Ut sit: Praeterea quum omnino duo cadant in hanc Kemp. bona, opes et fides; posterius hoc, quod nunc habemus, praestabilius est*. Locum simillimae formae opportune memini ex Or. in Aristocr. p. 743. D. Δυοῖν ἀγαθοῖν ὄντων πᾶσιν ἀνθρώποις, τοῦ μὲν ἡγουμένου καὶ μεγίστου πάντων, τοῦ εὐτυχεῖν, τοῦ δ' ἐλάττονος μὲν τούτου, τῶν δ' ἄλλων μεγίστου, τοῦ καλῶς βουλευέσθαι, οὐχ ἅμα ἢ κτήσις ἀμφοῖν παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις. Sed sic quoque offendit nos νυνί. Quod quo iure, quave gratia trahemus ad μεῖζόν ἐστιν in ultimo membro? Quanquam hoc modo iunxisse videtur Scholiastes, questus et ipse ἀσάφειαν τῆς λέξεως. Contra suo loco relictum νυνὶ intelligi *adhuc*, usus vetat Atticus, qui νυνὶ in uno *praesente tempore* ponit, quum νῦν trium sit temporum. Vere hoc ex Heraclide docuerunt Etymol. M. p. 608. et Eustath. ad Odys. Σ. p. 1840. Scribemusne igitur, particula expuncta, *τουτωνὶ τῇ πόλει?* an in ea latet ἡμῖν, ut saepe coniungitur ἡ πόλις ἡμῖν pro ἡ πόλις ἡμῶν, dativo genitivi locum tenente? Quidquid erit, videtur textus vitium traxisse, et

id quidem antiquum. Ceterum ad rem addi hic poterat: *Χρήματα μὲν γὰρ ἐστὶ κτήσασθαι· δόξαν δὲ χρημάτων οὐ ῥᾶδιον πρῆσθαι.* Assignatur haec sententia Demostheni in Stobaei Serm. IX. p. 104., sed nusquam ita in nostris Orationibus lecta.

21. *Τό γε πιστοῖς εἶναι καὶ βεβαίοις δοκεῖν διαμένειν.* Ut dativorum causa appareat, iungenda haec sunt cum verbis *γενέσθαι ἡμῖν*, tacite repetitis, non cum *εὐχομαι τοῖς θεοῖς*. Numeri causa εἶναι superadditum videtur. Quod in Pan. pro *δοκεῖν διαμένειν* Obsop. notat legi *διαμεῖναι*, posterius hoc habent etiam Par. 1. Aug. 1. Verum male omitteretur *δοκεῖν*, quod primarium est ad sententiam.

§. 22. *Φέρε δὴ, καὶ τὰς εὐπορίας* — Age vero, quae privatae opes illorum, immunitate partae, adversariis nostris tam molestae sunt, eas in commodum Reipublicae cedere demonstrabo. • Oritur inde, inquit, *utilitas, collata in medium, (εἰς μέσον,)* ut et latinus sermo imitatur. MSS. magno numero *εἰς δέον*, quod affinis est potestatis, at minime eius, quae h. l. postulatur. Discas id ex §. 32. Igitur ut ferri fortasse ea lectio possit, non ita rem ipsam audio pro ea loquentem, ut Taylorus; maluique surdaster videri, quam bonam omnium editorum lectionem deserere. At *εὐπορήσειν*, mirabar interdum, a nemine adhuc mutatum esse in *εὐπορήσαι*. Nunc et hoc video bene habere, et futuro Oratorem callide usum, quasi metus ille adversariorum *in praesens quidem* vanus esset. Similiter leni verbo, *ἀναπαυομένους*, reddit id, quod prius ex aliena persona gravius dixerat, *ἀτελείας ἐπειλημμένοι.* •

22. "Ιστε γὰρ δὴπου, sine τοῦτο, dant plerique omnes. Ex Par. 1. 5. 7. Aug. 1. et Bav. illud

Reiskiüs iniecit. Non male; quod facile absorberi potuit a voce praecedente, et abunde adest exemplorum pronominis huius sic adiecti.

22. Ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδεὶς ἐστ' ἀτελής. Intellige οὐδεὶς τῶν τοῦ τριηραρχεῖν ἄξια κεκτημένων, *nemo ex ditioribus*. Hoc vero, nemini immunitatem a trierarchia concedi, tam saepe videtur inculcatam, ut pateret, quamvis multi divites liberati a reliquis oneribus essent Populi beneficio, eos satis superque premi suntibus in bellum faciendis.

22. Πολλὰ εἰς ταῦτα. H. e. *in ea omnia, quorum usus et necessitas est in bello*. Πᾶσα ἀνάγκη hic adverbialiter positum est, *διαβεβαιωτικῶς*.

22. Παρὰ μὲν γὰρ τὰς ἐπὶ τῶν — En iterum exemplum antitheti seu contrapositi, qua figura Noster uti scit tam efficaciter. In τοῖς θεωμένοις ἡμῶν cogitabis, non omnes Athenis ivisse spectatum ludos scenicos et gymnicos. Ad sententiam autem compares Lycurg. in Leocrat. p. 233.

§. 23. Ὅσον ἐνθάδε ἀφίετε, ἐκεῖ κομίζεσθε. Nimirum ἐνθάδε, ἐν ταῖς χορηγίαις. Ἐκεῖ, ἐν ταῖς τριηραρχίαις καὶ ταῖς εἰσφοραῖς. Quidquid pecuniae divites necesse non habent choris impendere, id ad Remp. conferre poterunt in obeundis muneribus bellicis.

23. Ἀναγνώσεται — int. ὁ γραμματεὺς, qui Oratoribus semper praesto erat in foro iudiciisque, ut illorum iussu publicas tabulas et instrumenta causarum quaevis recitaret. Inde perpetua haec elipsis.

23. Λέγε τοῦτο αὐτοῖς. Vulgant ubique τοῦτον αὐτοῖς, quod meritissimo Reiskium offendit, quem in refingendo hic secutus sum. Iam τοῦτο est pars legis ea, cuius usus nunc quum maxime esse debuit.

quam partem cogitari licet scribae ab Oratore digito indicatam. Certe nihil necesse erat recitari totam legem de trierarchiis, praesertim si longior esset et multorum capitum, ut paene suspicor. Correctionem firmat Aug. 1., cuius lectio nescio an tota praeferrī debuerit: λέγε τοῦτο αὐτό. Νόμος. Ἄτελῃ μὲν εἶναι κ. τ. λ. Omnino conf. Or. Nostri de fals. leg. p. 300. A. ibique Tayl. et in Aristocr. p. 739. F. Id tamen dubitari potest, an legis verba ita sint ab ipso auctore adscripta. Abruptiora ea sunt, et plane tali specie, quam annotata lectorum habere solent; et quod dē omittitur in Aug. 1., id a correctore esse dixeris, sicut alia sunt eiusdem codicis. Omnino factum videtur mihi saepius, ut in locis, ubi deessent scita, leges, aliaeve literae publicae, sicunde nota essent, aut ex ipsa Oratione suppleri possent, a doctis lectoribus insererentur. Pro tali habuerim etiam fragmentum oraculi ap. Aeschinē in Ctesiph. p. 445. Quo in loco, ut hoc addam, gravior adhuc mendum haeret in verbis: ἐπὶ Θεοφράστου ἄρχοντος, Πυλαγόρας ὑμεῖς εἴλεσθε Μειδίαν τε ἐκστῆνον, τὸν Ἀναγυρῆάσιον — καὶ Θρασυκλέα, τὸν Λέσβιον. Postremum nomen pro gentili esse, vix bene probetur ne ex iis quidem, quae a Platone Ion. extr., Demosthene Philipp. I. p. 51. et aliis narrantur. Nec magis placet emendatio Reiskii, τὸν Λεσβίου. Exspectatur non patris nomen, sed demi, iudice etiam Marklando. Scribendum igitur, τὸν Λέκκιον. Hesychius: Λέκκον, δῆμος Ἀντιοχίδος φυλῆς. Conf. Sponii Indicem demorum p. 432. Coniectura est ex eodem genere, unde illa est Valesii et Corsinā in Or. de Cor. p. 484. C. in posterum recipienda, Εὐβουλος, Μνησιθέου, Κυθήριος, pro Κύπριος.

§. 24. Δειρίζκεν ὁ νόμος. *Lex diserte, clare dicit, λέγει διαρρήδην.* Particula haec quum usitatissima sit, verbum eiusdem familiae, *δειρίζκα*, rarius occurrit, vulgo ne in Lexica quidem relatum. Prae ceteris delectatur eo Iudaeus Philo, ut de mund. opif. T. 1. p. 28. Quod det. pot. insid. p. 194. et 201. De sept. et fest. dieb. T. 2. p. 28. ed. Mang. et alibi.

24. Τοῦ τριεραρχίας ἄζια ἔχειν. Addi vult Reisk. *δοκεῖν.* *Quam ut censeantur possidere tantum, ut trierarchiam gerere debeant.* Satis erit, talia lasciviae criticae exempla, quas iste emendationes vocat, simpliciter apponere, ne se forte ulla bona re a me frustratos doleant, qui priorum editorum opibus carent. Si quas autem coniecturas sic transmittam, eas tales esse deputo, quae ne cuiusquam postea animum tentent, plane nihil periculi esse videatur.

24. Τίνα οὖν ἑαστώνην τοῖς πολλοῖς — Leptines rogationem suam apud Populum hac specie commendaverat, quod nimia adhuc in concedenda immunitate facilitas damnum dedisset plurimis, ad liturgias curandas adactis vice immunium, et plerumque ditiorum; nec mirum est, si ostenderat, multum levamenti sua lege allatum *ἡ τοῖς πολλοῖς*, h. e. *multitudini*. Nam sic optimi auctores latinitatis reddunt *τοὺς πολλούς*, quibus vocibus Oratores populum designant sine ullo contemptu, exceptis tamen civibus vel maioris in Civitate auctoritatis, vel beatioribus. Non minor autem h. l. nos moratur difficultas, quam illa erat §. 19. in verbis, quorum sententiam in re summa noster hic locus sequitur. Omnino quidem id apertum est, hanc Demosthenis esse mentem: *Tribubus singu-*

lis (decem tum Athenis erant) vel etiam binis tantummodo unus per legem Leptineam choragus accedere potest, isque unus adiectus rursus unum ex iis, qui liturgias adhuc obierunt, onere et impensis liberabit. Iam si Civitas haud amplius quinque, summum decem novos, choragos lucrabitur, quid, quaeso, in ista lege tantum levamenti paratum est universo Populo? Hactenus quidem, inquam, de sententia satis constat. Sed aliis rebus adhuc opus est ad sensum loci interiorem recludendum. Nam primum obscurius est, χορηγός nunc quoque latius sumatur, an angustius; tum nostro loco idem subsit calculus, qui erat §. 17., an alius novus: quin id ipsum ambigi potest, cives soli nunc intelligendi sint, an simul μέτοικοι. Ne multa; ex omnibus, quae mihi locum saepius pensitanti consentanea visa sunt, haec arbitror tenenda esse, ut veri similia. Primum vix dubium est, Oratorem nunc de quinque aut decem novis choragis dicentem in superiore calculo suo perstare. Nam quoniam illic de XVI. novis per Leptinem accessuris dixit, in his autem V. aut VI. cives numeravit; tum, quum XXX. ad summum concedit accedere posse, proportio suadet, ut cives fere X. et μέτοικους XX. in illo numero haberi statuamus. Hanc autem rationem Orator quum modo ipse posuerit, eam et nunc sequi etiam debuisse videri potest. Deinde ipsa mentione tribuum probabile fit, hoc quoque loco de solis civibus sermonem esse. Quid enim tribus ad μέτοικους? Iam simul hinc per se consequitur, χορηγόν denuo latiore sensu eodem, quo superius, accipi debere. Qui melius rem extricare potuerit, eum equidem libenter audiam. Nunc uni Augerio video partem dif-

ficulatis suboluisse, qui in animadversione annotat, *ex Oratoris ratione supra prolata Republicam, immunitatibus sublatis, lucrari XV. aut, ad summum, XXX capita idonea muneribus choragiae, gymnasiarchiae et epulationis; ex quo utroque numero V. aut X. uni choragiae assignari debere; quumque X. tribus fuerint, ita vel singulis vel etiam binis tribubus unum novum, qui id munus obeat, accedere.* Haec autem ratio quamvis habeat sane, quo primum cogitata placeat; quam multa in ea quasi precario sumantur, persequi non lubet. Alioquin quaerem, unde vir Gallus sciverit, in choragia non plures occupatos fuisse, quam in epulatione; quaerem alia plura. — Locum iam olim obscuriorem fuisse, ostendit Scholiastes, qui tamen nihil bonae frugis affert ampullis suis. Quibus e scholiis unum ne quem errore implicet, ubi mensis Anthesterio Dionysiis maioribus assignatur, hac super re confer egregiam disputationem Ruhnkenii ad calc. Hesych. T. II. Mox Thucydidis locus ἐν τῇ δευτέρῃ τῶν ἱστοριῶν quaerendus est in lib. III. cap. 17. Varias olim fuerunt partium Thucydidei operis divisiones, ideoque nihil mutare volui. Videtur tamen in Schol. vitium subesse, quum plures quam octo libros a Grammaticis factos esse constet, non pauciores.

24. Ἄνθ' ἐνὸς ἄλλου, ex numero eorum, puta, qui adhuc liturgias obierunt. Τοῦτο est τὸ λειτουργεῖν, et ἄπαξ rursus spectat illud, quod §. 18. legimus, liturgos de novo accessuros ne in singulos quidem annos accedere posse. Non igitur quotannis, inquit, quinque aut decem novos sistit Tua lex, sed hos tam paucos universe παρὰ πάντα τὸν χρόνον.

24. Προσῆκει. Nonnulli copulant προσῆκειν λ. π. τοῖςδε αὐτὸν ἔγωγ' ἂν φαίην, contra libros, et sic, ut orationis vigor [omnis] pereat. Παρὰ τοῖςδε, *coram his, in hoc iudicio*, alias ἐν τοῖςδε seu ἐν τούτοις. Οἶδε sunt ii, qui nunc iudicant. Conf. ad §. 6.

§. 25. Διὰ τὸ γεγράφθαι — Primaria verba ita inter se connexa sunt: Διὰ τὸ γεγράφθαι μὲν — μὴ διηρῆσθαι δὲ — ἀλλ' ἀπλῶς (λέγεσθαι) ἀτελεῖ — καὶ διὰ μὲν τὸ περιλαμβάνειν — διὰ δὲ τὸ διορίζειν — ἀφαιρεῖται, scil. *lex*, aut, si ita videbitur, *Leptines ipse*. In verbis nonnihil nunc mutavi, quo facilius fieret conspectus structuræ, profecto non adeo insolentis, ut idcirco totus locus corrumpi debuerit. Omnis insolentia structuræ hæc est, quod a passivis primum orsa, mox ad activa delabitur, cuiusmodi exempla ubivis quamlibet multa reperias. Lectio autem διηρῆσθαι pro vulgari διειρησθαί, cuius vis ante explicata nunc minus convenit, confirmatur ab Ulp. Ital. Bodl. Aug. 1. Marg. Ben. consensuque Dorvillii ad Chariton. p. 595. et Reiskii, qui recepit. Sed pessime idem in reliquis versatus, post Ἀριστογείτονος abiicit καί, ac statim περιλαμβάνει posuit et διορίζων. Postremum hoc de suo, reliqua ex Bodl. Adeo interdum mancipium putidi codicis est vir alias tam ingeniosus.

25. Ἀφαιρεῖται καὶ Λεύκωνα, τὸν ἄρχοντα Βοσπόρου — De improvise inducitur princeps, cuius iniuria, quam lex Leptinis habet, gravissimum telum est, quo artificiose Noster in prima statim acie utitur. Leuco in ditione Bospori Cimmerij patri Satyro successerat Olymp. 96, 4., regnavit autem usque ad Olymp. 106, 4., quo anno filius Spartacus imperium accepit. Leuconem hunc omnium tyrannorum Bosporanorum nobilissimum et felicitas sua

et prudentia fecit, laudatusque etiam impense est a Chrysippo Stoico. Vide Diodorum XIV, 93. unde de ratione temporum constat, Strabonem VII, p. 461. et 478. Polyæn. VI, 9., aliosque, quorum loca conduxerunt Perizon. ad Aelian. V. H. VI, 13. et Wesseling. ad Diodori l. c. Duo addi merentur, unus Dionis Chrysost. Or. II. de Regno p. 101. ed. Reisk., alter Nonni seu Maximi in Comment. ad Gregor. Naz. Or. in Julian. princ., quem apponam. Εἰδέναι, χρῆ, ὅτι πολλάκις καὶ εὐεργετῶν εὐεργεσίαι ἐν ταῖς στήλαις ἀνεγράφοντο, ὡς περ ἡ τοῦ Λεύκωνος, τοῦ ἀρχοντος Βοσπόρου, ἀνεγράφη ἐν Ἀθήναις.

§. 25. Ἔστι γὰρ γένει μὲν δήπου ὁ Λεύκων ξένος.

Alio ordine haec exhibet Aug. 1. Ἔστι γὰρ γένει μὲν ὁ Λεύκων δήπου ξένος. Rem non monerem, nisi saepe Lipsiensis editor in transponendis vocabulis hunc codicem secutus esset. Etenim mihi ex omnibus eius generis exemplis aliisque minime dubium est, quin saepius is codex scioli alicuius manum emendatricem senserit. Hoc loco vulgatum verborum ordinem tuetur Priscian. XVIII. p. 1169. Putsch.

§. 25. Τῇ παρ' ἡμῶν ποιήσει πολίτης. Ut Graeci dicunt ποιεῖν πολίτην τινά, sic in eodem genere sunt ποιήσις, ποιητός, δημοποίητος, de peregrinis, qui adsciscuntur in numerum civium.

§. 25. Καὶ ταῦτα, ὧν μάλιστα ἡμῶν ἡ πόλις δεῖται.

Bene Wolfius: et eius generis beneficia, quae Reip. maxime sunt necessaria. Καὶ h. l. est et quidem,

ἀεὶ ταῦτα pro κατὰ ταῦτα, itaque non, ut alias dicitur, καὶ ταῦτα, praesertim. Reisk. mavult καὶ ταῦτ', ἀφ' ὧν, quod ipse explicat ἀπὸ τούτων, ὧν.

Vix alius intellexisset.

§. 26. Ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι — Locus hic de re frumentaria Atheniensium classicus, ut quo

graviorem omnino non habeamus, imprimis dignus est, qui deinceps accuratius illustretur. Iam Athenas, quamvis frugum inventione olim tam nobiles, satis constat, posteriore tempore florentis Reipublicae nullo prope alio frumento iusas esse, quam advecticio; idque iam belli Persici temporibus factum ex Herodoto scimus. Deinde aucta frequentia incolarum, quum solum Atticae, minus per se ferax, quippe λεπτόγειων et κριθοφόρον, tantae multitudini alendae non sufficeret, illud longe etiam magis factum, scriptores nostro suppares, quos postea auctores dabo, docent. Petebatur autem frumentum maxime e Ponto, unde quotannis Athenas invecta ad 400 000 medimnūm ex h. l. discimus, tum ex aliis terris, imprimis Sicilia, Cypro, Euboea, Aegypto, ea copia, ut haud maiorem ad eosdem usus, quibus frumentum veteribus inserviit, hodie maximae et celeberrimae urbes consumant. Summa enim efficitur fere 800 000 medimnūm, quum Orator dicat, frumenti ex reliquis locis omnibus convecti copiam cum ea, quam unus Pontus mitteret, aequiparabilem esse. Hoc est ὁ ἐκ τοῦ Πόντου σίτος εἰς πλείων ἐστὶ πρὸς ἅπαντα τὸν ἐκ τῶν ἄλλων ἐμποριῶν ἀφικνούμενον. Particula πρὸς in his servit comparationi aut aequiparationi. Sic Demosth. de Class. p. 136. C. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει χρήματα ἔνεστι πρὸς ἀπάσας τὰς ἄλλας πόλεις. Verbum autem εἰςπλεῖν de mercibus, quae navibus aliquo invehuntur, notum est, ut generale in eadem re, εἰσέρχεσθαι. Vix dignae ergo relatu erant scripturae, εἰς πλείων et εἰς πλέον. Sed male etiam Wolfius, etsi veram lectionem in textu exhibens, vertit: non tamen aequabit eas copias etc.

26. Εικότως· οὐ γὰρ μόνον. *Neque id mirum est: nam non solum* etc. Eleganter ita Graeci εικότως, illatis γὰρ, καὶ γὰρ, ἐπεὶ, aliisve particulis. Exempla praeter alios multos dabit Demosth. de Cor. p. 476. C. et 480. C., quibus in locis ante οὔτε γὰρ, et ἀκούουσι, perperam diu εικότως exsulavit, et Aristoph. Avium 273. Eccles. 7. Lycurg. in Leocr. p. 199. Longin. c. 3. extr. At sunt quoque exempla vocis εικότως, in fine quidem membri positae, sed cum verbo praegresso iungendae. Ut Aeschin. in Ctesiph. p. 454. A., ubi deinceps cum Markl. scribendum erit, τοῦ νεανίσκου τὸ πρῶτον παροξυνθέντος, εικότως.

26. Τὸν τόπον τοῦτον σίτου ἔχειν πλεῖστον. Ex pluribus veterum apparet, maximum in istà regione iam tum frumenti proventum fuisse. Nam ita hodieque reperimus. Vid. Peyssonelii *Traité sur le commerce de la mer noire*, librum etiam germanice versum. Omnino in historia mercaturae antiquae memorabilis est Pontus, h. e. tota ora maritima Ponti Euxini, maxime occasum versus Graecorum et Milesiorum coloniis frequentata, multisque emporiis celebris, inprimis Chersonesus, quae vocabatur Taurica, nobis *die Krim*. Et ea loca praeter ceteris frequentabant mercatores Athenienses, permulta inde exportantes, in his τάρικος, quod ipsum erat varii generis, tum ceras, mella, lanas, coria, pelles caprinas et alias, ligna navibus fabricandis, mancipia etc., quas res permutabant illi vinis, in Co, Thaso, Mèndae et alibi coemtis, aut rebus et utensilibus ex fabricis et officinis Athenarum. Huius enim urbis merces, utpote praecipua elegantia conspicuae, non minus olim in deliciis erant, quam hodie Parisienses aut Londinenses.

Atheniensibus quantum ea mercatura adtulerit commodorum, facile intelligitur. Vel una frumentaria plurimis civibus debuit lucrosa esse, ut ex ea sola sibi victum et opes quaerere potuerint. Iam univ-erse vide Herodot. VII, 147. Lysiae Or. XXXII. p. 902. Andocid. Or. II. p. 86. Xenoph. Hellen. V, 4. extr. Anab. VI, 4. VII, 5. Isocrat. Trapez. p. 529. seqq. Demosth. de Cor. p. 487. A. adv. Lacrit. p. 954. A. et 956. E. adv. Phorm. p. 941. et 945. adv. Polycl. p. 1086. Polyb. IV, 38. Strab. VII. p. 478., ubi et Leuconis mentio fit. Ad haec conf. Guil. Clarkii Connexion of the Roman, Saxon and English coins p. 55. et Pauwii Recherches philosophiques sur les Grecs p. 331. seq. Ceterum notatu non indignum puto, quod potiores res, quas Chersonesus hodie quoque vicinis prae- bet, maximam partem eadem sunt, quas olim na- tiones inde exportarunt.

26. Ἀτέλειαν δεδωκέναι, καὶ κηρύττειν, πρώτους γε- μιζέσθαι — Haec duo quam vim habere debue- rint, docere nihil attinet. Sic nimirum frumenta- ria negotia illius regionis in manum solorum Athe- niensium devenire necesse fuit.

26. Ἐχων γὰρ ἐκεῖνος — ὑμῖν. Antitheton tribus verbis declarat, quam bene et quaestuose Resp. Atheniensium cum Leucone immunitatem permuta- verit. Hinc *unus rex cum filiis*, illinc *Athenienses universi*. Verum fide rhetorica, ut solet, agere Demosthenes videtur. Certe minime vanum no- men fuisse immunitatem Leuconi donatam, obser- vat S. Croix in libro de l' état et du sort des anciennes Colonies p. 101., comparatis Demosth. Or. huius §. 48. et Xenoph. R. Athen. I, 17., quibus locis docemur, Remp. Atheniensium a mer-

catoribus, qui Hellespontum intrarent, decimam, qui Piraeum, centesimam portorii nomine exegisse. Quid in nostris verbis desideret Reiskius, et quo modo ei Orator planius loqui debuisse videatur, operae pretium non est referre.

§. 27. Ἐκ τῆς παρὰ τοῖς σιτοφύλαξιν ἀπογραφῆς ἄν τις ἴδοι. Unus hic, quod sciam, locus est in Oratoribus, ubi τοῖς σιτοφύλαξιν munus tribuitur, frumentum in portus Atticos invectum, eiusque modum consignandi. Ἀπογραφή capiendum de tali *scriptura* aut *tabulis*. Itaque iam tum in his rebus bonum ordinem videmus adhibitum. Σιτοφύλακας plures memorant, quos laudat Meurs. in Piraceo c. 5. Sed potior locus est in Lysiae Or. XXII. p. 722.

27. Οὐκοῦν παρὰ μὲν τὰς τριάκοντα μυριάδας — τριςχιλίους. Leuco quum tricesimam, quam ab aliis e Ponto, frumentum exportantibus exigit, nobis data immunitate portorii remiserit, quotannis in 300 000 medimnūm nobis remittit admodum 10 000 med., in 100 000 autem $3333\frac{1}{3}$ med. Posterioris numeri loco Demosthenes posuit 3000, adiecto ὡςπερᾶνει. Quod eo fecit, opinor, ut res statim omnibus planior fieret; eamque ipsam puto causam esse, quare, quum prius universam summam 400 000 medimnūm posuerit, ea nunc partita, primum de 300 000, mox de 100 000 residuis medimnis dicat, quando brevius dicere poterat: *Leuco in illa 400 000 medimnūm remittit nobis 13 333*. Sed quae ratio auctori prae altera placuit, ea et animo et memoria facilius posse teneri videtur, accommodataque esse etiam auditori arithmetice minus perito.

27. Τοσοῦτον τοῖνυν δεῖ. Omnes editi. τοσοῦτον, praeterquam postrema, quae τοσοῦτον exhibet ex Aug. 1. et Bav. Atque haec structura utique pro-

bator est Atticis, quum dicunt *tantum abest ut etc.* Ex innumeris huius generis exemplis quaedam offert Taylorus ad Lysiae Or. XXIV. p. 740.

27. Προκατασκευάσας ἐμπόριον Θευδοσίαν — Ergo ante quam Theudosia, locus Austro propior, cum portu opportuniore et haud dubie navium capaciore, mercatui aptaretur, naviculariis Atheniensibus unum emporium huius tractus fuit Bosporus. Quod nomen posterius et hic et §. 29. non regionis acceperim, sed oppidi, ad Bosporum Cimmerium siti, seriore aevo primae civitatis Sarmatarum. Non diversum id oppidum, nisi nomine, a Panticapaeo, nobili loco, habet tum Plin. H. N. IV, 12, 24. tum alii veterum, e recentioribus inprimis Peyssonel. in Observv. sur les peuples barbares, qui ont habité les bords du Danube et du Pont - Euxin p. 98. Neque in Oratore nostro quidquam est repugnans huic rationi, ne dicam, favere ei quodammodo locum adv. Lacrit. p. 953., ubi Theudosia et Panticapaeum, emporia pluries eodem coniunguntur modo, quo h. l. Theudosia et Bosporus. At prioris horum locorum scriptura mire hic variat, ut nonnulli etiam dederint Θευδασίαν et Εὐδασίαν, alterum ex altero corruptum; et hoc quidem, Εὐδασίαν, ab operis in una Erfurt. Vera unice sunt Θευδοσία et Θεοδοσία, diversitas autem haec solius dialecti, nec ea minus in similibus nominibus obvia, in latinis quoque, ut in *Theodosius, Theodorus, Theudricus* etc. Vide Koen. ad Gregor. de Dialect. gr. p. 76. et 222. et Burmann. Sec. ad Anthol. Lat. T. I. p. 249. Nostram vero scripturam hic quidem praestat consensus codicum, plane ut in Polyæn. V, 23. et Appian. Mithrid. c. 108. seqq., ubi tamen nunc cogimur legere Θεο-

δοσία. Loci ipsius, quem Leuco demum, patrem obsidioni eius immortuum aemulatus, expugnasse regnoque Bosporano adiecisse videtur, loci igitur, tanquam vetustae coloniae Milesiae, magna imprimis fertilitate nobilis, mentionem praeter illos faciunt Strabo VII. p. 478. Arrian. Peripl. Pont. Eux. p. 20. Anonym. in eiusd. argum. Periplo p. 5. ed. Hudson. Stephan. Byz. v. *Θεοδοσία*, Plin. H. N. IV, 12, 26. Ammian. XXII, 8. Harpocrat. h. v. Iornand. Rer. Get. c. 5., ut alios mittam, quos Cellarius dedit Notit. Orb. antiq. T. I. p. 511. Theudosiae huic in eodem tractu successisse Caffam, emporium hodieque celebre mercatura, maxime frumentaria, tralaticium est. Nam quod Vossius ad Anonym. l. c. obvertit, τὴν Καφᾶ et Θεοδοσίαν posteriore aevo inter se distingui, id mihi minus videtur exploratum esse. Sua autem aetate, Anonymus iste docet, urbem dialecto Βαβαρων vocari Ardaudam, quod nomen ab ipso explicatur ἐπτάθεος. Iam ut longae annotationis taedium excutias, adi, quaeso, laudatum librum Pauwii p. 334.

27. Προπέρουσι σιτοδείας παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γενομένης. Aliunde, quam ex hoc loco, rem non novimus. Erraret autem, ut putō, si quis gravem famem, communem multis terris, exsculperet e verbis παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. Certe alibi tum his, tum simili voce, ἢ οἰκουμένη, superbi Athenienses utuntur ita, ut maius quiddam sonent verba, quam valeant. Res debet incidisse in Olymp. 105, 4.

27. Τοσοῦτον, ὥστε πεντεκαίδεκα ἀργυρίου τάλαντα, ἂ Καλλισθένης διώκησε, προσπεριγενέσθαι. Strabonis l. c. verba haec, Λεύκωνά φασιν ἐκ τῆς Θεοδο-

σίας

σίας Ἀθηναίοις πέμψαι μυριάδας μεδίμων διακοσίας καὶ δέκα, haec, inquam, nonne ad hoc ipsum tempus, quod Noster nunc tangit, spectare dicamus? Certe id veri fit simillimum, a Geographo in ista narratione certum quoddam tempus designari. Summa quidem medimnorum 2100000 enormis est, praesertim si quis uno anno putet missam, quod tamen non est, necesse. At Demosthenis verba, quae posui, vix satis clara hodie esse possunt, nusquam nobis edoctis, cui tandem pecuniae praefectus Callisthenes fuerit; quem ipsum dicamus notum demagogum esse, an quem alium, incertum est. Vel sic tamen vocabulum τοσοῦτον accurate legentem subhossendat oportet. In quo mirificum est, Marklandum et Reiskium, quum corrigerent ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον, (nec id ipsum recte, nam vim orationis auget post οὐ μόνον omissum καὶ, ut latine *et* vel *etiam* omitti solet post verba, *non modo*;) nihil aliud gravius in h. l. annotandum reperisse, perinde quasi neuter eorum unquam Wolfii notam vidisset, quae tam lenem habet unius vocis correctionem, rei que congruam, quam nuperae explicationi, an divinationi, nemo praeferre dubitet. Sic enim ille: *Quid, si legamus ἀλλὰ τοσοῦτου, h. e. οὕτως εὖωνον? Ut significetur duplex beneficium, et copia frumenti, et vili pretio missa. Nam illud προσπεριγεγέσθαι de pecunia reliqua, non de accepta ex venditione superflui frumenti, intelligendum, arguunt verba, ἀδιόκησε Καλλισθένης scil. ὁ σιτώνης, qui XV. talenta retulit, minoris emto frumento, quam putarent Athenienses.* In quibus dictis ultimum de Callisthene non satis mihi probabile est. Nec enim, si viro frumenti coemendi negotium datum esset,

crediderim Oratorem potissimum - talenta ista residua ut eius curae commissa memorare potuisse. Impensius contra prior coniectura placet, ut haec sententia existat: *Leuco frumentum misit nobis non modo sufficientem, sed tam modico pretio, ut ex summa, quam Resp. emendo frumento destinarat, etiam superfuerint XV. talenta, quae servata aerario sunt.* Ita servamus simul loquendi usum in verbo περιγίγνεσθαι, quod dicitur de pecunia, quae superest ita, ut lucrifiat. Denique nemo nisi puer dubitabit, ista potestate dici vocem τοσοῦτος. Solennia sunt in utraque lingua, τοιοῦτος, τοσοῦτος, τηλικούτος, οὕτω, talis, tantus, de modo non tantum magno, sed et exiguo. Ἰδ. Διμ. XXII, 51.

§. 28. Τι οὖν οἴεσθε τοῦτον — Ellipsis, aut apsiopesis, gravitatis plena. Tacite ad τοῦτον supplendum εἶναι, vel potius ποιήσειν. Posterius hoc Interpres secutus est vertendo: *Quid igitur creditis eum — facturum esse?*

28. Ὁ αὐτὸς νόμος οὗτος ἐκεῖνόν τε — καὶ — *Ista lex, quae si perlata fuerit, immunitatem regi eripiet, eadem Vestros quoque cives immunitate portorii privabit.* Docet haec interpretatio, quantum a vernaculo sermone nostro abeat Graecorum structura, quum dicunt ὁ αὐτός, iunctis particulis τε et καὶ. Conf. ad §. 128. inferius.

28. Οἷς ἂν ὁ νόμος βλάψων ἡμᾶς φαίνεται. Reiskio ne hic quidem morem gerere debebam, coniecturam Wolhii, βλάψων, pro lectione omnium librorum, βλάψειν, exhibenti. Sed maiorem etiam socium erroris habeo, Marklandum, qui dum illud βλάψων omnino non improbat, atque adeo vel βλάψαι ἡμᾶς φαίνεται, vel βλάψειν ἡμᾶς φαίνεται, scribendum coniicit, satis et ipse prodit, sibi in

vulgata scriptura aliquid displicuisse. Eam vero nunc affirmo, et recte habere, et in ea convellenda frustra laboratum esse. Ne posteriorem coniecturam Angli arguam, quae omnium minime placet, futurum infinitivi, τῆ ἀν ἀοριστολογικῆ iunctum, profecto non ita rari exempli est, ut in aoristum mutare necesse fuerit. Participium autem, cum φαίνεσθαι constructum, ex solenni usu sermonis aliam habet potestatem, quam quae huic loco congruit, in quo loco simplex notio verbi *videri* requiritur. Longe alia ratio est eorum verborum, unde Wolfius emendationi suae colorem quaerebat: αἷς ὁ μὲν Λεύκων ἐμμένων φαίνεται κ. τ. λ. §. 29. Nam φαίνεται ὁ νόμος ἡμᾶς βλάψειν est, *lex videtur nobis nocitura esse*: contra, φαίνεται ὁ νόμος ἡμᾶς βλάπτων, *palam est et omnibus compertum, legem nocere nobis*. Hoc discrimen si notetur, patebit simul, ne recte quidem dici φαίνεται ὁ νόμος βλάψων. Quidquid enim huius rei futuro tempore continget, id in praesens quidem *palam aut compertum esse* non potest.

§. 29. Ἐφ' Ἱερῶ. Nomine hoc dictus eximie locus, situs inter Bosporum Thracium et Trapezuntem, in Ponti ore et angustiis, ut ait Cicero Verrin. IV, 57. Fanum in loco erat cum statua Iovis, quem deum ibi Οὔριον vocabant, quod sacrum nonnulli ad Argonautarum tempora retulerunt. Sed vide Herodot. IV, 87. Polyb. IV, 39. Pompon. Melam I, 19. Arrian. Peripl. Pont. Eux. p. 12. et 25. Marcian. Heracl. p. 68. ed. Hudson. et Schol. Apollon. Rhod. ad II, 532. cum aliis, quorum locos suppeditant Valesius ad Harpocrat. p. 35. et Wesseling. ad S. Petiti LL. AA. p. 503. Statuae Iovis in eo loco positae habemus adhuc

inscriptionem, detectam a Whelero et Sponio, imprimisque illustratam a Chishull. Antiqq. Asiat. p. 61.

29. Πρὸς ὄσης κακίας ὑπερβολὴν ὑμᾶς ὁ νόμος προάγει. *In quam immensum dedecus lex ista Vos conuiciat, seu propellat.* De verbo προάγειν vide Dorvill. ad Chariton. p. 313. et 494.

29. Μὴ γὰρ οἴεσθε ὑμῖν ἄλλο τι τὰς στήλας ἐστάναι — Revocavi cum Reiskio ἄλλο τι, quae verba elapsa sunt ex Ald. Herv. Wolf. et Tayl. Αἷς refer, quod ipse ordo verborum cogit, ad συνθήκας, uti solenniter graece dicitur ἐμμένειν σπονδαῖς, ὄρκῳ, εἰρήνῃ, ubi latine *manere in induciis, in pactione* etc. Sed mox, constructione quodammodo mutata, in ἐστώσας ἀκύρους spectantur στήλαι, quibus συνθήκαι insculptae erant. Deinde in Par. 1. et Aug. 1. ἔσεσθε ante πεποιηκότες deest, culpa, credo, correctoris, melius huc quoque φανοῦνται trahii putantis. Nempe duo isti unius familiae codices in tali genere correctionum saepissime conspirant. Conf. quae notavi p. 250.

§. 30. Ἐὰν δὲ δὴ πέμψας ὡς ὑμᾶς Λεύκων ἐρωτᾷ. Scilicet ἀγγελον sive ἀγγέλους πέμψας, qua vi hoc unum πέμπειν poni, in vulgus hodie notum est. Nomini, Λεύκων, articulum plurimae editt. hic addunt, qui ab omnibus in eodem nomine abest §. 32. Contra servavi vulgatum ὑμᾶς, quod Reisk. ex Aug. 1. in ἡμᾶς mutans, una opera ἀφηρέμεθα corrigi malit propter sequens ἐροῦμεν. Potuisset suae rationi patronum sistere Anonymum in Rhet. graec. select. Galei p. 200., ubi plane legitur ἀφηρέμεθα. At ego tum vicissim darem, qui secundae personae verbi patrocinator, et generosi nominis hominem, Tiberium, ex eadem Collect. p. 176.

Sed extra iocum; quum saepe istorum pronomi-
num, ὑμεῖς et ἡμεῖς, commutatio a scribis facta
sit, eaque vel diligentioribus eorum facillima esse
debuerit, in multis locis Oratorum dubium ma-
net, utrum alteri sit praefendum. Et quas re-
gulas nobis ponere possumus ad eorum usum in
dissidio codicum discernendum; earum nulla satis
huc convenit. Hic tamen de vulgatae scripturae
veritate non dubitem.

30. Τί γράψει ποτέ ὁ τὸ ψήφισμα ὑπὲρ ὑμῶν
γράφων; *Quid tandem scribet is, cui hoc mandabi-
tur, ut Vestro nomine, Vestra auctoritate, regi re-
scribat?* Itaque τὸ ψήφισμα est *responsum, Leuconi
publice reddendum.* Nuperus editor, semper ille
nobis ad partes vocandus, corrigit τί γράψαι τότε,
tunc temporis, quum illud fiet; idemque in textu
dedit ὑπὲρ ἡμῶν, utrumque contra fidem librorum.
Quanquam posterius minus improbo, etiam pro-
pter ista, οὐδὲν δίκαιότερ' ἡμῶν ἐρεῖ;

30. Ὅτι, νῆ Δία, ἡσάν τινες τῶν εὐρημένων ἀνά-
ξιτοι; Haec vim habent ironiae, et pronunciando
sunt adiuvanda. Rectius tamen forsitan citra inter-
rogationem legenda videantur, tanquam responsio
suggesta ab adversariis. Cf. omnino §. 44. Ex
interpunctione vulgari Orator ipse dicit: *An illud
forte scribemus, multos esse praemio indignos?*

30. Καὶ γὰρ Ἀθηναίων τινές — Verbi causa,
homines erga regem tam ingrati, quam sunt fauto-
res legis Leptinae. Id auctor ut non dicat, satis
tamen innuit: unde locus admirabilis est urbani-
tate, quam ipse quodammodo sensit Ulpianus.

§. 31. Καὶ μὴν οὐδ' ὅπως οὐκ ἀντιδώσει — Per-
verse haec a nupero editore exponuntur. Ἀντι-
δοῦναι τι, nihil aliud est, quam offerre alteri per-

mutationem facultatum. Igitur verte: Quodsi quis Leuconem voluerit ad permutationem honorum et facultatum adigere, quo id pacto caveri possit, ego non video. Ratio statim subiungitur: Χρήματα γάρ ἐστιν αἰεὶ παρ' ὑμῖν αὐτοῦ. Μοχ κατὰ τὸν νόμον τοῦτον, non τῆς ἀντιδόσεως, sed Leptinis. Omnis haec ratio ἀντιδόσεως, et verba ἢ στερήσεται τούτων, ἢ λειτουργεῖν ἀναγκασθήσεται, aliquid lucis accipient e Prolegomn.

§. 32. Ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος — Transitio ad novam partem Orationis facillima est: Iam porro Vobis etiam hoc videndum, ne iniuria afficiatis ququam alium, si quis in Vos beneficia contulit, quum meliore fortuna uteretur; sed cui nunc iniquis rebus conflictanti, ad victum necessaria facta immunitas opportune subvenit, quam ei priore tempore concessistis. His in verbis ut νῦν valet κακῶς πράττοντι, sic τότε necessario ad prius tempus spectat, h. e. ad εὔ πράττων. Unde libet mirari, ubi mens fuerit critico Anglico, quum τότε vero loco suo motum, ante εὔ πράττων transponendum censeret. Quod sicut nemini praeter auctorem suum placuerit: ita illud errandi causam habere potest, quod Epicerdes, de quo Orator, dicere ingreditur, non secus ac superstes vivensque commemoratur. Etenim tempora si reputes ex iis rebus, quae in seqq. narrantur, vix ac ne vix quidem credibile est, vitam hominis ad tempus huius causae nostrae produci potuisse. Iam vero quum occurrat paullo disertior locus §. 37., ubi filiis illius, non ipsi, sublatae immunitates dicuntur damnum asferre, atque huc simul Ulpiani qualiscunque auctoritas accedat, haud dubium videri debet, quin Epicerdes prius diem obierit, quam

haec Oratio haberetur. At Demosthenes, velut de vivo loquens, h. l. dicit εἰς θεόν νῦν γέγονεν αὐτῷ, et in reliquis quoque simili modo lectorem frustratur. Nempe in tota Oratione confundit ipsos, qui praemiis impertiti sunt, cum horum filiis et posteris. Eam vero rationem sequi potuit non inepte, quod, qui meritorum suorum gratia carent, etiam post mortem iniuriae quodam genere affici videntur; sequi autem debuit, quum provideret, quanto ea ratio potentior ad auditorum animos commovendos futura esset.

32. Ἐπιπέδης ὁ Κερκυραῖος. Hominis nec Thucydides, nec alius ullus eorum, qui ista tempora scripserunt, mentionem habet. Itaque quaeri potest, an melius scribatur ὁ Κερκυραῖος cum Ven. Ald. Herv. et Ben., ex qua retinuit Reisk. Quod factum ut probet, in Notis scribit, *frequentiorem usum Atheniensibus fuisse cum Corcyraeis, quam cum Cyrenaeis, utpote qui Spartanæ fuissent originis.* Attali ratiuncula quis cautus et prudens moveatur in rebus factis? Vulgatum, a me resumptum, defendunt codd. optimi, Par. 1. 7. Pan. Lind. Bodl. Aug. 1. Bav. Marg. Less. et editt. pleraeque cum Aristide Art. p. 452. et Scholiaste, cui hanc unam lectionem ob oculos fuisse apparet.

§. 33. Οὗτος γὰρ ἀνὴρ. Ante ἀνὴρ supra §. 27. Wolfius et Tayl. sua sponte addiderant articulum, nunc id facere neglexerunt. Neutro loco apponi debebat, licet in priori Aristides dederit οὗτος ὁ ἀνὴρ, in Art. p. 468. Pro vero habeo Brunckii monitum ad Aristoph. Eccles. 367., attice dici et οὗτος ὁ ἀνὴρ, et οὗτος ἀνὴρ. Conf. posthac §. 36. et 55. Μοχ τὸ ψήφισμα τοῦτο Orator extulit, vel manu tenens decretum, vel digito demonstrans.

33. Ἐν τοιαύτῃ συμφορᾷ — Hisce particulam καὶ praeponit Wolfius, et, qui eum raro deserit, Taylorus. Putarunt nimirum viri, ad participia, ἀλοῦσιν et καθεστηκόσι, iuncturam requiri, plane ut librarius in Aug. 1. peccavit §. 55. addens καὶ post βασιλεῖ. Ceterorum librorum in utroque loco lectio verior, et in nostro quidem vertendum: *Dedit captis in Sicilia civibus nostris, quo tempore illa calamitate premerentur* etc. Ἐν τοιαύτῃ, in tanta, et quam scitis, uti §. 10. et 140. Similiter τότε accipiendum, illo tempore, h. insigni, noto omnibus: ne quis potè emendet. Sane satis memorabilis Athenis fuit calamitas, Siculo bello inflicta, Olymp. 91, 4. Vide instar omnium, Thucydidem VII. inde a princ., aut, ex recentioribus, Meinertis Histor. doctrinar. apud Graecos et Rom. T. II. p. 273.

33. Ἐν τῷ πολέμῳ, τῷ πρὸ τῶν Τριάκοντα μικρόν. Ind. Ald. pro varia lectione dat, πολέμῳ πρὸς τριάκοντα. Felic. in textu, πολέμῳ, τῷ πρὸς τοὺς τριάκοντα, et sic Parr. codd. Contra Man. vitiose, πολέμῳ, τῷ πρὸς τοὺς τῶν τριάκοντα. Augget hanc varietatem aberrationum Margo Ben., habens πολέμῳ πρὸς τοὺς Τριάκοντα. Quod nos cum Ald. Herv. Wolf. Tayl. Reisk. edidimus, firmatur a Lind. Vind. Aug. 1., nec dubia esse huius scripturae auctoritas debet, et pessime quorundam exemplo μικρόν cum σπανίζοντα iunxeris. Neque melius commentum Reiskii, cui alterum τῷ delendum videtur. Ὁ πόλεμος ὁ πρὸ τῶν Τριάκοντα μικρόν, scil. χρόνον, haud dubie accipiendum est de bello Δεκελεικῷ, vel huius extrema parte, dominationem XXX virorum proxime praegressa.

33. Τάλαντον ἔδωκεν αὐτὸς ἐπαγγειλάμενος. Posteriora duo passim Graeci uno verbo efferunt, αὐτεπαγγελτος, in quo αὐτὸς est sponte, uti lat. ipse. Quanquam ipsum ἐπαγγέλλεσθαι interdum est sua sponte aliquid offerre, aut praestandum suscipere. Diligenter verbum tractavit Taylorus in Annotatt. ad Demosth. de fals. leg. p. 345. seqq. Reisk. edit. In prioribus Reisk. pro ἔδωκεν dedit ἐπέδωκεν, in quo nollem unius codicis Par. i. fidem secutus esset. Parum id defendere potuisset vel usu loquendi attico, ex quo ἐπιδιδόναι et ἐπίδοσις dixerunt de pecunia in Reip. necessitatibus sponte collata, vel etiam Ulpiani ad h. l. verbis his: ἰδὼν τὴν ὀλιγότητα τῆς ἐπιδόσεως.

§. 34. Πῶς ἂν ἄνθρωπος μᾶλλον φανερός — Sic Wolfianae et eas secutae ceterae editt. atque codd. Priorae pleraeque φανερός, ineptè. Bene Wolf. tirones monet, verborum ordinem esse huiusmodi: πῶς ἂν ἄνθρωπος γένοιτο μᾶλλον φανερός εὐνοῦς ὡς ὑμῖν (h. e. ὅτι ὑμῖν εὐνοεῖ) ἢ πρῶτον μὲν εἰ — — δεύτερον δέ, ἢ εἰ ἰδὼν ἑτέραν χρείαν, φαίνοιτο κ. τ. λ. Χάριν, ἣτις ποτ' ἔμελλεν ἔσεσθαι h. gratiam, qualiscunque ea tandem erat futura: alibi χάριν ἄδηλον. Talis tum status erat rerum, qui haud magnam spem remunerationis viro facere posset. Κεκρατηκότας καὶ παρ' οἷς ἦν, intellege Syracusanos; ut tum, quum clades illa fieret, Epicerdes Syracusis habitasse videatur. Illinc posthac hominem Cyrenen revertisse, veri simile est; filios autem eius, non errabimus, si Athenis domicilium habuisse huius quidem causae tempore credamus. Ita etiam Ulpianus: Φασὶ δὲ τοὺς παῖδας μεταστῆναι τοῦ Ἐπικέρδους ἀπὸ Κυρήνης Ἀθήναζε.

34. Ὅπως ἰδίᾳ τὰ ὄντα σώσει. Vulgo legunt σώσοι cum Ald. Herv. et Ben. In aliis est σώση, sed in Felic. et Man. σώσει. Postremum rectum est unice, non ideo tamen, quod sequitur ἔξει; nam cur posterius verbum regulam faciat potius, quam prius? verum quod id exigit sermonis lex et ratio. Soloecismum facit ὅπως cum futuro optativi aut aoristo subiunctivi constructum, legitima Atticorum structura poscente indicativi futurum. Id poetarum usu accurate evicit Dawes. *Miscell. crit.* p. 227. et 276., quocum conf. exempla colligentem Fischerum ad Weller. p. 401. Reiskius autem quum hoc in loco vulgatum non male habere pronunciet, mirandum non est, quod et alios locos multos Oratorum reliquit eodem vitio inquinatos. Tamen vel ex sua ratione corrigere debebat verba Aeschinis in Ctēsiph. p. 438. A. Ἐπράττετο γὰρ οὐ πρὸς τοὺς ἄλλους πρέσβεις, ἀλλὰ πρὸς Φιλοκράτην καὶ Δημοσθένην· πρῶτον μὲν, ὅπως μὴ περιμενεῖτε (vulg. περιμείνητε) τοὺς πρέσβεις — δεύτερον δέ, ὅπως μὴ μόνον τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ συμμαχίαν εἶναι ψυφιεῖσθε πρὸς Φίλιππον κ. τ. λ. Similiter in Demosth. Olynth. II. p. 21. D. scribendum, δεῖ τοῦτ' ἤδη σκοπεῖν, ὅπως μὴ χεῖρους περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εἶναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων, ubi omnes edunt δόξομεν. Recte contra vulgatur infra §. 72. Πρόνοιάν τινά ἔχοντας — ὅπως δόξετε, ὅπως — ἀφαιρήσεται, καὶ ὅπως — ἔξουσι τὰ δοθέντα. Idem vitium sustuli ex Aristidis *Declamat.* §. 25.

34. Ὅπως τῶν ὑμετέρων μηδέν — *Ne qua pars Reip. Vestrae seu rerum Vestrarum defectu quodam laboraret, quantum quidem in se esset, prospexit.* Clarus est sensus vocis μηδέν, et iure Reiskio displicuit Märklandi coniectura, μηδεῖς. Neque eam,

puto, protulisset viri magnus, si animum attendisset ad verba, τῶν ὑμετέρων.

§. 35. Παρὰ τοὺς μεγίστους καιροὺς. Inde ab Aldo plurimi editores dederunt περὶ τ. μ. ζ. Perperam. Usum particulae παρὰ, quam codices exhibent paene omnes, declarabo ad §. 117. Μέγιστοι καιροὶ sunt tempora Reip. periculosa, quae a Latinis quoque nonnunquam dicuntur tempora maxima, summa. De his latinis optime egit Ruhnken. ad Rutil. Lup. p. 28.

35. Οὐδὲ οὕση χρώμενος φαίνεται. Nota et comperita res est, ipsum Epicurum immunitatis tum, quum eam haberet, fructum non tulisse. Verba, χρώμενος et οὕση, ad praeteritum tempus actionis infectae pertinent, ita ut h. l. propria vis sua utrique participio constet. Suboluisse paullum huius rei videtur Graeculo, cetera verae rationis temporum ignaro, qui adscripsit, χρώμενος esse pro χρητάμενος. Iam quum verba lucida sint, tamen sententiae vis non ita est evidens. Etenim cur homo munificentia Populi uti noluerit, plures causas comminisci possumus. Mihi quidem si divina re licet, hoc unum videtur in causa fuisse, quod nec ipse Athenis habitaret, neque illuc merces adveheret. In eadem opinione versatur unus Intpp. graecorum, quorum cinnum ad h. l. legimus.

35. Τὸ πιστεύειν ὑμῖν scil. ἀφαιρήσισθε, tolletis, destruetis, fidem Vestram. Reiskius contra adscripsit: Post ὑμῖν videtur excidisse ὑμᾶς. Sed ipsi et Vobis detrahatis fidem erga Vos aliorum, fiduciam publicam, in fide et constantia Vestra nitentem. Saltem haec modestior est coniectura, quam Augerii sic proxima mutantis: Τὰ τοίνυν ψηφίσματα ὑμῖν αὐτὰ ἀναγνώσεται, τὰ τότε ψηφισθέντα τῷ ἀνδρὶ.

Ubi quid torserit virum doctissimum, paullo post intelligetur.

35. Καὶ θεωρεῖτε, ὅσα ψηφίσματα — Meruerit de h. l., qui nobis causam aperiet ardoris huius, tam subito erumpentis in verbis, ὅσα ψηφίσματα — ὅσους ἀνθρώπους — ἐν ὁποίοις καιροῖς χρησίμους — Nam si totius loci nexum sententiarum excutias, vereor, nē iam Orator paullo ineptius atque prae-propere sic exardescere videatur, qui hucusque solorum duorum, Leuconis et Epicērdis, mentionem fecerit. Eosne igitur homines, eaque psephismata innuit, de quibus ante eum Phormio egerat? An omnino alios innuit, quos cogitandos auditori relinquit, tales, qui, si ab Epicerde immunitas abiudicaretur, eodem iudicio statim ipsi quoque suis praemiis excidere videri possent? An denique unum psephismatum de Epicerde, quae nunc a scriba praeleguntur, aliorum plurium, qui una cum illo Populum demeruisent, mentionem habuit? Mihi, ut in dubia re, coniectura primo loco posita satisfacit, etiam propter §. 40. Quamquam obscura significatio ea, quam altera ista ratio habet, locum haud sane dedecet.

35. ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ . . . ΨΗΦΙΣΜΑ dede-runt codd. Par. 1. 5. 7. Lind. Aug. 1. et Bav., ubi librarii eodem modo decepti sunt, quo editores, Taylorus et Reiskius, quorum posterior audacius etiam textui singularem intulit. Quem errorem auctor ipse verbis, ἀλλήλοατε ἐκ τῶν ψηφισμάτων, ita arguit et vincit, nihil ut contra dici possit. Nec in illis prioribus, τὸ ψήφισμα ὑμῶν αὐτὸ ἀναγνώσεται, τὸ τότε ψηφισθέν τῷ ἀνδρὶ, mutationi quidquam praesidii est, quamvis ita sibi persuasisse videantur, qui prius mutarunt. Quae

verba etsi unum tantum psephisma designant illud, quod §. 33. Orator monstravit, h. e. primum, quo Epicerdi post primum ab eo in Pop. Athen. beneficium collatum immunitas decreta fuerat; at ea tamen nihil impediunt, quo minus nunc alia psephismata plura afferri potuerint. Atque huc ducunt plane verba, τὰς εὐεργεσίας. Quippe illud primum decretum ad unum prius beneficium spectasse videri debet. Adeo nihil probabilius est, quam Epicerdi posterioris meriti causa novo decreto gratias actas, immunitatemque denuo ratam habitam, forsitan novum prae-mium aliquod additum fuisse.

§. 36. Τῷ ποιεῖν ὑμᾶς εὖ. Pronomen ὑμᾶς Reiskius cum Par. 1. 15. et Aug. 1. omittit, isententiam melius ad omnes homines, quam ad solos Athenienses, pertinere putans. Speciem id habet, non veritatem; quod mecum sentiet, quisquis attenderit sequentia, ὧν εἰς οὗτος ἀνὴρ ὧν φαίνεται. In quibus ad sensus integritatem verbum unum alterumve deesset, si sententia prior omissa pronomine universe caperetur. Ceterum rarius vocabulum, ἀνταπολαμβάνειν, ex h. l. notavit Suidas.

§. 37. Τοὺς τοῦ τοιοῦτου παιδᾶς εἰ, μηδεμίαν — Rationem construendi loci interpungendo adiuvī, quo citius pateret, τοὺς — παιδᾶς ad ἀφηρημένοι referri, non ad αἰσχυρόμεθα. A loco suo paullum remotam particulam εἰ nemo mirabitur, qui cogitet vim verborum τοὺς τοῦ τοιοῦτου παιδᾶς, quae principem sibi in oratione locum poscebant. Simile illud §. 99. καὶ τοὺς προγόνους, ὀργίσεσθε, εἰάν κ. τ. λ. Et Latinorum eundem morem esse ponendarum coniunctionum, quis ignorat?

37. Τούτων μηδενὸς μνεῖαν. *Mediam vocem, omis-*
sam (in Ald. Herv. Felic. Wolf. Tayl.) ex Bene-
nati edit. revocarunt Markl. et Reisk. Verissime,
idque ex plurium librorum fide. Adest vocabu-
lum in iisdem verbis §. 57. et alibi.

37. Αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ τὸ δεινὸν ἐστίν. *In hoc*
ipso atrocitas rei inest. Hoc vel ipsum est inprimis
grave et atrox. Bene ita Reisk. vertit, reiecto
commento Marklandi, qui temere maluerat, καὶ
τῶν δεινῶν ἐστίν.

37. Εἰ οἱ μὲν εἰδότες καὶ παθόντες ἄξια τούτων
 ἐνόμιζον εὖ πάσχειν. *Iam Marklandus ita facit, ar-*
gutando, mutando, vix ut virum agnoscas. Cor-
rigit εἰδότες καὶ ἔργῳ παθόντες, postulari id ratus
ab opposito, οἱ λόγῳ ταῦτ' ἀκούοντες, tum ἄξια τού-
των mutat in ἀξίους τούτους, Epicerdem cum filiis.
Quibus omnibus nihil poterat fingi inutilius, et
locus adeo sanus est, ut quovis pignore conten-
derim, ne syllabam quidem auctoris aut elapsam
nobis aut depravatam esse. Videamus de singu-
lis. Principio necesse non est, ut propter λόγῳ
infercias ἔργῳ. Haec vocabula duo quamvis saepe
sibi diserte respondeant, tamen non raro ad-
modum ipsius sententiae vis facit, ut alterutrum
omittatur. Et sic h. l. plane inest illud ἔργῳ in
εἰδότες et παθόντες. Nam εἰδὼς proprie est, qui ad-
fuit rei aut interfuit. Vid. ad §. 43. Ac πάσχειν
tum demum dicimur, quum quid experimur ipsi.
Ita etiam πρόφασιν, cui verbo non minus saepe
opponi solet τὸ ἀληθές (vid. Markl. ad Maxim.
Tyr. p. 702.) nude legitur in Philippi Epist. ap.
Nostrum Or. de Cor. p. 485. B. Εἴτ' οἴεσθέ με
λανθάνειν, ὅτι ἑξαπεστάλη ταῦτα τὰ πλοῖα, πρόφα-
σιν μὲν ὡς τὸν σίτον παραπέμφοντα ἐκ τοῦ Ἑλλης-

πόντου εἰς Ἀῆμον, βοηθήσοντα δὲ Σηλυμβριανοῖς
 κ. τ. λ. Conf. Wesseling. similia monentem ad
 Diodor. Sic. XI, 39. Ipsum vero παθόντες vel
 propter sequens πάσχειν loco moveri non debe-
 bat, et οἱ παθόντες plane sunt, quos gallice di-
 cas *les objets de sa bienfaisance*. Ulpiani verba,
 τῶν ὀρώντων καὶ παρόντων, ad meram explicationem
 referenda sunt. Sed inde tractum puto, quod a
 nonnullis libris in textum intruditur, οἱ μὲν ἰδόν-
 τες καὶ παρόντες. Deinde pro τούτων post ἄξια in
 Bodl. Cant. et Marg. Vin. est τοῦτον, et pro ἀνα-
 ζίων in iisdem et Ital. ἀνάξιον, facili utrumque la-
 psu. Vulgatis hic quoque nihil verius. *Maiores
 nostri ab Epicurde εὖ πάσχειν ἄξια τούτων ἐνόμιζον,*
h. e. credebant affectos se esse beneficio hac merce-
de digno. In his clarum est, ταῦτα dici *donum,*
de quo nunc agitur, immunitatem. Usus is prono-
 minis occurrit etiam §. 44. Et infra §. 102. quod
 legimus, ἄξια τῆς ἀτελείας, id nihil aliud si-
 gnificat, quam nostrum ἄξια τούτων. Accusati-
 vus autem, ἄξια, iunctus cum εὖ πάσχειν, non
 magis mirus esse potest, quam in forma, μεγά-
 λα εὖ πάσχειν ac similibus aliis. Postremo ἀναζίων
 eodem neutro genere positum, quo ἄξια, eodem
 etiam refertur; casus vero secundus absolute ca-
 piendus, ut sit, ὡς ἀναζίων ὄντων, *quasi illa bene-*
ficia tali mercede digna non sint. Huius genitivi
 structuræ et potestatis exempla præbet Dorvill.
 ad Charit. p. 354. Criticus Lipsiensis reliquis qui-
 dem in textu pepercit, unum reposuit ἀνάξιον, ni-
 mirum ne otiosus nihil novi intulisse videretur.

§. 38. Ὁ αὐτὸς τοίνυν ἐστὶ μοι λόγος οὗτος —
Idem plane mihi dicendum est etc. Articulus ante
 αὐτὸς in libris quibusdam extritus est, sed eum

graeca consuetudo exigit. Ait quidem Reiskius, libros illos temere imitatus, αὐτός ab Atticis poni pro ὁ αὐτός, id vero vellem exemplis demonstrasset. Tu credes potius Valckenario ad Euripid. Phoen. 927.

38. Περὶ τῶν τοῦς Τετρακοσίους καταλυσάντων —
 • De praemiis eorum, qui CCCC virorum potestatem fregerant, dubito, an ulla alibi memoria extet. Οἱ Τετρακόσιοι sunt ii, qui, auctoribus maxime Pisandro et Antiphonte, sublata democratia, imperium acceperunt Olymp. 92, 1. anno exeunte. Quae oligarchia praecluebat graviori ac longiori dominatui XXX tyrannorum. Illis enim imperium quatuor mensium fuit, abolitum iam Olymp. 92, 2. Arch. Theopompo. Vid. Thucyd. VIII, 64. seqq. Diodor. XIII, 36. seqq. Aristot. ap. Harpocrat. v. Τετρακ. et cf. Taylori Vit. Lysiae p. 114. Post id factum septem annis evenit, quae mox memoratur, *fuga popularium*, ὅτ' ἔφευγεν ὁ Δῆμος, metu tyrannorum. Eo tempore qui Civitati opem tulerant, praemiis postea honestati sunt, etiam μέτριοι, teste Lysia Or. XXXI. p. 887.

38. Ταῦτα μὲν εὐχέσθω τοῖς θεοῖς. Post εὐχέσθω Reiskio videbatur excidisse βέβαια μένειν. Non vidit igitur, ταῦτα nihil esse aliud, quam illud, τὴν πόλιν. πολὺ ἀπέχειν τοῦ δευδῆναί τινος τοιούτου. Nam id eum fugere non poterat, graece dici εὐχεσθαί τι θεῷ τινί. Ceterum h. l. egregia conversio sententiae notetur. Post τὴν πόλιν exspectamus, dum inferatur ἐκεῖνος ἀμαρτάνει, vel simile quid. Id vero mutatur boni ominis causa.

38. Τὰς ἀσφαλῶς οἰκεῖν οἰόμενας πόλεις. Verbum neutrum h. l. est οἰκεῖν, ut saepe apud Atticos.

Isocra-

Isocrates in eiusdem tenoris sententia Areop. p. 205. Ὅρῳ γὰρ τῶν πόλεων τὰς ἄριστα πράττειν οἰομένους κ. τ. λ.

§. 39. Τοὺς μὲν ἐν κινδύνῳ καθεσπυγίους. In hoc, et in opposito, τοὺς δὲ ἐν πάσῃ καθεσπυγίᾳ δοκοῦντας εὐδαιμονίᾳ, denuo πόλεις cogitabis, quod ante legebatur. Quippe masculina participia tantum variandae orationi serviunt. Πάντα ἐξητασμένα, *summa omnium rerum diligentia et cura*: contra πάντα ταῦτα ἀμελούμενα. Ita *industria et incuria* inter se opposita sunt in simili loco Sallust. in princ. Epist. de Rep. ord.

39. Ὑπέρρει κατα μικρόν. Tropi similes eius, qui verbo ὑπέρρει inest, in quaque paene lingua frequentantur. Simili item usus Noster Olynth. II. p. 22. E. de fortuna dilabente habet καταρρεῖν, ubi Scholion: διαφείρεσθαι, ὡς ἀπὸ μεταφορᾶς τοίχου τινὸς παλαιοῦ, ὅταν ὑπὸ τῆς παλαιότητος καὶ τοῦ χρόνου αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ διαβιβρώσκηται καὶ ἀναλίσκηται. Notabilem autem nostrum locum facit activa vis verbi ὑπορρεῖν, propter quam etiam a Lexicographis inde a Budaeo laudatus est, quum exemplum eius videretur unicum esse. Recte. Sed quod superest, ut eum usum caussis suis explicemus, possit fortasse ab aliquo huc illud trahi, quod simplex verbum ῥέω non prorsus insolenter occurrit sensu transitivo *effundendi*, de quo vid. Musgrav. ad Euripid. Hecub. 528. Brunck. ad Apollon. Rhod. III, 225. et Ruhnken. Epist. crit. II. p. 264. Possit adeo latinum *ruo* comparari, quod ut ortum est ex gr. ῥύω h. e. ῥέω, ita interdum originis suae antiquam potestatem activam servat, in compositis maxime, ut in *diruo, obruo, proruo, corruo, subruo*, quorum postremum plane reddit

nostrum ὑποῤῥεῖν. His tamen rationibus omissis potius haec simpliciora sequenda censeo. Bene et ad analogiam sermonis apte res dici potest ὑποῤῥεῖν τι, (h. e. ῥεῖν ὑπό τι,) quae aliam rem *subterlabitur*, et ita facit, ut ea subsidat deque statu suo deiiciatur. De aqua proprie id usurpare licet: at quidni facili translatione idem liceat in aliis rebus omnibus, quibus quid labefactatur, subvertitur, aut corrui? Iam non in verbo ipso vis activa quaeri debet, sed in verbi et praepositionis coniunctione, quo modo transitiva sunt cognata, παραῤῥεῖν, διαῤῥεῖν et alia. Ita iam sententiam vertes: *Haec autem res, quas dixi, neglectae et contentae labefactant atque subruunt paulatim eas civitates, quae optimo sibi videbantur loco stare, omniq[ue] genere felicitatis frui.* Aliter verbum accepit Valcken. ad Theocrit. VII, 121. prim. edit. Rectius, an secus, facile nunc erit iudicare.

39. Τῷ μηδενὸς καταφρονεῖν. Hoc est, *nihil omnium negligendo, nihil existimando esse tam minutum, ut cura et animadversione sua indignum sit.*

39. Τὴν πόλιν ὑμῖν. Tertius casus recte habet, frequenter sic a Graecis pro secundo poni solitus, qui praesertim h. l. ad verbum ἀναπλήσει trahi possit. Contra ὑμῶν Par. 6. 7. Vind. Ven. Ald., et ἡμῶν Par. 1. 2. Aug. 1. Vocabulis, καλῶς πράττουσαν τὴν πόλιν, respondent haec, εἴαν τι συμβῆ ποτε, *si quid acciderit*, notus euphemismus. Conf. ad §. 91.

§. 40. Συμμάχους ἡμῖν ἐπὶ τοῦ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου. Quum antecesserit ὑμᾶς, statimque sequantur ὑμετέρας et ὑμᾶς, mirum est, in nullo libro occurrere συμμάχους ὑμῖν. Similiter §. 41. dis-

plicere potest πύλας ἡμῖν, quum et ibi ter repeta-
tur secunda persona. Nihil tamen in neutro loco
muto. Vid. quae dixi p. 261. Ὁ πρὸς Λακεδαιμο-
νίους πόλεμος bellum est, quod decem annis post
Peloponnesiacum exarsit, ut statim notabimus.

§. 41. Ἡ μεγάλη μάχη πρὸς Λακεδαιμονίους — ἡ
ἐν Κορίνθῳ h. e. ad Corinthum, in agro Corinthio,
nominatim ἐν τῇ Νεμέᾳ, in agro Nemeensi, ut Xe-
nophon scribit Hellen. IV, 2, 8., qui cum Dio-
doro XIV, §3. collatus nostro loco lucem dat, et
ab eo vicissim accipit. Proelium, cuius Demosthe-
nes meminit, factum videtur Olymp. 96, 2., pri-
mo anno eius belli, quod a Boeotis, Atheniensi-
bus, Argivis, Corinthiis, aliisque foederatis adver-
sus Lacedaemonios gestum, auctores passim *Corin-
thium* vocant. Terminavit id bellum pax Antalci-
dae, ut narratur mox §. 42. et apud Aristid. T. I.
p. 460. Conf. Wesseling. ad Diod. l. c. De to-
to bello plura sciremus, si superessent hodie hi-
storici, quos Schol. laudat, Ephorus et Androtio.
Optime tamen hic locus noster docet, duas tum
Corinthetae factiones fuisse, unam Spartanam, alte-
ram Atticam. Ad illam spectant verba, τῶν ἐν
τῇ πόλει, et τῶν πολλῶν, ad quae conf. Xenoph.
c. 4. §. 1., ubi pacis suasores ait fuisse Corin-
thiorum τοὺς πλείστους καὶ βελτίστους. Altera fa-
ctio et milites Athenienses designantur verbis, τοὺς
στρατιώτας.

41. Πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπικληκεῖσθαι, legatos,
de pace aut induciis mittere Spartam, ad Ephoros,
quorum fuit talis consultatio. Harpocratio: ἐπικλη-
σεια· τὸ περὶ διαλλαγῶν καὶ φιλίας κήρυξας πέμπειν.
Verbum inde ductum, quod legationibus de pa-
ce fere caduceator, κήρυξ, addi solebat. Vid. Ae-

schin. in Ctesiph. p. 437. F. seqq. Paulo post,
βία τῶν πολλῶν, *invita et reluctantē multitudine.*

41. Εἰσέφρουν τὸ στράτευμα. Herv. et Wolfii omnes obsidet εἰσέφρουν. Scilicet, si sorte exercitum humeris gestarunt. Vulgatum Taylorus restituit e collatione meliorum librorum. Εἰσφρεῖν, ἐκφρεῖν, διαφρεῖν, ἐπεισφρεῖν Atticorum sunt, et idem sonat εἰσφρεῖν, quod alibi et §. 48. est εἰσάγειν, *intromittere*, quo sensu nemo graece unquam dixit εἰσφρεῖν. Vid. Harpocrat. Suidam et Etymol. M., cuius Grammatici verba attulit Brunck. ad Aristoph. Aves 193. Conf. praeterea Comici Vesp. 125. 156. 162., ubi item Brunck. recte ἐκφρεῖν mutat in ἐκφρεῖν, et Euripid. Troad. 647. Alcest. 1059. et Demosth. de Cherson. p. 77. E.

§. 42. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνη μετὰ ταῦτα ἐγένετο. Ex Aug. 1. Reiskius scripsit ἐπειδὴ δ' ἢ πρὸς — non maiore, puto, iure, quam quo antea ex eodem codice et Par. 2. arripuit τότε στρατευομένων.

42. Ἡ ἐπὶ Ἀνταλκίδου. Ita ubique vocatur pax, cuius pangendae navarcho Antalcidae a Lacedaemoniis auctoritas data est. Scilicet hunc sensum in hac locutione habet particula ἐπὶ, ut *auctoritatem* notet. Observatio haec est Marklandi, quam praefero rationi Casaub. ad Polyb. I., 6. Sic saepe ἐπὶ μάρτυρός τινος dicunt N. T. auctores, ut I. Timoth. V, 19. II. Corinth. XIII, 1. veteresque reliqui. Qui ubi dicunt, factam rem esse ἐπὶ τινος, nobis vertendum, *auf jemandes, Veranlassung, auf Betrieb, auf das Ansehen, auf die Gewähr.* Monui hoc ideo, quia exempla sunt, ubi VV. DD., huius potestatis immemores, textum scriptorum corrigere tentarunt.

42. Ὁ λόγος πρῶτον αἰσχροῦς τοῖς σκοπομένοις. *Statim hoc ipsum Vobis turpe erit, si rumor vulgaverit, Athenienses consultare etc.* - Ὁ λόγος est hoc, seu ea res, de qua loquimur. Vid. Brunck. ad Sophocl. Aiac. 1268. Πρῶτον apponitur, ut alibi εὐθύς, et pro ὑμῖν est τοῖς σκοπομένοις.

§. 43. Τοῖς φεύγουσι δι' ὑμᾶς Κορινθίων. Propter Marklandum, qui aoristo ἐψηφίσασθε inductus, τοῖς φυγοῦσι corrigebat, etsi ad φεύγουσιν et φεύγοντας in §. 49. nihil monuit, notare debemus, vocem φεύγων, ubi simpliciter *exulem* indicat, non minus quam ubi *reum*, per omnia tempora dici, quippe omnino pro substantivo acceptum. Exempla eius usus occurrunt tanta copia, ut de eo dubitare non liceat. Sed est, ubi id ipsum dubitationem habeat, ultra vis locis aptior sit, participii, an substantivi. Ita §. 40. supra facile ferimus τοὺς ἐκ Κορίνθου φυγόντας. Contra apud Lycurg. in Leocr. p. 149. scribendum, οἱ τοῦτον ἴσασιν ἐν τῷ πολέμῳ φυγόντα καὶ ἐκπλεύσαντα Ἀθήνηθεν. Sed haec confusa sunt saepissime.

43. Ἰδῶν, ἢ παρῶν ἢ τινος εἰδότος καὶ διεξιόντος ἀκούσας, ἀκούσαι τοῦ νόμου τούτου. Generale, ἰδῶν ἐκείνους τοὺς καιρούς, *intuens, considerans, illa tempora*, singulatim explicatur per apposita, ἢ παρῶν ἢ ἀκούσας τινὸς εἰδότος καὶ διεξιόντος. In quibus εἰδότος item exprimi poterat voce, παρόντος. Sed huius potestatem interdum habet εἰδώς, eximio quodam modo usurpatum. Ut loco appositissimo Nostri Philipp. I. p. 47. C. Ἐνδυμητίον, καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι, καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις κ. τ. λ. Iam audi, quid novissimo editori reponere placuerit. Dedit is, ἐκείνους τοὺς καιρούς εἰδώς, ἢ π. ἢ τ. εἰδότος διεξιόντος, deleta copula καὶ. Ne-

que vero his contentus, iubet adeo ἀκούσας ad sequens membrum trahi, inciso post διεξιόντος posito, et omisso optativo ἀκούσαι, pro quo operarum culpa in nonnullis edd. comparet ἀκοῦσαι. Scilicet verbum omnino abesse narrat ab Aug. 1., nec admodum placere eiusdem vocis iterationem. Itaque placuit omnem structuram pervertere, ut iam non Demosthenem loquentem audiamus, sed tiro-nem graece balbutientem. Itane vero talem iterationem vir doctus hoc in loco primum sibi reperire videbatur? Qua nihil apud optimos scriptores utriusque linguae frequentius, ut eius exempla conquirere merus sit labor digitorum. Extremo denique arripuit idem πόσῃν ἂν κακίαν ex eodem caro Aug. Nos, quibus etiam carior est usus loquendi, vulgatum ὅσῃν reliquimus.

§. 44. Νῆ Δία, ἀνάξιοι γάρ τινες τῶν εὐρημένων ταῦτ' ἦσαν. Supplendum ante haec, quasi ab adversario aliquo dictum: *Recte ita a nobis decretum. Nam, profecto, indigni* etc. Subita conversio bene declaratur in Scholio, quod videat, qui sensum harum rerum ab Ulpiano exspectat. De seqq. τούτῃ παρὰ πάντ' ἔσται τὸν λόγον αὐτοῖς vid. ad §. 1. p. 213.

44. Τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τι μὴ δοῦναι. Potuit eodem sensu dici, τὴν ἀρχὴν τι μὴ δοῦναι, *aliquid omnino non dare.* Locus hic est ex iis, unde discitur, quomodo ἀρχὴν vel τὴν ἀρχὴν, particulae neganti iunctum, servata proprietate sua, significare potuerit *plane, omnino.* Ubicunque enim dicitur ἀρχὴν μὴ, τὴν ἀρχὴν οὐ, ibi notio inest rei non modo non factae, sed *ne inceptae quidem.* Conf. Lennep. ad Phalarid. Epp. p. 82. Mox inverso ordine citat Aristid. Art. p. 483. ἔστιν ἔργον ἀνδρώ-

πων, et seq. versu ἀφελέσθαι. Memoriter hoc ille, ut pleraque alia.

§. 45. Ταῦτα δὲ καὶ νόμοις τισὶ καὶ δόξαις διώρισταί. Νόμοι et *leges et consuetudines* sunt, δόξαι *opinionones et iudicia* hominum. Quae utraeque res quomodo respiciantur in affinitatibus iungendis, per se patet. Causa nulla est, cur locum cum Markl. pro inutilo habeamus. Non male respondent quae sequuntur, γένει καὶ δόξῃ, siquidem γένος ad νόμους pertinet. Sunt enim leges de nuptiis legitimis.

45. Κοινῇ δ' ἡ πόλις καὶ ὁ Δῆμος (scil. σκοπεῖ) ὅστις ἂν αὐτὸν εὖ ποιῇ καὶ σώζῃ. *Civitas contra, a quocunque beneficiis affecta aut servata est, eius publice rationem habet; scilicet in hominibus sibi adiungendis, in praemiis et honoribus tribuendis.* Verum haec posteriora quum facile subaudiantur, non diserte poni opus erat. Proxima, τοῦτο δ' οὐ γένει καὶ δόξῃ κρινόμενον ἴδοι τις ἂν, ἀλλ' ἔργῳ, sic accipe: *tale autem iudicium fieri videas non ex generis aut opinionum ratione, sed ex factis.* Videlicet in homine, qui nos demeruit, non quaerimus publice, ante quam remuneremur, cuias sit, quam frugi, quam numatus, albus an ater; unice spectamus *facta*, spectamus magnitudinem eorum, quae in nos ab eo profecta sunt. Satis dixi, ne quis Reiskio concedat, verba manca esse, tollendumque κρινόμενον, quod vitio abest Par. 1. et Aug. 1.

§. 46. Ἐπειδὴν δ' εὖ πάθωμεν. Reisk. ex Par. 1. et Aug. 1. ἐπειδὴν δὲ πάθωμεν. Sane omitti potuit vocula, quae iam ante bis posita esset; at potuit eadem adiici, idque propter ipsam vim sententiae. Iam adiectam esse ab auctore, testes sunt libri omnes, praeter istos, qui saepe in vitiis conspirant. De reliquo, futurum βουλευσόμεθα structu-

ra sua bene sequitur priora, *ἔασομεν et σκεψόμεθα*. Certe lusit coniectura Marklandus, qui mallet, *οὐκ ἂν ὀρθῶς βουλευσώμεθα, nequaquam; si rectum consilium capiamus*. Est tamen *οὐκ ἂν ὀρθῶς* in Bav. codice.

§. 47. Ἄλλα, νῆ Δία, οὔτοι μόνοι — *Leuco, Epicædes et reliqui*. Saltem primo adspectu hos omnes animo repetimus. Nescio tamen, an primaria notio sit οἱ ξένοι, ut et posthac *περὶ τούτων sit περὶ ξένων*. Conf. §. 54. Atque hoc video Augerio probari. Pro lectione, *τὸν λόγον*, quae editt. plerasque omnes occupat, vere e libris Taylorus substituit *ποσοῦτον λόγον*. Hoc secutus sum cum Reisk.

§. 48. Θασίους, τοὺς μετ' Ἐκφάντου. Lucramur ex h. l. nomen Thasii, qui ducem se factioni prae-buerat, quae Thrasybulo, *τῷ δημοτικῷ*, Thasum insulam et urbes Thraciae adiunxit. Rem ipsam nar-rant Xenoph. Hellen. in prioribus libri primi, ubi inprim. vid. c. I. §. 23. et c. IV. §. 4. et Diod. Sic. XIII, 72. Pertinet res ad Olymp. 92, 4., hoc est, ad annum belli Peloponn. 23., ut auctor no-ster cum Xenophonte collatus docere potest. Diodorus paullo serius ponit, ut docte ad eum au-ctorem monuit Wesseling.

48. Ἀρχίβιον καὶ Ἡρακλείδην — *ἀποδόσθαι*. Hinc quoque notitiam quandam lucramur in historia, quam brevius tangit Xenoph. Hellen. IV, 8, 27. Haud diversam enim rem ab historico narrari, fidem faciunt, quae apud eum leguntur de deci-mis Ponticarum navium venditis. Nam id ipsum vectigal quum iam prius Athenienses exegissent, eo spoliati videntur clade ad Aegospotamos. Vid. Xenoph. Hellen. I, 1, 14. Polyb. IV, 44. He-raclides an. alibi occurrat, equidem nescio. Sed

Archebius in studiosis Atheniensium numeratur a Nostro in Aristocrat. p. 756. B. Ambo h. l. principes dicuntur Byzantium civium, qui, partibus Atheniensium faventes, urbem suam, Lacedaemoniis tum subiectam, in illorum societatem et ditio- nem redegerunt. Factum id circ. Olymp. 97, 1. Verbum ἀποδόσθαι proprium est in re vectigalium, sicut lat. *vendere*; *verpachten*: ex eodemque genere est ἀνεῖσθαι τὰ τέλη, *publica redimere*, unde τελώνης, δεκατώνης, quem alias dicunt δεκατευτήν. Conf. Harpocrat. in h. v. Notanda est haec notio emtionis et venditionis vectigalium, ut quae vim suam in ipsum ius antiquum habuit.

48. Λακεδαιμονίους ἀναγκάσαι τοιαύτην, οἴαν ὑμῖν ἐδόκει, ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην. Hic tandem silentium rumpere debuissent Intpp. Sed et bonus Ulpianus silet. Me vero locus diu male habuit, propterea quod vix accipi posse videbatur de pace Antalcidea, quam constat omnes Atticos ubique tam vehementer detestari. Adeant, quibus hoc novum est, locos citatos a Moro ad Xenoph. Hellen. IV, 8, 12. Verum tamen quae alia pax in h. l. memorari potuerit, non invenias, praesertim si Xenoph. Hellen. V, 1, 32. compares. Statuendum ergo, tres insulas, Lemnum, Imbrum et Scyrum, ex conditionibus istius pacis Atheniensibus relictas, Demostheni satis visum esse, ut dicere non dubitaret, eam pacem populo suo utilem et ex animi sententia factam. Magis hoc mihi persuasit locus Andocidis de Pace p. 95. quae tota Oratio insigne specimen est rhetoricae fidei. Omnino quum res publice gestae a Nostro narrantur, plerumque Oratorem narrantem audimus, non historicum.

§. 49. *Εὐεργεσίαν*. Nullius auctoritatis lectio est in Marg. Ben. *ἐπιγαμίαν*, quae tantopere arridet Tayloro et Auger. Recte contra est monitum, *ἐπιγαμίαν*, h. e. *ius mutui connubii*, non privatis, sed civitatibus et populis dari moris fuisse. Occurrit res v. c. in Xenoph. Hellen. V, 2, 12. Psephism. Byz. et Perinth. in Orat. de Cor. p. 487. E. et in disertissimo decretorum omnium ibid. p. 504. E. *Εὐεργεσία* vero, h. e. *nomen et iura εὐεργέτου*, ornamentum est perhonorificum, quod civitates graecae privatis impertiri solebant, et fere etiam apud posteros mansit, ut Inscriptt. docent. Conf. Xenoph. Hellen. I, 1, 17. Demosth. in Aristocrat. p. 748. D. et Inscript. ap. Reines. Cl. VII. N. 23. Is autem honos, praesertim a Pop. Athen. profectus, non raro a principibus aliarum civitatum viris impense expetebatur. Xenoph. de Vectig. Athen. III, 11. Utebantur in hac re verbis, *ἀναγράφειν, ἀνακηρύττειν, εὐεργέτην τινὰ τῆς πόλεως*. Conf. Hemsterhus. ad Lucian. D. M. p. 367. Ceterum quum passim reges in historiis occurrant nomine *Evergetarum*, non dubito, quin ab eodem more ea appellatio ducta sit.

§. 50. *Ἐκείνως εἰ λογισαιοῦσε*, h. e. *si rem reputari- tis hoc modo*, aut ut vulgus loqui solet, *modo sequenti*. Vulgatam rationem omnium, quae *ἐκεί- νως* ad prius membrum reiicitur, mutavi monitu Taylori. Ita Isocrat. Paneg. c. 48. *Ἐκείνως εἰπών*. Aristid. supra §. 53. *Σκοπεῖτε καὶ κείνως*, eodemque modo alii saepissime. Sic et *οὕτως, τῶδε, τοῦτο, ἐκεῖνο, ἐκεῖθεν*, solenniter ad ea, quae in oratione proxima sunt, pertinent. Sic paullo mox, *Φέρε δὴ, καὶ κείνο ἐξετάσωμεν*. Ubi item Taylorus corrigit *καὶ κείνως*, sed frustra ibi quidem haud dubie.

50. Καὶ Ἀρχεβίῳ τῷ Βυζαντίῳ· καὶ τινες τούτων — Marklando ante καὶ τινες elapsum videbatur καὶ Ἡρακλείδῃ. Oblitus est addere, quae causa cogat scriptorem, nomina ante posita hic omnia repetere. Satis poterat habere, ut arbitror, h. l. principem beneficii nominare. In seqq., τινες τούτων, notanda venit versuta admodum cōversio ad adversarios, quum suffecisset universe dicere τινες ὑμῶν, τινες Ἀθηναίων. Non dubito enim pronomen illud οὔτοι nunc ad adversarios referre, licet sit, ubi in Oratore omnes auditores designat.

50. Μόνοι τῶν ἄλλων μετοίκων. Cur tandem μετοίκων? Scilicet loquitur de peregrinis, qui accepta immunitate domicilium Athenis collocarunt. Ita ibi sunt in numero τῶν μετοίκων.

50. Ἡ δῆλον, ὅτι φωνὴν οὐκ ἂν ἀνάσχοισθε. Exarant vulgo, ἢ δῆλον ὅτι, pars δηλονότι, et deinde, ἢ πᾶσι πρόδηλον. Utrobique ἢ circumflecti debere patet, et monuit Toupius ad Longin. III, 4. Vix ullum peccatum solennius est in libris. Ita quoque ἀνάσχοισθε particulam ἂν absorpsit in Wolf. et Tayl.

50. Οὐκοῦν αἰσχρόν, εἰ — ἂν ἡγοῖσθε — ἀκούσαισθε. Consentiant in scriptura ἡγοῖσθε edd. vett. praeter Ald. Herv. Wolf. Tayl., in quibus est ἡγεῖσθε, vitiose, ut iam vidit Markl. Sed mox omnes, et scripti et impressi, ἀκούσεσθε, non ἀκούσαισθε, ut de coniectura Marklandi Reisk. posuit. Non id erat imitatione dignum, uti nunc sero video. Particula εἰ iam sola est ad membrum consequens repetenda, ut hypothesis minus dubio modo proferatur. Conf. omnino §. 20. 57. 65. 100. 114. 146. Post paullo ne quis forte corrigat, ταῦτ' ἀλεγόντων, eadem qui dicunt, vetat op-

positio, quae latet in his, μέλλοντες μὲν εὖ πάσχειν
 et ἐπὶ τῷ δ' ἀφ. τ. τ. πρ. εὖ. δωρεάς.

§. 51. Τὴν Πύδναν, καὶ Ποτίδαιαν. Posteriores
 voces duae desunt in Bav. Ald. Herv. Felic. Wolf.
 Tayl., in ceteris comparent, unde eas reduxit
 Markl. Abesse quidem et hic nomen Potidaeae
 potuerat non male. Verum dandum erat libris,
 quod antea ingenio Marklandi dare dubitabam.
 Urbes ipsae, quae memorantur, Pydna et Poti-
 daea, Populo Athen. a Philippo ereptae Olymp.
 105, 3., ne tironi quidem ignotae sunt. Sic etiam
 de apta et plane egregia argumentatione totius lo-
 ci nihil attinet monere. Istorum hoc est, qui
 quum antiquos scriptores enarrant, lectores sibi
 meros lapides fingunt.

§. 51. Ἡγοῦντο. Interpungunt hic signo interro-
 gandi, nimirum decepti prava scriptura voculae ἦ
 ante πᾶσι. Totum hoc membrum respondet ad
 interrogationem, quae proxime praecedit.

§. 51. Τοὺς ἐπὶ τοῖς πρὸς ἡμᾶς ἀδικήμασι γιγνομέ-
 νους ἐκείνων εὐεργέτας. Eos, qui hostes nostros deme-
 ruerunt cum iniuria nostra, h. e. ita, ut nobis in-
 iuriam facerent. Πρὸς ἡμᾶς cum Reisk. rescripsi e
 Par. 1. 6. Aug. 1. et Bav. pro vulg. πρὸς ὑμᾶς.
 Sequitur δεῖναι νόμον ἡμῖν.

§. 52. Οὐκ ἔτ' εἰσὶν ἀλλὰ τὰ ἔργα. Solen-
 nis Atticorum locutio de defunctis, οὐκ ἔτ' εἰσὶν.
 Aelianus, venator ubique talium, V. H. XII, 46.
 Ἀπῆει, ὡς οὐκ ἔτι τὸν ἵππον ὄντα αὐτοῦ ἀπολι-
 πῶν. Contra Andocid. de Myster. p. 60. Ἡ παῖς
 ἀπέθανεν, ἣ δ' ἑτέρα ἐστὶν ἔτι. Post εἰσὶν unus
 Par. 5. habet ἀλλὰ τὰ γε ἔργα, arreptum a Reisk.
 pro temeritate sua. Procul dubio vulgatum for-
 tius est.

52. Προσῆκει τὰς στήλας ταύτας κυρίας ἔᾶν τὸν πάντα χρόνον. Extritum mihi quoque ante ἵνα aliquando videbatur verbum εἶναι. Sed coniecturae nihil tribuo, et Aristidis lectio, κυρίας τηρεῖν τὸν πάντα χρόνον, citata in Art. p. 447., a lapsu memoriae est. Et deinde habemus ἔᾶν τὰ δοθέντα, simplici accusativo ad verbum ἔᾶν. Ceterum columnis, quae publicis et sacris in locis servabantur, publicas literas insculpere, Graecis inprimis morem fuisse, ipsa haec Oratio passim docet. Etiam supersunt ex antiquitate eius generis monumenta quaedam, quaerenda apud eos, qui de reliquiis graecarum artium scripserunt.

52. Τὶ ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν. In Reisk. exemplari legere cogimur ὑμᾶς τι ποιεῖν, ex Aug. 1., qui codex saepe verba traicit, aut a scriptore traiecta ordinat ad libidinem.

§. 53. Τὰς μὲν συμφορὰς — καὶ δὴ λελυμένας. Non sine quadam insolentia συμφοραὶ dicuntur κύριαι pro μένυσσαι aut βέβαιαι, ut est in Epist. de Lycurg. libb. p. 198. E. Sic vero melius illucescit oppositio verborum, τὰς δωρεὰς λελυμένας. Quippe ex eodem genere sunt κύρια et λελυμένα. Particulas καὶ δὴ h. l. verte, paullo post donationem, alibi statim, continuo. Eas fortasse non intellexit, quisquis in Marg. Ben. scripsit, καὶ διαλελυμένας. In simili sententia Aristid. §. 27. supra a nobis editus adhibet voc. εὐθύς.

53. Εὖ ποιεῖν ὑμᾶς βουλήσεται. Pan. ὑμᾶς ἔτι βουλήσεται, Felic. ὑμᾶς τι βουλήσεται. Utrumque videtur interpolationi tribuendum. Et addito ἔτι non magis hic opus, quam supra §. 4. ante πεισόμεθα, aut §. 18. ante ἐδελήσει. Nisi rarissima quaeque scirem Reiskio carissima esse solere, mirarer hoc

quoque ab eo in textu inculcatum. Sed saepe ita putant in graecis et latinis aliquid deesse, si qui eas particulas, quas, quum ipsi latine scribunt, ubique e vernacula inferciunt, si suum *adhuc, iam, etiam*, et tot alia sua desiderant.

§. 54. Πάνυ τοίνυν ἀχθοίμεν ἄν — De externis hominibus hactenus: iam de civibus Atheniensibus. *Illud aegerrime ferrem, si hoc uno nomine lex a me iuste accusari videretur, quod externos multos bene de Republ. meritos immunitate spoliaret, civium autem neminem proferre possem dignum etc.* E vocabulis, πολλοὺς ξένους εὐεργέτας, medium male excidit in Ald. Herv. Felic. Ben. Wolf. Verbum est id ipsum, quod unum omnis sententiae vim sustinet, propter ea, quae sequuntur, τῶν δὲ πολιτῶν. Viderunt id et alii, et ex Par. 1. 2. 5. Ven. Aug. 1. Bav. restituit Reiskius. Id vero idem vir doctus non bene, quod δίκαιον in δικάως mutat. Probat tamen Auger.

§. 55. Οὗτος γὰρ ἀνὴρ — Ipse longior spiritus, quo verborum comprehensio hic liberius se offert, indicium quoddam habet, hunc hominem ab Oratore studiosius ornari. Sed cuius tandem causa Cononem ornet, non dixit. Suspicioni igitur quum locus sit, rem factam opinor maxime propter illius ex Timotheo nepotem, cui et ipsi nomen Cononi fuit, de quo praeter alios loquitur Nepos in Timoth. c. 4. Ad hunc per aetatem quidem haec causa immunitatis pertinere potuit quam maxime. Iam quae res gestae h. l. attinguntur, eae non sunt reconditoris doctrinae, ut summatim percurrere sufficiat. Duo insigniora, quae Cononem illustrarunt, sunt pugna navalis ad Cnidum, Olymp. 196, 13., novem annis ante De-

mōsthenem natum facta, et eam mox secuta ἀνάστασις τῶν τειχῶν h. e. restitutio murorum Piraeici et Athenarum, quos Lysander diruerat. Pugna illa nihil celebrius, quippe qua Atheniensibus principatus Graeciae, quem belli Peloponnesiaci infelix exitus ademerat, gloriose restitutus est. Vid. Andocid. de Pace p. 100. Dinarch. in Demosth. p. 11. Isocrat. Panegy. c. 41. cum aliorum locis, quos ibi adfert Morus p. 80. Cuius notae occasione lubet notare, eandem pugnam, quae ubique a Cnido, urbe Rhodo vicina, nomen habet, etiam a Schol. nostro ad §. 58. περὶ Ῥόδου factam dici, quam lectionem in Isocrate mirus consensus librorum firmat. Ac fortasse huc pertinet monitum Ernesti ad Xenoph. Mem. Socr. III, 5, 4. Porro, bellum illud quum unis copiis Persicis confectum sit a Conone, plane nihil adiuto a civibus suis, vere adiicitur παρ' ὑμῶν οὐδ' ἡντινοῦν ἀφορμὴν λαβῶν. In quo vox ἀφορμὴ ad pecuniam, naves, milites, omnem apparatus belli gerendi pertinet. Conf. de ea voce Piraeum in Ep. I. ad Timoth. V, 14. Sed ne quid omittamus, e verbis, ἐκ τοῦ Πειραιῶς, articulum eximit Dionysius περὶ λεκτ. Δημοσθ. δειν. T. VI. p. 997. et Aristid. Art. p. 456., a quo bene notatur loci virtus ex adiunctis περιστάσεσι. Etiam Aug. I. μετὰ τὴν τ. Δ. κάθοδον τὴν ἐκ Πειραιῶς, idque in textum allegit Reisk. Non nego, hac in formula hunc usum vulgatiorem esse; nec desunt tamen, nisi fallor, additi articuli exempla, quae nos in quoque loco ad fidem codicum reducant. Mox de oppresso statu Athenarum sequitur, τῆς πόλεως καὶ οὐδεμίαν κεκτημένης. Quod paullulum a veritate rerum recedere dixeris. Constat, pacis legem

Atheniensibus reliquisse 12 naves longas. Vid. Wesseling. ad Diod. Sic. T. I. p. 630. At quidni Civitas afflicta posthac eo videatur devenisse, ut plane nihil navium haberet? Bellicas dico: aliae quippe nihil ad rem. Iam prope eodem redit, quod Noster de Cor. p. 488. E. et alii iisdem fere verbis de hoc tempore aiunt, οὐ ναῦς, οὐ τεῖχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης. Ceterum ἀρμοσταὶ si cui minus ex historia noti sunt, adeat Mausac. ad Harpocr. h. v. aut Mori Indicem Xenophi. Hellenic.

§. 56. Καὶ γάρ, τοι μόνω τῶν πάντων αὐτῶ — Frustra Markl. adscripsit, legendum τοιγάρτοι, itaque. Vid. Hoogen. Doctrin. Particc. gr. XXIV, 2, 2. ubi de particulis illis bene agitur. In seqq. ἐπειδὴ Κόνων — συμμάχους continetur inscriptionis tantum ea pars, quae facit ad consilium huius loci. Absolute ibi interiectum est φησίν, aut, si navis, subaudi ὁ γράψας. Vana autem sunt, quae ad verba, μόνω τῶν πάντων, Schol. habet. Melius patebit eorum vis, si cogitemus, novum tunc eum titulum *liberatoris sociorum* fuisse, immo omnino antehac inauditum, monumentis publicis nomen civis aut etiam imperatoris inscribi. Optime id docemur a Demosth. de Rep. ord. p. 126. D. quae sententia ab eo ad verbum fere repetitur in Orat. adv. Aristocrat. p. 757. C. Conf. Aeschin. in Ctesiph. p. 458., quo loco etiam postea utemur.

§6. Φιλοτιμία πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, gloria apud Vos solos. Nam ita verte, quo oppositio Atheniensium et universitatis ceterorum populorum clara sit. Lycurgus in Leocr. p. 144. Περὶ μὲν γὰρ ἀγνώστου ἀνθρώπου τοῖς Ἕλλησιν ἐν ὑμῖν αὐτοῖς ἔδοξεῖτ' ἂν ἢ καλῶς ἢ καὶ φαύλως ἐψηφίσθαι. περὶ δὲ τούτου,

τούτου, ὃ τι ἂν βουλευσῆσθε, παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν ἔσται λόγος. Aeschin. in Ctesiph. p. 433. A. Οὐκ ἔμετο δεῖν ὁ νομοθέτης τὸν ξήτορα σεμνύεσθαι πρὸς τοὺς ἔξωθεν, ἀλλ' ἀγαπᾶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τιμώμενον ὑπὸ τοῦ Δήμου. Conf. dicenda ad §. 69. p. 303.

56. Τούτου τὴν δόξαν τὸ τῆς πόλεως ὄνομα καρποῦται. *Eius rei gloria nomen patriae fruitur.* Vid. de hoc usu verbi καρποῦσθαι pro vulgari κομίζεσθαι, quod infra §. 128. et 138. occurrit, Valckenarium in Euripid. Hippol. p. 211. et 318.

56. Χαλκῆν εἰκόνα ἔστησαν πρώτου. Verba, ὡς περ Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, reliquae structurae interposita sunt, id quod Wolfius vertendo recte expressit. Ad πρώτου nunc prioris membri pronomen αὐτοῦ facillime suppletur, et meram interpolationem olet Felic. et Man. lectio, χαλκῆν εἰκόνα μετὰ τὸν Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα ἔστησαν πρώτου. Mirificus est Taylorus, cui haec placeant. Quanquam sententiam quidem interpolator haud male cepit. Contra accidit Meursio in Pisistr. c. 14., ubi de aeneis statuīs Harmodii et Aristogitonis, in foro positis, testimonia aggerens, primum pessime locum nostrum explicat, tum peius etiam corrigit scribendo, ἔστησαν προτοῦ, *statuerunt antea.* Prorsus legitimus est secundus casus πρώτου, quoniam perpetuo usu dicitur εἰκόνα στήσαι τινος, *statuam alicui ponere*, ut ἱερὸν ἰδρύσασθαι θεῶ τινος et alia. In promptu est locus, et huic constructioni firmandae aptus, et memoriam simul de hac statua et regis Evagorae servans, ex Isocrat. Evag. p. 293. Ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τιμαῖς, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὐπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτήρος, πλησίον

ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους. Praeterea conf. Ulpian. ad Or. in Midiam p. 655. B.

56. Καὶ τοῦτον. Id est, Cononem non minus quam veteres illos, Harmodium et Aristogitonem. De reliquo, etiā hic statim plura psephismata habemus, de honoribus singulis, credo, Cononi a Republica decretis.

§. 57. Τότ' ἐτιμήθη. Schol. codicis Bav. explicat lectionem ἐπετιμήθη adscripta glossa, ἐδοξάσθη. Non multo meliora sunt reliqua, quae propria habet Schol. ille, primum a Reisk. editus.

57. Εἰ αἰ μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις δωρεαὶ — Expectes ut dicatur, παρὰ τῶν ἄλλων. Illud tamen, quum varie passim huius praepositionis rectiones commutentur, damnare non ausim. Sequenti versu vox μόνης relata est ad plures donationes ceterorum populorum, contra quas posita unius Populi Athen. donatio, quamlibet multiplex, duntaxat pro una haberi potuit. Τοῦτο autem videtur dici haec pars doni nostri, h. e. immunitas. Vide ad §. 100. et 126. Aliter Markl., cui τοῦτ' ἀφαιρέθησεται significat, τοῦτο τὸ βέβαιον μένειν ἀφαιρέθησεται, haec stabilitas eripietur. Quae ratio sane durissima.

§. 58. Εἰ παραθεῖη, πῶς Θεμιστοκλῆς ταῦτό τοῦτ' ἐποίησε. Scilicet κλέπτων τὴν τῶν Ἀθηναίων τείχιον, Aelian. V. H. III, 47. Rem, post auctorem principem, Thucydidem I, 90., nusquam non repetitam, accuratius quam pro modulo scriptionis persequitur Nepos Themistocl. c. 6. ubi v. Intpp. Noster locus inprimis placet nativa quadam narrandi elegancia.

§. 59. Λέγεται ἐκεῖνος — οἴχεσθαι πρεσβέων — ἀρνεῖσθαι — κελεύειν — παραινέειν πέμπειν ἑτέρους. En verba contigue posita, quae summam compagem periodi faciunt; reliqua interiecta sunt. Rationem structuræ satis ostendit interpunctio nunc inducta, vixque opus est notare vulgatae lectionis in ultima voce vitium, παραινεί, etsi ita omnes ante Taylorum.

§. 60. Παρακρουσαμένους. Premitur quodammodo Themistoclis factum significatu humilis fraudis, qui huic verbo adhaeret ex origine sua. Harpocratio: Παρακρούεται, ἀντὶ τοῦ ἕξαπατᾶ. Πολὺ δὲ ἐστὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἀττικοῖς, καὶ παρὰ Δημοσθένει ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς. Μετῆκται δὲ τοῦνομα ἀπὸ τοῦ τοῦς ἰστάοντας τι ἢ μετροῦντας κρούειν τὰ μέτρα καὶ διατείνειν ἕνεκα τοῦ πλεονεκτεῖν· καὶ ὡς Σοφοκλῆς πον· Ὡς μήτε κρούσης, μήθ' ὑπὸ χεῖρα βάλης. Verbo quater usus Demosthenes in Philippicis, Olynth. II. p. 22. A. Philipp. II. p. 66. E. 68. B. De Halon. p. 67. B., longe frequentius in reliquis Oratt. Et in Macart. p. 1032. D. eadem vi, quae h. l., opponuntur inter se *νικᾶν* et *παρακρούσασθαι*. Ad haec conf. Valcken. Animadvv. ad Ammon. III, 8., qui aliud simile comparat, *κρουσιμετρεῖν*.

60. Τῶν διδασκόντων ὑμᾶς. Sic Wolfius et Taylorus, ante quos obtinebat ἡμᾶς. Nostra scriptura potior videtur, eandemque in iisdem his verbis habemus §. 132. At Aug. 1. pronomen prorsus abiecit; id quod novissimo editori placet. Nobis non item.

§. 61. Εἶεν! ἀλλὰ νῆ Δία — Ad locum venimus, ad quem Orator omnem vim dicendi, quae in huius quidem dictionis orationem cadere pos-

set, et omne πάθος suum reservasse videri debet. Chabriae honores et praemium propter heredem eius, Ctesippum, sibi inprimis cordi esse, si aliunde non constaret, facile id quemque huius loci tractandi modus et artificium doceret. Nec minus illud artificiose, quod nunc demum ad hoc argumentum ducimur, duci que videmur temporum ordine magis quam aliquo consilio Oratoris. Neque tamen ullus erat huic argumento locus magis idoneus. Praeterea ipse transitus artem habet, quam scite notat Scholion cod. Bav. τὸ σχῆμα τῆς μεταβάσεως πᾶν θαυμαστόν· τὸ γὰρ μὴ ἐκ περιβολῆς, μηδὲ πεφροντισμένως, ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν, ἀφείλετο τὴν ὑπόνοιαν τοῦ δοκεῖν πρὸς χάριν ὑπὲρ τοῦ Χαβρίου παιδὸς λέγειν κ. τ. λ.

§. 62. Ὅν μὲν οὖν τρόπον — Aristides hunc locum pro exemplo praeteritionis laudans in Arte p. 459. sic scribit: πρὸς Πελοποννησίους ἅπαντας — ἐν Αἰγίνῃ καὶ ὅσα ἐνῆν πρώην ἐποίησε, καὶ μετὰ ταῦτα — ἐπελθὼν ὀλίγου χρόνου — οὔτε ἀδύνατον κατὰ — τῆς παρ' ἐκάστῳ περὶ αὐτοῦ δόξης ὑπαρχούσης. In quibus plura memoriae errore vitata sunt. At illud, ὅσα ἐνῆν πρώην ἐποίησε, monstrum scripturae est, e vestigiis verae lectionis natum.

62. Ὑμᾶς ἔχων, πρὸς ἅπαντας Πελοποννησίους — Unum ὑμᾶς intelligi debere ὑμᾶς μόνους, evincitur oppositis verbis, quae continuo adduntur, *contra Lacedaemonios omnes*. Cur locum minus sanum aut integrum putemus, causam nullam video. Sed illud ὑμᾶς ἔχων, h. e. *a Vobis solis comitatus, cum unis copiis Vestris*, magis oratorie dictum videtur, quam ex veritate. Aliud agebat vir doctus, qui explicando iungebat ὃν τρόπον ὑμᾶς ἔχων, vertens: *quomodo Vos habentes, quomodo comparatos, in quan-*

ta rerum omnium inopia, quanta infirmitate et animorum deiectione. Tot. verba ut cassa palearum evanescunt emendata interpunctione, quae saepe in illius editione abominabilis est. Quod historias in h. l. attinet, praeter Xenophontem, qui eas minus accurate prodidit, vide Diodor. Sic. XV, 25. seqq. et Nepot. Chabriam, quod scriptum tamen totum ieiunius compilatum puto e Theopompo. Res summas ut brevissime complectar, post Thebas ope Pelopidae, Mellonis aliorumque liberatas, atque Piraeum a Sphodria occupatum, Thebani, Athenienses et aliae gentes Graeciae Olymp. 100, 4. societatem belli coeunt contra Lacedaemonios, qui resumptis viribus tunc superbius dominabantur. Bellum administrat Chabrias, qui iam Olymp. 96, 4. bello Corinthiaco ducem fortem se praestarat, cum eo Timotheus, Cononis filius, et Callistratus, Orator alias nobilis. Eodem, quo bellum exarsit, anno fit pugna illa apud Thebas, noto Chabrae strategemate insignis, et alia, eodem duce, apud Naxum navalis, cuius victoria ubique celebratur, quippe a bello Peloponnesio prima, quam Athenae propriis viribus ex Lacedaemone retulerunt. Vid. Diodor. XV, 35. Plutarch. Camill. p. 138. B. et Phoc. p. 744. C. Graeciae populi etsi LXX. fere in illud foedus convenerant, tamen Peloponnesii ut accederent, adduci se passi non sunt. Hinc explic. *πρὸς ἅπαντας Πελοποννησίους.* Μοχ ἐν Θήβαις, *ad Thebas.* Saepe ἐν est *prope, ad, apud.* Conf. Ernest. ad Callimach. H. in Dian. 238. Sequitur Gorgopas, Lacedaemonius, ἐπιστολεύς navarchi Hieracis, a quo relictus erat Aeginae. Sed legitur hoc apud unum Xenoph. Hellen. V, 1, 5. seqq. Quo ex fonte cor-

rexi Scholion, sic vulgo lectum: 'Στρατηγὸς ἦν Θηβαίων· ὃν κτείνει Χαβρίας ἐν Αἰγύπτῳ ἀπιόντα βοηθῆσαι Εὐαγόρα. Dein ὅσα ἐν Κύπρῳ τρόπαια ἔστησε, scilicet Evagorae Persarum armis petito publice in auxilium missus Chabrias circ. Olymp. 97, 3. Vid. Diodor. XIV, 98. et Cornel. Nep. Chabr. c. 2. ubi vel hic locus Demosthenis Lambino satisfacere debebat. Μετὰ ταῦτα ἐν Αἰγύπτῳ, quo sua sponte venerat, ut privatam operam Aegyptiis navaret, primo Olymp. 100, 4, iterum 104, 3. Vid. Diodor. XV, 29. et 92. et Cornel. l. c.

§. 63. Ἐνίκησε μὲν τοίνυν Λακεδαιμονίους ναυμαχία — Plura hoc in loco oratorie exaggerata esse ad Chabriam ornandum, suspicionem movent, quae paullo post leguntur de nulla urbe, nulla navi, nullo milite, ductu illius amissis. Talia haec sunt, quae post hominum memoriam nulli unquam ne felicissimo quidem duci contigerunt. Potest autem fieri, ut res, quas hodie ignoramus, splendida haec mendacia Atheniensibus verisimiliora fecerint; nec sane rationem narrationis huius in omnibus explorare nobis licet. Conf. Wesseling. not. ad Diodor. T. II. p. 29.

.63. Πεντήκοντα μιᾶς δεούσας. Usitata haec est structura iam inde ab Herodoto pro vulgari, μιᾶς δεούσης, quamvis haec posterior non minus apud optimos auctores occurrit. Priorem h. l. poscebat consensus librorum, Ital. Vind. Bodl. Aug. 1. quibus accedunt Tayl. et Reisk.

63. Εἶλε δὲ τῶν νήσων τούτων. *Insularum, quas nostis, ut bene Reiskius, textum defendens contra Marklandum, qui mavult abesse τούτων. Et abest utique in Aristid. Art. p. 472., quo loco ille uti potuisset, si auctoritatem capere voluisset e lapsu*

memoriae. Verum est, et Cyclades et reliquas insulas, nomine societatis Atheniensibus subiectas, simpliciter passim vocari τὰς νήσους. Ita et superior §. 55. ubi v. Ulpian. Sed repudiata coniectura sua ipse Anglus ad Demosth. de fals. leg. p. 384. ed. Reisk. recte docet, pronomen οὗτος de rebus absentibus quidem, sed bene notis poni, quod antea iam idem ostenderat ad Maximum Tyr. Diss. XXIII. p. 694. Minus recte locum exponit Taylorus ad Or. in Midiam p. 641.

63. Οἱ πρεσβύτατοι. Venetus et quodammodo Bav. exhibet πρεσβύτεροι. Cuius lectionis patrocinium, quod olim Taylorus suscepit, ego nunc ita exsequar, ut paucis dubium sit futurum, quid auctor reliquerit. Statim id in oculis positum est, quum Chabrias vix quadriennio ante hanc Orationem habitam occubuerit, (Olymp. 105, 3.) hoc amplius, quum inter pugnam Naxiam, in qua maxime virtus viri enituit, et Orationis nostrae tempus tantum XXV. anni intersint, causam adesse nullam, cur in rebus ab eo gestis non alii testes citentur quam natu maximi. Quid enim? An sexagenariis aut etiam maioribus opus erat, ut essent, qui Chabriam in glorioso cursu laborum vidissent, aut ipsi sub eo meruissent? Minores autem sexagenariis nemo unquam sanus in numero τῶν πρεσβυτέρων habuit. At probabile est, tam prima acta viri, quam extrema, atque illud tempus omne, per quod meritis floruit, ab Oratore respici. Sic usque ad Olymp. 96, 4. retrahimur, quo ille anno primum imperatoriae artis specimen dedit. Vid. Diodor. XIV, 92. Ratio haec tuendae receptae lectionis ita mihi ipsi aliquando placebat, ut nihil ab ea recedendum putarem. Sic

vero in contextu relictum est, quod ipse Orator damnare videri debet. Supra enim §. 40. ad fidem τῶν πρεσβυτέρων provocabat, etsi de re antiquiore et circiter Olymp. 96, 2. gesta loquens. Ex Ulpiani graecitate Demosthenem nec arguere volo, nec defendere. Mirum tamen sit, si ab illo Noster accurati sermonis usu vincatur. Etenim ille ad §. 55. p. 66. quum Cononis victoriam ad Cnidum memorat, τῶν πρεσβυτέρων habet. Ea autem victoria XXX. annis hanc Leptineam causam praegreditur.

§. 64. Τρόπαιον οὐδὲν ἀφ' ὑμῶν τε κἀκείνου. Frequentissimus est hic usus particulae ἀπό, ubi tropaei de populo positi mentio fit; fortasse inde ductus, quod armis tropaea ornari solebant, victo hosti detractis. Verum simpliciter quoque dicitur τρόπαιον στήσαι τινων vel κατά τινων. Exempla dabit Taylor. ad Lysiae Or. fun. p. 89.

64. Τῶν τροπαίων οὗ ἕκαστον. Quo loco quodque. Sic et paullo ante accipio οὗ ἕκαστην, non, cuius populi. Iam πρᾶξεις Χαβρίου, quae recitantur, scriptum id videtur mihi Oratoris fuisse, et huic actui destinatum, non publicum.

§. 65. Καὶ γὰρ ἂν ἄλογον εἶη, μίαν μὲν πόλιν εἰ ἀπώλεσεν — Annotari, non corrigi debebat structura huius periodi, cuius duo primaria membra negligentius et sine ullo coniunctionis vinculo posita sunt. Dicas quidem cum Lambino, ante μίαν a praegresso εἶη absorptum deesse εἰ, quod expectes ad εἰσήγγελον, ἀπολώλει et ἔσται. Sic autem minimo intervallo ter eandem particulam legemus. Quod ut caveret, quidni potius statuamus auctorem ad illud genus constructionis ἀσύνδετον devenisse? Similiter locum vindicat Reisk. contra

Marklandum, qui ὅτι addi volebat post εἴη. Id vero vel propter hypothesein dubie expressam h. l. non placet. Etiam plura obstant remedio Augerii, ad superiorem periodum trahentis verba, καὶ γὰρ ἂν ἄλογον εἴη. Porro in οὗτοι post εἰσηγγελον eadem amarities inest, quae antea §. 50. Simul in transcurso mores Populi notantur. Una urbs, una minima classis amissa, imperatori rebus optime gestis claro in crimen προδοσίας ducitur, et capitis periculum afferre potest. De actione εἰσαγγελίας vid. Salmas. de Mod. usur. p. 589. et Herald. ad I. A. et R. p. 221. Mox quae sequuntur, ἑπτακαίδεκα μὲν κ. τ. λ., hinc descripsit Aristid. Declamat. §. 103., forsitan alio nullo auctore nixus. Denique in extremo membro e Bodl. et Marg. Ben. recepi τη- νικαῦτα δὴ monitu Taylori et Auger. Primum defensio vulgati δέ, qua Reisk. utitur, mihi displicebat; tum animo obversabantur exempla bene multa, in quibus plane ut h. l. postrema pars periodi illata habet verba, τηνικαῦτα δὴ, τότε δὴ, εἶτα δὴ, tum vero, tum demum. Ac plurimis recte ita fecisse videbor, quum VV. DD. passim negent, particulam δέ ab Atticis in apodosi adhiberi. Atqui nunc nec hoc satis exploratum dico esse, et locos in iisdem Atticis superesse non paucos, qui huic decreto repugnent, quamvis iam plures nobis subtraxerint editores, qui de mera coniectura δέ in δὴ mutarunt. At vero rem, quam ne ii quidem satis subtiliter tractarunt, qui de particulis data opera scripserunt, ut Hoogevenius, quando iustam declarationem hic locus non capit, equidem universe attingere malui, quam culpam, si qua mea est, celare.

§. 66. Φανήσεται. In hoc futuro forsitan aliquis offenderit. Sed et alibi sic Attici. Ut Ae-

schin. in Ctesiph. p. 440. A. Δημοσθένης ἐνιαυτὸν
 βουλευσας, οὐδεμίαν πώποτε φανείται πρεσβείαν εἰς προ-
 εδρίαν καλέσας, ἀλλὰ τότε μόνον καὶ πρῶτον κ. τ. λ.
 Ellipsis est, ἐὰν σκοπήτε. Plene supra §. 25. Οὐ-
 τος, ἂν σκοπήτε, φανήσεται συνεχῶς ἡμᾶς εὖ ποιῶν.

66. Τὰς παλαιὰς χάριτας μείζους τῶν καινῶν ἐγ-
 κλημάτων. Vulgo ante Tayl. erat κοινῶν ἐγκλημά-
 των, nullo sensu; ut Reisk. ipse mutaverit. De
 Chiis, non magis cognoscitur ex historiis, quae
 praemia Chabriae dederint, quam illud, quod de
 Conone ab aliis populis ornato legimus §. 57. Ce-
 terum antitheta praeclare h. l. cumulata pro se
 quisque notabit. Conf. ad §. 22. p. 244.

66. Ἐπ' ἐκείνους ἐλθῶν ἐτελεύτησεν. Occidit vi-
 delicet Chabrias in obsidione Chii, belli socialis
 anno primo, Olymp. 105, 3. Interitum eius nar-
 rant Diodor. XVI, 7. et Nepos extr.

§. 67. Καὶ μὴν καὶ κατ' ἐκεῖνο — Posteriore
 καὶ carent Ald. Herv. Felic. Wolf. Reddidit e
 ceteris libris Taylorus, qui confert locos similes
 §. 78. 112. Ut sit: *At vero vel solo hoc no-
 mine* (ut cetera omittam) *indignum in modum
 cum Ctesippo ageretur*; etc. Κατὰ τι est propter
causam aliquam. Hodie dicunt verbis latinis qui-
 dem, sed male usurpatis: *ratione alicuius rei ha-
 bita*. Iam quae particula principio decrat, eadem
 ante voc. οὐδενός Taylora abundare videtur, -et
 Reiskius expunxit de auctoritate Par. 1. Aug. 1.
 Bav. Quod licet et Augerio placeat, imitari no-
 lui. idcirco, quod vi intendendi, non copulandi,
 acceptae particulae ratio constat. *Chabrias etsi
 saepe exercitum Vestrum duxit, tamen ne unius
 quidem filius per eum orbis factus est*. Occurrit
 certe καὶ εἷς, vel unus, quod accedente ne-

gativa quid aliud est, nisi *ne unus quidem?* Quanquam an ita frequentetur forma, καὶ οὐδείς, nunc non praestarem, quum certa illius exempla non succurrant. Notarunt sibi fortasse diligentiores.

67. Οὕτω γάρ, ὡς ἀληθῶς ἔμοιγε φαίνεται, βεβαίως πως ἐκεῖνος ἐγένετο φιλόπολις. Egregie textum depravat scriptura, quam Taylorus, e librorum quorundam vestigiis erutam, vulgatae praefert: οὕτω γάρ, ὡς ἂ. ἔ. ἐφαίνετο βεβαίως ἐκεῖνος εἶναι φιλόπολις. Ubi simul hoc mirum, quod ab illo vocula πως post βεβαίως tanquam inutilis proscribitur. Quoties haecce enclitica sic adverbis iuncta in Atticis occurrit! Fortasse delusit virum optimum editio Wolfi, male verba dispungens. Nostri: *Er war so ganz (so aus festen Grundsätzen) Patriot etc.*

67. Ὑπὲρ ὑμῶν ἐχρηῆτο τούτῳ, h. e. τῷ ἀσφαλεστάτῳ. *Vestra quidem caussa hac summa cautione utebatur.* Ita de Agesilao Xenophon Hellen. IV, 3, 12. Ἐνταῦθα δὴ ἀνδρείον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφισβητήτως· οὐ μέντοι εἰλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα κ. τ. λ. Quem ad locum conf. Plutarch. in Pelop. p. 278. Deinde Wolfius pessime coniicit ἐπειδὴ τότε. τὸ κατ' αὐτὸν scil. μέρος est quantum in eo situm est, quod ad eum pertinet, pro virili, per se, sine aliis. Itaque vertes: Sua autem caussa, quum per se in loco periculoso ei decertandum esset, cautionem illam miles neglexit etc.

§. 68. Ἄ ὑπὲρ ὑμῶν στρατηγῶν ἐκεῖνος ἔστησε. Tropaea, quae statuit tum, quum imperator erat Vestri exercitus, ad verbum, *Vestro nomine, Vestra auctoritate.* Ἐστρατήγησε γὰρ ὁ Χαβρίας καὶ ὑπὲρ ἄλλων τινῶν, ὑπὲρ Κυπρίων καὶ Αἰγυπτίων. Sed illic

ab eo parta tropaea nihil huc pertinent. Isocrat. de Conone Paneg. c. 41. Ὑπὲρ τῆς Ἀσίας στρατηγήσας τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν κατέλυσεν. Notanda haec vis particulae ὑπὲρ, cuius immemor Marklandus sic verba connectit, ἃ ὑπὲρ ὑμῶν ἔστησε, quae *Vestrum in commodum statuit*. Ipsam structuram non reprehendo, στῆσαι πρόπαια ὑπὲρ τινος, eamque adeo memini me in Oratoribus legisse. Verum sic verba ambigue traiecta essent.

68. Οὐ σκέψασθε καὶ λογιῆσθε; *Considerate Vobiscum et reputate*. Nam est illud pro imperativo. Conf. ad Platon. Sympos. II, 11. Proxima redde: *Non iam de lege iudicium est, utrum illa utilis sit, an minus, sed de Vobis, utrum digni in posterum beneficiis sitis, necne sitis*. Repetitur non sine gravitate ἐπιτήδειος in altero membro. Proprie enim et solenniter dicitur νόμος ἐπιτήδειος, *lex bona, civitati utilis, ideoque iubenda*. Ceterum nescio an in voc. δοκιμάζετε Atticus auditor cogitarit δοκιμασίαν, qualis fere candidatis apud Athenienses subeunda erat, quae ipsa habebat speciem κρίσεως.

68. Πάσχειν ἔστε εὖ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον. Traiectio est, cuiusmodi innumerae sunt apud utriusque linguae auctores optimos, et, ni fallor, apud Atticos maxime, etiam multo liberiores. Quarum ego caussam modo in negligentia quadam sermonis, saepius in numeris oratoriis, aut simili in re, quaerendam arbitror. Aug. 1. tamen invertit, ἔστε πάσχειν, posteaque, τὸ καβρία ψηφισθέν ψήφισμα. Utrumque intrusit Reisk. contra fidem ceterorum codd. omnium.

68. Ὅρα δὴ καὶ σκόπει. δεῖ γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθα εἶναι πού. Leguntur haec verba apud Suidam in voc. ὄρα, sed nuda hodie et elapsis iis, quae

Lexicographus adscripserat. Ibi, opinor, notarat figuram *αὐτοσχεδίου*, qua Orator nunc utitur. Nam Orationes, quotquot ex antiquitate supersunt, quamvis pleraeque omnes post demum sint literis perscriptae, quam publice habitae essent, occurrunt tamen in iis loci artificiose sic commentati, ut in rem praesentem adducti non legere videamur elaborata, sed audire ex tempore fusa. Ita Demosthenes h. l. scribam nobis ob oculos ponit cunctantem et psephisma requirentem, quem iubet circumspicere curatius; anox ut homini spatium ad quaerendum det, simulans se quod in solum, ut dicunt, loqui velle, ad novum enthymema in Leptinem accingitur. Simile quid reperitur in notabili loco Nostri de fals. leg. p. 325. E., ubi, si quando proposito aliena legere lubebit, legas Reiskium in Not. p. 716. Demosthenis hunc quoque modum imitator Romanus, non magnopere ille de verbis singulis aut sententiis exprimendis sollicitus, sed artem universam graeci exempli aemulatus, hunc ergo modum Cicero transtulit in Verrinam IV, 3. hoc est, in eam Orationem, quam scriptam tantum scimus esse, non habitam. Ibi quum dixit, *Canephorae ipsae vocabantur*, statim auditorem aliquem de nomine artificis interrogare se simulans, quasi ipse talis rei rudis, addit: *Sed earum artificem quem? quemnam?* Tum parvo intervallo: *Recte admones; Polycletum esse dicebant.* Quae ultima verba sic effertur, ut nomen artificis Oratori ab aliquo ex corona suggestum videatur. Iam ex tribus his locis puto cognosci posse, cur ita antiqui fecerint, quum consulto fecisse appareat. Nimirum sicut poetae scenici fabulas suas ita faciunt, ut etiam in cubiculo lectae nos mente

animoque in scenam abripiant: eodem plane modo illi, quorum scena erat forum et iudicia, ita nativum colorem quendam et gratiam putarunt orationibus scriptis accedere, si habitis essent simillimae; qua arte lector sibi e cubiculo suo videretur in solem et pulverem translatus. Simul non dubium est, hanc speciem extemporality *ἀξιοπίστον ποιεῖν λόγον*, quod ad h. l. observat Aristid. in Arte p. 467. Ad Ciceronis locum conf. Quintil. IX, 2, 61.

§. 69. *Τιμῶντές ποτε Ἰφικράτην* — Scilicet Iphicratem donarunt statua aenea, victu Prytanei, aliis praemiis, teste Demosth. in Aristocr. p. 746. B. Quocum conf. Aeschin. in Ctesiph. p. 467. D., ubi etiam similibus honorum Timothei meminit, et rerum, quae suos utrique meruerant. *Ἐπερώτησον τοὺς δικαστάς*, inquit ille Demostheni, coronam affectanti, *εἰ ἐγίγνωσκον Χαβρίαν καὶ Ἰφικράτην, καὶ Τιμόθεον, καὶ πυθοῦ παρ' αὐτῶν, διὰ τί τὰς δωρεὰς αὐτοῖς ἔδοσαν, καὶ τὰς εἰκόνας ἔστησαν. ἅπαντες γὰρ ἅμα σοι ἀποκρινοῦνται, ὅτι Χαβρία μὲν διὰ τὴν περὶ Νάξου ναυμαχίαν, Ἰφικράτει δέ, ὅτι τὴν μύραν Λακεδαιμονίων ἀπέκτεινε.* (v. locc. laudd. a Lambin. ad Cornel. Nep. Iphicratem et Wesseling. ad Diodor. T. I. p. 712.) *Τιμοθέω δέ, διὰ τὸν περίπλου τὸν εἰς Κέρκυραν.* His conf. loca, quae designant Murret. Var. Lectt. VIII, 22. et Taylorus ad Lysiae Fragm. p. 18. seqq.

§. 69. *Στράβακα καὶ Πολύστρατον.* Posteriorem unam cum Chabria et Iphicrate ducem fuisse conducticii exercitus (*τοῦ ξενικοῦ ἐν Κορίνθῳ.* Conf. Aristoph. Plut. 173. ibique Schol. et Harpocr. lh. vv.) nominamus ex Philipp. I. p. 50. D. Quo loco Didymus quum temere poneret *Πολύτροπος*, non videtur.

is nostrae Orat. meminisse. Vid. Harpocrat. v. Πολύστρατος ibique Maussac. et cf. Apsin. p. 704. Post Maussacum tamen eidem loco emendando operam dederunt Turrellius et Lucchesinus. Sed illius quidem correctio, Καλλίστρατος, fluxit e notula Wolfii, quae diversè bella confundit, Corinthium et Bocotium. Prior et ipse de commendatione Iphicratis ornatus, Strabax, videri potest. Iphicratis in eodem bello adiutor fuisse. Hominem aliquanto melius nossemus, nisi manci hodie essent Harpocratio et Suidas, qui ipse iam olim mutilo exemplo Harpocratonis usus videri debet. Clearchum suspicatur Reiskius eundem esse, qui Heraclae, Pontica urbe, tyrannus fuerit ab Olymp. 104, 1. ad Olymp. 106, 4. auctore Diodoro XV, 81. et XVI, 36. Mihi in homine, aliunde ignoto, nec ulla re hic nobis notato, coniectura abstinendum videtur.

69. Χαβρίας δ' αὐτὸς ἐτιμήθη παρ' ὑμῖν μόνος. Per se αὐτὸς est μόνος, ab aliis seiunctus. Vid. Hemsterh. ad Lucian. T. I. p. 230. Sed nonnunquam utraque vox coniungitur, praesertim quum vim quandam sententia habet. Exempla dabit Abresch. in Thucyd. T. II. p. 223. Frequentius latine iuncta leguntur *unus* et *solus*.

69. Πάντας ἀφαιρῆσθαι κελεύουσιν ὁμοίως. Haec copulavit Reisk., ne indicio quidem ad lectorem facto. An ita iungi voluit πάντας et ὁμοίως? Quod alibi quidem fit, in Nostro quoque de Cor. p. 473. ubi ineptit Tayl. Quidquid voluit ille, si quid omnino voluit, nunc verbum ὁμοίως sententiae ipsius claro tenore ad sequentia trahitur. Nec aliter edd. ceterae, etiam Ben. Verius ille §. 70. de monitu Taylari ante ἐδώκατε inserit τότε, quod de:

fit in impressis plerisque. Id primum commendatur a proximo νῦν, tum a libris, Par. 1. 5. Pan. Ital. Vind. Aug. 1. Marg. Vin.

§. 70. Οὐδὲ γὰρ ὑμῖν ἀρμόττει δοκεῖν. Nemini profecto praeter Taylorum placeat lectio, ἀρμόττειν δοκεῖ, ex Lind. Vind. et MSS. Felic. aliisque. Mera est corruptio. In proximis manifesta vis particulae παρὰ de tempore, quod praesens vocant. Opponuntur inter se, παρὰ τὰς εὐεργεσίας, atque ἐπειδὴν χρόνος διέλθῃ βραχύς.

70. ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΩΝ ΧΑΒΡΙΟΥ ΤΙΜΩΝ.
Reposui cum Reiskio ΨΗΦΙΣΜΑ pro vulgato, ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ. Correctionem ante illum fecerat Marklandus ex §. 68., ubi clare est unum psephisma, non plura. Accedit correctioni auctoritas quaedam a Bav., qui habet ψήφισμα Χαβρίου τιμῶν. Nec ego sine auctore textum mutassem, memor eorum, quae scripsi in §. 35. Honores, Chabriae a Populo decreti, quantum quidem liquet, fuerunt statua in foro posita, et haec immunitatis donatio, fortasse alia plura. Statuae in transitu meminit Aeschin. in 'Ctesiph.' p. 467. E. Conf. Diodor. XV; 33. et Nepos. c. 1. Dederunt autem eos honores Chabriae adhuc vivo, quod praeter Nepotem I. c. Noster docet §. 68. Εἶτα ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνος κ. τ. λ.

§. 71. Οἷς ἀκηκόατε. Non dubitem, a Phormione oratore. Nisi quis πολλοὺς ἄλλους accipere malit de exteris, Corinthiis, Thasiis, Byzantiis; de quibus ante; ut ita distinguantur, a civibus, Conone et Chabria. Sed illud probabilius. Etsi Demosthenem miror hic verborum tam parcum, qui ne unum quidem adverbium, πρότερον aut simile aliquod, addiderit. Ital. et Aug. 1. dant οὓς ἀκηκό-

ἀκηκόατε, in quo videri potest latere οἷς οὐκ ἀκηκόατε, quod in textum adscivit Reisk. Non male, Conf. tamen §. 2. et 138.

71. Εἴ τινες τούτων τῶν τετελευτηκότων — Plato Menex. c. 21. Εἴτις ἐστὶ τοῖς τετελευτηκόσιν αἰσθησις τῶν ζώντων κ. τ. λ. Lycurg. in Leocr. p. 231. Εἴτις ἐστὶν αἰσθησις τοῖς ἐκεῖ περὶ τῶν ἐνθάδε γινομένων. Cicero Philipp. IX, 6. *Mihi autem recordanti Ser. Sulpicii multos in nostra familiaritate sermones, gratior illi videtur, si quis est sensus in morte etc.* Sic antiquitas saepe manibus sensum tribuit et cognitionem quandam rerum terrestrium.

71. Ὡς ἂν εἰκότως ἀγανακτήσειαν. Ital. et Bodl. πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ἀγανακτήσειαν, interrogative: *nonne merito indignarentur?* Per se non inepte, at inepte propter iuncturam verborum, σκοπεῖτε καὶ λογίσασθε. Fortasse idem sibi volabant librarii, qui dederunt πῶς ἂν εἰκότως, nisi pro sua doctrina putarunt, πῶς vim habere τοῦ ὧς. Quem soloecismum recepit Reisk.

71. Μότην τοῖς πονήσασιν εἴργασται. In uno Par. 5. legitur ποιήσασιν. Nihil de tali mendo, nec de tot similibus dicerem, absque Lipsiensi editore esset, qui nobis incredibili levitate pessimas quasque diobolarium codicum scripturas, ubique cum cura indagatas, obtrusit. Nunc quidem tuetur se istis, ὧν ἔργα πεποίηκεν ἕκαστος αὐτῶν ὑμᾶς εὖ. At ista nihil huc quidquam faciunt. Iam nunc Orator queritur, illorum operam, τὸν πόνον, si laude merita factorum fraudarentur, frustra effusam videri. Et ita frequenter dicitur absolute πονεῖν. Acute cum iudicare putarem, qui, si omnes libri dedissent ποιήσασιν, vulgatum rescriberet. Nunc quum contra sit, ecquid pre-

tii erit ei, qui primus bonas lectiones e textu expellit?

§. 72. Ἴνα τοίνυν εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι! Sequitur hinc Orationis pars altera, quae in locum legis Leptinae hactenus oppugnatae novam surrogat; qua de re diximus in Prolegomn. Ἐπὶ πᾶσι δίκαιοις verte, *convenienter summae aequitati*, proprie, *conditionibus aequissimis*. Eodem modo Aeschin. in Ctesiph. p. 455. F. Ὁ λογισμὸς ἔστω ἐπὶ πᾶσι δίκαιοις. Ubi vana est coniectura Toupii, a Taylora probata, ἐπὶ πᾶσι δίκαιος. Ad extremum periodi est in Aug. 1. ἐπιτήδειόν φαμεν εἶναι. Igitur sic dedit Reisk.

72. Κρίνας παρ' ὑμῖν. Usitata sunt κρίνειν et κρίσις de accusatore. Docuit hoc Tayl. ad Lycurg. in Leocr. p. 137. et dudum antea Muretus Var. Lectt. XIX, 16. id agens, ut eodem modo lat. iudicare poni ostendat e Liv. XXVI, 3. Sed ibi vid. Duker. Proxima loci nostri diverse scribunt membranae. Aliae καὶ ὅπως οὐδεὶς ἂν ἀντίποι, aliae μὴ οὐ δεῖν ἔχειν τοὺς ἀξίους τὰ δοθέντα, aliae μὴ οὐ δεῖν ἔχειν ἐξουσίαν τὰ δοθέντα. Confudit haec Wolfius interpretando: *Tum, ut potestas immunitatis concedendae Vestra sit, quod aequum esse nemo negabit; tum, ut bene meriti suis praemiis secure fruantur.* Etsi edendo ille non recedit a lectione ea, quam nos, Reiskium secuti, e Ben. repetimus. Videndum tamen, ne ista talis varietas gravius aliquod mendum occulat, aut integra sententia desit, his vel similibus concepta verbis: καὶ ὅπως ὑμεῖς ἐξουσίαν ἔχετε δοῦναι τὰ ὑμῶν. Omissioni causam praebere potuit saepe repetitum καὶ ὅπως, aut similitudo sonorum in ὅπως ὑμεῖς et ὅπως οὐδεὶς, apud librarios nimirum, oculis auribusve cogitantes, ut

fere solebant. Ac sententia, quam modo posui, non solum alibi a Nostro diligenter inculcatur, uti §. 2. et 80., sed et talis est, quam hoc maxime loco prope necessariam dixeris. Neque ea satis exprimitur illis: ὅπως ὑμεῖς μηδὲν αἰσχρὸν ποιῆσαι δόξετε.

§. 73. Καὶ τούτων πάντων οὐδὲν ἐστὶ καινὸν οὐδ' ἡμέτερον εὗρημα. Habes scripturam Ben. et Reisk. Aliorum errores recensere non est tanti, nec etiam Aristidis Art. p. 446. Qui quum plerumque sola memoria fretus scriptorum locos afferat, nec id singulorum verborum causa faciat, auctoritate fere cedere debet bonis codicibus. In hoc genere plurics nuper erravit Zeunius in libris Xenophonteis.

73. Παρρειςφέρειν δὲ αὐτὸν ἄλλον, ὃν ἂν τιθῆ, λύων ἐκεῖνον. Nihil video in hac constanti omnium scriptura reprehendendum. Infinitivi, γράφεσθαι et παρρειςφέρειν, iuncti accusativo subiecti αὐτόν (h. e. cui male habere lex quaedam videatur) pendent ab his, νόμος οὕτω κελεύει νομοθετεῖν. Vox ἐκεῖνον, male elapsa ex edit. Wolfii, pertinet ad νόμον, ὃν ἂν τις ἡγῆται μὴ καλῶς ἔχειν. Et nominandi casum λύων exigit regimen verbi τιθῆ, qui modus construendi admodum solennis. Pro lubitu hic quoque versatur Reiskius, scribens παρρειςφέρειν δὲ αὐτός, pro nomine relato ad participium λύων. An ita forte credidit, verba αὐτός παρρειςφέρειν vi imperativi accipi posse? Id sane leges sermonis attici non melius ferunt, quam aliam viam structuræ quamcunque. Tantundem tribuendum eiusdem coniecturæ, ὃν ἀντιτιθῆ. Vix bene nunc ἂν abesset, et simplex τιθέναι ipsum quoque sensu τοῦ ἀντιτιθέναι occurrit §. 82.

73. Τοὺς μὲν θεσμοθέτας — Totum locum sic cape: Solon quum thesmothesas, qui legum causa creantur, post duplicem demum δοκιμασίαν voluerit inire magistratum, (ἀρχήν,) Solon igitur multo minus ipsas leges, ad quarum praescriptum et illos suo munere fungi, et reliquos omnes Rempubl. administrare oportet, temere ac fortuito latas, sine ulla δοκιμασία recipiendas censere potuit. Lycurgus ap. Harpocrat. v. δοκιμασθεῖς: Τρεῖς δοκιμασίαι κατὰ τὸν νόμον γίνονται· μία μὲν, ἣν οἱ ἐννέα ἄρχοντες δοκιμάζονται· ἑτέρα δέ, ἣν οἱ ἑήτορες· τρίτη δέ, ἣν οἱ στρατηγοί. Sed de hisce δοκιμασίαις e libris Antiquitatum nota omnia. Ἐπὶ καιροῦ, quod proprie est, quando cuique commodum videtur, definitur per adiecta, ὅπως ἔτυχον. Utrumque postea verbis commutatis sic effertur, ὅταν τις βούληται, καὶ ὃν ἀντύχη τρόπον. Pro lectione codd. meliorum, προσῆκει, variant alii, προσῆκον et προσῆκεν. Posterius Wolfi est, idque contra Taylorum defendit Dorrill. ad Charit. p. 610. Probabilius defendi ab eo poterat illud, non minus vulgatum, ὅπως ἔτυχε. Sed alteri, quod dedimus, et exquisitior usus faveat et libri optimi.

§. 74. Καὶ γὰρ τοι τότε μὲν τέως τὸν τρόπον τοῦτον ἐνομοθέτου. Iterum Marklandus corrigit τοι γάρτοι. Vid. ad §. 56. Post τέως autem una Ben. inserit ἕως, interpolatum, ut opinor, structuræ adiuvandæ. Sed restat in ea aliud maius, quod iunguntur particulae, τότε et τέως. Quas ita iunctas quibus exemplis tam patienter ferrent, debuissent nobis editores dicere. Et accedere potest nova dubitatio hæc, quo spectet illud, τὸν τρόπον τοῦτον, quod Wolfus videtur retulisse ad sequentia, Augerius ad antecedentia. Hic interpret si-

mul τέως mutat in ἔως, coniectura bona et facili, modo difficultatem omnem tolleret. Mihi altera ratio placet, ut proxima, τοῖς μὲν — ἐτίθεσαν, contineant τὸν τρόπον τοῦτον. Delendum vero puto τότε, tanquam glossam vocis τέως, scribendumque, καὶ γὰρ τοι τέως μὲν τὸν τρόπον τοῦτον. Haec ver-
to: *Ac sane antea (olim, ab initio, prioribus temporibus) in legislatione sic versabantur: legibus receptis contenti erant, novas vero nullas rogabant.* Iuncturae defectus neminem offendat. Plato Amatt. p. 135. E. in loco eiusdem figurae: Τάχ' ἂν ἴσως τοιοῦτόν τι λέγοις καὶ τὸ φιλοσοφεῖν ἀπεργάζεσθαι τοὺς ἐπιτιθέοντας τοῦτο τὸ ἐπιτιθέμενα· τῶν μὲν πρώτων εἰς ζύνεσιν περὶ τὰς τέχνας ἐλλείπεσθαι, τὰ δευτέρεια δ' ἔχοντας τῶν ἄλλων περιεῖναι, καὶ οὕτω γίγνεσθαι περὶ πάντα ὑπακρόν τινα ἄνδρα τὸν πεφιλοσοφηκότα. In vertendo loco eandem vim tribui verbo ἐνομοθέτου, quae occurrit Orat. in Timocrat. p. 794. E. et alibi. Illa autem significatio vocis τέως nota est, et hac structura, qua antecedit τέως μὲν, sequitur ἐπειδὴ δέ, nihil apud Atticos usitatius. Quare eius exemplis ponendis supersedeo: alterius iuncturae, τότε τέως, an ullum exemplum sit in emendato scriptore, viderint, qui temere me dubitare putabunt.

74. Κατεσκεύασαν αὐτοῖς ἐξεῖναι νομοθετεῖν — CORR. Marklandus, κατεσκεύασαν αὐτοῖς ἐξουσίαν νομοθετεῖν ὅτι ἂν τις βούληται. Miror, quid virum sagacem in vulgata lectione torserit. Hoc scio, emendatione eius male reddi formulam, ἐπὶ καιροῦ.

74. Ὡστε χειροτονεῖτε ὑμεῖς. Ubique editur χειροτονεῖτε, et ita plane vertunt Intpp. De tota re quamvis nihil usquam alibi traditum sciam, nihilominus praesens tempus ita videtur ineptum, ut nihil supra. Sequitur enim in praesenti, τὸ πρᾶ-

γμα οὐδὲν μᾶλλον δύναται πέρας σχεῖν. Scribendum fortasse, ὥστ' ἐχειροτονεῖτε ὑμεῖς.

74. Ψηφισμάτων δ' οὐδοτιοῦν — ὑμῖν εἰσίν. De legum novarum super novas subinde acervatarum immensa multitudine Demosthenem queri, apparet. Iam quid sibi velint verba, ψηφισμάτων οὐδοτιοῦν διαφέρουσιν οἱ νόμοι, ipsa explicatio docet, quae additur, haec: νεώτεροι οἱ νόμοι τῶν ψηφισμάτων ὑμῖν εἰσίν. Scilicet quum Athenis sancitum esset, ut psephismata omnia fierent e praescripto legum receptarum, (τὰ ψηφίσματα γράφεσθαι κατὰ τοὺς νόμους,) unde etiam is obnoxius esset γραφῇ παρανόμων, quo auctore psephisma aliquod legibus contrarium esset factum; Resp. recte dici potuit turbari legibus nimis saepe novis rogandis, eaque re tolli id ipsum, quod inter psephisma et legem maxime videretur differre (ἐν ᾧ ψηφισμάτων μάλιστα οἱ νόμοι διαφέρουσιν.). Atqui hoc illud est, quod, quum psephismata et propter subitas necessitates scriberentur, et essent temporaria, ut, ubi illae desiissent, neque ipsa diutius valerent, leges in Republ. propter stabiles causas latae vim et auctoritatem habebant perpetuam. Tum ergo οὐδοτιοῦν διαφέρουσιν οἱ νόμοι ψηφισμάτων, quando adeo frequenter leges novae rogantur, veteres abrogantur, ut earum imperium non diuturnius sit, quam psephismatum. Haecine, quae non ita abdita sunt, nonnullos, in his Taylorum, videre non potuisse? Et Nannius quidem vertit: *Immo recentiores leges, quae modum rationemque faciendis decretis praescribunt, et ipsae quoque ex numero sunt decretorum.* Taylorus contra pro glossemate habet et abiici iubet verba, ψηφισμάτων δ' οὐδοτιοῦν διαφέρουσιν οἱ νόμοι. Magis sobrium se h. l. praestat Reisk. Nec

id tamen praecise verum est, populiscita in annum valuisse, nisi inter leges recepta. Vid. Or. in Aristocr. p. 739. D. et Ulpian. p. 766. A. Praeterea omnia illa a voc. ὡς τε usque ad ἀλλὰ νεώτεροι a Vind. absunt, librario haud dubie in errorem abducto eadem duorum versuum clausula, νόμοι.

74. Ἴν' οὖν μὴ λόγον — Post δείξω vulgo commate interpungunt, quo sequentia λάβε μοι — faciunt apodosin. Ego aliter distinxi, apodosin putans inchoari a particula ἀλλά. Reiskius veterem rationem retinet, ac statim ἦσαν mutat in ἐνομοθετησαν, asterisco praefixo, quo notare solet suo, ut ait, periculo assumta. Emendatio eiusmodi est, ut, si eius necessitas constaret, omnes profecto acumen mirarentur. At verbum εἶναι non raro cum quadam specie simplicitatis ponitur. Ut in Demosth. Prooem. XIII. p. 221. B. ad iudices: νόμοι, ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἐστέ. Hinc nostra vertes: *Cape legem, qua olim tenebantur ii, qui leges rogare vel- lent.* Itaque nunc quoque asteriscum viri φιλοκινδυνότητου pro obelo accipio. Aliud eiusdem periculum, in Notis prolatum, Augerio potius placet: ἦσαν αἱ πρότερον νομοθεσίαι.

§. 75. Συνίετε — τιθέναι. Signum interrogandi a Reisk. positum reieci. Recitatae literas publicas sequitur ubique ἀκούετε, ὁρᾶτε, aut simile quidpiam, nulla interrogatione. Sed ante ὡς καλῶς incisum feci, ut sit, καὶ ὃν τρόπον καὶ ὡς καλῶς. Notum est enim, in tali conversione sententiae Graecos ἀσυνδέτως loqui solere. Non audiendus Berglerus ad Alciph. Ep. 30., cui ὡς videtur abundare, ut quum dicitur ὡς ἀληθῶς et similiter. Aeschin. in Timarch. p. 263. D. Λέγε τοῦτον τὸν

νόμον, ἵνα εἰδῆτε, οἷων ὑμῖν κειμένων νόμων, ὡς καλῶν καὶ σωφρόνων τετόλμηκε Τίμαρχος δημηγορεῖν. Eadem structura Latini utuntur saepissime. Ex. gr. *Intellegitis, quot locos Demosthenis nuperus editor, qui priorum editionum vitia se correcturum promiserat, quam foede primus vitiauerit!*

75. Παρ' ὑμῖν, τοῖς ὁμομοκόσι. Omnes, ἐν τοῖς ὁμομοκόσι. Praepositionem, Wolfio iam suspectam, omisi de sententia Marklandi et Auger. Offendit hoc maxime, quod statim sequitur παρ' οἷςπερ. Abest etiam ἐν a Bav. Structura autem loci haec est: πρῶτον μὲν τιθέναι τοὺς νόμους παρ', ὑμῖν — ἔπειτα λύειν. Sed posterius verbum scriptor mutavit in participium, cui locum dabat tóta sententia suspensa ab illis, κελεύει τιθέναι, ubi τινὰ subauditur. Conf. ad §. 2. et 101. De verbis, πρῶτον et ἔπειτα, non de tempore h. l. positís, bene Schol.

75. Καὶ μὴ τοὺς ιδιώτας αὐτὸ τοῦτο, scilicet *plures de una re leges adesse*. Ἰδιῶται qui sint, declarat oppositio verborum, τῶν ἅπαντας εἰδόντων τοὺς νόμους. In quibus quum legeretur post ποιῆ repetitum καί, eieci id cum Reiskio, auctoritate Par. 1. 5. Vind. Ven. Aug. 1. Bav. Certe si ab Oratore vocula esset, aptiorem locum haberet ante ἅπαντες: *vel omnes leges*. Mox retinui vulgatum, ταῦτ' ἀναγνῶναι, spreto Reiskiano, ταῦτά h. eadem, *easdem leges*; quanquam mutatio specie sua non caret, et mihi ipsi Orationem primum legenti in mentem venerat. Referrí possunt haec, ἵνα πᾶσιν ἦ (h. e. ἐξῆ) ταῦτ' ἀναγνῶναι, ad partem legis modo praelectae, in qua inesse debuit, *leges novas oportere publice ac palam omnibus rogari*: ut nunc acuenda sint verba, πᾶσιν ἦ, non ea, quae sequuntur.

§. 76. Τοσούτων δικαίων ὄντων τὸ πλῆθος — Aug. 1. et Bav. inverso ordine, ὄντων δικαίων, ac deinde πολλῶ καὶ κρείττω. Utrumque arripuit Reiskius, etiam ἀτελεῖ τούτων §. 79. ex eodem Aug. Suo vero periculo reflexit δικαιοτέρου τοῦ τούτου, quod explicat τοῦ νόμου τούτου Λεπτίνου. Inepte. Rectius vulgata: *Substituimus legem aequiorem hac, quam statim audictis, de qua nunc agitur.* Aeque male idem §. 77. corripit textum scribendo, ταῦτα μὲν ἐστίν, ἀ τοῦ τούτου νόμου, hoc quoque ex aureo Aug. 1. Vid. ad §. 25. et 68.

76. Οὐδὲ γὰρ ἂν ὑμεῖς ποτε ἐπείσθητε. Scribitur in aliquot editt. Ulpiani ὑμεῖς τότε ἐπείσθητε, quod, licet bonum, vulgato non praetulerim. Tanto magis Par. 5. scriptura, ὑμεῖς πώποτε ἐπείσθητε, placere debet iis, si qui animum induxerunt, οὐδέποτε nonnisi cum futuro, et οὐδεπώποτε nonnisi cum praeterito iungi, quod praeceptum est Brunckii ad Aristoph. Lysistr. 301. Thesm. 32. Eccles. 384., et a multis subinde repetitum. Sed cautius veriusque loquitur Pierson. ad Herodianum p. 461., e quo Grammatico animadversio fluxit. Cf. Schol. Venet. ad Iliad. α. 154. Ut verissimum est, οὐδεπώποτε nulli temporis nisi praeterito apponi sole- re, id quod rationem habet in ipsa vi voculae πω, ita loca oratorum et poetarum sunt multa, et quae, vereor, ut mutata unquam optimi codices convocati exhibeant, quae alterum οὐδέποτε clare defendant non tantum cum futuris, sed et cum praeteritis constructum, doceantque, pro diverso habitu et colore sententiae utrumvis bene dici, et οὐδέποτε εἶδον αὐτόν, et οὐδεπώποτε εἶδον αὐτόν. Neque id aliter esse potest per particulam πω, quae negativis vocibus iuncta nihil aliud est quam ad-

hinc. Οὐδέποτε est nunquam, οὐδέπώποτε nondum inquam. Egenus sit sermo, in quo nonnisi, alterutrum exprimi possit.

76. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ. Titulum mutavi, in his lemmatibus editori plus licere ratus, quam alibi. Vulgatum, ΝΟΜΟΣ, fallit legentem, dum facit, ut lex quaedam a scriba statim recitari videatur. Recitare autem ille iubetur primum ea, quae ad *accusationem legis Leptineae, tanquam vitiose latae*, pertinent, deinde *Demosthenis legem*. Sed interpellatur homo, ne alteram partem uno tenore legat, interiectis verbis: ταῦτα μὲν ἐστὶν — Mox pergere iubetur ad legem Leptineae contrariam. Ad quam audiendam Orator excitatione iudicum opus putans, clamat, προσέχετε τοῦτοις ἀναγιγνωσκομένοις τὸν νοῦν! Iam legitur ΝΟΜΟΣ ΑΝΤΕΙΣΦΕΡΟΜΕΝΟΣ, ut ex usu graeco inscriptionem feci. Verum hic quoque, ubi ad eum locum ventum est, qui fuit de donis Populi ratis habendis, Demosthenes interpellat, quo gravius eum locum auditoribus commendat §. 78. Atque hoc ipso consilio ducitur ad aliam quandam legem, a Leptine non minus violatam, κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον — Postremo rursus post hanc legem recitatam Demosthenes se immiscet, praetulens alteri parti legis contrariae. Nunc de h. l. nonnulla addamus singulatim.

§. 78. Ἄς ὁ Δῆμος ἔδωκε. Ex Par. 1. 5. et Aug. 1. Reiskius novavit ὄσας. Causam adhuc quaero, praesertim quum in verbis iisdem §. 79. reliquerit ἄς, quanquam et ibi in duobus codd. esset ὄσας. Et tres erunt, si Aristidem addas Art. p. 456.

78. Πρὶν τὸν παλαιὸν τοῦτον ἔλυσε γραψάμενος. Verba τὸν παλαιόν, quum abessent ab Aug. 1., sur-

ripuit nobis vir doctus hac caussa allata, *posse ea e scholio superesse*. At possumus etiam falli, possumus bonis verbis eximendis veteres auctores enervare, et quid non? Sic eundem librarium et virum doctum fefellit ratio, quum versu seq. darent *καταλιπών*. Sententia flagitat, ut actio τοῦ καταλείπειν cogitetur nondum perfecta eo tempore, quo tempore Leptines *ἐνομοθέτει*. Scilicet perfectae actionis est aoristus, infectae seu imperfectae ὁ παρατατικός.

78. Καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον. Statim hic, et mox ad vocabulum *ἐναντίας*, subaudi νόμιον. *Vel propter hanc unam causam lex obnoxia est accusationi etc.*

§. 79. Οἷς ὁ Δῆμος ἔδωκε. Ex voce ἀτελῆ intell. τὸ ἀτελῆ εἶναι h. e. τὴν ἀτέλειαν. Conf. §. 108. 139. Nihil est hoc genere sermonis tritius.

79. Ἄλλ' οὐκ ἐν ᾧ νῦν ὅδε ἀντεῖς φέρει νόμῳ. H. e. ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔνεστιν ἐν τῷ νόμῳ, ὃν νῦν ὅδε ἀντεῖς φέρει. Ad quem pertineat ὅδε, nemo mortalium sciret, si vera esset fabula, quam Reiskius narrat. Fallitur etiam Augerius, pronomen ad Demosthenem trahens, in quo temere Oratori tribuit, quod est poetarum scenicorum. Melius vulgo referunt ad Ctesippum; optime, ut puto, Ulpianus ad Aphepsionem. Post ad verba, ἃ τε δεδώκατε, κύρια, supple ἐν τῷ τούτου νόμῳ ἐστίν. *Quae dedistis, fixa et integra manent per hanc legem*. Ita dicunt ἐν νόμῳ pro ἐκ νόμου. Deinde quoque ἐνταῦθα ἐνι, *per hanc quidem legem licet*. Παρακρουσάμενοι omnino sunt, qui dolo sibi immunitatem pararunt: μετὰ ταῦτα ἀδικοῦντες, qui post acceptum donum in Remp. peccant.

§. 80. Δοῦναι καὶ μὴ. Apud Reiskium ne miseris legi, καὶ δοῦναι καὶ μὴ, dedit ita librarius

Aug. 1. Supra §. 68. ubi est ἄετο δεῖν ἀποδνήσκειν ἢ νικᾶν, neuter illorum mutavit quidquam, aut addidit. Potuerant et illic, ἢ ἀποδνήσκειν ἢ νικᾶν.

80. Ἄ δὲ πρὸς τοῖς δεσμοδέταις — ζητήσῃ. Vir doctus e Bav. adfert lectionem, πρὸς τοῖς νομοδέταις, suo autem periculo emendat παράγειν καὶ ὑμᾶς. Minore periculo coniicere potuisset scribendum, πρὸς τοὺς δεσμοδέτας, quo modo Schol. videtur legisse. Tamen ne hoc quidem verum putarim. Quod vero huc nomothetae invehuntur, falsissimum est. Vid. Prolegomm.

§. 81. Ἐφη γὰρ ἐξαπάτης εἶνεκα παραγεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον. H. e. *legem nostram, Leptineae contrariam*. Licet continuo τούτου τοῦ νόμου ad *legem Leptinis* redeat. Sed ut interiorem sensum loci declarem, si potero, eius mihi haec videtur ratio esse. Leptini facile suspicio oriri poterat, omni hac controversia mota adversarios suos id unum agere, ut *legem de tollendis immunitatibus abrogarent*. Illud ab iis pulchre provisum iri, ne, qui indigni viderentur, in iudicium unquam adducti, e nova Demosthenis formula, donis exciderent. Esse hanc ipsam formulam fraudis causa et ad antiquum morem obtinendum oppositam. Credibile esse, adversarios, quum *Leptineam sublatam* vidissent, nihil fore sollicitos, ut nova *lex sua* per-
lata vigeret, satis habituros, istam aut sibi aut amicis quibusdam suis incommodam perfregisse. Tribus verbis haec omnia Demosthenes innuit, ut rem auditorio suo perspectu facillimam. Similiter supra §. 72. καὶ οὐδὲν ἐστ' ὅ τι τοῦ παρακρούσασθαι καὶ φενακίσαι λέγεται παρ' ἡμῶν εἶνεκα.

81. Καθ' ὃν οἱ δεσμοδέται τοῦτον ὑμῖν παρέγραψαν. In Par. 1. et Aug. 1. est ἡμῖν. Praestat al-

terum ὑμῖν, h. e. *in gratiam Vestram*, seu, *ut verba legis ab omnibus, qui vellent, legi et iudicari possent.* Quae proxime sequuntur, ἵνα μὴ περὶ τούτου τις ἀντιλέγη μοι, talia sunt, quae vix puto hodie plene intelligi posse. Nam paullo ante legimus, perspicue sancitum esse, νόμου τινὸς λυθέντος τὸν παρῆενεχθέντα κύριον εἶναι. Nunc Oratorem dubitantem videmus et timentem, ne quis secum eade re contendat. Qui, malum, in perspicua lege vir alias minime timidus subito frangi et cedere potest? An fortasse vetus ista lex in desuetudinem abierat? Omnino aut hoc ipsum, aut simile quid, ponere debemus.

§. 82. Ὅταν ταῦτα λέγη δῆπου — Hic quoque locus nobis obscuratur ignorance momenti alicuius, quod sententiae olim lucem dare potuit. Simul dura primo aspectu sunt ista, πῶς τεθήσεται. Ubi Reisk. non male ait postulari εἰ vel πότερον τεθήσεται. Sed et hic primo aspectu fallimur. Particula πῶς pertinet ad *modum*, quo lex nova auctoritatem accipere possit. Potuit autem id fieri, ut vidimus, aut sola abrogatione veteris legis, aut sic, ut qui tulisset νόμον ἀντεισφερόμενον, idem etiam legitime perferret. Iam nihil refert, inquit, dum lex mea recipiatur, utro id modo fiat, et de hac re Leptines frustra loquitur. Nempe si Demosthenes cum suis eo iudicio, quod nunc agitur, illud vicerint, ut Leptinis lex tollatur, non solum haec inutilis aut Reip. perniciosa, sed contraria simul illa Demosthenis videri debet melior ac iustior iudicata. Sic ad novae legis praestantiam demonstrandam non videtur necesse esse, ut ab eo, qui scripsit, solennibus modis perferatur. Hac via quodammodo videor mihi auctoris mentem perspicere.

82. Ἄν μὴ βούληται — Post βούληται comma sustuli, ut indivise legantur haec, ἄν μὴ βούληται θεῖναι τὸν νόμον, non, θεῖναι τὸν νόμον αὐτὸν ἀναγκάσει. Res, pertenuis quidem, pertinet tamen ad rationem sermonis graeci. In βούληται cogitandum ὁ παρεμφερῶν. Librarius Aug. 1. cogitavit ὁ λεπτινῆς, ideoque consulto omisit μὴ, ut θεῖναι τὸν νόμον αὐτὸν ἀναγκάσει coniungendum esset. Etiam Marklandi coniecturam, ἀναγκάσαι, non probo, quamvis sensus sit, *possit cogere*.² Satis usitata hac ipsa potestate sunt in Atticis futura post verba εἰ, ὅς, et alia quaedam.

82. Ἐγώ, Φορμίων, ἄλλον εἰ τινα βούλεται. Coniunctionum defectus est ab affectu dicentis. Quis sit ἐγώ, nemo sane quaerat praeter virum doctum, qui ubique nodos in scirpo quaerit. Sed tricantur in sequentibus quoque, ubi mala lectio affertur e Pan. Lind. Vind. Ven., Φορμίων, μᾶλλον εἰ τινα βούλεται. Vulgatam sic accipe, εἰ τινα ἄλλον βούλεται. Taylorus e Erfurt. traxit ἄλλων, consultone an incuria, incertum. In genuina Wolfii est ἄλλον.

82. Ἐάν τις ὑποσχόμενός τι — Legem ubi inferius repetit §. 114., Orator ipse τὰ ἔσχατα πάσχειν explicat verbis, θανάτῳ ζημιούῃ. Et sic Aristid. Declam. §. 86. Lex pertinet ad maiestatem Populi Atheniensis, et est apud Petitem in Collectione legum Att. p. 527. seq. Vocem Βουλῆν is ibi Senatium Quingentorum interpretatur. Quod si rectum esset, Reiskium sequerer, ex Aug. 1. scribentem, ἢ τὴν Βουλῆν. In ista quidem vocis potestate consuetudo attica articulum poscit, nec alia causa, credo, fuit illi, ut mutaret. At duo Athenis fuerunt consilia publica, ἢ Βουλῆ quae eximie dicebatur, et ἢ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ. Liban. Argum.

Or. in Androt. Δύο ἦσαν ἐν Ἀθήναις βουλαί, ἡ μὲν διηγετική, ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ — ἑτέρα δὲ ἡ τὰ πολιτικὰ πράττουσα. Utrumque consilium auctori huius legis in animo fuisse, probabile est. Lex est antiqua: antiquiore autem tempore Areopagus rarius potuit simplici nomine δικαστηρίου appellari.

§. 83. Εἰ δὲ ταῦτα λόγους καὶ φλυαρίας — Absurde ad οὐ λόγος in Schol. adiectum, οὐδὲ φροντίς. Plane ut Graeci λόγους et φλυαρίας, sic Latini dicunt *verba et ineptias*. Cicero in Pison. c. 27. *Existimatio, dedecus, infamia, turpitude, verba sunt atque ineptiae*. Etiam solum λόγον in singulari numero opponunt τῷ ἔργῳ; τῇ ἀληθείᾳ. Exemplorum abunde est ubique. Quibus accedere debet Xenoph. Hellen. IV, 8, 15. sic corrigendus: Τῷ μὲν δὴ Τριβιάζῳ ἀκούοντι ἰσχυρῶς ἤρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι· τοῖς δ' ἐναντίοις λόγος ταῦτ' ἦν, ubi vulgo, λόγοις ταῦτ' ἦν.

83. Ἡ δὲ νῦν ἐφ' ἑαυτοῦ τίθησιν. Aug. i. Bav. Felic. Wolf. Tayl. ἀφ' ἑαυτοῦ. Nostrum ἐφ' ἑαυτοῦ est in Ald. Herv. Ben. Reisk. Prius est *sua sponte*: posterius dicitur in iis rebus, quas quis facit *per se solum, sua solius auctoritate, sine alius consilio vel auxilio*. Igitur hoc praetuli, idemque saepe faciendum alibi, ubi pariter librarii peccarunt. Aristides T. II. p. 316., ubi se dicit in scribenda Declamatione Leptinea ita versatum, ut, Demosthene de manibus posito, quid dici posset, ipse dispiceret: Εἶχον ἐν χερσὶ τὸν λόγον τὸν τοῦ Δημοσθένους, καὶ ὡς ἐγενόμην ἐπὶ τῶν κεφαλαίων, ἂ τοῦ Λεπτίνου μέλλοντος εἶρεῖν ὑπετέμεντο, ἀποστήσας ἑμαυτὸν τοῦ Δημοσθένους, ἐπ' ἑμαυτοῦ τι συνεώρων.

§. 84. Καὶ μοι μηδὲν ὀργισθῆς. Repente oratio ad ipsum Leptinem convertitur: οὐδὲν φλαῦρον ἐρῶ

σε — σὺ δὲ εἰσενήνοχας — πῶς σέ τις φήσει κ. τ. λ.
 Dicam de hoc genere ad §. 123. Iam lex h. l.
 commemorata ipsis verbis, quibus condepta fereba-
 tur, exstat apud Nostrum adv. Steph. II. p. 983. Ε.
 Ὅσοι μὴ ἐπεποιήντο, ὥστε μήτε ἀπειπεῖν, μήτ' ἐπιδι-
 κάσασθαι, ὅτε Σόλων εἰσῆει τὴν ἀρχὴν, τὰ ἑαυτοῦ δια-
 θέσθαι εἶναι, ὅπως ἂν ἐθέλη, ἂν μὴ παῖδες ὡσι γνήσιοι
 ἄρρενες, ἂν μὴ μανιῶν, ἢ γήρων, ἢ φαρμάκων, ἢ νόσου
 ἕνεκεν, ἢ γυναικὶ πειθόμενος, ὑπὸ τούτων του παρανοῶν,
 ἢ ὑπ' ἀνάγκης, ἢ ὑπὸ δεσμοῦ καταληφθεῖς. Verba le-
 gis dedi ad verissimam correctionem Wesselingii
 in Petit. LL. AA. p. 580., unde etiam explicatio
 eorum petenda. Nam his quoque manum suam
 Reiskius impressit corruptricem. Legem praeterea
 affert Plutarch. in Solone p. 90. A. verbis nostro
 loco appositissimis: Ὁ δ' ᾧ βούλεται τις ἐπιτρέψας,
 εἰ μὴ παῖδες εἶεν αὐτῷ, δοῦναι τὰ αὐτοῦ, φιλίαν τε
 συγγενείας ἐτίμησε μᾶλλον, καὶ χάριν ἀνάγκης. Cete-
 rum structura sociari debent haec, οὐχ ἵνα τοὺς ἐγ-
 γύτατα τῷ γένει ἀποστερήσῃ τῆς ἀγχιστείας. Ἀγχι-
 στεία in iure Attico est *ius legitimae successionis*,
 h. e. succedendi in bona et iura defuncti civis
 vi cognationis. Postremo pro vulgato, ἄλλους cum
 Tayl. et Reisk. rescripsi ἀλλήλους e Par. 2. Vind.
 Aug. 1. Bav. Satis solennis ista scribarum men-
 da, quam, dubito, an consulto propagarit Valcken.
 Animadv. ad Ammon. p. 8.

84. Τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν. Excidisse Reiskio
 et Auger. videtur αὐτόν. Sero sapiunt viri. Oc-
 currit eadem ellipsis §. 8. ut inferius §. 101. et
 alibi.

§. 85. Μηδ' ἂν ὑπὸ τῶν ἐκείνου τις ἀκούῃ παιδῶν
 αὐτός. Ne tum quidem, si conviciis aut maledictis fue-
 rit ipse a liberis defuncti provocatus. Nempe κακῶς
 repē-

repetendum ad verbum ἀκούη, quod perfacile est. Monuit etiam Dorvill. ad Charit. p. 355. Nota structura, καλῶς ἢ κακῶς ἀκούειν ὑπό τινος seu πρὸς τινος, quam latinus sermo ad amussim exprimit. Aliter, et male quidem, locum olim ceperunt, pronomine αὐτὸς ad seqq. tracto. De ipsa lege, hic allata, tum alibi a Demosthene mentio fit, tum a Plutarch. l. c. p. 89. E., quae loca occupavit Petit. LL. AA. p. 604. Ibi simul notari poterat, vetustum hoc praeceptum esse, τὸν τετελευτηκότα μὴ κακολόγει. Legitur sic Chiloni illi tributum apud Stobaeum Serm. CXXIV. p. 620.

85. Ὡν οὐδὲν ἐκείνοις προσῆκεν. Desiderat vir doctus participium aliquod, quo illud ὧν referatur, v. c. κατηγορῶν ὧν, h. e. κατηγορῶν ταῦτα, ὧν. Quin omnia absque hoc fulcro optime habent. Sensus est: *Tu vero male non dicis, sed facis defunctis evergetis nostris, dum oratione Tua passim homines, qui immunitate fruuntur, ita exagitas, ut nunc hic tibi videatur nescio qua culpa notabilis, nunc ille omnino sine merito suo donum consecutus: verum nihil huiusmodi, nihil harum rerum, in illos magnos viros convenit.* Patet, relativum ὧν pertinere ad verba, μέμφεσθαι et ἀνάξιον εἶναι φάσκειν.

§. 86. Πάνυ τοίνυν σπουδῆ τις ἀπήγγειλέ μοι. Sic saepe Oratores produnt, ex aliis se cognovisse, quid adversarii pro se dicturi sint: unde illud φήσῃ et φήσουσι in futuro, quod Interpretibus interdum molestum fuit. Conf. Demosth. in Midiam p. 608. F. *Quidam nuntiavit mihi serio, h. e. vultu qui magnum aliquod firmamentum causae suae promitteret.* Ceterum verba sic iuncta, πάνυ σπουδῆ, ad Atticismum pertinent, eaque frequentat inprimis Thucydides. Vid. Valcken. ad Phalarid. Epp. p. XVII.

86. Καὶ Θηβαῖοι οὐδενὶ τῶν παρ' ἑαυτοῖς δίδoαστ τοιαύτην οὐδεμίαν τιμὴν. Reisk. scripsit καὶ οἱ Θηβαῖοι, nimirum ex Aug. 1. et propter verba, οἱ Λακεδαιμόνιοι. E certa tamen lege iudicari hoc non posse puto propter miram inconstantiam, quam in hoc usu articuli obtinere video. Porro haec, τοιαύτην οὐδεμίαν τιμὴν, ad immunitates spectant, ut et posthac verba, τῶν τοιούτων ἔδῶν. Ita autem hunc morem suos donandi abiudicari Lacedaemoniis, mirari potest, qui locum Aristot. de Rep. II, 7. p. 109. ed. Conr. aut Aelian. V. H. VI, 6. meminerit, ubi illis ἀτέλεια diserte tribuitur. Suspicio, satis id Nostro visum fuisse, quod Lacedaemonii propriam et ab Attica diversam rationem in donatione sequerentur.

§. 87. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ — Prima persona verbi Reiskio displicet. Nec immerito: in hoc quidem nexu sententiarum. Utique omnis offensio absit, si scribatur, οὐ γὰρ ἀγνοεῖτε, vel οὐδεὶς γὰρ ἀγνοεῖ, vel τις γὰρ ἀγνοεῖ; Sed hoc est calamo ludere. Forsitan paullo minus prima persona displiceat, si licuerit sic exponere: *Neque enim, ne quis tali argumento me redargui putet, illud mihi incognitum est, quod Thebani etc.*

87. Οὐκ ἔξεστι ποιεῖν παρὰ τοῖς Λακεδαιμόνιοις. Vulgo his apponuntur haec: τὰ τῶν Ἀθηναίων ἢ ἐπαινεῖν νόμιμα, οὐδὲ τὰ τῶν δεινῶν. In quibus corrigendis VV. DD. certatim desudarunt. Ac primum Obsop. inepte coniecit, Ἀθηναίων ψέγειν ἢ ἐπαινεῖν. Wolfius aut redundare ait voculam ἢ, aut aliquid deesse, ut sit vel οὐδὲ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπαινεῖν νόμιμα, vel τὰ τῶν Ἀθηναίων λέγειν ἢ ἐπαινεῖν νόμιμα. Lambinus: ποιεῖν ἢ ἐπαινεῖν νόμιμα. Bene hoc, et apte clausulae periodi, nec minus

graece. Nam frustra dubitat Marklandus, an alio sensu, quam de exsequiis mortuorum et sacrificiis, dici possit τὰ νόμιμα ποιεῖν. Vid. vel Xenoph. Cyrop. I, 2, 15. Taylorus autem e margine exemplaris cuiusdam sui commendat, τὰ τῶν Ἀθηναίων ἢ Θηβαίων ἐπαινεῖν νόμιμα, scilicet manus doctae emendationem. Denique Reiskius quum literam molestam ἢ ab aureo Aug. 1. abesse vidisset, ut natam ex proxima v expunxit, id quod sane erat facillimum. Atqui omnibus his modis pannum curatum dico, e margine nobis illatum, non contextum auctoris. Expressam enim speciem et certa vestigia alienae annotationis habent decem ista vocabula, quae sententiae non tantum nihil addunt, sed officiant etiam, rectamque verborum structuram impediunt. Αὐτὸ τοῦτο, ὃ νῦν οὗτοι ποιήσουσιν, quae verba glossator sibi explicanda putavit, id ipsum sere sonant, quod voluit: *instituta aliorum populorum laudare, suisque civibus in exemplum proponere*. Ita saepius pronomina ista ansam dederunt glossematum. Ut Xenoph. Anab. Cyr. I, 1. Τότε ἀπέστησαν πρὸς Κύρον πάσαι πόλεις πλὴν Μιλήτου. Ἐν Μιλήτῳ δ' ὁ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, [ἀποστῆναι πρὸς Κύρον,] τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. Non difficile foret glossemata odorari, si ita sua se specie ubique proderent. Nemo tamen ante Marklandum de fraude nostri loci monuit.

87. Ἄλλ' ἂν τῇ παρ' ἐκείνοις πολιτείᾳ συμφέρει, ταῦτ' ἐπαινεῖν ἀνάγκη καὶ ποιεῖν. Vir doctus, qui modo nihil vidit, repente nunc oculatissimus factus, sic ab auctore scriptum coniicit, ἀλλὰ τῇ παρ' ἐκείνοις πολιτείᾳ συμφέρει ταῦτ' ἐπαινεῖν, ἂν ἀνάγκη καὶ ποιεῖν. *Sed receptae apud eos formae gubernationis*

civilis convenit, ut ea laudentur, quae ut fiant prorsus necesse est atque inevitabile. Viderint acutiores; ego correctionis praestantiam non assequor.

§. 88. Ἄπαξ ὁ Δῆμος ἑνταυθοῖ γενέσθαι. Codd. magno numero, ἅπας ὁ Δῆμος, probante Tayloro. At cur *universus* Populus? Misere friget illud ἅπας. Contra sensum adiuvat ἅπαξ h. plane, omnino. Ἐνταυθοῖ pro ἑνταῦθα et alibi occurrit in Atticis.

88. Εἰς τὴν καλουμένην Γερουσίαν. Et appositum καλουμένην docet, et aliunde scimus, hoc proprium nomen Senatus Lacedaemoniorum fuisse. Inflectitur tantum ab Atticis ad aures suas, quum e Spartana dialecto fuerit Γερωνία, aut potius Γερουσία. Athenis autem Senatus nunquam aliter dictus, quam Βουλή. De summa auctoritate Lacedaemonii Senatus quod legimus, confirmant alii: Isocrates Panathen. p. 389. qui Lycurgum ait instituisse, τὴν τῶν γερόντων αἵρεσιν τῶν ἐπιστατούντων ἅπασιν τοῖς πράγμασι μετὰ τσαύτης σπουδῆς ποιέσθαι, μεθ' ὅσης πέρ φασὶ καὶ τοὺς ἡμετέρους περὶ τῶν εἰς Ἄρειον πάγον ἀναβήσεσθαι μελλόντων· ἔτι δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῖς περιδέοντας τὴν αὐτήν, ἥνπερ ἦδει καὶ τὴν Βουλὴν ἔχουσιν τὴν παρ' ἡμῖν. Plutarchus Lycurg. p. 43. C. et p. 55. E. ubi Senatori Spartano tributum dicit τὸ σύμπαν κράτος ἐν τῇ πολιτείᾳ, κύριον ὄντα καὶ θανάτου καὶ ἀτιμίας καὶ ὅλης τῶν μεγίστων. Pausan. III, II. p. 231. Ἡ Γερουσία συνέδριον Λακεδαιμονίοις κυριώτατον τῆς πολιτείας. Cicero Cat. Mai. c. 6. *Apud Lacedaemonios ii, qui amplissimum magistratum gerunt, ut sunt, sic etiam nominantur senes.* Quem locum comparans cum nostro, Budaeus Annot. pr. ad Pandect. p. 269. adfert simul Aristot. de Rep. II, 7. p. 110., ubi ἡ ἀρχὴ αὕτη dicitur ἀθλον τῆς ἀρετῆς, plane ut a Nostro.

88. Ἐγκριθῆ. Verbum est proprium. Κρίσις dicebatur illa Senatorum electio, cuius modum describit Plutarch. l. c., qui modus non immerito παιδαριώδης visus est Aristoteli, alia quoque in Senatu Spartano improbanti.

88. Τῆς πολιτείας κυρίῳ γενέσθαι μετὰ τῶν ὁμοίων. Tertius casus κυρίῳ est a suppresso τινὶ ad ἔστι, structura iam alibi explicata. Conf. not. p. 312. Mox qui fuerint οἱ ὅμοιοι, valde dubito an ex veteribus satis sit compertum. Cives in Rep. Laced. eminentiores fuisse, docent quidem omnia, eoque redeunt, quae notavit Morus ad Xenoph. Hellen. III, 3, 5. Sed eorum dignitatem magis definitam si quaeras, nusquam invenias. Ac non omnino assentior Palmerio Exercitt. in opt. auctt. gr. p. 629., putanti hoc nomine eos dici, e quibus Senatus constitutus sit; minus etiam Augerio, qui Ephoros intelligit. Adeo is mirabatur fortasse, magistratum tam potentem ab Oratore plane omissum. Enimvero cogitare debebat, ne regum quidem Spartanorum ullam mentionem fieri, et potestatem Ephororum, quamvis iam tum satis magnam et insolentem, magis in bellicis, quam domesticis rebus valuisse, tum horum mentionem auctori a consilio loci alienam videri potuisse.

88. Καὶ ἀρχαὶ καὶ νόμοι φυλακαί. Praeclare Taylorus vidit, superfluum et delendum esse postremum καί, vulgo ante φυλακαί lectum: idque iudicium ita verum est, ut nihil amplius ad sanitatem loci requiratur. Liquido simul apparet, quid scribas in errorem deduxerit. Nempe nomen φυλακαί, scil. εἰσί, non viderunt esse pro φυλάττουσιν, ab eoque sequentia pendere, ὅπως μηδεὶς ἄλλος κύριος γενήσεται. At φυλακῆ graece dicitur, ut

latine *custodia*, pro *custode*, sive pro *eo*, quo *quid custoditur*. De latinis succurrit nunc unus locus Livii VI, 1., de graecis v. Wesseling. ad Diodor. I, 2. Hinc sensus scripturae nostrae oritur hic: *Apud Vos omnium rerum arbiter* (κύριος πάντων ἢ τῆς πολιτείας) *est Populus, et cavent magistratus legesque, ne quis alius imperio potiatur*. De legibus quidem nihil dubium, quippe quas constat plurimum valere ad liberae civitatis statum firmandum. Ne vero ἀρχαὶ legibus non bene iunctae videantur, cogitandum, *annuos magistratus*, et obnoxios rationibus apud Populum reddendis, praeclarum in tali Republica munimentum esse libertatis, adeo ut et ipsa vocabula ἀρχῶν, *magistratum*, antiquus loquendi usus non temere de alio quam libero populo frequentarit. Ita Cicero in Bruto c. 14. dicit Civitatem per Brutum regia dominatione liberatam, et *magistratibus annuis, legibus, iudiciisque devinctam*. Haec si Reiskius advertisset, lectionem ἀρχαὶ non dixisset tardis grammaticastris deberi, praelata alia paucorum codd. in Marg. Ben., quam prope ominosam dixeris, ἀρχαί. Ea autem viro audaci ita placuit, ut nihil territus diris, quibus eam alii certatim devovissent, suum *bene veneris* succlamans, in textum invexerit. Hae ἀρχαί, *exsecrationes*, videntur ei capiendae de praeconio, quo singularis ecclesiis insidiatores popularis libertatis damnari solebant. Nota res ex Aristophane, et egit de ea Petitus LL. AA. p. 289. Commentum sane lepidum! Nam si ista vox praeconis, si vanus iste ritus pro fulcro libertatis haberi potest, quidni eodem iure τοξόται possint, quorum manibus improbi a suggestu arcebantur? Sed quod etiam magis mireris, proxima verba, καὶ φυλακαί, ab eodem edi-

tore explicantur de *magistratibus*. Itane vero? Magistratus a loco non alienos censet, modo execrationes accedant? Talia refellere non placet: adeo sunt putida.

§. 89. Καὶ ταῦτα ἀμφοτέρω ἑρῶς ἔχει — Cur h. l. tam belle tractentur Lacedaemonii, cur tam acerbe Thebani, dixi in Prolegomm. Alio tempore si Orator de his populis dixisset, longe dixisset aliter. Sic et Isocrates et alii variant stilum pro tempore, quum de Thebanis scribunt.

89. "Ὅτι τὰς μὲν διὰ τῶν ὀλίγων πολιτείας τὸ πάντας ἔχειν ἴσον ἀλλήλοις, τοὺς τῶν κοινῶν κυρίους, ὁμονοεῖν ποιεῖ. Constructionem mutata leviter distinctione adiuvī. Iam iunges: ὅτι τὸ πάντας τοὺς τῶν κοινῶν κυρίους ἔχειν ἴσον ἀλλήλοις ποιεῖ ὁμονοεῖν τὰς διὰ τῶν ὀλίγων πολιτείας. Ubi notabis, maximum bonum oligarchiis tribui concordiam inter optimates, cum servitute ceterorum omnium fere coniunctam, et huic splendide opponi Atheniensium libertatem. De forma Spartanæ Reip. protrita omnia. Atheniensibus quum ea videretur vulgo esse ὀλιγαρχία, ipsi Lacedaemonii, gratiore vocabulo, ἀριστοκρατίαν dicere malebant. Vere mixta erat, et antiquiori Romanæ similis, ut bene Menander scribit de Encom. III, 1. Ceterum conf. cum hoc loco nostro Thucydideum II, 37.

§. 90. Μεῖζον Θηβαῖοι φρονοῦσιν ἐπ' ὠμότητι — Hinc Aristides ad Athenienses de iisdem: Ὑμῶν φιλανθρωπίας, ἐκεῖνοις δ' ὠμότητος περίεστιν. T. I. p. 450. Et conf. totam Plataicam Isocratis. Probrum ὠμότητος *truculentiam* reddas sensu eo, quo veteres Latini dixerunt. Ἀπήγεια interpretatur Apsines p. 702., ubi huius loci sententiam profert, verbis mutatis. Nam ita solent, Rhetores, idemque facit Syrian.

Comment. ad Hermog. p. 28., ubi respicit Orat. nostrae §. 13. et 88. Notum est de Thebanis, *Bocotorum in crasso aëre natis*, quam parum ingenii acuminis et artibus tribuerint. Satis docet Nepos Alcibi. c. 11. Hinc passim ἀναισθησία et ἀναληγσία eorum traducta, et ferox asperumque ingenium. Adiectum crimen πονηρίας debebatur illis propter mala, quae a Persico inde bello Atheniensibus et reliquae Graeciae intulerant. Res sunt notissimae.

90. Μήτ' οὐν ἐκεῖνοι ποτε παύσαιντο — Votum est δημοτικόν. Ex Euripidis Hecub. 329. expressum esse, Musgravius ad hunc versum monuit. Locus is sane per est nostri similis, at sententia eiusmodi, ut cuique bono civi, Reip. suae amanti, sponte in animum venire debuerit. Simples sunt homines illorum temporum, qui id clare eloquantur, quod principes hodie in animo taciti cogitant.

90. Ὅν τρόπον Ὀρχομενίους διέθηκαν. Orchomenum Thebani everterunt, in incolas crudeliter saevientes, Olymp. circ. 104, 1., uti prius fecerant in Plataeenses et Thespienses. Sed illud unum facinus h. l. memoratur, cuius adhuc memoria esset recentior. Vid. Demosth. pro Megalop. p. 155. B. 158. A. Diodor. XV, 57. et 79. et ibi Wesseling. Obscurius est, quid illud sibi velit συγγενεῖς. Alias συγγένεια necessitudo est inter metropolin et eius colonias. Potuit tamen eadem continere ἐπιγαμίαν, de qua supra p. 282., aliudve simile vinculum, vel antiquissima aetate populorum ortum. Pertinet huc locus Or. de Cor. p. 504. E. ubi Thebani Atheniensibus iuncti dicuntur τῇ συγγενείᾳ καὶ τῷ ὁμοφύλῳ.

90. Λόγῳ μετὰ τῶν νόμων. Verbo λόγῳ continetur ratio et oratio, quibus res et causas nostras

parium iudicio subiicimus. Opponitur *vis*, aliena a libera civitate. Μετὰ τῶν νόμων, quod alibi effertur σὺν τοῖς νόμοις, *ducentibus, praeceuntibus legibus*. Vulgare est, κατὰ τοὺς νόμους.

§. 91. Βέλτιον ἐκείνους πράττοντας ὑμῶν. *Meliores illos fortuna rerum uti, quam Vos*. Frequentissima sunt πράττειν εὖ, καλῶς, εὐτυχῶς, εὐδαιμόνως, πράττειν κακῶς, ἀθλίως, ταπεινῶς, similia. Verum aliud sonat, quod sequitur, καλῶς ποιοῦντες. Quae formula, participio ad aliquod nomen relato, orationi iniicitur, ubi nos iniicimus *Dei beneficio*, significantes, nihil nos invidere, gaudere potius et congratulari. Demosth. Philipp. IV. p. 100. F. Ἡ τύχη, καλῶς ποιοῦσα, πολλὰ πεποίηκε τὰ κοινά. Aeschin. in Ctesiph. p. 465. E. Φατέ μὲν εὐτυχεῖς εἶναι, ὡς καὶ ἐστέ, καλῶς ποιοῦντες etc.

91. Εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν λογισμόν ἐκεῖνα φανεῖται βελτίω — Ὁ λογισμός, *ratiocinatio, le raisonnement*. Contra ponitur *experientia, fortuna, quia Populus adhuc boni usus sit*. Sumtum hoc Marklando videbatur ex Lysiae Or. XXX. p. 854., ubi antiqua sacrificia servanda esse ostenditur εἰ μηδὲν δι' ἄλλο, τῆς τύχης ἕνεκα, τῆς ἐξ ἐκείνων τῶν ἱερῶν γεγενημένης.

§. 92. Παρὰ πάντα ταῦτα. H. e. χωρὶς πάντων τούτων, *omissis his omnibus*, ut recte Wolfius interpret. In notulis vero idem adscripsit verba: ἢ παραλιπόντα ταῦτα πάντα, ἢ πρὸς τούτοις ἅπασι. Hinc facili nisu nascitur coniectura Reiskio, pro παρὰ πάντα legenti παραλιπόντα. Sed conf., ne longius abeas, infra §. 139. et Aristid. Declam. §. 62.

92. Οὐδέ, δι' ὧν μὲν ἐκεῖνοι μεγάλοι εἰσὶ — Adiicitur hic in omnibus editt., etiam postrema, τῆς ὀλιγαρχίας καὶ δεσποτείας. Ita tempus erat, optime monentibus Lambino et Taylora morem gerere.

Et pluribus quidem de caussis verba haec mihi suspecta sunt. Primum insolentior est hic usus vocis δεσποτείας, de civitate, qualis erat Thebana. Tum, quod caput est, verba cum reliquis plane nulla sana structura coëunt, ut ratio loquendi emendata, et Attico scriptore digna, exeat. Nihili est ars, qua in illis defendendis editor postremus abutitur. Utinam nos uno aliquo loco docuisset, vocem μέγας usitate cum genitivo construi, sicut alia adiectiva passim solent. Scribit quidem, latine pariter dici *magnus dominationis*. Neque ego ignoro, a Latinis, qui graecam syntaxin imitantur, similia adiectiva, *praecipuus*, *egregius*, *praeclarus*, etiam *ingens* a *Sallustio* et *Tacito*, cum secundo casu poni. Illud tamen ignoro, et Reiskianam latinitatem puto esse, non Romanam. Adscripta h. l. verba videntur explicandi caussa ad ὧν μὲν aut ad τούτων, deinde intrusa ab eo, qui haec pronominina vaga et minus perspicua putaret. Neque pannum habuit Schol. in codice suo, quod facile ex eius interpretatione eruent, qui nasum habent. Ceterum periodi huius partes eleganti circuitu posita sunt, quum hic sit ordo structurae: Οὐδέ, καὶ βούλεσθαι ἀποκτείνει τὸν παρ' ἡμῖν κατασκευάσαντα. (*introducere tentantem, molientem*) τὶ τούτων, δι' ὧν μὲν ἐκεῖνοι μεγάλοι εἰσίν· ἐθέλειν δὲ ἀκούειν τινῶν λεγόντων, ὡς δεῖ ἀνελεῖν ταῦτα, δι' ὧν ὁ παρ' ἡμῖν Δῆμος εὐδαίμων ἐστίν.

§. 93. "Ἐστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος — Commentarios h. l. habemus locos eos, quos laudavi p. 288., inprimis Aeschinis in Ctesiph. p. 457. inde a verbis, ἐπεὶ δὲ στεφάνων ἀνεμνήσθην, ubi praemiorum et titulorum florente Republ. tenuitas cum posterioris aetatis profusione comparatur. Maxime huc

pertinet, quod ibi paullo inferius legitur, iis, qui, Persis ad Strymonem devictis, Eionem in ditionem Atheniensium rede-gissent, (v. Herodot. VII, 107. et ibi Intpp.) nihil honorum publice decretum fuisse praeter tres hermas, et ne hos quidem ducum nominibus inscriptos, sed epigrammatis in honorem Reipubl., quae carmina exstant apud Aeschinem, et ex eo apud Plutarch. in Cimone p. 482. E. Inde lux verbis, ἀγαπητῶς ἐπιγράμματος ἐν τοῖς ἔρμαῖς ἐτύγχανον, ubi ἀγαπητῶς est *aegre*, aut *ita*, ut *praeclare secum actum putarent, tantulam rem consecuti*. Οἱ ἔρμαῖ spectant ad *Stoam hermarum*, locum Athenis, cuius notitiam vid. in Meursii Athen. Att. I, 3., ubi cum aliis locis hic quoque Demosthenis citatur.

93. Ἴσως τοιοῦτον ὑμῖν ἀναγνώσεται τὸ ἐπίγραμμα. Vulgatur ab omnibus, Ἴσως τοῦθ' ὑμῖν ἀναγνώσεται τὸ ἐπίγραμμα. Sed verba, τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα, molestissima esse et prorsus inepta, nemo non sentiet. Nisi forte credere volumus, aut *unicum* aliquem titulum exstitisse, et auditoribus bene notum, aut Oratorem, quum haec pronunciaret, tituli alicuius apographum manu tenuisse, quo gestu supra dixit τὸ ψήφισμα τοῦτο. Atque haud scio an huc delatus sit Marklandus, coniectura per se quidem probabili, et quae aliis locis Oratorum aliquando feliciter adhibebitur, suspicatus ad extremum h. l. excidisse vocem ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ, olim bis ab auctore positam, ut iam nunc recitatio epigrammatis facta videri debeat. Quo commento difficultatem tolli, persuadeat sibi, qui poterit. Equidem aut omnino Demosthenis ingenium et artem scribendi ignoro, aut hic talis locus illi, qui nihil inepte, nihil alieno tempore molitur, minime idoneus po-

tuit videri, ubi ipsos epigrammatis versiculos decantaret. Simul illud in eadem ratione miror, unde Noster divinare potuisset, quodnam tandem epigramma ex multis, quae suppeterent, adversarius ad recitationem esset electurus. Abundabat Porticus hermarum tanta copia titulorum, quae optionem difficillimam facere deberet. Vides iam, in quas salebras ista nos coniectura deducat. Vidit fortasse et Reiskius, vulgatae scripturae praeter morem suum defensor: sed vellemus ipse aliter se expedisset. Nam quum remittit nos ad modo laudatum Aeschinis locum, ubi τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα quaeramus, profecto nos deridet vir facetus. Aeschinea oratio illa XXV. annis post hanc nostram habita est, et, ut hoc nihil putes, tres inscriptiones ibi leguntur, non una. Quare missis hisce nugis omnibus posui, quod ab auctore profectum arbitror, ἴσως τοιοῦτον ὑμῖν ἀναγνώσεται τὸ ἐπίγραμμα, aliquam talem inscriptionem ex hermis. Huiusmodi mendis nihil in libris facilius. Et forsitan satius fuisset reponere τοιοῦτ' ὑμῖν, quod propius sonaret vulgatae, τοῦτ' ὑμῖν.

93. Εἰ μήτε τῶν πρότερον μὲν, μήτε τῶν ὕστερον. Nusquam decessor meus longior est, quam ad h. l. Quod ipsum facit, ut et nobis explicate dicendum sit, quamvis nihil aliud quam capitalem sententiam Marklandi sequamur. Locus igitur, qualem vulgo editores exhibent, primum, quid offensionis habeat, ipse latine versus ostendat: *Si quis etiam illos, h. e. qui maiorum nostrorum memoria bene de Republ. meruerunt, indignos honore fuisse putabit, dicat nobis, quisnam dignus sit: [si neque quisquam eorum, qui priore tempore vixerunt, nec qui posteriore:] si vero neminem putabit, Reipublicae nostrae*

vicem doleam, quod nemo per tot saecula in ea honore ac praemiis dignus exstiterit. Iam in istis verbis uncinatis experiatur, quisquis volet, fortunam suam; trahat ea retrahatque ad utramcunque partem periodi velit: si quid inde sani coloris extuderit, eum Fortunae filium unicum perhibebo. Mihi quidem, quo saepius ad ea verba redii, propensius ad veritatem visum est, irrepsisse post illud, *τις ἄξιος εἰπάτω, εἰ μήτε τῶν πρότερον μηδεὶς, μήτε τῶν ὑστερον.* Quod iudicium Marklandi est, et tale, quod viro veniam aliorum, quae passim ab eo festinatius scripta notavi, impetrare possit: adeo illud rectum, acutum, verum est. Sed eorum caussa, qui tardiore harum rerum sensu utuntur, age, ad eundem modulum, quem haec periodus habet, novam fingamus, et membratim fere parem, si forte ita illi facilius verum assequi possint. Fingamus, esse quendam adeo superbi iudicii, ut in historia scribenda nec veteres, neque recentiores satis probet, neutrosque dignos censeat, quos imitetur ipse, historiam scripturus, eumque hominem ab aliquo culpatum his verbis: *Si tu etiam illos, h. e. Graecos et Latinos, reiicias, nec satis dignos imitatione esse censebis, dicas velim nobis, quis tandem dignus sit: si nec antiquorum quisquam, neque recentiorum: si vero neminem dices, fastidium tuum mirer, cui nemo inter tot praestantissimos in hoc genere auctores vel laude tua vel imitatione dignus videatur.* Vix quisquam erit in arte scribendi adeo rudis, quin colo illo, diductis literis a nobis expresso, omnem sanitatem structurae disperdi primo statim adspectu intelligat, et emblemata tam inconcinne illata furca expellendum iudicet.

93. Καὶ μὴν εἶγε ὁμολογῶν — Dilemmate adversarius ab utraque parte sic constringitur, ut effugium vix pateat. Aut nullos unquam cives praemiis dignos vixisse, dicendum erit, aut Rempubl. erga suos ingrata esse. Δείξει nunc poni de solo conatu, apertum est. Δήπου, arctius iungendum illud cum ἀχαρίστου, ironiae cuidam inservit: *Civitatis ingratae, si Diis placet.*

§. 94. Οὐδὲ ὀλίγου δεῖ. Legitur δεῖν in Ben., unde id transiit in Reiskianam. Minus recte, in hac quidem locutione. Conf. notata p. 238. ac Ruhnken. et Toup. ad Longin. c. 33., quanquam hi non satis inter se consentiunt.

94. Ἐπειδὴν τις, οἶμαι, κακουργῶν — *Si quis, insidiosis argumentis usus, ad res non consentaneas, aut quae male inter se congruunt, orationem subdole traducit, necesse est eam subabsurdam fieri, h. e. ita disputando conclusiunculas ineptas et absonas exire.* Subiicit hoc auctor, irretitum satis dilemmate suo Leptinem tenens. Verbum κακουργεῖν, ut et κακούργως, cum aliis huius familiae, solenne puto de disputatore captiosis rationibus agente, aut verum malitiose occultante. Plato Gorg. p. 483. A. et 489. B. Κακουργεῖν ἐν τοῖς λόγοις. De Rep. I. p. 341. B. Πρὸς ταῦτα κακούργει καὶ συκοφαντεῖ. Et paullo superius ibidem: Οἶει μὲ ἐξ ἐπιβουλήs ἐν τοῖς λόγοις κακουργοῦντα σέ ἔρεσθαι, ὡς ἡρόμην; Hinc Aristid. Declam. Leptin. §. 17. iungit κακουργίαν et συκοφαντίαν. Frustra ergo Taylorus laudat lectiones Marg. Ben. πανουργῶν, et §. 104. πανουργότατον. Μοχ λόγοις δυσχερεῖς tales sunt, in quos incurrere solet disputator, res dissimiles fallendi gratia componens, *repugnantia inter se et absurda.* Passim eo sensu in Metaphysicis Aristotelis legi-

mus τὰ δυσχερῆ, αἱ δυσχέρειαι, ut XI, 8. p. 962. Duvall.

94. Αἱ μέντοι τιμαὶ καὶ τὰλλα πάντα. Scil. πράγματα, ut bene Schol. Nam auctori suo relinquitur coniecturam, τιμαὶ καὶ τὰλλα πάντα. Nihil huc facit comparatum, τῆς ἀρετῆς ἕθλον §. 88.

94. Ἐβουλήθησαν scripsit Reisk. ex Par. 7. et Aug. 1., tacitus, ut solet in talibus. Ac poterat non male reiici vulgatum ἐβουλήθησαν; quum plurimis in locis Demosthenis id verbum iam dudum omnes cum augmento Attico ediderint. Quamquam codices in ea re paene solos sequendos putem; quod ipsum statuo de simili varietate, quae est §. seq. ἠνυπόρει. Certe hoc alterum non constanti usu dixerunt Attici. Conf. inter se Etymol. M. p. 400. l. 28. et Eustath. ad Il. α. p. 135. Rom.

§. 95. Ὅτι Λυσιμάχῳ δωρεάν — Est hic Lysimachus filius magni Aristidis, in summa paupertate defuncti, ipse quidem, quod Ulpiano facile credamus, nulla admodum re de civibus suis meritis; ut id praemii non sua, sed patris causa, ipsi datum videatur. Nec fortasse verba, ἐνὶ τῶν τότε χρησίμων, aliter olim acceperunt, quam pro perfunctoria laude. Coniicio hoc ex iis, quae de neglecta educatione et moribus hominis apud veteres legimus, velut Plat. Menon. p. 94. A. Lach. p. 179. C. et Aeschin. Dial. I. §. 6. De donatione eadem fere Nostro narrat Plutarch. in Aristid. p. 335. C. Λυσιμάχῳ τῷ υἱῷ ἱστοροῦσι μνᾶς μὲν ἑκατὸν ἀργυρίου, καὶ γῆς τοσαῦτα πλέθρα πεφυτευμένης ἔδωκεν ὁ Δῆμος, ἄλλας δὲ δραχμὰς τέσσαρας εἰς ἡμέραν ἑκάστην ἀπέταξεν, Ἀλκιβιάδου τὸ ψήφισμα γράψαντος. Aliter multo Suidas v. πλέθρον, quem Iocum Valesius comparavit ad Harpocrat. p. 50. Sed de qua-

tuor drachmis diurnis Wolfius quaerit, utrum *διὰ βίου*, an *μέχρι του*? Prius quin verum sit, nullus dubito, praesertim quum rem ex ratione temporum videam Lysimacho obtigisse aetate proVectiori; qua ipsa re magnitudo doni aliquanto minuitur. Nempe non potuit Alcibiadis psephisma fieri ante Olymp. 87, neque etiam post 92. Paruit Euboea Atheniensium ditioni ab Olymp. 68, 2. ad 92, 1. Vid. Herodot. V, 77. Thucyd. VIII, 95. seqq. et Dukeri ad hunc not. p. 73. Ante Olymp. 87. autem Alcibiades vix potuit forum attingere, natus, mea quidem sententia, Olymp. 82, non, ut vulgo putatur, 84. Isto vero tempore quomodo insulae illius bonis Resp. sit usa, bene hic locus monstrat. Quocum confer Isocrat. Paneg. c. 31. Denique *γῆ πεφυτευμένη* est *terra arboribus consita*, opposita *τῇ ψιλῇ* h. *ἀδένδρω, ἀρβασίμω*. Hom. Iliad. 1, 576. *Τέμενος, τὸ μὲν ἥμισυ, οἶνοπέδοιο, ἥμισυ δὲ ψιλὴν ἄροσιν πεδίοιο*.

95. *Νῦν δὲ εὐπορήσει*. Expectatur post priora simplex et praefractum *ἀπορεῖ*. At euphemismus praetulit *ἀπορήσει* h. e. *speramus tempus omnibus rebus abundans aliquando esse rediturum*. Sic acceptum futurum, si rem cogites, ad votum redit, ut hactenus Schol. scribere potuerit, *ἐπηύξατο εὐπορεῖν τὴν πόλιν*. Ex his verbis tamen Markl. conicit legendum, *νῦν δὲ εὐπορήσαι*, modo optativo.

§. 96. *Ἐτερόν τι τοῦτ' ἂν εἴη*. *Id nihil huc pertinet, nihil valet ad propositum nostrum*. Alias hoc ita effertur, *ἄλλος ἂν εἴη λόγος, aut λόγος ἕτερος οὗτος*.

96. *Παρά τῶν προγόνων ἡμῶν*. Ex Wolfianis Taylorus traxit *ἡμῶν*, ortum fortasse ex eo, quod praecedit, *καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν*. Attendī autem nunc debebat primae personae verbum, *συγχωρήσαιμεν*.

96. Τί μᾶλλον, οἷς ἔδομεν νῦν ἡμεῖς, διὰ τοῦτο δικαίως ἂν ἀφαιρεθεῖεν; Augerium, qui mallet ἀφαιρεθεῖν, auferrimus, fefellit constructionis ratio, quae est talis: τί; μᾶλλον δικαίως ἂν ἀφαιρεθεῖεν (i. e. ἀφαιρεθείησαν) διὰ τοῦτο ἐκεῖνοι, οἷς ἔδομεν νῦν ἡμεῖς; Quid? num minus esset iniustum, eos, quibus hoc tempore aliquid dedimus, spoliare? Scribendum autem τί cum signo interrogandi.

§. 97. Οὐ γὰρ οἱ μὴ δόντες — ἀφαιρούμενοι. Miris intemperis agitatus in h. l. Taylorus laborat, ut sanum vitiet. Nihil dicam de altera eius coniectura, quam ipse non nimio opere probat. Altera vero, qua post εἰσὶν sedulo iubet expungi οὐδέν, quod sententiae repugnare ait, haec ergo coniectura non tantum omnium librorum fidci, sed, quod caput est, omni rationi sermonis adversatur. Dicit Demosthenes: *Neque enim, qui non dederunt, quae omnino non placuit dare, quidquam mali fecerunt; at faciunt ii, qui, quod antea dederunt, postea rursus adimunt, idque nulla de causa.* Satis constat, post voces negativas pro τί poni οὐδέν et μηδέν, et a Latinis *quidquam*, etsi hodie ibi plures, et tales quoque, quos saepe summos viros salutant, pessime scribunt *aliquid*. In Graecis quot locos Taylorus ita debuerat nobis corrumpere! Quoties etiam falce critica duo simnl verba recidere! Ut in illo Eurip. Cycl. 120. Ἀκούει οὐδέν οὐδεὶς οὐδενός etc. etc.

97. Κἀκείνους ὧν ἔδοσαν τῷ τι τοῦτ' ἀφηρεμένους. Id est ἀφηρεῖσθαι τι τοῦτο ἐκείνων, ἃ ἔδοσαν τινι. Post paullo ad ὁμοίως suppl. ὑπάρχει vel μένει, *turpitudō par est et eadem*, seu res fiat exemplo, sive nullo fiat. Ὅμοίως idem valet, quod in hoc genere alias, οὐχ ἦπτον τούτου ἕνεκα. Wolfius cur malit, καίτοι

τοῦτό γε αἰσχρὸν ὁμοίως, aut τόγε αἰσχρὸν ὁμοίως ὑπάρχει, equidem non video. Neque magis illud, cur Reiskius luculentiorē putet orationem fore sic mutatam, τόγε αἰσχρὸν αἰσχρὸν ὁμοίως. *Quod natura sua turpe est, id ubique locorum pariter turpe est.* Luculentum sane hoc, sed maius quiddam est, quam auctor voluit.

97. Τίνος εἴνεκα ἐφ' ἡμῶν πρῶτον καταδειχθεῖν τοιοῦτον ἔργον; *Cur nostra demum aetate talis rei exemplum edatur?* Recte habet πρῶτον, nec opus scriptura Aug. 1. nuper inducta, πρώτων. Non cogitavit vir doctus, qui id fecit, latinam consuetudinem Graecis obtrudendam non esse, peccans in eadem re in Dionys. Halic. V, 17. VII, 21. aliisque locis. Supra tamen §. 57. nihil mutavit in verbis, ἐφ' ἡμῶν μόνον, licet ibi fecisset excusatus. Confer, quae de simili genere contra Ernestium scripsit I. F. Heusinger ad Cic. Offic. I, 7, 5. Iam aliquoties nobis obvium εἴνεκα ne quis ab Attico scriptore alienum credat, haec forma in libris et Platonis et Demosthenis tam crebro occurrit, vix ut scribis imputari possit. Tuetur etiam Thomas: Καὶ ἔνεκα καὶ εἴνεκα Πλάτων, Δημοσθένης καὶ οἱ ἄλλοι. Θουκυδίδης δὲ αἰεὶ ἔνεκα. Et ita semper poetae quoque Atticorum ἔνεκα, eademque vi οὔνεκα habent, nusquam tamen εἴνεκα. Vid. Brunck. ad Aristoph. Lysistr. 74. et alibi.

§. 98. Ὁμωμοκότες κατὰ τοὺς νόμους δικάσειν — κρινεῖν. Verba, οὐχὶ τοὺς Λακεδαιμονίων — — τῶ νόμῳ, legi postulant sic, ut audiatur, duobus primariis membris ea interiecta esse; infinita autem, δικάσειν et κρινεῖν, pendere a participio, ὁμωμοκότες. Sic causa in promptu est, cur editores mutarint olim male scriptum, κρινεῖν. Non minus vero ca-

vendum erat alterum vitium, quo indivise scribunt, κρίνειν καλῶς. Orationi interpositum hoc καλῶς, approbationis vox. Conf. §. 107. et 139. Ceterum ad οὐς ἀφαιρεῖται e verbo ἔλαβον sumendum est ἐκεῖνοι, ne quis tentet, τὰς ἀτελείας, ἃς ἀφαιρεῖται. Rem ipsam quod attinet, iudicium Atheniensium iusiurandum iisdem paene verbis refert Pollux VIII, 10, 122. Ὁ ὄρκος ἦν τῶν δικαστῶν, περὶ μὲν ὧν νόμοι εἰσὶ, κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι. περὶ δὲ ὧν μὴ εἰσὶ, γνώμη τῇ δικαιοτάτῃ, i. e. ex aequo et bono, nulloque cuiusquam amore aut odio. Reliquos locos, ubi hoc occurrit, γνώμη τῇ δικαιοτάτῃ κρίνειν, v. apud P. Fabrum de Magg. Rom. in Thes. Salleng. T. III. p. 1163. Non id tamen inest in Heliastarum iureiurando, cuius formulam legimus in Demosth. adv. Timocrat. p. 796. Nostri iurisiurandi adactionem Athenis singula iudicia praecessisse, credibile est, ut et apud Romanos, quorum eadem fuit consuetudo. Vid. Iustinian. L. XIV. C. de Iudic.

98. Τὸ τοίνυν τῆς γνώμης πρὸς ἅπαντα ἀνεγέγκαστε τὸν νόμον. Id est, ταύτην ἰτὴν γνώμην. Hanc sententiam, tanquam regulam, transferte, adinovete ad universam legem Leptinis!

§. 99. Ἀμαθεῖς nihil aliud est, quam ἀπαίδευτοι h. illiberales, elegantiae morum expertes. Quippe ἀμαθίαν Ἀττικὴν dicunt leniter suo more, pro ἀγροικία. Paullo ante ad αὐτοὶ τε delirat Ulpian. Luce clarius est, αὐτοὶ ὀρροῦν τοῖς προγόνοις.

§. 100. Χαλκοῦς ἰστάναι — πλὴν τούτου. Est apud Nostrum saepe, χαλκοῦν τινὰ ἰστάναι, aeneam statuam alicui ponere. Conf. Hemsterh. ad Lucian. T. I. p. 165. Πλὴν τούτου, excepta immunitate, ad verbum, excepto eo, de quo nobis agitur. Sic locum

adde iis, quae explicui p. 271. De infinito, τὸ τιμᾶν, itidem egi superius p. 218.

100. Ὑπὲρ ὧν μὲν τῇ πόλει καταλιπεῖν φήσει. Aug. 1. et hic et §. 102. exhibet φησί, quod et Wolfius coniecit. Frustra. Tempus futurum spectat ad Orationem, qua Leptines respondere debuit. Ac sic fere iudicari potest varietas haec, quam multi habent alii loci Oratorum. Conf. quae scripsi ad §. 86.

100. Ἄν ὧν ἐδώκατέ τῳ πρότερόν τι τοῦτ' ἀφέλγηθε. Ex Ald. et Herv. excidit ὧν, culpa typhotetae haud dubie. Nullo pacto id pronomen abesse potest, aut mutari. Sic in Marg. Vin. pro eo adscriptum ὄ, ex ignorantia fluxit verae structurae. At eandem habuimus antea §. 97.

100. Τί γὰρ ἔσται — — φανεῖσθε; Reiskius ad normam Aug. 1. delet articulum ante τῆς σιτήσεως, et idem deinde prodit se malle ἢν πρότερον, si antea, simul posterius ἢ non aut, sed quam, reddendum docet, ita vertens locum: *Statuae honos, aut ille honos, qui ius epulandi in Prytaneo impertit, videturne is Vobis certior futurus, quam honos immunitatis? Existimatisne, Vos illis praemiis magis, quam huic confidere posse, si constiterit, Vos immunitatem, quam antea dedissetis, deinde rursus eripuisse?* In his ut non dicam, ἢν pro ἔάν cum indicativo soloece iungi, ipsa versio ostendit errorem viri docti in particula ἢ. Nam cur primarium illud τί neglexit, quod ad tria, quae sequuntur, simul pertinet? Sensus hic est: *Quid horum, dico statuae honorem, vel ius epulandi vel immunitatem, quid horum certius et stabilius manebit, si unum ex iis, immunitatem, adimere placuerit?* Hanc autem ademptionem, tanquam certam rem fortius exprimens, relativum

ἢν ponit pro εἰ ταύτην. Sic et Graeci solent, et Latini.

§. 101. Εἰ μηδὲν ἔμελλε τοῦτ' ἔσεσθαι δυσχερές. *Etiamsi hoc, quod modo dixi, nullo pacto incommodum futurum esset, seu, etiamsi haec difficultas non esset futura.* Δυσχερές eodem fere sensu, quo antea §. 94., et μηδὲν est μηδαμῶς, *nullo modo*, uti saepe οὐδὲν et μηδὲν in Atticis. Haec tantilla res fortasse vexavit Intpp., ut coniicerent, aut εἰ μηδὲν ἔμελλε τοιοῦτ' ἔσεσθαι, aut εἰ μηδ' ἔμελλε τοῦτ' ἔσεσθαι, aut εἰ μηδὲν ἔμελλεν ἐκ (vel ἀπὸ) τούτων ἔσεσθαι δυσχερές, ἀλλ' οὐδ' ἐκείνῳ γε καλῶς — Crebro id evenit, ut, quum ad locum medicina undique asseratur, nulla opus sit.

101. Ἀπάντας ἐξίσου τῶν αὐτῶν ἀξιώσει τοῖς τὰ μέγιστα εὐεργετοῦσιν. *Omnes (etiam minus insignibus in Remp. meritis conspicuos) prorsus iisdem praemiis dignabitur, quibus eos, quorum merita sunt maxima et amplissima.* Casum tertium cum verbis τῶν αὐτῶν constructum nemo ignorat, vel ex usu latinae linguae.

101. Μεγάλων μὲν οὖν εὐεργεσιῶν — Videlicet magna beneficia civium non possunt esse nisi in magnis casibus Reipubl. Contrarium est ἐν πολιτείᾳ, *salvis rebus, Republ. bene constituta.* Supra §. 18. ἄνπερ ἡ πόλις ἦ. Ad dativum αἰτίῳ supple τινί, aut οὐδενί ἐστίν, quod genus saepe antea explicui. Coniectura Reiskii vana est, οὐτ' ἴσως ῥᾶδιον οὐδενί πολλάκις αἰτίῳ γενέσθαι. Vix opus nunc apud animum repeti πολλάκις, nedum ut adscribi debeat. Eadem temeritate idem ante ἐν εἰρήνῃ recepit ex Aug. 1. ἂν, et ante τιμὰς adiectivum aliquod coniecit deesse, καθυκούσας aut simile. Ceterum, ne vulgata versio te fallat, hunc tene ordinem verborum:

μετρίων δὲ καὶ — συμφέρειν καιρὸν γενέσθαι ἔμοιγε δα-
κεῖ, καὶ χρῆναι δίδόναι τὰς τιμὰς.

101. Μεμερίσθαι καὶ τὰ τῶν δωρεῶν. Bene Reiskius, caussam additae particulae καὶ notans: *Etiam honores et praemia dividi, et alia aliis dari, pro magnitudine meritorum, debent, h. e. prout merita cuiusque maiora aut minora sunt.*

§. 102. Ἀλλὰ μὴν ὑπὲρ ὧν γε — H. e. ὑπὲρ ἐκείνων γε, ἃ Φήσει Λεπτίνης καταλιπεῖν τὰς τιμὰς τοῖς εὐργεμένοις. *Quantum vero ad id, quod Leptines dicet etc. Est haec posterior pars responsionis. In prioribus, a verbis ἐγὼ δ' ὑπὲρ ὧν μὲν τῇ πόλει, confutavit respectu Reipublicae id, quod Leptines obvertere poterat, non omnino praemia tolli sublata immunitate: nunc ipsos respicit hoc praemio ornatos. Iam οἱ μὲν sunt ii, qui pluribus donis impertiti videbantur suo iure postulare posse, ut maneret sibi totum, nec ulla parte imminutum, quod olim accepissent propter beneficia in Remp. a se profecta, ἕνεκα τῶν εὐεργεσιῶν αὐτῶν. In his postremis ne iunctim accipe τῶν αὐτῶν, eorundem, neu Reiskii argutiis crede. Verissime iam Wolf. Et similis ambiguitas est in Hom. II. β. 685. 713. 718. et alibi. Deinde οἱ δὲ sunt una tantum immunitate donati. Quippe tales queri poterant, se ludos fieri (Φενακίζεσθαι) ab eo, qui diceret, non omnia praemia hac nova lege aboleri. Aboleri enim id ipsum, quod unum sibi obtigerat, satis erat miseris. Atque ad hos eosdem pertinet, quod sequitur, ὁ ἄξιος τῆς ἀτελείας εὖ πεποιηκέναι δόξας, id est, auctore ipso statim interprete, talis qui propter merita sua uno immunitatis dono dignus est habitus. Δοκεῖν solenne de Populo, quatenus decernit et scita facit. De structura autem, εὖ πεποιηκέναι ἄξιος τῆς ἀτελείας, vid.*

notata p. 271. Ceterum paullo ante legitur ἀπλῶς καὶ δίκαια. Id alibi effertur adverbiiis, δίκαιως καὶ ἀπλῶς, ut de Cor. p. 482. B. Opponitur, quod quis profert τοῦ παρακρούσασθαι ἕνεκα. Conf. ad §. 72. p. 306.

§. 103. Μὴ τοίνυν διὰ μὲν τοῦ τῶνδε — ἐκείνου — ἐκείνοις — τούσδε — Pronomen οἶδε refer ad eos, qui unum praemium impetrarant, immunitatem; ἐκείνοις id eos, qui tum hoc, tum aliis donis pluribus fruebantur. Horum priores, utpote qui minora beneficia in Remp. contulissent, facilius tanquam indigni traduci poterant, ὡς φαῦλοι. Mox ad ἀφαιροῦ e nostri sermonis indole τι aut μηδέν adici debuisset. Sententiam pressius ita verte: *Noli igitur hoc praetextu, quod hos ut malos accusas, illos spoliare; aut rursus propterea, quod illis aliquid a te relictum dicis, his, quod unum habent, eripere.* Totius loci ratio subtilior est illa quidem, sed apta ad persuadendum.

103. Εἰ τῶν πάντων ἀδικήσομεν τινα, ἢ μείζονα, ἢ ἐλάττονα. Recte Wolfius: *Si aliquem sive parva, sive magna, iniuria afficiemus.* Structura nota est, ἀδικεῖν τινα, μεγάλα, μικρά etc.

103. Αἷς ἂν ἀντευποιήσωμεν τινος. Vulgata scriptura habet ἀντευποιήσομεν, futurum infectum indicativi cū ἂν coniunctum. Neque omnino haec constructio abhorret ab usu, quamvis soloeca visa et aliis, et vero etiam Dawesio Miscell. crit. p. 104., quem locum acrius excutere debebat Burghess. Non enim Homeri exemplis hac in re multum conficitur, quippe qui poeta ex ratione antiqui sermonis brevibus vocalibus pro longis uti soleat, qua observatione utemur aliquando etiam in aliis rebus. Sed sunt in Atticis quoque exempla particulae ἂν

cum futuro illo iunctae, atque erunt plura, quo correctius id genus scriptorum editum erit. Docte igitur Brunckius fecit in Aristoph. Nubb. 465. et 1157. Nec iuncturae huic ratio grammatica obstat, quum omnino magna illius futuri et modi subiunctivi sit cognatio. Conf. Theod. Gazam IV. p. 128. et 175. Basil. edit. At talia, optarem, ut faverent iis, quae l. c. adscripsit Dawesius de *perfecto, vocalam àν non raro adsciscente*. Nam hoc quidem plane novum est, et non solum ab optimorum auctorum usu abhorrens, sed diserte quoque damnatum a summis Grammaticis, Apollonio Dysc. III. p. 205. et Gaza l. c. Quid? quod illud dubitationem habet, an recte fiat, quod a duobus praeclaris viris àν cum praesenti indicativi nuper sociari coepit, atque adeo de mera coniectura. Vid. Toup. Emendd. in Suidam p. 306. et Brunck. ad Aristoph. Plut. 885. et alibi. Sed amplioris hoc est indaginis. Illuc nunc revertor, ubi dedi *ἀντενποιήσωμεν*. Id feci, partim quia praeteritum sententia flagitat, partim ex meliorum librorum auctoritate.

§. 104. Αἱ χορηγίαι καὶ αἱ γυμνασιαρχίαι. Neminus ante Reiskium hic locus scrupulum iniecit. Ille primus bene suspicatur, post vocem *γυμνασιαρχίαι* deesse *καὶ αἱ ἐστιατορίαι*, aut quidpiam simile. Bene, inquam: modo aliquid simile reperiatur. Nam ipsum hoc, *ἐστιατορία*, nondum credo aut Demosthenis fuisse, aut alius Attici cuiusquam. Sed sane tale quid h. l. expectatur. Nam quum duo genera munerum posita sint, qui tandem tertium genus, nec illud minus solenne, praetermitti potuit, praesertim post vocem *ἅπαντα*? At mihi non de vitio istiusmodi, sed plane de glossa suspectus locus est. Omittam nominativum horum verborum,

αἱ χορηγίαι καὶ αἱ γυμνασιαρχίαι, quo ipso casu mihi quodammodo fraudis vestigium proditur. Omnia haec Grammatico quidem ad perspicuitatem necessaria videri poterant; auctori, eiusve auditori, quamlibet rudi, vix poterant. Clara sunt per se, ταῦτα ἅπαντα τὰ ἀναλώματα, eaque etiam supra suffecerunt in loco huius simillimo §. 21. Ita hic iam quartus pannus est, quem Oratori male sedulae manus assuerunt. Ac tales pannos quam plurimos adhuc in Oratoribus graecis patienter ferimus, quin dudum detectos retinemus, scilicet ne minus integras editiones vendere videamur. Sic in Lycurg. adv. Leocr. p. 136. absona ista, μὴ παρέχοντας συγγνώμην, puerilem glossam vocis ἀπαραιτήτους, stomachus Hauptmanni pertulit, nec minus aliam similem laciniam p. 141., etsi in utroque loco optima monuerat Taylorus. Sed in hac Lycurgi Oratione etiam plura huius generis restant detegenda. Ita illud quoque l. c. μηδὲ ἐν τοῖς νόμοις ὠρίσθαι τιμωρίαν ἀξίαν τῶν ἀμαρτημάτων, quod Reisk. corrigit, ego non aliter quam una litura corrigendum duco.

104. Ἀτελεῖς εἶναι τούτων. Ald. et Herv. ἀτελεῖς εἶναι τοῦτον, nullo sensu. Igitur Felic. Man. Wolf. et Tayl. dederunt τοῦτο, ut esset, ἀτελεῖς εἶναι, τοῦτο δίκαιον ἔγγομαι. Et hoc si novos patronos inveniat, non mirer. Praetuli tamen Ben. scripturam, τούτων, quam tum in primarum editt. mendo latere, tum Scholiastae unam prae oculis fuisse arbitror. Persuadent id Scholii verba, εἰ καὶ ἱερῶν ὁ Δῆμος ἀτέλειαν ἐθέλει δίδόναι, οὐ χρὴ ἀντιλέγειν ἐγγύς θεῶν αὐτὸν ποιῶν. Quae quamvis sint insulsa nimium et putida, moribusque Atheniensium repugnantia, quum totius loci tenor doceat, nunquam in illo Populo cuiquam datam ἀτέλειαν ἱερῶν, quod etiam nefandum

fuisset; verum tamen ut explicatio pessima sit, lectione nititur bona et sincera. Ne multa; τούτων ad nihil aliud trahendum erat, quam ad nomen praecedentis periodi primarium, τῶν ἀναλωμάτων. Quae una res non animadversa locum tam diu obscuravit. Obscuritatis remedium speciosum est, non verum in Felic. scriptura, τοῦτο. Progressio enim sententiae hoc videtur postulare, ut τοῦτο non prius quam in ultimo membro positum clausulam distinguat. Omnis vis sententiae est in his duobus, δίκαιον et δεινόν.

§. 105. Εἰ γὰρ ἂ κατὰ μηδένα — ἐπὶ τῷ τῶν θεῶν ὀνόματι ποιεῖν. Id est, *facere obtentu nominis deorum, quasi fieri oporteat deorum et religionis gratia.* Eodem pertinet ἐπιφημιζεῖν τοὺς θεούς, *deos asserre causam, ut culpam suam hac specie praetexant.* In proximis ne inepto Scholio fidem habeas, aut his, qui vertunt, *ut nec ab homine facta improbarentur, aut Augerio corrigenti ὑπ' ἀνθρώπου πραχθέντα.* Verba, ἐπ' ἀνθρώπου, sic accipies, *humana auctoritate.* Conf. ad §. 42. p. 276. Sententia ipsa quam est vera, quam generosa, quam Christiano homine digna! Quanto minus malorum vidisset orbis, si semper homines ab ista calumnia religionis abstinuissent. Nimirum id praecceptum nusquam legitur in libris sacris, nisi violenter huc trahere velis locum II. Timoth. III, 5.

105. Ὡς ἔμοιγε δοκεῖ. Reiskius scripsit ὡς γούν ἔμοιγε δοκεῖ. Scilicet γούν addunt Par. I. 5. 7. Aug. I. Sed eosdem libros dare ἔμοι, non ἔμοιγε, fortasse non attendit vir aliud agens.

105. Τὸ τῶν λειτουργιῶν ὄνομα ἐπὶ τὸ τῶν ἱερῶν μεταφέροντες. *Nomen liturgiarum captiose traducentes ad tributum, quod sacrorum causa fit, h. e. nomina haec*

duo callide inter se permutantes. Utrum ad ἱερῶν repetas ἔνομα, an τὸ τῶν ἱερῶν accipias τὰ ἱερα, ad sensum prope nihil interest. Itaque parum tribuo coniecturae, quam Reisk. temere ex §. 107. petit, e verbis, ἐπὶ τὸ τῶν ἱερῶν τέλος.

105. Λεπτίνην αὐτὸν ὑμῖν ἐγὼ παρέξομαι μάρτυρα — Qua specie Leptines argumento suo uti potuerit, docet Oratio adversus Midiam, in qua Noster ipse passim choragiam ad munera sacra trahit. Sed illud nunc praeclare ita refutat. Immunitatem posteris Harmodii et Aristogitonis olim datam, palam est fideque columnarum testatum, non sacrorum esse, quippe quorum nemini civi esse immuni licet, sed liturgiarum civilium. Iam posteros illos lege sua eximit Leptines, et horum praemium disertis verbis ratum habet. Sequitur itaque, nisi forte illos novo dono augere voluit, minime virum ignorasse, aliam esse immunitatem ἱερῶν, aliam λειτουργιῶν, quin etiam se id probe scisse, ipse testatur.

§. 106. Γράφων γὰρ ἀρχὴν τοῦ νόμου, Λεπτίνης εἶπε, φησίν. Construendo iunge verba, γράφων et φησίν, at ἀρχὴν dictum puta absolute pro ἐν ἀρχῇ. Exempla vocis ἀρχὴν sic sine articulo. positae dedit Lennep. ad Phalarid. Epp. p. 83. Alia ratio est deinde, ubi his legitur τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου. Ita hoc inducere non debebat Reiskium et Lúger., ut hic quoque ponerent, γράφων γὰρ τὴν ἀρχὴν.

106. Μηδένα ἀτελεῖ εἶναι. Invertit Reiskius ex Aug. 1., deliciis suis, ἀτελεῖ μηδένα εἶναι.

106. Τί τοῦτο μαθῶν προσέγραψεν; Levem tractionem verborum, τί μαθῶν τοῦτο προσέγραψεν, cursim tangere sufficiat. Conf. not. p. 300. Tam paucis vero non licet nobis defungi in formula, τέ

μαθῶν. Quippe hanc librorum omnium, et scripto-
rum, et impressorum, lectionem sollicitat in Marg.
suo Lambinus, quique hunc sequitur, Marklandus,
proposita coniectura, *τί τοῦτο παθῶν*. Atque hoc
ipsum in Aristophane, quoties *τί μαθῶν* occurrit,
reponi iubet Brunckius, etiam optimis codd. invi-
tis, potius in difficiliore scriptura plane consentien-
tibus, atque is ita ubique loquitur, ut periculum
sit, ne bona locutio, a tantis viris in dubium vo-
cata, ex auctoribus aliquando eiiciatur, et e civitate
deturbetur. Vid. viri acutissimi notas ad Aristoph.
Plut. 908. Lysistr. 599. Nubb. 1507. Vesp. 251.
Acharn. 826. Forsan ergo non ingrata lectoribus
erunt, quae ad harum formularum vim monstran-
dam additurus sum, ut quam nemo alius, quod
sciam, recte explicuerit. Nam sunt, qui utrumque,
τί παθῶν et *τί μαθῶν*, promiscue ab Atticis dici pu-
tent pro simplici *τί*, quare, qua de causa? Ut Kü-
sterus ad locum Pluti, L. Bos Animadv. ad Scriptt.
gr. p. 97. et 192. et alii. Reiskius autem, laudan-
dus utique hoc, quod Marklando non paruit, in
Appar. ad Demosth. T. III. p. 1281. alterum, *τί
μαθῶν*, altero contendit magis esse Atticum. Pro-
pius veritatem accedit Bisetus in Schol. ad Nubb.
l. c. et Wolfus ad h. l., etsi hic non satis certus
sententiae est in aliis locis Oratoris. Equidem ex-
cussis sedulo et Aristophanis et aliorum exemplis
plurimis, ubi constanti fide librorum scribitur *τί
μαθῶν*, compertum habeo, utriusque formae diver-
sam potestatem esse, sed discrimen tenue. Nem-
pe *τί παθῶν* saepius locum alterius bene occupare
poterit, interdum tamen sine detrimento elegantiae
non poterit. Sic recte videor graece alloqui posse
Lambinum: *τί παθῶν ταύτην τὴν παραδιόρθωσιν προς-*

ἔγραψας, rectius tamen multo et significantius, *τι μαθῶν προσέγραψας*; Etenim *τι μαθῶν* omnino est, *quanam re affectus? quo casu? quibus intemperis agitatus? qui fit, ut etc.?* et plane ad *πάθος* quoddam, quod aut volentes aut nolentes patimur, pertinet. Contra *τι μαθῶν*, ne hic quidem obliterate prima verbi potestate, forma est exprobrantis inconsiderantiam, temeritatem et pravum iudicium, ac pertinet, ut Aeschyleo verbo utar, ad *μάθος* quoddam, quod in nobis desiderari patimur; vertique debet, *quo argumento? quid secutus? qua ratiocinatione usus?* Quae ipsa vis plane deprehenditur in nostro loco. Ceterum numerarim hoc, *τι μαθῶν*, ad euphemismum Atticorum. Nam solum sensum si spectes, saepe id reddi potest, *cur tam stulte, tam temere* etc. Et in Aristoph. Vesp. 251. additur etiam *ὦ ἀνόγητε*. Utrumque ergo si reddes, *qua de causa*, non male quidem latine exprimas, sed pinguius, nec satis presse. Conf. Demosth. Philipp. IV. p. 100. F. in Aphob. III. p. 912. E. in Steph. I. p. 974. B. ibique Wolf. et Reisk. Dionys. Halic. de Thucyd. T. VI. p. 951. Liban. Epp. 24L. p. 116. etc.

§. 107. Πλὴν ἱερῶν. Haec in editt. prioribus et Reiskii habent signum interrogandi. Quod nec reprobo, neque probo plane. Conf. ad §. 75. p. 311. Male autem mox pro *λέγε δή*, iam nunc lege, Markl. malebat *λέγε δέ*. Praecessisse enim *πρῶτον μὲν*. Non vidit itaque, *εἶτα* iam pertinuisse ad *πρῶτον μὲν*. Sic enim *εἶτα* et *ἔπειτα* ponunt saepissime, nullo δὲ adiecto.

107. Καλῶς! Κατάθες! Etiam hic interpellatur scriba, quum tantum e lege recitavit, quantum Oratoris ad consilium suum videretur satis esse.

107. Τίνος εἵνεκα scil. τοῦτο προσέγραψεν. Proxima, εἶγε τὸ τῶν ἱερῶν τέλος ἐστὶ λειτουργεῖν, Wolfius vertit, *si quidem obire munera ad sacra pertinet*. Ea ex versione Marklando fortasse subnata est correctio, εἶγε τῶν ἱερῶν τέλος ἐστὶ τὸ λειτουργεῖν, articulo transposito. Cui reperto colorem addunt verba, quae sequuntur, τὰς λειτουργίας ὅταν εἶναι φῆς ἱερῶν. Accessit manus lusoria Critici, quem nostis, ita corrigens, εἶγε τὸ τῶν ἱερῶν τέλος τελεῖν ἐστὶ λειτουργεῖν. Sed ne prius quidem repertum accipio; nec omnino essent, credo, hae tricae, si Wolfius ita vertisset, *si quidem tributum sacrorum ad publica munera pertinet*, verso in praedicatum eo, quod nunc subiectum est. Subiecto enim ex more Graecorum et ratione articulum addi solere, verum est: occurrunt tamen exempla non raro, in quibus quum duo sint nomina, utrum eorum pro subiecto habeas, nihil refert sententiae. Talemque deputo hunc locum esse. Praeterea qui editione Demosthenis principe aut etiam Wolfii utitur, videbit ante τίνος εἵνεκα olim lectum, καίτοι εἰ ᾗν. Abest autem haec lacinia a MSS. plurimis et Felic. Man. Ben. Reisk. Et verba, ut quisque videt, hic locum non habere, ita Taylorus praecclare monstravit, ea ex §. 106., ubi membrum eiusdem clausulae sequuntur, ab oscitante descriptore huc ablata esse.

§. 103. Ἡδέως δ' ἂν ἔγωγε ἐροίμην Λεπτίνην. Sic libri omnes, scripti, editi, praeter Wolfium, qui dedit Λεπτίνην, casum vocandi. Hinc progressum se scribit Reiskius perfecisse, quod ille inchoatum reliquisset. Invexit scilicet in textum sua sponte, ἔγωγε σ' ἐροίμην, Λεπτίνην, inserto asterisco, ominosa nota. At si quid duri inest in eo, quod proxime secunda persona sequitur, ad ipsum Leptinem directa,

haec conversio orationis ab optimis scriptoribus auctoritatem habet eam, quae vetet quidquam mutari. Vid. quae adscripsi Plat. Symposio p. 10. et quae de subita mutatione personarum apud Oratores infra dicam ad §. 123.

108. Οὐδ' ἔχουσιν. Subaudi τὴν ἀτέλειαν. *Ne habent quidem immunitatem munerum, si modo sacra sunt.* Accuratus dicere debuerat, οὐδ' εἰσὶν. Nam praecedit οὐκ εἰσὶν ἀτελεῖς. Sed videtur hoc εἰσὶν, iam bis positum, fecisse, ut orationem commutaret. Ellipsin vero in verbo ἔχουσιν eandem habemus §. 2. 79. 139., quorum locorum nunc immemores fuerunt Reisk. et Auger. Ceterum in genitivo ἱερῶν, relato ad λειτουργιῶν, vix tiro offenderit.

§. 109. Ἀλλὰ μὴν γεγραπταί γε — ἡ τοῦ μετοικίου. Γέγραπται, puta, ἐν τῇ στήλῃ, non, in lege Leptinis. Iam ad absurda recidere videmus Leptinis cavillationem, nec tam Demosthenis arte captus, quam suis propriis laqueis irretitus laborat. τὸ μετοίκιον pendere, μετοίκων sicut proprium. Drachmae fuerunt duodecim annuae. Vid. Petit. LL. AA. p. 248. et Valcken. Animadv. ad Aminon. II, 7.

109. Καὶ σὺ προσδιώρισας — In participio hoc, quod membranae varie corruerunt, πρὸς notat *insuper*, ita ut auctoritas Leptinis testimonio columnae accedere dicatur. Ergo Marklando reddamus suum προσδιώρισας, coniecturam inutilem. In sequentibus verba, τοσούτω τὸ πλῆθος, analogiam habent in dictione, χρόνος παμπληθής, *tempus immensum*. Mox οὔτε φυλὴ πώποτε — οὐδεὶς ἀντιδοῦναι sic vertes: *Neque ulla unquam tribus ausa est quenquam ex illorum gente choragum nominare, neque etiam quisquam alius nominatus illos ad permutationem facultatum adigere.* Ἐκείνων et statim αὐτοῖς Harmodii et Aristogitonis

... μὲν, ἡ αὐτὴ φωνητικὴ, εἰς τὴν αἰῶνα ἡμῶν (ἢ αὐτῶν) ἀναφέρεται.

posteris spectat. Prius pronomen Aug. 1. mutat in *ἐκείνου*, et idem librarius alibi quoque in formula, τῶν ἀφ' Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, posterius hoc nomen excludit, studio videlicet emendandi auctoris. Porro quod ex more latini sermonis verti *nominare*, graece est *ἐνεγκεῖν*, alias solenniter *προβάλλεσθαι*, *jemanden in Vorschlag bringen*, h. l. *nomen alicuius, qui choragi muneri obcuendo idoneus sit, publice edere*; id quod fuit eius, qui ipse, ad hoc oneris vocatus, parrem se fore negaret. Rem alibi explicavi. Lectio autem, *ἐνεχθεῖς αὐτοῖς*, debemus Wolfio, ante quem constanter ediderant *ἐνεχθεῖσιν αὐτοῖς*. Illud confirmant Pan. Vind. Bodl. Aug. 1. et vis sententiae. Assumpsit etiam Reiskius. Sed quod deinde idem ante *οὐκ ἀκουστέον* excidisse putat *οὗτος*, temerarium est. Hoc potius novum exemplum habemus celeris ab altera persona ad alteram transitionis. Praecessit enim *προσδιώρισας*, nunc infertur *τολμῶ*. Hanc tertiam personam Reisk. mollire volebat.

§. 110. Ἐτι τοίνυν ἴσως ἐπισύροντες. Duas explanationes huius verbi habet Schol. Quarum neutra probanda. Neque etiam cum Wolf. et Auger. admittenda lectio Par. 6. *διασύροντες*. Ἐπισύρει seu *ἐπισεσυρμένως λέγει* is, qui rem non subtiliter, non accurate, non veritatis causa, tractat dicendo, sed leviter, perfunctorie ac rapide summa capita perstringens, gravissimum quodque momentum occultans artificiose, aut ita transmittens, ut auditor ad aliena abstractus cogitandique otio fraudatus inducatur et circumveniatur. Generalis omnino verbo notio est *supine et negligenter agendi*, sive consulto id fit, seu imprudenter. Nostrates vulgo simillime, et origini vocis graecae congrue: *über etwas hinweghuschen, etwas hinschleudern*. De graeca voce, quae male

male passim explicatur, etiam a Marklando ad Ly-
siam p. 788., pluribus egerunt Reisk. Animadvv.
ad graecos auctt. T. IV. p. 335. seqq. et Heynius
ad Epict. Enchir. c. 31. Quo in loco libelli, ver-
borum parcissimi, admodum vereor, ne aliena ma-
nus invexerit duo verba, μηδὲ ἀμελῶς, glossam an-
tecedentium, μὴ ἐπισεσυρμένως.

110. Ὡς Μεγαρεῖς καὶ Μεσσηνιοὶ τινες εἶναι φάσκον-
τες — Locum hunc ab Intpp. strenue vexatum apud
Apsinem reperimus p. 697., sed mutatum adeo, ut
quid in eo rhetor legerit, aliis divinandum lubens
relinquam. Legitur ibi: ὥς Μεγαρεῖς καὶ Μεσση-
νιοὶ ἀτελεῖς τινες ἄδρόοι ἄνθρωποι δοῦλοι καὶ μαστιγῖαι
κ. τ. λ. Marklandus autem vulgata, quae et nos
edidimus, sic distingui iubet: ὥς Μεγαρεῖς καὶ Μεσ-
σηνιοὶ, τινές εἶναι φάσκοντες (qui se dicunt esse aliquo
in numero) ἔπειτα ἀτελεῖς εἰσὶν ἄδρόοι, παμπληθεῖς ἄν-
θρωποι. Ubi his, qui se dicunt aliquo in numero esse,
opponit δούλους καὶ μαστιγῖας etc. At talem opposi-
tionem ego hic nullam video. Nam primum si ni-
hil isti aliud quam *dixerunt* se esse aliquo in nu-
mero, profecto ne obolo quidem pluris habendi fue-
runt, quam qui vocantur simpliciter δοῦλοι καὶ μα-
στιγῖαι. Tum misere illa ratione discerpitur ordo
verborum, ut nequaquam mirer, ante Marklandum
eam nemini in mentem venisse. In promptu est vi-
dere, subiectum orationis esse τινές, et huc referri
φάσκοντες εἶναι Μεγαρεῖς καὶ Μεσσηνιοὶ, et ita periodum
accipi debere: *Dicent adhuc fortasse adversarii no-
stri, homines quosdam reperiri, qui quamvis ne ipsi
quidem dissimulent aut occultent, Megarenses et Messe-
nios se esse, (h. e. non cives Atticos) nihilominus im-
munitate fruuntur ad unum omnes.* Ἐπειτα, ut alias
εἶτα, est pro ὅμως, quod imprimis fit post sententiam

concessivam, quae habet participium. Vid. Koer. ad Gregor. Cor. p. 62. et Hoogev. Doctr. Particc. gr. p. 384. Dein quae leguntur nomina articulo destituta, Λυκίδας καὶ Διονύσιος, optime nostra aut aliqua recentiore lingua exprimas, *ein Lycidas, ein Dionysius*. Sed alterum horum prorsus ignoramus; Lycidam vero, ipse Orator docet, olim Chabriae servum fuisse, mox Populi Athen. proxenum. Ad- dit Schol., hominem conducticio exercitui praefuisse. Iam extrema loci sic scripta sunt in Ald. Herv. Felic. Man., τοιούτους τινὰς ἐξηλεγμένοι, corruptius de- hinc, τοιούτους τινὰς ἐξειλεγμένοι in Ben. et Wolf., qui vertit: *nam eius generis homines elegerunt*. Quae versio quantum et tenori sententiae et grammaticae ra- tioni repugnet, taedet singulatim arguere. Id qui- dem iam Marklandus vidit, ἐξειλεγμένοι reddi oportuisse, *electi, non eligentes*. Verum ut hoc parti- cipium cum Reisk. activo sensu sumamus, quibus demum fidiculis illud superius ἐροῦσιν huc retorque- bimus? Assentior itaque Marklando hactenus, quod emendat, καὶ τοιοῦτοί τινες ἐξηλεγμένοι, seu potius ex usu Attico ἐξεληλεγμένοι, ab ἐξελέγχεσθαι, *argui, con- vinci*. Atque haec si vera manus Demosthenis fue- rat, facile illa mutari potuit ab iis, qui quum sen- sum verborum assequi non possent, scribere mal- lent id, quod intelligerent. Sic ἐξηλεγμένοι τοιοῦ- τοι, scil. ὄντες, sunt *palam convicti esse tales, quales Lycidas et D. h. e. notae nihilo melioris, quam illi*. Ipse tamen Markl. verba bene emendata ita distin- guit: καὶ τινες ἄλλοι, δοῦλοι καὶ μαστιγῖαι (Λυκίδας καὶ Διονύσιος καὶ τοιοῦτοί τινες) ἐξηλεγμένοι. *Et alii quidam, servi et verberones (v. c. Lycidas et Dionysius et tales nonnulli) convicti*. Nos nihil praeterea in textu mutamus, nec in hac distinctione σαφῆνειαν

Demosthenis agnoscimus. At melius repertum si quis habuerit, id cupide amplectemur. Reiskium audire non potuimus.

110. Ἐν οἷς ἀτελεῖς εἰσὶν οὗτοι. Id est ἐξ ὧν ψηφισμάτων ἀτελεῖς εἰσὶν οὗτοι. Bene sic carebimus triplici coniectura viri docti, qua addi mavult ἐψηφισμένοι, vel γεγενημένοι, vel denique γεγραμμένοι. Conf. nos ad §. 79.

§. 111. Μὴ δὲ παραγόντων ὑμᾶς. H. e. παραγέτωσαν, ut paullo mox ζητούντων pro ζητείτωσαν. Ipsum παράγειν, sicut inde ductum παραγωγή, locum habet in cavillatione rhetorica, qua auditor subdole a proposito abducitur; unde saepe iuncta παράγειν et φενακίζειν. Male in Marg. Ben. est ταραττόντων, ex eoque corruptum πραττόντων in Par. 2. et Bav. Simile verbum p. 235. tetigi, ἀπάγειν.

111. Διὰ τοὺς μισθοῦ τὰ τοιαῦτα γράφοντας ἐτοίμως πρόξενοι γεγόνασι. Iunxerant ante Markl. omnes, ἐτοίμως πρόξενοι γεγόνασι, idque forsitan aliquis ferendum putet. Sed malui cum illo, cui et Reiskius paruit, incisum ponere post ἐτοίμως, ut sit: *propter eos, qui eiusmodi decreta pretio atque mercede scribunt faciles et parati*. Ceterum pravum hunc morem Athenis tum fuisse, ut quaestui haberent Remp., nemo dubitet, qui ex Aeschinis Or. in Ctesiph. p. 427. meminerit fraudum, in honoribus tribuendis versari solitarum. Nostrum autem illud fraudis genus eo facilius fieri potuit, quia *προξενία ornamentum erat, non magistratus*. Vid. hac de re Valcken. Animadv. ad Ammon. III, 10.

111. Πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίους. Reisk. et Auger. malunt, πολλῶν ἀγαθῶν ὑμῖν αἰτίους. Emendatio ex eo genere est, quod antea notavi §. 84. p. 320.

§. 112. Εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσειε — Praepropere sua sponte Wolfius eiecit μόνον, male abundare vocem ratus. Nam et alii sic loquuntur, v. c. Xenoph. M. S. I, 1, 15. Lycurg. in Leocrat. p. 155. Nec illud sine sensu. Εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσειε, est, si hoc unum iis non sufficeret. Proxime, τὰ τοιαῦτα, ad istum modum; κατὰ τὰ τοιαῦτα.

112. Οὐ γάρ ἐστιν οὔθ' οὔτος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς, πρόξενος ὢν, ἀτελής. Inter haec et sequentia Reiskius suspicatur deesse haec pauca, οὐδεὶς γὰρ ἀτελής. Quin nihil deest, et bene stringit argumentum. Neque enim Lycidas, nec alius quisquam, qua est proxenus (propter hanc dignitatem) immunis est, nisi si Populus ei nominatim et proprie immunitatem concesserit. Res ipsa loquitur. Potuit aliquis proxenus immunis esse; ita vero singulari decreto Pop. Athen. ad eam rem opus fuit.

112. Οὐχὶ καλῶς ποιήσουσιν. Urbane, de more Atticorum, pro κακῶς seu κακούργως ποιήσουσιν. Conf. §. 116. extrem. Sed exempla ubique sunt, ut mirificus sit Marklandus, qui propter frigus sententiae corrigit, οὐχὶ καινῶς ποιήσουσιν. Etiam Reisk. hic aliquando mecum facit.

§. 113. Ὁ τοίνυν μάλιστα πάντων — Oratoriam quandam technam in h. l. notat Aristid. Art. p. 467. Παρὰ πάντα ἀξιοπιστίας, τό τε ἐπισημαίνεσθαι τοῖς εἰσαγομένοις, καὶ τὸ ὑπερβολαῖς χρῆσθαι ἐπισημαίνεσθαι μὲν, ὅταν λέγῃς· ὁ τοίνυν μάλιστα — βούλομαι. Τοῦτό ἐστιν ἀρχόντων τῶν προειρημένων τῶ μέλονται εἰσάγεσθαι. Ἡ δὲ ὑπερβολὴ ἐν τῷ ἐξῆς· εἰ γὰρ τις κ. τ. λ. Varietas lectionum in verbis ibi laudatis levis est. Notanda nobis potius formula, οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, latine, nullo pacto, nulla ratione. Demosth. de Cor. p. 501. E. loquens de Philippo:

Οὕτω ἦκεν ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν Ἐλάτειαν κατέλαβεν, ὡς οὐδ' ἂν, εἴ τι γένοιτο, ἔτι συμπνευσόντων ὑμῶν καὶ τῶν Θηβαίων. Sed nihil frequentius his exemplis, quorum nullum favet Marklandi coniecturae, ἐν γε αἰσχρὸν οὐκ, οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, ἀναιρεθεῖη. Mox iunge, ὃ συμβήσεται τῇ πόλει, non, κυρίου γενομένου τῇ πόλει, ut aliquos fecisse video.

113. Τοὺς ἀγαθόν τι ποιήσαντας. Scil. τὴν πόλιν aut ὑμᾶς. Vid. notam ad §. 84. Nam Criticus Lipsiensis hic quoque addi volebat ὑμᾶς.

113. Τοῦτο ἐν τι τῶν αἰσchrῶν — Idem Criticus dat ἐν τι τοῦτο τῶν αἰσchrῶν, tum pro τῶν ἄλλων αἰσχίον, eodem modo, αἰσχίον τῶν ἄλλων, etiam §. seq. ἔστι νόμος ὑμῖν. Omnia haec ex caro Aug. 1. Τῶν ἄλλων αἰσχίον est αἰσχίον ἢ τοῖς ἄλλοις, populis puta.

§. 114. Ἔστιν ὑμῖν νόμος ἀρχαῖος. Attigi hanc legem in animadversione ultima ad §. 82.

114. Θάνατον τὴν ζημίαν ἐτάξατε. Articulum exemit Reiskius exemplo Par. 1. et Aug. 1. Ego vero nihil muto, qui additum articulum saepius legisse meminerim in hac formula, ut in simillima ista, θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι, ubi nunquam ab Atticis omittitur. Revocavi etiam in seqq. particulam καὶ post ποιεῖν, extritam a quatuor librariis, Par. 2. 5. Aug. 1. Bav. et nuper Reiskio. Eandem tamen idem textui reddidit Or. adv. Midiam p. 637. C. in verbis: πῶς γὰρ κρίνων ἄνθρωπον, καὶ δοκοῦντα, καὶ ἔντα βίαιον — At ibi plane eodem modo librarii oscitarant, et quidem non quatuor, sed quinque. Amant Graeci καὶ sic iteratum.

114. Τὸ μὴ ταῦτα ποιεῖν — Lingua, inquit Marklandus, postulat τοῦ μὴ ταῦτα ποιεῖν, ut seré Wolf. coniecit, τοῦ μὴ δεῖν ταῦτα ποιεῖν. Equidem et hic vulgatum tueor, idque exemplis, qualia vide

apud Valcken. et Brunck. ad Euripid. Hippol. 48. Vertendum autem sic: *Neque enim ulla dubitatio relinquitur, an ea nobis sint facienda, quae ipsi prius turpia iudicavimus.*

§. 115. Τοῦτο δημοσία ποιῶντες φανήσεσθε. Uncis exigit Reiskius τοῦτο, quod abest a Par. 1. Paulo vero post, ante ἀφέλοιτο, eandem vocem nobis reliquit, nullo scilicet ibi librario peccante. Μηδὲν τοῦτο est nihil tale, nihil ex hoc genere. Plane, ut dicitur τὸ τοῦτο.

§. 115. Ἡ μὴ πεποιηκότα ἐφ' οἷς εὔρετο, ἔχειν. Interpuncti ante ἔχειν, ut amoverem causam erroris, qui delusit Scholiasten et Reiskium, quorum ille coniunctum, εὔρετο ἔχειν, duro quodam et insolenti modo capit, hic nos beat emendatione sua, εὔρετο ἐκείνην, h. e. τὴν δωρεάν. Ne tamen forte nunc infinitivus ἔχειν trahatur ad εἶναι ἀνάξιον τὴν δωρεάν, qui tertius adhuc error superest; sic verborum ordo institui debet: ἢ (φασίν) ἔχειν μὴ πεποιηκότα ἐφ' οἷς εὔρετο, ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν ἐγκαλοῦσι τι. Si quem dicent *immunitate frui, vel qui nihil fecerit earum rerum, propter quas eam impetravit* etc. Ita sententia poscit, et lex sermonis, et gemina structurae ratio §. 20., ubi κεκτηῖσθαι nihil aliud est, quam nostro loco ἔχειν. In seqq. ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν inprimis cogitandum de eo, quod quis post donum acceptum peccare potuit, id quod supra fuit §. 79. μετὰ ταῦτα ἀδικούντων. Sed verbum, ἐγκαλοῦσι, ad adversarios relatum, deflectit paullum ab instituta structura, ex qua participium expectes.

§. 115. Ἡ θέντων ἡμῶν. — ἢ θέντας αὐτούς. In editis libris, quotquot vidi, legitur ἢ θέντων αὐτῶν, quod si auctoritatem haberet, nemo reprehenderet. Verum optimi codd. dant aliud, θέντας αὐτούς, Par.

1. 5. Pan. Lind. Vind. Ven. Aug. 1. Bav. Marg. Vin. et Less. Cui consensui librorum addendus Schol., qui, diligentius ab editoribus inspectus, non nihil interdum profuisset ad veram lectionem detegendam. Iam nemini dubium esse debet, quin vulgata lectio hoc quoque loco a sciolo ad similitudinem prioris membri reficta sit. Quod idem in simili fecit Reiskius, de Cor. p. 504. C., prorsus sine libris ἐνδυμηθέντας edens, pro ἐνδυμηθεῖσι. Conf. Markl. ad Lysiam p. 364. Sed ne nunc quidem opus est, ad antiptosin quandam confugere. Θέντας αὐτούς refer ad verba, quae totius periodi primaria sunt: κελεύετε τούτους τοὺς ἐροῦντας — γραφεσθαι. Nihil certius.

115. Ὅταν πρῶτον γένωνται νομοθέται. In Ben. est ὅταν τὸ πρῶτον, quod unde sit, nescimus. Certe articulo carent Aug. 1. et Bav. cum editt. princ., neque eo opus. Proxima sententia de privatis inimicitiis Leptineae factionis egregie facit ad persuadendum.

§. 116. Τῷ μὲν Διόφαντος, τῷ δ' Εὐβουλος. Plures a Demosthene memorantur Diophanti, plures Eubuli. Et de Eubulis quidem erudite egit Ruhnken. Histor. Oratt. gr. p. LXV. seqq., qui docet, ubicunque Eubulus simplici nomine occurrat, intelligendum esse Anaphlystium, summae auctoritatis demagogum, qui per plures annos cum Oratore nostro Remp. administravit. Hoc tamen loco qui viri intelligendi sint, coniectura satis certa non assequor.

116. Τοὺς ἐχθροὺς ἀφαιρούμενος ὀφθῆναι — Plura hic contraposita sunt, primum ἂ τ. ἕκ. ὀκνεῖ τοὺς ἐχθροὺς ἀφαιρούμενος ὀφθῆναι — ταῦθ' ὑ. τ. ε. ἀ. φαί-
νεσθαι, tum εὖ πεποικηχότας — εἰ τις ἐστὶν ἀνάξιος, tum νόμῳ — γραφῆ, tum ἀπολωλεμέναι δι' ὑμῶν — διὰ τού-

των h. e. *per factionem Leptineam*, denique ἀδρόους — κατ' ἄνδρα κριθέντας. Monuit de hac arte iam Taylorus, qui simul hinc expulit ineptum ἀδρόα, inculcatum a Par. 2. 4. Ald. Herv. Felie. Man. Wolf. Sinceram scripturam, ἀδρόους, nuper tandem Reiskius reduxit e Ben. Qua scriptura, recte iudicant, qui omnem vim argumentationis niti dicunt. Ἀδρόοι sunt *universi, cuncti*; κατ' ἄνδρα κριθέντες, *singulatim, viritim in ius vocati*: oppositi utrique inter se, ut solent ἀδρόοι ἐτ οἱ κατ' ἕνα, aut ἀδρόοι et διεσκεδασμένοι.

116. Σκοπῶ δὲ καὶ τοῦτο. Haec quam nihil huc faciant, quum caecus sit, qui non videat, piget id pluribus verbis demonstrare. Tamen ea, quantum scimus, haerent in libris omnibus, atque adeo a nonnullis defenduntur. Sed Wolfii defensiones parum placent: Nullo pacto verba ad seqq. trahi sinunt particulae, periodi novae indices, καὶ μήν, neque ea melius cum superioribus coeunt. Nam καὶ sic positum est, ut τοῦτο spectet ea, quae sequuntur. Reiskii autem rationes, sive quas molles vocat, seu quae durae sunt et frigidae, apud ipsum legantur iucundius. Quarum una haec est iucundissima, quum Oratorem putat oblitum fortasse, post vocem τοῦτο aliquid addere, relicto loco vacuo, quem per otium expleret, ad reliqua perrexisset, sicut soleamus commentantes cum festinatione. Adeo persuasit sibi vir praeclarus, eadem festinatione Demosthenem egisse in Oratione scribenda, qua ipsum in ea commentanda. Mihi quidem verba illa plane videntur ex emblemate marginis esse, et adscripta ad explicandam rariorem locutionem, οὐδ' ἐκείνου γε ἀποστατέον τοῦ λόγου. Parum promoveas, si scripseris, σκοπεῖτε καὶ τοῦτο. Ita aliquando mihi in mentem venit.

§. 117. • Εἰ δὲ οὗτοι τοῦτο — Scil. Vos ab istis iam donatis iniuria esse affectos. Hoc si adversarii dicent, eorum erit demonstrare, illos eo tempore, quo peccaverint, iudicium subisse. Vertimus haec ideo, ut declaremus verba, παρ' αὐτὰ τὰδικήματα, Ματθ. quae eadem potestate occurrunt et alibi, et apud Demosth. de Cor. p. 474. E., ubi probe argutatur Tayl., et eodem fere modo Schol. posterior ad h. l. Certa multis exemplis est haec vis illius praepositionis de tempore positae, quod vulgo praesens aut durans dicunt, unde lat. verti potest in vel sub. Ut in loco Xenoph. M. S. II, 1., malis nimium coniecturis vexato, παρὰ τὴν ἐκείνου ἀρχήν, sub illius imperio, illo imperante. Particulae παρὰ in Atticis nunquam propria notio est propter, neque id ἀργία est, si quis γαστρὶ χαρίζεται, Conf. Or. nostrae §. 22. 43. 70. 91. 121.

§. 118. Ὡς ἔπος εἰπεῖν. Perperam Nannius, latinus interpret: ut semel dicam. Formulam h. l. reddes, ut uno verbo dicam.

118. Φύσεως κακίας σημεῖον ἐστὶν ὁ φθόνος. Κακία φύσεως est vitiositas indolis, pravitas animi. Et haec in lectione acquievi, prodita illa ab Aug. 1. Felic. Wolf. et Ind. Ald. Ipse enim Aldus cum Herv. in textu habet, φύσεως καὶ κακίας, stellula priori nomini praehixa, e quo temere ortum puto Benenati illud, πονηρᾶς φύσεως καὶ κακίας. In Pan. Ital. Lind. Ven. et Marg. Ben. est φύσει κακίας. Haec omnia Reiskius duplici divinatione auget. Nos plane non videmus, cur a vulgata recedendum sit.

§. 119. Πρῶτον μὲν γὰρ μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασιν δημοσίᾳ — Ad vocem τελευτήσασιν addi debere ἐν τῷ πολέμῳ, coniicit in Indice suo Lambinus, quem Markl. sequitur; nec alienum

ab hac opinione se ostendit Reisk. Defendit tamen is vulgatam scripturam ita, ut δημοσία, quasi in bivio positum, non minus ad τελευτήσασι, quam ad τὰς ταφὰς ποιείσθε, trahatur. Id quod mirum commentum est. Quamvis enim apud Graecos saepe occurrant δημοσία θάπτόμενοι, non magis leguntur τελευτήσαντες δημοσία, quam τελευτήσαντες ἰδίᾳ, neque aliter quam *privatim*, quenquam nec graece, nec latine, scimus mortuum, si eos excipias, qui ad *publicum supplicium ducuntur*, ut δημοσία τελευτᾶν est apud Aeschin. de fals. leg. p. 409. B. Iam equidem etsi locos novi bene multos, qui in ista locutione habent verba, ἐν τῷ πολέμῳ, tamen ab Lambini emblemate alienior sum, istisque verbis aut nihil nunc opus fuisse, aut, si id putes, eorum sententiam ab auditoribus tacite adiectam arbitror. Nam nullas publicas sepulturas Athenienses norant, nisi eorum, qui in bellis pro patria cecidissent. Postremum hoc si Wesselingius cogitasset ad Petiti LL. AA. p. 603., cavisset sibi ab errore, nuper repetito a Gottlebero ad Thucyd. II, 35. Etenim ut gnarus fuisset Noster rerum Romanarum, eadem ratione scribere ista potuit, μόνοι τῶν πάντων ἀνδρῶπων. Quippe laudationes funebres memorat haud privatas, quales Roma norat, sed publicas, et Populi iussu celebratas. Quem talem morem Atheniensibus solis h. l. recte vindicari, colligas partim ex eo, quod nusquam simile quidquam de alia natione Graeciae narratur, partim etiam ex verbis Aristidis T. I. p. 190., licet ab hoc rhetore nostrum locum respici dixeris. Ipsius autem huius moris vera origo et institutio a tempore Persici belli repetenda, auctoribus Diodor. Sic. XI, 33. et Dionys. Halic. A. R. V, 17. Oratores, λόγους ἐπιταφίους habituri, legebantur a Senatu,

solennitas in Ceramico extra urbem facta. Conf. Meursii Ceramic. gem. c. 22. Restant etiam nunc tales conciones ex antiquitate quatuor, Periclis Thucydidei l. c., Platonis in Menexeno, Lysiaeque et Demosthenis. At huius postremi quae hodie prostat Oratio, ea iam olim obelis Criticorum confossa est, ut praeter alios docet Taylor. Lectt. Lys. c. 3. Lysiacam adhuc tolerarunt patientius. Neque haec tamen ipsa eo stilo scripta, qui senem Lysiam decebat, sed ex Isocratis Panegyrico, aliisque Orationibus veterum ac veri Lysiae locis eodem paene modo, quo Aristidis declamatio ista, a quodam Sophista composita videbatur mihi olim in Censura Menexeni, a Gottlebero editi, quae inserta est Ephemer. Erfurt. litterariis A. 1782. p. 34. Cuius opinionis nondum me poenitet, quum praesertim nuper Valckenarium viderim in eandem incidisse. Vid. Hemsterhus. et Valcken. Orationes etc. p. 218.

119. Τὰς ταφὰς ποιῆσθε. Articulum ex fide Par. 1. et Aug. 1. abiicit Reisk. Ac potuisset hoc probare exemplis quibusdam neglecti in hac locutione articuli. Sed vereor, ut 'satis ea omnibus' faciant: certe nulla ratio rei est in eo, quod vocabulum λόγους articulo caret. Mox ποιῆτε pro ποιῆσθε quidam non bene. Non est plane similis locus Platon. Menex. p. 17. ubi v. notas.

§. 120. Εἶτα μεγίστας δίδοτε — τοὺς στεφανίτας. Nempe duplicis generis fuerunt οἱ ἀγῶνες, alii στεφανίται, alii θεματικοί. Conf. Wesseling. ad Diodor. T. I. p. 260. Sed apud Graecos, nullius rei praeter laudem avaros, priorum certaminum dignitas habita longe maior. Ceterum notissimi sunt honores victoribus ludorum sacrorum a civitatibus suis decreti, saepe amplissimi ac prope divini, praecipue apud

Athenienses, de quibus vide locc. cc. in Petit. LL. AA. p. 131. In proximo, τούτων, denuo cogitandum τῶν δωρεῶν.

120. Τοσαύτας ὑπερβολὰς — παρέσχηται. Scil. ἡ πόλις. Atque ὑπερβολαὶ τῶν δωρεῶν sunt δωρεαὶ ὑπερβάλλουσαι τὰς τῶν ἄλλων εὐεργεσίας, dona et praemia, acceptis beneficiis longe maiora.

§. 122. Πολλὰ δὲ θαυμάζων λεπτίνου κατὰ τὸν νόμον, ἐν μάλιστα τεθαύμακα πάντων — Iam novum telum a Demosthene expromitur, sane quam callidum. Sed id verbo monuisse satis erit. Laborandum nobis in verbis. Primum in voc. τεθαύμακα, iuncto cum θαυμάζων, discant tirones, pravis notionibus temporum imbuti, quae vis sit huius temporis, quod rei perfectae praesens est, non, ut vulgo vocant, praeteritum. Conf. Harrisii Hermen I, 7. librum iis omnibus, qui in utraque lingua ultra plebem sapere volunt, utilissimum. Porro ambigunt editores in extrema periodo, utrum ea, quam nos tenuimus, amplectenda sit lectio, an alia haec, οὐδὲν ἂν αὐτὸς ποιεῖν ἀγαθὸν παρεσκευάσθαι δόξαι. Mihi prior longe videtur praestare, ut verba, ὅτι οὐδὲν — δόξει, certo modo proponantur, ceteris hypothetice interiectis. Conf. omnino notam ult. ad §. 50. Denique quum vulgo scribatur, τὰς τιμὰς τῶν εὐεργετῶν, nostram scripturam exhibent Par. 1. 6. 7. Pan. Ital. Vind. Ven. Aug. 1., eaque commendatur contrapposito, τὰς τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων. Obsecutus igitur sum Tyloro et Auger., itidemque §. 134., ubi eodices iidem, satis constantes, eandem lectionem praeferunt.

122. Καὶ ὑπερδιατεινόμενος — Simplex διατεινόμενος ex Par. 1. 7. Aug. 1. et quodammodo Bav. fortiori scripturae nostrae nemo anteponat. Mox post

τὸν νόμον nihil lenius exspectatur, quam hoc, ἐκεῖ-
 νος ὡς ἀλγυῶν οὐδὲν δόξει ποιεῖν ἀγαθὸν παρεσκευάσθαι.
 Quod, elegantiae studiosi videant, quam urbane ab
 Oratore emollitum sit. Similia sunt, quae sequun-
 tur, μήτ' αὐτὸς δόξεις εἶναι βελτίων, μήθ' οἱ πεί-
 σθέντες σοι.

§. 123. Διὰ γὰρ τὸ τελευτῆσαι Βάδιππον — Prae-
 cedenti periodo ad Leptinem ipsum directa erat
 oratio, nunc ad iudices conversa narrat de Leptine.
 Seiunxi igitur haec a prioribus spatiolo vacuo reli-
 cto, eoque ipso mihi videor oculis certe lectorum
 rem quodammodo mollivisse, quae pluribus inter-
 dum fraudi fuit. Frequentes autem in Oratoribus
 nostris sunt eiusmodi subitae a secunda persona ad
 tertiam transitiones. Vide praeter ea, quae ad §.
 84. 108. 109. a me notata sunt; infra §. 139. atque
 adv. Lacrit. p. 956. B. adv. Spud. p. 1019. E. et
 audacius exemplum ap. Aeschin. in Ctesiph. p. 467.
 B. Σὺ πλουτεῖς καὶ ταῖς ἡδοναῖς ταῖς σαυτοῦ χορηγεῖς
 (hactenus ad Demosthenem conversus loquitur) καὶ
 τὸ κεφάλαιον, τὸ βασιλικὸν χρυσίον, παρὰ τούτῳ, οἱ
 δὲ κίνδυνοι παρ' ὑμῖν (haec ad iudices.) Nimirum
 cogitandus est in his Orator, non statarius, aut ve-
 lut in corbe inclusus, quales hodie videas, sed quo-
 cunque eum animi impetus rapuit, procedens, at-
 que ab altera parte spatiosi suggestus ad alteram
 pergens, cum oratione vario corporis motu gestu-
 que animata, quae nobis nunc emortua ante oculos
 iacet. Tali in oratione oculus, manus, digitus, vi-
 ce interpretis funguntur, qui, quae dura legentibus
 videri possunt, ea auditoribus facillima praestat ac
 plena nativae elegantiae. Non mirum ergo, quod
 proxima statim Leptinem rursus ipsum alloquuntur:
 καίτοι καὶ τοῦτο ἀκούω σε λέγειν κ. τ. λ. Breviter hac

de re monuit Schol. in ed. Ben., cuius in h. l. legitur haec nota: "Ὁς αὐτὸν· τὸν Λεπτίνην. Μεταβαίνει εἰς δεύτερον πρόσωπον ἀπὸ πρώτου. Ubi quisque videt scribendum, εἰς τρίτον πρόσωπον ἀπὸ δευτέρου. Sed haec (omnia nihil curans is, quem nescio quae fortuna nostra nobis ubique adversarium obiicit, asterisco praefixo scripsit *σαυτόν*, quodque magis mirere, non offendit in sequenti pronomine tertiae personae, *τούτω*. Ut ingenuum hominem videas, qui, dum fraudem facit, vestigia fraudis tegere negligit. Ceterum pronomen ὅς redit ad Bathippum, non ad secundariam personam, Aphepsionem.

123. Ἐξῆλλον οἱ τῆς κρίσεως χρόνοι. Duo verba, τῆς κρίσεως, uncis ille suspecta fecit, quippe quae abessent a Par. 1. et Aug. 1. Sed hos libros, 'satis nunc constare debet, ad scioli correctiones esse mutatos. Reperi quidem exempla, ubi *tempora in aliquo negotio praefinita* dicuntur simpliciter, οἱ χρόνοι. Talibus autem non abutendum. Aeschines in Ctesiph. p. 437. E. Ἦκον οἱ τῆς κρίσεως χρόνοι. Noster adv. Polycl. p. 1089. D. Ὁ χρόνος ἐξήκει μοι τῆς τριηραρχίας. Ubi Reisk. nihil, homo inconstantissimus.

§. 124. Πρότεροι τοῦδε. Utrum Bathippi, an Aphepsionis, dubitans Wolfius adscripsit: τῶνδε, τοῦ τε Ἀφεψίωνος καὶ τοῦ Κτησίππου. Vix dubium puto esse, quin et nunc ὅδε signet Aphepsionem, primas agentem in hoc iudicio. Conf. §. 79.

124. Τοῦ τὰ δίκαια εἰρηκέναι — H. e. τοῦ σέ τὰ δίκαια γεγραμέναι, quod verbum vulgatiore usus fori adhibet. In seqq. notari meretur ratio, quae adversario crimen gravissimum obiicitur. Nam accusator *παρεσκευασμένος τινί* est talis, qui *subornatus est ab*

ipso reo, cum eoque in iudicio colludit; Romani dixerunt praevaricatorem, magnum crimen. Διαγράψασθαι latine proprie effertur *absistere accusatione*, scilicet quae apud iudicem iam instructa est. De reliquo patet, opinor, tribus his membris, εἴ τις — ἢ πεισθεῖς — ἢ καὶ ὄλως, ipsos accusatores tres, quos prius Leptini fuisse legimus, indicari. Οὐδὲ λέγειν καλόν. Conf. ad §. 112.

§. 125. Λεωδάμας Ἀχαρνεύς, καὶ Ἀριστοφῶν Ἀζγνιεύς, καὶ Κηφισόδοτος ἐκ Κεραιμίων, καὶ Δεινίας Ἐρχιεύς. Leodamas auditor fuit Isocratis, οὗ καὶ ἦπτον Δημοσθένους λέγειν δυνάμενος, si fides Aeschini in Ctesiph. p. 450. C. Conf. Ruhnken. Hist. crit. Oratt. gr. p. LXIII. Aristophon ex Ἀζγνία, δῆμα φυλῆς τῆς Ἰπποδοωντίδος, perperam ubique Ἀξγνιεύς scriptus ante Taylorum, qui, mendam corrigens, laudat Aeschin. in Timarch. p. 270. B. 284. E. in Ctesiph. p. 450. C. et 459. F., quibus omnibus in locis huius Aristophontis mentio fit. Sed ex uno loco nostro discimus, vitam produxisse virum usque ad Olymp. 106, 2. Iam si is est idem, qui Olymp. 94, 2. legem tulit de natis peregrina matre ex numero civium expungendis, tum, quum hoc iudicium ageretur, extrema senectute esse debuit. Quod ut credamus, cogit etiam res, quae deinde narratur §. 128., praesertim si statim post exactos XXX tyrannos facta videatur. Reliqua vide apud Ruhnken. l. c. p. XLV., qui docet, quo modo discernendus hic Aristophon sit ab aliis duobus, uno Colytense, altero Archonte eponymo anni Olymp. 112, 3., in quem annum celebris contentio incidit Demosthenis et Aeschinis de corona. Ceterum quod Ulpianus scribit ad §. 127., immunitatem Aristophontis hoc tempore non fuisse, id verum sit, an temere

ab homine positum, quis divinet? Tertius syndi-
corum, Cephisodotus, Ceramensis, tribu Acamanti-
de, mox a Nostro imprimis propter eloquentiam lau-
datur, rarius ab aliis. Hic quoque conf. Ruhnken.
l. c. p. LX. Denique Dinias, Erchiensis, ("Ερχεια
δῆμος φυλῆς τῆς Αἰγίδος) obscurior iam olim videtur
fuisse, certe est hodie, quippe alibi, quod sciam,
non commemoratus.

§. 126. Οὗτος ἐγράψατο τὴν Χαβρίου δωρεάν. H. e.
*universam donationem; praemia omnia, Chabriae ob res
bene gestas decreta.* Conf. sup. §. 70. Accusatio-
nem autem hanc coniicio Chabria adhuc vivo fa-
ctam, eandemque esse, cuius meminit Aristot. Rhet.
I. 7., forsan etiam pertinuisse ad hanc causam
Orationem Lycoleontis, Chabriam defendentis, de
qua vide eundem Aristot. l. c. III, 10. extr.

126. Ἐν ᾗ τοῦτ' ἐνεστι, τὸ τῆς ἀτελείας. Auctiora
haec leguntur in omnibus editionibus: τὸ τῆς ἀτε-
λείας, τῶν ἐκείνων τι δοθέντων, καὶ πρὸς ὑμᾶς κ.
τ. λ. Ex quibus reieci quatuor illas voces, de in-
terpolatione praecipue suspectas; et fortasse etiam
hoc, τὸ τῆς ἀτελείας, omittere debui. Sic plane vi-
sum Taylora et Marklando, vulgata lectione meri-
tissimo offensis. Displicet admodum Wolfi ratio,
quam tamen unam nobis relictam video: τὸ τῆς ἀτε-
λείας (h. e. ἡ ἀτέλεια) τὶ (scil. μέρος οὐσα) τῶν δο-
θέντων ἐκείνων. Ipsum hoc ἐκείνων, nescio quo modo,
fraudem prodit. Τί autem in hacce sententia ab
Oratore isto sensu poni potuisse, nemo unquam mi-
hi persuadebit. Alia prorsus ratio est §. 54. et
112. Simulque accedit insignis species glossematis,
adscripti ad τοῦτο, h. e. *id, de quo nunc agitur, im-
munitas.* Vid. §. 127. et 57. ibique notam. Itaque
Demosthenem etiam hic ab importuna manu auctum

ut

ut putemus, non levis caussa est, quanquam ne umbram quidem caussae sibi visam narrat Reisk. Mox πρὸς ὑμᾶς εἰσελθὼν dicitur is, cuius actio iam in iudicium adducta est. Alias verbum εἰσερχέσθαι etiam de reo et materia litis usurpatur. Unde δίκη εἰσαγωγίμος. Ἡττᾶσθαι, caussa cadere, ut alibi ἀλῶναι.

126. Οἱ νόμοι δὲ οὐκ ἔωσι δις — Res nota esse potest vel e Terent. Phorm. III, 2, 58., quem cum loco nostro dudum comparavit Muret. Var. Lectt. XIX, 8., quod opus, Muretinorum omnium doctissimum et elegantissimum, gaudeo, nova editione propediem in manus studiosorum venturum. De discrimine caussarum, δίκης, εὐθύνης, διαδικασίας, explicare longum est. Adeundi sunt ii, qui ius Atticum proprie illustrarunt. Ponam tamen ex Or. in Timocr. p. 781. F. legis verba: Ὅσων δίκη πρότερον ἐγένετο ἢ εὐθύνη ἢ διαδικασία περὶ τοῦ ἐν δικαστηρίῳ, ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, ἢ τὸ δημόσιον ἀπέδοτο, μὴ εἰσάγειν περὶ τούτων εἰς τὸ δικαστήριον, μηδ' ἐπιψηφίζειν τῶν ἀρχόντων μηδένα, μηδὲ κατηγορεῖν ἐόντων, ἃ οὐκ ἔωσιν οἱ νόμοι. Ad haec conf. Petiti LL. AA. p. 451. Ceterum pro ὑπὲρ τῶν αὐτῶν, quod plerasque editt. occupat, dedi περὶ τῶν αὐτῶν, tum propter auctoritatem a codd. optimis, tum quod ita loquuntur omnes, qui legis meminerunt.

126. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτά τε ὑπάρχει — Quum etiam nunc maneant viri merita, novaque aliorum accesserint. Acuendum pronunciando verbum ὑπάρχει. Ne quis putet scribendum, ταῦτά τε ὑπάρχει, eadem sint, quae fuerunt prius.

§. 128. Καὶ μὴν καὶ Γελάρχῳ πέντε τάλαντα ἀποδοῦναι γέγραφεν οὗτος — Mirificam h. l. vim habet contrapositum, quo oblique simul Populus in memoriam revocatur rei, ab Aristophonte olim, for-

tasse non sine offensione, factae. Sed dicendum de singulis. Et principio quidem qui occurrit *Gelarchus*, ex uno hoc loco nobis innotuit. Ergo cur Reisk. mutare velit *Telarchum* aut *Agelarchum*, id vero nescio: nisi forte sibi visus est homo Lipsiensis omnia Atheniensium nomina tenere. Ac poterat quoque asserre *Clearchum*, *Zelarchum*, etc. Mox γέγραθεν proprium verbum de eo, in cuius sententiam decretum factum. Statim post veretur Taylorus, ne oculus librarii ad subsequentem versum aberrans illud temere adiecerit, τοῦ Δήμου. Quae suspicio prudentissima est. Ubicunque factio illa democratica memoratur, dici solet οἱ ἐν Πειραιεῖ. Vid. sup. p. 228. Itaque receptam lectionem parum defendas talibus locis, qualis est Aeschinis hic de fals. leg. p. 337. F. ὑπομνεῖτε τὸν μὲν εὐεργέτην τοῦ Δήμου καὶ τῶν ἐκὸ Πειραιῶς κ. τ. λ., multo minus artificio eo, quo Reiskius utitur. Id enim sequaris, Lysias atque alii saepissime male scripsisse dicendi erunt. Forsitan tamen hactenus verba tuearis, si Oratorem putes a solenni locutione recessisse eo, quo melius eluceret vis illorum, ἐπὶ τῇ τοῦ Δήμου προφάσει. Sin contra vanum hoc videatur, illico verba hinc abeant oportet; et quis requirat? Postremo hanc structuram, μὴ τοίνυν δεδόσθω, ὧν δὲ — παραινει, negatione ad utrumque imperativum relata, sic accipe: *Non igitur illa, quae nullo teste data sunt, per causam Populi Gelarcho reddere debebas; quorum autem Populus ipse testimonia publice fixit, ea revocanda censere.* Ceterum perperam in seqq. opinatur Taylorus, delendum esse articulum ante αὐτός. Explicui structuram ad §. 28. p. 258.

§. 129. Οὗτός ἐστιν οὐδενὸς ἤττον τῶν λεγόντων δεινός, εἰπεῖν. Notatu dignam duco formulam, δεινός εἰ-

πεῖν, pro qua ubique legere me memini δεινὸς λέγειν.
Fuit, puto, caussa mutationis in proximo λεγόντων.

§. 130. Οὗτος ἴσως ἐρεῖ τριηραρχίας αὐτοῦ καὶ λει-
τουργίας. Enarrabit fortasse munera pro Republ. a se
obita. Ut pro Phorm. p. 964. F. Ἀλαζονεύσεται, καὶ
τριηραρχίας ἐρεῖ καὶ χορηγίας. Latine pari elegantia
verbum pro verbo reddas: *Trierarchias loquetur et
choragias.* Nam sic Latini verbo loquendi utuntur de
homine, qui rem frèquenter in ore habet, praeser-
tim cum iactatione. Notus Tigellius poetae, *reges
atque tetrarchas loquens.* Paulo post in verbis, μάλ-
λον ἂν παραινέσαιμι αὐτῷ, melius, ut nunc quidem
textus est, cum Markl. videbatur scribi αὐτῷ. Di-
spiciendum vero, quum παραινέσαιμι ita nudum in-
solentia quadam laboret, an verius legatur, παραινέ-
σαιμι αὐτῷ, αὐτῷ τινὰ τιμὴν ὑμᾶς ἀξιοῦν δοῦναι. Quod
genus vitii solenne est in libris.

§. 131. Κατὰ πάντων τῶν συνδίκων τούτων· πολλά-
κις — Sic omnes edd. interpungunt, praeterquam
postrema, rationem sequens Marklandi, qui τούτων
ad sequentia trahit. Id ego imitatus sum, etsi non
omnino persuasus de necessitate rei: Quippe ad il-
lud, εἰς ἕκαστος, nihil vetat in animo repeti αὐτῶν.
Sed placet, fateor; vis maior, quae pronomini ac-
cedit a loco, quem nunc occupavit. Pro τισὶ πρά-
γμασι proxime in quibusdam libris legitur, τισὶ πα-
ραδείγμασι, alibi τὶ πράγμασι, meri errores scriba-
rum. Eos augere non debebat vir doctus coniectura
nova, τισὶ παρανομοῦσι. Dictum est πράγμασι pro-
pterea, quod syndici non tantum ad leges defen-
dendas creari solebant, sed ad alia quoque, quae
ad Rempubl. pertinerent. Porro restat in h. l.
quiddam, quod graeci sermonis diligentiore[m] pos-
sit morari. Nam alias quum Attici dicunt, ὃ μέγισ-

στον ἀπάντων ὑπάρχει, ὁ δεινότατον πάντων ἐστίν, ὁ πο-
νηρότατον, aut similiter, tum in consequenti membro
inferunt fere ὅτι aut γάρ. Quo in genere particu-
lae γάρ usus est inchoativus, quem tractavit Hoogev.
Doctr. Particc. gr. T. I. p. 187., quanquam negle-
cta re, quam quaerimus. Post prius autem mem-
brum subaudiuntur verba, τοῦτό ἐστιν. Atque hic
quidem usus loquendi tot exempla habet in Oratori-
bus et alibi, ut omissio particulae videri possit in-
solentior. Sunt tamen loca, quamvis rariora, quae
hanc brevilloquentiam ab omni suspicione defendant.
Aeschin. in Ctesiph. p. 434. B. "Ο δ' ἦν ἐπιφθονώτα-
τον· προξενίας τινές εὐξημένοι ἐν ταῖς ἔξω πόλεσι διεπράτ-
τοντο ἀναγορεύεσθαι, ὅτι στεφανοῖ αὐτούς ὁ Δῆμος κ. τ. λ.
Demosth. in Midiam p. 616. A. "Ο δ' οὖν δεινότατον,
καὶ οὐ λόγος, ἀλλ' ἔργον ἤδη· τὰς δίκας, ὡς αὐτῶν οὐ-
σας, ἠφίεσαν τοῖς ἐπιτρόποις. Contra Idem de fals.
leg. p. 325. C. "Ο τοίνυν μέγιστον ἀπάντων, καὶ οὐ λό-
γος, ἀλλ' ἔργον ἤδη· βουλομένου γάρ κ. τ. λ.

131. Ἔστι δὲ καὶ μάλα ἔχων νόμος ὑμῖν καλῶς.
Structuram vides esse, ἔστι δὲ νόμος ὑμῖν, καὶ μάλα
καλῶς ἔχων. Ubi καὶ intendit, non copulat. Aeschi-
nes in Ctesiph. p. 433. A. Οὗτος ὁ νόμος καὶ μάλα
καλῶς ἔχει. Etiam hoc monere debui propter emen-
datorem, qui politissimi scriptoris opus, tanquam
tirunculi pensum, tractavit.

131. Μὴ ἐξεῖναι χειροτονηθέντα ὑπὸ τοῦ Δήμου πλέον
ἢ ἅπαξ συνδικῆσαι. Legem ipsis his verbis exhibet
Petitus LL. AA. p. 336., ibique ita vertit: *Nemo
plus quam semel syndicus a Populo creator.* Quae
versio recte exprimit vim participii, sensumque ha-
bet unice verum. Contra Ind. Lamb., μὴ ἐξεῖναι οὐ
χειροτονηθέντα, sensu plane alieno, qui tamen etiam
Wolfio placuit. Nec Reiskius bene cepit locum.

Optime in eo versatus est Taylorus, docens, χειροτονηθέντα ὑπὸ τοῦ Δήμου appositum esse ad distinguendum syndicum publicum a privato. Conf. Prolegomm.

§. 133. Ἐγὼ δὲ — καταβήσομαι. *Dicendi finem faciam, de suggestu descendam.* Ita Lysias in Erastoth. p. 441. Βούλομαι δὲ ὀλίγα ἑκατέρους ἀναμνήσας καταβαίνειν. Saepissime ἀναβαίνειν et καταβαίνειν legimus in hoc genere, et rarius additur ἐπὶ τὸ βῆμα, et ἀπὸ τοῦ βήματος, ut ἀναβιβάζειν quoque, in suggestum adscendere iubere.

133. Δι' ὧν ἢ μικρὰν ἢ μεγάλην ἔστ' εἶναι τὴν πόλιν. Prius ἢ plures negligunt: at firmant libri meliores, sententiae vis, et locus in Timocr. p. 806. A., ubi haec sententia eodem modo omnium codicum consensu repetitur.

133. Μηδένα εἶναι τὸν πονηρόν. Delent articulum Par. 1. Ital. Vind. Bodl. Aug. 1. Tayl. et Reisk. Quod minime improbo. Partim omnino in praedicto, quod Grammatici vocant, nullus est articulo locus; partim, nisi quid arguteris, nulla eius hic potestas esse potest.

§. 134. Ἄλλ' ὅτι καὶ παρανομίας — Haec lectio, in Marg. Ben. annotata, a libris quidem nullam videtur auctoritatem habere, et ingenio potius Lambini deberi. Habet eam tamen et Wolfus in altera editione sua, qua uti soleo. Verum ea lectio, undecunque est, ab omni consequentia loci adeo commendatur, ut morosissimi iudicis calumnias statim conspecta repellat. Itaque et Tayl. et Reisk. receperunt. Stulte rusticeque Oratorem loqui fecerunt librarii, qui dederunt παρανομίας. Mox omnes vulgo, ἡμᾶς ἀδικούντων, praeter Aristidem Art. p. 468. et Wolfum in versione.

134. Μηδέν ὡς χρεῖ — ἐξέστω. Locus est classicus de lege, qua cautum est, ne a iudicibus cuiquam unius delicti plures poenae irrogarentur. Παθεῖν poenam corporis spectat, ἀποτίσαι pecuniariam. Conf. Herald. Animadv. ad I. A. et R. III, 1. Lectio vero nostra, μηδέν ὡς χρεῖ, est ex Felic. Man. Wolf., eandemque videntur dare voluisse editt. principes et codices ii, qui habent, μηδ' ὡς χρεῖ. Ben. autem dedit, ὡς χρεῖ μηδέν. Quae talis variatio movit textus corrupti suspicionem. Ita Wolfius coniecit, μηδενὶ ὡς χρεῖ, Marklandus, μηδενὸς χρεῖ, Reiskius, ut est audaciore ingenio, ὡς ἄρ' ἦ, τίμημα ὑπάρχειν, scil. δεῖ, iudex ne poenam irroget, quae cunque natura est rei, de qua pronuncian- dum sit. Idemque Aristarchus deinde quoque sollicitat ὀπότερον, casu accusativo offensus, quum alibi solenne sit τιμᾶν τινὶ τινος. Corrigit ergo ὀποτέρον, casu gignendi. Sed fallitur vir doctus, ut solet. Ὀπότερον, ut et ἀμφοτέρα, quod ab eo intactum relinquitur, ad infinitivos pertinet, non ad τιμήση, et vertendum, utramcunque poenam iudices iniungant. Illuc ut redeamus, in verbis, μηδέν ὡς χρεῖ τίμημα ὑπάρχειν, septima ratio superest, ut illud, ὡς χρεῖ, dicamus infinitivo explicando olim in margine adscriptum. Vid. not. p. 224. Unde intelligi liceat, cur ita varietur in libris. At post infinitum, ὑπάρχειν, utique dici debuisset ἐξεῖναι. Sed commutata ratio nostra sane nec insolens est, neque ullo modo dura. Similiter posthac εἶναι legitur imperativis interiectum.

§. 135. Καὶ ἡ οὐσία δημοσία ἔστω. Ulpiani observationem, idem esse καὶ quod ἦ, falsam Orator ipse arguit, nec ego ita intelligam virum praeclarum, qui Scholion hoc laudat ad Petium LL. AA.

p. 610., quasi illud in hoc ipso loco comprobet. In seqq. ἐνδείξεις et ἀπαγωγαὶ formae sunt accusationum, de quibus vid. Salmas. de M. U. p. 773. seqq. et Herald. ad I. A. et R. p. 320.

135. Ἐάν τις ὀφείλων ἄρχη τῷ δημοσίῳ. Lambinus coniicit, ἐάν τις ἄρχη ὀφείλων τῷ δημοσίῳ. Vind. et Aug. 1. ἐάν τις δ' ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἄρχη. Medentur scilicet sic traiectioni, quae non egebat medela, ut supra docui. Conf. simile exemplum §. 138. Ἄν τις ἀμύνων τι πάθῃ τῇ δημοκρατίᾳ. Rem ipsam quod attinet, Athenis magistratu fungi, aut iudicem fieri, aut omnino Rempublicam attingere, h. e. cum Populo agere, non licebat eis, qui essent ἐγγεγραμμένοι ἐν ἀκροπόλει, h. e. *debitores aerario Reip.*, quod in arce fuit ἐν ὀπισθοδόμῳ. Ibi etiam, qui publico debebant, tabulis aut columnis inscribebantur, quippe ἀτιμίᾳ quadam notati et ipsi, et eorum defunctorum filii. Res nota est, etiam de capitali supplicio. Conf. Or. in Midiam p. 632. B.

§. 136. Καὶ τὸ λοιπὸν ἐῷ. Notavit hoc genus loquendi Aristid. p. 468. et 470. Nam novum nomen unum aut alterum exspectes addi prioribus, φθόνῳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ. Subita igitur praeteritio, qua peius quiddam cogitandum auditori relinquitur, a lectore intervallo post copulam facto indicanda est.

136. Ὅπως μὴ γενήσονται. Ita Lind. et Bodl. cum Felic. et Man., vulgo γενήσονται obtinet ex Ald. Ben. aliisque plurimis. Et hoc quoque mendum Reiskius propagavit, etsi iam Marklandus monuerat, futurum subiunctivi apud probos scriptores usus esse rarioris. Dicere modo debuisset nullius, et pro futuro voluit aoristum. Vid. notata a nobis p. 266.

§. 137. Ἐν τοίνυν τοῖς περὶ τούτων νόμοις ὁ Δράκων — Commemorat Draconem, quia leges illius re-

liquae quidem, at non hae, quae essent de caede, Solonis legislatione sublatae erant. In *αυτόχειρα ἄλλον ἄλλον* media vox ab editt. omnibus abest. Habent autem eam Par. 1. Vind. Aug. 1. Bav., et hinc iure in ordinem reduxit Reisk. De ipsa voce *αυτέχειρ*, ab Atticis huius aetatis usurpata pro antiquiore *αυθέντης*, h. e. *aut sui aut aliorum interfector*, vid. Arnald. Lectt. gr. p. 25. et Valcken. Diatr. Euripid. p. 189. Iam quae sequuntur verba; *χερνιβων εἰργεσθαι τὸν ἀνδροφόνον, σπονδῶν, κρατήρων, ἱερῶν, ἀγορᾶς*, petita videntur e veteri lege, quae integra hodie non exstat. Mala autem fertur lectio, *χέρνιβος*, quam Schol. explicat de vase. Sic quidem Andocides iungit *χερνίβοις καὶ θυμιατηρίοις* Or. IV. p. 127. Verum ibi necessario scribendum *χερνιβίοις*. Nam omnino formae *χέρνιβον* vix alia auctoritas adest, quam quae ducitur ex Iliad. ω, 304., versu ne ab omnibus quidem olim genuino habito. Vulgata nostra scriptura, *χερνιβων*, significat *aquam lustralem*, ut optime docet Athenaeus, laudatus nuper a Sophoclis sospitatore ad Oedip. T. 236. seqq., qui versus ad h. l. comparati docebunt, quam apte ritibus Atticis apud poetam Oedipus percussorem Laii exsecretur:

Τὸν ἄνδρ' ἀπαυδῶ τοῦτον, ὅστις ἐστὶ, γῆς
 τῆςδ', ἧς ἐγὼ κράτη τε καὶ θρόνους νέμω,
 μήτ' εἰσδέχεσθαι, μήτε προσφωνεῖν τινά,
 μήτ' ἐν θεῶν εὐχαῖσι, μήτε θυμάσι,
 κοινὸν ποιεῖσθαι, μήτε χέρνιβας νέμειν,
 ὠθεῖν δ' ἀπ' οἴκων πάντας, ὡς μιάσματος
 τοῦδ' ἡμῖν ὄντος — — —

Iam lustrationes, a quibus homicidae arcebantur, fieri solebant et sacris in locis, et in foro. Vid. Aeschin. in Timarch. p. 263. E. et in Ctesiph. p. 456. E. Mox et *σπονδῶν* et *κρατήρων* pertinet ad sacrificia.

Nam κρατήρες, libationibus adhiberi soliti, solenniter componuntur cum σπονδαίς. Ut Or. Nostri de fals. leg. p. 338. γ. Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα — ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς, ἐπὶ ταῖς θυσίαις, σπονδῶν καὶ κρατήρων κοινωνοὺς πεποιήσθε. Ceterum inest vocabulis nostri loci coniunctis notio adempti *universi iuris civitatis*, τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἐν ταύτῃ πάντων, καὶ ὁσίων καὶ ἱερῶν, ut Demosth. loquitur in Aristocr. p. 731. C. Similiter Antiphon Or. XV. p. 762. Εἰργασθαι πόλεως, ἱερῶν, θυσιῶν, ἀγώνων. Conf. Herald. ad I. A. et R. VII, 23.

137. Ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀποκτινύναι. Exempli causa, si cui vis illata esset, seu moechum apud uxorem, matrem etc. deprehendisset. His modis qui caedem patrasset, eum Draco voluit esse *culpae insontem*, καθάρων, ὁσίων, εὐάγῃ, ἀθῶον. Conf. Petiti librum saepe nobis laudatum p. 619.

§. 138. Εὖ πεποιήκατε τοὺς εὐρομένους, καὶ τῆς Δημοφάντου στήλης. Participio tacite addi debet χάριν aut τιμὴν τινα, e prioribus, χάριν κομίσασθαι. Columnam autem *Demophanti* h. e. populiscitum statim post exactos tyrannos auctore illo (Δημοφάντου εἰπόντος) factum, et columnae de more insculptum, praeter Nostrum laudant duo Oratores, Andocides de Myst. p. 48. et Lycurgus in Leocr. p. 223. seqq. et in priore horum etiam servatur formula iurisiurandi tum perscripta, e qua ea apponam, quae Nostro consona sunt maxime. Ἐάν τις κτείνων τινὰ ἀποθάνῃ ἢ ἐπιχειρῶν, εὖ ποιήσω αὐτόν τε καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐκείνου, καθάπερ Ἀρμόδιόν τε καὶ Ἀριστογείτονα, καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν. Ubi verba tantum habes alia, rem eandem. Sic ἂν τις τι πάθῃ est pro illo, εἰάν τις ἀποθάνῃ, euphemismus notissimus. At legitur in loco Demosthenis vulgo, τῆς Δημοφάντου στήλης.

Quod mendum plures in fraudem deduxit, ut Fabricium Bibl. gr. IV, 22. p. 16., qui male rem refert ad Diophantum Archontem Olymp. 96, 2. Occurrit quidem psephisma Diophanti apud Nostrum de fals. leg. p. 306. E., sed id longe alius generis et aetate posterius. Veram scripturam nominis, Δημοφάντου, clare servant Par. 2. 5. 7. Aug. 1. et Bav. Quibus accedit Ulpianus, non correctus ille ad textus depravationem, sed qualem habent editt. principes, quae etsi ipsae quoque in contextu tenent Διοφάντου, tamen in Schol. verum sequuntur. Vitium loci primus detexit Valcken. ad Herodotum V, 55., eique recte paruit Reiskius, ceterum peccans statim in hoc, quod post Ἀριστογείτονι putat excidisse δεδώκατε. Cui demum, vel latini sermonis perito haec ellipsis insolens videatur?

§. 139. Οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον — — τὰ μέλλοντα ἤδεις; Locum hunc utri vexarint peius, editores, an librarii, difficile est dictu. Nam primum negatio et ante ταῦτά, et ante κατεμέμφου, in plerisque exemplaribus, scriptis, editis, adest nulla, nisi quod priore loco οὐ dedit Felic., unde id transiit in textum Man. et Wolfii, et in Ind. Lambini; posteriore autem loco unus Wolfius, prorsus de suo, invexit voculam μή. Indignatur id Taylorus, quod is in altero loco ita contra fidem plurimorum et praestantiorum codicum, in altero contra omnium, aliud inculcarit, ac voluerit ipse Demosthenes. Iam de codicibus cum optimo quoque hanc tenemus sententiam, earum quidem fidem editori esse religiose sequendam, modo ne in literas et apices sic iuret, ut sensum communem eiuret. Quod vero Taylorus se iactat scire, quid Demosthenes voluerit; aut Taylorus, aut ego turpiter fallimur. Multo

enim aliud in Oratore video, atque illè. Sed sententiam quomodo sine negationibus expediat vir doctus, ipsis verbis eius docendum est, praesertim quum omnino desperem, fore unquam, ut vim eorum, satis assequar. Hoc ergo, inquit, videtur Orator velle: Si priorum temporum liberalitatem reprehendas, cur ista Tua lege, quae sancit, μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι, etiam liberalitatem futurorum claudis? cur non rationem habuisti posteritatis? Sint Chabriae, sint Cononis res gestae, et opinione omnium, et praemiis, quae consequuti sunt, minores: esto, ut Resp. honorum fuerit liberalis nimio. At unde scis, ea tempora non reditura olim, ubi bonis civibus, ubi Harmodiis iterum fuerit opus, ubi Resp. suorum civium merita liberalitate vincere non poterit? *Εἰ τὰ προτοῦ κατεμέμφου, τί μὴ καὶ τὰ μέλλοντα ἤδεις;* *Se biasimi le cose passate, che sai tu di quelle, che hanno a venire?* Ergo omnino fieri nequit, ut ea lex commode lata sit, quae eadem de praeteritis statuit, eadem de futuris, quorum eventus incerti, et variae in utramque partem inclinationes a nullo legislatore rite comprehendi possunt. *Οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, ὃς περὶ τῶν παρεληλυθότων καὶ μελλόντων ταῦτὰ λέγει.* *Non si debbe per buona tenere una legge, che delle cose passate e delle future parimente determina.* Ut recte versio italica. Hactenus ille. Atque haec vocat *sensum*, eumque longe praestantiorum altero, ex appositis negativis manante, nec amplius dubituros nos dicit, quid sequamur. Et placuit haec crisis postremo editori ita, ut utramque negativam fidenter expunxerit, posteaque scripserit, *τί; μὴ καὶ τὰ μέλλοντ' ἤδεις;* In notis tamen idem triplicem proponit modum emendandi: primum, ut omittatur *τί* ante

μή, uti facit Aug. i. et Bav.; secundum, ut legamus, εἰ τῶν προτοῦ κατεμέμφου τι, μή καὶ τὰ μέλλοντα ἤδεις; tertium, ut, reiecto τὶ post μή, scribamus, εἰ τὰ προτοῦ κατεμέμφου, μή τι καὶ τὰ μέλλοντα ἤδεις; *Priorum si te poenitebit, num quid etiam futura praevidebas? Ad has tantas divitias accedit Marklandus, clare legendum pronuncians, τί μή καὶ τὰ μέλλοντα εἶδες; Cur non futura considerasti?*

Credo equidem, uti leviter nunc locus a me mutatus est, in eo neminem graece doctum quidquam inventurum, quod culpaе speciem habeat. Τὰ παρεληλυθότα, quod paullo post dicitur τὰ προτοῦ, patet, referri ad *Harmodii et Aristogitonis honores et praemia*. Τοιοῦτοι sunt tales, quales sese praestarent illi duo. Μὴ καταμέμφεται τὰ προτοῦ Leptines, quum praemia duobus illis decreta lege sua probat et firmat, quum illos lege plane vult exceptos. Iam se sponte sententia loci offert haec: *Nullo pacto lex ista probari potest, quippe quae aliud de rebus actisque praeteritis statuatur, aliud de futuris, neque ex aequo utraque iudicet. In uno quidem capite legis Leptines scripsit: ne quis immunis esto, exceptis Harmodii et A. posteris. Praeclare! Laudo, quod hactenus illis viris suos honores reliquit, sua praemia ac Populi decreta rata habet. At idem cavit in altero capite, ne omnino porro liceret immunitatem in quenquam conferre. Hic vide mihi, vir optime, quam Tecum ipse discordes. Hic posteris Harmodii et A. immunitatem olim tributam ratam habes, illic ne cuiquam ea in posterum unquam tribuatur, vetas. An tribuere eam ne tum quidem licebit per Te, o bone, quum in civitate forte erunt Harmodio et Aristogitoni similes? Talesne quoque hocce praemio ornandos negas? At qui in civitate nostra olim facta reprehendere non es ausus, qui ty-*

cannidarum posteros lege Tua solvis, quid? num Tu etiam futura noras, quum legem scriberes? Num certum Tibi erat, nunquam talia tempora Reip. reditura esse, in quibus ad statum popularem a domi- natu defendendum Harmodiis opus sit; ut summe nos poenitere debeat praemia sustulisse etc. Sed haec ve- recundius expressa sunt, et sine ullo verbo male ominato. Particula ὅτι alienum responsum annun- ciat, ut §. 30. Dices quidem Tu, aut alius, procul nos abesse a tali expectatione etc.

Sufficiant haec ad totius loci tenorem declaran- dum, nec lubet Taylori commentum illud exagitare, quo bonam legem negat esse, quae de praeteritis et futuris eadem statuatur. Neque id commentum iis defenditur, quae dixit de eventibus temporum in- certis, a nullo legislatore provisus, qui ad leges va- riis modis immutandas valeant. Quippe id h. l. Demostheni invito obtruditur, qui rem eloquitur nu- de et simpliciter, et, pro more suo, multo dixis- set accuratius, et ad communem hominum sensum aptius, si cum Taylora voluisset sophistam agere. Quam saepe veteres Oratores dicunt, leges vultum omnibus eundem exhibere, et *omnibus una eadem- que voce oportere loqui*, ut Ammianus Marcellinus ait XXVII, 6. Vere ergo scriberetur, *οὐ ταῦτὰ λέ- γει*, etsi nullus liber addiceret. Atque ita etiam ante *κατεμέμφου* negativam requiri, superiora cla- mant. Ac nihil est hoc vitio solennius, ut *οὐ* post τοῦ extritum sit. Nam Wolfii coniecturam *μη* ab- ieci, quia in mea ratione ad maiorem facilitatem corruptelae illud quoque accedit, quod alteram par- ticularum haud paullo melius usus loquendi fert. Sci- licet verba, *εἰ τὰ προτοῦ οὐ κατεμέμφου*, suppleri pos- sunt addendo, *ἀλλὰ ἐπαινείς*. In hoc autem gene-

re dicendi negativa οὐ optime locum habet; rarius et minus bene μή.

Denique ne ultimo quidem membro inoffensum pedem editores referre potuerunt. Nam male vulgo coniunctim legitur, τί μή καὶ τὰ μέλλοντα ἤδεις; Quod Wolfius vertit, *cur non futurorum etiam rationem habuisti?* Nullus vero locus est particulae μή, quum sic interrogamus, *cur non?* Tum et lex sermonis et usus postulat οὐ, respuit μή. Sic soloece dicas, τί μή ἐποίησας τοῦτο; *Cur hoc non fecisti?* Quod ratio haec ipsum Marklandum fugit, qui tamen in reliquis loci plus, quam ceteri, intellexit; id ego mirarer, nisi aliunde constaret, has in Demosthenem notas a viro summo effusas potius esse, quam scriptas. At enim exempla sunt, ubi in interrogationibus iunctim ponitur τί μή. Haec ne quem aliquando deludant, neu dissimilia pro similibus habeantur, rem quasi praetereundo explicabo. Legimus quidem in Aristid. Declam. Leptin. §. 94. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ μὲν καλόν τι καὶ δίκαιον, ὅς οὗτος! τὸ τῶν δωρεῶν οἶε, καὶ τῇ πόλει συμφέρον, τί μή πᾶσιν ἀπλῶς αὐτῶν μεταδίδως, ἀλλὰ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐ, εἰ δ' ἀλύσιτελεῖς εἶναι σοὶ δοκοῦσι, καὶ κατέγνοις αὐτῶν, καὶ οὐδὲν ὑγιές εἶναι νομίζεις, τί μή καὶ πάντας τούτων ἀποστερεῖς; Hic vero μή copulandum non est cum pronomine τί, sed in priore loco cum πᾶσιν, in posteriore cum πάντας; ibique verba, τί μή καὶ πάντας, idem valent, quod τί καὶ μή πάντας, ἀλλ' ἐνιοι, quod verbum, ἐνιοι, latet in τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐ. Itaque μή in utroque loco positum est plane, uti supra apud Nostrum §. 2. μή τινες, ἀλλὰ πάντες, et ultima latine verti possunt: *Sin donationes prorsus tibi inutiles videantur, cur quosdam tantum praemiis suis spoliis, cur non omnes?* Iam quod ex aliquot editt. sumsi,

τι; μή, haec vim habent et acrimoniam quandam interrogantis, quae potestas saepe in soló 'μή' interrogativo inest. Longior in h. l. factus sum subtilitatis studio. Nec usquam in tota Oratione maiores fluctus et inutilius ab Intpp. excitatos vidi.

§. 140. Οἷς μηδεὶς ἂν νεμεσήσαι. Ex veteri superstitione bonorum invidiosa praedicatio homini credebatur fortunam, quae adesset, parum tutam, atque adeo deorum iram concitare. Quid? quod πᾶν θεῖον φθονερόν putarunt, ut ex Herodoto constat. Eam sententiam aliquis iuper ex instituto misere vexavit singulari scriptione, Solonem et reliquos priscos sapientes ex nostris ingeniis iudicans.

§. 140. Οὐδέ γάρ ἂν Λακεδαιμόνιοι ποτε ἤλπισαν εἰς τοιαῦτα πράγματα ἀφίξεσθαι. Omnino ἐλπίζειν est *expectare*, unde interdum occurrit sensu *timendi*, quae tamen propria vis verbi non est. In hunc modum accipies, quae traduntur ab Intpp. ad Thomam M. p. 299: Εἰς τοιαῦτα, in talem fortunam, scil. quacum nunc conflictantur, Similiter a sibi ἐκείνῳ. Conf. ad §. 33. p. 264.

§. 140. Οὐδέ γε ἴσως Συρακούσιοι, τὸ πάλαι δημοκράτουμένοι. Nempe per 60 sere annos, inde ab Olymp. 78, 3., quo anno antiquiorum tyrannorum ultimus, Thrasybulus, regno privatus est. Nam prior Dionysius, qui statim memoratur, potitus regno est Olymp. 93, 4. Vid. Diodor. XI, 68. et XIII, 96. Reliqua, de imperio Syracusanorum latissime patente, in vulgus nota sunt. Carthaginienses illis subiecti post cladem ad Himeram Olymp. 75, 1. Vid. Diodor. XI, 20. seqq. Iustin. IV, 2. et de clade Atheniensium superius notata p. 264. Sed ultimis periodi longius immorari cogimur. Primum quidem hoc alii quoque scriptores testantur, Diony-

sium, patrem, extremo loco natum fuisse, et, priusquam tyrannidem occuparit, nullius apud suos auctoritatis. Diodorus, haudquaquam spernendus auctor in rebus Siculis, XIII, 96. eum γραμματία καὶ τὸν τυχόντα ιδιώτην vocat, et qui Wesselingio ad h. l. citatur, Polyaeus V, 2, 2. ὑπηρετοῦντα καὶ γραμματεῦντα τοῖς στρατηγοῖς. Iam id munus γραμματέως, ex multis locis Oratorum patet, Athenis parum honorificum fuisse. Non fuit illud quidem in Graecia per se inhonestum aut contemptum, ὑπηρεσία tamen, non ἀρχή, plane ut apud Romanos *scribae* interdum etiam cum lictoribus numerantur inter *apparitores magistratum*, iisque *ministerium* tribuitur, nunquam *magistratus*. Quanquam in graecis civitatibus paullo honorificentior ea provincia habita, quippe et ingenuorum hominum, et non mercenaria, ut puto. Conf. Nepotis Eumen. c. 1. At verbum tamen, ὑπηρετεῖν, solenne ubique de scribis, passimque coniunctum cum γραμματεῦν et ὑπογραμματεῦν, uti. ap. Demosth. de Cor. p. 516. C. et alibi. Atque hoc non aliter fuisse Syracusis, eundemque ibi scribas locum tenuisse, pro certo poni potest, quid quid obloquatur Ulpianus, quem recte refutant Spanhem. de U. et P. N. Diss. IX. p. 705. et Wesselingius. l. c. Iam plane non dubium est, Dionysium propter hoc ipsum munus γραμματέως a Nostro vocari potuisse ὑπηρετήν. Nescio tamen quid in hoc loco me offendi, quoties lego verba, ὃς ὑπηρετής ἦν, ὡς φασί. Quis enim? Haecine, ὃς ὑπηρετής ἦν, ad declarandum locum scribae credamus adiecta? At quis auditorum olim ignorare potuit, γραμματέως esse ὑπηρεσίαν, non ἀρχήν? Id scilicet Populus Atheniensis docendus fuit. Verum ut eiusmodi declarationem huic loco, quum de Siculis rebus agatur, minus

minus alienam putes, iam edoceri cupiam, cur eam Orator fecerit verbis tam ineptis? Talia sunt sane, ὅς ὑπερέτης ἦν. Unde enim hoc tempus praeteritum? Ferri id utique posset, si scripsisset, ἡπερ ὑπερῆσια ἐστὶ, certe ita ratio dicendi constaret. Non minus tamen offendit illud, ὡς φασι. Est enim absonum, si ad totam sententiam referas; nec magis ferendum, etiam per leges sermonis, si ad unum nomen γραμματέως. Nam sic deberet esse, γραμματέως ὄντος, ὡς φασι. At ratio quaedam videatur adesse, salebras has omnes complanans, ut post illud, ὑφ' ἐνός γραμματέως, novam quandam conditionem hominis inesse dicas appositis verbis, ὅς ὑπερέτης ἦν. Nimirum ad hoc aliquis abuti possit Polyacni loco, quem ante laudavi. At si nova et diversa a priora conditio nunc accederet, ista molestia praeteriti temporis eadem nos premeret. Nec video, in hac ratione, cur non potius Orator dixisset, γραμματέως καὶ ὑπερέτου, quanquam vel sic abruptius, nec pro solita perspicuitate sua locutus esset. Post haec omnia, quae dixi, primum facere non possum, quin illud, ὡς φασι, absurdum iudicem et alienum. Haud dubie Dionysii, principis tam potentis, prior conditio satis tum nota fuit; atque ut minus nota fuerit, rumor vulgi et fama locum in tali argumentatione non habebat. Concinit quidem vulgato textui Scholiastes, sed huius cantilenam non ita curo, ut propter eam verba, quae inclusi, minus mihi videantur suspecta, minusque glossatorem oleant. Quin surreptis illis etiam gravitas orationi accedit. Huius vero reperti laudem, si qua est, ex parte praecepit Reiskius, in Notis monens: *Verba, ὅς ὑπερέτης ἦν, videntur e scholio superesse, eoque delenda esse. Vcluerat lector aliquis significare, quam contenti olim*

scribae fuissent; ideoque adscripserat, scribas in numero servorum publicorum fuisse. Non dubito, in postremis virum scribere voluisse *ministorum*, etsi scio, *servos publicos* et scribas coniungi a Capitolino Gord. tr. c. 12. Hoc unum miror, quod Reisk. parcere potuit verbis, ὡς φασι. Ea ipsa sunt, quae mihi prae ceteris corruptelae suspicionem iniecerunt.

§. 141. Οὐδέ γε ὁ νῦν ὢν Διονύσιος — Dionysii minoris eiectione ex insula incidit in Olymp. 106, 1. De tota re gesta constat ex Diodoro XVI, 6., Nepotis Dione, et ex Plutarcho, quem imprimis confer in Dione p. 968. D. Tetigisse haec vulgata satis habeo. Sic et sententia, τὸ μέλλον ἀδελον κ. τ. λ. sine comparatione locorum similium bene intelligitur. Iisdem verbis ea repetitur in Or. de Rhod. libert. p. 146. D., et latine a Livio XXVII, 9.

§. 142. Σκέψασθαι παράλληλα — Sat frequens hoc in Atticis pro παραλλήλως, et inutile est, cum Tayl. disiungere, παρ' ἄλληλα. Nec minus recte servamus vulgatum, κατεψηφισμένοις, pro quo idem ille commendat καταψηφισαμένοις ex Par. 1. 2. 7. Ital. Aug. 1. Bav. Feras hoc hactenus, ut sit pro εἰάν καταψηφίσθητε. Prius tamen verius, quod resolvi potest, εἰ κατεψηφισμένοι ἔσεσθε. Verius, inquam, quia sententiae h. l. magis convenit εἰ, quam εἰάν, propter huius particulae vim ἀοριστολογικὴν. Ac plane sic est in Lycurg. adv. Leocr. p. 143. In seqq. ellipsis facilis in τί μή, h. e. τί συμβήσεται μή κατεψηφισμένοις. Ceterum tota haec peroratio est ex optimis partibus Orationis, et causae aptissima.

§. 144. Οὔτε τῶν περιστηκότων, οὔτε τῶν ἄλλων — Oī περιστηκότες sunt, qui aliis locis vocantur, οἱ ἐπακούουσι τῆς κρίσεως, οἱ ἔξωθεν περιστάσι, ut ap.

Aeschin. in Ctesiph. p. 428. D. 436. E. 462. A. lat. *qui circumstant* audiendi gratia, et coronam faciunt, qui in gravioribus caussis, praesertim oratore claro aut gratioso orante, solebant multi esse et Athenis et Romae. Mox omnes edd. occupat *πρὸς ὑμᾶς*, incuria editorum, quod vel Wolfi rector versio ostendit. Accusatorum et reorum in foro semper est *ἀγὼν πρὸς ἀλλήλους*, non *πρὸς τοὺς δικαστάς*, minime in h. l. Quisque hoc videt attentior, etsi nemo Intpp. advertit ante Reiskium. Οἱ *καθημένοι* denique sunt *iudices*, qui solenniter graece dicuntur *καθῆσθαι*, latine *sedere*.

144. *Πρὸς τὰ πονηρὰ*. Intelligere hoc licet, verbo *πάντα* repetito, *πάντα τὰ πονηρὰ*. Ergo nihil opus, cum Par. i. Aug. i. et Reisk. poni *πονηρότατα*. Paulo magis ferrem, si cui §. 146. superlativus aptior videretur, *κατὰ τῶν τὰ πονηρότατα συμβουλευόντων*. Quanquam ibi nihil muto.

§. 145. *Τῇ πόλει τὰ κάλλιστα*. H. e. *quae Rempubl. nostram maxime decet decrevisse*. Mirum est, membranas magno consensu dare, *τῇ πόλει τὰ κραιτίστα*. Quod nemo praeferat, qui Orationem cum cura perlegit.

§. 146. *Ἀφρέθητε ὑπὸ τῆς τῶν λεγόντων κραυγῆς καὶ βίας καὶ ἀναισχυντίας*. *Extortum est Vobis id, quod decrevistis, clamoribus et impudenti convicio*. Conf. instar omnium Aeschin. Or. in Ctesiph. non longe ab initio, quo in loco pristinum iudiciorum ordinem et gravitatem requirit.

146. *Θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαφείρουσι* — Sententia haec imprimis accommodata est ad communem intelligentiam, olim adhibita explicatius a Solone. Demosthenes in Timocrat. p. 805. D. *Βούλομαι ὑμῖν κἀκεῖνο διγῆσασθαι, ὃ φασί*

ποτ' εἰπεῖν Σόλωνα, κατηγοροῦντα νόμον τινὸς οὐκ ἐπιτή-
δειον θέντος. Λέγεται γὰρ τοῖς δικασταῖς αὐτὸν εἰπεῖν,
ἐπειδὴ τ' ἄλλα κατηγορήσεν, ὅτι νόμος ἐστὶν ἀπάσαις, ὡς
ἔπος εἰπεῖν, ταῖς πόλεσιν, ἔάν τις τὸ νόμισμα διαφθείρῃ,
θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι· ἐπερωτήσας δέ, εἰ δίκαιος αὐ-
τοῖς καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος φαίνεται, ἐπειδὴ φῆσαι πάν-
τας τοὺς δικαστάς, εἰπεῖν, ὅτι αὐτὸς ἡγεῖται ἀργύριον
μὲν νόμισμα εἶναι τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων ἕνεκα τοῖς
ιδιώταις εὐρημένον, τοὺς δὲ νόμους ἡγεῖται τῆς πόλεως νό-
μισμα εἶναι. Δεῖ δὴ τοὺς δικαστάς πολλῶ μᾶλλον, εἴ τις,
ὃ τῆς πόλεως ἐστὶ νόμισμα, τοῦτο διαφθεῖρει, καὶ παρὰ-
σημον εἰσφέρει, μισεῖν καὶ κολάζειν, ἢ εἴ τις ἐκεῖνο, ὃ τῶν
ιδιωτῶν ἐστὶ. Προσθεῖναι δὲ τεκμήριον τοῦ καὶ μείζον εἶ-
ναι τὸ ἀδίκημα, τὸ τοὺς νόμους διαφθεῖρειν, ἢ τὸ ἀργύ-
ριον· ὅτι ἀργυρίῳ μὲν πολλὰ τῶν πόλεων καὶ φανερώς πρὸς
χαλκὸν καὶ μολυβδὸν κεκραμένῳ χρώμεναι σίωζονται, καὶ
οὐδοτιοῦν παρὰ τοῦτο πάσχουσιν, ὁμοίως δὲ νόμοις πονη-
ροῖς χρώμενοι, καὶ διαφθεῖρεσθαι τοὺς ὄντας ἐῶντες, οὐ-
δένας πώποτ' ἐσώθησαν.

§. 147. Οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείω λέγειν· οἶμαι γὰρ
ὑμᾶς οὐδὲν ἀγνοεῖν τῶν εἰρημένων. Eadem conclusione
simplici Isaeus utitur Or VI. et VII. et Noster tri-
bus aliis locis. Ubi vulgo perperam scribitur, οὐκ
οἶδ' ὅ τι. Absolute pro particula affirmandi interpo-
ni solet οἶδ' ὅτι, et εὖ οἶδ' ὅτι. Explicui hoc et inter-
dum similia leviora, et nullius doctrinae, ne ad iu-
stam explicationem Orationis quidquam deesse vi-
deretur.

AYEON AGX

I N D E X
SCRIPTORUM, RERUM ET VERBORUM.

QUAE
IN PROLEGOMENIS ET COMMENTARIO
TRACTANTUR.

A.

Adiectiva, cum casu secundo constructa	pag. 330.
<i>Aeschines</i> Orator emend.	245. 252. 266.
— — — illustr.	LXXI. CXXXXIX. seq.
<i>Aeschylus</i> illustr.	217.
² Ἀγχιστεία, vocabulum forense	320.
² Ἀγῶνες, vel στεφανίται vel δεματικοί.	363.
Alcibiades quando natus	336.
² Ἀμαθεῖς, qui sunt moribus rusticis et illiberalibus	339.
Conf. Hemsterh. ad Aristoph. Plut. p. 382.	
² Ἀμνηστία prima in historiis	228.
² Ἄν iunctum cum perfecto soloece	344.
— — — futuro usitate	259. 343.
Anacolutha	249. 351. 358.
² Ἀναρχία apud Atticos CXXVIII. Conf. Wesseling. ad Petit. LL. AA. p. 193. et ad Diod. Sic. XIV, 33.	
<i>Andocides</i> emend.	229. 376.
— — — illustr.	CXXVIII. seq.
Antalcidea pax	275. seq. 281.
² Ἀντιδοσις, eius ratio descripta	CXXIII. seq.
<i>Antiphon</i> illustr.	LXXI.

INDEX SCRIPTORUM,

Antiptosis, figura grammatica	241. 359.
Ἀντιχόρηγος	xc1.
Ἄξια τῆς ἀτελείας εὖ πάσχειν vel εὖ ποιεῖν	271. 342.
Ἀπάγειν, artificium oratorium	235.
Arhepsio quidam	LII.
Ἀποδόσθαι τὰ τέλη	281.
Ἀπογραφή, tabulae, commentarii 254. Conf. Perizon. ad Aelian. V. H. IV, 25.	
Apollonius Dyscolus laud.	344.
Ἀπόφανσις	LXXIV.
Apsines cit.	213. 219. 240. 303. 327. 353.
Ἀραὶ, in ecclesia a praecone pronunciatae	326.
Archebius, Byzantius 280. Pater fortasse illius, quem commemorat Orat. in Aristocr. p. 756. B. Nam quo minus eundem putes, tempora vetant.	
Ἀρχιδωρία, munus publicum ap. Athen.	xc.
Aristidis Declamatio adv. Leptinem, notata	xxxiv.
	seqq. 222. 229.
Aristophon, Azeniensis.	cxxxviii. 367.
Aristoteles emend.	LXIX.
— illustr.	xxxkv. 368.
Articulorum defectus	263. 272. 322. 347. 350. 354. 357. 359. 363. 373.
Ἀσύνδετος structura	296. 311.
Ἀτέλεια ἱερῶν	LXXI.
Athenienses libertate cum Populo agendi olim ma- iore usi, quam Romani	cxxxvi.
Atheniensium superbia publica	226. 288.
Augerius laud.	280. 364.
— refut.	217. 227. 237. 239. 247. 267. 286. 297. 298. 320. 325. 337. 346. 347. 351. 352. 355.
Ἀυληταῖς ἀνδράσι χορηγεῖν, sumtuosissimum Athenis	xciii.
Ἄυτὸς soloece pro ὁ αὐτός	272.

RERUM ET VERBORUM.

Αὐτὸς positum pro μόνος et iunctum cum hoc	303.
Αὐτοσχέδιον, figura oratorum	301.
Αὐτόχειρ	376.
Ἐφορμή	287.

B.

Barthelemius laud.	xc.
Bellum sociale, grave relictibus Atticis.	lix.
— Corinthiacum	275.
— Decelicum, decem annos ductum ab Olymp. 91, 3. usque ad XXX viros institutos. 264. Conf. Isocrat. adv. Callimach. p. 561.	
Berglerus refut.	311.
Bosporus, nomen oppidi et regionis	255.
Βουλὴ de Areopago antiquitus solennius, quam δικαστήριον	319.
Brunckius laud. 263. 273. 276. 277. 338. 344.	358.
— refut.	376.
— refut.	313. 344. 348.

C. κ.

Καί, pro ἢ	374.
— abundans	230.
— in parenthesi	238.
— omissum post verba, οὐ μόνον	257.
Καὶ γὰρ τοι	298. 308.
Καὶ οὐδείς, pro οὐδέ εἷς, ne unus quidem	289. seq.
Καθῆσθαι de iudice	387.
Κακουργεῖν in oratione	334.
Callisthenes quidam	257.
Καλῶς ποιῶν, ποιούσα etc.	329.
Κατὰ τινος ποιῆσθαι κατηγορίαν	213.
Καταβαίνειν, de oratore	373.
Καταλύειν τὸν Δῆμον	233.

INDEX SCRIPTORUM,

Κάφᾶ, in tractu veteris Theudosiae sita	256.
Centesimae, portorium Piraei	254.
Cephalus, Lysiae Oratoris pater	LXIX.
Cephisodotus, Leptineae legis Syndicus	368.
Chabriae tempora, res, honores	LIV. 293. 295. 298. 304. 368.
Χαλκοῦν ἰστᾶναι τινά	339.
Χέρυβον, vox dubiae auctoritatis	376.
Chersonesus Taurica, memorabilis propter mercaturam	252.
Χορηγία, munus publicum ap. Athēn.	LXXXIX. seq.
Χορηγεῖν, pro λειτουργεῖν	LXXXIX. 236. 247.
Χοροδιδάσκαλος	xcī.
Christiana sententia apud Demosthenem	346.
Cicero illustr.	301. 326.
Clearchus quidam	303.
Columnarum apud Graecos usus	285.
Condemnare, sensu accusandi	241.
Cononis, Atheniensis, res	286. seq.
Contrapositorum artificium	230. 244. 359.
Corsinus laud.	LXII. XCII. XCIX. CX. CXIII.
Κρατῆρες in libatione	377.
Χρήσιμος, de homine, pro χρηστός	222. 335.
Κρίνειν et κρίσις, de accusatione	306.
Ctesippus, Chabriae imperatoris filius	LIII.
Κύριος νόμος	CXXXI. CXXXVIII. CXXXIII.
Küsterus refut.	348.

D. Δ.

Dativus loco genitivi	274.
Davesius laud.	266.
—, refut.	216. 343. 344.
Δε̄ in apodosi, etiam apud Atticos	297. Conf. Mitscherl. ad Hom. H. in Cer. v. 37.

RERUM ET VERBORUM.

Decimae ab Atheniensibus exactae	254. 280.
Δῆμος pro πόλις δημοκρατουμένη	232.
Δημοσίᾳ τελευτᾶν	362.
Δήπου in levi ironia.	334.
Δεινὸς εἰπεῖν	371.
Democratiae laudes apud Oratores	233. 327.
Demophanti columna	377.
Demosthenes emend. in ceteris Oratt.	cxkx. 220.
— a glossematis liberatus	245. 252. 266.
— quo anno natus	323. 330. 333.
— quo anno adscriptus in album civium	344. 360. 368. 385.
	lxii. seq.
	cxiii.
Demosthenis Orationum quarundam tempora	lx.
— Oratio in Timocratem, in suo genere unica	lxiii. c. cviii. cx.
— Oratio περὶ συμμοριῶν, quo consilio habitata	cxkx.
	cx.
Demostheni Oratt. quaedam abiudicatae	lx. lxxiv.
	cxkxk.
Δευτερολογίαί et τριτολογίαί in foro Attico	xlviij.
Διαγράφεσθαι, vox forensis 367. Conf. Ruhnken. ad Timaeum p. 61.	
Διατιθέναι, adverbii iunctum.	240.
Διαφρεῖν	276.
Διειρηκέναι, verbum rarius	246.
Dinarchus illustr.	lv. cxv.
Dinias quidam	368.
Dionysius, pater	384.
— filius	386.
— Halicarnasseus illustr.	xxxkxvi. lxii.
Diophanti psephisma	378.

INDEX SCRIPTORUM,

Δοκεῖν, de Populo sciscente	342.
Δοκιμασίαι ap. Athenn. 300. 308. Conf. Petit. LL.	
AA. p. 320. seqq.	
Dorvillius laud.	221. 241. 249. 260. 271.
— refut.	216. 308.
Δυσβουλία Atheniensium	219.
Δυσχερῆ in oratione	334.

E.

Ephantus, Thasius	280.
Ἐγγεγραμμένων ἐν ἀκροπόλει poenae	375.
Ἐγκριθῆναι, proprium Senatus Lacedaemonii	325.
Ἐγκύκλιοι λειτουργίαι	LXXXVI.
Εἰδέναι, sensu emphatico	270. 277.
Ἐίνεκα, etiam apud Atticos quosdam pro ἔνεκα	338.
Εἰς ἐν ἔρχεσθαι	228.
Εἰς μέσον et εἰς δέον, commutata	243. 262.
Εἰσαγγελία, actionis forensis genus	297.
Εἰσέρχεσθαι, vocabulum forense	369.
Εἰσφέρειν, munus publicum ap. Athenn.	xciv.
Εἰσφέρειν et εἰσφέρειν, male confusa	276.
Ἐκείνως, de eo quod in oratione sequitur	282.
Ἐν πολιτείᾳ	341.
Ἐνεγκεῖν seu προβάλλεσθαι	LXXXVII. 352.
Ἐξεληλεγμένος cum participiis constructum. Conf.	
Orat. II. in Aristog. p. 847. D, et Dinarch. in	
Philocl. p. 91.	
Ἐπαγγέλλεσθαι	265.
Ἐπειτα, pro ὁμως	353.
Ἐπί, particulae vis quaedam	276. 319. 346.
Ἐπὶ πᾶσι δικαίοις	306.
Epicerdes, Cyrenaicus an Corcyraeus	263.
Epicteti Enchiridion emend.	353.
Ἐπίδοσις	cxx. seq. 265.

RERUM ET VERBORUM.

Ἐπιγαμία, vinculum civitatum publicum	282.
Ἐπικηρυκεύεσθαι	275.
Ἐπιμελητῆς συμμορίας	xcvii.
Ἐπιστήμη, figura oratorum	215.
Ἐπισύρειν in oratione	352.
Ἐπιτάττειν νόμον, locutio non graeca	224.
Ἐπιτήδειος νόμος, contra οὐκ ἐπιτήδειος seu ἀνεπιτήδειος	cxxxi. 300.
Ἐπώνυμοι	cxxxxiii.
Ἐρεῖν in iactatione	371.
Ἐρμῶν στοά	331.
Ernestius laud.	xc. 287. 293.
— refut.	361.
Ἐστιᾶν, munus publicum ap. Athenen.	xcii. seq.
Euboea, Atheniensibus subiecta	336.
Eubuli, Oratores	359.
Euclides, Olymp. 94, 2. Archon	cxxxviii.
Εὐεργεσία, honor civibus habitus publice, etiam ad posteros cedens. lxxi. 282. Conf. Spanhem. de U. et P. N. Diss. VII.	
Euphemismus	1272. 274. 336. 339. 349. 381. 377.
Εὐράμενος, an Attica forma	216.
Extemporalitatis imitatio quaedam apud Oratores	301.
Ἡτα.	
Ἡγεμῶν συμμορίας	xcvii.
Ἡθός, de civitate et publicis moribus	232.
Ἡν soloece constructum cum indicativo	340.
Ἡὐπόρει et εὐπόρει	335.

F.

Fabricius, Io. A., refut.	378.
Fabulae Athenis nonnisi tribus festis diebus actae	xc.

INDEX SCRIPTORUM,

<i>Factiones in Republ. Attica</i>	228.
<i>Fides oratoria</i> LX. LXXIX. 263. 281. 288. 294. 322.	
<i>Fruentaria res ap. Athen.</i>	251.
<i>Futurum indicativi pro optativo</i>	336.
G. Γ.	
<i>Γὰρ</i> omissum, antecedente formula, <i>δ μέγιστον ἐστὶν</i>	372.
<i>Gaza, Th., laud.</i>	344.
<i>Gelarchus quidam</i>	370.
<i>Γερωσία, Senatus Lacedaemoniorum, non, ut vulgo</i> <i>. scribunt, γερωνία</i>	324.
<i>Gorgopas, ἐπιστολεύς</i>	293.
<i>Γραμματεῖς, de eorum munere et honore</i> 244. 384. <i>. Conf. Wesseling. not. ad Petit. LL. AA. p. 342.</i> <i>. et Corsin. F. A. T. II. p. 153.</i>	
<i>Γραφαὶ παρανόμων</i>	CXXXVII. seq.
<i>Γυμνασιαρχία, munus publicum ap. Athen.</i>	XCII.
H.	
<i>Harmodii et Aristogitonis praemia</i>	LXVI.
<i>Harpocratonis Lexicon mature mutilatum</i>	303.
<i>Heathius refut.</i>	217.
<i>Heraldus laud.</i> 233. 297. 375. 377.	
<i>Hemsterhusius laud.</i> LXXIII. XC. 238. 240. 282. 339. <i>— — refut.</i>	CXXXII.
<i>Heraclides, Byzantius</i>	280.
<i>Hermogenis Rhetoris scriptum aliquod in Orat. Le-</i> <i>. ptineam deperditum</i>	XLIX.
<i>Heusinger, I. F., laud.</i>	338.
<i>Hic, de cliente et iudice</i>	222.
<i>Homerus, brevibus vocalibus saepe usus pro longis</i>	343.
<i>Hyperidis fragmentum illustr.</i>	CXXV.

RERUM ET VERBORUM.

I.

Ἰερόν, locus quidam	259.
Immunitas varii generis	lxxi. seq.
Impensarum in Remp. Athenn. a cive faciendarum magnitudo	cxvi. seqq.
Invidia deorum	382.
Ionesius laud.	cix.
Iphicratis praemia	302.
Isaei Orationum tempora	cix.
Isocrates vindic.	227.
Isocratis de permutatione μελετή quo tempore scri- pta	cxliii.
Ἴσοτελεῖς, classis habitatorum Atticae	lxix. seq.
Iste, de adversario dicentis	222.
Iusiurandum iudicum	cxlxxii. 339.

L. Λ.

Lacedaemoniorum Reipubl. forma	327.
Lambinus laud.	lxix. 329.
— refut.	294. 348.
Laudationes funebres ap. Athenn.	362.
Legum ferendarum ap. Athenn. ratio explicata	cxlv.
— censura annua	seqq.
— variarum mentiones passim, ut	cxlxxv. seq.
	lxv.
	cxlxxvi. 224. 318. 320. 321. seqq.
Legis lator quamdiu fuerit ὑπεύθυνος κρίσει	cxlxxiii.
Λεῖτος, vocabulum antiqui usus	lxxxvi.
Λειτουργία, earum ratio ap. Athenn.	lxxxvi. seqq.
Λέκκον, nomen demi Attici	245.
Lenepius laud.	278. 347.
Λέξις γραφική	cxlxxvi.
Leodamas, Orator	367.
Leptines varii	cxlxxv.
Λειτουργεῖν καὶ ἀποτιμᾶν	236.

INDEX SCRIPTOŖUM,

Leptinis lex non diu ante hanc Demosthenis actionem κρωδεῖσα h. e. perlata: iam perlatam enim eam tum fuisse, nihil dubitandum. LXIII. seq. Conf. inpr. §. 76. et 28. sed ibi minus proprie dictum est, ἂν κύριος γένηται. Repudiata lex est postea.	CLI.
Leptineae Orationis summa et argumentum	LXXVI. seqq.
Leuco, tyrannus Bosporanus	LXI. 249. seqq.
Literae publicae apud Oratores interpolatae non raro	CXXXXVII. 245.
Λόγοι καὶ φλυαρίαι	319.
Λόγῳ, non illata voce ἔργῳ	270.
Lolliani Declamatio adv. Leptinem deperdita	XXXVII.
Lucchesinus refut.	303.
Lycidas quidam	354.
Lycurgus emend.	277. 345.
—— illustr.	356. 377.
Lysiae ἐπιτάφιος, Oratori abiudicatus	363.
Lysias illustr.	CXIX. CXII.
Lysimachus, Aristidis iusti filius	335.

M.

Magistratus annui, democratiae columen	326.
Manibus sensus rerum terrestrium tributus	305.
Marklandus laud. 222. 283. 323. 332. 354. 368. 371.	
—— refut. 224. 233. 237. 238. 239. 241. 258.	
262. 266. 270. 280. 283. 288. 290. 297. 308. 309.	
318. 322. 323. 331. 335. 336. 348. seqq.	
Μέγας, cum casu secundo ἄκυρον	330.
Μέγιστοι καιροί	267.
Meno et Perdicas, a Pop. Athen. donati non immunitate, sed civitate	LXXIV.
Μὴδὲν pro τί	337-

RERUM ET VERBORUM.

<i>Menandri</i> prima fabula quo anno acta	LIII.
Mercatura Atheniensium	252. seq.
Μετοίκιον, 12 drachmae	LXVIII.
Μέτοικοι, classis habitatorum Atticae	LXVII. seq.
— et ἰσοτελεῖς cum civibus pariter fere ad publica munera adacti	CXXI. seq.
Μετοίκων appellatio complexa etiam ἰσοτελεῖς	LXVII.
	CXXII.
<i>Meursius</i> refut.	LX. CXIII. 289.
Midiana caussa quem ad annum pertineat	CVIII.
Mille ducenti non in trierarchia tantum, sed etiam in εἰσφοραῖς	xcv. seqq.
<i>Minucianus</i> cit.	219. 230.
Μόνος omissum cum vi	292.
<i>Morellius</i> , Iac., laud.	XXXIV. LVI. LXV.
<i>Morus</i> laud.	281. 287. 325.
<i>Muretus</i> laud.	CLII. 306. 369.
<i>Musgravius</i> laud.	273.
— refut.	328.

N.

<i>Nepotis</i> , Corn., Chabrias, compilatus maxime ex Theopompo	LIV. 293.
αἱ Νῆσοι quae sint ap. Atticos	295.
Νομοδέται, potestas extraordinaria ap. Athenn.	CXXIX.
	CXXXV. seq.
Νομοθετεῖν, verbi varia vis	CXXVI.
<i>Novum Testam.</i> illustr.	276.
Νυνὶ et νῦν quid differant	242.

O. Ω.

Ὁ ἄλλος χρόνος, de tempore praeterito tantum.	234.
Unde ἄλλοτε, talio tempore, sc. praeterito.	
Ὁ αὐτός, seqq. τὶ et καὶ	258.

INDEX SCRIPTORUM,

Ὁ ἡμῖς τοῦ χρόνου 223. Exemplis allatis hoc adde Herodoteum, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου I, 24.	
Οἶδε, de iudicibus	249.
Οἱ ἐν Πειραιεῖ	370.
Οἱ πολλοί	246.
Οἶδ' ὅτι, interiectum absolute	388.
ἢ Οἰκουμένη, superbius usurpatum	256.
<i>Olearius</i> refut.	xxxvii.
Ὅμοιοι apud Lacedaemonios	325.
Ὁνεῖσθαι τὰ τέλη	281.
Ὅπως, particulae structura	266. 375.
Orchomenus, urbs diruta a Thebanis	328.
οὐ et μή quid differant	382.
οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, praecise negandi formula	356.
οὐδέ ὀλίγου δεῖ	334.
οὐδέ πολλοῦ δεῖ	238.
οὐδέποτε et οὐδεπώποτε quid differant	313.
P. Π.	
Panticapaeum, opp. alias dictum Bosphorus	255.
Πάνυ σπύουδῃ	321.
Παρά, de tempore	304. 361.
Παρά πάντα ταῦτα	329.
Παράγειν, de oratore	355.
Παρακρούσασθαι	291.
Παρασκευάζεσθαι, de praevaricatione	366.
Παρεῖςφέρειν νόμον	cxxxvi.
Πᾶσα ἀνάγκη, absolute positum	244.
<i>Pauwius Secundus</i> refut.	xxxvii. 256.
Pecunia XXX tyrannis mutua data a Spartanis	228.
Perfecti temporis potestas	364.
Περὶ Ῥόδον μάχη quaedam	287.
Periandri lex quaedam de symmoriis	cv.
Περιάπτειν, de fama, in utramque partem	226.

RERUM ET VERBORUM.

Personarum mutationes in oratione	320. 351. 352. 365.
<i>Peyssonelius</i> laud.	252. 255.
<i>Piersonus</i> laud.	LXXXVII. 313.
Pleonasmi particularum	235.
Πόθεν, vi negativa	238.
Ποίσις, de iure civitatis	250.
Πολιτεία, forma liberae civitatis	233.
Polystratus quidam	302.
Ποιεῖν et ποιέιν commutata	305.
Pontus, propter mercaturam nobilis	252.
Populus universus, quasi persona perennis ap. Oratt.	230.
Praemiorum ap. Athen. olim tenuitas, postea profusio	LXXII. seqq. 288. 331.
Προεisqueφέρειν, in muneribus publicis	XLVI.
Προεδρία	LXXIII.
Progressio sententiarum, figura	238.
Προξενία, honor, in posteros quoque cedens	355.
Vid. Xenoph. Hellen. VI, 1, 4.	
Πρός, particulae usus	CLII. 251.
Προσῆκεν, imperf. pro praes.	221.
Πρυτανείας cuiusque quatuor fuerunt ecclesiae, non tres	CXXXXVI.
Πρωταγωνιστής	XXXXVIII.
Psephismatum ac legum differentia	310.

Q.

Quadringenti, primum electi ad trierarchiam	CI.
Quadringentorum in bello Peloponn. imperium	272.
Quinctiliani locus illustr.	CXXXV.

R. P.

ῤεῖν, transitive adhibitum	273.
----------------------------	------

C c

INDEX SCRIPTORUM,

Rhetorum graecorum mos quidam in citandis locis
Oratorum 327. 353.

Ruhnkenius laud. LXX. 214. 248. 267. 273. 359. 367.

S. Σ.

Salmasius laud. XCIII. CXII. 233. 297. 375.

Senatus Lacedaemonii potestas 324.

Σιτοφύλακες, ap. Athenn. 254.

Solonis sententia de legibus, numismate Reipubl. 387.

Spartacus, tyrannus Bospori 249.

Strabax quidam 303.

Strabo illustr. 256.

Strategorum ap. Athenn. potestas XCIV. CII.

Συγγένεια, civitatum graecarum vinculum 328.

Συμμοριῶν descriptio olim facta ad utrumque munus
bellicum XCVI. CV.

Syndici, et publici et privati CXXXVI. CXXXIV. 371.

Συντέλεια ad trierarchiam facta CVI. CXII.

Syrianus cit. 327.

T.

Τάχα et ἴσως, coniuncta ἐκ παραλλήλου 235.

Τὴν ἀρχήν 278.

Τεκμήριον δέ 225. Plenum est, at minus usitatum,
τεκμήριον δέ τούτου τόδε ἐστίν. Et τόδε addit etiam
Herodotus, ut II, 58.

Temporum ratio grammatica 267. 315. 364.

Thebanorum mores 327.

Thesmothetae, eorum partes in legum latone
CXXXIX. seq.

Theudosia, opp. Chersonesi Tauricae 255. seq.

Thucydidis rara imitatio apud Demosthenem 17.

Θαυμάζειν εἶσθαι ἢ φοβεῖσθαι. 234.

RERUM ET VERBORUM.

Τελευτηκότες simpliciter, pro τελευτηκότες ὑπὲρ τῆς πατρίδος 362. Conf. Demosth. de Cor. p. 519. D. cuius loci supra non venerat in mentem.	
Tiberius cit.	217. 260.
Τί παθῶν, et τί μαθῶν, quid differant	348. seq. ^{Τίμα}
Timothei praemia	302.
Τίς pro ὄστις, insolens ap. Atticos 230. Sed eum usum utique habent Alexandrini, ut Callimach. Fragm. xxx, 2. et poetae Anthologiae seriores.	
Tisameni psephisma	СХХVІІІ.
Τότε τέως, iunctura insolens	308. ^{Τσοο}
Toupius laud.	283. 334.
— refut.	306. 344.
Tourrellius laud.	LXXXVI.
— refut.	303.
Traiectiones verborum	300. 347. 375.
Trecenti, classis ditissimorum ap. Atheni.	xcvii.
Trierarchiae ratio accuratius explicata	c. seqq.
Τρόπαιον στῆσαι τινῶν, ἀπό τινων, κατά τινων, ὑπὲρ τινων	296. 300.

U. γ.

Valckenarius laud.	LX. 228. 289. 291. 321.
— — refut.	351. 355. 358. 363. 378.
Vandalius laud.	LXVIII. LXX. 235. 274. 320.
Υμεῖς et ἡμεῖς commutata	LXXI. xc. xcii.
Υπὲρ, particulae potestas	261. 275. 284. 336.
Υποῤῥῆειν, transitive usurpatum	299.
Urbanitas Attica	274.
Urii Iovis statua	356. 365.
Wesselingius laud.	259. seq.
— — refut.	LXI. LXVIII. CIV. CXXX. 259. 271. 275. 280. 288. 294. 302. 320. 363. 384. 362. 374.

INDEX SCRIPTORUM RERUMQUE

Φ.

Φάινεσθαι, cum participio i. q. ὀφθῆναι 259. 267.

Conf. §. 116.

Φεύγων, *exsul*, substantivum 277.

Philo Iudaeus cit. 246.

Philochori fragmentum illustr. XCIX.

Philostratus illustr. XXXVI. CVI.

Phormiones varii, Demosthenis aetate LIII. seq.

Φυλακή, pro φύλαξ 326. Wesselingii locis adde Demosth. ex Orat. Timocrat. p. 779. A.

X. Z.

Xenophon emend. LXVIII. 319. 323.

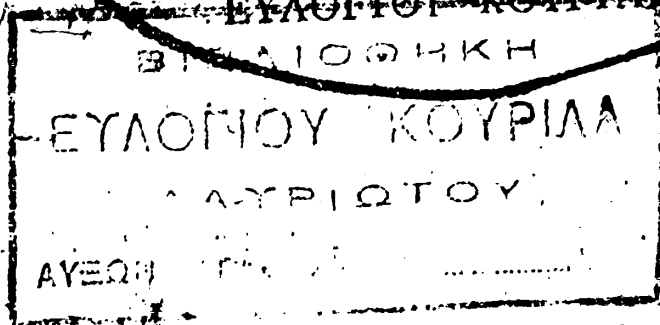
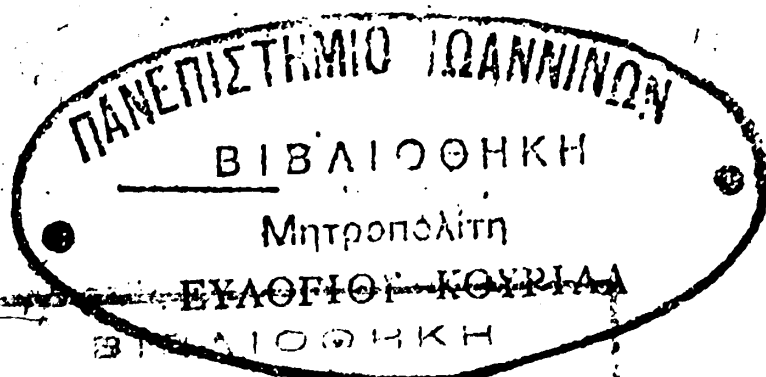
— illustr. 213. 280. 293. 361.

Ξένος, pro μέτοικος LXVI. seq.

ως ἔπος ἔειπεν 361

HALIS SAXONUM,

FORMIS GRUNERTIANIS.

Handwritten note: *Handwritten note in the left margin.*

Handwritten note at the bottom: *Handwritten note at the bottom of the page.*

